

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
МАМЛЕКЕТТИК ПАТЕНТ КЫЗМАТЫ**

**ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПАТЕНТНАЯ СЛУЖБА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЖАЗУУЧУЛАРЫ

Кыргыз Республикасынын
Мамлекеттик патент кызматы

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
ЖАЗУУЧУЛАРЫ**

Маалымдама

1-том
Үчүнчү чыгарылышы

Бишкек-2008

и ке-
ты-
ада-
рат-
адун
хуу
жети
Ам-
иын
дын
ркы
ула-
нди-
нан-
хт-
дык-
ни-
лы
кин

хен
иет-
сат-
хы-
ф)
иет
хы
руу
ей-
и-

йк
и-
ру
и,
от

К 97
8 (03)
УДК 82/821.0
ББК 83.3Ку
К 97

м 4 9 2

Маалымдаманын макети Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик патент кызматынын редакциялык коллегиясынын 16.07.2008-ж. отурумунда каралды жана жактырылды.

Маалымдама Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик патент кызматынын директору
Турганбаев Надырбек Турганбаевичтин
жалпы редакциясы астында чыгарылды.

Түзүүчүлөр: М.А.Ааматов, Абдылдабек кызы Жаңыл, Ы.А.Асылбекова, Л.И.Гуркина, К.Д.Даутов, А.Ч.Чекиров.

К 97 Кыргыз Республикасынын жазуучулары: Маалымдама.
1-том./Түз. М.А. Ааматов ж.б. 3-чыг. – Б. Дэми, 2008. – 736 б.

ISBN 978-9967-25-111-3

Маалымдамада Кыргыз Республикасынын жазуучуларынын өмүрү, чыгармачылык жолу жөнүндө кыскача маалыматтар камтылган.

1976-жылы чыккан “Советтик Кыргызстан жазуучулары” китебин. Түзгөн Ж.Самаганов (Ж.Самаганов Советтик Кыргызстан жазуучулары. Био-библиографиялык справочник, толукталып 2-басылышы. “Кыргызстан басмасы, Фрунзе – 1976);

1989-жылы чыккан “Писатели Советского Киргизстана” китебинин түзүүчүлөрү (Писатели Советского Киргизстана. Справочник. Фрунзе, “Адабият”. 1989. Авторы-составители: Камбаралы Ботояров, Раиса Момулибаева, составитель – А.Макеева).

К 4603020100-08
ISBN 978-9967-25-111-3

КИРИШ СӨЗ

Кыргыз эли байыртадан көркөм сөз өнөрүн аздектеп, баалап келет. Элибиздин жан дүйнөсү, тарыхый тагдыры көркөмдөлүп айтылып, муундан муунга өтүп, улуу «Манас» эпосу баш болгон оозеки адабиятыбыздын азыркы убакта да көрөңгөлүү деңгээли менен бараткандыгы дүйнөлүк адабиятта кайталангыс керемет көрүнүш болуп эсептелет. Көркөм сөз өнөрүн жалаң эле оозеки түрүндө эмес, жазуу жүзүндө да жаратуу мыкты чыгармачылыкты жана зор эмгекти талап кылары бышык. Кыргыз эли дүйнөлүк маданиятка улуу «Манас» эпосун жана залкар жазуучу Чыңгыз Айтматовду берди.

Кыргыз адабиятынын келечек максаттарын туу тутуп, пайдубалын түптөгөн жана анын деңгээлин улам алдыга сүрөгөн жазуучуларыбыздын чыгармачылыгын, эмгек жолун калың элдин капмарына жайылтуу азыркы учурдун талабы болуп эсептелет. Анткени, элдин маданиятын жогорулатуу – мамлекетибиздин пайдубалын бекемдөөнүн бирден бир жолу экендигин мезгил өзү тастыктап жатат. Ошондуктан Президентибиз Курманбек Салиевич Бакиев 2007-жылы 30-ноябрда маданият, адабият, искусство ишмерлери менен болгон жолугушууда өлкөбүздү социалдык-экономикалык жактан өнүктүрүү үчүн бул тараптагы эмгектенген ишмерлерге тиешелүү жардамдарды көрсөтүү жана колдоого алуу, жалпы улуттук маданиятты көтөрмөлөө керектигин учурдун талабы экендигин баса белгилеген.

Албетте, бул милдетти аткаруу учурдун талаптарына жооп берген деңгээлде жүргүзүлүүгө тийиш жана өзгөчө мындай талап интеллектуалдык менчикти коргоо жаатына тиешелүү болууда. Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик патент кызматы интеллектуалдык менчикти коргоодогу мамлекеттик саясатты жүзөгө ашырып, жазуучуларыбызга ар тараптан колдоо көрсөтүү чараларын үзгүлтүксүз жүргүзүп келет. Ошол багыттагы иш-аракеттердин бири катары жана автордук укукту коргоо чөйрөсүндөгү мамлекеттик саясатты ишке ашыруу максатында, ошону менен катар жазуучуларыбыздын чыгармачылыгын элге кеңири жайылтуу үчүн колунуздардагы маалымдама китепти чыгарып олтурабыз. Буга чейин «Советтик Кыргызстандын жазуучулары» деген аталышта маалымдама кыргыз жана орус тилдеринде чыккан.

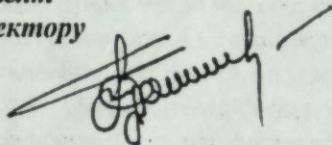
Кыргыз Республикасы эгемендик алган күндөн тарта жалпы коомдук түзүлүштөгү социалдык, экономикалык өсүп-өнүгүү багыттары, адамдардын өндүрүшкө болгон көз караш мамилелери түп-тамырынан бери өзгөрүү менен катар адабиятта жаңы көркөм дүйнө таанымы жаратып, стилдик ачылыштар болду, жалпылап айтканда, кыргыз адабиятында

жаңыча, эркин ой жүгүртүүлөрдөн жаралган көркөм адабияттын багыттары ачылып бараткандыгы айкын.

Бул I томдук маалымдамада жазуучуларыбыздын бир нече союздарга бөлүнүп кеткен учуруна чейинки чыгармачылыгын камтууга басым жасалды. Ал эми калган жазуучуларыбыздын, т. а. эгемендик жылдарындагы жазуучулардын чыгармачылыгы жөнүндөгү маалыматтар II томго киргизилмекчи.

Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик патент кызматы мындан ары да кыргыз жазуучуларына ар тараптан колдоо көрсөтө бермекчи. Көркөм сөз устаттарына чың ден соолук, чыгармачылык зор ийгиликтерди каалап кетмекчимин.

Кыргыз Республикасынын
Мамлекеттик патент
кызматынын директору

Надырбек Турганбаев

ААМАТОВ
МАРКАБАЙ

Акын, котормочу Маркабай Ааматов Кара-Кулжа районундагы Бөксө кыштагында 1953-жылы 13-декабрда туулган. 1972–1975-жж. Ош мамлекеттик педагогикалык институтунун орус тили жана адабияты факультетин аяктап, 1976-жылдан мектепте мугалим, облустук гезитте, телерадиокомитетинде адабий кызматкер, кабарчы болуп кызмат өтөйт.

1981–87-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун көркөм адабиятты жайылтуу бюросунда кызматкер, 1987–1996-жж. анын директору болуп иштейт. 1996-жылы кезексиз чакырылган Кыргызстан Жазуучулар союзунун XII съездинде анын вице-президенти, 2004-жылы кыргыз жазуучуларынын XIII съездинде Кыргыз Республикасынын Улуттук Жазуучулар союзунун катчысы болуп шайланган.

2007-жылдын декабрынан Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик патент кызматынын расмий басылмаларды чыгаруу жана которуу башкармалыгынын начальниги болуп иштеп келе жатат.

М.Ааматов жаш акындардын Бүткүл союздук XI фестивалынын (1980), жаш жазуучулардын Бүткүл союздук VIII семинар-кеңешмесинин (1982) катышуучусу. Акындын алгачкы чыгармасы 1972-жылы облустук «Ленин жолу» гезитинде жарыяланып, ошондон тарта республикалык, боордош, чет мамлекеттердин тилдеринде үзгүлтүксүз жарыяланып келет.

1989-жылы «Таң тосуу» ырлар жыйнагы үчүн Кыргызстан Ленин комсомолу сыйлыгы ыйгарылган.

М.Ааматов 1980-жылдан СССР Журналисттер Союзуна, 1987-жылдан СССР Жазуучулар союзуна мүчө.

1996–2007-жж. Эл аралык Жазуучулар союздарынын башкармалыгынын, «Дом Ростовых» адабий журналынын редколлегиясынын, 2006-жылдан Азербайжан Жазуучулар кошунунун ардактуу мүчөсү.

М.Ааматовго 2004-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмери», «Кыргыз Республикасынын Эл агартуусунун отличниги» ардак наамдары ыйгарылган.

М.Ааматов 2008-жылы Россия Федерациясынын Ломоносов ордени менен сыйланып, Коопсуздук, коргонуу жана укук коргоо Академиясынын анык мүчөсү – академиги болуп шайланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Селкинчек: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 52 б.
Таң тосуу: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 76 б.
Дидар: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1990. – 82 б.
Ариет: Ырлар. – Б.: Эркинтоо, 1994. – 182 б.
Сайин Көкөев: Публицистикалык очерк. – Б., 1991. – 32 б.
Майлыбаш Эрмекбаев: Публицистикалык очерк. – Б., 1992. – 32 б.
Баки Ешмамбетов: Публицистикалык очерк. – Б., 1995. – 96 б.
Өмөш Абдылдаев: Публицистикалык очерк. – Б., 2003. – 78 б.
Байсалдуу өмүр: Публицистикалык очерк. – Б., 2007. – 220 б.

Орус тилинде

Стихи. в кн.: Молодые поэты Средней Азии. – М.: Молодая гвардия, 1982.
Стихи. в кн.: Гимн любви. – М.: Советский писатель, 1982.

Тува тилинде

Стихи. в кн.: Хей-аът. – Кызыл, 1981.

КОТОРМОЛОРУ

Шестинский О. Башат: Ырлар. (коллектив). – Ф., 1987.
Бульба Т. Кобзарь: Ырлар. (коллектив). – Ф., 1990.
Үмүтүм менин Атажурт. Уйгур жазуучуларынын чыгармалары. – Б., 1996: – 32 б.
Гаппаров А. Көңүл сандыгымдагы ойлор: Аңгемелер. – Б., 1996. – 32 б.
Айсаев К. Жүрөктөн тамган тамчылар: Ырлар. – Б., 1996. – 32 б.
Камбарова Н. Арашан: Повесть. – Б., 1997. – 96 б.
Турдиева Х. Ырлар. – Б., 1997. 32 б.
Гаппаров А. Күкүктөр сайраган маалда: Аңгемелер. – Б., 1997. 32 б.
Убайдуллаев Х. Достук канатында: Ырлар. – Б., 2002. – 96 б.
Мираламов Г. Арман: Повесть. – Б., 2006. – 220 б.
Досанов С. Аруана: Повесть. – Б., 2006. – 102 б.
Крюкова Т. Костя + Ника: Повесть. – Б., 2007. – 160 б.

**АБАКИРОВ
БАРКТАБАС**
(1933–2006)

Акын, журналист Барктабас Абакиров Кочкор районунун Төрт-Күл кыштагында 1933-жылы 2-майда туулган. 1955-жылы Кыргыз Мамлекеттик К.И.Скрябин атындагы айыл-чарба институтунун зоотехника факультетин бүтүргөн. 1970-жылы Москвадагы Жогорку партиялык мектептин журналистика бөлүмүндө окуган. 1955–1960-жылдарда Жумгал, Кочкор райондорунда селекционер, башкы зоотехник, мал-чарба илим-изилдөө институтунда илимий кызматкер болуп иштеген.

Б.Абакиров 1960-жылы журналисттик кызматка өтүп, «Советтик Кыргызстан» гезитинде адабий кызматкер, 1963–1968-жж. Кочкор райондук «Эмгек туусу» гезитинде редактор, 1970–1971-жж. Кыргызстан Компартиясынын Борбордук Комитетинде инспектор, 1971–1980-жж. Нарын облустук «Нарын правдасы» гезитинде башкы редактор, 1980–1987-жж. «Кыргызстан» басмасында директор, «Кыргызстан айыл чарбасы» журналынын башкы редактору болуп иштеген. 1988-жылдан Республикалык маданият фондусунда, Билим жана маданият министрлигинде жетектөөчү адис болуп иштеген.

Б.Абакировдун ырлары 1954-жылдан мезгилдүү басылмаларда жарыялана баштап, балдарга арналган биринчи ырлар жыйнагы «Чаарчык» деген ат менен 1961-жылы жарыкка чыккан. Анын 200дөн ашык ырларына композиторлор, обончулар музыка, обондорду жазышкан. Китептери орус жана казак тилдеринде чыккан. Айрым чыгармалары орус, украин, белорус, англис, италия, поляк, түрк тилдерине которулган.

Б.Абакиров А.Пушкиндин, М.Лермонтовдун, К.Абайдын, М.Турсун-Заденин, Р.Гамзатовдун, Б.Степанюктун, Е.Антошкиндин, Д.Кутультиновдун, В.Бэзмандын ж.б. акындардын ырларын кыргызчага которгон.

1999-жылы орус элинин улуу акыны А.С.Пушкиндин туулган күнүнүн 200 жылдык юбилейине карата анын кыргыз тилине которулган эң мыкты ырлары үчүн конкурста экинчи орунду ээлеген.

Б.Абакиров 1962-жылдан Журналисттер, 1973-жылдан Жазуучулар союздарынын мүчөсү, Кыргызстан Жазуучулар союзунун алдындагы Алыкул Осмонов атындагы адабий сыйлыкты ыйгаруу боюнча комиссиянын мүчөсү болгон.

1983-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» деген наам берилген.

Б.Абакиров бир нече жолу облустук Кеңештин депутаттыгына, Кыргызстан Журналисттер, Жазуучулар союздарынын Башкармаларынын мүчөлүгүнө шайланган.

1994-жылы Түркияда Анкара, Стамбул шаарларында өткөн Кыргыз маданиятынын, адабиятынын жана искусствосунун күндөрүнүн катышуучусу. 2000-жылы эл аралык «Түрксой» уюмунун Түндүк Кипрде өткөн акындардын жыйынына катышкан.

«Ардак белгиси» ордени, медалдар жана Жогорку Кеңештин, партиянын Нарын обкомунун, Маданият министрлигинин, ВЛКСМ БКнын Грамоталары жана Ардак грамоталары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Чаарчык: Ырлар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 64 б.
Сапар: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 118 б.
Күз күнү: Ырлар. – Мектеп, 1966. – 75 б.
Тоо таңы: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 100 б.
Бийик жерде: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 72 б.
Нарын агат: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1975. – 74 б.
Жылдар барагы: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 268 б.
Күтүү: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1970. – 104 б.
Элүүнчү жаз: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 268 б.
Нарын күндөрү: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1985. – 100 б.
Манасчы Сагымбай: Поэма. – Б.: Эркин Тоо, 1993 – 96 б.
Кыргыз үнү: Ырлар, поэмалар жана дастандар. – Б.: КЭнин Башкы ред., 1997. – 457 б.

Орус тилинде

- Волна Сон-Куля: Стихотворения. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 132 с.
Арчовая колыбель: Стихи и поэма. – М.: Сов. Писатель, 1985. – 80 с.
Шаги жизни: Стихи и поэмы – Б.: Адабият, 1989. – 120 с.

Башка элдердин тилдеринде

Стихи и поэмы. – Алма-Ата: Жазушы, 1983. – каз.

Жыр кесте: Стихи и поэмы – Алма-Ата: Жалын, 1983. – 152 с. – каз.

КОТОРМОЛОРУ

- Кугультинов Д. Апрель айдыңы: Ырлар жана поэмалар. (Б.Абакиров ж.б.) – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 156 б.
Гамзатов Р. Дагстан уламыштары. (Ж.Садыков, А.Токтогулов, И.Исаков, Б.Абакиров). – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 124 б.
Пак Э. Көгүлтүр капка: Ырлар жана поэмалар (Б.Абакиров ж. б.).
Лермонтов М.Ю. Тандалмалар: Ырлар жана поэмалар (Б.Абакиров ж. б.). – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 104 б.
Степанюк Б. Саламатсыңбы Ала-Тоо: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 104 б.
Антошкин Е.А. Айлуу түндө: (Б.Абакиров ж. б.). – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 128 б.
Бээкман В. Күн чубак. (Б.Абакиров ж.б.). – Ф.: Мектеп, 1982. – 252 б.

**АБАКИРОВ
МЕЛИС**

Жазуучу, котормочу Мелис Абакиров Чүй районунун Бурана айылында 1940-жылы 15-мартта туулган. 1963-жылы Кыргыз Мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн.

Эмгек жолун 1963-жылы мугалим болуп иштөөдөн баштаган. 1965–1970-жж. Ысык-Көл облусундагы Тоң райондук «Эмгекчил» гезитинде адабий кызматкер, бөлүм башчы, жооптуу катчы, редактордун орунбасары, 1970–1971-жж. «Ленинчил жаш» гезитинин бөлүм башчысы, 1971–1979-жж. «Советтик Кыргызстан» гезитинин адабий кызматкери, өз кабарчысы, жооптуу катчынын орунбасары, 1979–1985-жж. Кыргыз ССРинин Мамлекеттик басма комитетинин башкы редактору, 1985–1988-жж. «Мектеп» басмасында бөлүм башчы, 1988-жылдын август айынан «Адабият» басмасынын башкы редактору, 1992–1998-жж. ушул басманын директору, 1998–2005-жж. «Акыл» акционердик коомунун төрагасынын орунбасары – «Кыргызстан» басма үйүнүн башкы редактору, 2004-жылдын декабрь айынан 2007-жылдын мартына чейин Кыргыз Республикасынын Улуттук Жазуучулар союзунун катчысы болуп иштеген, өзгөчө эмгек сиңирген пенсионер.

Алгачкы аңгемелери студенттик жылдарда жарыяланган. 1978-жылы «Жаштык рапсодиясы» аттуу биринчи аңгемелер жыйнагы жарык көргөн.

Л.Н.Толстойдун, Х.Хименестин, О.Шестинскийдин, Арпад Генцтин ж.б. чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

1983-жылдан СССР Жазуучулар союзунун, 1976-жылдан СССР Журналисттер союзунун мүчөсү.

Кыргыз ССРинин Жогорку Кеңешинин Ардак грамотасы менен сыйланган. СССР «Басмасынын отличниги», «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмери» – ардактуу наамын алган

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Жаштык рапсодиясы: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1978. – 43 б.
Чоң энемдин жомогу: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1980. – 56 б.
Алмалуу бак: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1982.
Алчалуу төр: Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Адабият, 1990. – 315 б.
Кокой кести: Роман, повесттер, аңгемелер. – Б.: Кыргызстан, 2000. – 360 б.
О, опаасыз, опаасыз дүйнө: Повесттер, аңгемелер, эскерүүлөр. – Б.: Полиграфбумресурсы ЖЧКсы, 2005. – 172 б.
Барымта: Роман. – Б.: Бийиктик, 2008. – 280 б.

Орус тилинде

- Сказки моей бабушки. – Ф.: Мектеп, 1984. – 44 с.
Расподия молодости: Повесть, рассказы. – Ф.: Адабият, 1998. – 304 с.
Герон эпоса «Манас». – Б.: Кыргызстан, 1995. – 28 с.
Верблюд и мышь: Сказание о старом летоисчислении. – Б.: Кыргызстан, 1996. – 13 с.
Азарт: Повесть. – М.: Стилистика, 1998. – 180 с.
Детство в годы изгнания: Повесть. – Б.: Бийиктик, 2007. – 80 б.

Банка элдердин тилдеринде

- Энемиң эртекилери. – Ашхабад. Магарыф. 1985. – 32 б. – түркм.
Катагонда утган болалик: Повесть. Ташкент. Жахон адабияты. 2007. – 64 б. – озб.

КОТОРМОЛОРУ

- Толстой Л.Н. Кумурска менен көгүчкөн: Тамсилдер. – Ф.: Мектеп, 1983. – 36 б.
Хименес Х.Р. Платеро жана мен. – Ф.: Мектеп, 1985. – 121 б.
Шестинский О.Н. Блокада новеллалары: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 376 б.
Арпад Генц. Майдан: Новеллалар, эсселер, пьеса. – Б.: 1997. – 104 б.

**АБДАЛОВА
ФАТИМА**

Акын Фатима Абдалова Базар-Коргон районунун Беш-Бадам айылында 1960-жылы 29-июлда туулган. 1977–1982-жж. Кыргыз Мамлекеттик университетинин журналистика факультетинде билим алган.

Алгачкы эмгек жолун Базар-Коргон райондук «Эмгек жалыны» гезитинде кабарчы болуп иштөө менен баштап, Кыргыз Республикасынын Китеп палатасында, «Кыргызстан», «Адабият» басмаларында, Кыргыз Мамлекеттик телерадиосунда редакторлук кызматтарда эмгектенген, азыркы учурда «Азаттык» медиа институтунда иштейт.

Бир жазууну сегиз жашынан баштап, жогорку окуу жайында окуп жүргөн мезгилинде ырлары республикалык гезит-журналдарга жарыялана баштаган. Акындын алгачкы ырлар жыйнагы «Бешик боо» деген ат менен 1989-жылы «Кыргызстан» басмасынан жарык көргөн. Жаш акындардын республикалык фестивалдарынын лауреаты. Ф.Абдалова 1989-жылы Москвада өткөн жаш акын-жазуучулардын Бүткүл союздук семинар-кеңешмесинин катышуучусу.

1992-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Ф.Абдалованын экинчи ыр жыйнагы «Ай жарыгында» деген ат менен 1997-жылы жарыкка чыгып, Кыргызстан Жазуучулар союзунун Алыкул Осмонов атындагы адабий сыйлыгына татыган. Ф.Абдалова 2007-жылдын сентябрь айында Түркиянын Элазыг шаарында өткөн дүйнөлүк түрк тилдүү акындардын «Хазар поэзия кечтери» фестивалынын катышуучусу.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Бешик боо: Ырлар. – Б.: Кыргызстан, 1989. – 80 б.

Ай жарыгында: Ырлар. – Б.: Кыргызстан, 1997. – 116 б.

Жүрөктөгү шамал: Ырлар жана поэмалар. – Б.: Кыргызстан, 2001. – 176 б.

**АБДИЕВА
ТОКТОШ**

Жазуучу Токтош Абдиева 1941-жылы 8-мартта Жети-Өгүз районуна караштуу Дархан айылында туулган. 1964-жылы Фрунзедеги Кыз-келиндер педагогикалык институтунун кыргыз тил, адабияты жана музыка факультетин бүтүргөн.

Эмгек жолун Ош облусунун Чоң-Алай районуна караштуу Коммунист орто мектебинде кыргыз тил, адабияты жана музыка мугалими болуп иштөө менен баштаган. 1967–1969-жж. «Кыргызстан» басмасында кызматкер, 1969–1972-жж. «Ленинчил жаш», 1972–1977-жж. «Мугалимдер газетасында» адабий кызматкер, 1977–1993-жж. «Кыргызстан аялдары» журналынын коомдук-саясий бөлүмүнүн редактору, 1993–1998-жж. башкы редактордун орунбасары болуп эмгектенген.

1959-жылы «Ала-Тоо» деген биринчи ыры Жети-Өгүз райондук гезитине басылып, ырлары республикалык гезит-журналдарда жарык көрө баштаган.

1987-жылдан Кыргызстан Жазуучулар жана Журналисттер союздарынын мүчөсү.

Кыргыз Республикасынын Журналисттер союзу тарабынан өткөрүлгөн мыкты журналисттик эмгектер боюнча конкурстарга катышып, Ардак грамоталарга жана акчалай сыйлыктарга ээ болгон.

1985-жылы Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун, Кыргыз ССР Министрлер Советинин, Кыргызсовпрофтун жана Кыргызстан ЛКЖС БКнын токтому менен иштеги чоң ийгиликтерге жетишкендиги үчүн «Эмгек даңкы» китебине жазылган.

Кыргыз ССР Жогорку Советинин Грамотасы (1985) жана «Эмгек ардагери» (1989) медалы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Мен да сагындым: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1977. – 144 б.
Алай күндөлүгү: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 106 б.
Кырчын курак: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1984. – 92 б.
Жээк: Повесть жана аңгеме. – Ф.: Мектеп, 1988. – 96 б.
Үчүнчү муун: Повесттер. – Ф.: Адабият, 1990. – 128 б.
Фронттон келген каттар: Улуу Ата Мекендик согушта майдандагы жокерлердин каттарынын топтомунан түзүлгөн жыйнак. – Кант, 1995. – 117 б.
Кыргыз элинин улуу комиссары: Даректүү баян. – Ф.: Кыргызстан, 2002. – 105 б.
Эне жана жер: Повесттер, аңгемелер. – Б.: Бийиктик, 2006. – 418 б.
Минордук ноталар: Аңгемелер, ырлар. – Б.: Бийиктик, 2006. – 183 б.
Мээнет: Даректүү баян. – Б.: Бийиктик, 2006. – 108 б.

**АБДРАИМОВ
ЖАНБОЛОТ**
(1933–1982)

Адабият сынчысы Жанболот Абдраимов Кемин районунун Кичи-Кемин айылында 1933-жылы 17-мартта туулган. 1958-жылы Кыргыз Мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн.

Эмгек жолун 1952-жылы туулган айылында клубдун башчысы болуп иштөөдөн баштаган.

1958–1962-жж. «Кыргызстан» басмасында кенже редактор, редактор, 1962–1970-жж. «Ала-Тоо» журналынын сын бөлүмүнүн башчысы, 1973–1979-жж. «Кыргызстан маданияты» гезитинин кабарчысы болуп иштеген. Чыгармалары басма беттеринде 1958-жылдан тартып жарыялана баштаган. 1962-жылы басмадан чыккан «Жылдыздуу ырлар» аттуу алгачкы китеби Кыргыз Эл акыны А.Токтомушевдин чыгармачылыгына арналган.

1971-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Жылдыздуу ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 28 б.
Чыгармаларга ойлор: Макалалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 164 б.
Чындык жана мүнөз: Макалалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 92 б.
Турмуш күүлөрү: Адабий макалалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 238 б.
Чыгармадагы турмуш: Адабий-сын макалалар, рецензиялар. – Ф.: Мектеп, 1981. – 118 б.
Замандаштардын образы: Адабий-сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 208 б.

АБДУГАФУРОВ
АБДУГАНИ

Жазуучу, драматург, сатирик Абдугани Абдугафуров 1941-жылы 17-декабрда Ош шаарында туулган. Эмгек жолун саат ондоочу болуп иштөө менен баштаган. 1961–1966-жж. Ош мамлекеттик педагогикалык институтун сырттан окуп бүтүргөн. 1964–1973-жж. Ош облустук «Ленин йули» гезитинин адабий кызматкери, бөлүм башчысы, 1973–1983-жж. Оштогу Бабур атындагы (мурдагы Киров) драма театрынын директору, 1984–1985-жж. Кыргызстан Компартиясынын Ош обкомунун инструктору, 1988-жылы редакциялык өндүрүштүк бирикменин башкы директору, 1990-жылдын март айынан Ош шаардык Аткаруу комитетинде, 1991–1992-жж. Ош шаардык Кеңешинде төраганын орунбасары болуп иштеген. Шаардык Кеңештин депутаттыгына эки жолу шайланган. 1992–1993-жж. Жумуш менен камсыздоо боюнча Ош облустук башкармасынын начальнигинен, Ош облустук «Ош садоси» өзбек тилинде чыгуучу гезитинин башкы редакторлугуна которулган.

1978-жылы КПСС БКнын алдындагы жогорку мектепти сырттан окуп бүтүргөн.

Анын чыгармачылыгы 1965-жылдан башталып, 1968-жылы биринчи жолу «Бушайман» аттуу комедиясы Оштогу Киров атындагы өзбек музыкалуу драма театрында коюлган. 1974-жылы биринчи ырлар жыйнагы жарык көргөн. Мезгилдүү басылмаларда бир топ интермедиялары, драмалары, сатиралык чыгармалары жарыяланып келген. Бир топ драмаларды кыргыз жана өзбек тилдерине которгон.

1976-жылдан СССР Жазуучулар, Журналисттер жана Театр ишмерлер союздарынын мүчөсү.

Маданият тармагындагы жана чыгармачылык, уюштуруучулук кызматтары үчүн Кыргыз Республикасынын Ардак грамотасына (1977), «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмери» наамына (1980) татыктуу болгон жана «Манас» ордени, «Даңк» медалы (1998) менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Аталар мурасы: Драмалар жана комедиялар. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 152 б.

Сыйлык бөлүштүрүү: Сатиралык аңгемелер жана интермедиялар. – Ф.: Мектеп, 1984. – 80 б.

Күлкүнүн күчү: Пьесалар жыйнагы. – Б.: Адабият, 1987. – 128 б.

Мыскылдар: Анекдоттор. – Ош, 1991. – 64 б.

Оштун мыкты перзенттери: Очерктер, аңгемелер. – Ош, 2001. – 174 б.

Тандалган чыгармалар. – Ош, 2006. – 478 б.

Өзбек тилинде

Адашбай: Ырлар. – Ташкент, 1974. – 112 б.

Сиз бир ёндан, биз бир ёндан: Сатиралык аңгемелер. – Ташкент, 1977. – 96 б.

Юсулжан куудул: Сатиралар. – Ташкент, 1993. – 82 б.

**АБДУКАНИМОВ
УЗАКБАЙ**
(1909–1963)

Жазуучу, котормочу, акын жана драматург Узакбай Абдукаимов 1909-жылы Сузак районуна караштуу Багыш айылында туулган. 1922–1925-жж. Ташкенттеги казак-кыргыз институтунда окуп, Фрунзедеги Кыргызстан педтехникумуна которулуп, аны 1929-жылы бүтүрүп, мектепте директор болуп иштейт. 1930-жылы СССР элдеринин Москвадагы борбордук басмасындагы кыргыз секциясына иштөөгө жиберилип, бир-эки жыл иштегенден кийин кайра Фрунзедеги тил, адабият жана тарых илим изилдөө институтунда илимий кызматкер болуп иштейт.

1942-жылы У.Абдукаимов Советтик Армиянын катарына чакырылып, согуштарга катышат. 1945–1949-жж. Кыргызстан мамлекеттик басмасында, Жазуучулар союзунда адабий кеңешчи болуп иштеген.

У.Абдукаимовдун чыгармачылык иши 20-жылдардын аягында башталып, акын жана прозаик катары бир нече чыгармаларды жараткан.

Кийин 3-класстын хрестоматиясын түзүп, ага А.С.Пушкиндин «Балык менен балыкчы жөнүндөгү жомогун» которуп басат. Ал Лопе де Веганын, Мольердин, Гогольдун, Л.Леоновдун, А.Фадеевдин, М.Горькийдин, А.Пушкиндин чыгармаларын которгон. Кийинчерээк У.Абдукаимов Улуу Ата Мекендик согуш темасынан «Майдан» аттуу роман жазган.

1935-жылдан СССР Жазуучулар союзуна мүчө болгон.

У.Абдукаимов «Кызыл жылдыз» ордени, «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «1941–1945-жылдарда Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендиги үчүн» медалдары жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Адабият хрестоматиясы. Башталгыч мектептер үчүн. – Ф.: Кыргызмамбас, 1933. – 71 б. (1934. – 67 б., 1935. – 67 б., 1936. – 85 б., 1937. – 103 б.).

Биздин адабият. Хрестоматия. Жети жылдык жана орто мектептердин 7-классы үчүн. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 334 б. (1951. – 340 б., 1952. – 424 б., 1953. – 404 б., 1954. – 368 б.).

Эне тил. Башталгыч мектептин 3-классы үчүн окуу китеби. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 356 б. (1951. – 351 б., 1952. – 352 б., 1953. – 386 б., 1954. – 372 б., 1955 – 1959. – 386 б.).

Биздин адабият. Хрестоматия 7-класстар үчүн. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1956. – 276 б. (1957. – 211 б.).

Майдан: Роман 1-бөлүк. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 292 б.

Майдан: Роман 2-бөлүк. – Ф.: Кыргызмамбас, 1966. – 712 б.

Майдан: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1980. – 652 б.

Орус тилинде

Битва: Роман. – М.: Сов. Писатель, 1975. – 464 с.

Башка элдердин тилдеринде

Битва: Роман. – Киев: Днипро, 1984. – укр.

КОТОРМОЛОРУ

Сейфуллин С. Мужуктар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1932.

Горький М. Чоң атасы Архип жана Ленка. – Ф.: Кыргызмамбас, 1935. – 21 б.

Пушкин А.С. Балык менен балыкчы жөнүндө жомок. – Ф.: – Казань: Кыргызмамбас, 1936. – 16 б.

Пушкин А.С. Балык менен балыкчы жөнүндө жомок. – Ф.: – Казань: Кыргызмамбас, 1937. – 16 б.

Гоголь Н.В. Текшерүүчү. Беш көшөгөлүү комедия. – Ф.: Кыргызмамбас, 1937. – 80 б.

Гоголь Н.В. Текшерүүчү. Беш көшөгөлүү комедия. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 96 б.

Мольер. Жорж Данден, же Акмак болгон күйөө. Үч көшөгөлүү комедия. – Ф.: – Казань: Кыргызмамбас, 1939. – 77 б.

Пушкин А.С. Алтын короз жөнүндө жомок. – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 16 б.

Пушкин А.С. Алтын короз жөнүндө жомок. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 18 б.

Шиваза Я. Чыныдагы жазуу: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1948. – 120 б. (Т. Умөталиев менен бирге)

Пушкин А.С. Поп, анын кызматчысы Балда жөнүндө жомок. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 11 б.

Гоголь Н.В. Текшерүүчү. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 96 с.

Чехов А.П. Ванька. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 19 б.

Горький М. Аңгемелер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 68 б.

Горький М. Душмандар. Егор Булычев жана башкалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 140 б.

Горький М. Көрүнгөндүн колунда: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 376 б.

Фадеев А.А. Жаш гвардия: Роман 1 том. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 440 б.

Фадеев А.А. Жаш гвардия: Роман 2 том. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 346 б.

Фадеев А.А. Жаш гвардия. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 777 б.

Фадеев А.А. Жаш гвардия. – Ф.: Мектеп, 1982. – 696 б.

Пенжаб акындары. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 36 б. (А. Токамбаев, М. Алыбаев менен бирге).

Чуковский К. Бибигон. – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 63 б.

Пушкин А.С. Балык менен балыкчы жөнүндө жомок. – Ф.: Мектеп, 1984. – 14 б.

Пушкин А.С. Поп, анын кызматчысы Балда жөнүндө жомок. – Ф.: Мектеп, 1987. – 14 б.

АБДУКАРИМОВ
МАМАСАЛЫ
(1910–1999)

Жазуучу, журналист, котормочу Мамасалы Абдукаримов 1910-жылы 5-июнда Ош шаарына жакын Жапалак кыштагында туулган. 1921-жылдан Мамасалы Оштогу жетим балдар үйүндө үч жыл тарбияланып, 1924–1930-жж. Ташкенттеги казак-кыргыз агартуу институтунда, кийин Кыргызстандын борбордук педагогикалык техникумунда билим алып, басма сөз кызматтарында иштейт. 1928–1940-жж. «Ленинчил жаш» гезитинде редактор, 1933–1950-жж. «Кызыл Кыргызстан» гезитинде жооптуу катчы, директордун орунбасары жана редактор, Кыргызстан КП Ош обкомунун катчысы, 1950–1957-жж. Кыргызмамбаста бөлүм башчы, 1957–1968-жж. «Советтик Кыргызстан» гезитинде адабий кызматкер болуп иштеген.

М.Абдукаримовдун жазуучулук жана журналисттик иштери педагогикалык техникумда окуп жүргөн мезгилде башталган. Техникумдагы К.Жантөшев, М.Элебаев, Ж.Бөкөнбаев, У.Абдукаимов, К.Маликов, С.Сасыкбаев сыяктуу жаш таланттар менен бирге «Кызыл учкун» ийримиин уюштурууга активдүү катышат.

1928-жылы «Кызыл Кыргызстан» гезитине «Курмушунун турмушу» аттуу биринчи аңгемеси жарыяланган. 1931-жылы М.Абдукаримовдун «Кызыл эмгек» аттуу биринчи аңгемелер жыйнагы жарык көргөн. Көп сандаган очерктери, аңгемелери, фельетондору республикалык гезиттерде үзбөй чыгып турган.

М.Абдукаримов «Жашагым келет» аттуу үчилтик жазып, биринчи китеби 1962-жылы орус тилинде жарыяланган.

Ал кыргыз мектептери үчүн адабият хрестоматияларын түзгөн жана марксизм-ленинизм классиктеринин чыгармаларын, КПСС тарыхын, философия, логика боюнча окуу китептерди, көркөм адабий чыгармаларды, көркөм фильмдерди которгон.

1950-жылдан СССР Жазуучулар союзунун, 1930-жылдан Журналисттер союзунун мүчөсү болгон.

М.Абдукаримов «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн», В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун бир нече Ардак грамоталары менен сыйланган.

Фрунзе шаардык комитетине, Кыргызстан КП Ош обкомуна мүчө болуп жана Ош облустук Советине элдик депутат болуп шайланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Кызыл эмгек. – Ф.: Кыргызмамбас, 1932. – 280 б.
Турмуш жана күрөш: Аңгемелер жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1937. – 98 б.
Адабият хрестоматиясы. 4-класс үчүн. – Ф.: Кыргызмамбас, 1936, 1937, 1938, 1939, 1940, 1941, 1942, 1943, 1944-жж.
Адабият хрестоматиясы. 10-класс үчүн. – Ф.: Кыргызмамбас, 1951.
Үзүлбөгөн үмүт: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 170 б.
Болгар жеринде (Журналисттин күндөлүк дептеринен). – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 57 б.
Жашагым келет: Роман 1-китеп. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 496 б.
Жашагым келет: Роман 2-китеп. – Ф.: Кыргызмамбас, 1965. – 420 б.
Жаңырык: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 319 б.
Жол башы: Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1970. – 303 б.
Турмуш баяны: Аңгемелер жана очерктер. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 440 б.
Биринчи кубаныч: Документалдык повесть. – Ф.: Мектеп, 1987. – 44 б.
Таалай танабы: Дастан, повесттер жана аңгемелер. Ф.: Кыргызстан, 1988. – 288 б.

Орус тилинде

- Эхо: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 271 с.
Жить хочется: Роман 1-китеп. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 508 с.
Начало пути: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 176 с.
Эхо: Роман. – М.: Сов. Писатель, 1982. – 283 с.

КОТОРМОЛОРУ

- Сейфуллина Л. Ленин жөнүндө баян. – Ф.: Кыргызмамбас, 1930. – 16 б.
Сейфуллина Л. Мужуктар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1932. – 102 б.
Горький М. Аңгемелер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1948. – 160 б.
Бубенов М. Ак кайың. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 407 б.
Чехов А.П. Ванька. – Ф.: Кыргызмамбас, 1951. – 18 б.
Надь Шандор. Элдешүү. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 62 б.
Семен Гарин. Миланфан Шалынын өрөөнү. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 87 б.
Дрда Ян. Кызыл тортиза. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 79 б.
Короленко В.Г. Макарддын түшү. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 39 б.
Тургенев И. Муму. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 53 б.
Воинов В. Из кубар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 298 б.
Тургенев И. Муму: Аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 53 с.
Горький М. Шумкар жөнүндө ыр. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 18 с.
Шолохов М. А. Көтөрүлгөн дың. 1-китеп. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 350 б.
Ду Пэн-чэн. Яньань үчүн согуш: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 664 с.
Каверин В. Эки капитан: Роман в 2-х книгах. – Ф.: Кыргызмамбас, кн.1. – 1962. – 500 с. кн.2. – 1963. – 394 с.
Шолохов М. Көтөрүлгөн дың: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1964. – 482 с.
Горький М. Кемпир Изергиль. – Ф.: Мектеп, 1966. – 33 с.
Горький М. Шумкар жөнүндө ыр. – Ф.: Мектеп, 1967. – 19 с.
Горький М. Шумкар жөнүндө ыр. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 13 с.
Тургенев И.С. Муму: Аңгеме. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 44 с.
Горький М. Аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 124 с.
Тургенев И.С. Муму: Аңгеме. – Ф.: Мектеп, 1984. – 36 с.
Шолохов М. Федотка. «Көтөрүлгөн дың» романынан. – Ф.: Мектеп, 1984. – 20 с.
Шолохов М. Алар Мекен үчүн согушту. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 152 с.
Чехов А.П. Балдар: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1983. – 60 с.
Чехов А.П. Ванька: Аңгеме. – Ф.: Мектеп, 1987. – 23 с.
Гюго В. Гаврош: «Куугунтук жегендер» романынан. – Ф.: Мектеп, 1987. – 60 с.
Булычев К. В. Астеронд туткундары: Фантаст. повесттер. – Ф.: Мектеп, 1988. – 304 б.

**АБДУМОМУНОВ
ТОКТОБОЛОТ**
(1922–1989)

Жазуучу, драматург Токтоболот Абдумомунов 1922-жылы 15-августта Кемин районундагы Жаңы-Алаш айылында туулган. 1938-жылы Фрунзе шаарындагы медициналык техникумду бүтүргөн.

Эмгек жолун 1938-жылы фелдшердик пунктун башчысы болуп иштөөдөн баштаган. 1941–1959-жж. Кыргыз мамлекеттик басмасында жана Республикалык радиокомитетте корректор, редактор, котормочу, Ош облустук «Ленин жолу» гезитинин кабарчысы, Москвадагы «СССР Жогорку Кеңешинин Ведомстволорунда» котормочу жана «Советтик Кыргызстан» журналында бөлүм башчы, 1959–1971-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкармалыгынын биринчи катчысы, 1971–1986-жж. Кыргыз ССРинин театр коомунун Президиумунун төрагасы, о.э. Кыргыз ССРи боюнча Басма жаңылыктары агенттигинин башкармалыгынын төрагасы, Кыргызстан Ленин комсомолу сыйлыгын ыйгаруу боюнча комиссиянын төрагасы, Кыргыз ССРинин Токтогул атындагы Мамлекеттик сыйлыгын ыйгаруу боюнча комитеттин мүчөсү, Азия, Африка жана Латын Америка өлкөлөрүнүн тилектештигинин башкармалыгынын мүчөсү, көрүнүктүү коомдук ишмер болгон.

Т.Абдумомуновдун Кыргыз драма театрынын сахнасында 1947-жылы биринчи пьесасы кийин «Кумдуу чап», «Замандаштар», «Курман», «Тар капчыгай» ж. б. пьесалары коюлуп, «Алыскы тоолордо» көркөм фильминин сценарийин жазган.

1947-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

1967-жылы Т.Абдумомунов «Абийир кечирбейт», «Сүйүү жана үмүт» пьесалары үчүн Токтогул атындагы Мамлекеттик сыйлыктын биринчи лауреаты болгон. Пьесалары көптөгөн мамлекеттик театрларда коюлган.

Үч жолу Эмгек Кызыл Туу ордени, Элдердин достугу ордени, көптөгөн медалдар жана Ардак грамоталар менен сыйланган.

Кыргыз Улуттук драма театрга, көчөлөргө анын ысмы берилген. Ошондой эле драматургдарга ыйгарылуучу Т.Абдумомунов атындагы Эл аралык сыйлык бар.

СССР Жогорку Кеңешинин жана Кыргыз ССР Жогорку Кеңешинин бир нече чакырылышынын депутаты болуп шайланган. «Кыргыз Республикасынын искусствосуна эмгек сиңирген ишмери» наамдары ыйгарылган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жүкөн: Аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 38 б.

Жакшы адамдар: Аңгемелер жана очерктер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 18 б.

Борбани: 4 кошөгөлүү, 6 сүрөттүү пьеса. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. К-те: Пьесалар – 77–136-б.

Жүкөн: Аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 38 б.

Сүйүү жана үмүт: Пьесалар. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 392 б.

Тандалган чыгармалар. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 525 б.

Жүкөн: Повесть, пьесалар. – Ф.: Мектеп, 1974. – 216 б.

Ашкербай: Пьесалар. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 308 б.

Пьесалар. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 376 б.

Жаз жарыни: Аңгемелер, жомок, ырлар. – Ф.: Мектеп, 1985. – 24 б.

1-т. Тандалмалар: Пьесалар. – Б.: Адабият, 1992. – 46 б.

2-т. Тандалмалар: Пьесалар. – Б.: Адабият, 1992. – 512 б.

Орус тилинде

Вечная любовь. (Цветы счастья): Драматическая поэма. – М.: ВУОАП, 1972. – 50 с.

Башка элдердин тилдеринде

Обжалованию не подлежит: Драматическая повесть. – Киев, 1971. – 98 с. – укр.

АБДЫКАДЫРОВА
СУБАЙЫЛДА

Акын Субайылда Абдыкадырова Калинин районундагы Сары-Булак айылында 1935-жылы 9-мартта туулган. 1952-жылы Кыргыз кыз-келиндер педагогикалык институтунун алдындагы педагогикалык окуу жайын, 1957-жылы ошол эле В.В.Маяковский атындагы Кыргыз кыз-келиндер педагогикалык институтун аяктаган.

Эмгек жолун 1957-жылы «Ленинчил жаш» гезитинде адабий кызматкер болуп иштөөдөн баштап, кийин «Кыргызстан аялдары» журналында, Кыргыз ССРинин телерадио комитетинде редактор, «Ала-Тоо» журналынын искусство бөлүмүнүн редактору, 1984-жылдан «Кыргызстан маданияты» гезитинин бөлүм башчысы болуп иштеген.

Чыгармалары басма сөздөрдө 1953-жылдан тартып жарыяланып келе жатат. 1959-жылы «Булак» аттуу жыйнагы кыргыз тилинде чыккан. 1958-жылы «Сүйүү келди» аттуу ырлар жыйнагы орус тилинде Москвадагы «Молодая гвардия» басмасынан жарык көргөн. Акындын чыгармалары КМШ өлкөлөрүнүн элдеринин тилдерине, айрымдары немис, англис, италия, япон тилдерине которулган.

1959-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

«Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «Каарман эмгеги үчүн», «Даңк» медалдары, Кыргыз Республикасынын бир нече Ардак грамоталары менен сыйланган. «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмери» наамы ыйгарылган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Булак: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 68 б.
Кыз кыялы: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 111 б.
Калыйпа: Поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 24 б.

- Чырак: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 145 б.
Чыгыш кызы: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 90 б.
Аппак гүлдөр: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1972. – 124 б.
Жер жыты: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 150 б.
Алтын бешик: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1976. – 199 б.
Мекеним: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 188 б.
Сүйүү жана жаз: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 120 б.
Бакыт ыры: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 201 б.
Өмүр күүлөрү: Ырлар, поэмалар. – Б.: Адабият, 1989. – 112 б.
Таң нуру: Тандалган ырлар, поэмалар. – Б.: Шам, 2004.
Күн нуру: Ырлар, поэмалар. – Б.: Шам, 2005.
Жайыл бий: Эки актылуу пьеса. – Б.: Бийиктик, 2006.
Тазалык өмүргө гүлазык; Сүйүнчү; Аяймын; Оюндан өнөр өнүгөт: Балдар үчүн китептер. – Б.: ЮНИСЕФтин колдоосу менен, 2006.

Орус тилинде

- Под сенью арчи: Книга лирики. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 77 с.
Любовь пришла: Стихи. – М.: Мол. гвардия, 1958. – 68 с.
След: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 78 с.
След: Стихи и поэмы. – М.: Сов. писатель, 1975. – 94 с.
Зеленый мир. – Ф.: Мектеп, 1982. – 84 с.

**АБДЫКАЛЫКОВ
ЖОЛДОШБАЙ**
(1935–2001)

Акын, котормочу Жолдошбай Абдыкалыков Ысык-Көл районуна караштуу Жаркымбаев айылында 1935-жылы 21-майда туулган. 1953-жылы Таштак орто мектебин бүтүрүп, колхозчу жана Балыкчы шаарындагы эт комбинатында жумушчу болуп иштеген.

1959-жылы Кыргыз Мамлекеттик университетинин филология факультетин ийгиликтүү бүтүрүп, Фрунзедеги №9 орто мектепте мугалим, 1960-жылдан «Ленинчил жаш», «Жаш ленинчи» деген гезит-журналдардын редакцияларында, кийин көптөгөн жылдар бою «Кыргызстан пионери» гезитинин башкы редактору жана Жазуучулар союзунда 1984–1998-жж. адабий кеңешчи болуп эмгектенген.

Алгачкы ыры 1956-жылы «Добуш берем» деген ат менен «Ленинчил жаш» гезитине жарыяланган. 1956-жылы «Кыргызстан» мамлекеттик басмасынан жарык көргөн «Жылдызстан» аттуу ырлар жыйнагы жаш акындын алгачкы сазмалыгы болуп саналат.

«Ак толкундар» деген поэмасы 1970-жылы Кыргызстан Ленин комсомолу сыйлыгына татыктуу болгон.

1963-жылдан Журналисттер союзуна, 1967-жылдан Жазуучулар союзуна мүчө болгон.

Акындын ыр, поэмалары орусчага которулуп, борбордук басмаларда жарыяланган жана англис, болгар ж. б. чет тилдерине которулуп басылган. Көптөгөн ырларына обондор жазылган.

Ж.Абдыкалыков В.Маяковскийдин, С.Есениндин, Н.Рыленковдун, Л.Татьяничеванын, Т.Шевченконун, Л.Украинканын, Б.Степанюктун ж.б. чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

Кыргыз адабиятына сиңирген эмгеги үчүн Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун, Кыргызстан ЛКЖС БКнын Ардак грамоталары менен сыйланган. Эл агартуунун отличниги.

1985-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» деген ардак наам берилген.

Кыргыз Республикасынын Улуттук Жазуучулар союзу 2005-жылы жаштардын үч жылда бир берилүүчү Ж.Абдыкалыков атындагы адабий сыйлыгын уюштурган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Жылдызстан: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 159 б.
Бакыт гүлдөрү: Ырлар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1963. – 67 б.
Жашоо бүтпөйт: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 152 б.
Эсиндеби?: Новелла. – Ф.: Мектеп, 1966. – 63 б.
Кош жылдыз: Поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 120 б.
Ак толкундар: Поэма. – Ф.: Мектеп, 1968. – 97 б.
Түнкү серенада: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 98 б.
Таштагым менин Таштагым: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1970. – 70 б.
Теребел: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 147 б.
Дүйүм дарак: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1973. – 107 б.
Көпүрө: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1976. – 159 б.
Тандалмалар: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 276 б.
Көз ирмем: Ырлар, сатиралар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 204 б.
Сүйүү жазы: Повесттер. – Ф.: Мектеп, 1982. – 232 б.
Мажүрүм тал: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 120 б.
Кереметтүү көл: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1984. – 20 бет
Жолдор: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 296 б.
Балалыктын жылдары.: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1988. – 184 б.
Мезгилдер: Ырлар жана поэмалар. – Б.: Адабият, 1991. – 144 б.
Тандалмалар: Ырлар жана поэмалар. – Б.: Бийиктик, 2005. – 296 б.

Орус тилинде

- Чудесное озеро: Стихотворения. – Ф.: Мектеп, 1985. – 20 с.
Белые волны: Стихи и поэмы. – М.: Мол. гвардия, 1977. – 64 с.

КОТОРМОЛОРУ

- Эхо свободы: Стихи поэтов Народной Республики Бангладеш. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 132 б. – 32 б.
- Минский Г. Верные друзья. – Ф.: Мектеп, 1974. – 16 б.
- Остров свободы: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 158 б.
- Голос Латинской Америки: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1979. – 148 б.
- Касымкулова С. Яната: Фантасгическая повесть и рассказы. – Ф.: Мектеп, 1979. – 56 б.
- Шумаков Н. Жаворонок: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 80 б.
- Дилмуратов Ж. Сердцам на память: Стихи и сказка. – Ф.: Мектеп, 1981. – 52 б.
- Пак Б. Голубая арка: Стихи и поэма. – Ф.: Мектеп, 1984. – 64 б.
- Мартин Хосе. Эркиндик аралы: Тандалма ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 76 б.
- А. Аль-Хамиси. Махабат китеби: Ырлар жана поэма: Жаштар үчүн. – Ф.: Мектеп, 1986. – 112 б.

**АБДЫКЕРИМОВ
КУРМАНБЕК**
(1939–1986)

Адабий сынчы, котормочу Абдыкеримов Курманбек 1939-жылы 31-январда Чүй районундагы Бурана айылында туулган. Кыргыз Мамлекеттик университетинин филология факультетинин орус тил жана адабият бөлүмүнөн жогорку билим алган.

1961–1969-жж. «Кыргызстан» басмасында көркөм адабият редакциясынын редактору, улук редактору, Кыргыз ССР Министрлер Советинин басма сөз боюнча комитетинин улук редактору, 1969–1974-жж. «Мектеп» басмасынын балдар жана өспүрүмдөр көркөм адабият редакциясынын башчысы, 1974-жылдан Кыргыз ССР Министрлер Советинин басма, полиграфия жана китеп соода иштери боюнча Мамлекеттик комитетинин адабият жана искусство боюнча башкы редактору, 1979–1981-жж. Кыргыз Совет Энциклопедиясында улук илимий кызматкер, 1981-жылдан Кыргызстан КП БКнын алдындагы Тарых институтунун В.И.Лениндин толук жыйнактарын чыгаруу боюнча Башкы редакциясынын улук редактору болуп иштейт.

Чыгармачылык жолу студенттик жылдарында башталып, «Бир повесттин котормосу жөнүндө» деген алгачкы сын макаласы орус тилинде «Литературный Киргизстан» журналында 1959-жылы басылып чыккан.

Стендалдын, Лев Толстойдун, М.Горькийдин, В.Кожевниковдун, М.Слуцкистин ж.б. чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

К.Абдыкеримов 1967-жылдан СССР Журналисттер союзунун, 1972-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон. «СССР басмасынын отличниги» деген наам алган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Түркүн асерлер: Адабий-сын макалалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 172 б.

Орус тилинде

Ыр жана котормо искусствосу: Адабий-сын макалалар. – Ф.: Мектеп, 1970. – 144 б.

КОТОРМОЛОРУ

Стендаль Фредерик. Ванина Винини: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 36 б.

Толстой Л.Н. Ангемелер. – Ф.: Мектеп, 1965. – 80 б.

Кожевников В.М. Таанышып коюңуздар, Балув: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 324 б.

Горький А. Лев Толстой; Гарин-Михайловский жөнүндө. – *К-пте*: Адабий портреттер. – Ф.: Кыргызстан, 1968. 44–112, 222–243 б.

Лодойдамба Ч. Кажыбас адам. – *К-пте*: Монгол гүлдөрү. – Ф.: Кыргызстан, 1966. 123–158 б.

Данилов С.П. Жаандуу күнү. – *К-пте*: Якут кайрыктары. – Ф.: Кыргызстан, 1968. 183–225 б.

Пригулиев Я. Чөлдөгү кыштак: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Мектеп, 1974. – 36 б.

Слуцкий М. Увертюра жана үч көрүнүш: Ангемелер жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 250 б.

Кожевников В. Таанышып коюңуздар, Балув: Повесть, 2-басылышы. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 308 б.

Слуцкий М. Увертюра жана үч көрүнүш: Ангемелер жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 206 б.

Симонов К. М. Солдат болуп жаралбайт: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 659 б.

Симонов К. М. Акыркы жай: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 544 б.

Паустовский К.Г. Уйпаланган таранчы: Жомоктор. – Ф.: Мектеп, 1987. – 96 б.

Горбачев М. С. Кайра куруу жана жаңыча ой жүгүртүү... – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 311 б.

АБДЫКЕРИМОВА
САТИН
(1919–1988)

Акын Сатин Абдыкеримова 1919-жылы Киров районундагы Бейшеке айылында туулган. С.Абдыкеримова кыргыз аялдарынын ичинен чыккан эң биринчи жазуучу акын.

Анын биринчи ырлар жыйнагы 1939-жылы жарык көрүп, орус тилиндеги ырлар жыйнагы 1958-жылы чыккан.

С.Абдыкеримова 1946-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

Кыргыз совет адабиятына сиңирген эмгеги үчүн «Ардак белгиси» ордени, «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалы жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

Бейшеке айылдык Советине депутаттыкка шайланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 46 б.

Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 96 б.

Өчпөс нур: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 96 б.

Айыл ырлары: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1964. – 68 б.

Алтын күз: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 114 б.

Таң шооласы: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 50 б.

Өмүр издери: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1979.

Талант толкуну: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 104 б.

Орус тилинде

Стихи. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 62 с.

Милый край: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1970. – 63 с.

**АБДЫЛДАЕВ
ЖАКЫШБЕК**

Акын Абдылдаев Жакышбек Сокулук районуна караштуу Жал айылында 1948-жылы 2-январда туулган. 1966-жылы Фрунзедеги № 5-орто мектепти бүтүрүп, Советтик Армиянын катарында милдет өтөп келген соң КыргызТАГда корректор, В.И.Ленин атындагы заводдо жыгач уста, 1973–1993-жж. Кемин районунун Ак-Түз кен башкармасында жардыруучу болуп иштеген. Ошол эле жылы «Макмалалтын» кен комбинатына которулуп, ушул мезгилге чейин эмгектенип келет.

Анын алгачкы ыры «Жаз күндөрү» деген ат менен «Ленинчил жаш» гезитине 1966-жылы жарыяланган.

Биринчи китеби 1973-жылы «Сагыныч» деген ат менен «Кыргызстан» басмасынан жарык көргөн. Эки обону Маданият министрлиги тарабынан фондуга кабыл алынган (1983).

Ал Чернобыль АЭСинде болгон кырсыктын кесепетин жоюуга катышып келген. 1970-жылы «Жоокердик каармандыгы үчүн» юбилейлик медалы, 1976-жылы Кыргыз ССР Жогорку Советинин Грамотасы, 1990-жылы СССРдин түстүү металлургия жана профсоюздардын Бүткүл Союздук Борбордук Советинин (ВЦСПС) «Ардактуу кенчи» наамы ыйгарылган.

Ж.Абдылдаев 1989-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү. Тоголок Молдо атындагы (2008) сыйлыктын лауреаты.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Сагыныч: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1973.

Жакшы көрөм кызылды: Балдар үчүн ырлар. – Ф.: Мектеп, 1976.

Шор башат: Сатиралык ырлар. – Ф.: Адабият, 1986.

Алтын кенин казгандар: Ырлар. – Б.: Учкун, 1998.

Тикендүү гүлдесте: Ырлар, пародиялар, сатиралык ырлар. – Б.: Бийиктик, 2003.

Бал челек: Балдар үчүн ырлар. – Б.: Гүлчынар, 2008.

**АБДЫЛДАЕВ
ШАРШЕНАЛЫ**

Жазуучу жана котормочу Шаршеналы Абдылдаев Кемин районундагы Бейшеке айылында 1937-жылы 12-майда туулган.

1955-жылы Кичи-Кемин орто мектебин бүтүргөндөн кийин Фрунзедеги айыл чарба машиналарын куруу заводунда жумушчу болуп иштеген. 1961-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин тил жана адабият факультетинин журналистика бөлүмүн бүтүрүп, 1961–1969-жж. Кыргыз ССРинин радиоуктуруу жана телекөрсөтүү комитетинде көркөм адабият бөлүмүндө редактор, улук редактор, башкы редактордун орунбасары, 1969-жылы «Кыргызстан» басмасынын көркөм котормо редакциясында улук редактор, көркөм адабий редакциянын бөлүм башчысы, 1972-жылдан Кыргыз ССР Министрлер Советинин басма, полиграфия жана китеп соода иштери боюнча мамлекеттик комитетинин басмалар боюнча башкармасында улук редактор, бөлүмдүн начальниги, 1983-жылдан СССР Жазуучулар союзунун адабият фондусунун кыргыз бөлүмүнүн директору, 1986-жылдан «Ала-Тоо» журналынын бөлүм башчысы, 1993-жылдан Кыргызстан Кинематографисттер союзунун уюштуруу-катчысы, 1995-жылдан республикалык «Китепсоода» бирикмесинин башкы директору, 1998–2008-жж. Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Аппаратынын Редакциялык-басма бөлүмүндө кеңешчи, улук кеңешчи болуп иштеген.

1975-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун, 1961-жылдан Журналисттер союзунун, 1994-жылдан Кинематографисттер союзунун мүчөсү.

Ш.Абдылдаевдин алгачкы «Жалын» атуу ырлар жыйнагы 1958-жылы жарык көргөн. Ал бир катар аңгеме, повесттердин автору.

Ш.Абдылдаев У.Шекспирдин, А.Островскийдин пьесаларын, А.Чеховдун аңгемелерин, орус, украин, өзбек, нивхи, казак, башкыр акындарынын ырларын, ошондой эле 20дан ашуун көркөм фильмдердин тексттерин кыргыз тилине которгон.

«Басма сөздүн отличниги», «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмери» наамдары ыйгарылган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Жалын: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 407 б. (жсамаат.).
Бийиктеги жылдыздар: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 118 б.
Жетимишинчи жаз: Повесттер, драмалар, ырлар жана котормолор. – Б.: Бийиктик, 2007. – 658 б.

Орус тилинде

- Восход: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 403 б. (жсамаат.)

КОТОРМОЛОРУ

- Упит А. Кыялкеч: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1972. – 184 б.
В.Большак. Гүлстан: Очерк. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 129 б.
Г.Марков. Сибирь: Роман I-китеп. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 400 б.
Г.Марков. Сибирь: Роман II-китеп. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 260 б.
Козак Я. Касиеттүү Михаил: Роман. – Ф.: Мектеп, 1980. – 220.
Марков Г. Ата-бала: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 359 б.
Баруздин С. Семеновкалык кыз: Чакан повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1985. – 218 б.
Марков Г. Болочок кылымга: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 319 б.
Лорка Г. Бернарда Альбанын үйү: Пьеса. – Т. Абдумомунов атындагы Кыргыз мамлекеттик академиялык драма театры, 1979. – 70 б.
Медведкина Р. Сыйкырдуу жомок: Пьеса. – Т. Абдумомунов атындагы Кыргыз мамлекеттик Академиялык драма театры, 1979. – 40 б.
Терек Ш. Ат жана терезе: Пьеса – Республикалык куурчак театры, 1980. – 30 б.
Ахтанов Т. Күч күйөө: Пьеса. – М. Рыскулов атындагы Нарын облустук драма театры, 1981. – 40 б.
Лорка Г. Меннин сыйкырдуу сапатым: Пьеса. – Ош облустук кыргыз драма театры, 1984. – 65 б.

АБДЫРАМАНОВ
ШАБДАНБАЙ
(1930–1998)

Жазуучу, акын, драматург Шабданбай Абдыраманов Сузак районундагы Ак-Тоок айылында 1930-жылы 24-декабрда туулган. 1948-жылы Жалал-Абад педагогикалык окуу жайын, 1950-жылы Жалал-Абад мугалимдер институтун, 1955-жылы КМУнун филология факультетинин сырттан окуу бөлүмүн, 1964-жылы Москвадагы СССР Жазуучулар союзунун алдындагы Жогорку адабий курсту бүтүргөн.

Эмгек жолун 1943-жылы колхозчу болуп иштөө менен баштаган. 1950–1952-жж. мугалим, 1952–1959-жж. Кыз-Көл орто мектебинин директору, 1959-жылдан Ош пединститутунда окутуучу. 1964-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун Ош облустук бөлүмүнүн адабий кеңешчиси, 1966-жылдан жооптуу катчы, кийинки жылдары Ош облустук «Ленин жолу» гезитинде кабарчы болуп кызмат кылган.

Ш.Абдыраманов өз чыгармачылык жолун акын катары 1950-жылдан баштап, 1959-жылдан новеллаларды, аңгемелерди жазган. 1960-жылы «Ала-Тоо» журналына «Өкүм» повести басылган.

Ш.Абдырамановдун чыгармалары орус, өзбек тилдеринде жарык көргөн. Ал бир катар пьесалардын автору жана котормо менен да алектенген.

Ш.Абдыраманов экология маселелери боюнча макалаларды, Алымбек датка, Чыйбыл болуш ж.б. өмүрү жана ишмердиги жөнүндөгү эсселерди жазган.

1958-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

Кыргыз ССР ЖКнын Ардак грамотасы менен сыйланган. 1993-жылы «Кыргыз Республикасынын Эл жазуучусу» наамы ыйгарылган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Май түнүндө: Поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 67 б.
Каркыра: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 215 б.
Тааныш адамдар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1964. – 152 б.
Арстанбап аймагында: Повесттер. – Ф.: Мектеп, 1965. – 220 б.
Өкүм: Повесттер. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 243 б.
Ак жүрөк адамдар: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1973. – 207 б.
Гүлазык: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 382 б.
Дыйкандар: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 382 б.
Тагдыр: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 448 б.
Жашыл аалам: Роман. – Ф.: Мектеп, 1982. – 248 б.
Токуучулар: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 448 б.
Турмуш сырлары: Роман, повесть жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1988. – 460 б.
Топурак жыты: Романдар. – Ф.: Адабият, 1990.
Дыйкандар: Роман. – Б.: Адабият, 1991. – 528 б.
Каар: Роман. – Б.: Адабият, 1991.
Тарыхтагы ак тактар: XIX кылымдын аягы XX кылымдын башындагы белгилүү инсандар туурасында эсселер. – Б.: Бийиктик, 2007.

Орус тилинде

- Мои знакомые: Повести и новеллы. – М.: Сов. писатель, 1964.
Жизнь нам открыла глаза: Повести и рассказы. – М.: Сов. писатель, 1969. – 199 с.
Киргизские рассказы. – М.: Худ. литература, 1970.
Приговор: Повесть. – М.: Сов. писатель, 1973.
Белый свет: Роман. – М.: Сов. писатель, 1980.
Белый свет. Ткачи: Романы. – М.: Сов. писатель, 1983. – 448 с.
Судьба земли предков: Романы. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 480 с.

Башка элдердин тилдеринде

- Знакомые люди: Повесть и рассказы. – Ташкент: Издательство литературы и искусства, 1976. – 181 с. – узб.

КОТОРМОЛОРУ

Саади М. Гүлстан: Ырлар, проза. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 224 с.

ДРАМАЛАРЫ

- Кайыптын карды ооруганда: Комедия. (Алай элдик театры).
Коркунучтуу оору: Комедия. (Араван элдик театры).
Токуучулар: Драма. (Ош облтеатры).
Тагдыр нугу: Драма. (Академиялык театры).
Үркүнбай үйлөнгөндө: (Алай элдик театры).

**АБДЫШЕВ
КАЗАКБАЙ**

Жазуучу, акын, сүрөтчү Казакбай Абдышев Талас районуна караштуу Кара-Ой айылында 1939-жылы туулган. 1958-жылы айыл чарбасын механизациялаштыруу боюнча окуу жайын, 1965-жылы Фрунзе шаарындагы политехникалык институтун бүтүргөн.

Эмгек жолун 1958-жылы тракторчу болуп иштөөдөн баштаган. 1966–1991-жж. автомобиль жана шоссе жолдор тармагында бөлүмдүн башчысы, автобазанын начальниги, авто-окуу комбинатынын директорунун орунбасары болуп иштеген.

1991–1993-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун алдындагы көркөм адабиятты жайылтуу бюросунда жана автордук укуктарды коргоо боюнча республикалык агенттиктин начальнигинин орунбасары болуп иштеген.

К.Абдышев комузчу, домбрачы, күүчү (комуз менен домбрада), ырчы-аткаруучу болуп эсептелет. Ал өзүнүн кырдан ашуун ырларына обон жараткан. Өзүнүн төрт ыр-сүрөт китебине 700дөн ашык белгилүү инсандардын портреттерин графика ыкмасы менен тартып чыккан.

1988-жылдан СССР Жазуучулар союзунун, 2001-жылдан Журналисттер союзунун мүчөсү. 2005-жылдан Композиторлор жана Сүрөтчүлөр союздарынын Ардактуу мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Жаандуу түндө: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1978. – 60 б.
Кум дөбөлөр: Повесттер, аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 200 б.
Устат: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 128 б.
Биздин бала чак: Повесттер. – Ф.: Адабият, 1989. – 152 б.
Байдылда: Арноо ырлары. – Кант, 1993.

Ала-Тоо айымдары: Арноо ырлары. – Б.: Кыргыз Жазуучулар союзунун көркөм адабият жайылтуу бюросу, 1995. – 176 б.

Автоунаа азаматтары: Арноо ырлары. – Б., 1997. – 352 б.

Такалуу аттын изи бар, Таластан келген киши бар: Арноо ырлары. – Б.: Шам, 2000. – 488 б.

Кылым инсандары: Арноо ырлары. – Б.: АК «Кыргызполиграфкомбинат», 2003. – 531 б.

Казакбайдын «гаремн»: Махабат ырлары. – Б.: АК «Учкун», 2003. – 147 б.

**АБЫЛКАСЫМОВА
МАЙРАМКАН**

Акын Майрамкан Абылкасымова Кемин районундагы Комсомол айылында 1936-жылы 7-ноябрда туулган. 1958-жылы В.В.Маяковский атындагы Кыргыз кыз-келиндер педагогикалык институтун бүтүргөн.

1958–1962-жж. Ош облустук «Ленин жолу» гезитинде адабий кызматкер, 1962–1991-жж. «Ала-Тоо» журналынын поэзия бөлүмүнүн жетекчиси болгон. 1991-жылдан ардактуу эс алууда.

Чыгармалары 1952-жылдан баштап гезит-журналдардын беттеринде жарыялана баштаган. «Кичинекей досторго» аттуу алгачкы ырлар жыйнагы 1961-жылы жарык көргөн. Акындын ырлары орус, белорус, тажик, казак, монгол, немис, поляк, англис, француз тилдерине которулуп жарыяланган.

1970-жылы басылган «Ишеним дайым жүрөктө» аттуу китеби жана «Эстелик сүйлөйт», «Сен билесиң мени мекеним» аттуу поэмалары Бүткүл Союздук Ленин комсомолу сыйлыгына татыктуу болгон.

1964-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү. М.Абылкасымова 1980-жылы «Кыргыз Республикасынын Эл акыны» деген ардактуу наамга ээ болгон.

1984-жылы жарык көргөн «Гүлдөр суу сурайт» аттуу ырлар топтому Кыргыз ССРинин Токтогул атындагы Мамлекеттик сыйлыгына татыктуу болгон.

«Ардак белгиси» ордени, «Каарман эмгеги үчүн» медалы, «Тынчтыкты коргоо» күмүш медалы, Кыргыз ССРинин Жогорку Кеңешинин, Украин ССРинин, Кыргызстан ЛКЖС БКнын Ардак грамоталары менен сыйланган. 2005-жылы «Манас» орденине, 2008-жылы Бүткүл дүйнөлүк интеллектуалдык менчик уюмунун Алтын медалына татыган.

2006-жылдан И.Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин ардактуу профессору.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Кичинекей досторго: Ырлар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 96 б.
Чолпон. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 139 б.
Быйыл жаздын гүлдөрү көп: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 109 б.
Ишеним дайым жүрөктө: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1968. – 79 б.
Аскар: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1970. – 73 б.
Ата Журт: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 103 б.
Сен билесиң мекеним. – Ф.: Мектеп, 1973. – 255 б.
Менин бүтпөс ырларым: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1977. – 151 б.
Тандалмалар: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 228 б.
Гүлдөр суу сурайт: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1983. – 108 б.
Ата Журт дайым көңүлдө: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 224 б.
Үшүк: Ырлар. – Б.: Ала-Тоо, 2001.

Орус тилинде

- Веру в сердце храню: Стихи и поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 120 с.
Аскар: Стихи и поэма. – Ф.: Мектеп, 1970. – 73 с.
Белый след: Стихи и поэма. – М.: Молодая гвардия, 1970. – 95 с.
Веру в сердце храню: Стихи и поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 96 с.
Этой весной цветов много: Стихи и поэма. – М.: Сов. писатель, 1979. – 80 с.
Эхо юности; Отчизна: Стихотворения и поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 128 с.
Надежда: Стихотворения. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 126 с.
Синеглазый мой Иссык-Куль: Стихи. – М.: Худ. лит., 1986. – 271 с.
Не умирает дважды яблоневый цвет: Стихотворения: Для детей ст. шк. возраста. – Ф.: Адабият, 1989. – 64 с.

Башка элдердин тилдеринде

- День рождения: Стихи. – Киев: Мыстецтво, 1972. – 78 с. – укр.
Веру в сердце храню: Стихи. – София: 1974. – 110 с. – болг.
Веру в сердце храню: Стихи. – Киев: Мыстецтво, 1975. – 105 с. – укр.
Тюльпановый огонь: Стихи. – Киев: Молодь, 1976. – 48 с. – укр.

**АДАМАЛИЕВ
КУБАНЫЧБЕК**

Акын Кубанычбек Адамалиев 1947-жылы Кочкор районундагы Кочкор айылында туулган. 1970-жылы Кыргыз мамлекеттик медициналык институтун, 1976-жылы КММИнин аспирантурасын бүтүргөн. 1979-жылы медицина илимдеринин кандидаттык диссертациясын, 1996-жылы докторлук диссертациясын жактаган, профессор.

Эмгек жолун хирург болуп иштөөдөн баштап, 1976-жылдан ассистент, 1979-жылдан доцент, 1996-жылдан Кыргыз медициналык академиясынын балдар хирургиясы кафедрасынын башчысы.

Чыгармалары гезит-журналдарда 1966-жылдан жарыяланып келе жатат. «Кандаш адамдар» аңгемелер жыйнагы 1971-жылы жарык көргөн. Бүтүнкү күндө бир нече поэтикалык китептердин жана 200гө жакын илимий эмгектердин автору.

1985-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Кыргыз Республикасынын Саламаттыкты сактоо министрлигинин Ардак грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кандаш адамдар: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 15 б.

Быйылкы жаз менин айылымда: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1973. – 48 б.

Врачтын түйшүгү: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1977. – 100 б.

Кечмелик: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1980. – 124 б.

Шаттык: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 76 б.

Кардиограмма: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1983. – 76 б.

Жүрөк кагуусун улантат берет: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 240 б.

Эненин ак сүтү: Аңгемелер жыйнагы. – Ф.: Адабият, 1989. – 224 б.

Күн: Ырлар. – Ф.: Адабият, 1989. – 40 б.

Замана: Ырлар жана поэмалар. – Б.: Медик, 2008. – 346 б.

Ыйман ыза: Повесттер жана аңгемелер. – Б., 2008. – 396 б.

Ак жаан: Ырлар жана поэмалар. – Б., 2008. – 246 б.

**АДЫШЕВА
ТЕНТИ**
(1920–1984)

Акын Тенти Адышева 1920-жылы Тоң районунун Күн-Чыгыш айылында туулган. 1937-жылы Фрунзедеги медициналык техникумду аяктап, 1939–1942-жж. Кыргыз мамлекеттик медицина институтунда окуган. 1952-жылы Кыргызстан КП БКнын 2 жылдык партиялык мектебин, 1955-жылы Кыргыз Мамлекеттик университетинин филология факультетинин сырттан окуу бөлүмүн аяктаган.

Эмгек жолун 1937-жылы фельдшер болуп иштөөдөн баштап, 1938-жылы кыргыз кыздарынын ичинен биринчи жолу Кыргызстан ЛКЖС БКнын катчысы болуп шайланган. 1949–1950-жж. Фрунзе шаарындагы Биринчи Май райондук аткаруу комитетинин орунбасары, 1950–1951-жж. төрайым, 1956–1976-жж. Авторлордун укугун коргоонун Бүткүл Союздук башкармасынын Кыргызстандагы бөлүмүнүн башчысы болуп иштеген.

Чыгармачылык ишмердиги 1947-жылдан башталып, «Акын» аттуу биринчи ыры «Советтик Кыргызстан» журналында жарык көргөн. «Заманым» аттуу алгачкы жыйнагы 1961-жылы чыккан. Көзү өткөндөн кийин «Кылы үзүлгөн комузум» повести жарык көргөн. Бир нече аңгемелердин, повесттердин, эскерүүлөрдүн автору.

1961-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү, Кыргыз ССРинин Эл акыны (1980-ж.) болгон.

«Ардак белгиси» ордени, В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы, Кыргыз ССРинин Жогорку Кеңешинин Ардак грамотасы менен сыйланган.

Фрунзе шаардык Кеңешинин Биринчи Май райондук Кеңешинин депутаты (1950–1953), Кыргыз ЛКЖС БКнын мүчөсү (1936–1939), Фрунзе обкомунун жана Кыргызстан КП шаардык комитетинин мүчөсү (1950–1952) болуп шайланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Заманым: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 151 б.

Жарык дүйнө: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 151 б.

Таалай: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 104 б.

Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 124 б.

Ой толгоо: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 368 б.

Менин күнүм: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 92 б.

**АЖИМУДИНОВ
КАНЫБЕК**

Жазуучу, драматург Ажимудинов Каныбек Жумгал районунун Кызарт айылында 1953-жылы 8-октябрда туулган. 1971–1976-жж. Кыргыз Мамлекеттик университетинин филология факультетинде окуган.

1976–1983-жж. «Кыргызстан пионери» гезитинде кабарчы, 1984–1989-жж. «Кыргызстан маданияты» гезитинде кабарчы, бөлүм башчы, 1989–1991-жж. Кыргыз телекөрсөтүүсүнүн сатира жана юмор бөлүмүндө редактор, 1991–1992-жж. Токтогул атындагы мамлекеттик филармониясынын адабий бөлүмүнүн башчысы, 1992–1996-жж. Кыргыз Республикасынын Маданият министрлигинин драматургия искусствосу боюнча редактору, 1996-жылдан Кыргыз Мамлекеттик балдар жана өспүрүмдөр театрында адабият бөлүмүнүн башчысы, «Кыргыз Караван» гезитинин башкы редакторунун орунбасары, 2004-жылдан Кыргыз Улуттук филармониясынын адабий бөлүмүнүн башчысы болуп эмгектенип келет.

К.Ажимудинов чыгармачылык жолун 1976-жылы баштаган. Балдар үчүн «Мойнуңа ал Бекболот», «Айжан» аттуу бир актылуу пьесалары биринчи чыгармаларынан болуп эсептелет. 1985-жылы «Тамаша» аттуу сатиралык жыйнагы жарык көргөн. Ал «Тажрыйба», «Анонимка», «Тирүү өлүктөр», «Айланайын партия, кагылайын демократия», «Сагызган сагынан өлбөйт» көп актылуу комедиялардын, «Сараң бий», «Кырсык», «Чокчолой баатыр» аттуу драмалардын, бир топ сатиралык аңгемелердин жана интермедиялардын автору, пьесалары профессионал жана элдик театрларда коюлган. Кыргыз Республикасынын Театр ишмерлери (1984) жана Жазуучулар союздарынын (1990) мүчөсү. Эл агартуунун отличниги.

Билим берүү министрлигинин, ЛКЖС БКнын, Журналисттер союзунун Ардак грамоталары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тамаша: Сатиралар жана интермедиялар. – Ф.: Мектеп, 1985. –36 б.

Бөрү заман: Сатиралык аңгемелер. – Б.: БГУнун басмаканасы, 2003. – 150 б.

**АЖИМУДИНОВ
КАНЫБЕК**

Жазуучу, драматург Ажимудинов Каныбек Жумгал районунун Кызарт айылында 1953-жылы 8-октябрда туулган. 1971–1976-жж. Кыргыз Мамлекеттик университетинин филология факультетинде окуган.

1976–1983-жж. «Кыргызстан пионери» гезитинде кабарчы, 1984–1989-жж. «Кыргызстан маданияты» гезитинде кабарчы, бөлүм башчы, 1989–1991-жж. Кыргыз телекөрсөтүүсүнүн сатира жана юмор бөлүмүндө редактор, 1991–1992-жж. Токтогул атындагы мамлекеттик филармониясынын адабий бөлүмүнүн башчысы, 1992–1996-жж. Кыргыз Республикасынын Маданият министрлигинин драматургия искусствосу боюнча редактору, 1996-жылдан Кыргыз Мамлекеттик балдар жана өспүрүмдөр театрында адабият бөлүмүнүн башчысы, «Кыргыз Караван» гезитинин башкы редакторунун орунбасары, 2004-жылдан Кыргыз Улуттук филармониясынын адабий бөлүмүнүн башчысы болуп эмгектенип келет.

К.Ажимудинов чыгармачылык жолун 1976-жылы баштаган. Балдар үчүн «Мойнуңа ал Бекболот», «Айжан» аттуу бир актылуу пьесалары биринчи чыгармаларынан болуп эсептелет. 1985-жылы «Тамаша» аттуу сатиралык жыйнагы жарык көргөн. Ал «Тажрыйба», «Анонимка», «Тирүү өлүктөр», «Айланайын партия, кагылайын демократия», «Сагызган сагынан өлбөйт» көп актылуу комедиялардын, «Сараң бий», «Кырсык», «Чокчолой баатыр» аттуу драмалардын, бир топ сатиралык аңгемелердин жана интермедиялардын автору, пьесалары профессионал жана элдик театрларда коюлган. Кыргыз Республикасынын Театр ишмерлери (1984) жана Жазуучулар союздарынын (1990) мүчөсү. Эл агартуунун отличниги.

Билим берүү министрлигинин, ЛКЖС БКнын, Журналисттер союзунун Ардак грамоталары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тамаша: Сатиралар жана интермедиялар. – Ф.: Мектеп, 1985. –36 б.

Бөрү заман: Сатиралык аңгемелер. – Б.: БГУнун басмаканасы, 2003. – 150 б.

**АЙТБАЕВА
АЙЫМ**
(1917–1975)

Балдар жазуучусу Айтбаева Айым 1917-жылы Кара-Кол районуна караштуу Челпек айылында туулган. А.Айтбаева 1928–1929-жж. Пржевальск шаарындагы балдар үйүндө тарбияланып, 1929-жылы Кыргыз аялдарынын Өнөр мектебине которулат. 1930–1935-жж. Ленинграддагы Герцен атындагы пединститутта 3 жыл окуп, денсоолугуна байланыштуу Кыргызстан пединститутуна которулуп, аны 1941-жылы бүтүрөт. 1948-жылга чейин «Кызыл Кыргызстан» гезитинде адабий кызматкер, бөлүм башчы болуп иштеген. 1950-жылы Москвадагы КПСС БК Жогорку партиялык мектебинде окуган.

1948–1949-жж. «Ленинчил жаш» гезитинде жооптуу редактор, 1949–1950-жж. Кыргызстан ЛКЖС Борбордук Комитетинин катчысы, 1953–1956-жж. «Кыргызстан пионери» жана «Ленинчил жаш» гезиттеринин редактору, 1956–1959-жж. Кыргыз ССР Министрлер Советинин алдындагы Главлиттин начальниги, 1962–1973-жж. «Кыргызстан аялдары» журналынын жооптуу катчысы болуп иштеген.

1936-жылы «Кыргызстан пионери» гезитине А.Айтбаеванын «Кара балапан», «Биринчи мектеп» аттуу балдарга арналган аңгемелери, 1940-жылдан «Кызыл Кыргызстан», «Ленинчил жаш» гезиттеринин беттерине А.Айтбаеванын очерк, фельетондору, 1958-жылы «Турмуш чакырат» аттуу повести «Ала-Тоо» журналына чыгат. Айрым чыгармалары орус жана СССР элдеринин тилдерине которулган. 1971-жылы «Атанын жагоосу» аттуу жыйнагы эстон тилинде чыккан.

1959-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон. Ал Кыргызстан КП БКнын, ВЛКСМ БКнын (1948, 1950), Кыргызстан ЛКЖС БКнын (1948, 1953) мүчөсү болуп шайланган.

Эл алдында сиңирген эмгеги үчүн «Ардак белгиси» ордени, «Эмгектеги каармандыгы үчүн», «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги

үчүн» медалдары жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Сырдуу конкурсу: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 92 б.
Турмуш чакырат: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 198 б.
Атанын жагоосу: Аңгеме. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1963. – 40 б.
Торсогой: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1964. – 32 б.
Тамчы кан: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 447 б.
Атанын аманаты: Аңгемелер жана повесттер, тестирер балдар үчүн. – Ф.: Мектеп, 1971. – 75 б.
Жер астында эмне жашайт?: Аңгеме. – Ф.: Мектеп, 1974. – 12 б.
Эне үмүтү: Аңгемелер жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 188 б.
Атанын жагоосу. – Ф.: Мектеп, 1982. – 36 б.

Орус тилинде

- Жизнь зовет: Повесть. – Ф.: Киргизгосиздат, 1962. – 144 с.
Таинственный колокольчик: Повесть и рассказы. – Ф.: Мектеп, 1966. – 70 с.
Капли крови: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 360 с.
Галстук отца: Повесть. – М.: Детская литература, 1969. – 95 с.
Капли крови: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 352 с.

Башка элдердин тилдеринде

- Галстук отца: Повесть. – Таллин: Ээсси Раамат, 1971. – 66 с. – эстон.

**АЙТМАТОВ
ЧЫНГЫЗ
ТӨРӨКУЛОВИЧ**
(1928–2008)

Жазуучу, коомдук жана мамлекеттик ишмер Чыңгыз Айтматов Кара-Буура районундагы Шекер айылында 1928-жылы 12-декабрда туулган.

1946-жылы Жамбыл шаарындагы зооветеринардык техникумду, 1953-жылы К.И.Скрябин атындагы Кыргыз мамлекеттик айыл чарба институтун бүтүргөн, 1956–1958-жж. Москвадагы Жогорку адабият курсунун угуучусу болгон.

Согуш жылдарында Шекер айылында айылдык Кеңештин катчысы, райфинбөлүмдүн агенти, 1953–1956-жж. Кыргыз мал-чарба илимий-изилдөө институтунун эксперименттик фермасында зоотехник, 1958–1960-жж. «Литературный Киргизстан» журналынын редактору, 1960–1965-жж. «Правда» гезитинин өз кабарчысы, 1965–1986-жж. Кыргызстан Кинематографисттер союзунун төрагасы, 1986–1991-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун төрагасы, 1988–1990-жж. «Иностранная литература» журналынын башкы редактору, СССР Президентинин кеңешчиси, 1991-жылдан элчилик кызматта (1991-жылдан СССРдин, 1992–1993-жж. Россиянын Люксембургдагы, 1994-жылдан Кыргызстандын Бельгия мамлекетиндеги элчиси) болгон.

Ч.Айтматовдун чыгармачылыгы студент кезинде башталган. Орус жана кыргыз тилдеринде жазып, биринчи аңгемеси «Гезитчи Дзюйдо» деген ат менен 1952-жылы «Киргизстан» альманахында орус тилинде жарыяланган.

«Литературная газета», «Новый мир», «Литературный Киргизстан» журналдарынын редколлегия мүчөсү болгон.

1956-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

Ч.Айтматовдун чыгармалары кыргыз адабиятын эл аралык деңгээлге көтөрүп, жазуучунун дээрлик бардык чыгармалары КМШ жана чет өлкөлөрдүн драма жана опера театрларынын сахналарында коюлган жана анын чыгармалары боюнча тартылган кинофильмдер Эл аралык кинофестивалдардын сыйлыктарына жана байгелерине татыктуу болгон.

Ч.Айтматов «Тоолор жана талаалар повесттери» (орус тилинде) китеби үчүн 1963-жылы Лениндик сыйлыктын лауреаты болгон. «Гүлсарат» повести, «Ак кеме» кинофильминин сценарийи, «Кылым карыггаар бир күн» романы СССРдин Мамлекеттик сыйлыгы (1968, 1977, 1983), ал эми «Эрте келген турналар» (1976-ж.) повести Кыргыз ССРинин Токтогул атындагы Мамлекеттик сыйлыгы менен белгиленген.

1968-жылы Кыргыз Эл жазуучусу, 1974-жылы УИАнын академиги, 1979-жылы Социалисттик Эмгектин Баатыры, 1997-жылы Кыргыз Эл Баатыры, 1983-жылы Европа Илимдер, искусство жана адабият академиясынын анык мүчөсү (Париж), 1987-жылы Бүткүл дүйнөлүк Илим жана искусство академиясынын академиги (Стокгольм), Азия жана Африка өлкөлөрүнүн биримдүүлүк комитетинин төрагасынын орунбасары, 1986-жылдан Ысык-Көл форумунун президенти, Австрия, Австралия, АКШ, Индия, Италия, Түркия, Япония, Россия ж.б. өлкөлөрдүн эл аралык адабий сыйлыктарынын лауреаты болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Обон: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 192 б.
Биринчи мугалим: Повесть. – Б.: Кыргызокуупедмамбас, 1953. – 75 б.
Саманчынын жолу: Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 320 б.
Атадан калган туяк: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1970. – 26 б.
Атадан калган туяк: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1971. – 26 б.
Түнкү сугат: Аңгеме. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 42 б.
Жамийла: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 92 б.
Биринчи мугалим: Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1978. – 314 б.
Гүлсарат: Повесттер. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 644 б.
Делбирим: Повесттер, аңгемелер, драма. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 608 б.
Эрте келген турналар: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1981. – 152 б.
Бугу-эне: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1982. – 21 б.
Үч томдон турган чыгармалар жыйнагы: 1–2-т. – Ф.: Кыргызстан, 1982.
Үч томдон турган чыгармалар жыйнагы: 3-т. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 427 б.
Чыпалак бала: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1985. – 24 б.
Ак кеме: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1986. – 160 б.
Биз дүйнөнү жаратабыз, дүйнө бизди жаратат: Макалалар, маектешүүлөр, сүйлөгөн сөздөр. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 400 б.

Кыямат: Роман. – Ф.: Адабият, 1988. – 352 б.
 Жетинин бири. «Кыямат» романынан үзүндү. – Ф.: Адабият, 1989. – 16 б.
 Кайрылып куштар келгенче: Аңгеме. – Б.: Шам, 1995. – 20 б.
 Кассандра тамгасы: Роман. Которгон М.Толмүшев. / Соңку сөзүн жазган А.Акматалиев. – Б.: Кыргызстан, 1996. – 254 б.
 Беш томдон турган чыгармалар жыйнагы.
 1-том: Повесттер, аңгемелер. – Б.: Шам, 1999. – 432 б.
 2-том: Повесттер. – Б.: Шам, 1999. – 496 б.
 3-том: Роман, повесттер. – Б.: Шам, 1999. – 520 б.
 4-том: Роман, аңгемелер. – Б.: Шам, 1999. – 452 б.
 5-том: Роман, драма, публицистикалар. – Б.: Шам, 1999. – 560 б.
 Ч.Айтматов, М.Шаханов. Аскада калган аңчынын ыйы. – Б.: Учкун, 2001. – 414 б.

Орус тилинде

Лицом к лицу: Сборник рассказов. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 111 с.
 Рассказы. – М.: Сов. писатель, 1958. – 160 с.
 Джамиля: Повесть. – М.: Правда, 1959. – 43 с.
 Джамиля: Повесть. – М.: Гослитиздат, 1960. – 71 с.
 Джамиля: Повести и рассказы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1961. – 316 с.
 Повести гор и степей. – М.: Гослитиздат, 1961. – 70 с.
 Джамиля: Повесть. – Вологда: 1962. – 71 с.
 Джамиля: Повести и рассказы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1962. – 316 с.
 Рассказы: В двух книгах. – М.: Учпедгиз, 1952. – 201 с.
 Джамиля; Первый учитель; Материнское поле: Повести. – М.: Мол. гвардия, 1963. – 508 с.
 Повести гор и степей. – М.: Сов. писатель, 1963. – 314 с.
 Тополек мой в красной косынке: Повесть. – М.: Знание, 1964. – 112 с.
 Материнское поле: Повесть и рассказы. – Ф.: Кыргызстан, 1964. – 459 с.
 Джамиля: Повести. – М.: Худож. лит., 1965. – 366 с.
 Материнское поле: Повести и рассказы. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 460 с.
 Повести гор и степей. – М.: Мол. гвардия, 1965. – 366 с.
 Повести гор и степей: В 3-х кн. – М.: Просвещение, 1965.
 Джамиля: Повести. – М.: Худож. лит., 1966. – 427 с.
 Материнское поле: Повести, рассказы. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 460 с.
 Материнское поле: Повесть. – М.: Сов. писатель, 1967. – 134 с.
 Первый учитель; Джамиля; Тополек мой в красной косынке: Повести. – М.: Дет. лит., 1967. – 206 с.

Повести. – М.: Известия, 1967. – 480 с.
 Прощай, Гульсары!: Повесть. – М.: Мол. гвардия 1967. – 295 с.
 Прощай, Гульсары!: Повести и рассказы. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 569 с.
 Первый учитель: Повесть. – М.: Дет. лит., 1968. – 93 с.
 Повести и рассказы. – М.: Мол. гвардия, 1970. – 558 с.
 Первый учитель: Повесть. – М.: Дет. лит., 1971. – 64 с.
 Повести гор и степей. – М.: Худож. лит., 1971. – 223 с.
 После сказки («Белый пароход»). – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 620 с.
 Джамиля: Повести. – М.: Дет. лит., 1971. – 142 с.
 После сказки («Белый пароход»). – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 620 с.
 Солдатенок: Рассказ. – Ф.: Мектеп, 1974. – 18 с.
 Повести. – М.: Дет. лит., 1976. – 221 с.
 Ранние журавли: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 96 с.
 Ранние журавли: Повести. – М.: Мол. гвардия, 1976. – 112 с.
 Пегий пес, бегущий краем моря; Ранние журавли. – М.: Сов. писатель, 1977. – 215 с.
 Повести. – М.: Худож. лит., 1977. – 80 с.
 В соавторстве с землею и водою: Очерки, статьи, беседы, интервью. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 408 с.
 Первый учитель: Повести. – М.: Дет. лит., 1978. – 191 с.
 После сказки («Белый пароход»). – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 620 с.
 Ранние журавли: Повести. – М.: Мол. гвардия, 1978. – 527 с.
 В соавторстве с землею и водою: Очерки, статьи, беседы, интервью. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 408 с.
 Повести. – М.: Худож. лит., 1979. – 339 с.
 Повести. – М.: Правда, 1979. – 368 с.
 Ранние журавли: Повести. – М.: Известия, 1979. – 734 с.
 Солдатенок: Рассказы. – Ф.: Мектеп, 1979. – 160 с.
 Белый пароход: Повесть. – М.: Дет. лит., 1980. – 350 с.
 Белый пароход: Повести. М.: Сов. писатель, 1980. – 159 с.
 Повести гор и степей. – М.: Худож. лит., 1980. – 239 с.
 Белый пароход: Повесть. – Л.: Лениздат, 1981. – 200 с.
 Буранный полустанок: Роман. – М.: Сов. писатель, 1981. – 303 с.
 Буранный полустанок: Роман. – М.: Мол. гвардия, 1981. – 303 с.
 И дальше века длится день: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 296 с.
 Собрание сочинений: В 3-х т. – М.: Мол. гвардия, 1982.
 Буранный полустанок. – М.: Худож. лит., 1982. – 112 с.
 Ранние журавли; Пегий пес, бегущий краем моря; И дальше века длится день. – Л.: Лениздат, 1982. – 480 с.
 Избранное: Роман, повести. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 592 с.
 Баллада о первом учителе. – М.: Радуга, 1983. – 120 с.

Мать-олениха: Легенда (из повести «Белый пароход»). – Ф.: Мектеп, 1983. – 24 с.

Повести. – Новосибирск: Зап.-Сиб. кн. изд-во, 1983. – 191 с.

Материнское поле: Повести. – Киев: Вэсэлка, 1984.

Материнское поле; Прощай, Гульсары! – М.: Дет. лит., 1984. – 224 с.

Первый учитель. – М.: Дет. лит., 1984. – 94 с.

Ранние журавли: Повести, рассказ. – Киев: Рад. школа, 1984.

Ранние журавли: Повести и рассказы. – Ф.: Мектеп, 1984. – 496 с.

Солдатенок: Рассказ. – Ф.: Мектеп, 1984. – 24 с.

Красное яблоко: Рассказы. – Ф.: Мектеп, 1985. – 160 с.

Мальчик с пальчик: Сказка. – Ф.: Мектеп, 1985. – 24 с.

Материнское поле. – Кишинев: 1985.

Первый учитель: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 100 с.

Повести и рассказы. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 608 с.

Эхо мира: Повести, рассказы, публицистика. – М.: Правда, 1985 – 527 с.

И дольше века длится день. – М.: Известия, 1986. – 430 с.

Плаха. И дольше века длится день: Романы. – Рига: Лиесма, 1986. – 605 с.

Буранный полустанок. Люди наших дней: Романы. – М.: Сов. писатель, 1987. – 606 с.

Легенда о птице Доненбай: Из романа «И дольше века длится день». – Ф.: Мектеп, 1987. – 32 с.

Плаха: Роман. – М.: Мол. гвардия, 1987. – 300 с.

Плаха: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 320 с.

Плаха: Роман. – Алма-Ата: Жалын, 1987. – 572 с.

Свидание с сыном: Рассказ. – Ф.: Мектеп, 1987. – 24 с.

Синеглазая волчица: Отрывок из романа «Плаха». – Ф.: Мектеп, 1987. – 96 с.

Шестеро и седьмой: Отрывок из романа «Плаха». – Ф.: Мектеп, 1987. – 16 с.

Синеглазая волчица: Отрывок из романа «Плаха». – 2-е изд. – Ф.: Мектеп, 1988. – 93 с.

И дольше века длится день; Плаха; Пегий пес бегущий краем моря: Романы, повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 656 с.

Джамиля: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 76 с.

Белое облако Чингизхана (Повесть к роману). Повесть. – «Знамя» № 8, 1990.

И дольше века длится день (Белое облако Чингисхана);

Лицом к лицу: Романы, повесть. – Б.: Гл. ред. КСЭ, 1991. – 478 с.

Ода величию духа: Диалоги: [Пер. с яп.] / Чингиз Айтматов, Дайсаку Икэда. – М.: Прогресс, 1994.

Тавро Кассандры. (Из ересей XX века): Роман. – «Знамя» №12, 1994.

Тавро Кассандры: Избранные произведения. – Москва: ЭКСМО, 1995.

Собрание сочинений в 7 томах. – Москва, 1998. Составитель и редактор акад. Р.Рахманалиев.

Том 1: Повести. – 464 с.

Том 2: Повести. – 417 с.

Том 3. И дольше века длится день: Роман. – 432 с.

Том 4. Плаха: Роман. Восхождение на Фудзияму: Пьеса; Ночь воспоминаний о Сократе: Драма.

Том 5. Тавро Кассандры: Роман. Ода величию духа: Диалоги. Джамиля. Свидание с сыном: Повесть, рассказ. – Б.: Шам, 1999. – 106 с.

Том 6: Рассказы. Плач охотника над пропастью (исповедь на исходе века).

Том 7. Статьи. Выступления. Эссе. Диалоги.

Башка элдердин тилдеринде

Джамиля: Повести и рассказ. – Алма-Ата: Казгосиздат, 1959. – 120 с. – каз.

Джамиля: Рассказы. – Улан-Удэ: Бурят. кн. изд-во, 1960. – 179 с. – бурят.

Джамиля: Повесть. – Таллин: Газетно-журн. изд-во, 1960. – 46 с. – эст.

Джамиля: Повесть. – Баку: Детгосиздат, 1961. – 54 с. – азерб.

Джамиля: Повесть. – Горно-Алтайск: Кн. изд-во, 1961. – 111 с. – алтайск.

Джамиля: Повесть. – Вильнюс: Гослитиздат, 1961. – 91 с. – лит.

Джамиля: Повесть. – Душанбе: Нашрдав тоҷик, 1961. – тадж.

Мелодия (Джамиля): Повесть. – Горно-Алтайск: Кн. изд-во, 1961. – 111 с. – алтайск.

Джамиля: Повесть. – Ташкент: Гослитиздат, 1961. – 87 с. – узб.

Джамиля: Повесть. – Киев: Гослитиздат, 1961. – 49 с. – укр.

Джамиля: Повесть. – Абакан: Хакасиздат, 1961. – 96 с. – хакас.

Джамиля: Повесть. – М.: Изд-во лит. на иностр. яз., 1962. – 208 с. – еврейск.

Джамиля: Повесть. – Минск: Госиздат, 1962. – 98 с. – белорус.

Джамиля: Повесть. – Нукус: Каракалпактиз, 1962. – 92 с. – каракалпак.

Джамиля: Повесть. – Рига: Латвиягосиздат, 1962. – 13 с. – лат.

Джамиля: Повесть. – Казань: Татаргосиздат, 1962. – 88 с. – татар.

Джамиля: Повесть. – Кызыл: Тувкнигоиздат, 1962. – 61 с. – тув.

Джамиля: Повесть. – Махачкала: Дагкнигоиздат, 1963. – 72 с. – авар.

Джамиля: Повесть. – Уфа: Башкиркнигоиздат, 1963. – 63 с. – башкир.

Джамиля: Повесть. – Ф.: Киргизгосиздат, 1963. – 51 с. – дунг.

Джамиля: Повесть. – Ашхабад: Туркменгосиздат, 1963. – 120 с. – туркмен.

Повести гор и степей. – Тбилиси: Литература да Хеловнеба. – 227 с. – груз.

Повести гор и степей – Тбилиси Сабчота сакартвело, 1963. – 287 с. – груз.

Повести гор и степей. – Вильнюс: Гослитиздат, 1963. – 271 с. – лит.
 Верблюжий глаз. – Повести и рассказы. – Рига: Латвиягосиздат, 1964. – 313 с. – лат.
 Джамиля: Повесть. – Кишинев: Картя молдавенайска, 1964. – 304 с. – молдав.
 Первый учитель. – Чебоксары: Чувашгосиздат, 1964. – 272 с. – чуваш.
 Повести гор и степей. – Горно-Алтайск: Кн. изд-во, 1954. – 218 с. – алтайск.
 Повести гор и степей. – Алма-Ата: Казгослитиздат, 1964. – 490 с. – каз.
 Повести гор и степей. – Киев: Молодь, 1964. – 208 с. – укр.
 Тополек мой в красной косынке: Повести. – Ташкент: Гослитиздат, 1964. – 340 с. – узб.
 Верблюжий глаз: Повести. – Баку: Азербайджангосиздат, 1965. – 252 с. – азерб.
 Жемчужина Ала-Тоо. – Душанбе: Нашрдав тоҷик, 1965. – 47 с. – тадж.
 Материнское поле. – Душанбе: Ирфон, 1965. – 464 с. – тадж.
 Материнское поле: Повесть. – Махачкала: Дагкнигоиздат, 1965. – 141 с. – лакск.
 Материнское поле: Повесть. – Рига: Лиесма, 1965. – 143 с. – лат.
 Материнское поле: Повесть и рассказы. – Ташкент, 1965. – 301 с. – узб.
 Первый учитель: Повесть. – Нукус: Каракалпакгосиздат, 1965. – 72 с. – каракалпак.
 Первый учитель: Повесть. – Кызыл: Тувинкнигоиздат, 1965. – 64 с. – тув.
 Повести. – Казань: Татаргосиздат, 1965. – 314 с. – татар.
 Три повести. – Ереван: Айастан, 1965. – 284 с. – армян.
 Верблюжий глаз: Повести. – Якутск: Якуткнигоиздат, 1966. – 272 с. – якут.
 Материнское поле: Повесть и рассказы. Вильнюс: Вага, 1966. – 244 с. – лит.
 Материнское поле: Повесть. – Киев: Днепр, 1967. – 295 с. – укр.
 Материнское поле; Прощай, Гульсары!: Повести. – Таллин: Ээстираамат, 1967. – 259 с. – эст.)
 Первый учитель: Повести гор и степей. – Киев: Вэсэлка, 1967. – 229 с. – укр.
 Прощай, Гульсары!: Повесть. – Рига: Лиесма, 1967. – 228 с. – лат.
 Верблюжий глаз. – Повести и рассказ. – Таллин: Эстонгосиздат, 1968. – 263 с. – эстон.
 Прощай, Гульсары!: Повесть. – Ереван: Айастан, 1968. – 251 с. – арм.
 Прощай, Гульсары!: Повесть. – Душанбе: Ирфон, 1968. – 255 с. – тадж.
 Джамиля: Роман. – Вильнюс: Изд-во о-ва слепых Литов. ССР, 1969. – лит.
 Прощай, Гульсары!: Повесть. – Баку: Гянджлик, 1969. – 261 с. – азерб.
 Прощай, Гульсары!: Повесть. – Ташкент: Изд-во худож. лит., 1969. – 207 с. – узб.
 Тополек мой в красной косынке: Повести. – Ташкент: Изд-во худож. лит., 1969. – 542 с. – узб.
 Белый пароход. – Таллин: Периодика, 1971. – 117 с. – эст.
 После сказки: Повести, рассказы. – Рига: Лиесма, 1971. – 183 с. – лат.
 Прощай, Гульсары!: Повесть. – Минск: Беларусь, 1971. – 174 с. – белорус.

Тополек мой в красной косынке: Повесть. – Махачкала: Дагкнигоиздат, 1971. – 153 с. – даргин.
 Джамиля: Повесть. – Махачкала: Дагкнигоиздат, 1972. – 77 с. – даргин.
 Первый учитель: Повесть. – Таллин: Ээсти раамат, 1972. – 74 с. – эст.
 Повести гор и степей. – Киев: Молодь, 1972. – 459 с. – укр.
 После сказки. – Рига: Лиесма, 1972. – 183 с. – лат.
 Прощай, Гульсары: Повесть. – Махачкала: Дагкнигоиздат, 1972. – 258 с. – авар.
 Прощай, Гульсары: Повесть. – Горно-Алтайск: Алт. кн. изд-во, 1972. – 169 с. – алтайск.
 Белый пароход. После сказки: Повести. – Тбилиси: Мерани, 1973. – 185 с. – груз.
 Белый пароход: Повести и рассказы. – Алма-Ата: Жазушы, 1973. – 328 с. – каз.
 Белый пароход (Когда стихает сказка): Повесть. – Вильнюс: Вага, 1973. – 204 с. – лит.
 Белый пароход (После сказки). – Таллин: Изд-во лит. и искусства, 1973. – 167 с. – эст.
 Джамиля: Повесть. – Махачкала: Даг. кн. издат, 1974. – 67 с. – кумык.
 Первый учитель: Повесть. – Минск: Маст. лит., 1974. – белорус.
 Джамиля: Повесть. – Киев: Днепр, 1975. – 78 с. – укр.
 Первый учитель: Повесть. – Тбилиси: Ганатмба, 1975. – 62 с. – груз.
 Солдатенок: Рассказ. – Рига: Лиесма, 1974. – 30 с. – лат.
 Белый пароход (После сказки). – Таллин: Ээсти раамат, 1976. – 240 с. – эст.
 Первый учитель: Повести. – Киев: Вэсэлка, 1976. – 351 с. – укр.
 Повести. – Казань: Татар. кн. изд-во, 1976. – 320 с. – татар.
 Белый пароход: Повесть. – Ереван: Советакан грох, 1977. – 175 с. – арм.
 Белый пароход. Ботогос: Повести. – Ташкент: Еш гвардия, 1977. – 206 с. – узб.
 Прощай, Гульсары!: Повести и рассказы. – Алма-Ата: Жазушы, 1977. – 336 с. – каз.
 Ранние журавли: Повесть. – Алма-Ата: Жалын, 1977. – 128 с. – каз.
 Солдатенок. – Таллин: Ээсти раамат, 1977. – 18 с. – эст.
 Избранные произведения в 2-х т. – Ташкент: Изд-во лит. и искусства, 1978. – узб.
 Белый пароход; Прощай, Гульсары!: Повести. – Душанбе: Ирфон, 1977. – тадж.
 Джамиля: Повести и рассказы. – Алма-Ата: Жазушы, 1978. – 452 с. – каз.
 Пегий пес, бегущий краем моря; Ранние журавли: Повести. – Киев: Днепр, 1978. – 159 с. – укр.
 Прощай, Гульсары!: Первый учитель: Повести. – Элиста: Калм. кн. изд-во, 1978. – 206 с. – калм.

Ранние журавли: Повесть. — Рига: Лиесма, 1978. — 154 с. — лат.
 Солдатенок: Рассказ. — Ереван: Советакан грох, 1978. — 12 с.
 Легенда о рогатой матери — оленихе. — Алма-Ата: Жалын, 1979.
 Пегий пес, бегущий краем моря. — Алма-Ата: Жалын, 1979. — 109 с. — каз.
 Пегий пес, бегущий краем моря: Повесть. — Таллин: Ээсти раамат, 1979. — 104 с. — эст.
 Первый учитель: Повести. — Алма-Ата: Жазушы, 1979. — 134 с. — уйгур.
 Прощай, Гульсары!: Повести. — Нукус: Каракалпакстан, 1979. — 430 с. — каракалпак.
 Ранние журавли: Повесть. — Махачкала: Даг. книго издат, 1979. — 119 с. — кумык.
 Ранние журавли: Повесть. — Вильнюс: Вага, 1979. — 177 с. — лит.
 Ранние журавли: Повести. — Киев: Молодь, 1979. — 286 с. — укр.
 Избранное. — Рига: Звайгзне, 1980. — 245 с. — лат.
 Белый пароход. — Баку: Язычы, 1980. — 228 с. — азерб.
 Повести гор и степей. — Киев: Дняпро, 1980. — 509 с. — укр.
 Ранние журавли: Повесть. — Ашхабад: Магарыф, 1980. — 92 с. — туркм.
 Избранное. — Минск: Юнацтва, 1981. — 254 с. — белорус.
 Белый пароход: Повести. — Кишинев, 1981. — молд.
 Первый учитель; Верблюжий глаз; Белый пароход. — Ташкент: Укитувчи, 1981. — 222 с. — узб.
 Повести. — Ташкент: Укитувчи, 1981. — 221 с. — узб.
 Повести гор и степей. — Ташкент: 1981. — 610 с. — урду.
 Прощай, Гульсары! — Ташкент, 1981. — хинди.
 Ранние журавли. — Таллин: Ээсти раамат, 1981. — 152 с. — эст.
 Белый пароход. — Ашхабад: Туркменистан, 1982. — 216 с. — туркм.
 И дольше века длится день. — Рига: Лиесма, 1982. — 302 с. — лат.
 Материнское поле: Повести. — Барнаул: Алт. кн. изд-во, 1982. — 208 с.
 Пегий пес, бегущий краем моря. — Тбилиси: Накадули, 1982. — 132 с. — груз.
 Пегий пес, бегущий краем моря. — Рига: Лиесма, 1982. — лат.
 Повести. — Элиста: Калм. кн. изд-во, 1982. — 256 с. — калм.
 Ранние журавли. — Нукус: Каракалпакстан, 1982. — 436 с. — каракалпак.
 Ранние журавли. — Ташкент: Узб. кн. изд-во, 1982. — каракалпак.
 Ранние журавли. — Ташкент: Изд-во лит. и искусства, 1982. — 278 с. — узб.
 Сочинения в 2- томах: Т. 1-2. — Киев: Днипро, 1983. — укр.
 Буранный полустанок. — Вильнюс: Вага, 1983. — 334 с. — лит.
 И дольше века длится день; Пегий пес, бегущий краем моря. — Ереван: Советакан грох, 1983. — арм.
 И дольше века длится день: Роман. — Тбилиси: Мерани, 1983. — груз.
 И дольше века длится день. — Вильнюс: Лит. кн. изд-во, 1983. — лит.

И дольше века длится день. — Таллин: Ээсти раамат, 1983. — эст.
 Первый учитель. — Сыктывкар: Коми. кн. изд-во, 1983. — 38 с. — коми.
 Произведения: В 2-х т. — Киев: Днипро, 1983. — укр.
 Свидание с сыном. — Таллин: Ээсти раамат, 1983. — 23 с. — эст.
 Солдатенок: Рассказ. — Алма-Ата: Жалын, 1983. — 19 с. — каз.
 Белый пароход: Повесть. — Душанбе: Маориф, 1984. — 134 с. — тадж.
 Белый пароход: Повести. — Уфа: Башкир. кн. изд-во, 1984. — 495 с. — башкир.
 Материнское поле: Повести. — Киев: Вэсэлка, 1984. — 326 с. — укр.
 Пегий пес, бегущий краем моря: Повесть. — Ташкент: Изд-во лит. и искусства, 1984. — 75 с. — узб.
 После сказки («Белый пароход»); Джамиля: Повести. — Махачкала: Дагпедучпедгиз, 1984. — 165 с. — лакск.
 Ранние журавли. — Киев: Рад. шк., 1984. — 300 с. — укр.
 Буранный полустанок. — Душанбе: Ирфон, 1985. — тадж.
 Материнское поле: Повести. — Кишинев: Лит. артистикэ, 1985. — 560 с. — молд.
 Белый пароход. — Тбилиси: Накадули, 1986. — 350 с. — груз.
 Буранный полустанок: Роман. — Алма-Ата: Жалын, 1986. — каз.
 Первый учитель; Ботогоз; Белый пароход: Повести. — Ташкент: Укитувчи, 1986. — 222 с. — узб.
 Буранный полустанок; И дольше века длится день: Романы. — Минск: Мастац. лит., 1987. — 230 с. — белорус.
 И дольше века длится день: Роман. — Вильнюс: Вага, 1987. — 333 с. — лит.
 Материнское поле: Повесть. — М.: Прогресс, 1956. — 255 с. — тамильск.
 Джамиля: Повесть. — М.: Изд-во лит. на иностр. яз., 1959. — 87 с. — англ.
 Джамиля. Лицом к лицу: Повести. — Варшава: Пол. гос. ин-т печати, 1959. — 87 с. — пол.
 Джамиля: Повесть. — Париж: 1959. — 111 с. — фр.
 Баллада о первом учителе. — М.: Изд-во лит. на иностр. яз., 1960. — 11 с. — фин.
 Джамиля: Повесть. — М.: Изд-во лит. на иностр. яз., 1960. — 102 с. — исп.
 Джамиля: Повесть. — Варшава, 1960. — 92 с. — пол.
 Джамиля: Повесть. — М.: Изд-во лит. на иностр. яз., 1960. — 131 с. — урду.
 Джамиля: Повесть. — М.: Изд-во лит. на иностр. яз., 1960. — 128 с. — хинди.
 Джамиля: Повесть. — М.: Изд-во лит. на иностр. яз., 1961. — 128 с. — араб.
 Джамиля: Повесть. — Будапешт, 1961. — 200 с. — венгер.
 Джамиля: Повесть. — Рим: Медуза, 1961. — итал.
 Джамиля: Повесть. — Берлин, 1961. — 79 с. — нем.
 Джамиля: Повесть. — Женева: Форфер, 1961. — 83 с. — нем.
 Джамиля: Повесть. — Лиссабон: Португалия Эдитора, 1961. — 79 с. — португал.
 Джамиля: Повесть. — Братислава: Изд-во словенской худож. лит., 1961. — 87 с. — словацк.

Джамиля: Повесть. — Прага, 1961. — 91 с. — чеш.
 Дамиля: Повесть. — София: Нар. младеж, 1962. — 59 с. — болг.
 Дамиля: Повесть. — Бухарест, 1962. — 213 с. — рум.
 Тополек мой в красной косынке: Повесть. — Бухарест, 1962. — 204 с. — рум.
 Баллада о первом учителе. — М.: Изд-во лит. на иностр. яз., 1963. — 99 с. — исп.
 Баллада о первом учителе. — М.: Изд-во лит. на иностр. яз., 1963. — 118 с. — хинди.
 Верблюжий глаз: Повесть. — Братислава, 1963. — 123 с. — чеш.
 Дамиля: Повесть. — Бухарест, 1963. — 144 с. — рум.
 Дамиля: Повесть. — М.: Изд-во лит. на иностр. яз., 1963. — 128 с. — хинди.
 Дамиля: Повесть. — Братислава, 1963. — 80с. — чеш.
 Тополек мой в красной косынке: Повесть. — Прага: 1963. — чеш.
 Баллада о первом учителе. — М.: Прогресс, 1964. — 330 с. — араб.
 Баллада о первом учителе. — М.: Прогресс, 1964. — 91 с. — голланд.
 Верблюжий глаз; Дамиля; Тополек мой в красной косынке: Повести. — Улан-Батор, 1954. — 199 с. — монг.
 Золотой след снопов («Материнское поле»). — Берлин: Культура и фортшпритт, 1964. — 364 с. — нем.
 Дамиля: Повесть. — София: Нар. просвета, 1964. — болг.
 Дамиля: Повесть. — М.: Прогресс, 1964. — 87 с. — нем.
 Дамиля: Повесть. — М.: Изд-во лит. на иностр. яз. 1964. — 208 с. — тамильск.
 Короткие рассказы. — М.: Прогресс, 1964. — 396 с. — англ.
 Любовь Дамили: Повесть. — Белград: Культура, 1964. — 260 с. — югосл.
 Материнское поле: Повесть. — М.: Прогресс, 1964. — 161 с. — персид.
 Повести гор и степей. — София: Нар. младеж, 1964. — 278 с. — болг.
 Тополек мой в красной косынке; Первый учитель: Повести. — Белград: Дневник, 1964. — 117 с. югос.
 Баллада о первом учителе. — М.: Прогресс, 1965. — 106 с. — суахили.
 Дамиля: Повести. — М.: Прогресс, 1965. — 94 с. — суахили.
 Дамиля: Повесть. — М.: Прогресс, 1965. — 112 с. — хинди.
 Материнское поле: Повесть. — М.: Прогресс, 1965. — 197 с. — араб.
 Материнское поле: Повесть. — Бухарест: 1965. — 144 с. — рум.
 Повести гор и степей. — М.: Прогресс; Стокгольм: Интернационал Ревю, 1965. — 301 с. — швед.
 Баллада о первом учителе: Повесть. — М.: Прогресс, 1966. — 97 с. — сингальск.
 Баллада о первом учителе: Повесть. — М.: Прогресс, 1966. — 104 с. — хаус.
 Баллада о первом учителе; Материнское поле: Повести. — М.: Прогресс, 1966. — 392 с. — япон.
 Материнское поле: Повесть. — М.: Прогресс, 1966. — 190 с. — телугу.
 Дамиля: Повесть. — М.: Прогресс, 1967. — 103 с. — гуджарати.
 Материнское поле: Повесть. — М.: Прогресс, 1967. — 205 с. — корейск.

Первый учитель: Повести. — М.: Прогресс, 1967. — 143 с. — корейск.
 Прощай, Гульсары! — София: Нар. культура, 1967. — 167 с. — болг.
 Первый учитель: Повесть. — М.: Прогресс, 1968. — 104 с. — телугу.
 Прощай, Гульсары! — Берлин: Культура и фортшпритт, 1968. — 215 с. — нем.
 Повести гор и степей. — М.: Прогресс, 1969. — 359 с. — англ.
 Прощай, Гульсары!: Повести. — М.: Прогресс, 1969. — 400 с. — пер.
 Тополек мой в красной косынке: Повести. — М.: Прогресс, 1969. — 520 с. — амхар.
 Баллада о первом учителе: Две повести. — М.: Прогресс, 1970. — 330 с. — араб.
 Дамиля: Повесть. — М.: Прогресс, 1970. — 101 с. — телугу.
 Повести гор и степей. — М.: Прогресс, 1970. — 287 с. — исп.
 Прощай, Гульсары! — М.: Прогресс, 1970. — 316 с. маоамлам.
 Материнское поле: Повесть. — М.: Прогресс, 1971. — 107 с. — араб.
 Прощай, Гульсары!: Повести. — М.: Прогресс, 1971. — 165 с. — араб.
 Дамиля: Повести. — М.: Прогресс, 1972. — 243 с. — сингальск.
 Дамиля: Повесть. — М.: Прогресс, 1972. — 208 с. — тамильск.
 Прощай, Гульсары!: Повесть. — М.: Прогресс, 1972. — 416 с. — тамильск.
 Избранное. — М.: Прогресс, 1973. — 263 с. — хинди.
 Дамиля: Повесть. — М.: Прогресс, 1973. — 47 с. — нем.
 Повести гор и степей. — М.: Прогресс, 1973. — 280 с. — англ.
 Баллада о первом учителе: Две повести. — М.: Прогресс, 1974. — 330 с. — араб.
 Дамиля: Повесть. — М.: Прогресс, 1974. — 106 с. — перс.
 Материнское поле: Повесть. — М.: Прогресс, 1974. — 161 с. — перс.
 Повести гор и степей. — М.: Прогресс, 1974. — 280 с. — исп.
 Тополек мой в красной косынке: Повесть. — М.: Прогресс. 1974. — 143 с. — хауса.
 Дамиля: Повесть. — М.: Прогресс, 1975. — 47 с. — нем.
 Тополек мой в красной косынке: Повести. — М.: Прогресс, 1975. — 52 с. — амхар.
 Дамиля: Повесть. — М.: Прогресс, 1976. — 141 с. — амхар.
 Прощай, Гульсары! — М.: Прогресс, 1976. — 462 с. — араб.
 Прощай, Гульсары!: Повесть. — М.: Прогресс, 1976. — 329 с. — пенджаб.
 Повести гор и степей. — М.: Прогресс, 1977. — 289 с. — англ.
 Ранние журавли: Повесть. — М.: Прогресс, 1977. — 156 с. — перс.
 Баллада о первом учителе. — М.: Прогресс, 1978. — фин.
 Белый пароход: Повесть. — Ташкент: Прогресс, Ташк. отд-ние, 1978. — 284 с. — урду.
 Дамиля: Повесть. — М.: Прогресс, 1978. — 106 с. — пенджаби.
 Повести гор и степей. — М.: Прогресс, 1978. — 635 с. — серб., хорв.

Джамиля. М.: Прогресс, 1979. – 99 с. – телугу.
 Повести гор и степей. – М.: Прогресс, 1979. – 466 с. – бенгали.
 Прощай, Гульсары! – М.: Прогресс, 1979. – 366 с. – кашмири.
 Прощай, Гульсары!: Повесть. – М.: Прогресс, 1979. – 334 с. – непал.
 Прощай, Гульсары! – М.: Прогресс, 1979. – 361 с. – ория.
 Тополек мой в красной косынке. – М.: Прогресс, 1979. – 135 с. – суахили.
 Баллада о первом учителе. – М.: Прогресс, 1980. – 114 с. – дари.
 Прощай, Гульсары!: Повесть. – М.: Прогресс, 1980. – 279 с. – гол.
 Прощай, Гульсары! – М.: Рус. яз., 1980. – 280 с. – пол.
 Белый пароход; Пегий пес, бегущий краем моря. – М.: Прогресс, 1981. – 268 с. – перс.
 Повести гор и степей – М.: Прогресс, 1981. – 479 с. – маратхи.
 Повести гор и степей. – Ташкент: Прогресс, 1981. – 393 с.
 Прощай, Гульсары! – Ташкент: Прогресс, 1981. – 228 с. – хинди.
 Джамиля: Повесть. – М.: Радуга, 1983. – 208 с. – тамил.
 И дольше века длится день. – М.: Прогресс, 1983. – словац.
 Материнское поле: Повесть. – М.: Радуга, 1983. – 173 с. – телугу.
 Повести. – М.: Радуга, 1983. – 295 с. – араб.
 Ранние журавли. – М.: Радуга, 1983. – 91 с. – англ.
 Джамиля; Повести гор и степей. – М.: Радуга, 1984. – 270 с. – вьет.
 Джамиля: Повесть. – М.: Радуга, 1984. – 125 с. – канадс.
 Джамиля: Повесть. – М.: Радуга, 1984. – 117 с. – хинди.
 Материнское поле: Повесть. – М.: Радуга, 1984. – 423 с. – тамил.
 Джамиля: Повесть. – М.: Радуга, 1985. – 47 с. – нем.
 Первый учитель: Повесть. – М.: Радуга, 1985. – 394 с. – гуджарати.
 Прощай, Гульсары!: Повесть. – М.: Радуга, 1985. – 147 с. – тамил.
 Ранние журавли: Повесть. – М.: Радуга, 1985. – 108 с. – перс.
 Первый учитель: Повесть. – М.: Радуга, 1986. – 108 с. – хинди.
 Плаха: Роман. – Финляндия: Нэ-Кирыет, 1986. – фин.
 Джамиля: Повесть. – Ташкент: Радуга, Ташк. отд-ние, 1987. – бенгали.

**АЙТЫМБЕТОВ
ОРОЗОБЕК
АБДЫЛДАЕВИЧ**

Жазуучу, драматург Орозобек Айтымбетов Ысык-Көл районуна караштуу Сары-Камыш айылында 1947-жылы 16-августта туулган. 1967-жылы Токмок шарындагы кыргыз мектептери үчүн орус тили мугалимдерин даярдоо боюнча бир жылдык курсту, 1976-жылы КМУнун филология факультетинин сырттан окуу бөлүмүн бүтүргөн.

О.Айтымбетов эмгек жолун 1964-жылы Ысык-Көл кемечилигинде матрос болуп иштөө менен баштаган. 1967-жылдан Ысык-Көл, Ат-Башы, Кочкор райондорунун мектептеринде мугалим болуп, 1972-жылдан райондук «Заря коммунизма» гезитинин редакциясында котормочу, 1974-жылдан «Кыргызстан маданияты» гезитинде адабий кызматкер, 1975-жылдан «Жаш ленинчи» журналында адабий кызматкер, улук редактор, 1980-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкармалыгында Ысыккөл облусу боюнча адабий кеңешчи, 1984–1985-жж. Кыргыз ССРинин театралдык коомунун актерлор үйүнүн директору, 1987–1988-жж. «Кыргызфильм» киностудиясында улук редактор-сценарист болгон.

Чыгармалары 1972-жылдан баштап гезит беттерине жарыялана баштаган. 1976-жылы биринчи ангемелер жыйнагы «Бүтпөгөн ыр» деген ат менен жарык көргөн. Анын ангемелери орус, англис, француз, немис жана чех тилдерине которулган.

«Апенди», «Совет бийлиги үчүн», «Жаңылуу» жана «Жаза» ж.б. пьесалардын автору.

Кыргыз тилине М.Горькийдин, Л.Андреевдин, И.Буниндин, А.Фадеевдин ж.б. чыгармаларын которгон.

1980-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Кыргызстан ЛКЖС БКнын Ардак грамотасы менен сыйланган.

2007-жылы «Кыргыз Республикасынын Эл жазуучусу» ардак наамын алган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Бүтпөгөн ыр: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1976. – 51 б.
Аңыз жыты: Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 160 б.
Кызыл өрүк: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1980. – 160 б.
Ата журттун үнү: Аңгеме-эсселер. – Ф.: Кыргызстан, 1987.
Бир мүшөк кар: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1987.
Бир мүшөк кар: Аңгемелер. Бөбөктөр үчүн. – Ф.: Адабият, 1989. – 16 б.
Бала кыялы: Аңгемелер: Өспүрүмдөр үчүн. – Ф.: Адабият, 1990. – 112 б.
Аруу жесир: Аңгеме. – Балыкчы, 2000. – 132 б.

Орус тилинде

- Сошлись дороги: Повести и рассказы. – М.: Мол. гвардия, 1982. – 208 с.

КОТОРМОЛОРУ

- Жаканов Илья. Кертөлгоо: Роман: Өспүрүмдөр үчүн. – Ф.: Адабият, 1989. – 224 б.

АКАЕВ
КУБАНЫЧ
(1919–1982)

Акын, котормочу Кубаныч Акаев Кемин районунун Кызыл-Суу айылында 1919-жылы 7-ноябрда туулган. Орто мектепти бүтүрүп Фрунзедеги педагогикалык институтуна кирип, денсоолугуна байланыштуу бүтпөй калган.

Ал 1939–1942-жж. «Кызыл Кыргызстан», «Кыргызстан пионери» гезиттеринде, кийин «Адабият жана искусство» журналында адабий кызматкер, 1942–1947-жж. Кыргыз ССР Министрлер Советинин алдындагы радиокомитетте адабий драма бөлүмүнүн жооптуу редактору жана Фрунзедеги хроникалык-документалдуу киностудиясында башкы редактор, ал эми 1964–1979-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун адабий фондусунун Кыргызстандагы бөлүмүнүн директору болуп иштейт.

К.Акаевдин чыгармачылык иши 1938-жылдан гезит-журналдарга ыр жазуудан башталат. Акындын туңгуч жыйнагы 1941-жылы «Жылаажын» деген ат менен чыккан.

Бир топ ырларына обондор жазылган. Айрым китептери орус тилинде жарык көргөн. Ян Райнистин, С.Вургундун, А.Венцлованын, А.Сурковдун, «Советтик Прибалтика акындары» деген жыйнакты ж. б. кыргыз тилине которгон. Ш.Руставели, А.С.Пушкин, О.Бөлөбалаев ж. б. жазуучулардын чыгармачылыгы жөнүндө да бир нече адабий макалаларды жазган.

1943-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

«Ардак белгиси» ордени, «Эмгектеги каармандыгы үчүн» медалы жана бир нече жолу Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Жылаажын: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1941. – 73 б.
Жүрөк сыры: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1944. – 51 б.

Салют: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1944. – 51 б.
 Тоо ыры: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1945. – 95 б.
 Асандын ак кептери: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1947. – 70 б.
 Бакыт нуру: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 95 б.
 Эмгек шаңы: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1951. – 141 б.
 Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1951. – 100 б.
 Фрунзе – Кыргызстандын борбору. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 19 б.
 Бакыт жөнүндө баян: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 126 б.
 Достук: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 108 б.
 Таалай таңы: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 134 б.
 Сүйүү жана мара: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 319 б.
 Бакыт гимни: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 382 б.
 Эртең менен: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1961. – 138 б.
 Кыргыз кызы: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 202 б.
 Салтанат саптары: Ырлар, поэмалар. – Ф., 1964. – 107 б.
 Өлбөстөр баяны: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1964. – 107 б.
 Мектеп мээрим: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1966. – 94 б.
 Турмуш дастандары: Поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 137 б.
 Жаштык: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1968. – 96 б.
 Сүйүү жарыгы: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 292 б.
 Күндү ээрчиген сүйүү: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1970. – 96 б.
 Кыял канаты: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 200 б.
 Ырым-Адам: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1972. – 108 б.
 Чынар: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1976. – 199 б.
 Кубаныч: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 404 б.

Орус тилинде

Горная песня: Стихи и поэмы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1957. – 207 с.
 Юным друзьям: Стихи. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1957. – 62 с.
 Любовь и финиш: Стихи и поэмы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1960. – 180 с.
 Разговор о жизни: Стихи. – М.: Мол. гвардия, 1962. – 141 с.
 Расцвел сад: Стихи. – М.: Сов. писатель, 1973. – 87 с.
 Звезды: Стихи и поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 140 с.

КОТОРМОЛОРУ

Самед Вургун. Талыстан: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 55 б.
 Турсун-заде М. Достук закону: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 103 б.

Чуковский К. Киркойбос. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 19 б.
 Советтик Прибалтиканын акындары: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 192 б.
 Венцлова А. Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 60 б.
 Сурков А. Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 60 б.
 Петефи Ш. Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 320 б.
 Араб акындары. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 132 б.
 Райнис Я. Бир томдук (Тандалган чыгармалар). – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 363 б.
 Райнис Я. Күрөш күүлөрү: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 148 б.

**АКБАРОВ
АТАНТАЙ**

Акын Атантай Акбаров Чаткал районундагы Жаңы-Базар айылында 1960-жылы 27-майда туулган. 1979–1983-жж. Ош мамлекеттик педагогикалык институтунун филология факультетинен билим алган.

Эмгек жолун 1977–1979-жж. айылдык клубда методист болуп иштөөдөн баштаган. 1983–1989-жж. Оштогу тарых-край таануу музейинде экскурсия жетекчиси, райондук «Чаткал оттору» гезитинде бөлүм башчы, редактордун орунбасары, 2000-жылга чейин «Адабият» басмасында редактор, «Бишкек шамы», «Асаба», «Нуска», «Ак бата», «Аалам» гезиттеринде кабарчы, баяндамачы, редактордун орунбасары кызматтарын аткарып «Ак калпак» менчик гезитинин редактору, 2000–2001-жж. Кыргыз Республикасынын Президентине караштуу Мамлекеттик тил боюнча улуттук комиссияда редактор, 2001-жылдын октябрь айынан Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинде консультант, улук консультант болуп иштеп келе жатат.

А.Акбаровдун тунгуч «Аргымак» аттуу жыйнагы 1990-жылы жарык көргөн. «Кудайдын ыры» поэтикалык жыйнагы 2000-жылы Молдо Нияз атындагы республикалык, 2001-жылы Алыкул Осмонов атындагы адабий сыйлыкка татыктуу болгон.

Чыгармалары «Кыргыз поэзиясынын антологиясына» (II т., 2000-ж.), Түркиядан тышкары жашаган түрк элдеринин поэзиясынын антологиясына (2005-ж.), мектептин окуу программасына киргизилип, орус, казак, өзбек, түрк, украин ж.б. тилдерге которулган.

1987-жылдан СССР Журналисттер, 1993-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

2008-жылы Түркияда өткөн түрк тилдүү акындардын Бүткүл дүйнөлүк I-жыйынына катышып, Жалалиддин Румми (Мавлана) атындагы эл аралык сыйлыкка арзыган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Аргымак: Ырлар жана поэмалар – Б.: Адабият, 1990.

Кудайдын ыры: Ырлар жана поэмалар – Б.: Эркин-Тоо, 1999. – 150 б.

Тируу мекен: Ырлар жана поэмалар. – Б.: Басма тамга, 2008. – 282 б.

**АКНЭВ
КАЛЫК**
(1883–1953)

Төкмө акын Калык Акнэв азыркы Жумгал районуна караштуу Кара-Ой айылында туулган. Акын жаш кезинен көп жерди кыдырып, кыргыздын Бекназар, Эсенаман, Женижок, Ниязалы өндүү ырчы-комузчуларына жолугуп, алардан таалим алат.

1905-жылы өткөн шайлоодо Байгазы деген манапты сындап ырдап, түрмөгө камаларында Кетмен-Төбөдөн Жумгал өрөөнүнө качып кетүүгө мажбур болот.

Калыктын «Зилзала», «Жокчулук», «1916-жыл», «Кедейкан», «Курманбек», «Жаныш-Байыш» аттуу поэмалары бар. Өзүнүн башынан кечирген турмуштук жана чыгармачылык жолу жөнүндө «Баскан жол» аттуу китеби жана бир нече жолу тандалган чыгармалары кайталанып басылган. Өкмөттүн бир нече медаль, ордендерин алган. Кыргыз адабият жана искусствосунун Москвада өткөн I-декадасынын катышуучусу.

К.Акнэв социалисттик курулуш процессине төкмө ырчылык өнөрү жана жеке эмгеги менен да катышкан. Акындын ысмы көчөлөргө, мектептерге ыйгарылган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

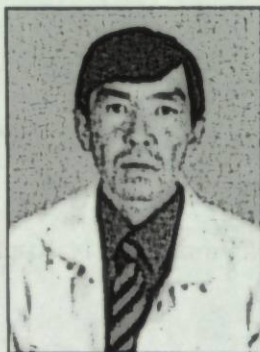
Кыргыз тилинде

- Калыктын ырлары. – Ф.: Кыргызмамбас, 1936. – 105 б.
Калыктын ырлары. – Ф.: Кыргызмамбас, 1938. – 61 б.
Курманбек: Поэма. – Ф. – Казань, 1938. – 155 б.
Ач карышкыр: Жомок. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 24 б.
Жаныш-Байыш: Баатырдык эпос. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 288 б.
Өлбөс баатыр: Жомок. – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 22 б.
Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 111 б.
Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1948. – 55 б.

- Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 83 б.
Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 124 б.
Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 188 б.
Курманбек: Баатырдык эпос. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 139 б.
Тандалган ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 287 б.
Баскан жол. – Ф.: Кыргызмамбас, 1964. – 227 б.
Тандалган чыгармалардын I томдук жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 503 б.
Ак Мөөр: Поэма – Ф., 1972.
Ач карышкыр: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1982. – 23 б.
Баскан жол: Баян. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 256 б.
Ач карышкыр: Жомок. – Б.: Адабият, 1990. – 24 б.

Орус тилинде

- Годы боевые: Стихи и поэмы о Великой Отечественной войне. – Ф.: Киргизгосиздат, 1960. – 120 с.
Пройденный путь: Страницы жизни. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 199 с.
Расцвел сад: Стихи. – М., 1973.
Голодный волк: Сказка. – Ф.: Мектеп, 1982. – 24 с.
Голодный волк: Сказка. – Ф.: Мектеп, 1983. – 26 с.
В огне: Стихи киргизских поэтов, посвященные Великой Отечественной войне. – Ф.: Киргизгосиздат, 1960. – 134 с.

**АКИМАЛИЕВ
АЛИК**

Акын Алик Акималиев Токтогул районундагы Акчий-Карасуу айылында 1957-жылы 19-ноябрда туулган. Орто мектепти 1974-жылы бүтүрүп, Советтик Армиянын катарында 1976–1978-жж. кызмат өтөгөн.

1985-жылы Кыргыз Мамлекеттик университетинин журналистика бөлүмүн аяктап, райондук, республикалык гезиттерде иштеп келатат. 1988–1995-жж. Токтогул, Жоомарт, Коргол музей комплексин түзүүнүн, 125, 110, 80 жылдык мааракелерин уюштуруунун тунгуч демилгечиси болуп, элдик мурас жыйноочу катары иликтөөлөрдү жүргүзгөн.

1975-жылы «Жаш ленинчи» журналына, «Кыргызстан пионери» гезитине тунгуч ырлары чыгып, «Жалын», «Бир кеменин үстүндө» альманахтарына чыгармалары жарыяланган.

Акын 1987-жылы Алма-Атада өткөн жаш акындардын бүткүл союздук XIV фестивалынын катышуучусу.

1994-жылдан Кыргыз Республикасынын Жазуучулар, Журналисттер союздарынын мүчөсү.

«Ханбазар times», «Эл үнү» гезиттеринин башкы редактору.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Бала мышык: Балдар үчүн ырлар. – Ф.: Мектеп, 1982. – 24 б.

Күнөстүү элет: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1989. – 69 б.

Ай ааламга күйүп турган ыр чырак: Тандалмалар. – Б.: Бийиктик, 2002. – 250 б.

Ханда жок байлык. 1-том: Тандалмалар. – Б.: Айат, 2008. – 332 б.

Көрүнбөс калканыч менен арноолор. 2-том: Тандалмалар. – Б.: Айат, 2008. – 400 б.

Чырак: 2-3-басылышы. – Б.: Бийиктик, 2004–2005. – 332 б.

**АКИМКОЖОЕВ
МЕДЕРБЕК
(1920–1993)**

Акын Медербек Акимкожоев Жумгал районуна караштуу Базар-Турук кыштагында 1920-жылы 10-ноябрда туулган.

М.Акимкожоев 1936–1937-жж. Фрунзе шаарындагы зооветтехникумда окуган. 1940–1942-жж. участкалык зоотехник, 1942–1946-жж. «Базар-Турук» колхозунун эсепчиси, 1946–1948-жж. айылдык кеңеште катчы, 1948–1953-жж. кайра участкалык зоотехник, кийин «Совет», «Кызарт» колхоздорунда, 1974–1980-жж. Жумгал районунда сугат башкармалыгынын башчысы болуп иштейт.

М.Акимкожоевдин чыгармачылык иши 1952-жылдан башталып, республикалык гезит-журналдарга, альманахтарга анын ырлары үзгүлтүксүз басылган. 1959-жылы «Тоо жели» аттуу алгачкы ырлар жыйнагы чыккан.

М.Акимкожоев 1959-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалдары жана Ардак грамоталар, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Ардак грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тоо жели: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 140 б.

Кремлдин жанында: Ырлар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1962. – 54 б.

Керимбек: Поэма жана ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 139 б.

Ата: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1969. – 76 б.

Көгүлтүр тоолор: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 123 б.

Мээрим: Поэма. – Ф.: Мектеп, 1977. – 70 б.

Жайлоо таны: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 216 б.
Кыял чабыттары: Ырлар жана поэмалар. – Б.: Адабият, 1991. – 120 б.

Орус тилинде

Тайна пера: Стихотворения и поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 92 с.

АКМАТАЛИЕВ
АБДЫЛДАЖАН
АМАНТУРОВИЧ
(МЕЛИС)

Адабиятчы, окумуштуу, сынчы, акын Абдылдажан Акматалиев Нарын шаарында 1956-жылы 15-январда туулган. 1977-жылы КМУнун филология факультетин бүтүргөн.

1977–1978-жж. Ош мамлекеттик пединститутунда окутуучу, 1978–1979-жж. СССРдин 50 жылдыгы атындагы КМУнун стажер-окутуучусу, 1979-жылдан Кыргыз ССРинин Улуттук илимдер академиясында кенже илимий кызматкер, 1983-жылдан улук илимий кызматкер, 1990-жылдан жетектөөчү кызматкер, 1992-жылдан Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Адабият жана искусство таануу институтунун директору, 1995-жылдан Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Манаастануу жана көркөм маданият улуттук борборунун директору, 2008-жылдын июль айынан бери Улуттук илимдер академиясынын тил жана адабият институтунун директору.

1982-жылы «Кыргыз-казак адабий байланышын өкүптүрүүдө Ч.Айтматовдун ролу» деген темада кандидаттык, 1990-жылы «Ч.Айтматов жана түрк тилдүү элдердин адабияты» деген темада докторлук диссертацияларын жактаган. 1991-жылы профессор деген наам берилген. 30 китептин, монографиянын, ырлар жыйнагынын, 500дөн ашык макалалар жыйнагынын автору. 50дөн ашык китептерди түзүп чыгарган.

1983-жылы илим жана техника тармагындагы Кыргызстан Ленин комсомолу сыйлыгынын 2000- жана 2004-жылы Кыргыз Республикасынын Илим жана техника боюнча мамлекеттик сыйлыгын лауреаты болгон. 1999-жылы «Кыргыз Республикасынын илимине эмгек сиңирген ишмер» наамы берилген.

Бир нече эл аралык илимий уюмдардын мүчөсү, «Билиг», «Билге», «Кардаш калемгерлер» (Түркия), «Түркология» (Казакстан), «Эл агартуу» (Кыргызстан), журналдарынын, «Кыргыз тили», «Адабий Ала-Тоо», «Кыргызстан маданияты» ж.б. республикалык гезиттердин редколлегиясынын мүчөсү.

1986-жылдан СССР Жазуучулар жана СССР Журналисттер союздарынын мүчөсү. Коомдук Айтматов академиясынын (1994), Эл аралык Айтматов клубунун (1988) Президенти.

СССРдин «Эмгектеги каармандыгы үчүн» медалы (1986), Кыргыз Республикасынын «Даңк» медалы (2006), ВЛКСМ БКнын жана Кыргызстан ЛКЖС БКнын Ардак грамоталары жана «Манас-1000» медалы менен сыйланган.

КРУИАнын корреспондент-мүчөсү (2000), Кыргыз Республикасынын билим берүү отличниги (1997), LASEIA АКШ жана Түркиянын Дил курумунун академиги (1997), Сока-Гакай (Токио) университетинин (2001) Ардактуу доктору. Тил коомунун (Түркия) академиги (1998), Нарын, БГУ, БМУ, ТМУ, И. Арабаев атындагы университеттеринин Ардактуу профессору. 1990-жылдан бери докторлук жана кандидаттык диссертацияларды коргоонун адистештирилген кеңешинин төрагасы.

«Манас» эпосунун академиялык басылыштарынын, «Эл адабияты», «Залкар акындар», «Улуу инсандар», «Комуз күүлөрү», «Кыргыз адабиятынын тарыхы», «Адабият таануу илими» серияларынын жетекчиси, уюштуруучусу, активдүү катышуучусу.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Чыңгыз Айтматов жана кыргыз-казак адабий байланышы. – Ф.: Илим, 1981. – 151 б.
- Бирдиктүү үй-бүлөдө. – Ф.: Кырг. ССРинин «Билим» коому, 1983. – 18 б.
- Улуттук адабияттардын интернационалдык байланышы. – Ф.: Билим, 1985. – 17 б.
- Жаңычылык тажрыйбадан жаралат: Адабий изилдөөлөр жана сын-макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 172 б.
- Ысык-Көл форуму: келечекке жаңыча ой жүгүртүү. – Ф.: Кырг. ССРинин «Билим» коому, 1987. – 18 б.
- Чыңгыз Айтматов жана боордош элдер адабияты. – Ф.: Илим, 1988. – 158 б.
- Чыңгыз Айтматовго таасирленүү: Адабий макалалар. – Ф.: Мектеп, 1988. – 112 б.
- Чыңгыз Айтматовдун чыгармачылык жолу. – Ф.: Мектеп, 1988. – 63 б.
- Айтматов жана боордош элдер адабияты. – Ф.: Билим, 1988. – 157 б.
- «Кыямат» жана окурмандар. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 23 б.

Чыңгыз Айтматовдун чыгармаларындагы салыштыруулар. – Б., 1992. – 130 б.

Ч. Айтматов жана көркөм процесс: Айрым маселелер. – Б., 1992. – 134 б.

Жан дүйнө: Ырлар. – Б., 1992. – 40 б.

Айтматов жөнүндө этюд. – Б., 1992. – 237 б.

Айтматовдук энциклопедия: «Манас» эпосунун 1000 жылдыгына арналат. – Б.: Илим, 1993. – 1-т. – 384 б.

Кызыл көйнөк – жан дүйнө: Ырлар. – Б., 1994. – 36 б.

Айтматовдун космосу – адам жана аалам. – Б.: Илим, 1995. – 83 б.

Манастын жети осуяты. – Б., 1997. – 23 б. (С. Мусаев менен бирге).

Тандалган чыгармаларынын жыйнагы. 1-том. – Б.: Шам, 1997.

Тандалган чыгармаларынын жыйнагы. 2-том. – Б.: Шам, 1998. – 424 б.

Көркөм чыгарма жана тарыхый баатыр инсандар (айрым проблемалар). – Б., 1999. – 176 б.

Балдарга арналган салт жана фольклор. – Б., 2000. – 124 б.

Үйлөнүү үлпөт салты жана ырым-жырымдар. – Б., 2000. – 112 б.

Жан жүрөгүм: Ырлар. – Б., 2000. – 120 б.

Байыркы орток түрк адабиятынын очерки. – Б., 2001. – 160 б.

Тандалган чыгармалар жыйнагы. – Б., 2002. – 608 б.

Эңсегеним элиме кызмат кылуу. – Б.: 2005. – 486 б.

Сезим. – Б.: ИАнын басмаканасы, 2005. – 144 б.

Мээнеттин ак жарыгы. – Б., 2006. – 404 б.

Лира. – Б.: ИАнын басмаканасы, 2006. – 180 б.

Аалам, Адам жана Жаабарс. – Б., 2006. – 76 б.

Азыркы адабият: Мезгил жана тарых. – Б., 2007. – 224 б.

Көңүл. – Б.: ИАнын басмаканасы, 2008. – 48 б.

Айтматов бар, аалам толук көрүнчү. – Б.: ИАнын басмаканасы, 2008. – 48 б.

Орус тилинде

В семье единой. – Ф.: Знание, 1983. – 16 с.

Взаимосвязи и взаимообогащение – важная закономерность развития многонациональных литератур. – Ф.: Знание, 1985. – 16 с.

Чингиз Айтматов. – Ф., 1988. – 24 с.

«Плаха» и читатели. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 23 с.

Слово об Айтматове. – Б.: Илим, 1991. – 124 с.

Чингиз Айтматов и взаимосвязь литератур. – Б.: Адабият, 1991. – 184 с.

Чингиз Айтматов: Жизнь и творчество. – Б.: Мектеп, 1991. – 240 с. (на русском, англ., франц. нем. языках).

Значение творчества Ч.Айтматова в процессе взаимообогащения национальных литератур. – Б.: Илим, 1994. – 308 с.

Космос Айтматова–Человек и Вселенная. – Б.: Илим, 1995. – 83 с.

Избранное собрание сочинений. 1-том. Литературоведение. – Б.: Шам, 1997. – 428 с.

Избранное. 2-й том. Литературоведение. – Б.: Шам, 1998. – 424 с.

Избранное. 3-й том Литературоведение. – Б., 2002. – 608 б.

Башка элдердин тилдеринде

Эгиз элдин обону. – Алма-Ата: Жазушы, 1989. – 208 б. – каз.

Горизонты дружбы. – Алматы: Жазушы, 1989. – 208 б. – казак.

Кыргыз фольклору жана тарыхый каармандан. – Анкара, 2001. – 380 б. – түрк.

Чыңгыз Айтматов: Жизнь и творчество. – Б.: Мектеп, 1991. 240 б. – франц., нем., англ.

Ч.Айтматовдун корком дүйнөсү. – Анкара, 1998. – 221 б. – түрк.

Аалам, Инсан, Барс. – Б., 2002. – 608 б. – түрк.

Чагылган үндүү манасчы – Айтматов. – Элазык, 2008. – 120 б. – түрк.

АКМАТБЕКОВА
САГЫН

Акын Сагын Акматбекова Панфилов районундагы Орто-Арык айылында 1949-жылы 16-февралда туулган.

1967-жылы «Ленинчил жаш» гезитинде иштеп, 1973-жылы Москвадагы М.Горький атындагы адабият институтун бүтүргөн. Ошол эле жылы «Кыргызстан аялдары» журналынын коомдук-саясий бөлүмүнүн башчысы, 1993-жылдан ошол эле журналдын башкы редактору, 2000–2007-жж. республикалык «Асылзат» аялдар гезитин жетектеген.

Анын алгачкы ырлары 1968-жылы «Кыргызстан маданияты» гезити жана «Ала-Тоо» журналында жарык көргөн.

Биринчи ырлар жыйнагы 1970-жылы «Жамгыр» деген ат менен чыккан. Ырлары орус, украин, латыш, түркмөн, түрк, немис ж.б. тилдерге которулган.

С.Акматбекова япон, кытай классиктери Басе, Исса, Ли Бо, Ду Фу өңдүү улуу өкүлдөрүнүн ырларын мыкты которгон котормочу катары да белгилүү.

Чыгармалары жана котормолору мектеп, ЖОЖдордун программаларына киргизилген.

1975-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Кыргыз ССРинин Грамотасы (1991) менен сыйланган.

1995-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмери» наамы ыйгарылган (1995).

2000-жылы Кыргыз Республикасынын Жаштар сыйлыгы Алтын диплому менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Жамгыр: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1970. – 53 б.
Алыскы талаалар: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1972. – 80 б.
Айлуу дөң: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1978. – 124 б.
Терезедеги жарык: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1984. – 68 б.
Өткөн жылдын жалбырагы: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 104 б.
Күүтүмдөгү күү: Ырлар жана новеллалар. – Б.: Кыргызстан, 1998. – 248 б.
Күз ырлары: Ырлар. – Ф.: Адабият, 1990. – 96 б.

АКМАТОВ
КАЗАТ
(КАЙНАР)

Жазуучу, драматург, мамлекеттик жана коомдук ишмер Казат Акматов Ысык-Көл районунун Бостери айылында 1941-жылы 23-декабрда туулган.

1965–1966-жж. Москвадагы ВЛКСМ БКнын алдындагы комсомолдун Борбордук мектебинде окуп, 1967-жылы Кыргыз Мамлекеттик университетинин журналистик бөлүмүн аяктаган.

Эмгек жолун 1958-жылы №54 жылкы заводунда шофер-механизатор болуп иштөөдөн баштаган. 1964-жылдан Кыргызстан ЛКЖСнын Ысык-Көл райондук комитетинде инструктор, бөлүм башчы, 1967-жылдан ушул эле райком комсомолдун 1-катчылыгына шайланган.

1970–1972-жж. Советтик Армиянын офицери катары кызмат өтөп, 1972–1974-жж. «Кыргызстан» басмасында улук редактор, башкы редактордун орунбасары, 1974–1983-жж. Кыргызстан КП БКнын сектор башчысы, бөлүм башчынын орунбасары, 1983–1986-жж. Кыргыз ССРинин телерадиокомитетинде улук редактор болуп иштейт.

К.Акматов 1986-жылы Кыргызстан Жазуучулар союзунун VII курултайында союздун катчылыгына, ошол эле жылы СССР Жазуучулар союзунун башкармалыгына мүчө болуп шайланат.

1990–1994-жж. Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаты, СССР Жогорку Советинин мүчөсү, Кыргызстандын Мамлекеттик символдорун даярдоо комитетинин төрагасы, Кыргыз Мамлекеттик Президенттик Советинин мүчөсү, кыргыз тарыхындагы алгачкы демократиялык кыймылдын уюштуруучусу, теңтөрагасы болуп шайланган.

1994–1996-жж. Кыргыз эгемен мамлекетинин Коомдук палатасынын төрагасы, 1998–2003-жж. Кыргыз Республикасынын Президентине караштуу Мамлекеттик тил боюнча улуттук комиссиянын төрагасынын орунбасары болуп иштеген.

Жазуучунун алгачкы жыйнагы «Боз улан» деген ат менен 1974-жылы жарык көрүп, андагы «Эки сап өмүр» повести СССРдин «Роман-газета»

журналына орус тилинде жарыяланып, Островский атындагы Бүткүлсоюздук жаштар сыйлыгына ээ болгон.

1974-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

К.Акматов жыйырмадан ашык китептердин, пьесалардын, киносценарийлердин автору. Россия Федерациясынын М.Ломоносов атындагы «Алтын медалынын», Эл аралык «Руханият» сыйлыктарынын лауреаты.

Жазуучунун 2006-жылы жарык көргөн «Архат» романы Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан «2007-жылдын бестселлери», Кыргыз Республикасынын «ЭлТР» коомдук телерадиокомпаниясы, «Кеңеш» жана «Кыргыз руху» гезиттери тарабынан «Жылдын мыкты чыгармасы» деп табылган.

К.Акматов Россия Федерациясынын коопсуздук жана коомдук байланыш проблемалары боюнча Академиясынын академиги.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Боз улан: Аңгемелер жана повесттер. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 200 б.

Мезгил: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 228 б.

Ыйык журт: Аңгемелер, повесттер. – Ф.: Мектеп, 1981. – 184 б.

Мунабия: Аңгемелер, роман. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 320 б.

Күндү айланган жылдар: Роман. – Б.: Адабият, 1989. – 288 б.

Тандалмалар 1 том: Романдар, повесттер. – Б.: Адабият, 1992. – 720 б.

Окуялар, адамдар. (Миң бир күн): Тарыхый даректүү баян. – Б.: Акыл, 1998. – 296 б.

XXI кылымдын тамсилдери: – Б.: Мамлекеттик тил жана энциклопедия борбору. 2003. – 24, – 28, – 28 б.

Архат: Роман. – Б.: Мамлекеттик тил жана энциклопедия борбору, 2005. – 255, 222, 294 б.

Архат: Роман. – Б.: Мамлекеттик тил жана энциклопедия борбору, 2007. – 349 б.

Орус тилинде

Время земное: Роман, повесть, рассказы. – М.: Сов. писатель. – 159 с.

Глупые утки: Басни. – Ф.: Мектеп, 1987. – 16 с.

Архат: Роман трилогия. 1-книга. – М.: Дрофа. 2007. – 247 б.

Архат: Роман. Журнал «Литературный Кыргызстан». 2007, №2, 3, 4; интернет-сайт.

Архат: Роман. – М.: Парнас. 2008. – 247 б.

Башка элдердин тилдеринде

Время земное: Роман. – Баку: Жазычы, 1988. – азерб.

Архат: Роман. 1-я книга. София, Егмонт Болгария. 2007. – 105 б.

Пьесалары

Ажырашуу түнү. – Б.: Т.Абдумомунов атындагы Кыргыз академиялык драмтеатры, 1983-ж.

Ажырашуу түнү. – Б.: Т.Абдумомунов атындагы Кыргыз академиялык драмтеатры, 1986-ж.

Мунабия. – Б.: «Тунгуч» театры, 1988-ж.

Азаттыгым арманым. Т.Абдумомунов атындагы Кыргыз академиялык драмтеатры, 2001-ж.

Киносценарийлер

Смерть во имя жизни. – Б.: Кыргызфильм, 1982-ж.

Белый табун. – Б.: Кыргызтелефильм, 1985-ж.

Мунабия. – Б.: Кыргызтелефильм, 1986-ж.

**АКСАКОВ
МИХАИЛ
ГЕОРГИЕВИЧ
(МИХАИЛ ГОЛУБЕВ)
(1912–1974)**

Жазуучу, котормочу Аксаков Михаил Георгиевич Воронеж шаарында 1912-жылы 4-ноябрда туулган. 1932-жылы Ташкенттеги Орто Азиялык ирригация инженердик политехникумун бүтүрүп, 1939–1941-жж. Ленинграддагы мамлекеттик университеттин география факультетинде сырттан окуган.

Эмгек жолун 1932-жылы инженер-гидротехник болуп иштөөдөн баштап, 1934–1942-жж. Фрунзе шаарында Гидрометкызмат башкармалыгында иштеген. 1942-жылы Фрунзе шаарындагы комсомолдун Пролетар райкомунда катчы, ошол эле жылдын августунда Кыргызстан ЛКЖС БКнын Ысыккөл обкомунун катчысы, 1943-жылы Кыргызстан КП БКнын инструктору, 1945-жылы Кыргызстан КПнын Фрунзе обкомунун уюштуруу бөлүмүнүн башчысы, 1948–1951-жж. Кыргыз Республикасынын ар түрдүү тармактагы ишканаларында жетекчилик кызматтарда, 1951–1953-жж. «Кыргызстан» альманахынын жооптуу катчысы, 1953–1955-жж. «Литературная газетанын» Кыргызстан боюнча кабарчысы, 1965-жылдан тартып «Литературный Киргизстан» журналынын башкы редактору болуп иштеген.

1953-жылдан СССР Жазуучулар союзунун, 1955-жылдан СССР Журналисттер союзунун мүчөсү болгон.

«Кызыл жылдыз» ордени, «1941–1945-жылдардагы каарман эмгеги үчүн», «Эмгектеги өзгөчөлүгү үчүн», В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалдары, Кыргыз ССРинин Жогорку Кеңешинин Ардак грамотасы, ВЛКСМ БКнын жана ЛКЖС БКнын Ардак грамоталары менен сыйланган.

Кыргыз ССРинин Жогорку Кеңешинин II чакырылышынын депутаты. Кыргызстан КПнын Фрунзе обкомунун бюросунун (1946-ж.) мүчөсү болуп шайланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Киргизия: Очерк. – М.: Госкиноиздат, 1952. – 32 с.

Братья: Рассказы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1953. – 155 с.

Учитель пения: Рассказы – Ф.: Киргизучпедгиз, 1958. – 92 с.

Горными тропами: Рассказы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1962. – 141 с.

Цветы и камни. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 148 с.

**АЛДАШЕВ
АБДУЛХАЙ
АЛДАШЕВИЧ**
(1918–2003)

Жазуучу, котормочу Абдулхай Алдашев Жети-Өгүз районуна караштуу Ак-Кочкор айылында 1918-жылы 19-декабрда туулган. 1939-жылы Фрунзе шаарындагы Кыргызстан айыл чарба институтун бүтүргөн.

Улуу Ата Мекендик согуш башталганга чейин окутуучу болуп иштеп, аспирантурада окуган. 1948–1974-жж. К.И.Скрябин атындагы Кыргыз мамлекеттик айыл чарба институтунда кафедра башчысы, илимий иштер боюнча проректор, профессор болуп эмгектенген. 1953-жылы кандидаттык, 1965-жылдан ветеринария илимдери боюнча докторлук диссертациясын жактаган, 1966-жылдан фармакология жана патофизиологиянын профессору болгон. 1966–1974-жж. СССРдин Ветеринария Кеңешинин мүчөсү. 1974–1980-жж. Кыргыз ССРинин Улуттук илимдер академиясынын Биология институтунун директору, 1980-жылдан Кыргыз ССРинин Улуттук илимдер академиясынын Органикалык химия институтунун фармакология лабораториясынын башчысы, ал эми 1985-жылдан Кыргыз ССРинин мамлекеттик агропромунун Ветеринария жана мал чарбачылыгы илим изилдөө институтунун лабораториясынын башчысы, 1990-жылдан Кыргыз Агрардык Академиясынын фармакология лабораториясынын башчысы болуп эмгектенген. 1993–1998-жж. Улуттук аттестациялык комиссиясынын экспорттук кеңешинин мүчөсү болгон.

Чыгармачылык жолу В.Катаевдин «Мен эмгекчи элдин уулумун» повестин орус тилинен которуу менен башталып, 1938-жылдан Д.Дефо, Г.Флобер, Л.Толстой, М.Горький, Н.Рыбак, В.Маяковский ж.б. бир катар проза жана поэзия жанрындагы чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

Автор катары алгач «Бала баатыр» пьесасын жазган. «Манас» үчилтигин орус тилине (115 миң сап) сөзмө-сөз, А.Токомбаевдин, А.Осмоновдун, А.Токтомушевдин чыгармаларын орус тилине которгон.

А.Алдашев Республиканын жогорку окуу жайларында 50 жыл бою илимий жана педагогикалык иштерди алып баруу менен, 500дөн ашык

илимий иштердин, 20дан ашык монографиялардын, окуу китептердин автору. Бир нече илимдин докторлорун жана кандидаттарын даярдаган.

Биология, зоология, мал чарбачылыгы жана ветеринария боюнча орусча-кыргызча сөздүгүн түзгөн. А.Алдашев Кыргыз Совет энциклопедиясын түзүү боюнча илимий жана уюштуруу ишчараларына катышкан. Анын башкы редакциясынын мүчөсү болуу менен, биология илими боюнча редакциялык кеңешти жетектеген.

1956-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

А.Алдашевге 1977-жылы «Кыргыз ССРинин эмгек сиңирген ветеринардык врачы», 1993-жылдан «Элге билим берүүнүн отличниги», «Кыргыз Республикасынын илимине эмгек сиңирген ишмери», 1994-жылдан Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Ардактуу академиги наамдары ыйгарылган. Улуу Ата Мекендик согуштун I жана II даражадагы «Кызыл Жылдыз», «Ардак белгиси», «Элдердин достугу» ордендери, бир нече согуштук эмгектик жана юбилейлик медалдар, СССР Эл чарба жетишкендиктеринин үч күмүш медалы, Кыргыз Республикасынын Ардак грамоталары жана 2001-жылы Г.Жуков атындагы медаль менен сыйланган.

2002-жылы «Жер төлөдө ой толгоо», «Казат селинде», «Өх, бүттүкпү» үчилтигине Кыргыз Республикасынын Токтогул атындагы Мамлекеттик сыйлыгы ыйгарылган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жертөлөдө ой толгоо: Саясий роман. – Б.: Кыргызстан, 1997. – 268 б.
Казат селинде: Роман. – Б.: Кыргызстан Жазуучулар союзу, 1998. – 328 б.
Өх, бүттүкпү: Роман. – Б.: Кыргызстан, 2001. – 348 б.

КОТОРМОЛОРУ

Катаев В.Я. Мен эмгекчи элдин уулумун: Повесть. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1940. – 123 б.
Горький М. Макалалар жана памфлеттер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1951. – 149 б.
Горький М. Бала чак: Повесть. – Ф.: Кыргызпедмамбас, 1954. – 256 б.
Рыбак Н. Переяслав Радасы: Роман. 1-том. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 743 б. (Авторлош)
Рыбак Н. Переяслав Радасы: Роман. 2-том. – Ф.: Кыргызстан, 1964. – 951 б. (Авторлош)
Горький М. Чыгармалар 6 т. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 760 б.
Горький М. Бала чак: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 220 б.

**АЛИЕВ
МАР
КУЛУБЕКОВИЧ**

Акын, жазуучу, журналист, врач Мар Алиев Кочкор районундагы Теңдик колхозунда 1932-жылы 14-июлда туулган.

1950-жылдан Кочкор райондук эл сотунда, райондук китепканада иштеген. 1958-жылы Кыргыз мамлекеттик медициналык институтунун дарылоо факультетин бүтүрүп, врач-эпидемиолог катары Нарын шаарындагы Тянь-Шань облустук санэпидстанциясына жөнөтүлгөн. 1960-жылы врач-бактериолог болуп Кочкор райондук ооруканасына которулган. Ошол эле жылы ал «Ден-соолук» медициналык журналына жооптуу катчы болгон, 1970-жылы «Ден-соолук» журналынын башкы редактору болуп дайындалган.

1952-жылы «Кыргызстан пионери» гезитине М.Алиевдин алгачкы ыры жарыяланган. «Айнектеги жазуу» аттуу биринчи аңгемелер жыйнагы 1963-жылы басылып, «Дени сактын көңүлү куунак» ж.б. илимий популярдуу китепчелери, кеңештери өзүнчө китеп болуп чыккан.

М.Алиев Н.Амосовдун, «Жүрөк жана ойлор», Федор Угловдун «Далайдын ичиндеги бир дабагер», С.Ахундовдун, корей жазуучусу Ким Ден Шенин чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

«Жез тандай», «Курманбектин уулу Сейитбек», «Көсөл чечен Көкөтөй», «Бала баатыр», «Хан Манас менен Каныкей», «Акыл Карачач» пьесаларынын автору.

1962-жылдан СССР Журналисттер союзунун, 1983-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

«СССР Саламаттык сактоосунун отличниги», Кыргыз ССРинин Саламаттык сактоосунун эмгек сиңирген кызматкери (1982), СССРдин басмасынын отличниги.

Кыргыз ССРинин Жогорку Советинин, Кыргыз ССР ЛКЖС БКнын, Кыргыз ССРинин Саламаттык сактоо министрлигинин грамоталары менен сыйланган. 1995-жылдан персоналдык пенсионер.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Айнектеги жазуу: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1963. – 80 б.

Өлүм жеңилди: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1965. – 76 б.

Менин атым—коммунист: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1967. – 60 б.

Турмуш жолу: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 50 б.

Ак куюн: Ырлар, сатиралар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 59 б.

Күлкү болгон түлкү: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1974. – 14 б.

Кыял чабыгы: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1977. – 107 б.

Ишеним: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 120 б.

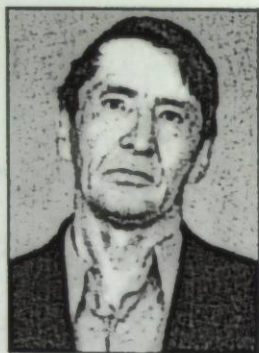
Айыл аталарды күтөт: Аңгемелер, мыскыл жана тамсилдер. – Ф.: Мектеп, 1986. – 140 б.

Тамгалардан түзүлгөн табышмак: Ырлар кенже балдар үчүн. – Б.: Адабият, 1990. – 20 б.

Балгарт баатыр баяны: Ырлар болмуштар, поэма: Өспүрүмдөр үчүн. – Б.: Адабият, 1991. – 128 б.

КОТОРМОЛОРУ

Амосов И. Жүрөк жана ойлор: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 352 с.

**АЛМАЗБЕКОВ
КАКЕН**
(1934–1991)

Акын, дастанчы Какен Алмазбеков Сокулук районунун Шалта айылында 1934-жылы 13-июлда туулган. 1948-жылы айылдагы жети жылдык мектепти бүткөндөн кийин борборубуздагы № 5 мектепте окуп, көз оорусуна байланыштуу кийин окуусун уланга албай калган. 1951-жылы куурчак театрында иштеп, «Сүрөттүн сыры» пьесасын жазган.

К.Алмазбековдун ырлары мектепте окуп жүргөн кезинде «Кыргызстан пионери», «Ленинчил жаш» гезиттерине жарыяланып, гезиттердин активдүү кабарчыларынан болгон.

К.Алмазбековдун «Он үч жашар баланын арманы», «Айдай кыз», «Жаштарга», «Айсарынын баяны», «Кызыл Туу кыргыз кыздары», «Арманым», «Эненин арманы», «Кыргыз көчү» сыяктуу 200дөн ашуун ырлары Кыргыз радиосунун алтын фондусуна жазылып алынган.

К.Алмазбековдун ырларына А.Малдыбаев, М.Абдыраев, А.Фере, Б.Эгинчиев, Ж.Шералиев ж.б. обон жазышкан. Кыргызстан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Он жылдан кийин: Жомок. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1964. – 24 б.
Жыргал: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 46 б.
Мелдеш: Ырлар. Тестнер балдар үчүн. – Ф.: Мектеп, 1968. – 48 б.
Кимде айып?: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 96 б.
Эненин арманы: Термелер, ырлар. – Б.: Учкун, 1992. – 110 б.

**АЛЫБАЕВ
БИРИМКУЛ**

Акын, котормочу Биримкул Алыбаев Талас районунун Көпүрө-Базар айылында 1937-жылы 1-июлда туулган.

1961-жылы Кыргыз Мамлекеттик университетинин филология факультетин аяктап, КыргызТАГда оператор, 1965–1969-жж. республикалык илимий-техникалык маалымат жана үгүттөө институтунда редактор, 1969–1977-жж. «Кыргызстан» басмасында редактор болуп иштейт.

Б.Алыбаевдин биринчи ыры 1953-жылы облустук гезитте жарыяланган. Ошондон тартып ырлары, очерктери, кабарлары, макалалары республикалык гезит-журналдарда, альманахтарда үзгүлтүксүз жарыяланып келген.

Акындын көптөгөн ырларына обон жазылып, ал Алфи Гасымовдун, тажик классиги А.Дехотинин китептерин, вьетнам акындарынын ырларын кыргыз тилине которгон. «Кыргызфильм» студиясында ондогон көркөм фильмдерди кыргыз тилине синхрондуу которгон.

Б.Алыбаев 1969-жылдан СССР Журналисттер союзунун, 1975-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

2007-жылы КРнын Ардак грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Акчардак: Балладалар. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 70 б.
Бурганак: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 66 б.
Гүлбурак: Ырлар жана балладалар. – Ф.: Мектеп, 1974. – 163 б.
Жаштык рапсодиясы: Ырлар, сатиралар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 102 б.
Таштагы жазуулар: Ырлар, поэма. – Ф.: Мектеп, 1979. – 76 б.
Жазды күтөм: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 108 б.
Лирика. – Б.: Концерн «Учкун». – 140 б.

КОТОРМОЛОРУ

Дехоти А. Поезд келди: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1955. – 24 б.

Гасымов А. Адиланын таалайы: Роман – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 336 б.

Катаал күндүн ырлары. – Б.: Бийиктик, 2008. – 140 б.

**АЛЫБАЕВ
ЖАПАРКУЛ**
(1933–1990)

Акын-сатирачы Жапаркул Алыбаев Чүй районунун «Бириккен» айылында 1933-жылы 12-октябрда туулган. 1950-жылы Фрунзе шаарындагы педагогикалык техникумду, 1955-жылы КМУнун филология факультетин бүтүргөн.

1950-жылы мугалим, 1956–1995-жж. республикалык «Чалкан» сатира-лык журналында адабий кызматкер, 1984-жылдан бөлүм башчы болуп иштеген. 1965–1972-жж. КСЭнин маданият жана искусство редакциясынын ага илимий кызматкери, «Кыргызстан маданияты» гезитинин адабий кызматкери, 1978–1984-жж. «Кыргызстан» басмасынын оригиналдуу көркөм адабият редакциясынын редактору, улук редактору, жетекчиси болгон.

Чыгармачылык жолу 1952-жылдан башталган. Акындын «Гүл жана тикенек» аттуу алгачкы жыйнагы 1961-жылы жарык көргөн. Ж.Алыбаевдин чыгармалары басма сөздөрдө жарыяланган.

Ал Гогольдун, румын драматург-комеднографы Г.Барангинин, монгол жазуучусу С.Удвалдын, В.Васильевдин, В.Большакованын, А.Сурковдун, Р.Гамзатовдун, Б.Степанюктун ж.б. чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

1958-жылдан СССР Журналисттер союзунун, 1970-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Кыргыз ССРинин Жогорку Кеңешинин грамотасы жана СССРдин Мамлекеттик басма комитетинин Ардак грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Гүл жана тикенек: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1963. – 466 б.

Коңулдүү күндөр: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1965. – 36 б.

Келди-кетти: Сатиралык ырлар жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 123 б.

Кыял жана кытгыгы: Лирикалар, сатиралар. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 139 б.
 Замандаш: Ырлар, котормолор, поэма. – Ф.: Мектеп, 1972. – 87 б.
 Баягы эле Бекиш: Сатиралык аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1974 – 107 б.
 Тунук булак: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1974. – 166 б.
 Көсөм жөнүндө ой: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 144 б.
 Күбө: Лирикалык жана сатиралык ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 112 б.
 Күлкү аралаш күүдүргү: Сатира жана лирикалык ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 200 б.
 Ток этер жери...: Сатиралар жана лирикалар. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 118 б.
 Жетпей турду бир нерсе: Сатиралык ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 108 б.
 Баланын жылдызы: Ырлар. – Ф.: Адабият, 1989. – 68 б.
 Тандалмалар. – Б.: «Келечек» ишкердүү демилгелер ассоциациясы, 1993. – 432 б.

КОТОРМОЛОРУ

Хиросима каары: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 100 б.
 Большак Василь. №13... – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 86 б.
 Бородулин Р. Ааный кыз. – Ф.: Мектеп, 1974. – 16 б.
 Кильчичаков М. Жашыл мекен. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 70 б.
 Удвал С. Революцияда туулгандар. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 164 б.
 Кудиев Маштай. Аппак тоолор: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1987. – 88 б.
 Капутникан Сильва. Алгачкы кадам: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1988. – 16 б.

АЛЫБАЕВ
МИДИН
(1917–1959)

Акын-сатирачы, драматург Миндин Алыбаев Жумгал районунун Чаек айылында 1917-жылы туулган.

1930-жылдардын башында Фрунзедеги борбордук педтехникумга окууга кирет. 1936–1938-жж. «Ленинчил жаш» гезитинде иштейт. 1938–1940-жж. Советтик Армиянын катарында болуп, ак финдерге каршы согушка катышкан. Согуштан кийин республикалык гезит-журналдардын редакцияларында иштеген.

М.Алыбаевдин чыгармачылыгы педтехникумда окуп жүргөн кезинде башталып, «Сабаттуу бол» аттуу дубал гезитке ырлары үзүлбөй чыгып турган. 1937-жылы М.Алыбаевдин «Бактылуу жаштык» деген биринчи ырлар жыйнагы чыгат. Сатирачы катары «Акчүч» аттуу сатиралык жыйнагы жарык көргөн.

М.Алыбаевдин «Курорттогу окуя» аттуу көп актылуу комедиясы Кыргыз Мамлекеттик драма театрында коюлган.

Акын А.С.Пушкиндин, М.Ю.Лермонтовдун, Г.Гулямын, В.Саяновдун, В.Маяковскийдин бир катар чыгармаларын которгон.

1939-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Бактылуу жаштык: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1937. – 58 б.
 Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1938. – 58 б.
 Жомокчу мерген. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 59 б.
 Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1947. – 52 б.
 Жаңы ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 45 б.
 Акчүч: Сатиралар жана лирикалык ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 122 б.

Эмне үчүн короз таң алдында чакырат?: Бөбөктөр үчүн. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958. – 17 б.

Эмне үчүн короз таң алдында чакырат?: Бөбөктөр үчүн. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1959. – 20 б.

Эки бүркүт: Тестиер балдар үчүн. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1959. – 20 б.

Чыгармаларынын бир томдугу. – Ф.: Кыргызмамбас, 1964. – 443 б.

Ачылбаган кат: Аңгемелер, очерктер жана фелъетондор. – Ф.: Кыргызмамбас, 1964. – 261 б.

Мергенчи. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 444 б.

Жарык көрбөгөн каттары: Аңгемелер, очерк, сатира жана фелъетондор. – Ф.: Кыргызмамбас, 1964. – 262 б.

Кызыл жылдыз: Өспүрүмдөр үчүн ырлар – Ф.: Мектеп, 1971. – 63 б.

Жомок: Мектеп жашына чейинки балдар үчүн. – Ф.: Мектеп, 1965. – 31 б.

Тандалган ырлар. Түзгөн: Ж.Кудайбергенова. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 198 б.

Жомокчу мерген: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1968. – 48 б.

Пьесалар. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 172 б.

Жомокчу мерген: Аңгемелер жана сатиралар. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 222 б.

Акчүч. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 21 б.

Тандалган чыгармалар: Ырлар, сатиралар, эпиграммалар. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 207 б.

Карыган дубду канаттуулар кантип сакташты. – Ф.: Мектеп, 1980. – 7 б.

Ачылбаган кат: Аңгемелер, очерктер, сатиралар. – Ф.: Мектеп, 1982. – 224 б.

Мидин: Ырлар, поэмалар, сатиралар. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 311 б.

Ачылбаган кат: Аңгемелер жана сатиралар. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 200 б.

Мидин: Ырлар жана поэмалар. – Б.: Кыргызстан, 1996. – 220 б.

Медер: Ырлар. – Б.: Бийиктик, 2008. – 260 б.

Орус тилинде

Разговор с современником: Сборник стихов. – Ф.: Кыргызгосиздат, 1958. – 114 с.

Как птицы спасли старый дуб: Сказка. – Ф.: Мектеп, 1980. – 12 с.

КОТОРМОЛОРУ

Саянов В.М. Ленин Горкиде: Поэмалар жана ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 32 б.

Гулям Гафур. Акмат жаман балд эмес, бирок...: Аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 14 б.

Ырлар: Орус элинин ырлары. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1956. – 16 б.

Пенджаб акындары: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 36 б. (Авторлош).

АЛЫКУЛОВ
БАРПЫ
(1884–1949)

Төкмө акын Барпы Алыкулов 1884-жылы азыркы Сузак районуна караштуу Ачы кыштагында туулган. Барпы сегиз жашынан он төрт жашка чейин ар кайсы байларга малай болгон.

Жашында алгачкы ырларын өзү өндүүлөрдүн арасында ырдайт. Анын акындыгы, айыл ырчылары Назарбайды, кийинчерээк Сыдык Карамурзаны жеңгенден тартып белгилүү боло баштайт.

1910–1915-жж. – Эшмамбет, Коргол, Жеңижок, Токтогул менен кездешет.

Барпы 1917-жылдагы Октябрь революциясын кубанычтуу тосуп алып, Түштүк Кыргызстанда Совет бийлигин түзүү жана чыңдоо ишине активдүү катышат. В.И.Ленинге, коммунисттик партияга жана жаңы турмушка арнаган чыгармалары көп. Улуу Ата Мекендик согуш жылдарында Ата Мекенди коргоо жөнүндө ырдайт.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тандалмалуу ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 107 б.

Тилек: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1951. – 124 б.

Тандалган чыгармалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 284 б.

Мектеп жөнүндө ыр. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1957. – 45 б.

Чыгармалар: Бир томдук. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 288 б.

Чыгармаларынын бир томдук жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 288 б.

Табият сапаты: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1973. – 20 б.

Молмолум: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 145 б.

Бала чак: Ырлар – Ф.: Мектеп, 1978. – 16 б.

Тандалмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 272 б.

Табият сымбаты: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1987. – 20 б.

Избранное: Стихи. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 148 с.
Стихи. – М.: Мол. Гвардия, 1958. – 148 с.

АЛЫКУЛОВ
БЕКБАЙ

Жазуучу Бекбай Алыкулов Жайыл районунун Сары-Булак айылында 1937-жылдын 15-сентябрында туулган. 1955-жылы Сары-Булак орто мектебин бүтүргөндөн кийин үч жыл Ленин атындагы колхоздо чабан болуп иштеген. 1963-жылы Кыргыз Мамлекеттик университетин бүтүргөн.

Эмгек жолун Кыргыз Республикасынын «Билим» коомунда методист болуп иштөөдөн баштаган. Андан соң 1965–1967-жж. Кыргызстан керек-жарак союзунда китеп-соодалоо бөлүмүнүн товар боюнча улук адиси, 1967–1983-жж. «Советтик Кыргызстан» гезитинде атайын кабарчы, «Кыргызстан» басмасынын көркөм котормо бөлүмүнүн башчысы, 1988-жылы «Кыргызфильм» киностудиясында улук редактор, «Кыргызкабар» агенттигинде редактор, 1990-жылы «Кыргызстан» басмасынын көркөм котормо бөлүмүндө улук редактор, Чүй облустук «Чүй баяны» гезитинин маданият бөлүмүнүн башчысы, республикалык «Кыргыз Туусу» гезитинин маданият бөлүмүнүн башчысы болуп иштеген.

Алгачкы «Фонарь» деген аңгемеси 1957-жылы «Жаш ленинчи» журналына жарыяланган. Ошондон баштап аңгеме-очерктери мезгилдүү басма сөз беттеринде жарыялана баштаган.

1970-жылдан Кыргыз Республикасынын Журналисттер жана 2006-жылдан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

1974-жылы Кыргыз ССР Жогорку Советинин Ардак грамотасы менен сыйланган. 1999-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» деген ардактуу наам алган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Турмуш жолу: Документалдуу повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 88 б.

Ак куулар кайтып келатат: Аңгеме, повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 144 б.

Балалык менен кездешүү: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1984. – 192 б.

КОТОРМОЛОРУ

Чагым кесепети. – Ф.: Кыргызстан, 1979 – 68 б.

Анна Лупан: Дыйкандарың кайда, жер? Роман. – Ф.: Мектеп. 1977. – 252 б.

Ирина Волобуева: Боз үй сыңдуу асман астында. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 247 б.

АЛЫКУЛОВ
ЖУМАБЕК

Жазуучу, жомокчу, акын Жумабек Алыкулов 1938-жылы 21-декабрда Панфилов районунун Орто-Арык айылында туулган. 1962-жылы КМУнун филология факультетинин журналистика бөлүмүн бүтүрүп, Кыргыз Республикасынын «Басма сөздө мамлекеттик жашыруун сырларды сактоочу башкы башкармалыкта» («Главлит») улук редактор, директор, Кыргыз Республикасынын Маданият министрлигинин искусство башкармалыгында искусство боюнча улук инспектор, 1972–1992-жж. «Кыргызстан» басмасында редактор, 1992–1994-жж. Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигинин Мамлекеттик тил боюнча адиси, 1994–2000-жж. «Чүй баяны» гезитинде аткаруучу редактор, 2000–2002-жж. «Аламүдүн кабарлары» гезитинин башкы редактору, 2002–2005-жж. «Ветеринария» гезитинде редактордун орунбасары болуп иштеген.

Акындын «Койсоңчу» аттуу алгачкы ыры 1960-жылы «Мугалимдер газетасына» жарыяланган.

Ж.Алыкулов «Жаш сатириктердин жыйнагы», «Эмгек азаматтары», «Жылмайып коңуздар», «Эмгек сыйынын ээлери», «Айыл тандары», «Эмгек жылдыздары» аттуу китептерди жана Кыргыз жазуучуларынын тарыхында биринчи жолу орус тилинде «Эридиана» аттуу фантастикалык топтомун, А.Осмоновдун үч томдугун, Ү.Жумабаевдин тандалмалар жыйнагын түзгөн.

Ж.Алыкуловдун «Почему у зайца уши длинные» (которгон Ж.Сулайманова), «Волк в мешке» (которгон В.Вакуленко), «Волшебное семечко» (которгон Р.Осмонова) жомоктору мектеп жашына арналып, хрестоматияга кирген. Жазуучу ошондой эле Кыргыз Эл жазуучусу Качкынбай Осмоналиевдин тандалмасына, Көпбай Күмүшалиевдин тандалмасына, Күлташыр Шерипбаевдин ырлар жыйнагына баш сөз жазган. Жазуучунун китептери тажик, орус, чех, болгар, поляк тилдеринде жарык көргөн.

Татар жазуучуларынын жыйнагындагы Р.Ишмуратованын «Чыкыроон аязда», М.Маликованын «Бактылуу кошуна», «Ветерандар» жыйнагындагы

Н.Удаловдун «Гильзадагы байчечекей» аңгемелерин, ошондой эле «Тажик жазуучуларынын аңгемелери» жыйнагындагы С.Айнинин «Биринчи трактор» романынан үзүндү которгон.

1982-жылдан Кыргызстан Улуттук Жазуучулар союзунун, 1976-жылдан Журналисттер союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ак чач кемпир: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 115 б.

Үмүт: Повесть, аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1969. – 110 б.

Көпөлөк: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1970. – 16 б.

Нөшөр: Повесть, аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1973. – 114 б.

Каптагы карышкыр: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1975. – 14 б.

Август кечтери: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 188 б.

Бийик теректер: Повесть, аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 216 б.

Сыйкырдуу данек: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1980. – 16 б.

Жашоо сапары: Повесттер, аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 156 б.

Орус тилинде

Почему у петуха гребень красный: Сказка. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 9 с.

Волк в мешке: Сказка. – Ф.: Мектеп, 1977. – 12 с.

Почему у петуха гребень красный: Сказка. – Ф.: Мектеп, 1978. – 11 с.

Почему у петуха гребень красный: Сказка. – Ф.: Мектеп, 1980. – 12 с.

Волшебное семечко: Сказка. – Ф.: Мектеп, 1978. – 16 с.

Почему у зайца уши длинные: Сказка. – Ф.: ЦК КП Киргизии, 1989. – 32 б.

АЛЫМБЕКОВ
НАДЫРБЕК

Акын Надырбек Алымбеков Талас районунун Козучак айылында 1944-жылы туулган. 1967-жылы Ташкенттеги текстиль институтунун механикалык факультетин бүтүргөн.

Эмгек жолун 1967-жылы Оштогу пахтадан кездеме токуучу бирикмесинде мастер болуп иштөөдөн баштап, анын директорлугуна чейин жеткен. 1983-жылы Кара-Балтадагы килем комбинатынын директору, 1994-жылдан «Кыргызкилем» АКнын президенти, 1996-жылдан Кыргызстан жазуучуларынын 12-кезексиз курултайында Кыргызстан Жазуучулар союзунун президенти болуп шайланган.

Чыгармачылык ишмердиги 1989-жылы башталып, 23 китептин автору, анын ичинен 10 жыйнагы кошуна өлкөлөрдүн жана дүйнө элдеринин тилдерине которулган. Ырларына Р.Абдыкадыров, К.Тагаев, С.Бактыгулов, К.Эралиева, А.Бедияров, А.Жайнаков ж.б. обончу-композиторлор обон чыгарышкан.

Н.Алымбеков коомдук ишмер катары да шаардык жана облустук кеңешке бир нече жолу депутат болуп шайланган.

Акын, «Ырдалып бүтпөйт махабат» китеби үчүн 1995-жылы Алыкул Осмонов атындагы республикалык адабий сыйлыкка, 1999-жылы «Мен келген дүйнө» аттуу китеби үчүн Москвадагы Физули, Анкарадагы эл аралык адабият академиясынын алтын медалы (2007), Важа Птевала (2003), Шахмер Ахберзаде (2004) атындагы эл аралык адабий сыйлыкка ээ болгон. Грузия, Азербайжан адабий сыйлыктарынын ээси.

Н.Алымбековго 1974-жылы «СССРдин эмгек сиңирген рационализатору», 1993-жылы «Кыргыз Республикасынын өнөр жайына эмгек сиңирген кызматкери», 2004-жылы «Кыргыз Республикасынын Эл акыны» ардак наамдары ыйгарылган. 1992-жылдагы бизнесмендердин республикалык конкурсунун «№1 бизнесмен» дипломунун ээси, 1992-жылы ЮНЕСКОнун «Боорукер» сыйлыгынын лауреаты болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Кызыл четин: Ырлар жыйнагы. – Б.: Мектеп, 1992. – 42 б.
Бүтпөс кумар. – Б.: Мектеп, 1992. – 82 б.
Гүл өмүр. – Б., 1993. – 164 б.
Ырдалып бүтпөйт махабат. – Б.: 1995. – 302 б.
Бири кем дүйнө. – Б., 1996. – 104 б.
Аманат жандын азыгы. – Б., 1998. – 160 б.
Үмүттүн күнү батпасын. – Б., 2000. – 120 б.
I т. – 404 б.
II т. – 360 б.
III т. 2002. – 364 б.
Ыймандан дилим тазарат. – Б., 2004. – 430 б.

Орус тилинде

- Мир, в который я пришел. – Б., 1997. – 120 с.
Снега Хан-Тенгри – М., 1999. – 320 с.

Башка элдердин тилдеринде

- Poems of Nadyrbek. – London, 1996. – 122 б. – англис.
Ганчи Нодир. – Душанбе, «Пайк». 1996. – 110 б. – тажик, фарсы.
Гулнинг умри – Ташкент, «Гафур Гулом», 1993. – 122 б. – өзб.
Бири кам дуниа. – Ташкент, «Г. Гулам», 1998. – 140 б. – өзб.
Өмір гүлі! – Алма-Ата, 1993. – 160 б. – казак.
Naayat gıgesi. – Истамбул, 1997. – 126 б. – түрк.
Бири кам дуния. – Алма-Ата, 1994. – 82 б. – уйгур.
Жүрөк гүлдөрү. – Баку, 2005. – 92 б. – азерб.
Жүрөк ырлары. – Тегеран, Иран. 2007. – 90 б.

КОТОРМОЛОРУ

- Мухамед найгамбардын хадистерин. – Б., 2004. – 204 б.
Кутгуу куран – Б., 2008. – 690 б.

АРБУДУ
АРЛИ
АРЗАСОВИЧ
(1917 – 1986)

Жазуучу Арбуду Арли 1917-жылы 20-январда Москва районундагы Александровка айылында туулган. 1939-жылы Алма-Атадагы педагогикалык окуу жайын, 1946–1949-жж. ушул эле шаардагы чет тилдер институтун бүтүргөн.

Эмгек жолун 1939-жылы мугалим болуп иштөөдөн баштаган. 1940–1941-жж. Жамбул облусунун элге билим берүү бөлүмүнүн инспектору, элге билим берүүнүн Фрунзе облустук бөлүмүнүн инспектору, мугалим, мектептин директору, 1955-жылы Кыргызмамбастын дунган адабияты боюнча редактору, 1957-жылы «Шый-уеди Чи» дунган гезитинин редакциясында эмгектенген.

«Кыздын эңсөөсү» повести дунган тилинде 1958-жылы жарык көргөн. Ал тарабынан дунган тилине Л.Н.Толстойдун, А.П.Чеховдун, А.И.Куприндин жана бир катар кыргыз жазуучуларынын чыгармалары которулган.

1962-жылдан СССРдин Журналисттер, 1967-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

«Эрдик үчүн», «Ленинградды коргогондугу үчүн», «1941–1945-жылдары Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендиги үчүн», В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн», «1941–1945-жылдагы Улуу Ата Мекендик согуштун жеңишинин 30 жылдыгы» медалдары, Кыргыз ССРинин Жогорку Кеңешинин Грамоталары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

- Мечты девушки: Повесть. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 92 с.
Сердце женщины: Повесть. – Ф.: Киргизгосиздат, 1960. – 164 с.

Родные по крови: Повесть – Ф.: Киргизгосиздат, 1962. – 148 с.
 Добрая душа: Рассказы, повести. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 150 с.
 Парень из рода Ма. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 127 с.
 Повесть о Ло Мафу. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 118 с.
 Сердце, оставшееся одному: Повести и рассказы. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 264 с.
 Мостик из одного шеста: Повести и рассказы. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 248 с.
 Любовь дороже всего: Повесть. – Б.: Адабият, 1991. – 232 с.

КОТОРМОЛОРУ

Дунган тилинде

Горький М. Макар Чудра: Рассказ. – Ф.: Киргизгосиздат, 1957. – 28 с.
 Братья Лю: Рассказ. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 63 с.
 Кононов А. Рассказы о Ленине. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 52 с.
 Куприн И. Олеся: Рассказ. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 90 с.
 Лао Шэ. Серп луны: Рассказы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 56 с.
 Сыдыкбеков Т. Шестеро из Ала-тау: Повесть. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 90 с.
 Веретенников Н. Володя Ульянов. – Ф.: Киргизгосиздат, 1960. – 60 с.
 Кононов А. Рассказы о Чапаеве. – Ф.: Киргизгосиздат, 1960. – 58 с.
 Ду Синь. Рассказы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1960. – 66 с.
 Айтматов Ч. Джамия: Повесть. – Ф.: Киргизгосиздат, 1962.

АРТЫКБАЕВ
КАЧЫНБАЙ

Сынчы, илимпоз, адабиятчы, акын, публицист, котормочу, устат педагог Качкынбай Артыкбаев 1934-жылы 15-декабрда Москва районунун Кепер-Арык айылында туулган. 1956-жылы Кыргыз Мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн. 1966-жылы филология илимдеринин кандидаты деген окумуштуулук даражага ээ болуп, 1983-жылы докторлук диссертациясын жактаган.

Эмгек жолун 1956-жылы «Ленинчил жаш» гезитинде бөлүм башчы болуп иштөөдөн баштаган. 1959–1961-жж. «Ала-Тоо» журналынын сын бөлүмүнүн башчысы. 1961–1967-жж. Кыргызстан мамлекеттик басмасында көркөм адабият редакциясынын башчысы, 1967-жылдан Кыргыз Мамлекеттик университетинде: улук окутуучу, доцент, профессор болуп эмгектенүүдө. 1976–2007-жж. отуз жыл бою кыргыз адабияты кафедрасын башкарган, 1970–1974-жж., 1989–1991-жж. Кыргыз филологиясы факультетинин деканы болгон.

Мамлекеттик мекемелерде, уюмдарда коомдук башталыштагы ондогон кызматтарды аткарган: Кыргыз Республикасынын Президентинин алдындагы Улуттук Аттестациялоо Комиссиясынын президиум мүчөсү (1992–2002), КР Президентине караштуу Мамлекеттик тил боюнча улуттук комиссиянын мүчөсү (1989–1999), «Кыргызстан маданияты» гезитинин редколлегия мүчөсү (1968–1992), Кыргыз ССР жогорку окуу жайлар министрлигинин илимий-методикалык советинин, Кыргыз ССР агартуу министрлигинин илимий-методикалык советинин кыргыз филологиясы секциясынын төрагасынын орунбасары, Кыргыз тили коомунун президиум, «Кыргызстан», «Мектеп», «Адабият» басмаларынын редакциялык советтеринин, Кыргыз Республикасынын илим жана техника жаатында мамлекеттик сыйлыктарды ыйгаруу комитетинин мүчөсү катары эмгектенди.

К.Артыкбаевдин жетекчилиги менен филология илиминин 13 кандидаты өсүп чыкты. К.Артыкбаевдин адабий сынчылык ишмердиги жөнүндө

кандидаттык диссертация белгилүү адабиятчы, сынчы С.Карымшаков тарабынан корголду.

К.Артыкбаев 600дөй илимий, публицистикалык макалаларды жарыялаган. Алардын тизмеси КР улуттук китепканасы 2004-жылы жарыялаган «Кычкынбай Артыкбаев» деген библиографиялык көрсөткүчтө (130 б.) берилген.

Адабий сын макалаларын, ырларын студент кезден эле жарыялай баштаган. «Чалгын» аттуу алгачкы китеби 1962-жылы жарык көргөн.

Автор Р.Гамзатовдун, М.Миршакардын ырларын, поэмаларын, чыгыш классиктери Ж.Баласагындын, Мырза Шафинин ж.б. поэзиясын кыргыз тилине которгон.

1958-жылдан СССР Журналисттер, 1962-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү. Кыргыз Эл жазуучусу, Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер, «Ардак белгиси» ордени, «Эмгек ветераны» медалы, «Даңк» медалы, «Эмгек мелдешинин жеңүүчүсү», мамлекеттик тилди өнүктүрүүтө сиңирген эмгеги үчүн «Кыргыз тили» төш белгиси, КПСС БКнын, СССР Министрлер Советинин, ВЦСПСтин, ВЛКСМ БКнын жана Кыргызстан ЛКЖС БКнын, Маданият министрлигинин, редакциялардын Ардак грамоталары менен сыйланган.

Кыргыз Республикасынын Коомдук илимдер академиясынын академиги (1992), Эл аралык Айтматов атындагы академиясынын ардактуу академиги (1999) болуп шайланган. СССРдин эл агартуусунун, Кыргыз Республикасынын эл агартуусунун отличниги.

«Кыргыз Совет адабиятынын тарыхы» китеби, «Аалы Токомбаевдин акындык чеберчилиги», «Кубанычбек Маликовдун чыгармачылыгы» монографиялары үчүн, Кыргыз Республикасындагы илим жана техника тармагындагы Мамлекеттик сыйлыкка ээ болуп, КМУнун Ж.Баласагын атындагы сыйлыгы ыйгарылган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Чалгын:** Адабий-сын макалалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 275 б.
Байчечекей: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1964. – 168 б.
Баатырлар симбаты: Тарыхый-публицистикалык очерктер (А.Табалдиев менен). – Ф.: Мектеп, 1965. – 140 б.
Изденүүлөр жана табылгалар: Аалы Токомбаевдин акындык устаттыгы жөнүндө. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 308 б.
Ар түрдүү издер: Адабий-сын макалалар. – Ф.: Мектеп, 1968. – 159 б.

Тоолор менен сырдашуу: Ырлар менен поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 140 б.

Сын сапары: – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 254 б.

Чыгармалар жана ойлор: Адабий-сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 245 б.

Жаркын өмүр: Ырлар, поэмалар, котормолор. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 206 б.

Мезгил элестери: Адабий-сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 196 б.

Жолдор жана тагдырлар: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 179 б.

Кыргыз совет адабиятынын тарыхы: – Ф.: Мектеп, 1982. – 518 б.

Таңдалмалар: Изилдөөлөр, адабий-сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 333 б.

Таазим: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1987. – 200 б.

Адабият таанууга киришүү курсунун программасы (Ж.Шериев менен бирге). – Ф.: КМУ, 1982. – 20 б.

Биздин адабият. IV класс үчүн окуу китеби (Б. Исаков менен бирге). – Ф.: Мектеп, 1988. – 352 б.

5-класста биздин адабиятты окутуунун методикалык колдонмосу. Мугалимдер үчүн. (Б. Исаков менен бирге). – Ф.: Мектеп, 1988. – 95 б.

«Кыргыз адабиятынын тарыхы (байыркы мезгилден XX кылымга чейин)» курсу боюнча программа. (А.Абдыразаков менен бирге). – Ф.: КМУ, 1990. – 36 б.

Аалы Токомбаевдин акындык чеберчилиги: Окуу куралы. – Ф.: КМУ, 1990. – 143 б.

Биздин адабият. V класс үчүн окуу китеби (Б. Исаков менен бирге). – Ф.: Мектеп, 1990. – 288 б.

Акыйкат сабагы: Адабий-сын макалалар, изилдөөлөр, адабий портреттер. – Б.: Адабият, 1991. – 288 б.

Кыргыз акындарынын чыгармачылыгы: Окуу куралы. III бөлүк. (Авторлош). – Бишкек: КМУ, 1992. – 99 б.

Кубанычбек Маликовдун чыгармачылыгы: Окуу куралы. – Б.: КМУ, 1992. – 118 б.

XX кылымдагы кыргыз адабиятынын тарыхы: Окуу программасы. – Б.: КМУ, 1995. – 86 б.

Талант сыры: Адабий изилдөөлөр, адабий портреттер. – Б.: КЭнин башкы ред. – 1994. – 334 б.

Замана: Ырлар жана дастандар. – Б.: Учкун, 1994. – 208 б.

«Кыргыз адабиятынын тарыхындагы коомдук-саясий ойлордун өнүгүшү» курсу боюнча окуу программасы. – Б.: КМУУ, 1998. – 16 б.

Биздин адабият: V класс үчүн окуу китеби (Б. Исаков менен бирге). – Б.: Кыргызстан, 1998. – 445 б.

Жусуп Баласагын жана Махмуд Кашкардын мурастары: Окуу куралы (авторлош). – Б.: 1999. – 230 б.

Мамлекеттик тилдин маселелери: Окуу куралы. – Б.: 1999 – 131 б.

Адабият таанууга киришүү: Окуу куралы. – Б.: 1999. – 73 б.

Кыргыз адабияты: XI класс үчүн окуу китеби (авторлош). – Б.: Педагогика, 2000. – 288 б.

Байыркы мезгилден XX кылымга чейинки кыргыз адабиятынын тарыхы. Кыргыз акындар чыгармачылыгынын тарыхы: Окуу программалары (А. Абдыразаков менен бирге). – Б., 2003. – 60 б.

XX кылымдагы кыргыз адабиятынын тарыхы: Окуу программасы. – Б., 2003. – 106 б.

Кытайдагы кыргыздардын эл оозеки чыгармачылыгы жана адабияты: Окуу программасы (Н. Турдубаева менен бирге). – Б., 2003. – 42 б.

Адабият таанууга киришүү: Окуу программасы (Ж. Шериев, С. Карымшаковдор менен бирге). – Б., 2003. – 26 б.

Аалы Токомбаев: Монография. – Б.: Бийиктик, 2003. – 384 б.

XX кылымдагы кыргыз адабиятынын тарыхы: Жогорку окуу жайларынын студенттери үчүн. – Б., 2004. – 656 б.

Биздин адабият: V класстар үчүн окуу китеби (Б. Исаков менен бирге). 4-басылышы. – Б., «Акыл» ААК – Мектеп, 2004. – 446 б.

Кыргыз адабияты: Орто мектептин XI классы үчүн окуу китеби (К. Асаналиев, С. Байгазиев ж.б. менен авторлош). 2-басылышы. – Б.: Бийиктик, 2004. – 336 б.

Жусуп Баласагын тууралуу баян (китептин түзүүчүсү жана авторлордун бири К. Артыкбаев). – Б., 2004 – 344 б.

Дил сыры: Ырлар, поэмалар, котормолор. – Б., 2004. – 680 б.

Адабият таанууга киришүү: Окуу куралы. – Б.: ААК «Акыл». – 2005. – 95 б.

Анвар Байтур: Кыргыз тарыхы лекциялары (Араб арибинен которгон К. Артыкбаев, Т. Абдылдабеков). – Б., 2005. – 243 б.

Адабият. 1- бас. (Б. Исаков ж.б. менен бирге). Өзбекстан Республикасынын элге билим берүү министрлиги бекиткен. – Ташкент, 2005. – 224 б.

Бүтпөгөн күрөш баяны (Өмүр элестери, адабий изилдөө, макалалар, рецензиялар, публицистикалар). – Б.: Бийиктик, 2006. – 646 б.

Кыргыз адабияты: Орто мектептин XI классы үчүн окуу китеби (К. Асаналиев, С. Байгазиев ж.б. менен авторлош). Ондолуп, толукталып 3-басылышы. – Б.: Билим-компьютер, 2007. – 335 б.

Орус тилинде

Мой день. В кн.: Ключ сердца. Стихи. – Ф.: 1965. – 18-48 с.

Дороги и судьбы: Стихи и поэма. – Ф.: Мектеп, 1972. – 80 с.

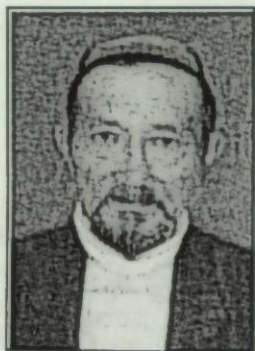
КОТОРМОЛОРУ

Гамзатов Р. Менин чоң атам: Ырлар. – Киргизучпедгиз, 1960. – 18 б.

Мирсайд Миршакар. Федя. Поэма/Памирские звезды. – Ф.: 1962. – 285 – 291 б.

Мырза Шафи. Ырлар // К. Артыкбаев. Жаркын өмүр. – Ф.: 1975, 189 – 203 б.

Жусуп Баласагын. Кутадгу билиг: Дастандан главалар//К. Артыкбаев. Тоолор менен сырдашуу: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1968, 118–138-бб.

**АРТЫКБАЕВ
СТАЛБЕК**

Котормочу Сталбек Артыкбаев Панфилов районундагы Орто-Арык айылында 1940-жылы 17-январда туулган.

1955–1957-жж. устачылык окуу жайында окуган. Бул кесип боюнча 1957–1960-жж. Казакстанда, Фрунзе шаарында иштеген. 1965-жылы КМУ-нун журналистика факультетин бүтүргөндөн кийин орус тилиндеги «Сельская новь» райондук гезитинде жана республикалык «Кыргызстан пионери», «Кыргызстан маданияты» гезиттеринде иштеген. Республиканын Мамбаском системасында, басмаларда көркөм котормо адабияттарынын редакциясынын башчысы болуп көп жылдар бою эмгектенген. 1990–2001-жж. Өкмөттө, андан кийин Кыргыз Республикасынын Президенттик Администрациясында котормочу болуп иштеген.

1988-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун жана Кыргызстан Журналисттер союзунун мүчөсү.

КОТОРМОЛОРУ

- Панфилова В. Менин атам. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 100 б.
 Цеткин Клара. Лениндин бүткүл дүйнөнүн аялдарына кайрылуусу. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 70 б.
 Быков Василь. Таңа жетсе...: Повесттер. – Ф.: Мектеп, 1978. – 292 б.
 Бережков В.М. Дипломаттык кызмат жылдары. – Ф., 1981. – 280 б.
 Караславов В. Таң шооласы: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 416 б.
 Жирков А.В. М.В. Фрунзенин Кыргызстан жана Түркстан жергеси менен байланыштары. – Ф.: Билим коому, 1985. – 14 б.
 Ардаматский В.И. Акыркы жыл: Роман-хроника. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 584 б.
 Ахтанов Т. Жоголгон дос. К-пте: Казак жазуучуларынын аңгемелери. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 25 б.
 Гримайло Я. Улуу саякатчы: Роман. (Котормондор: С.Артыкбаев, Т.Болчуров, Т.Элеманов). – Ф.: Адабият, 1989. – 384 б.
 Ислам сабактары. – Б.: Шам, 1995. – 44 б.

**АРЫКОВ
ТАШМАТ
(1937–2001)**

Акын Ташмат Арыков Москва районундагы Кош-Дөбө айылында туулган. Жети жылдык мектепти бүтүргөндөн кийин 1953-жылы Бишкектеги айыл чарба техникумунун зоотехникалык бөлүмүнө кирет. Аны 1957-жылы ийгиликтүү аяктаган соң ошол эле жылы Москва райондук «Эмгек даңкы» гезитине адабий кызматкер болуп орношот. Анын «Ак буудай» деген биринчи ыры өзү иштеген гезитте жарык көргөн.

Т.Арыков 1963-жылы Кыргыз Мамлекеттик университетинин журналистика бөлүмүн бүтүргөн соң, «Кыргызстан» басмасында кеңже редакторлук милдетти аткарат. 1965–1980-жж. «Кыргызстан» басмасынын редактору, республикалык куурчак театрында адабият бөлүмүнүн башчысы болуп иштейт. 1984-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун көркөм адабиятты жайылтуу бюросунда чыгармачылык жолугушууларды уюштуруу боюнча кызмат өтөгөн.

Анын ырлары республикабыздын басмасөз беттеринде жарыяланган.

Акындын «Жаштык күндөр» аттуу алгачкы ырлар жыйнагы 1964-жылы жарык көргөн.

Ал Гомердин, Рудакиндин, Саадиндин, Жаминин, Шафинин, Есениндин, Хикметтин, Гамзатовдун, Каримдин, Кутультиновдун айрым ырларын кыргыз тилине которгон.

Т.Арыковдун бир топ ырларына обон чыгарылган.

1970-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

«Кыргызстан» басмасында көп жылдар бою эмгектенгендиги жана көркөм адабиятты жайылтуу бюросунда көрсөткөн алгылыктуу иштери үчүн Кыргыз ССР Жогорку Советинин Ардак грамотасы менен эки жолу сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Жаштык күндөр. Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1964. – 118 б.
Талаа таңы: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1967. – 55 б.
Жашоо: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 142 б.
Эстелик: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1971. – 79 б.
Тууган жерге кеткен жол: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 99 б.
Бакыт ыры. – Ф.: Мектеп, 1977. – 99 б.
Комуз: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 72 б.
Көңүл: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1983. – 76 б.
Гүлдесте: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 136 б.
Өмүрдүн төрт мезгили: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 152 б.
Сагыныч: Ырлар: Жаштар үчүн. – Б.: Адабият, 1991. – 128 б.
Комуз: Ырлар. – Б.: Адабият, 1993. – 320 б.

Орус тилинде

Четыре времени сердца: Стихотворения. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 76 с.

КОТОРМОЛОРУ

Крустен Э. Оккупация: Ангеме. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 68 б.

АСАНАЛИЕВ
БАЙТЕМИР

Акын, котормочу, журналист Байтемир Асаналиев 1940-жылы 10-ноябрда Тянь-Шань районуна караштуу Чет-Нура кыштагында туулган. Өз айылындагы жети жылдык мектептен, Нарын шаарындагы №1 Токтогул атындагы орто мектептен окуган. 1963-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн. Мектепте окуп жүргөндө гезиттерге макалаларын, студент кезинде алгачкы ырларын мезгилдүү басмасөз беттерине жарыялаган.

1963–1965-жж. Нарын шаарындагы мектептерде мугалим, республикалык басма сөз боюнча комитетте редактор, 1966-жылдан «Мектеп» басмасында редактор, улук редактор, 1979–1986-жж. башкы редактор, 1986–1987-жж. «Кыргызкитеп» соода бирикмесинде бөлүмдүн начальниги, 1987–1991-жж. «Кыргызфильм» киностудиясынын котормо кино бөлүмүндө редактор жана улук редактор кызматын аткарган. 1991-жылдан «Байчечекей» журналында жооптуу катчы болуп иштеп келүүдө.

Алгачкы балдарга арналган «Жаз боегу» ырлар жыйнагы 1967-жылы жарык көргөн.

Б.Асаналиевдин ырлары азербайжан, казак, литва, тажик, түркмөн, чех ж.б. тилдерге которулган.

Б.Асаналиев бир топ чет элдик акын-жазуучулардын чыгармаларын, көркөм тасмалар менен мультфильмдерди кыргыз тилине которгон.

1975-жылдан Жазуучулар союзунун, 1973-жылдан Журналисттер союзунун мүчөсү.

1976-жылы СССРдин «Басма сөз отличниги», 1982-жылы «Кыргыз ССРинин Эл агартуусунун отличниги» төш белгилери менен сыйланган. 1997-жылы Тоголок Молдо атындагы адабий сыйлыктын лауреаты деген наамы ыйгарылган. 2001-жылы ал «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмери» деген ардактуу наамга татыктуу болгон.

2006-жылы Кыргыз Республикасынын Ардак грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Жаз боегу: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1967. – 48 б.
Булак күүсү: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1970. – 58 б.
Кыял сапары: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1974. – 136 б.
Кездешүү: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1976. – 100 б.
Ойлонуу: Ырлар. – Ф.: Адабият, 1990. – 126 б.
Табышмактар. – Б.: Учкун, 1996. – 14 б.
Балдар неге күлүштү?: Ырлар, табышмактар, калптар, аңгемелер. – Б.: Кыргызстан, 1998. – 80 б.
Күздө ачылган гүлдөр. – Б.: Бийиктик, 2002. – 160 б.
Айбанаттар паркында: Ырлар, табышмактар. – Б.: Бийиктик, 2004. – 88 б.

Орус тилинде

- Край, в котором я живу: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 80 с.
Краски весны: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1981. – 25 с.

КОТОРМОЛОРУ

- Тургенев И.С. Түркөй: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1968. – 48 б.
Мар Е.П. Найзадагы желек: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1969. – 200 б.
Титов В.А. Ажалды ардангып: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1971. – 188 б.
Чуковский К.И. Эр жүрөк Персей: Эки жомок. – Ф.: Мектеп, 1972. – 24 б.
Барто А.Л. Кышкы токойдон гүл терүү: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1977. – 91 б.
Нгуен Динь Тхи. Алга карай, чабуулга!: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1978. – 188 б.
Калиев С. Салам сага, мектебим!: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1983. – 72 б.
Исаковский М.З. Лирика: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1986. – 56 б.
Цыден-Жап Жимбиев. Адамдын ысмы. Ырлар: Мектеп жашындагы кенже балдар үчүн. – Ф.: Адабият, 1988. – 64 б.

АСАНАЛИЕВ
КЕҢЕШБЕК
(1928–2007)

Адабият таануучу, сынчы Кеңешбек Асаналиев Сокулук районуна караштуу Саз айылында 1928-жылы туулган. 1946-жылы орто мектепти, 1950-жылы Кыргыз мамлекеттик пединститутунун тил-адабият факультетин артыкчылык диплому менен бүтүргөн.

К.Асаналиев 1950-жылы Ленинград шаарындагы «Пушкин үйү» деп аталган орус адабияты илим-изилдөө институтунун аспирантурасында окуп, «Т.Сыдыкбековдун чыгармачылыгы боюнча илимий иликтөөсүн 1953-жылы ийгиликтүү коргогон.

1953–1955-жж. Кыргыз илимдер академиясынын тил жана адабият институтунун илимий кызматкери, кенже илимий кызматкери, 1955–1963-жж. директордун орунбасары, 1963–1976-жж. улук илимий кызматкери, 1976–1981-жж. Кыргыз совет адабияты секторунун башчысы, 1992–1994-жж. Айтматов бөлүмүнүн жетекчи илимий кызматкери, 1994–1996-жж. Көркөм маданиятты изилдөө борборунун башкы илимий кызматкери, 1995–1996-жж. Чыгыш өлкөлөрү бөлүмүнүн башчысы, 1965–1966-жж. Педагогика институтунда илимий кызматкер, 1996–2007-жж. Жусуп Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинде профессор, Кыргыз тилин жана адабиятын орус мектептерде окутуу кафедрасынын башчысы болуп иштеген.

Басма сөз беттеринде 70тен ашык сын макалалары, 16 монографиясы жарыяланган жана орто мектептердин 10–11-класстары үчүн кыргыз адабияты боюнча окуу куралын жазууга катышкан автор.

1956-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

К.Асаналиев филология илиминин доктору (1990), профессор (2005). Ал кыргыз улуттук адабият таануусуна зор салым кошкон. «Кыргыз Республикасынын Эл жазуучусу» (2004), Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер, Түгөлбай Ата коомунун сыйлыгынын ээси, Эл аралык коомдук Айтматов академиясынын ардактуу академиги (1994-ж.) бол-

гон, К.Асаналиев «Ардак белгиси» ордени (1986), «Даңк» медалы (2001) менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Монографиялары, сын жыйнактары жана окуу китептери:

Кыргыз совет прозасынын очерки: 1-бөлүм. – Ф.: Кыргыз ССР илимдер академиясынын басмасы, 1957. – 112 б.

Кыргыз совет прозасын очерки: 2-бөлүм. – Ф.: Кыргыз ССР илимдер академиясынын басмасы, 1960. – 104 б.

Адабият таануу терминдеринин кыскача сөздүгү (Р.З.Кыдырбаева менен). – Фрунзе: Илимдер академиясы, 1961. – 120 б.

Түгөлбай Сыдыкбеков: Чыгармалары жөнүндө очерк. – Фрунзе: Кыргыз мамлекеттик басмасы, 1962. – 98 б.

Көркөм бийиктиктер: Сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 240 б.

Тоголок Молдо: Чыгармачылык портрет. – Ф.: Мектеп, 1975. – 75 б.

Өрдөн өргө: Адабий сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 212 б.

Доор менен бирге: Адабий сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 232 б.

Тандалмалар: Макалалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 332 б.

Кыргыз совет адабиятынын тарыхы. – Ф.: Илим, 1987. – I том. – 821 б.

Көркөм нарк: Адабий сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 236 б.

Кыргыз совет адабиятынын тарыхы. – Ф.: Илим, 1990. – II том. – 694 б.

Айтматов кечээ жана бүгүн: Кош тилдүү чыгармачылык жана көркөм ойлоо маселеси. – Бишкек, 1995. – 154 б.

Кыргыз адабияты: Орто мектептин 10-классы үчүн. – Бишкек: Кыргызстан, 1996. – 360 б.

Кыргыз адабияты: Орто мектептин 11-классы үчүн окуу китеби. – Б.: Педагогика, 2000. – 288 б.

Кыргыз адабий илиминин терминдер сөздүгү (Р.З.Кыдырбаева менен). – Б., 2004. – 572 б.

Адабий айкаш: Эскерме баян. – Бишкек, 2008. – 312 б.

Орус тилинде

Романы Тугульбая Сыдыкбекова. – Фрунзе: АН КР, 1956. – 100 с.

Открытие человека современности: Заметки о творчестве Чингиза Айтматова. – Фрунзе: Кыргызстан, 1968. – 152 с.

Движение во времени: Портреты, полемика, заметки, критические миниатюры. – Фрунзе: Кыргызстан, 1978. – 276 с.

Шекер и космос (Ч.Айтматов: художественная семантика образов). – Бишкек, 2001. – 346 с.

Айыл Шекер и космос/Ч.Айтматов: художественная семантика образов. – Бишкек, 2004. – 304 с.

**АСАНАЛИЕВ
ҮСӨНБЕК**

Акын, котормочу, түрколог Үсөнбек Асаналиев 1932-жылы 14-августта Жети-Өгүз районунун Даркан айылында туулган. 1949–1950-жж. Кара-Кол шаарындагы мугалимдер институтунда окуган. 1951–1956-жж. Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетинде окуган. 1956–1959-жж. Даркан орто мектебинде мугалим болуп иштеген.

1959–1968-жж. Кыргыз ССР илимдер академиясынын Тил жана адабият институтунда илимий кызматкер, 1968–1971-жж. Кыргыз Советтик Энциклопедиясында редакция башчысы, жооптуу катчы болуп эмгектенген.

1971–1993-жж. Кыргыз мамлекеттик университетинде филология факультетинин кыргыз тил илими кафедрасынын улук окутуучусу, доценти, кафедра башчысы болгон.

1993–2001-жж. Кара-Кол шаарындагы К.Тыныстанов атындагы Ысык-Көл мамлекеттик университетинин доценти, кафедра башчысы, 2002-жылы аталган университеттин «Ардактуу профессору», 2001-жылдан Ж.Баласагын атындагы Кыргыз Улуттук университетинин ректоратынын консультанты, кыргыз тили илими кафедрасынын профессору болгон.

1967-жылы «Лобнор тилинин кыскача грамматикалык очерки» аттуу кандидаттык диссертация жактаган, түрколог. Бир канча илимий эмгектердин, адабий котормолордун автору, акын, комузчу.

1959-жылы Кыргыз ССРинин Жогорку Советинин Президиумунун грамотасы менен сыйланган. 1985-жылы «Эл агартуунун отличниги» наамы берилген. 1999-жылы «Кыргыз Республикасынын билим берүүсүнө эмгек сиңирген кызматкер» наамы ыйгарылган. 2002-жылдан Кыргыз Республикасынын алдында сиңирген өзгөчө эмгеги үчүн персоналдык пенсионер. 2005-жылдан филология илимдеринин доктору.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Сөз-сөөлөт. – Б.: Агреди, 1999. – 259 б.
Ой-оомат. – Б.: Технология, 2002. – 160 б.
Кеп-кербен. – Б.: Технология, 2002. – 120 б.
Арзуу. – Б.: Бийиктик, 2003. – 260 б.
Жакшы сөз жан азыгы. – Б., 2008. – 184 б.

КОТОРМОЛОРУ

- Ак сөз арбыйт. – Ф.: Мектеп, 1971. – 48 б.
Хакас эл жомоктору. – Ф.: Мектеп, 1975. – 64 б.
Чыгыш элдеринин макал-лакаптары. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 240 б.
Орус эл жомоктору. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 128 б.
Белорус эл жомоктору. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 208 б.

**АСАНБЕКОВ
САРМАН
(АБДУЛ)**

Акын, искусство таануучу, театр сынчысы Сарман Асанбеков 1935-жылы 8-августта Талас районундагы Арал айылында туулган. 1953-жылы Талас шаарындагы №1 орто мектепти, 1958-жылы КМУнун филология факультетин, 1966-жылы Кыргыз ССР илимдер академиясынын аспирантурасын бүтүргөн. Москвадагы СССР Маданият министрлигинин Искусство институтунда такшалуудан өткөн.

Эмгек жолун 1958-жылы Кыргыз мамлекеттик сүрөт өнөрү музейинин илимий кызматкери болуп иштөөдөн баштаган, Кыргыз театралдык коомунун Актерлор үйүнүн директору, 1968-жылдан Фрунзедеги көркөм өнөр окуу жайынын директору, 1975-жылдан Кыргыз ССР Илимдер академиясынын КСЭсинин Башкы редакциясында маданият жана искусство редакциясынын башчысы, ошол эле учурда иллюстрация жана картография редакциясынын башчысы болгон. 1977-жылдан «Кыргызстан» басмасынын искусство бөлүмүнүн башчысы, 1985–1986-жж. Кыргыз Республикасынын маданият министрлигинин репертуардык-редакциялык коллегиясынын редактору, 1987-жылдан «Кыргызстан маданияты» гезитинин редакциясында искусство бөлүмүнүн башчысы жана редакциялык кеңештин мүчөсү болгон, 1993-жылдан Фрунзе шаардык музейлердин бириктирилген дирекциясынын илим боюнча директорунун орунбасары, 1996-жылдан Кыргыз мамлекеттик искусство институтунун режиссердук кафедрасына доцент болуп кабыл алынган, ал эми 1997-жылдан ошол институттун режиссура жана актердук чеберчилик кафедрасында профессор болуп эмгектенет.

Биринчи ырлар жыйнагы «Ыргак» деген ат менен 1962-жылы жарык көргөн.

С.Асанбековдун негизги чыгармачылык багыты сын жана искусство таанууда көрүнгөн.

1961-жылдан СССР театр ишмерлер союзунун, 1980-жылдан СССР Жазуучулар, СССР Сүрөтчүлөр жана СССР Журналисттер союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Сүрөтчү: Гапар Айтиевдин чыгармачылыгы жөнүндө. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 113 б.
- Ыргак : Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1963. – 103 б.
- Табитти тарбиялоо. – Ф.: Мектеп, 1963. – 75 б.
- Турмуш жана искусство: Сындар жана очерктер. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 200 б.
- Гапар Айтиев. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 36 б.
- Издениүү жана табылга: Сын-макалалар. – Ф.: Мектеп, 1977. – 91 б.
- Ишеним : Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 92 б.
- Азыркы кыргыз драмасы. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 188 б.
- Сары-Булак : Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1981. – 104 б.
- Жаштыкка саякат: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 154 б.
- Машакаттуу бийиктик: Сын-макалалар, адабий портрет. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 160 б.
- Алиман Жангорозова: Чыгармачылык портрет. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 124 б.
- Миранда Далбаева: Чыгармачылык портрет. – Ф.: Адабият, 1989. – 96 б.
- Марат Алышбаев: Монография. – Ф.: Кыргызстан, 1998. – 46 б.
- Айтматов жана искусство : Макалалар жыйнагы (Авторлош). – Ф.: Кыргызстан, 1978.
- Жерге-жээктүү Жеңиш Сулайманов. Эссе. – Б.: Учкун, 2002. – 4 б.

Орус тилинде

- Сабырбек Акылбеков. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 90 с.
- Колхозный музей. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 119 с.
- Изобразительное искусство Кыргызстана: История искусства (в соавт.). – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 640 с.
- Джакул Кожакметов. – Ф.: Кыргызстан, 1990. – 80 с.
- Поиски: Сборник статей (в соавт.). – Ф.: Кыргызстан, 1990. – 160 с.

**АСКАРОВ
ТЕНДИК**

Сынчы, адабиятчы, философ Тендик Аскарлов 1937-жылы 18-декабрда Токтогул районундагы Өзгөрүш айылында туулган. 1960-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин аяктайт. Ошол эле жылы Кыргыз ССРинин илимдер академиясынын философия институтунун аспирантурасына алынат (1960–1963). 1964-жылы «Адабияттагы көркөмдүк шарттуулуктун эстетикалык жаратылышы» деген темада кандидаттык диссертация, 1993-жылы «Адабий процессти философиялык талдоо» деген темада докторлук диссертация жактайт.

Эмгек жолун 1963-жылы Кыргыз ССРинин Илимдер академиясынын философия жана укук институтунун кенже илимий кызматкери болуп иштөөдөн баштаган. 1967–1971-жж. «Кыргызстан маданияты» гезитинин редакторунун орунбасары, Кыргызстан КП БКда пропаганда жана агитация бөлүм башчысынын орунбасары, 1971–1986-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун биринчи катчысы, СССР жазуучулар союзунун катчысы, 1986-жылдан Кыргыз Республикасынын Илимдер академиясынын философия жана укук институтунун бөлүм башчысы болуп иштеген.

Т.Аскарлов 300дөн ашык эмгектердин, 10 монографиянын, 4 жыйнактын, 9 китепчинин, англис, немис, француз, испан жана башка тилдерде басылган китептердин автору.

«Элдердин достугу», «Ардак белгиси» ордендери, медалдар, Кыргыз ССРинин Жогорку Кеңешинин Президиумунун Ардак грамоталары менен сыйланган.

Кыргыз ССРинин Жогорку Кеңешинин 4 жолку чакырылышынын депутаты, 1980–1985-жж. Кыргыз ССРинин Жогорку Кеңешинин төрагасы, Кыргызстан КП БКнын мүчөсү, 2000-жылы Кыргыз Улуттук илимдер академиясынын мүчө-корреспонденти болуп шайланган. 2006-жылы «Даңк» медалы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Көркөм образдар дүйнөсүндө. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 151 б.
Эстетикалык жаңы сапаттарга: Макалалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 376 б.
Жаңыруунун жолунда. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 164 б.
Образдуу ой жүгүртүүнүн чексиздиги. – Б.: Кыргызстан, 2001. – 128 б.

Орус тилинде

- Эстетическая природа художественной условности. – Ф.: Илим, 1966. – 157 с.
Высокое призвание критики. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 68 с.
Восхождение к зрелости: Литерат.-критические статьи. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 312 с.
Устремленная в будущее. О Киргизии. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 144 с.
Эстетическое постижение мира: Избр. статьи, исследования. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 320 с.
Художественная условность как эстетическое явление в свете ленинской теории отражения. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 200 с.
Советский народ – строитель коммунизма. Кн.1. – Ф.: 1977. – 416 с.
Философский анализ литературного процесса. – Алматы, 1993. – 48 с.
Эстетическая оценка словесного творчества. – Б.: Кыргызстан, 2000. – 12 б.

Башка элдердин тилдеринде

- Kirgisische Sozialistische Sowjet Republik. Herausgebt Zentralvorstand der gesellschaft fur
Deutsch- Sowietische Freundschaft. 1977. – Берлин. – 64 б. – немис.
Kirghisia. Sozialist Republics of the Soviet Union. Moscow. 1982. – 48 б. – англ.
La Kirghisie. Novosti...Moscow. 1982. – 48 б. – француз.
Kirghisia. Moscu. 1982. – 48 б. – испан.
KirgisK-n. Sozialistischcu Sovietrepublik. Verlag...Novosti . Moskau. 1982. – 64 б.

**АТАМБАЕВ
АЛМАЗБЕК
ШАРШЕНОВИЧ**

Котормочу Алмазбек Атамбаев Аламүдүн районуна караштуу Арашан айылында 1956-жылы 17-сентябрда туулган. 1980-жылы Москва шаарындагы Башкаруу институтун (азыркы Россия Башкаруу Академиясы) бүтүргөн. Кесиби боюнча инженер-экономист, өндүрүштү башкарууну уюштуруучу.

Эмгек жолун 1980-жылы Кыргыз ССРинин байланыш министрлигинде инженер болуп иштөө менен баштаган. 1981–1983-жж. ДУ-4түн башкы инженери, 1987-жылга чейин Кыргыз ССРинин Жогорку Кеңешинин Президиумунда жооптуу кызматтарда эмгектенген. 1987–1989-жж. Фрунзе шаарындагы эл депутаттарынын Биринчи май райондук кеңешинин аткаруу комитетинин төрагасынын орунбасары болгон.

1989-жылдан баштап «Форум» илимий-өндүрүштүк фирмасын уюштуруп, жетектей баштаган.

1977–1999-жж. «Кыргызавтомаш» АКсынын башкы директору болуп эмгектенген.

1999-жылдан Бишкек шаарындагы бир нече ири заводдордун, алардын базасында уюшулган биргелешкен ишканалардын башын кошкон «Форум» (2004-жылдан баштап «Кыргызавтомаш» корпорациясы) өндүрүштүк тобунун директорлор кеңешинин төрагалыгына шайланган. Бир эле учурда «Кыргызавтомаш» АКсынын, «КТИ Агромаш» АКсынын директорлор кеңешин жетектеген.

1995–2000-жж. Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Эл өкүлдөр жыйынынын депутаты болуп шайланган.

2000-жылы Кыргыз Республикасынын Президентин шайлоодо Президенттикке талапкер катары катышкан.

2005-жылдын сентябрынан 2006-жылдын апрелине чейин Кыргыз Республикасынын өнөр жай, соода жана туризм министри болгон.

2007-жылдын мартынан 2007-жылдын декабрына чейин Кыргыз Республикасынын Премьер-министри болуп эмгектенген.

1983-жылдан Жазуучулар союзунун мүчөсү, 1991-жылы Кыргыз Жазуучулар союзунун башкармасынын катчысы болуп шайланган. Коомдук башталышта Кыргызстан жазуучуларынын Адабий фондусунун төрагасы болуп саналат.

Кыргызстан социал-демократиялык партиясынын төрагасы.

Республикабыздын өнөржай өндүрүшүн өнүктүрүүгө кошкон зор салымы үчүн 1999-жылы «Даңк» медалы, 2007-жылы «Данакер» ордени менен сыйланган.

КОТОРМОЛОРУ

Отунчиев Э. Алтын казык. – М.: Сов. писатель, 1982.

Джакыпбеков А. Айдагы жезкемпир: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1985. – 80 б.

Акматов К. Аңкоо каз: Басни. – Ф.: Мектеп, 1987. – 16 б.

Сыдыкбеков Т. Чаар тоок. – Ф.: Мектеп, 1987. – 28 б.

**АХМЕТОВ
ТӨЛӨНДҮ
(ТЫНАЙ)
(1938–1993)**

Жазуучу, котормочу Төлөндү Ахметов Чүй районуна караштуу Кызыл-Аскер айылында 1938-жылы 12-сентябрда туулган.

1964-жылы КМУнун филология факультетинин журналистика бөлүмүн, 1973-жылы Кыргыз ССРинин ИАсынын аспирантурасын бүтүргөн.

1964–1966-жж. Советтик Армиянын катарында кызмат өтөгөн. 1966-жылдан КирТАГда корректор, Кыргызмамархивде илимий кызматкер, Кыргыз ССРинин ИАсынын Тил жана адабият институтунда кенже илимий кызматкер, «Ала-Тоо», «Жаш ленинчи» журналынын редакциясында адабий кызматкер болуп иштеген. 1979-жылдан «Кыргызфильм» киностудиясында улук редактор болуп эсептелген.

«Сагыныч» аттуу биринчи аңгемелер жыйнагы 1969-жылы чыккан. Ал кыргыз прозасынын өнүгүш көйгөйлөрүнө арналган бир катар адабий сын макалалардын автору. Т.Ахметов Е. Носовдун, И.Зиедонистин, Н.Ермоловичтин ж.б. чыгармаларын, 500дөн ашык фильмдердин тексттерин которгон. 1986-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Сагыныч: Повесттер. – Ф.: Кыргызстан, 1969.
Кез ушул: Баян. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 176 б.

КОТОРМОЛОРУ

Носов Е. Где просыпается солнце?: Рассказы. – Ф.: Мектеп, 1983. – 36 б.
Зиедонис И. Разноцветные сказки. – Ф.: Мектеп, 1985. – 76 б.
Ермолович Н. Дорога солдата. – Ф.: Мектеп, 1986. – 36 б.

**АШУБАЕВ
ЖЕКШЕН
(1912–1943)**

Жазуучу, акын, драматург Жекшен Ашубаев 1912-жылы азыркы Пржевальск районундагы Маман кыштагында туулган.

Ж.Ашубаев 1925–1931-жж. Түп районундагы айыл чарба техникумунда окуп, айылдык советтин төрагасы, «Кочкор», «Оргочор» совхоздорунда саясий бөлүмдүн начальнигинин комсомол жагынан орунбасары болуп иштейт.

1936–1937-жж. Кара-Кол райондук комсомол комитетинин катчысы жана ЛКЖСнын Кыргызстан обкомунун катчысы болуп кызмат аткарат. 1938-1941-жж. Ж.Ашубаев Кыргыз Эл Комиссарлар Советинин алдындагы Искусство иштери боюнча башкармасынын начальниги, Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкаруу аппаратында жана «Советтик адабият жана искусство» журналында жооптуу катчы, Чүй райондук эл агартуу бөлүмүндө иштейт.

1940-жылы «Терең кечүү» аттуу повести жарыяланат. Согуштун алдында «Мөмөлөрүм» аттуу пьеса жазган. Хамзанын, Хаким-заденин, Ниязинин, А.Церетелинин, Т.Сатылгановдун жана калмак эпосу «Жангар» чыгармачылыгына арналган публицистикалык макалаларды жазган.

А.С.Пушкиндин жомокторун, М.Ю.Лермонтовдун ырларын жана Н.В.Гогольдун прозаларын кыргыз тилине которгон.

Ж.Ашубаев Н.Чекменев менен бирге кыргыз макалдарын орус тилине которуп, өзүнчө китеп болуп чыккан.

Улуу Ата Мекендик согушка катышып, 1943-жылы Ростов-на-Дону облусунда Ново-Маньч кыштагында курман болгон.

1949-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Ысыккөл облусундагы Аксуу районуна караштуу Маман айылындагы орто мектепке Жекшен Ашубаевдин аты коюлган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кайырдуу достор: Поэма. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1940. – 32 б.

Терең кечүү. – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 180 б.

Терең кечүү: Повесть. – 2 бас. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 124 б.

Терең кечүү: Повесть, ырлар, поэма. – 3 бас. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 96 б.

**АШЫМБАЕВ
КАЛКАНБАЙ
(К. КЕЧЕШБЕКОВ)**

Прозаик Калканбай Ашымбаев 1932-жылы 10-сентябрда Ак-Суу районундагы Кайырма-Арык айылында туулган. 1952-жылы Кара-Колдогу окутуучулар институтун, 1966-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетинин журналистика бөлүмүн бүтүргөн.

1952-жылы мектепте мугалим, окуу бөлүмүнүн башчысы, 1959-жылдан «Ленинчил жаш» гезитинин адабий кызматкери, «Мугалимдер газетасынын» бөлүм башчысы, «Кыргызстан маданияты» гезитинин улук кабарчысы, «Ден-соолук» журналынын редактору, «Чалкан» журналынын фельетон бөлүмүнүн башчысы жана редактору болуп иштеген.

1957-жылы «Жаш ленинчи» журналына «Атасы айыктырды» аңгемеси жарыяланган. 1963-жылы «Көк конверт» аттуу алгачкы аңгемелер жана повесттер жыйнагы жарык көргөн. КРнын Билим берүү жана илим министрлигинин Жарлыктары менен «Бой тумар», «Батакөй чал» аттуу китептери окуу программасына киргизилген.

1960-жылдан СССР Журналисттер союзунун, 1976-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

«1941–1945 Улуу Ата Мекендик согуш жылдарындагы эмгектеги каармандыгы үчүн», «Эмгек ветераны», Улуу жеңиштин 30,40,50,60 жылдык юбилейлик медалдары жана Кыргыз ССРинин Жогорку Кеңешинин, Кыргызстан ЛКЖС БКнын Ардак грамоталары менен сыйланган.

«Эл агартуунун отличниги» төш белгиси, «Кыргыз Республикасынын маданиятынын эмгек сиңирген ишмер» (1992) ардактуу наамдары ыйгарылган. И.Арабаев атындагы университеттин ардактуу профессору.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Көк конверт:** Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1966. – 62 б.
Алачык: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1969. – 24 б.
Жарты жан: Сатиралык аңгемелер жана такмазалар. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 107 б.
Союмо көйнөкчөндөр: Повесттер. – Ф.: Мектеп, 1970. – 111 б.
Жанчар: Повесть жана аңгеме. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 127 б.
Болоттун куймасы: Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1975. – 234 б.
Жолдогу өмүр: Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 145 б.
Насыятчы: Очерктер. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 92 б.
Интергельпо: Роман. – Ф.: Мектеп, 1982. – 267 б.
Кантсиян бечара: Шакабалар, күйдүргүлөр, жанытмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 172 б.
Батыр: Докум. аңгеме: Мектеп жашындагы кенже балдар үчүн. – Б.: Адабият, 1990. – 64 б.
Мамбеталиндин айткандары: Көркөм аңгемелер, уютмалар жана манасчы жөнүндө кыскача эскерүүлөр. – Кант: Б-сыз, 1997. – 67 б.
Горька: Сатиралар, фелъетондор, уютмалар жана эпиграмма. – Кант, 1999. – 48 б.
Илимпоз табияты: Повесть. – Кант, 1999. – 100 б.
Акдемик өмүрү: Роман. – Б.: Кыргызполиграф комбинаты, 2002. – 311 б.
Теңизге: Повесть. – Б.: Бийиктик, 2003. – 124 б.
Батакөй чат: Философиялык эподдар. – Б.: Эркинтоо, 2006. – 108 б.
Куймалуу жүрөк: Повесть. – Б.: Учкун, 2007. – 136 б.
Бой тумар: Асыл-ой берметтери. – Б., 2007. – 108 б.
Данашман: Философиялык эподдар. – Б.: Эркинтоо, 2008. – 236 б.
Акылмандын каухар таш: Асыл-ой берметтери. – Б.: Эркинтоо, 2008. – 110 б.

КОТОРМОЛОРУ

- Абалка жылы ойлоо.** Эпопон. – Б.: Адабият, 2002. – 128 б.

**БАЙГАБЫЛОВ
ТАЛАНТБЕК
(ТАЛАНТ)
(1921–1992)**

Жазуучу, акын Талантбек Байгабылов 1921-жылы 14-майда Талас районундагы Кырк-Казык айылында туулган. 1940-жылы Фрунзе шаарындагы педагогикалык окуу жайын, 1952-жылы мугалимдер институтун, 1956-жылы Кыргыз мамлекеттик пединститутунун тил жана адабият факультетин бүтүргөн.

Эмгек жолун 1940-жылы мугалим болуп иштөөдөн баштаган. 1951-жылы Талас облусунун Покровка райондук «Ленин жолу» гезитинин редактору, 1957-жылы Талас райондук аткаруу комитетинин маданият бөлүмүнүн башчысы, 1958-жылы Таластагы «Лениндик туу» гезитинин бөлүм башчысы болуп иштеген.

Чыгармалары 1943-жылдан тартып жарыялана баштаган. «Менин досторум» аттуу алгачкы ырлар жыйнагы 1952-жылы жарык көргөн.

1958-жылдан СССР Жазуучулар союзунун, 1959-жылдан СССР Журналисттер союзунун мүчөсү болгон.

Улуу Ата Мекендик согуштун I-даражадагы ордени, «Эрдик үчүн», «Ленинградды коргогондугу үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта каарман эмгеги үчүн», «Эмгек ветераны» медалдары, Кыргыз ССРинин Жогорку Кеңешинин Грамоталары, СССРдин Эл агартуу министрлигинин Ардак грамотасы менен сыйланган. Эл агартуунун отличниги.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Менин досторум:** Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 64 б.
Бактылуу жаштар: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 104 б.
Дайыма бирге: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1956. – 105 б.
Өчпөс жарык: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 167 б.

Тоо эчкинин улагы: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958. – 70 б.

Мергендин сыры: Повесть. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 127 б.

Жашыл-Сай: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 176 б.

Күүлөр: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 92 б.

Айыбы ачылгандар: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1962. – 89 б.

Досторумдун жолунда: Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1966. – 230 б.

Каалоо: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 70 б.

Күкүк. – Ф.: Мектеп, 1967. – 27 б.

Биз биргебиз: Роман. – Ф.: Мектеп, 1968. – 422 б.

Үмүтүм: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1978. – 13 б.

Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 224 б.

Жол сыры: Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 108 б.

Кыя жолдор: Роман. – Ф.: Адабият, 1989. – 208 б.

Жагоочон балдар: Аңгемелер. – Ф.: Адабият, 1989. – 49 б.

Акматбек: Даректүү повесть: Жаштар үчүн. – Б.: Адабият, 1993. – 88 б.

**БАЙГАЗИЕВ
СОВЕТБЕК**

Публицист-жазуучу, сынчы, адабият таануучу, педагог-окумуштуу Советбек Байгазиев 1946-жылы 1-майда Жумгал районундагы Кайырма айылында туулган. 1964-жылы Кайырма орто мектебин, 1969-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн. 1971–1975-жж. КМУнун аспирантурасында окуп, 1975–1977-жж. «Кыргызстан маданияты» гезитинде кабарчы, 1977–1984-жж. Кыргыз ССР илимдер академиясынын Тил жана адабият институтунун илимий кызматкери, 1985–1993-жж. Кыргыз педагогика илим-изилдөө институтунун кыргыз тили жана адабиятын окутуу методикасы секторунун башчысы, директордун орунбасары, 1993–2001-жылдарда И.Арабаев атындагы педуниверситеттин окуу жана илимий иштер боюнча проректору болуп эмгектенген. Бүгүнкү күндө Кыргыз билим берүү академиясынын вице-президенти.

1962-жылы мектепте 9-класста окуп жүргөндө «Жаш ленинчи» журналына «Баарынан адам күчтүү» аттуу аңгемеси жарыяланган. «Менин боз торгоюм» аттуу алгачкы аңгемелер жыйнагы 1970-жылы жарык көргөн.

1981-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

1984-жылдан филология илимдеринин кандидаты, 1996-жылы профессор илимий наамын алган. 2002-жылы филология илимдеринин доктору болгон. Айтматов эл аралык коомдук академиясынын академиги, Россия эл аралык педагогикалык жана социалдык илимдер академиясынын академиги, Кыргыз Республикасынын билим берүүсүнө эмгек сиңирген кызматкер, Кыргызстан Журналисттер союзунун сыйлыгынын эки жолку лауреаты, И.Арабаев, Ж.Бөкөнбаев, Төлөн Насирдинов атындагы сыйлыктардын лауреаты жана бир нече илимий-чыгармачылык конкурстардын жеңүүчүсү. «Манас–1000» медалынын, «Кыргыз тили» төш белгисинин ээси. Эл агартуунун отличниги. Жумгал районунун ардактуу атуулу.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Менин боз торгоюм. – Ф.: Мектеп, 1970. – 72 б.
- Жаңы мүнөздөр, жаңы конфликттер: Адабий-сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 132 б.
- Иниме кат: Публицистика. – Ф.: Мектеп, 1982. – 120 б.
- Калем изи: Адабий-сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 127 б.
- Кыргыз совет адабиятынын тарыхы. 1-том (авторлош.). – Ф.: Илим, 1987. – 816 б.
- Кыргыз совет адабиятынын тарыхы. 2-том (авторлош.). – Ф.: Илим, 1987. – 640 б.
- Атуул жана Атажурт. – Ф.: Кыргызстан, 1990. – 216 б.
- Жазуучунун чыгармачылык индивидуалдуулугунун мектепте үйрөнүү. Мукай жана Жусуп: Мугалим үчүн окуу куралы. – Ф.: Мектеп, 1993. – 80 б.
- Кыргыз адабиятынын программасы (А. Муратов менен бирдикте). – Б.: Мектеп, 1993. – 48 б.
- Улуу Манас ултубуздун дил жана тил бешиги. – Б.: Эркин-Тоо, 1995. – 80 б.
- Кыргыз адабияты. 10-класс үчүн окуу китеби (авторлош.). – Б.: Учкун, 1997. – 288 б.
- Гумандуу педагогика жөнүндө сөз. – Б.: Алтын тамга, 1998. – 64 б.
- Патриархалдык коллективизмден инсандык автономияга карай. – Б.: КМПУнун басма борбору, 1998. – 32 б.
- Манастаануу. – Б.: Учкун, 2000. – 160 б.
- XXI кылымдан келген адам. Саясий портрет. – Б.: Кыргызстан-Алатоо, 2000. – 168 б.
- XX-кылымдагы Кыргыз драматургиясынын тарыхы. – Б., 2001. – 320 б.
- Гумандуу педагогика. – Б.: Алтын тамга, 2007. – 680 б.
- Бүркүттүн көз жашы: Ырлар. – Б.: Гүлчынар, 2007. – 174 б.
- Кыргыздын улуу акындарынын этикасы жана педагогикасы. – Б.: Билим, 2008. – 167 б.
- Кыргыз адабияты. 11-класс үчүн окуу китеби (авторлош.). – Б.: Учкун, 2007. – 320 б.
- Атамекендик жана дүйнөлүк этика: 11-класс үчүн. – Б.: Гүлчынар, 2008. – 177 б.
- Цивилизация: Көчмөндөр кыйын-кезеңи жана табият тагдыры: Публицистикалык бир томдук. – Б.: Гүлчынар, 2008. – 780 б.

Чыңгызга карышкырдан кат: Публицистикалык-философиялык жомок-эссе. – Б.: Гүлчынар, 2008. – 200 б.

Мугалимге жети кат. – Б.: Гүлчынар, 2008. – 40 б.

Балдарга Манас баатыр жөнүндө. – Б.: Гүлчынар, 2008. – 164 б.

**БАЙЖИГИТОВ
КАЛЫБЕК**

Сынчы, адабиятчы Калыбек Байжигитов 1952-жылы 8-декабрда Ысык-Ата районунун Бириккен айылында туулган. 1969-жылы Сын-Таш орто мектебин, андан кийин 1976-жылы Кыргыз мамлекеттик улуттук университетин филология факультетин артыкчылык диплому менен аяктаган.

Өзүнүн эмгек жолун 1976-жылы Кыргыз улуттук илимдер академиясынын тил жана адабият институтунда кенже илимий кызматкерликтен баштаган. 1983-жылы филология илимдеринин кандидаттыгына диссертация коргогон.

1982–1997-жж. аралыгында КМУУда окутуучу, ага окутуучу, доцент, кафедра башчысы жана кыргыз филологиясы факультетинин деканы кызматында, 1997-жылы И.Арабаев атындагы педагогикалык университетке которулуп, филология факультетинин деканы, кыргыз адабиятынын кафедра башчысы, 2001-жылдан Мамлекеттик тил жана маданият институтунда директордун окуу иштери боюнча орунбасары болуп иштеген. 2006-жылдан Ж.Баласагын атындагы улуттук университетте кафедра башчысы, профессор болуп эмгектенет.

К.Байжигитов адабий сынчылыкка студент кезинен активдүү аралаша баштаган. Анын адепки рецензиясы 1972-жылы «Кыргызстан маданияты» гезитине жарыяланган. Ошондон баштап 150дөн ашуун ар кыл макалаларды жарыялады. Ал эки томдук «Кыргыз Совет адабиятынын тарыхы», «Кыргыз эл акындарынын чыгармачылыгы», «Кыргыз адабият таануу илими жана сыны» китептеринин авторлорунун бири.

1989-жылдан Жазуучулар союзунун мүчөсү. Кыргыз Республикасынын Грамотасы, Кыргызстан ЛКЖС БКнын Ардак Грамоталары менен сыйланган. Н.Байтемировго «Кыргыз Республикасынын искусствосуна эмгек сиңирген ишмер», «Кыргыз Эл жазуучусу» ардак наамдары берилген. Кыргыз Республикасынын Эл агартуусунун отличниги.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Турмуш жана мүнөз: Адабий сын макалалар. – Ф.: Мектеп, 1982. – 107 б.
Кайчылаш жолдор: Сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 71 б.
Кыргыз мифтери, уламыштары жана легендалары. – Ф.: Илим, 1985. – 170 б.
Кыргыз адабий сынындагы чеберчилик маселелери. Б.: КМУУ, 1991. – 90 б.
Кыргыз адабий сынынын тарыхы. I бөлүм. – Б.: 1992. – 208 б.
К.Осмоналиев: Чыгармачылык өнөркана сыры. – Б.: КМУ, 2003. – 130 б.
Кыргыз адабий сыны жана илими. – Б.: Полиграфкомбинат, 2006. – 170 б.

**БАЙЖИЕВ
МАР
ТАШЫМОВИЧ**

Жазуучу, драматург Мар Байжиев 1935-жылы 23-мартта Жалал-Абад шаарында туулган. 1960-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетинин орус тили жана адабият бөлүмүн бүтүргөн. 1962–1964-жж. Москвадагы Жогорку сценардык курста окуган.

«Кыргызфильм» киностудиясында улук редактор, Кыргыз ССРинин маданият министрлигинин репертуардык коллегиясынын башкы редактору, 1971–1975-жж. «Литературная газетасынын» Кыргызстан боюнча өз кабарчысы болгон.

1961-жылдан СССР Кинематографисттер союзунун, 1966-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

М.Байжиев орус жана кыргыз тилдеринде жазып, сынчы, котормочу катары да таанылган. 1961-жылы «Каракурт» аттуу сатиралык аңгемелер жыйнагы жарык көргөн.

М.Байжиев тарабынан «Балдар бойго жеткенде», «Эрөөл», «Эр намысы», «Ар бир үйдө майрам», «Кыз-күйөө», «Алтынчы күнү кечинде», «Узак сапардагы поезд» пьесалары жазылган. «Эрөөл» пьесасынын сюжети эки опера түзүлгөн. М.Байжиев «Кожожаш» эпосунун мотиви боюнча «Байыркы жомок» драмасын жазган.

М.Байжиевдин сценарийи боюнча «Кыргызфильм» киностудиясында «Ак илбирстин тукуму», «Алтын күз», «Өзбекфильм» студиясында «Бөтөн бакыт», «Нөшөр», «Казактелефильм» студиясында «Жаңы жыл алдындагы түн» аттуу толук метраждуу көркөм фильмдер тартылган. Автордун аңгемелери боюнча башка студияларда дагы кыска метраждуу бир нече көркөм фильмдер ишке ашырылган. «Акмактардын поезди», «Окуя» көркөм фильмдердин, «Великий эпос» ж.б. документалдуу фильмдердин автору. Фильмдердин айрымдары эл аралык фестивалдарда жогорку сыйлыктарга татыктуу болгон.

М.Байжиев К.Жантөшевдин, Т.Молдонун жана башка авторлордун чыгармаларын орус тилине которгон. «Манас» эпосунун орус тилинде чыгышы даярдоого катышкан.

М.Байжиевдин чыгармалары КМШ, чет өлкөлөрдүн тилдерине которулуп, өзүнчө китеп болуп басылып чыккан.

Драмалары СССРдин 200дөн ашык театрларында: Москва, Ленинград, Киев, Ташкент, Рига, Тбилиси, Баку, Алма-Ата шаарларынын, Польша, Венгрия, Австрия, Канада, Монголия, Румыния, Болгария, Финландия ж.б. өлкөлөрүнүн сахналарында коюлган.

«Седеп» фондунун президенти, Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин эл депутаты, маданият, эл агартуу, мамлекеттик тил жана туризм боюнча Жогорку Кеңештин комиссиясынын төрагасы (1990–1994-жж.) болгон. Бүгүнкү күнгө чейин кино академиянын президенти.

«Кыргыз Эл жазуучусу» деген наам ыйгарылган. Кыргыз кино академиясынын академиги. Искусство институтунун профессору. СССР кинематографиясынын отличниги. «Манас» орденинин кавалери.

М.Байжиевдин чыгармачылыгы боюнча дипломдук, кандидаттык, доктордук иштер корголуп, өзүнчө монографиялар жарык көргөн.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кара курт: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 79 б.

Чыйыр: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1966. – 140 б.

Адашкан адам: Мыскылдуу сахналар, тамашалар, драмалар. – Ф.: Мектеп, 1974. – 208 б.

Ар бир үйдө майрам: Драмалар. – Ф.: Кыргызстан., 1980. – 316 б.

Мезгил барактары: Аңгемелер жана повесттер. – Ф.: Кыргызстан., 1987. – 320 б.

Узак сапардагы поезд: Пьесалар. – Б.: Адабият, 1991. – 376 б.

Т.Байжиев. – Б.: Седеп фондусу, 2002. – 338 б.

М.Байжиев сахнада: Пьесалар. – Б.: Седеп фондусу, 2006. – 542 б.

Аңгемелер жана повесттер. – Б.: Седеп фондусу, 2006. – 302 б.

Манас насааты: Окуу китеби. – Б.: Шам, 2005. – 168 б.

Орус тилинде

Возвращение: Рассказы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1964. – 111 с.

Дуэль: Драма. – М.: ВУОАИ, 1968. – 45 с.

Чужое счастье: Новеллы, повесть, киноповесть. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 203 с.

Осенние дожди: Сборник рассказов. – М.: Худ. литература, 1975

Моя золотая рыбка: Рассказы и повести. – М.: Мол. гвардия, 1976. – 255 с.

Мы – мужчины: Веселая притча. – М.: ВААП, 1976. – 55 с.

Древняя сказка: Драма. – М.: ВААП, 1978. – 54 с.

Мы – мужчины: Пьесы. – М.: Сов. писатель, 1978. – 224 с.

В субботу вечером: Пьесы. – М.: Искусство, 1987. – 365 с.

Т. Байжиев. – Б.: ЖЗЛК, 2004. – 305 с.

В битве за истину: Литературоведческие очерки разных лет. – Б.: Седепфонд, 2001. – 281 с.

На сцене: Сборник пьес. – Б.: Седепфонд, 2005. – 300 с.

Повести и рассказы. – Б.: Седепфонд, 2005. – 430 с.

КОТОРМОЛОРУ

Молдо Т. Үркөрдүн кызы Үлпүлдөк сулуу: Жомок-уламыштар. – Ф.: Адабият, 1989. – 16 б.

**БАЙЖИЕВ
ТАШЫМ
ИСКАКОВИЧ
(1909–1952)**

Адабиятчы, сынчы, драматург Ташым Байжиев 1909-жылы Жети-Суу уездинин Теңизбай айылында туулган. 1925-жылы Байжиев айылдашы К.Жантөшев менен Фрунзеге келип педтехникумга кирип, аны 1930-жылы бүтүрүп чыгат. 1930–1931-жж. Гүлчөдөгү балдар үйүнүн директору, Жалал-Абаддагы педтехникумдун окуу бөлүмүндө башчы болуп иштеп, тил жана адабияттан, тарыхтан сабак берет. 1940-жылы Фрунзедеги пединституттун орус тил жана адабият факультетин бүтүрүп чыгып, тарых жана адабият институтунун «Манас» бөлүмүн башкарат. 1942-жылы өз ыктыяры менен согушка кетип, 1944-жылы жарадар болуп тылга кайтат.

1944–1949-жж. Т.Байжиев Кыргыз илимдер академиясынын алдындагы «Манас» секторунун башчысы, 1949–1950-жж. Кыргыз мамлекеттик пединститутунда мугалим болуп иштейт.

Т.Байжиевдин 1927–1928-жж. «Кызыл Кыргызстан» гезитинде «Чабуул», «Маданият жолунда» журналында Ташымдын «Сен кимсиң?», «Досум», «Кытмыр өлдү», «Күрөө», «Тер-Сууда», «Суу боюнда» ж. б. чакан повесть, аңгемелери чыгат. 1927-жылы ал «Кызыл Кыргызстан» гезитинин алдында курулган «Кызыл учкун» адабий уюмунун алгачкы мүчөлөрүнүн бири болуп, кийин Кыргыз Жазуучулар союзу уюштурулганда М.Элебаев, Ж.Жамгырчиев, Ж.Бөкөнбаев, К.Жантөшев, С.Сасыкбаев ж. б. менен бирге СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болот.

1930–1940-жж. Т.Байжиев өзүнүн чыгармачылыгын сынга, адабият таануу жана тил илимине жумшайт. Адабиятчы Зияш Бектенов менен бирдикте Кыргыз грамматикасы жана адабияты боюнча биринчи окуу китептеринин автору болот.

Т.Байжиев театр ишине да бир топ эмгек сиңирген. 1944-жылы анын Улуу Ата Мекендик согуш жөнүндө жазган «Жигиттер» аттуу пьесасы «Советтик Кыргызстан» журналына басылып чыккан. Кыргыз драма театрында анын котормосу боюнча А.Треневдин «Любовь Яровая», А.Островскийдин «Семиз кызы» коюлган. Т.Байжиев И.Тургеневдин,

Л.Толстойдун, Д.Фурмановдун, А.Фадеевдин ж.б. чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

1936-жылы СССР Жазуучулар союзуна мүчө болгон.

1950-жылы Т. Байжиев айыпсыз куугунтукка алынып репрессияланган жана 10 жылга эркинен ажыратылган. 1952-жылы 17-февралда Караганда лагеринде каза болгон. 1955-жылы толугу менен күнөөсү акталган.

1989-жылы Кыргыздрамтеатрында жазуучунун 80 жылдыгына арналган «Кыргыз жипиттер» пьесасы коюлган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Эне тили. Башталгыч мектептердин 4-жылы үчүн эне тил сабактары (З.Бектенов менен бирге). – Ф.: Кыргызмамбас, 1933. – 52 б.

Кыргыз тили. Грамматика жана жазуу эрежелери. 3-4-окуу жылы. 2-басылышы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1934. – 104 б.

Кыргыз тили. Грамматика жана жазуу эрежелери. 3-4-окуу жылы. (З.Бектенов менен бирге). – Ф.: Кыргызмамбас, 1935. – 130 б.

Кыргыз тили орфографиясынын (имласынын) сөздүгү. (Т.Актанов, К.Бакеев менен бирге). – Ф.: Кыргызмамбас, 1938. – 94 б.

Биздин адабият. Хрестоматия. – Ф.: Кыргызмамбас, 1941. – 216 б.

Биздин адабият. Хрестоматия. – Ф.: Кыргызмамбас, 1945. – 244 б.

Биздин адабият. Хрестоматия. (З.Бектенов менен бирге). – Ф.: Кыргызмамбас, 1947. – 284 б.

Кыргыз тили. Окуу китеби. (З.Бектенов менен бирге). – Ф.: Кыргызмамбас, 1947. – 102 б.

Кыргыз тили. Окуу китеби. – Ф.: Кыргызмамбас, 1948. – 96 б.

Биздин адабият. Хрестоматия. (З.Бектенов менен бирге). – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 282 б.

Биздин адабият. Хрестоматия. (З.Бектенов менен бирге). – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 280 б.

Кыргыз адабияты. (Фольклор) 8-класс үчүн. (З.Бектенов менен бирге). – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 283 б.

КОТОРМОЛОРУ

Распе Э. Мюнхаузендин башынан өткөндөрү. – Ф.: Кыргызмамбас, 1936. – 110 б.

Фурманов А. Чапаев. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1939. – 375 б.

Тургенев И.С. Бежин луг. – Ф.: Киргизгосиздат, 1939. – 30 б.

БАЙЗАКОВ
ТҮМӨНБАЙ
(1923–1992)

Акын жана котормочу Түмөнбай Байзаков 1923-жылы 23-сентябрда Сузак районундагы Барпы айылында туулган.

Т.Байзаков 1940-жылы айылдык мектептин 7-классын аяктагандан кийин Сузак районундагы Крупская атындагы жети жылдык мектепте башталгыч класстын мугалими болуп иштеп, ошол эле жылы Жалал-Абад шаарындагы педагогикалык техникумга сырттан окууга өтөт.

1941-жылы каардуу согуш башталганда Т.Байзаков да согушка жөнөтүүнү өтүнөт. 1942-жылдын башында Советтик Армиянын катарына чакырылып, десанттык бөлүктөрдө аскердик милдетин аткарат. Ленинград багытындагы салгылашууларга катышып, 1943-жылы катуу жарадар болуп, өз айылына кайтып келет да мугалимдик ишин улантат. 1944–1950-жж. жети жылдык мектепте директор, райондук гезитте редактор болуп иштейт.

Т.Байзаков 1954-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин аяктап, Кыргызстан КП БКнын алдындагы республикалык партиялык мектепте мугалим болуп дайындалат.

1955-жылдан көркөм адабият менен байланыш кызматтарында иштейт. «Ала-Тоо» журналынын жооптуу катчысы, Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкармасынын адабий консультанты болуп, бир нече жыл Жазуучулар союзунда башталгыч партиялык уюмга катчы болуп шайланат. 1960-жылы Москвада СССР Жазуучулар союзунун секретариатынын улут адабияттары боюнча консультанты болуп, 1963-жылга чейин иштейт. 1964–1968-жж. Кыргыз ССР Министрлер Советинин басма сөз боюнча мамлекеттик комитетинин бөлүм башчысы, 1968–1979-жж. «Кыргызстан» басмасында редакторлук кызматта иштейт.

Т.Байзаковдун «Тилегим» деген ыры 1946-жылы Жалал-Абад облусунун «Большевиктик жол» гезитине биринчи жолу басылып чыккан. Ошондон баштап, ырлары, поэмалары, котормолору, очерктери, макалалары басма сөздө үзгүлтүксүз жарык көргөн.

Т.Байзаков кыргыз адабиятынын классиктеринин бири Барпынын чыгармаларын жыйноодо зор эмгек сиңирген.

Муса Жалилдин, Максим Рыльскийдин, Хамид Алимжандын, Миртемирдин, Зульфийн, Пулат Толстин, Каю Тангрыкулиевдин, Баки Рахим-Зардин, Мухаммаддиндин чыгармаларын которуп, өзүнчө китеп болуп басылган чыккан.

1958-жылдан СССР Жазуучулар союзунун жана СССР Журналисттер союзунун мүчөсү.

Жоокердик иши жана адабиятта сиңирген эмгеги үчүн Т.Байзаков Улуу Ата Мекендик согуштун I даражадагы ордени, бир нече медалдар жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

Басма сөздүн отличниги. Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер.

Кыргызстан КП Сузак райкомуна (1951-1952), Фрунзе шаардык Свердлов райкомуна (1957-1960), Фрунзе шаардык комитетине мүчө болуп шайланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Паризат: Поэма жана ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 101 б.
Биз жакта: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1969. – 87 б.
Кяр бетине жаздым кят: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 107 б.
Мектеп чыйыры: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 154 б.
Самай берем: Ырлар, баяттар, дастан. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 188 б.
Оттуу курак: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1975. – 100 б.
Ыр башат: Тандалган ырлар жана дастандар. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 304 б.
Ак таңтар: Ырлар, сонеттер, поэма. – Ф.: Мектеп, 1982. – 124 б.
Таңдалмалар: Ырлар, дастандар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 368 б.
Өмүр беренеси: Ырлар, шакабалар. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 152 б.
Алимжандын апыртмалары: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1986. – 26 б.
Госпиталдын кызы: Аңгеме. – Ф.: Мектеп, 1987. – 16 б.
Канатчан жылдар: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1988. – 152 б.
Ышкы багы: Ырлар. – Б.: Адабият, 1993. – 144 б.

Орус тилинде

Наедине с мечтой: Стихотворения и поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 220 с.

Зеленая карусель: Стихи. – М.: Сов. писатель, 1982. – 87 с.

Осень и любовь: Стихи, поэма. – Ф.: Адабият, 1990. – 124 с.

КОТОРМОЛОР

Алимжан Х. Зейнеп менен Аман: Поэма. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1956. – 46 б.

Жалил М. Ырларым. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1962. – 160 б.

Толис П. Саратан: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1965. – 136 б.

Рыльский М. Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 88 б.

Мухаммадий К. Карыя Печтин баяны: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1967. – 43 б.

Рахим-заде Боки. Ана көзү алайды: Поэма-жомок. – Ф.: Мектеп, 1968. – 20 б.

Тангрыкулиев К. Али Махмут: Поэма-жомок. – Ф.: Мектеп, 1970. – 48 б.

Гиталов А.В. Нан жөнүндө ой. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 16 б.

Зульфийа. Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 124 б. (М.Жангазиев ж.б. менен бирге).

Миртемир. Гүлтажы: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1973. – 44 б.

Жалил М. Моабит дептери. – Ф.: Мектеп, 1979. – 63 б.

Карышкыр менен улактар: Орус эл жомогу. – Ф.: Мектеп, 1983. – 13 б.

Штрийтматтер Эва. Торгойлор өлкөсүндө: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1983. – 15 б.

Жаз жарыш, күз күрөш: Орус элдик ырлары жана макалдары. – Ф.: Адабият, 1989. – 18 б.

**БАЙТЕМИРОВ
НАСИРДИН**
(1916–1996)

Жазуучу, акын, драматург Насирдин Байтемиров Чүй районунун Кегети айылында 1916-жылы туулган. Кыргыз Республикасынын Эл акыны. Фрунзедеги зооветеринария институтунда окуган. 1955-жылы Москвадагы М.Горький атындагы адабият институтун бүтүргөн.

1945-жылы «Кызыл Кыргызстан» гезитинин өз кабарчысы, 1947–1950-жж. жана 1955–1967-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун адабий консультанты, 1967–1978-жж. «Кыргызстан маданияты» жумалыгына атайын кабарчы болуп иштеген.

Н.Байтемиров чыгармачылык ишин ыр жазуудан баштаган. Алгачкы китеби «Жомоктор» деген ат менен 1939-жылы жарыкка чыккан.

«Махабатым канатым» аттуу жыйнагы 1984-жылы Кыргыз мамлекеттик Токтогул атындагы сыйлыкка татыктуу болгон. Акын көптөгөн поэмалар, ырлар менен катар «Күйөө», «Айып кимде», «Уркуя» пьесаларынын, «Аста секин колукту» музыкалык комедиясынын либреттосун жазган. «Отко таа-зим» көркөм фильмин түзүүчүлөрдүн бири.

Н.Байтемировдун чыгармалары орус, украин, айрымдары чет тилдерге которулган. М.Ю.Лермонтовдун, В.В.Маяковскийдин, А.Навои ж. б. чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

Н.Байтемиров «Кызыл Туу», «Ардак белгиси», «Эл достугу» ордендери жана медалдар менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жомоктор: Ыр менен жазылган. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 23 б.

Азамат. – Ф.: Кыргызмамбас, 1948. – 43 б.

Салтанат: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 227 б.

Жаш муундар: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1951. – 272 б.

Бекем достук: Ангемелер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 84 б.

Жаш жүрөктөр: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 235 б.

Сагын: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 196 б.

Акыркы ок: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 363 б.

Жүрөк күүсү. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 140 б.

Акыл: Ангеме, очерк, тамсилдер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 184 б.

Жумушчу сөзү: Ангеме, очерктер жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 155 б.

Камкордук. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1956. – 32 б.

Сүйгөнүм: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 311 б.

Акыркы ок: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 333 б.

Камкордук: Мектеп жашындагы балдар үчүн. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958. – 72 б.

Жылдызкан: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 428 б.

Сыр: Поэма. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 96 б.

Канаттуу күндөр: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 192 б.

Долон: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1964. – 184 б.

Тарых эстелиги: Документалдуу тарыхый роман. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 343 б.

Сонундар дүйнөсү: Роман. – Ф.: Мектеп, 1967. – 394 б.

Акбаш: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1969. – 46 б.

Эриген таш: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 315 б.

Санта: Роман. – Ф.: Мектеп, 1970. – 208 б.

Турмуш элеги: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 356 б.

Махабат дастаны: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 202 б.

Тандалган чыгармалар. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 562 б.

Махабат жазы: Ырлар, поэмалар, дастан. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 308 б.

Махабатым – канатым: Ырлар, поэмалар, либреттолор. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 372 б.

Адику: Ангемелерден турган повесть. – Ф.: Мектеп, 1984. – 164 б.

Дил адеби: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 304 б.

Эне күрп эмне үчүн ыйлады?: Ангемелер. – Ф.: Мектеп, 1986. – 28 б.

Тандалмалар: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 408 б.

Махабат нуру: Ырлар жана поэмалар. – Б.: Адабият, 1991. – 304 б.

Кылымдар деми: Дастан, Казал, Ырлар топтому. – Б.: Учкун, 1994. – 400 б.

Махабат – элим, жерим, ата-тегим: Ырлар жана поэмалар. – Б.: Мамл. «Учкун» концерни, 1996. – 320 б.

Орус тилинде

- В одном совхозе. – М.: Сов. писатель, 1951. – 224 с.
Стихи. – М.: Сов. писатель, 1957. – 131 с.
Жылдызкан: Роман. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 422 с.
Последний патрон: Роман. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 225 с.
Сам виноват: Повесть. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1958. – 91 с.
Серебряная волна: Сборник стихов. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 139 с.
Последний патрон: Роман. – Ф.: Киргизгосиздат, 1962. – 232 с.
Бунтарка: Роман. – М.: Мол. гвардия, 1969. – 240 с.
Гнездо: Стихи и поэма. – М.: Сов. писатель, 1969. – 79 с.
Бунтарка и колдун: Роман. – М.: Мол. гвардия, 1971. – 464 с.
Памятник истории: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 260 с.
Сито жизни: Роман. – М.: Сов. писатель, 1977. – 319 с.
Мир прелестных: Роман и повесть. – М.: Сов. писатель, 1983. – 383 с.
Моя любовь – мои крылья: Стихотворения, поэма, роман в стихах. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 304 с.
Бунтарка и колдун: Роман. – М.: Худож. лит., 1984. – 512 с.
Там, где живет эхо: Рассказ. – М.: Дет. лит., 1984. – 16 с.
Сито жизни; Девичий родник: Романы. – М.: Сов. писатель, 1987. – 527 с.
Почему плакал старый индюк: Рассказы. – Ф.: Мектеп, 1988. – 32 с.

Башка элдердин тилдеринде

- Сито жизни: Роман. – Киев: Днипро, 1986. – 256 с. – укр.

БАКИРОВ
КАРБАЛАС

Акын жана котормочу Карбалас Бакиров 1954-жылы 8-январда Токтогул районуна караштуу Кызыл-Өзгөрүш айылында туулган. 1971-жылы Өзгөрүш орто мектебин бүтүрүп, бир жыл чабан болуп иштеген. 1972-1977-жж. Киев шаарында Советтик Армиянын катарында кызмат өтөгөн. 1975–1979-жж. Ош мамлекеттик педагогикалык институтунун филология факультетинде окуган.

1979–1992-жж. КРнын Жазуучулар союзунун алдындагы үгүт бюросунун корреспонденти, 1992–2000-жж. «Кыргыз Туусу» гезитинде маданият жана искусство бөлүмүнүн башчысы, 2000–2003-жж. Кыргызпатентте (Илим жана интеллектуалдык менчик боюнча мамлекеттик агенттик) котормочу болуп эмгектенген. 2003-жылдан «Эркин-Тоо» гезитинде маданият, адабият жана искусство бөлүмүнүн башчысы болуп иштеп келе жатат.

2005-жылы КРнын Президентинин Ардак грамотасы менен сыйланган. Бир нече поэзия фестивалдарынын лауреаты. Алгачкы ыры 1969-жылы «Кыргызстан пионери» гезитине жарыяланган.

2003–2006-жж. Түркиянын Сивас, Элазыг шаарларында өткөн Түрк тилдүү өлкөлөрдүн акындарынын эл аралык жолугушуусуна жана «Хазар поэзия кечтери» фестивалынын катышуучусу.

1992-жылдан бери Кыргызстан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Адашкан кентавр. – Кант, 1997. – 80 б.
Коргондогулар жана чексиздик. – Б.: Бийиктик, 2004. – 180 б.
Көкүлчөн кыялдар. – Б.: Аят, 2007. – 36 б.

КОТОРМОЛОРУ

- Гильгамеш (Шумерлердин эпосу). – Б., «Мурас» адабий журналы, 1995. – 20-б.

**БАЛБЕКИН
АЛЕКСАНДР
РОМАНОВИЧ**

Балдар жазуучусу, драматург Александр Балбекин 1943-жылы 1-октябрда Тамбов облусунун Мордва районунун Мельгун айылында туулган. 1961-жылы Алма-Атадагы орто мектепти бүтүрүп, ошол эле жылы Алма-Ата жаш көрүүчүлөр театрынын көмөкчү курамына кабыл алынат.

1962-жылы Тамбов облустук театрына караштуу МХАТ студиясына сырттан окууга өтүп, жана 1965-жылга чейин окуу менен актерлук ишмердүүлүктү бирге алып жүрөт. 1968-жылдан Кыргыз Республикасынын Н.К.Крупская атындагы орус драма театрында, 1969–1974-жж. А.С.Пушкин атындагы Красноярск драма театрында иштейт. 1974-жылдан кайрадан Н.К.Крупская атындагы драма театрында иштеп, «Рампа» Кыргызстандын артисттерине көмөк көрсөтүү фондусун жетектейт. Балбекин театрлар үчүн пьесаларды, балдар үчүн китептерди жана роман жазган.

Анын «Сүйүү жөнүндө үч новелла» деген пьесасы 1996-жылы Н.К.Крупская атындагы орус драма театрында коюлган. 1994–1995-жж. «Түштүк курьер» гезитинде «Ал аны сүйгөн» романы жарык көргөн.

1980–1984-жж. Пицунда, Ереванда, Пярнуда Розова, Мирошниченко, Ворфаламеева, Т.Абдумомуновдордун жетекчилиги астында Республикалык чыгармачылык үйүндө драматургия боюнча адабий семинарларга катышкан. 1996-жылы Долбоорлорду иштеп чыгуу жана менеджмент боюнча курсту (ЮСАИД) аяктаган.

Өзүнүн пьесасы боюнча «Батуттагы жомоктор» спектакли менен Санкт-Петербург шаарында Эл аралык эркин искусство фестивалына катышкан.

1990-жылдан Кыргыз Республикасынын эмгек сиңирген артисти.

1993-жылдан Кыргыз Республикасынын Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Про Топа и про Типа. Рассказ. – Ф.: Мектеп, 1981. – 17 с.

Про Топа и про Типа. Сказка. – Ф.: Мектеп, 1981. – 19 с.

Приключения Букваренка. Повесть-сказка. – Ф.: Мектеп, 1986. – 48 с.

Незамеченные слезы. Рассказы, повести. – Б.: Адабият, 1986. – 48 с.

Он ее любил. Роман. – Б.: Южный курьер, 1987–1988. – 96 с.

ПЬЕСАЛАРЫ

Три новеллы о любви. – 1996.

Август – время отпусков. – 1997.

Лифт. – 1997.

Фантазия, любовь, бананы. – 1998.

Фрески из книги царств. – 1999.

Калейдоскоп. – 2000.

**БАПАЕВ
ХАЛИЛ**
(1930–1999)

Сынчы, адабиятчы Халил Бапаев 1930-жылдын 27-июлунда Кара-Суу районундагы Алим-Төбө айылында туулган. 1945-жылы ошол айылда жети жылдык мектепти, 1948-жылы Ош шаарындагы педагогикалык окуу жайын, 1953-жылы КМУнун филология факультетин, 1962-жылы КМУнун аспирантурасын бүтүргөн. Филология илимдеринин кандидаты (1963-ж.).

Эмгек жолун 1953-жылы Ош шаарындагы Ж.Бөкөнбаев атындагы педагогикалык окуу жайында мугалим болуп иштөө менен баштаган. 1954-жылдан Алай районундагы И.М.Свердлов атындагы орто мектептин директору, 1962-жылдан КМУнун кыргыз адабияты кафедрасында улук окутуучу, 1966–1980-жж. КРнын ИАсынын Тил жана адабият институтунда улук илимий кызматкер, 1982–1985-жж. «Кыргызстан маданияты» гезитинде кабарчы болгон.

1960-жылдан чыгармалары жарыялана баштаган. Х.Бапаев бир катар монографиялардын, адабий-сын макалалар жыйнактарынын, адабий эмгектердин жана кыргыз совет адабиятындагы сатира жанрын өнүктүрүүгө тиешелүү изилдөөлөрдүн автору болуп эсептелет.

1982-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кыргыз сатирасы. – Ф.: Мектеп, 1967. – 88 б.

Кыргыз сатирасынын табияты. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 144 б.

Тамсил сыры. – Ф.: Мектеп, 1974. – 122 б.

Кыргыз-казак, кыргыз-өзбек адабий байланыштары. – Ф.: Илим, 1975. – 159 б.

Кыргыз сатирасынын айрым маселелери: Адабий-сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 132 б.

Тынчтык үчүн күрөш жана анын кыргыз совет адабиятында чагылдырылышы. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 12 б.

Чыйрак бала: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1988. – 112 б.

Көңүл дабасы. – Б.: Адабият, 1992. – 160 б.

Тамсил сыры. – Ф.: Мектеп, 1994. – 122 б.

**БАЯЛИНОВ
КАСЫМАЛЫ**
(1902–1979)

Жазуучу Касымалы Баялинов 1902-жылы 25-сентябрда Ысык-Көл районуна караштуу Көк-Мойнок айылында туулган. Жаш кезинен ата-энесинен ажырап туугандарынын колунда чоңойгон. 1916-жылкы көтөрүлүштө качкындар менен бирге Кытайга барат. Октябрь революциясынан кийин 1918-жылы Токмокко келип, дарыканада дары-дармек ташуучу, ат багуучу, армиялык казармада ашпозчунун жардамчысы болуп ар түрдүү иштерге жалданып иштейт. 1919-жылы К.Баялинов Ленин комсомолуна мүчө болуп өтүп, Ташкенде ачылган алты айлык советтик-партиялык курсту аяктайт. 1920-жылы 6 айлык педагогикалык курска жөнөтүлөт. 1921–1925-жж. Алматыдагы казак педтехникумунда, 1929–1933-жж. Москвада Бүткүл союздук журналистика институтунда окуйт.

1920-жылы Нарын кантонунун Комсомол комитетинде иштейт. 1925-жылы К.Баялинов Москвадагы Борбордук басмакананын Кыргыз секциясына редакторлукка жөнөтүлөт. 1926–1928-жж. жана 1935–1937-жж. Кыргызмамбастын башкы редактору, 1933–1935-жж. Ысык-Көл облусунун Жети-Өгүз райондук гезитинин редактору, 1940-жылдан «Советтик Кыргызстан» гезитинин башкы редактору, 1941-жылдан «Ысык-Көл правдасы» облустук гезитинин редактору, 1944–1947-жж. жана 1949–1955-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкармалыгынын төрагасы, 1947–1949-жж. СССР илимдер академиясынын кыргыз филиалынын тил жана адабият институтунун илимий кызматкери болуп иштеген.

К.Баялиновдун чыгармачылыгы 1922-жылдан башталат. Анын биринчи ырлары казак, татар тилдеринде басылып чыккан. «Ажар» повести 1926-жылы жарык көргөн.

К.Баялинов публицистикалык макалалардын, очерктердин да автору. Жазуучунун чыгармалары окуу китептерине кирген жана ЖОЖдордун гуманитардык факультеттеринде, илимий мекемелерде изилденүүдө.

К.Баялиновдун сюжети боюнча «Ысык-Көлдүн боюнда» операсы, ар түрдүү жанрдагы бир нече музыкалык чыгармалар түзүлгөн. К.Баялиновдун чыгармалары орус, азербайжан, өзбек, казак, татар, молдован, француз, англис, немис, чех тилдеринде жарык көргөн.

Ал кыргыз окурмандарын А.С.Пушкиндин, М.Ю.Лермонтовдун, А.М.Горькийдин ж.б. чыгармалары менен тааныштырган биринчи профессионал котормочулардын бири болгон.

1939-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

1968-жылдан Кыргыз Республикасынын Эл жазуучусу.

Эки жолу «Эмгек кызыл туу», «Октябрь революциясы» жана «Ардак белгиси» ордендери, «1941–1945-жылдардагы Улуу Атамкендик согуштагы каарман эмгеги үчүн», В.И.Лениндин 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалдары менен сыйланган.

Эл депутаттарынын Фрунзе шаардык Кеңешинин IV чакырылышынын, Кыргыз ССРинин Жогорку Кеңешинин депутаты болуп шайланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Түлкү менен суур. Чабалекей менен жылан: Балдар аңгемелери. – Ф.: Кыргызмамбас, 1927. – 16 б.

Ажар: Аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1928. – 36 б.

Түлкү менен суур жана чабалекей менен жылан. – Ф.: Кыргызмамбас, 1928. – 16 б.

Мурат: Аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1929. – 15 б.

Түлкү менен суур жана чабалекей менен жылан. – Ф.: Кыргызмамбас, 1929. – 16 б.

Ажар: Аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1932. – 30 б.

Бактылуу жылкычы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1937.

Мурат: Аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 12 б.

Аңгемелер жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1946. – 136 б.

Бакыт: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1947. – 143 б.

Көл боюнда: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 148 б.

Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 128 б.

Токтогул Сатылганов: Акындын чыгармачылыгы жана баяны. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 38 б.

Көл боюнда: Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 419 б.

Курман жылга: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 148 б.

Боордоштор: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 368 б.

- Боордоштор: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1967. – 595 б.
- Чыгармаларынын эки томдук жыйнагы. 1-том. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 634 б.
- Чыгармаларынын эки томдук жыйнагы. 2-том. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 594 б.
- Ажар: Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1972. – 354 б.
- Боордоштор: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 265 б.
- Түлкү менен суур. – Ф.: Мектеп, 1972. – 22 б.
- Аңгемелер жана очерк. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 73 б.
- Боордоштор: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 567 б.
- Кыйын өткөөл: Повесттер, аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1980. – 424 б.
- Көл боюнда: Роман, повесть, аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 392 б.
- Курман жылга: Повесттер. – Ф.: Мектеп, 1983. – 176 б.
- Ажар: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 28 б.
- Түлкү менен суур: Жомоктор. – Ф.: Мектеп, 1984. – 19 б.
- Мурат: Аңгеме. – Ф.: Мектеп, 1986. – 20 б.

Орус тилинде

- Ажар: Повесть. – М.: Журнально-газетное об-ние, 1932. – 30 с.
- В огне и другие рассказы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1942.
- Счастье: Повесть и рассказы. – М.: Сов. писатель, 1948. – 312 с.
- Счастье: Повесть и рассказы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1949. – 310 с.
- На берегах Иссык-Куля: Повесть. – М.: Сов. писатель, 1951. – 311 с.
- На берегах Иссык-Куля: Повесть. – Ф.: Киргизгосиздат, 1956. – 310 с.
- Долина Курмана: Повесть, рассказы, очерки. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 186 с.
- Ажар: Рассказы. – Ф.: Мектеп, 1965. – 51 с.
- Братство: Трилогия. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 298 с.
- Братство: Роман. – М.: Сов. писатель, 1972. – 518 с.
- Лиса и сурчиха. – Ф.: Мектеп, 1974. – 23 с.
- Красное знамя Нарына: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1977. – 88 с.
- Мурат: Отрывок из повести «Долина Курмана», рассказы. – Ф.: Мектеп, 1987. – 119 с.

Башка элдердин тилдеринде

- Ажар: Рассказ. – Баку: 1930. – 25 с. – азерб.
- Ажар: Рассказ. – Ташкент: Узбекгиз, 1947. – 26 с. – узб.

- На берегах Иссык-Куля: Повесть и рассказы. – Алма-Ата: Казахгиз, 1961. – 270 с. – каз.
- Счастье: Повесть и рассказы. – Казань: Татар кн. изд-во, 1977. – 128 с. – татар.
- Братство: Роман. – Кишинев, 1984. – молд.
- Братство: Роман. – Кишинев: Лит. Артистикэ, 1985. – 540 с. – молд.
- Ажар: Рассказ. – М.: Изд-во ВОКС, 1929. – 25 с. – фр.
- То же. – англ.
- То же. – нем.
- Ажар: Рассказ. – Прага, 1949. – 24 с. – чех.
- Счастье: Повесть и рассказы. – Прага, 1949. – чех.

КОТОРМОЛОРУ

- Горький М. Макар Чудра: Аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1929. – 27 б.
- Горький М. Макар Чудра: Аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1935. – 19 б.
- Дорохов П. Большевиктин уулу. – Ф.: Кыргызмамбас, 1935. – 24 б.
- Пушкин А.С. Кавказ туткуну. – Ф.: Кыргызмамбас, 1937. – 31 б.
- Пушкин А.С. Руслан менен Людмила. – Ф.: Кыргызмамбас, 1937.
- Пушкин А.С. Евгений Онегин: Ыр менен жазылган роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1941. – 232 б.
- Пушкин А.С. Кавказ туткуну. – Ф.: Кыргызмамбас, 1948. – 48 б.
- Баширов Г. Намыс. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 511 б.
- Рашидов Ш. Бороондон күчтүү: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 312 б.
- Нарджми Кави. Весенние ветры. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 494 б.

**БЕЙШЕНАЛИЕВ
ШҮКҮРБЕК**
(1928–2000)

Жазуучу Шүкүрбек Бейшеналиев 1928-жылы 25-октябрда азыркы Ак-Талаа районундагы Куртка айылында туулган.

КМУнун филология факультетин, СССР Жазуучулар союзунун алдындагы Жогорку адабий курсту бүткөн. Ш.Бейшеналиев Ак-Талаа районундагы мектептерде мугалим, директор, Кыргыз ИАсында илимий кызматкер, «Жаш Ленинчи», «Ала-Тоо» журналдарынын, «Ленинчил жаш» гезитинин башкы редактору, ЛКЖС БКнын, Жазуучулар союзунун башкармасынын катчысы, соңку 17 жылда чет өлкөлөр менен достук жана маданий байланыш коомунун жетекчиси кызматтарында иштеген. КМШнын Жазуучулар союзунун Эл аралык шериктештигинин башкармасынын жана анын Балдар жана өспүрүмдөр адабияты боюнча Кеңешинин мүчөсү, Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкарма мүчөсү, анын алдындагы Балдар жана өспүрүмдөр адабиятынын ассоциациясынын Президенти, коомдук өнөктүктөрдүн демилгелүү катышуучусу болгон.

1941-жылы «Колхозчу» гезитине кабарчы болгон. Ошондон тартып анын макалалары, очерктери, ырлары облустук, республикалык гезиттерге үзгүлтүксүз жарыяланган.

«Чыныгы достук» повестине 1950-жылы республикалык конкурстун биринчи сыйлыгы ыйгарылган.

«Мүйүздүү козу» китеби эл аралык Г.Х.Андерсен атындагы Ардак дипломго татыктуу болду.

Ш.Бейшеналиев драматург катары да белгилүү. Анын «Уядан учкандар», «Бойдоктор», «Кычан», «Тоо койнунда гүл», «Тоо ханышасы», «Дос», «Мейман», «Уста жана шакирттер», «Кайра жашарган өмүр», «Багынбас акын» («Байымбет») пьесалары театрларда коюлган.

Ш.Бейшеналиевдин чыгармалары дүйнөнүн элүүдөн ашык тилине которулган. Ал Л.Н.Толстой, А.П.Чехов, Г.Ибсен, М.Шолохов, К.Федин, М.Айбек, С.Муканов ж.б. чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

Ш.Бейшеналиев «Эл достугу» ордени, «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн», В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы жеңиштин 40 жылдыгы», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы жеңиштин 50 жылдыгы» медалдары, Кыргыз, Украин өлкөлөрүнүн Жогорку кеңештеринин Ардак Грамоталары менен, ошондой эле Монголия, Бүткүл дүйнөлүк Тынчтыкты коргоо Советинин, Бүткүл Союздук достук коомунун, «Тынчтыкты коргоо ишиндеги салымы үчүн» Ардак грамоталары менен сыйланган. Ал Монголиянын Ревсомолунун сыйлыгынын лауреаты. Кыргыз ССРинин Жогорку кеңешинин депутаттыгына шайланган.

Ш.Бейшеналиев Кыргыз Республикасынын Эл жазуучусу, Токтогул атындагы мамлекеттик сыйлыктын лауреаты. Кыргыз Республикасынын адабият жана искусствосуна эмгек сиңирген ишмер жана Кыргыз ССРинин Жогорку Советинин X чакырылышынын депутаты болуп шайланган көрүнүктүү коомдук ишмер болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Алкыш. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 202 б.
Демилге. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1954. – 100 б.
Ак тайлак: Повесть. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1955. – 35 б.
Кычан: Повесть. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1956. – 243 б.
Таалай жолу: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 351 б.
Табышмакчы Чынара. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 30 б.
Карлыгач: Аңгемелер, публицистикалык-сатиралык этюддар жана комедия. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 203 б.
Укук. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 184 б.
Таалай жолу: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 424 б.
Кордун тукуму; Солдат махабаты: Повесттер. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 344 б.
Мүйүздүү козу. – Ф.: Мектеп, 1965. – 40 б.
Кычан: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1967. – 244 б.
Данакер: Повесттер, аңгемелер жана очерктер. – Ф.: Мектеп, 1969. – 218 б.
Урпактар үнү: Роман-публицистика. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 316 б.
Данкка жараша жүк: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 464 б.
Тоо койнундагы гүл: Пьесалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 280 б.
Аманат: Повесттер. – Ф.: Мектеп, 1976. – 303 б.

Тандалган чыгармалар: Роман жана драмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 472 б.

Тандалмалар: Повесттер. – Ф.: Мектеп, 1978. – 468 б.

Мүйүздүү козу: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1980. – 52 б.

Болот калем: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 424 б.

Болот калем: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 534 б.

Досума белек: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1983. – 53 б.

Табышмакчы Чынара: Аңгеме. – Ф.: Мектеп, 1985. – 28 б.

Тандалмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 448 б.

Тандалмалар: Повесттер. – Ф.: Адабият, 1989. – 560 б.

Ала күчүк: Повесттер. – Б.: Адабият, 1991. – 192 б.

Жараланбаган жаралуулар: Роман. Тайлак баатыр: Даректүү баян. – Б.: Кыргызстан, 1998. – 384 б.

Тагдыр сырлары: Эскерүүлөр, макалалар, маектер. – Б.: Б-сыз, 1998. – 376 б.

Орус тилинде

Кычан: Повесть. – М.: Мол. гвардия, 1957. – 103 с.

Белый верблюжонок. – М.: Дет. лит., 1958. – 32 с.

Путь к счастью: Роман. – М.: Мол. гвардия, 1958. – 185 с.

Кычан: Повесть. – М.: Дет. лит., 1959. – 175 с.

Чинара: Рассказ. – М.: Дет. лит., 1960. – 16 с.

Кычан: Повесть. – М.: Дет. лит., 1961. – 175 с.

Ласточка: Рассказ. – М.: Мол. гвардия, 1962. – 35 с.

Когда тебя любят: Пьеса. – М.: ВУОАП, 1963. – 68 с.

Благодарность: Повесть. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1963. – 199 с.

Путь к счастью: Роман. – М.: Мол. гвардия, 1963. – 592 с.

Рогатый ягненок: Рассказы. – М.: Дет. лит., 1965.

Кычан: Повесть. – М.: Молот, 1967. – 130 с.

Любовь солдата: Повесть. – М.: Воениздат, 1967. – 33 с.

Сын Сарбая: Повесть. – М.: Дет. лит., 1967. – 119 с.

Кычан: Повесть. – М.: Мол. гвардия, 1968. – 143 с.

Маленькая всадница: Рассказ. – М.: Дет. лит., 1971. – 47 с.

Сыны гор: Повесть. – М.: Воениздат, 1972. – 240 с.

Голос наследников: Роман. – М.: Сов. писатель, 1973. – 247 с.

Аманат: Повесть. – М.: Дет. лит., 1975. – 128 с.

Испытание славой: Роман. – М.: Сов. писатель, 1976. – 318 с.

Сын Сарбая; Аманат: Повести. – М.: Дет. лит., 1978. – 320 с.

Кычан: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1979. – 176 с.

Рогатый ягненок; Бодливый без рожек. Рассказы. – Ф.: Мектеп, 1980. – 52 с.

Рогатый ягненок; Бодливый без рожек. – Ф.: Мектеп, 1981. – 52 с.

Очарованный наследник: Повести. – Ф.: Мектеп, 1982. – 352 с.

Кычан: Повесть. – М.: Мол. гвардия, 1983. – 159 с.

Подарок другу: Рассказы. – Ф.: Мектеп, 1984. – 45 с.

Стальное перо: Роман. – М.: Сов. писатель, 1985. – 480 с.

Загадки Чинары: Рассказы. – Ф.: Мектеп, 1986. – 20 с.

Стальное перо: Роман. – М.: Сов. писатель, 1987. – 477 с.

Сын Сарбая; Испытание славой: Роман и повесть. – М.: Художлит., 1987. – 543 с.

СССР элдеринин тилдеринде

Белый верблюжонок: Повесть. – Баку: 1958. – 48 с. – азерб.

Белый верблюжонок. – Ашхабад: Туркменгосиздат, 1959. – 30 с. – туркм.

Благодарность: Повесть. – Ташкент: Еш гвардия, 1960. – 127 с. – узб.

Кычан: Повесть. – Вильнюс: Литгосиздат, 1961. – 175 с. – литов.

Белый верблюжонок: Повесть. – Душанбе: Таджгосиздат, 1961. – 30 с.

Белый верблюжонок: Повесть. – Кишинев: Картя Молдовеняскэ, 1961. – 31 с. – молд.

Белый верблюжонок: Повесть. – Рига: Латвгосиздат, 1962. – 30 с. – латыш.

Кычан: Повесть. – Кишинев: Картя Молдовеняскэ, 1963. – 185 с. – молд.

Белый верблюжонок: Повесть. – Киев: Детгиз, 1964. – 32 с. – укр.

Белый верблюжонок: Повесть. – Ташкент: Еш гвардия, 1964. – 30 с. – узб.

Кычан: Повесть. – Минск: Беларусь, 1964. – 160 с. – белорус.

Кычан: Повесть. – Рига: Латвгосиздат, 1964. – 132 с. – латыш.

Рогатый ягненок: Рассказ. – Баку, 1968. – 30 с. – азерб.

Кычан: Повесть. – Баку, 1970. – 132 с. – азерб.

Кычан Джакыпов. – Нукус: Каракалпакия, 1970. – 29 с. – каракалп.

Ласточка. – Киев: Радянська Україна, 1971. – 45 с. – укр.

Кычан: Повесть. – Ташкент: Еш гвардия, 1972. – 167 с. – узб.

Маленькая всадница. – Кызыл: Тувин. кн. изд-во, 1972. – 46 с. – тувин.

Рогатый ягненок. – Киев: Вэсэлка, 1972. – 122 с. – укр.

Кычан: Повесть. – Киев: Вэсэлка, 1973. – 151 с. – укр.

Маленькая всадница: Рассказ. – Кишинев: Лумина, 1974. – 44 с. – молд.

Рогатый ягненок: Рассказ. – Таллин: Ээсти раамат, 1975. – 49 с. – эст.

Сын Сарбая: Повесть. — Рига: Лиесма, 1975. — 277 с. — латыш.
 Сын Сарбая: Повесть. — Ташкент: Еш гвардия, 1975. — 217 с. — узб.
 Маленькая всадница: Рассказ. — Баку: Гянджлик, 1976. — 52 с. — азерб.
 Рогатый ягненок: Рассказ. — Душанбе: Маориф, 1976. — 28 с. — тадж.
 Маленькая всадница: Рассказ. — Ташкент: Еш гвардия, 1977. — 39 с. — узб.
 Аманат: Повесть. — Рига: Лиесма, 1981. — 168 с. — латыш.
 Рогатый ягненок. — Алма-Ата: Жалын, 1981. — 128 с. — каз.
 Аманат: Повесть. — Баку: Гянджлик, 1982. — 133 с. — азерб.
 Аманат: Повесть. — Минск: Юнацтва, 1982. — 188 с. — белорус.
 Аманат: Повесть. — Вильнюс: Вага, 1982. — 143 с. — литов.
 Испытание славой. — Киев: Днипро, 1982. — 288 с. — укр.
 Рогатый ягненок: Рассказ. — Ереван: Советакан грох, 1983. — арм.
 Кычан: Повесть. — Кишинев: Лит. артистикэ, 1984. — 192 с. — молд.
 Голос наследников: Роман. — Алма-Ата, Жалын, 1985. — каз.
 Голос наследников: Роман. — Алма-Ата: Жазушы, 1985. — 270 с. — каз.
 Горные тюльпаны. — Вильнюс, 1985. — литов.
 Рогатый ягненок: Рассказ. — Рига: Лиесма, 1985. — 31 с. — латыш.
 Рогатый ягненок; Бодливый без рожек: Повести. — Баку: Гянджлик, 1987. — азерб.
 Рогатый ягненок; Бодливый без рожек: Повести. — Душанбе: Маориф, 1987. — 78 с. — тадж.
 Кычан: Повесть. — Киев: Вэсэлка, 1987. — укр.
 Рогатый ягненок; Бодливый без рожек: Повести. — Таллин: Ээсти раамат, 1987. эст.
 Сын Сарбая: Рассказ. — Тбилиси: Накадули, 1987. — 271 с. — груз.

Дүйнө элдеринин тилдеринде

Рогатый ягненок: Рассказы. — М.: Прогресс, 1970. — 23 с. — гуд жарати.
 То же. — малаялам.
 Рогатый ягненок: Рассказы. — М.: Прогресс, 1971. — 22 с. — бенгали.
 Рогатый ягненок: Рассказы. — М.: Прогресс, 1972. — 22 с. — хинди.
 Рогатый ягненок: Рассказы. — М.: Прогресс, 1973. — 24 с. — араб.
 Рогатый ягненок: Рассказы. — М.: Прогресс, 1974. — 24 с. — англ. М.:
 То же. — гуджарати.
 То же. — бенгали.
 То же. — перс.
 Рогатый ягненок: Рассказы. — М.: Прогресс, 1974. — 22 с. — малазийск.
 То же. — маратхи.
 То же. — текст парал. на рус, индонез.
 То же. — Урду

Рогатый ягненок. — М.: Прогресс, 1980. — 22 с. — каннада

То же. — нем.

То же. — англ.

То же. — телугу

Ласточка: Повесть. — М.: Сов. писатель, 1985. — англ.

Ласточка: Повесть. — М.: Сов. писатель, 1985. — пол.

Белый верблюжонок: Рассказ. — Берлин: Киндербухферлаг, 1985. — нем.

Рогатый ягненок: Повесть. — М.: Сов. писатель, 1985. — фр.

Бодливый без рожек: Повесть. — М.: Радуга, 1986. — англ.

Бодливый без рожек: Повесть. — М.: Радуга, 1986. — исп.

Аманат: Повесть. — Варшава: Наша Ксензария, 1987. — пол.

**БЕКНИЯЗОВ
ЖАЙЛООБЕК**
(1940–2002)

Акын Жайлообек Бекниязов 1940-жылы 3-сентябрда Москва районундагы Кызыл-Дыйкан айылында туулган.

1964-жылы Пржевальскидеги пединституттун тил жана адабият факультетин ийгиликтүү бүтүргөн. Ошол эле жылдын күзүндө Советтик Армиянын катарына чакырылган. 1965–1966-окуу жылында Буденый орто мектебинде мугалим, 1967–1971-жж. «Кыргызстан», «Мектеп» басмаларында корректор, кенже редактор, 1971-жылдан «Ленинчил жаш» гезитинин адабият жана искусство бөлүмүндө улук кабарчы, 1976-жылдан «Байчечекей» журналынын улук редактору, 1987-жылдан Басмалар боюнча өкмөттүк комитетте жетектөөчү редактор болуп иштеген.

Ж.Бекниязовдун биринчи ырлары 1963-жылы «Ала-Тоо» журналына жарыяланган. 1968-жылы «Ишеним» аттуу ырлар жыйнагы жарык көргөн.

1974-жылы СССР Жазуучулар союзунун мүчөлүгүнө кабыл алынган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ишеним: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1968. – 62 б.

Кезек: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1970. – 60 б.

Кышкы токой: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1973. – 55 б.

Мен кимди жакшы көрөм: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1975. – 14 б.

Айылдык кыз: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 63 б.

Ала топ: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1978. – 14 б.

Жар боорундагы уялар: Ырлар, легендалар. – Ф.: Мектеп, 1979. – 44 б.

Жанузак мерген: Жомоктор. – Ф.: Мектеп, 1982. – 15 б.

Жылуу таш: Ырлар, табышмактар, жаңылмачтар. – Ф.: Мектеп, 1982. – 64 б.

Майман мамалак: Сценка. – Ф.: Мектеп, 1986. – 16 б.

Баатыр жөжө: Ырлар, табышмактар, жаңылмачтар жана жомок. – Ф.: Мектеп, 1987. – 72 б.

Дарактын үмүтү: Ырлар, поэма. – Ф.: Адабият, 1989. – 120 б.

Орус тилинде

Охотник Жанузак: Сказки. – Ф.: Мектеп, 1982. – 20 с.

Зимний лес: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 76 с.

Башка элдердин тилдеринде

Полосатый мяч: Рассказы. – Киев: Вэсэлка, 1982. – 20 с. укр.

КОТОРМОЛОРУ

Барто А. Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1982. – 56 б.

**БЕКТЕНОВ
ЗИЯШ**
(1911–1994)

Котормочу Зияш Бектенов 1911-жылы 29-октябрда Түп районуна караштуу Кең-Суу айылында туулган. 1925-жылы өз айылындагы башталгыч мектепти, 1930-жылы Фрунзедеги педтехникумду, 1940-жылы Кыргыз Мамлекеттик педагогикалык институтун бүтүргөн.

Эмгек жолун 1930-жылы Сүлүктү шаарында райондук элге билим берүү бөлүмүнүн башчысы болуп иштөө менен баштаган. 1931–1932-жж. Борбордук басма комитетинин Президиумуна караштуу СССР элдеринин борбордук басмасынын Кыргыз секциясынын жооптуу катчысынын орунбасары, Москвадагы Чыгыш эмгекчилеринин коммунисттик университетинде окутуучу, 1932–1934-жж. Кыргызмамбаста окуу-методикалык бөлүмдүн башчысы, 1940–1942-жж. Пржевальскидеги мугалимдер институтунда директордун орунбасары болуп иштеген. 1942–1946-жж. Советтик Армиянын катарында кызмат өтөгөн. 1946-жылдан СССР ИАсынын Кыргыз филиалынын тил адабият институтунда фольклор жана «Манас» эпосу секторунун башчысы жана кеңке илимий кызматкер, 1956–1961-жж. «Мектеп», «Кыргызстан» басмаларында жана Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкармалыгында иштейт. Ал эми 1961-жылдан СССРдин 50 жылдыгы атындагы КМУнун кыргыз тилин жана адабиятын окутуунун ыкмалары кафедрасында ага окутуучу жана доцент болгон.

1933-жылы Т.Байжиев менен тең авторлукта биринчи жолу 3–4-класстар үчүн кыргыз тили окуу китебин чыгарышкан, ал эми 1949-жылы орто мектептер үчүн кыргыз адабияты боюнча биринчи окуу китебин түзүшкөн.

З.Бектенов А.Н.Островскийдин, Н.В.Гогольдун, К.Гольдонинин, Д.Фонвизиндин, А.М.Горькийдин, А.А.Фадеевдин, Н.Хикметтин ж.б. чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

З.Бектенов көп жылдар бою «Манас» эпосун изилдеген. Анын эмгектери «Маданий майдан», «Ала-Тоо» журналдарында жарык көргөн.

1986-жылдан Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

«1941–1945-жж. Германия менен болгон согуштагы жеңиши үчүн», «Эмгек ветераны» медалдары, Кыргыз ССРинин Жогорку Советинин Ардак грамоталары менен сыйланган. Кыргыз ССРинин эл агартуусунун отличниги.

1949-жылы З.Бектенов негизсиз репрессияга туш болуп 10 жылга соттолуп, эркинен ажыратылган. 1955-жылы толугу менен акталып бошотулган жана бардык граждандык укуктары калыбына келтирилген.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Эне тили: Башталгыч мектептердин 4-жылы үчүн эне тили сабактары. (Т.Байжиев менен бирге). – Ф.: Кыргызмамбас, 1933. – 52 б.

Кыргыз тили: Грамматика жана жазуу эрежелери. 3-класс үчүн. (Т.Байжиев менен бирге). – Ф.: Кыргызмамбас, 1935. – 130 б.

Биздин адабият: Хрестоматия. (Т.Байжиев менен бирге). – Ф.: Кыргызмамбас, 1947. – 284 б.

Кыргыз тили: Окуу китеби. (Т.Байжиев менен бирге). – Ф.: Кыргызмамбас, 1947. – 102 б.

Биздин адабият: Хрестоматия. Байжиев менен бирге. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 280 б.

Кыргыз адабияты: Фольклор. 8-класс үчүн. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 283 б.

Кыргыз адабияты: 5-класс үчүн. (Авторлош). – Ф.: Мектеп, 1963.

Кыргыз адабияты: 4-класс үчүн. (Авторлош). – Ф.: Мектеп, 1969.

Эне тилден гүлдесте: Ырлар, макалалар, табышмактар. – Б.: Адабият, 1990. – 32 б.

Замандаштарым жөнүндө эскерүү: Адабий эскерүүлөр. – Б.: Адабият, 1992. – 304 б.

Замандаштарым жөнүндө эскерүү: Адабий эскерүүлөр. 2-бас. – Б.: Б-сыз, 1996. – 320 б.

КОТОРМОЛОРУ

Фадеев А. Талкалоо: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 87 б.

Соболев Л. Жашыл нур. – Ф.: Мектеп, 1958.

Гоголь Н.В. Чыгармалар жыйнагы. 2 томдук. – 1-т. – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 375 б.

Макаренко А. Педагогикалык поэма. – Ф.: Мектеп, 1959.

Ибрагимов Г. Терең тамырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1963.
 Фадеев А. Талкалоо. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 251 б.
 Гоголь Н.В. Таңдалмалар. – Ф.: Мектеп, 1980. – 376 б.
 Гоголь Н.В. Ночь перед рождеством: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1986. – 48 б.
 Летающий корабль: Украин эл жомогу. – Ф.: Мектеп, 1986. – 136 б.

ПЬЕСАЛАР

Гольдони К. «Эки мырзанын малайы», 1940-ж.
 Островский А.Н. «Добул», 1959-ж.
 Хикмет Н. «Унутулган адам», 1970-ж.
 Шоу Б. «Пигмалион», 1983-ж.

**БЕКТЕНОВ
КАСЫМАЛЫ**
(1910–1975)

Жазуучу, драматург Касымалы Бектенов Ысык-Көл районунун Долинка кыштагында туулган. Ата-энесинен эрте ажырап, көп жылдар бою батрак болуп жүрөт да, анан рабфакка окууга кирет.

1929–1934-жж. Нарын кантонундагы комсомол комитетинде, кийин республикалык радио комитетте иштейт. 1935–1941-жж. театр искусствосунун мамлекеттик институтунда окуйт, Улуу Ата Мекендик согуш мезгилинде Советтик Армиянын катарында кызмат кылат.

1945–1947-жж. Кыргызстан мамлекеттик драма театрында артист, Пржевальскидеги облустук драма театрында башкы режиссер, 1952–1957-жж. Кыргызстан мамлекеттик драма театрынын директору, Кыргыз ССРинин Маданият министрлигинин кинематография боюнча башкы башкармасынын орунбасары, 1958–1962-жж. Кыргыз ССРинин Министрлер Советинин алдындагы Кино боюнча башкы башкармалыгынын башчысынын орунбасары, 1964-жылдан өмүрүнүн аягына чейин Т.Сатылганов атындагы Кыргызфилармониясынын адабият бөлүмүнүн башчысы болуп иштеген.

1954-жылы «Тоо арасында» аттуу китеби жарык көргөн. 1955-жылы анын «Берекелүү өрөөн», «Бут башка таарынат» аттуу пьесалары коюлган. К.Бектенов А.А.Фадеевдин «Разгром» романын, кытай жазуучулары Мао Дун жана Лу Синьдин чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

1951-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

1970-жылы «Кыргыз ССРинин эмгек сиңирген артисти» ардак наамын алган.

1958-жылы кыргыз искусствосунун декадасында «Ардак белгиси» ордени жана Кыргыз ССР Жогорку советинин Президиуму тарабынан Ардак грамоталар менен сыйланган. Фрунзе шаарынын КП Биринчи Май райондук комитетине мүчө болуп шайланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Тоо арасында: Аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 56 б.
Токсондогу чал жана анын неберелери. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1954. – 39 б.
Күндө өсөбүз: Тестиер балдар үчүн. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1957. – 64 б.
Таабалды-Пудовкин: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 220 б.
Куйручук. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 175 б.
Апа, китеп окуп берчи: Бөбөктөр үчүн. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 24 б.
Таабалды-Пудовкин. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 208 б.
Болгон экен. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1963. – 71 б.
Эки бала жана таан: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1964. – 30 б.
Райкандын күлкүсү: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1964. – 111 б.
Сөөк өчтү: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1967. – 244 б.
Куйручуктун күлкүсү. – Ф.: Мектеп, 1970. – 28 б.
Мени унутпа: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 151 б.
Досумдун күлкүсү: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1973. – 131 б.
Таабалды-Пудовкин: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1975. – 352 б.
Шайыр Шаршен: Эл куудулу Шаршен жөнүндө ой толгоолор. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 132 б.
Куйручук: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1978. – 143 б.
Баатыр баяны: Повесттер. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 360 б.
Куйручук: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1981. – 144 б.
Топулуу торгой: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1985. – 16 б.
Саяпкердин көз жашы. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 224 б.
Апа китеп окуп берчи: Аңгемелер. 2-бас. – Ф.: Адабият, 1989. – 32 б.

Орус тилинде

- Хохлатый жаворонок: Сказка для детей дошкольного возраста. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1959. – 60 с.
Смех моего друга Райхана. – Ф.: Киргосиздат, 1964. – 198 с.
У горячего озера: Повесть. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1964. – 67 с.
Смех Куйручука. – Ф.: Киргосиздат, 1964. – 198 с.
У горячего озера: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1965. – 56 с.

- Таабалды-Пудовкин: Повесть. – Ф.: Киргосиздат, 1967. – 229 с.
Смех моего друга Райхана. – М.: Сов. писатель, 1969. – 207 с.
Хохлатый жаворонок: Сказка. – Ф.: Мектеп, 1971. – 14 с.
Смех Куйручука: Рассказы. – Б.: Адабият, 1991. – 144 с.

КОТОРМОЛОРУ

- Бианки В.И. Егорканын кызматы: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1955. – 43 б.
Фадеев А.А. Талкалоо: Аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 188 б. Разгром.
Бианки В.И. Егорканын кызматы: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1959. – 176 б.
Мао Дунь. Таң алдында. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 536 б. Перед зарей.

**БЕКТУРОВ
ЖУМАДИЛ**
(1935–2006)

Акын Жумади́л Бекту́ров 1935-жылы 15-декабрда Тянь-Шань районундагы Чет-Нура айылында туулган. Кыргыз мамлекеттик университетинин журналистика бөлүмүн аяктаган.

1956–1961-жж. Ак-Талаа райондук маданият үйүнүн директору, «Колхоз эмгеги» райондук гезитинде адабий кызматкер, «Ленинчил жаш» гезитинде кабарчы, бөлүм башчы, 1969-жылы «Советтик Кыргызстан» гезитинде адабий кызматкер, жооптуу катчы, Нарын облусу боюнча өз кабарчы, 1979-жылы «Мектеп» басмасында редактор, улук редактор, «Адабият», «Кыргызстан» басмаларында редактор, улук редактор болуп иштеген.

Чыгармачылык жолу «Колхоз эмгеги» гезитине «Кел жаңы жыл» деген ырынын басылып чыгышы менен башталат.

Г.Гулианын «Омар Хайамдын айткандары жөнүндө» романын кыргыз тилине которгон.

Ж.Бектуровдун көптөгөн ырларына обон чыгарылган. «Дилжанар» сыяктуу 20дан ырлары музыкалык фондго жазылып алынган.

1993-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жер менен Күн ортосунда: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1981. – 74 б.

Ак өргөө: Ырлар, жаштар үчүн. – Ф.: Мектеп, 1985. – 71 б.

Эмгек күжүрмөндөрү: Очерктер. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 80 б.

Калкагар: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Адабият, 1990. – 100 б.

Дилжанар: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Шам, 1990. – 207 б.

Дил кайрык: Ырлар. – Б., 2002.

КОТОРМОЛОРУ

Г.Гулиа. Омар Хайамдын айткандары жөнүндө: Жаштар үчүн. – Ф.: Мектеп, 1987. – 400 б.

**БЕЛЕКОВ
АБДЫЛДА**

Абдылда Белеков 1928-жылы 1-февралда Ысык-Көл районундагы Корумду айылында туулган.

1943-жылы Темировкадагы Токтогул атындагы орто мектепти аяктагандан кийин Нарындагы кыска мөөнөттүү мугалимдер курсунун география факультетин аяктап, Ат-Башыдагы Талды-Суу орто мектебинде мугалим, Терек-Суу орто мектебинде окуу бөлүмүнүн башчысы болуп иштейт. 1944–1945-жж. Нарын боюндагы Шоро жети жылдык мектебинде директор, 1945–1948-жж. облустук «Ысык-Көл правдасы» гезитинде атайын кабарчы болуп иштеген. «Шайлайбыз» деген биринчи ыры 1946-жылы гезитке басылган. 1948–1952-жж. Кыргыз мамлекеттик университетинде окуп, филология факультетин аяктайт. 1952–1953-окуу жылында Ысык-Көлдөгү Күрмөнтү орто мектебинде тил, адабият сабактарынан мугалим болот. 1953–1957-жж. Кыргызстан окуу педагогикалык басмасында редактор, Кыргызстан Жазуучулар союзунда адабий консультант болуп кызмат аткарат. 1957–1959-жж. Москвадагы эки жылдык Жогорку адабият курсунда окуйт. «Чалкан», «Ала-Тоо» журналдарында, «Кыргызстан маданияты» жумалыгында адабий кызматкер болуп иштейт.

А.Белековдун биринчи ырлар жыйнагы «Айкын жол» деген ат менен 1954-жылы жарык көрүп, аталган чыгармасы орус тилинде басылып чыккан. Орус жазуучуларынын, М.Ю.Лермонтовдун, Р.Гамзатовдун, С.Маршактын чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

А.Белеков 1947-жылдан СССР Жазуучулар союзуна мүчө.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Айкын жол: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 86 б.

Тянь-Шандын жүрөгү: Ырлар жана поэмалар. Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 92 б.

Кожомкул: Поэма жана ырлар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1957. – 106 б.
 Чолпонбай. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 75 б.
 Эки жар: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 148 б.
 Учкуч койчу: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 148 б.
 Ак козу. Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1964. – 16 б.
 Бытбылдык. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1964. – 15 б.
 Миллион жүрөк: Ырлар жана поэмалар. Ф.: Кыргызстан, 1964. – 70 б.
 Эки жүрөк: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 71 б.
 Ак буудай: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 132 б.
 Ак куу: Поэма жана ырлар. . – Ф.: Мектеп, 1970. – 103 б.
 Чабан Ташбай: Поэма. – Ф.: Мектеп, 1974. – 80 б.
 Кожомкул. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 200 б.
 Кожомкул: Дастан. . – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 176 б.
 Бүркүт шаңшыйт: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 204 б.
 Өчпөс от: Ырлар жана балладалар. – Ф.: Мектеп, 1982. – 68 б.
 Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 123 б.
 Кыргыз прометейи: Поэма. – Б. 2004. – 70 б.

Орус тилинде

Ясный путь: Стихи и поэмы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 119 б.

КОТОРМОЛОРУ

Лермонтов М.Ю. Бородино. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1956. – 16 б.
 Гамзатов Р. Бийик жылдыздар. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 252 б.
 Маршак С.Я. Белгисиз жоокер жөнүндө аңгеме. – Ф.: Мектеп, 1981. – 16 б.

БЕЛЕКОВ
 КЕМЕЛ
 АБДЫЛДАЕВИЧ

Акын Кемел Белеков 1956-жылы 26-ноябрда Фрунзе шаарында туулган. 1974-жылы Ысык-Көл районундагы Корумду орто мектебин, 1979-жылы СССРдин 50 жылдыгы атындагы КМУнун филология факультетин аяктаган. 1979–1985-жж. «Ленинчил жаш» гезитинде кабарчы, бөлүм башчы, 1985–1986-жж. «Ала-Тоо» журналынын редакциясында редактор, 1986–1999-жж. «Кыргызстан маданияты» гезитинде бөлүм башчы, жооптуу катчы, 1999–2001-жж. «Аргумент» гезитинин редактору, Кыргыз Республикасынын Борбордук шайлоо комиссиясынын төрагасынын жардамчысы, «Асаба» гезитинин редакторунун орунбасары болуп иштеген. 2003-жылдан Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Басма сөз кызматында эксперт болуп иштейт.

Анын биринчи ыры 1967-жылы «Ленинчил жаш» журналына жарыяланган. 1984-жылы «Турна чакырыгы» аттуу биринчи ырлар жыйнагы жарык көргөн. К.Белеков прозалык чыгармалардын, ырлардын, макалалардын автору.

1986-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Журналисттер союзунун жана Жусуп Турусбеков атындагы адабий сыйлыктардын ээси. 1995-жылы Кыргыз Республикасынын Ардак грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Турна чакырык: Ырлар. . – Ф.: Мектеп, 1984. – 26 б.
 Уйкусуз түндүн ырлары. . – Ф.: Адабият, 1989. – 80 б.
 Ырлар. – Ф.: Адабият, 1989. – 80 б.
 Ку-ка-ре-ку! Б.: Адабият, 1991. – 20 б.
 Залкар: Көркөм публицистика. – Ф.: Кыргызстан, 1996. – 250 б.

**БЕРДИБАЕВ
АБДЫРАШИТ**
(1916–1980)

Акын, обончу Абдырашит Бердибаев 1916-жылы Ак-Суу өрөөнүндөгү (азыркы Москва району) Мал-Табар кыштагында туулган. Алты айлык бала кезинде эки көзүнөн, кийинчерээк ата-энесинен ажырап, Сары-Кунан деген ырчыны ээрчип жүрүп таалим алат. 1935-жылдардан баштап эл арасында ырдай баштайт.

1938-жылы «Фрунзе» деген ыры биринчи жолу «Кызыл Кыргызстан» гезитинде жарыяланат. 1942-жылы Осмонкул Бөлөбалаев менен жолугушуп 1944–1953-жж. филармонияда солист болгон.

1949-жылы А.Бердибаевдин биринчи ырлар жыйнагы, 1958-жылы орусча ырлар жыйнагы чыгат.

А.Бердибаев 1948-жылдан СССР Жазуучулар союзуна мүчө болгон.

1974-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» деген наам берилген.

Адабият менен искусствого сиңирген эмгеги үчүн А.Бердибаев «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «1941–1945-жылдары Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалдары, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 47 б.

Ырлар: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 98 б.

Конгуроо: Ырлар жана поэмалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 119 б.

Адам жолу: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 135 б.

Тандалган чыгармалар: – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 321 б.

Адамдарга ачык кат: Поэма жана ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 146 б.

Адамдарга кайрылуу: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 131 б.

Даңктайм сени Кыргызстаным: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1973. – 75 б.

Тандалмалар: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 239 б.

Орус тилинде

Я доволен: Лирикалык ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 106 б.

Утренний зов: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 139 б.

Луч времени: Ырлар жана поэма. – М.: Советский писатель, 1969. – 75 б.

Глазами сердце: Стихотворения и поэмы. – Ф.: Мектеп, 1977. – 126 с.

Доброта: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 148 с.

**БЕРДИКЕЕВ
КАНБОЛОТ**

Жазуучу, публицист, Канболот Бердикеев 1938-жылы 1-сентябрда Жумгал районундагы Кайырма айылында туулган. 1955-жылы Чаек орто мектебин, 1960-жылы К.И.Скрябин атындагы Кыргыз мамлекеттик айыл чарба институтунун ветеринардык факультетин аяктаган.

Эмгек жолун 1960-жылы В.И.Ленин атындагы колхоздо ветеринардык врач болуп иштөө менен баштаган. 1964-жылы райондук ветеринардык станциянын начальнигинин орунбасары, 1975-жылдан Жумгал райондук малды бордоп семиртүүчү колхоздо ветеринардык лабораториянын башчысы, башкы ветврач болуп иштеген. 1980-жылдан 1997-жылга чейин Чаек эт комбинатында ветврач болуп эмгектенет. Азыркы мезгилде ардактуу эс алууда.

Чыгармалары 1960-жылдан баштап басма сөз беттеринде жарыялана баштаган. 1976-жылы «Абийир» деген ат менен новеллалар жыйнагы жарык көргөн.

1979-жылдан СССР Жазуучулар союзунун, 1971-жылдан Кыргызстан Журналисттер союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Абийир: Новеллалар. – Ф.: Мектеп, 1976. – 50 б.

Көкө-мерен: Повесть жана жанытмалар. – Ф.: Мектеп, 1977. – 184 б.

Айдың-Көл: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 172 б.

Нуска: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 197 б.

Айып: Повесть, аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1986. – 288 б.

Капсалан: Повесттер. – Б.: Кыргызстан, 1995. – 224 б.

Чоң апамдын жомогу: Повесть. – Б.: Изат, 1998. – 54 б.

**БОБУЛОВ
КАМБАРАЛЫ
(1936–2003)**

Сынчы, акын, прозачы Камбаралы Бобулов 1936-жылы Ноокат районундагы Өсөр айылында туулган. 1958-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин аяктаган. 1962-жылы КПСС БКнын алдындагы коомдук илимдер академиясынын угуучусу, 1965-жылы ошол эле академиянын аспиранты болуп, 1966-жылы филология илимдеринин кандидаттыгына диссертациясын ийгиликтүү жактаган.

Эмгек жолун 1958-жылы «Ала-Тоо» журналында адабий кызматкер болуп иштөөдөн баштаган. 1963–1965-жж. «Правда» гезитинин Кыргызстан боюнча өз кабарчысы, 1966-жылдан «Кыргызстан пионери» гезитинин редактору, 1976–1982-жж. ВААПтын Кыргыз Республикасындагы бөлүмүнүн директору, 1982-жылдан Кыргыз ССР Илимдер академиясынын тил жана адабият институтунун сектор башчысы, 1985-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунда көркөм котормо боюнча кеңешчи болуп иштеген. 1992-жылдан республикалык «Кыргыз тил» коомунун президенти, 1990–1994-жж. Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаты болгон.

1960-жылдан СССР Жазуучулар союзунун сын боюнча, 1969-жылдан сынчылардын Эл аралык ассоциациясынын мүчөсү болуп шайланган.

К.Бобуловдун чыгармалары орус тилинде дагы жарык көргөн.

Ал Хафиздин, И.Чавчавадзенин, каракалпак жазуучусу Бердахтын ырларын жана поэмалардан үзүндүлөрүн которгон.

1959-жылдан бери СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы, 1995-жылы «Манас эпосуна 1000 жыл», 1996-жылы «Даңк», 2000-жылы «Ош–3000» медалдары, Кыргыз ССРинин жана ВЛКСМ БКнын Ардак грамоталары менен сыйланган. Кыргыз Республикасынын эл агартуусунун отличниги, Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Айлуу түндө күйгөн от: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 72 б.
- Түштүк кызы: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 163 б.
- Эркинбек: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1963. – 49 б.
- Адабий турмуш ойлору: Макалалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 176 б.
- Махабат аралы: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 118 б.
- Адабият жана мезгил: Адабий сынлар менен публицистикалык макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 196 б.
- Таң шоокуму: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1977. – 108 б.
- Фольклор жана адабият: Адабий сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 268 б.
- Түштүк кызы: Повесть, аңгемелер, очерктер. – Ф.: Мектеп, 1983. – 256 б.
- Акыл кыялы: Ыр китеп. – Ф.: Мектеп, 1985. – 284 б.
- Армандуу биздин балалык: Повесттер жана жол очерки. – Ф.: Мектеп, 1988. – 288 б.
- Токтогулдун кербени. – Ф.: Кыргызстан, 1989. – 42 б.
- Жаңы тилке: Адабий иликтоолор жана сын макалалар. – Б.: Адабият, 1991. – 352 б.
- Арман китеп: Ырлар. – Б.: Акыл мамконцерни, 1997. – 208 б.

Орус тилинде

- Девушка с юга: Повесть. – М.: Сов. писатель, 1964. – 175 с.
- Традиции и новаторство в киргизской прозе. – М.: Мысль, 1966. – 16 с.
- Проблемы традиций и новаторства в киргизской прозе. – М.: Мысль, 1966. – 16 с.
- Девушка с юга: Повесть. – М.: Худож. лит., 1969. – 110 с.
- Пути развития реализма в киргизской прозе. – Ф.: Мектеп, 1969. – 167 с.
- Критика и литературный процесс: Литературно-критические статьи. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 210 с.
- Остров любви: Книга стихов. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 237 с.
- Крик сердца: Книга стихов. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 160 с.
- Веселая песня: Токтогуля. – Ф.: Кыргызстан, 1989. – 42 с.

Башка элдердин тилдеринде

Девушка с юга: Повесть. – Рига: Лиесма, 1972. – 90 с. – лат.

КОТОРМОЛОРУ

- Бердик. Өмүр ырлары. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 104 б.
- Хафис. Казалдар. – Ф.: Мектеп, 1972. – 50 б.

**БОРБИЕВ
ЭРКИН
БЕЙШЕНАЛИЕВИЧ**

умер 2015.

Жазуучу, киносценарист, публицист Эркин Борбиев 1937-жылы 12-августта Сокулук районундагы Асылбаш айылында туулган.

1956-жылы Фрунзедеги А.С.Пушкин атындагы №5 орто мектебин бүтүрүп, 1960–1966-жж. КМУнун филология факультетинин журналистика бөлүмүндө окуган, 1971–1973-жж. Москвада Жогорку режиссердук жана сахналык курстардын угуучусу болгон.

Эмгек жолун 1960-жылдан райондук «Эмгек даңкы» гезитинде адабий кызматкер болуп иштөө менен баштаган. 1963-жылдан Кыргызстан ЛКСМ БКнын Калинин райондук комитетинде катчы, Кыргызстан ЛКЖС БКда инструктор, сектор башчы, бөлүм башчы, Кыргыз ССРинин КП БКнын маданият бөлүмүндө сектор башчы, 1975–1986-жж. Кыргызстан Кинематографисттер союзунун башкармасынын орунбасары, 1988–1991-жж. «Советская Культура» гезитинин атайын кабарчысы болуп иштеген. 1990–1991-жж. Кыргыз Республикасынын маданият фондунун башкармасынын биринчи орунбасары болуп шайланган. 2000-жылдан КМУнун журналистика факультетинин доценти, профессор.

Макалалары, очерктери, аңгемелери 1957-жылдан бери үзгүлтүксүз жарыяланып келет. Биринчи китеби «Мен жазды сагындым» деген ат менен 1967-жылы жарыкка чыккан.

Орус жана кыргыз тилдеринде жазат. Э.Борбиев кыргыз драматургиясындагы «И фильмы начинаются со слов» жыйнагынын жана кош тилдүү жазуучулардын прозалык чыгармаларынын жыйнактарынын авторлорунун бири жана түзүүчүсү.

Ю.Герман, С.Фарфельдин «С этих дней не смолкнет слава» деген китебин кыргыз тилине которгон.

Э.Борбиев көптөгөн оюн-зооктук жана даректүү киноленталардан болгон: «Улыбка на камне», «Тринадцатый звук», «Будь, что будет», «Солдатенок» (экрандаштырылган), «Еще один радостный день», «Хроника суровых лет», «Автопоезд», «Кыргызстандын кинолетописи» үчилтиги ж.б.

автору. Ал «Сандардын чатагы» аттуу биринчи кыргыз мультфильминин сценарийин жазган жана улуттук киноискусствонун жаны түрүн уюштурууга белгилүү салым кошкон. 1984-жылдан «Манас» эпосун орус тилинде басып чыгаруу жана даярдоо иштерине жигердүү катышкан.

1982-жылы «Кыргыз Республикасынын искусствосуна эмгек сиңирген ишмер» деген ардактуу наам берилген.

1984-жылдан Жазуучулар союзунун, 1977-жылдан Журналисттер союзунун мүчөсү.

В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы, Кыргыз ССРинин, ВЛКСМ БКнын, СССР КСнын Ардак грамотасы, эстелик жана юбилейлик белгилер менен сыйланган. «СССР кинематографиясынын отличниги».

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Мен жазды сагындым: Аңгемелер жана повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 48 б.

Кайрадан саат тогузда: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 92 б.

Мала күндүн батышы: Повесттер жана аңгемелер – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 236 б.

Орус тилинде

В четверг, после дождя: Повести рассказы. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 264 с.

Мультипликациялык сценарийлери

Сандардын чатагы. 1983.

Солдатенок – балдар үчүн фильм (Ч.Айтматовдун чыгармасы боюнча).

**БОРБУГУЛОВ
МУХТАР**
(1930–2004)

Тамсилчи, окумуштуу, сынчы, драматург Мухтар Борбугулов 1930-жылы 5-майда Сузак районундагы Кыз-Көл айылында туулган. Атасы Борбугул комуз чертип ырдаган, аты кыйлага угулган киши болгон.

1946-жылы Жалал-Абаддагы педагогикалык окуу жайын, 1949-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин (ал кезде педагогикалык институту) филология факультетин бүтүп, 1952-жылы Москвадагы СССР илимдер академиясынын Горький атындагы адабият институтунун аспирантурасына жиберилген. 1957-жылы «Кыргыз совет драматургиясы» деген темада кандидаттык диссертация жактап, 1964–1966-жж. Казак ССРинин илимдер академиясынын докторанты, 1967-жылы профессор, КМУнун СССР элдеринин адабият кафедрасынын башчысы, 1988-жылдан Кыргыз Совет Энциклопедиясынын башкы редактору, «Ала-Тоо» журналында бөлүм башчы, Кыргыз мамлекеттик университетинде доцент, журналистика кафедрасынын башчысы болуп иштейт.

М.Борбугуловдун ырлары райондук жана облустук гезиттерге 1946-жылдан баштап чыга баштайт. Студент кезинде жазган «Ак алтын усталары» аттуу пьесасы республикалык көп актылуу пьесалардын конкурсунда сыйлыкка көрсөтүлгөн. 1952-жылдан тамсил жаза баштаган. 1955-жылы анын «Тамсилдер жана ырлар» аттуу биринчи жыйнагы, 1958-жылы «Горькое лекарство» деген китеби орус тилинде чыгат.

М.Борбугуловдун «Элеттик жигит» аттуу романы кыргыз, орус тилдеринде жарыкка чыккан.

1950-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

1981-жылы «Улуттук жана интернационалдык биримдик» деген китебине СССР Жазуучулар союзунун сыйлыгы ыйгарылган.

«Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалдары, ВЛКСМдын Ардак грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тамсилдер жана ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 120 б.

Тамсилдер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 94 б.

Кыргыз совет драматургиясынын өсүү жолу. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 18 б.

Тамсилдер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 114 б.

Керегем, сага айтам... – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 113 б.

Турмуштун теренин көздөй. – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 172 б.

Элеттик жигит. Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1964. – 104 б.

Учу-кыйырсыз жол. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 182 б.

Тандалган тамсилдер. – Ф.: Мектеп, 1973. – 124 б.

Кенч капкасын ачып...: Макалалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1975

Орус тилинде

Горькое лекарство: Басни. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 62 с.

Пути развития киргизской советской драматургии. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 137 с.

Джигит из глухого анла: – Роман. – М.: Сов. писатель, 1967. – 261 с.

Бабушка и спутник: Комедия. – М.: ВААП, 1977. – 58 с.

**БОРОНЧИЕВ
ЫСМАЙЫЛ**
(1910–1978)

Төкмө акын Ысмайыл Борончиев 1910-жылы Чүй районуна караштуу Бурана айылында туулган.

Ы.Борончиев 1929-жылы биринчилерден болуп колхозго кирет. Ошол мезгилде анын ырлары кеңири тарап, 1936-жылы Кыргыз мамлекеттик филармониясына алынып, «Биринчи беш жылдык» деген ыры басма сөздө жарыяланат. Ысмайылдын курч айтыш ырлары кесиптеш курбусу, төкмө ырчы Токтонали Шабданбаев менен бирге эл арасында ырдап жүргөн кезинде жаралган. 1949-жылы акындын «Ырлар жыйнагы» аттуу эскерүү китеби, 1973-жылы орус тилинде «Красный ток» китеби чыккан.

1958-жылы «Кыргыз Эл артисти» деген наам алган.

СССР маданиятынын отличниги.

Советтик Кыргызстандын искусствосу менен адабиятын өнүктүрүүдө сиңирген эмгеги үчүн Ы.Борончиев «Эмгек Кызыл Туу» ордени, «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалдары жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Ардак грамотасы менен сыйланган.

Фрунзе шаардык Эл депутаттарынын V–VII чакырылышына депутат болуп шайланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Шамбет. – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 46 б.

Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 53 б.

Кызыл кырман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 48 б.

Шамбет: Поэма жана ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 106 б.

Айтыштар. – (Т.Шабданбаев менен бирге) – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 132 б.

Менин сөзүм: Аспүрүм балдар үчүн. – Ф.: Мектеп, 1965. – 108 б.

Ырчынын өмүрү. – Ф.: Мектеп, 1969. – 131 б.

Кызыл кырман. Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 112 б.

Бакыт булагы: Ырлар жана дастан. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 148 б.

Мекеним: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1973. – 264 б.

Орус тилинде

Красный ток: Стихи и поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 112 с.

**БӨКӨНБАЕВ
ЖООМАРТ**
(1910–1944)

Акын, драматург, котормочу Жоомарт Бөкөнбаев 1910-жылы 16-майда Токтогул районуна караштуу Мазар-Сай айылында туулган. 1726–1931-жж. Ошпогу, андан соң Фрунзедеги педтехникумда, 1933–1935-жж. Москвада журналисттердин коммунисттик институтунда окуйт.

Эмгек жолун 1931-жылы «Кызыл Кыргызстан» гезитинде бөлүм башчы болуп иштөөдөн баштап,

1935–1941-жж. «Ленинчил жаш» гезитинин редактору, «Советтик адабият жана искусство» журналынын башкы редактору болуп иштеген. Ж.Бөкөнбаев 1941-жылы өз эрки менен Советтик Армиянын катарына кирип, «Родина үчүн алга» дивизиялык гезиттин редактору болуп калат.

Ош кантондук гезитинде Ж.Бөкөнбаевдин «Жер алган кедейлерге» аттуу ыры 1927-жылы жарыяланат. 1933-жылы «Эмгек төлү» аттуу алгачкы китеби жарык көргөн.

1935-жылы жарык көргөн «Алтын кыз» поэмасы анын чыгармачылыгында зор роль ойноп, анын сюжети боюнча музыкалык драма түзүлгөн, ал «Семетей» пьесасынын жана Токтогул операсынын либреттосунун автору, «Айчүрөк» жана башка опералардын либреттолорунун авторлошу.

«Алтын кыз» поэмасы 1936-жылы орус тилинде жарык көрүп, жыйынтыгында Ж.Бөкөнбаевдин башка чыгармалары да орусчага которулган. Ал көптөгөн обондуу ырлардын текстинин автору.

Ш.Руставели, А.С.Пушкин, М.Ю.Лермонтовдун ж.б. чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

1934-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

«Ардак белгиси» ордени менен сыйланган.

«Манас» эпосунун сюжети боюнча фильм тартууга даярдык көрүп жатканда, кызмат ишсапары учурунда Ж.Бөкөнбаев күтүүсүз каза болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

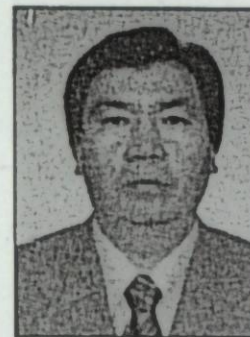
Кыргыз тилинде

- Алтын кыз. – Ф.: Кыргызмамбас, 1933. – 18 б.
Эмгек төлү: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1933. – 25 б.
Ак алтын менен кара алтын: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1934. – 40 б.
Добулбас: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1935. – 80 б.
Алтын кыз: Поэма жана ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1934. – 32 б.
Жоомарттын ырлары. – Ф.: Кыргызмамбас, 1936. – 178 б.
Алтын кыз: Поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1938. – 79 б.
Комуз: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1938. – 142 б.
Айчүрөк: 6 сүрөттүү опера. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 16 б.
Алтын кыз. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 58 б.
Балдар үчүн ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 23 б.
Каргаша. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 31 б.
Токтогул. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 50 б.
Токтогулдун өмүрү. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 78 б.
Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 212 б.
Айчүрөк: 6 сүрөттүү опера. – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 16 б.
Токтогулдун өмүрү. – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 80 б.
Бүркүт таңшыды. – Ф.: Кыргызмамбас, 1941. – 66 б.
Шумкар ыры. – Ф.: Кыргызмамбас, 1942. – 51 б.
Ажал менен ар-намыс. – Ф.: Кыргызмамбас, 1943. – 38 б.
Кагылайын тууган жер: Ырлар жыйнагы. – Ф.: 1943. – 48 б.
Чабуул: Жаңы ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1944. – 32 б.
Ырлар жана поэмалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1946. – 355 б.
Чыгармаларынын толук жыйнагы: 2 томдук: 1-т. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 343 б.
Чыгармалар: 2-т. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 272 б.
Ажал менен ар-намыс: Поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 76 б.
Чептен эрдин күчү бек: Ырлар, тамсилдер жана поэмалар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1959. – 92 б.
Чыгармалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 319 б.
Өмүр: Ырлар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 136 б.
Кыргыздын Ала-Тоосу: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Мектеп, 1958. – 74 б.
Тандалган чыгармаларынын 2 томдугу: 1–2-т. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 532 б.
Алтын кыз: Драма. – Ф.: Мектеп, 1976. – 48 б.
Ажал менен ар-намыс: Поэма. – Ф.: Мектеп, 1979. – 40 б.

Тандалмалар: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 328 б.
Торгой менен жагалмай: Тамсилдер. – Ф.: Мектеп, 1983. – 28 б.

Орус тилинде

Золотая девушка. – Ф.: Киргизгосиздат, 1936. – 39 с.
Комуз: Избранные стихи. – М.: Сов. писатель, 1947. – 95 с.
Избранные стихи. – Ф.: Киргизгосиздат, 1955. – 68 с.
Избранное: Стихи и поэмы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 319 с.
Жаворонок и Ястреб: Басни. – Ф.: Мектеп, 1984. – 32 с.

**БӨКӨШОВ
ЖАМГЫРБЕК**

Адабиятчы, философ Бөкөшов Жамгырбек, 1954-жылы 10-ноябрда Токтогул районунун Үч-Терек айылында туулган. 1972-жылы «Өзгөрүш» орто мектебин алтын медаль менен бүтүрүп, Кыргыз мамалекеттик университетинин филология факультетин 1977-жылы артыкчылык диплому менен бүтүргөн.

1977–1978-жж. Кыргыз энциклопедиясында илимий рекдактор, 1978–1981-жж. Кыргыз мамлекеттик университетинде аспирантурада окуган. 1981–1992-жж. ушул университетте окутуучудан профессорлук кызматка чейин иштеген. 1983-жылы философия илимдеринин кандидаты. 1992-жылы философия илимдеринин доктору болгон. Социалдык жана педагогикалык илимдер академиясынын (Москва ш.) академиги. 1992–1995-жж. И.Арабаев атындагы педуниверситеттин 1-проректору, 1995–2000-жж. Жогорку Кеңештин Мыйзам чыгаруу жыйынында депутат болгон жана Билим, илим, маданият боюнча парламенттеги жана парламенттер арасындагы комитет, комиссиялардын төрагасы болуп иштеген. 2000–2005-жж. Жалал-Абад мамлекеттик университетинде ректор, 2005-жылдан Чүй университетинде проректор, ректор, кафедра башчысы, вице-президент. Социалдык-саясий технологиялар институтунун директору.

Алгачкы адабий-сын макаласы университеттин 1-курсунда окуп жүргөнүндө жарыяланган.

1993-жылдан Кыргызстан Жазуучулар Союзунун мүчөсү.

Көптөгөн эл аралык конференцияларда доклад жасаган. «Даңк» медалы, 1998-жылы Франциянын өнөр жай бирикмесинин алтын медалы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Таанып билүүнүн табышмактары. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 68 б.
Билим. Инсан. Коом. – Б.: 1994. – 32 б.
Аскар Акаев жана билим стратегиясы. – Жалал-Абад, 2000. – 116 б.
Философия жана адабият. – Жалал-Абад 2002, – 174 б.
Философия, Окума. – Жалал-Абад, 2003. – 2001 б.
Элүү ыр: Ырлар жыйнагы. – Жалал-Абад, 2004. – 70 б.

Орус тилинде

- Предпосылочное знание. – Б.: Илим, 1991. – 147 с.
Истоки и горизонты познания. – Жалал-Абад, – 2000. – 216 с.
Современный университет: Проектирование будущего. – Жалал-Абад, – 2002. – 34 с.
Качество образования, качество жизни, качество труда. – Жалал-Абад, – 2003. – 28 с.
Неизбежность онтологии. – Жалал-Абад, – 2004. – 96 с.
Любовь к мысли. – Жалал-Абад, – 2004. – 115 с.

**БӨЛӨБАЛАЕВ
ОСМОНКУЛ**
(1888–1967)

Төкмө акын, Осмонкул Бөлөбалаев 1888-жылы мурдагы Пишпек уездинин Чоң-Далы айылында туулган. Осмонкул 12 жашка келгенде айылдык молдодон он жыл окуп, араб тамгасында казакча, татарча чыккан ыр китептерин окуп таалим алат.

Революциядан кийин Калык Акиев менен жолугушуп, ырчылык кесибин баштап, Калыктан ырдоону үйрөнөт. 1926-жылы Түркологдордун I съездинде өзүнүн саламдашуусун айтып катышкан.

О.Бөлөбалаев 1931-жылы Кыргыз драмтеатрына артист болуп кирип, ырлары басмага чыга баштайт. 1936-жылы Кыргыз мамлекеттик филармониясына которулуп, эл аралап ыр ырдап комуз чертет. 1958-жылы 70 жаш курагында Москвада өткөн кыргыз искусствосу менен адабиятынын декадасында искусство менен адабиятка сиңирген эмгеги үчүн Ленин ордени менен сыйланган.

О.Бөлөбалаевдин биринчи китеби 1936-жылы «Осмонкулдун ырлары» деген ат менен жарыкка чыккан. 1958-жылы орус тилинде «Поэма о счастье» китеби жарыкка чыккан.

О.Бөлөбалаевдин кыргыз адабияты менен искусствосуна чоң эмгек сиңиргендиги үчүн совет өкмөтү Ленин, эки жолу «Эмгек Кызыл Туу» ордендери, «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалы жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган, 1942-жылы «Кыргыз ССРинин Эл артисти» деген ардактуу наам берилген.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Осмонкулдун ырлары (Эл акыны Осмонкулдун тандалмалуу ырлар жыйнагы). – Ф.: Кыргызмамбас, 1936. – 103 б.

Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1947. – 52 б.
 Ашымжан: Поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 87 б.
 Мекеним: Поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 100 б.
 Баатырдын баяны: Поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 139 б.
 Тандалган чыгармалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 256 б.
 Чыныбай мерген: Поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 30 б.
 Гүлдана: Жомок. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1959. – 28 б.
 Гүлшайыр: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 124 б.
 Чыгармалар: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 227 б.
 Баатырбек: Поэма жана ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 115 б.
 Октябрьдын жарчысымын: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1964. – 98 б.
 Жалтанбас: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1965. – 51 б.
 Өлбөс адамдар: Эскерүүлөр. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 104 б.
 Менин өмүрүм: Эскерүүлөр. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 229 б.
 Тандалган чыгармалар. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 569 б.
 Чыныбай мерген: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1975. – 28 б.
 Тандалмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 158 б.
 Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1981. – 56 б.
 Осмонкул: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 216 б.

Орус тилинде

Поем о счастье: Сборник стихов. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958 – 71 с.
 Ашымджан: Поэма. – Ф.: Киргизгосиздат, 1963 – 83 с.

**БӨЛӨКБАЕВ
САМАНСУР**
(1918–1984)

Жазуучу, котормочу Самансур Бөлөкбаев 1918-жылы 25-августа Москва районунун Кызыл-Дыйкан кыштагында туулган.

1937-жылы С.Бөлөкбаев Фрунзедеги педагогикалык техникумду бүткөндөн кийин «Ленинчил жаш» гезитинде адабий кызматкер болуп иштейт. Кийин Чаткал районунда райОНОнун башчысы, 1939–1940-жж. «Кыргызстан пионери» гезитинин редакторунун орунбасары, «Ленинчил жаш» гезитинин адабият бөлүмүнүн башчысы, котормочу, 1941-жылы С.Бөлөкбаев Ат-Башы районундагы «Ак-Жар» жети жылдык мектебинде директор болуп иштеп, бир жылдан кийин Советтик Армиянын катарына чакырылат. 1946–1949-жж. «Кызыл Кыргызстан» гезитинде адабий кызматкер, жооптуу катчынын орунбасары, 1967–1969-жж. «Кыргызкинопрокатта» редактор-котормочу болуп иштеген.

С.Бөлөкбаев өзүнүн адабий чыгармачылык ишин адегенде балдар адабияты боюнча көркөм адабият китептерин которуудан баштаган. Улуу Ата Мекендик согушка чейин эле ал А.Пантелеевдин «Пакет», В.Гюгонун «Гаврош» аттуу китептерин кыргыз тилине которгон.

1978-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» деген наам берилген.

Ал 1964-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

С.Бөлөкбаев «Каармандык үчүн», 1941–1945-жж. Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендиги үчүн», «Японияны жеңгендиги үчүн» медалдары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жолдоштору жоодон куткарды: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 26 б.

Ачуу, таттуу аралаш. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 190 б.

Күлгөндүн билгени бар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 140 б.

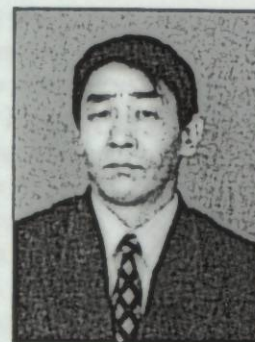
Өнөрлүү кыз. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 164. – 114 б.
 Чындык. – Ф.: Кыргызмамбас, 1966. – 170 б.
 Аскар азамат. – Ф.: Мектеп, 1967. – 12 б.
 Калп айтсам майнеке болоюн... – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 250 б.
 Жусуп менен. – Ф.: Мектеп, 1969. – 167 б.
 Чымчыкейдин жоруктары. – Ф.: Мектеп, 1973. – 87 б.
 Татаал тагдыр. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 307 б.
 Эмесе айтып берейин: Азил-тамашалуу повесть. – Ф.: Мектеп, 1977. – 116 б.
 Чындык: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 340 б.
 Байтур: Повесть, аңгемелер, мыскылдар. – Ф.: Мектеп, 1980. – 200 б.
 Өмүр бою: Автобиографиялык повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 252 б.
 Калп айтсам: Сатиралык аңгемелер, юморлор, чымчыкейлер. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 172 б.

Орус тилинде

Смех берет: Сатирические и юмористические рассказы. – М.: Сов. писатель, 1968. – 118 с.
 Истина: Повести. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 208 с.
 Жизнь на волоске: Роман в 3-х книгах. – М.: Сов. писатель, 1984. – 368 с.

КОТОРМОЛОРУ

Гюго В. Гаврош. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 30 б.
 Пантелеев Н. Пакет. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 45 б.
 Тихонов Н. Мен алиге жашап жүрөм. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 20 б.
 Гайдар А. Тимур жана анын командасы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 120 б.
 Фучик Ю. Дарга асылаар алдында. – Ф.: Кыргызмамбас, 1951. – 130 б.
 Осеева В. Васек Трубачев жана анын жолдоштору. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 230 б.
 II китеп. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1953. – 250 б.
 III китеп. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1955. – 240 б.
 Сервантес М. Шумдуктуу Дон Кихот. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 669 б.
 Рыбаков Н. Канжар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1959. – 296 б.
 Гюго В. Куугунтук жегендер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 673 б.
 Новиков Прибой. Цусима 1-китеп. – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 424 б.
 2-китеп. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 500 б.
 Абрамов С. Лениндин мавзолейи. – Ф.: Мектеп, 1967. – 91 б.
 Сибиряк М. Ак алтын. – Ф.: Мектеп, 1968. – 250 б.
 Баруздин С. Өткөндөрдү эскерип. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 310 б.
 Фучик Ю. Дарга асылар алдындагы сөз. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 240 б.

БУГУБАЕВ
 БАРЧЫНБЕК
 АСАНБЕКОВИЧ

Акын Барчынбек Бугубаев 1963-жылы 15-майда Кочкор районундагы Көк-Жар айылында туулган.

1981–1988-жж. Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетинде окуган.

Эмгек жолун университетти бүткөндөн кийин лингвистика кафедрасында иштөөдөн баштаган. 1990-жылдан «Путь к знаниям» («Билимге жол») гезитинин редактору, 1991–1995-жж. Мамлекеттик Телерадиокомпаниясынын көркөм адабият бөлүмүнүн редактору, 2000-жылдан Чүй университетинде эмгектенген.

Чыгармачылык жолу 1980-жылы «Жаш ленинчи» журналына жарыяланган «Китеп» аттуу ырынан башталат.

1988-жылдан бери Кыргызстан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Кыргыз Республикасынын жаштар сыйлыгынын лауреаты.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ак бороон: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1990. – 52 б.

Адамзатка кайрылуу: Поэмалар. – Б.: Бийиктик, 2003. – 200 б.

**БУЛАРКИЕВА
МАРИЯМ**

Акын Мариям Буларкиева 1937-жылы 1-майда Талас районундагы Козучак айылында туулган.

1959-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн. 1963–1965-жж. Москвадагы СССР Жазуучулар союзунун алдындагы Жогорку адабият курсунун угуучусу болгон.

Эмгек жолун 1959-жылы Кыргызокуупедмамбаста редактор болуп иштөөдөн баштап, 1966-жылы «Жаш ленинчи» журналынын катчысы, 1980-жылдан башкы редактору, 1987-жылдан Талас, Нарын, Ысык-Көл, Чүй облустары боюнча Кыргызстан Жазуучулар союзунда адабий кеңешчиси болуп иштеген.

1953-жылдан анын ырлары басма сөздөрдө басыла баштайт. 1958-жылы «Тамчы» деген ат менен алгачкы китеби жарык көргөн. Акындын чыгармалары орус, украин, тажик, өзбек, казак тилдерине которулган. М.Буларкиеванын көптөгөн ырларына обон чыгарылган.

1858-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы, Кыргыз ССРинин Жогорку Кеңешинин, ВЛКСМ БКнын жана Кыргызстан ЛКЖС БКнын Ардак грамоталары менен сыйланган. Эл агартуунун отличниги, Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер. Жазуучу аялдар ассоциациясынын жетекчиси.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тамчы: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 118 б.

Памир гүлдөрү: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 104 б.

Мээрим: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 26 б.

Эненин сүйүүсү: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1964. – 85 б.

Невадагы шаар: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп 1969. – 103 б.

Алыкул: Ыр менен жазылган повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 164 б.

Өмүр жазы: Ырлар, поэмалар, легендалар. – Ф.: Мектеп, 1973. – 71 б.

Учкун: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 127 б.

Бейкут күндөр: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1977. – 130 б.

Кер өзөн: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 47 б.

Жаркын жаз. Ырлар – Ф.: Мектеп, 1985. – 92 б.

Салкын тор: поэмалар жана ырлар. – Ф.: Адабият, 1989. – 168 б.

Баатыр жөнүндө баян. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 68 б.

Орус тилинде

Верность: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 60 с.

На солнечных склонах: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 60 с.

Арча: Стихи. – М.: Сов писатель, 1980. – 96 с.

Снежные горы: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1982.

**ГАПАРОВ
МУРЗА**
(1936–2002)

Жазуучу, драматург, киноматург Мурза Гапаров 1936-жылы 22-мартта Ноокат районундагы Нойгут айылында туулган. 1962-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн. 1965–1967-жж. Москвадагы Жогорку сценардык курсунун угуучусу болгон.

Эмгек жолун колхозчу болуп иштөөдөн баштап, 1957-жылы геологиялык чалгындоо партиясында жумушчу, 1962-жылы мугалим, 1963-жылы Кыргыз ССРинин Мамлекеттик телерадиокомитетинин редактору, 1968-жылы «Кыргызтелефильмдин» редактору, 1970-жылы Кинематографисттер союзунун кеңешчиси, 1974-жылдан Ош шаарындагы Кыргыз драмтеатрында адабий бөлүмдүн башчысы, 1984-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун Ысык-Көл облусу боюнча кеңешчиси, 1987-жылдан «Кыргызфильмдеги» сценардык мастерскойдун мүчөсү болгон.

Чыгармалары 1950-жылдары жарыялана баштаган. 1963-жылы «Мейман» аттуу повести өзүнчө жарык көргөн. «Тагдыр чечүүчү түн» (1975), «Дарыялардын шоокуму» (1979), «Биздин үйдүн Карлсону» (1983) пьесалары, «Күнөстүү арал», «Бул жаман эмес», Р.Ибрагимбеков менен бирге «Көчө», «Квартирант», «Бабалар өрөөнү» толук метраждуу көркөм фильмдердин сценарийлеринин автору.

Академик К.Юдахин жана З.Кайназарова жөнүндө документалдуу фильмдердин жана ондон ашык хроникалык-документалдык фильмдердин сценарийлеринин автору.

1971-жылдан СССРдин Кинематографисттер союзунун, 1974-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү. Кыргыз Республикасынын Эл жазуучусу.

Кыргыз ССРинин Жогорку Кеңешинин Грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Мейман: Повесть. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1963. – 63 б.
Бир шилтирил жүзүм. – Ф.: Мектеп, 1966. – 20 б.
Кара-Колдун каздары: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1973. – 128 б.
Биздин жакта Арстанбапта. – Ф.: Мектеп, 1977. – 13 б.
Дарыялардын шоокуму: Повесттер. – Ф.: Мектеп, 1979. – 136 б.
Кызыл беде: Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 168 б.
Күнөстүү арал: Драмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 168 б.
Бир шилтирил жүзүм: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1984. – 20 б.
Жаңгак токойдун жомогу: Повесттер жана аңгемелер – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 460 б.
Жаңгак токойдун жомогу: Повесттер жана аңгемелер – Ф.: Адабият, 1989. – 280 б.

Орус тилинде

- Гроздь винограда: Сказка. – Ф.: Мектеп, 1959. – 20 с.
Гость: Маленькая повесть. – М.: Дет. лит., 1970. – 46 с.
Диккий гусь: Повести, рассказы. – М.: Сов писатель, 1976. – 256 с.
Ночь предопределений: Пьеса. – М.: ВААП, 1978. – 53 с.
Солнечный остров: Фантазия в 2-х действиях. – М.: ВААП, 1978. – 49 с.
Диккий гусь: Повести, рассказы. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 271 с.
Гроздь винограда: Сказка. – Ф.: Мектеп, 1983. – 20 с.
У нас в Арсланбобе: Стихи. – Ф.: Адабият, 1989. – 16 с.

**ГИЛЯЗЕТДИНОВ
ИЛЬГИЗ
ТАЛИПОВИЧ
(ИЛЬГИЗ ТАЛИП)**

Жазуучу, акын, котормочу Ильгиз Гилязетдинов 1938-жылы 1-январда Жаңы-Жол Аксы районунун Ак-Суу кыштагында туулган. Аксуу орто мектебин аяктагандан кийин Жаңыжол райаткомунда бөлүм башчы болуп иштейт. 1961-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин журналистика бөлүмүн аяктаган. 1961–1971-жж. Кыргыз ССРинин радиоуктуруу жана телекөрсөтүү комитетинде жаштар, адабий-музыкалык берүүлөр редакцияларында редактор, ага редактор, башкы редактордун орунбасары болуп иштейт. 1971–1982-жж. «Кыргызстан маданияты» жумалыгында жооптуу катчы, 1983–1991-жж. Республикалык саясий-сатиралык «Чалкан» журналында башкы редактордун орунбасары, 1991–1999-жж. Парламенттик, өкмөттүк «Эркинтоо» гезитинде башкы редактордун биринчи орунбасары, баш баяндамачы кызматтарын аткарат.

И.Гилязетдиновдун алгачкы адабий чыгармалары мектепте окуп жүргөн кезинде республикалык, облустук жана райондук гезиттерге жарыяланган. Студент кезинде анын ыр, аңгемелери гезит-журналдар менен катар, «Тартуу», «Жалын» сыяктуу жыйнактарга да басылат.

И.Гилязетдинов котормо жаатында үзүрлүү эмгектенип, И.Буниндин «Кыштак», Абайдын «Накыл сөздөрү» С.Маршактын «Мунар-мунарча», Софокльдын «Антигона», Н.Басовдун «Жолборс баяны», Р.Мустафиндин «Абышка менен ажал», Г.Губайдын «Маякчынын кызы» сыяктуу повесть, аңгеме, драмаларын, Л.Толстой, А.Чехов, М.Жалил, М.Танк, П.Бровка, Р.Гамзатов, К.Кулиев, М.Карим, Ж.Икрам, Р.Кутуй, Н.Хубиев, И.Рустамбеков, Я.Шиваза, С.Сияев сыяктуу акын-жазуучулардын чыгармаларын которгон. Кыргыз окурмандары «Эдигей» (татар), «Маадай кара» (хакас) эпосторунун айрым главалары менен анын котормосунда таанышкан. И.Гилязетдинов ондогон фильмдерди да кыргызчалаган.

И.Гилязетдиновдун бир катар сатиралык чыгармалары орус, казак, өзбек, татар тилдерине которулган.

Ага 1994-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятка эмгек сиңирген ишмер» наамы ыйгарылган. «Эмгектеги каармандыгы», «Эмгек ардагери» медалдары менен сыйланган.

И.Гилязетдинов СССР Жазуучулар, СССР Журналисттер союздарынын мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ардактуу адам. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 20 б.

Кулунчак: Аңгемелер жана повесть. – Ф.: Мектеп, 1985. – 138 б.

Сиздин таанышыңыз эмеспи?: Сатиралык аңгемелер, интермедиялар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 155 б.

Шапата. Ырлар жана поэма – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 52 б.

Ырларымда жан сырым: Ырлар. – Б.: Плюс, 2004. – 316 б.

Мекендин чыныгы уулу. – Б., 2005. – 210 б.

Кыргызстандын баш багбаны. – Б., 2006. – 52 б.

Күрдөөл: Ырлар. – Б., 2008. – 315 б.

КОТОРМОЛОРУ

Г.Губай: Маякчынын кызы: Проза. – Ф.: Мектеп, 1961. – 10 б.

С.Маршак. Мунар-мунарча: Аңгеме. – Ф.: Мектеп, 1979, – 22 б.

Носов Н.Н. Жолборс жөнүндө: Аңгеме. – Ф.: Мектеп, 1984. – 14 б.

**ДАНИКЕЕВ
ӨСКӨН**

Жазуучу Өскөн Даникеев Сокулук районунун Чоң-Жар айылында 1934-жылдын 21-декабрында туулган.

1948–1951-жж. борборубуздагы №5 кыргыз орто мектеп-интернатында тарбияланып, 1951-ж. Москвадагы тоо-кен институтуна кабыл алынган. 1956–1962-жж. өз кесибин боюнча республикабыздын кендеринде, Кыргыз ССР Эл чарба советинде жетектөөчү инженер, ал эми 1962–1975-жж. Фрунзе политехникалык институтунда алгач катардагы окутуучу, кийин кафедранын доценти болуп иштеген. Билим берүү тармагында биринчи болуп кыргыз тилинде «Сызма геометрия» окуу китебин жазган (1970-ж.). Ошондой эле «Инженердик графика боюнча орусча-кыргызча терминологиялык сөздүгүн» (1974-ж.) түзгөн.

Ө.Даникеев Москвадагы СССР Жазуучулар союзунун алдындагы Жогорку адабий курсту аяктап, адегенде «Алатоо» журналынын проза бөлүмүн жетектеп, андан соң жазуучулар уюмунун адабий кеңешчиси катары кызмат өтөйт. 1984-жылы Кыргызстан Жазуучулар союзунун катчысы болуп шайланган.

Ө.Даникеевдин «Бакыр» баяны 1961-жылы жарыяланган. Кийин «Кыздын сыры» аттуу повести жарык көрүп, орус, француз ж.б. тилдерге которулуп, көркөм фильм тартылган.

Автордун «Көкөй кести» романы үчүн 1986-жылы Токтогул атындагы мамлекеттик сыйлык ыйгарылган.

Жазуучу Достоевский, Лесков, Анкилов, Азиз Несин, Вампиловдун чыгармаларын которуп, алардын драмалык чыгармалары облустук, республикалык театрларда коюлган.

Ө.Даникеев СССР жазуучулар союзунун адабий фонд башкармалыгынын, Кыргыз Республикасынын шайлоолор боюнча Борбордук комиссиясынын, ошондой эле республикалык, эл аралык бир катар уюмдардын мүчөсү болгон. 1984-жылдан бери Кыргызстан тынчтык фондусунун төрагасы. Кыргыз совет энциклопедиясынын техникалык редакциясынын мүчөсү

Эл ортосундагы ыгымак, бейпилдикти сактоо, бекемдөө жаатындагы үзүрлүү ишмердиги үчүн Советтик тынчтык фондусу менен Эл аралык Тынчтык Фондулар Ассоциациясынын Алтын медалдары ыйгарылган.

Эл агартуунун жана СССР Куралдуу күчтөрүн маданий жактан тейлөө озипасынын отличниги, Кыргыз техникалык университетинин жана Кыргыз улуттук университетинин Ардактуу профессору. III даражадагы «Манас», «Ардак белгиси» ордендери, медалдар, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Ардак грамоталары менен сыйланган. 1991-жылы «Кыргыз республикасынын Эл жазуучусу», 2003-жылы «Бишкек шаарынын ардактуу жараны» деген наамдар берилген. И.Раззаков атындагы КТУнун, Ж.Баласагын атындагы КУУнун ардактуу профессору.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Кыздын сыры – Ф.: Кыргызмамбас, 1964. – 186 б.
Сыйкырдуу таш. – Ф.: Мектеп, 1965. – 72 б.
Өмүр белестери. – Ф.: Мектеп, 1970. – 208 б.
Кызыл аска: Повесттер, драма жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 266 б.
Көз ирмемдеги өмүр: Роман. – Ф.: Мектеп, 1981. – 256 б.
Көкөй кести: Роман жана повесттер. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 421 б.
Кыздын сыры. – Б.: Учкун концерни, 1997. – 103 б.
Арман. – Б.: Учкун концерни, 2005. – 505 б.
Сызма геометрия: Окуу китеби. – Ф.: Мектеп, 1970. – 188 б.
Инженердик графика боюнча кыскача орусча терминологиялык сөздүк. – Ф.: Илим, 1974. – 155 б.

Орус тилинде

- Сердце матери: Повести. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 252 с.
Юный Кутуйан: Роман, повести, рассказы. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 367 с.
Жизнь – мгновение; В дни невзгод. – М.: Сов писатель, 1989. – 496 с.
Вся жизнь впереди /Р.Чмонин менен авторлош/. – Мосфильм басмасы, 1981. – 104 б.

Башка элдердин тилдеринде

- Рози Нихон. – Душанбе: Маориф, 1983. – 47 б. – таж.
Видчай. – Киев: Днипро басм., 1990. – 221 б. – укр.

**ДАУТОВ
КАДЫРКУЛ**

Сынчы, адабиятчы Кадыркул Даутов 1940-жылы 10-сентябрда Алай районундагы Үч-Төбө айылында туулган. 1961-жылы Токмок шаарындагы республикалык маданият агартуу окуу жайын, 1969-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн. 1970–1973-жж. СССР Илимдер академиясынын М.Горький атындагы Бүткүл дүйнөлүк адабият институтунун аспирантурасында окуган. 1973-жылы филология илимдери боюнча кандидаттык диссертациясын жактайт.

1973-жылы КСЭнин адабият жана искусство редакциясынын жетекчиси, 1974–1975-жж. Кыргыз илимдер академиясынын Тил жана адабият институтунда илимий кызматкер, 1976–1981-жж. Кыргыз ССР Илимдер академиясынын тил жана адабият институтунун совет адабияты секторунун башчысы, 1983-жылдан СССРдин 50 жылдыгы атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин СССР элдеринин адабияты кафедрасынын окутуучусу, 1985–1986-жж. «Кыргызстан маданияты» жумалыгынын бөлүм башчысы, 1989–1999-жж. Кыргыз Республикасынын Илимдер академиясынын тил жана адабият институтунун бөлүм башчысы болуп иштеген. 1999–2005-жж. Чүй университетинин Кыргыз тили жана адабияты кафедрасынын башчысы, 2005–2007-жж. И.Арабаев атындагы университеттин профессору, 2007-жылдан Ж.Баласагын атындагы КМУнун профессору.

1960-жылдардын экинчи жарымынан бери адабий-сын чыгармаларын жазып келет. «Ырдын өмүрү» аттуу алгачкы адабий-сын макалалар жыйнагы 1977-жылы жарык көргөн. Непизги чыгармаларын орус, кыргыз тилдеринде жазат.

1978-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

“Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмери”.

Кыргыз ССРинин Жогорку Кеңешинин Ардак грамоталары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ырдын өмүрү: Адабий-сын макалалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 112 б.

Жаңы чектерге: Адабий-сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 216 б.

Главное – поиск: Адабий-сын макалалар жыйнагы. – Ф.: 1982.

Сөз өнөрүнүн эстетикасы: Макалалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 191 б.

Таланттар жана тагдырлар: Адабий макалалар. – Ф.: Адабият, 1988. – 224 б.

Терендиктер жана бийиктиктер: Макалалар. – Ф.: Адабият, 1991. – 272 б.

Адабий сын кантип жаралган?: Монография. – Б.: 2002. – 247 б.

Албан кырдуу алп акындын дүйнөсү: Монография – Б.: Басма Тамга, 2003. – 400 б.

Мезгил сыны жана мен. – Б.: Бийиктик, 2004. – 525 б.

Түркүн дүйнө элестеринен. – Б.: Бийиктик, 2005. – 333 б.

Издегеним тубаса акын, тунук поэзия. – Б.: Бийиктик, 2008. – 476 б.

ДЕГЕНБАЕВА
АЛЫМКАН

Акын, котормочу Алымкан Дегенбаева 1941-жылы 12-майда Москва районунун Беловодск айылында туулган. 1961–1967-жж. Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин сырттан окуп бүтүргөн.

А.Дегенбаева 1958-жылдан алгач фабрикада тигүүчү, Сүрөтчүлөр үйүндө килемчи, республикалык Эл чыгармачылык үйүндө машинистка, мектепте мугалим, Ош пединститутунда лаборант, китепканачы, окутуучу, Кыргызстан Жазуучулар союзунун адабий кеңешчиси, Кыргыз Мамлекеттик драма театрында жана Чүй облустук Шаршен атындагы театрда адабий бөлүмдүн башчысы болуп иштеген. Азыр А.Өмүралиев атындагы Бишкек шаардык драма театрында эмгектенүүдө.

А.Дегенбаеванын чыгармачылыгы 1962-жылы башталып, алгачкы «Кызыл мончок» аттуу ырлар жыйнагы 1972-жылы жарыкка чыккан. Ошол эле ырлар жыйнагы «Советский писатель» басмасынан «Красные бусы» деген ат менен орус тилинде 1984-жылы басылып чыккан. А.Дегенбаеванын чыгармалары украин, өзбек, казак тилдерине которулган.

1975-жылдан Жазуучулар союзунун мүчөсү, «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмери».

В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы, Кыргыз ССРинин Жогорку Советинин Грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кызыл мончок: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 56 б.

Түйүн: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 64 б.

Күдөр: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1979. – 88 б.

Чоң эне менен небере. – Ф.: Мектеп, 1983. – 12 б.

Бозунач: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 149 б.

Шамшыкал: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 92 б.

Портреттер: Ырлар жана поэма. – Ф.: Адабият, 1990. – 152 б.

Суусаган тамырлар: Ырлар жыйнагы. – Б., 2006. – 145 б.

Орус тилинде

Красные бусы: Сборник стихов. – М.: Сов. писатель, 1984. – 56 с.

**ДӨЛӨЕВ
ӨМҮРБЕК**

Акын Өмүрбек Дөлөев 1947-жылы 15-сентябрда Ак-Талаа районунун Коңорчок айылында туулган. Финансы-экономикалык техникумун 1970-жылы, Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетинин журналистика бөлүмүн 1982-жылы бүтүргөн.

«Алдыдагы өмүрлөр» аттуу алгачкы ыры 1969-жылы «Ленинчил жаш» гезитине жарыяланган. Очерктери, публицистикалык чыгармалары аркылуу окурмандарга журналист катары да таанымал.

Эмгек жолун 1967-жылы Ак-Талаа райондук «Кыргыз айыл чарба техника» өндүрүштүк бирикмесинде айдоочу болуп иштөө менен баштаган, Ак-Талаа райондук финансы бөлүмүндө инспектор болуп иштеген.

1970-жылдан Ак-Талаа райондук «Айыл турмушу» гезитинде үзгүлтүксүз иштеп, учурда ошол гезиттин редактору.

Акындын 50гө жакын ырларына жана «Шырдакбектин боз жорго», «Айымдын арманы», «Эр Тайлак» ж.б. дастандарына музыка жазылган.

1976-жылдан бери СССР Журналисттер союзунун, 1986-жылдан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Кыргыз Республикасынын Ардак грамотасы менен сыйланган.

Жаш акындардын республикалык фестивалынын лауреаты.

2003-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятынын мыкты кызматкери», 2006-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» наамдары берилген. «Кыргыз тили» төшбелгисинин ээси, Нарын облусунун ардактуу атуулу.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Сезим тамчысы: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1979. – 35 б.

Алтын топ: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1981. – 12 б.

Үмүт оту: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 47 б.

Мен – мекендин чырпыгы: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1987. – 30 б.

Өмүр көчү: Ырлар-I. – Нарын шаардык басмакана, 1996. – 210 б.

Өмүр көчү: Ырлар-II. – Нарын шаардык басмакана, 1997. – 210 б.

Ак-Талаа куттун жергеси: Тарыхый түзүм. – Б.: Финансы чарба башкармалыгынын басмаканасы, 1996. – 226 б.

Казыбек: Кан-жандан чыккан казалдар. – Б.: Бийиктик, 2003. – 300 б.

Ак мөөр – Ак-Талаанын айпериси. – Б.: Учкун, 2005. – 112 б.

Өмүр күүсү. – Б.: Бийиктик, 2005. – 463 б.

**ДҮЙШӨЕВ
ШАЙЛООБЕК**

Акын Шайлообек Дүйшөев 1950-жылы 29-февралда Ат-Башы районундагы Ат-Башы айылында туулган. 1968-жылы айылындагы орто мектепти, 1980-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн. 1968–1970-жж. Советтик Армиянын катарында кызмат өтөгөн. 1970–1975-жж. куруучу мекемелерде жумушчу, бетончу, Ат-Башы райондук гезитинде кабарчы болуп иштейт. 1980-жылдан облустук «Нарын правдасы» гезитинде кабарчы, облустук телерадио уктуруу комитетинде редактор болгон.

1983–1990-жж. Кыргыз филармониясында адабий бөлүмдүн башчысы, 1990–1996-жж. «Ала-Тоо» журналынын бөлүм редактору, «Кыргызстан маданияты» гезитинин бөлүм башчысы, 1996-жылдан «Асаба» гезитинде кабарчы, редактордун орунбасары, биринчи орунбасары, «Агым» гезитинин кызматкери, «Азаттык» радиоберүүсүнүн кызматкери болуп иштеп келет.

Ш. Дүйшөевдин чыгармалары 1968-жылдан жарыяланып келе жатат.

1985-жылы «Аптап» аттуу биринчи поэтикалык жыйнагы чыккан.

1987-жылдан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

2006-жылы «Кыргыз Республикасынын Эл акыны» деген ардак наам ыйгарылган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Сүйлөшкөңгө чейин сөз: Ырлар. – Ф.: Адабият, 1989. – 72 б.

Кайдыгерлик: Ырлар. – Ф.: Адабият, 1991. – 80 б.

Тайгүлүк: Ырлар. – Ф.: Адабият, 1991. – 16 б.

Арабадагы ыр: Публицистикалар, пародия, айтыш, тамаша, обондуу ырлар, поэмалар жана кара сөздөр. – Б.: Шам, 1999. – 384 б.

Арабадагы ыр 2. – Б.: Педагогика, 1999. – 430 б.

**ЕГИНАЛИЕВ
САНЖЫ
(КЕРИМБЕКОВ С.)**

Акын, жазуучу Санжы Егиналиев 1925-жылы 9-декабрда Сокулук районунун Шалта айылында туулган. 1949-ж. Фрунзе шаарындагы А.С.Пушкин атындагы № 5 кыргыз орто мектебин, 1953-ж. КМУнун филология факультетин бүтүргөн. 1943-ж. Советтик Армиянын катарына чакырылган, Улуу Ата Мекендик согуштун катышуучусу.

1953-жылы Кыргыз ССРинин ИАнын Тил, адабият жана тарых институтунда кенже илимий кызматкер, 1954-жылы «Ленинчил жаш» гезитинин редакциясында адабий кызматкер, 1955-жылдан «Советтик Кыргызстан» гезитинин адабият жана искусство редакциясында адабий кызматкер, бөлүм башчы, 1963–1965-жж. Кыргызстан КП БКнын аппаратында идеология бөлүмүнүн инструктору, 1965–1975-жж. «Чалкан» журналынын башкы редактору, 1975–1979-жж. республикалык Китеп сүйүүчүлөр коомунун төрагасынын орунбасары, 1979-жылдан «Мектеп» басмасынын балдар жана өспүрүмдөр редакциясында башчы, 1986-жылдан ушул басманын башкы редактору болуп иштеген.

1965–1975-жж. бир нече жолу Фрунзе шаардык эмгекчи депутаттар Советинин депутаты болуп шайланган.

Алгачкы чыгармасы 1953-жылы, «Ак кайың» аттуу биринчи ырлар жыйнагы 1963-жылы жарык көргөн.

Хафиздин, М.Турсун-Заденин, П.Бровканын, К.Симоновдун, С.Есениндин, Хафиздин, Ван Миндин ж.б. чыгармаларын кыргыз тилине которгон. 1973-жылы Р.Шүкүрбековдун чыгармачылыгы боюнча кандидаттык диссертациясын жактаган.

Улуу Ата Мекендик согуштун II даражадагы ордени, «1941–1945-жж. Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендиги үчүн», «Улуу Ата Мекендик согуштагы жеңишке 20 жыл», «Улуу Ата Мекендик согуштагы жеңишке 30 жыл», В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн», «Эмгектин ардагери» медалдары, Кыргыз ССРинин Жогорку Советинин Ардак грамоталары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Ак кайын: Ырлар. – Ф.: 1963. – 41 б.
Пионердик салют: Поэма жана ырлар. – Ф.: Мектеп, 1965. – 38 б.
Марыйка: Очерктер, аңгемелер, фелъетондор. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 86 б.
Ала-Арча: Поэма жана ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 63 б.
Райкан Шүкүрбеков: Монография. – Ф.: Мектеп, 1971. – 181 б.
Солдаттын сапары: Публицистика, аңгеме, очерктер. – Ф.: Мектеп, 1977. – 111 б.
Кызыл калем: Повесттер, поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1983. – 224 б.
Эл согушту жек көрөт: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1985. – 136 б.
Эненин үмүтү: Ырлар, поэмалар. – Кыргызстан, 1976. – 78 б.
Табам, чагам!: Сатиралар жыйнагы (74 автордун чыгармалары) / *тузгон С.Егиналиев*. – Б., 1975.

Орус тилинде

- От Ганга до Кремля: Стихи и поэмы. – Ф.: Мектеп, 1973. – 105 с.

КОТОРМОЛОРУ

- Петрусь Бровка. Күндөр өтүп баратат: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан. – 1966. – 155 б.
Мирзо Турсун-Заде. Гангдан Кремлге чейин: Поэмалар, ырлар. – Ф., 1973.
Есенин С. Көгүлтүр нөшөр шоокуму: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1980. – 46 б.
Ван Мин. Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1981.
Эмрах менен Селви, Лейли менен Мажнун, Тахир жана Зухра: Түрк эл повесттери. – Ф., 1988. – 1037 б.
Э.Сетон-Томпсон. Жаныбарлар жөнүндө аңгемелер. – Ф.: Адабият, 1991. – 242 б.
Мектеп окуучулары үчүн толеранттуулукту тарбиялоого арналган китептер. «Толеранттуулук үчүн» эл аралык фондусу. 1997–2003-жж. – Б.

ЖАКИЕВ
БЕКСУЛТАН

Жазуучу, драматург, Бексултан Жакиев 1936-жылдын 16-январында Тоң районунун Бөкөнбаев айылында туулган.

1958-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн. 1960–1962-жж. Москвадагы Сценаристтердин жогорку курсунун угуучусу болгон

1958–1959-жж. Кыргыз мамлекеттик медициналык институтунда кыргыз тили мугалими, 1963–1968-жж. «Кыргызфильм» киностудиясында редактор, 1968–1972-жж. Кыргыз ССР маданият министрлигинде, 1972–1975-жж. Кинокомитетинде редактор, 1975–1983-жж. Кыргыз ССРинин маданият министрлигинин бириккен репертуардык-редакциялык коллегиясынын башкы редактору, 1984–1987-жж. Б.Бейшеналиева атындагы искусство институтунда мугалим, 1991-жылдан доцент, 2005-жылдан профессор, 1988–1992-жж. Кыргыз Театр ишмерлер союзунун башкармалыгынын катчысы, 1992–1993-жж. Кыргыз Республикасынын Президентинин мамлекеттик кеңешчиси, 1994–2000-жж. «Манас-1000» Мамлекеттик дирекциясынын көркөм жетекчиси, директору, 1994-жылдан Кыргыз Республикасынын Токтогул атындагы мамлекеттик сыйлык боюнча комитетинин төрагасы.

Б.Жакиев 1959-жылы мыкты пьесалардын республикалык конкурсунда баш байгени алган «Атанын тагдыры» аттуу алгачкы драмасы менен таанылган.

Б.Жакиев С.Алешиндин, С.Михалковдун, Б.Брехтин жана М. Ауэзовдун драмаларын которгон.

2000–2003-жж. Б.Жакиев даярдаган Долбоордун негизинде манасчылык, дастанчылык, төкмөлүк өнөрлөр ЮНЕСКО тарабынан Бүткүл адамзат оозеки мурасынын шедеври деп жарыяланып, колдоого алынды.

Кыргыз ССРинин 50 жылдыгына «Баскан жол» (1974), Муратбек Рыскуловдун 70 жылдыгына «Урматтап Муке дечү элек» (1988), Чынгыз Айтматовдун 60 жылдыгына «Адам аты», «Манас» эпосунун 1000 жылдыгына

Таластагы (1995), Кыргыз мамлекеттүүлүгүнүн 2200 жылдыгына «Улуу түндүк» ж.б. театрлаштырылган адабий сценарийлерди жазган.
1966-жылдан СССР Кинематографисттер союзунун мүчөсү.

1974-жылы «Кыргыз Республикасынын искусствосуна эмгек сиңирген ишмер». 1993-жылы «Кыргыз Республикасынын Эл жазуучусу» деген ардак наамдар берилген.

1989-жылы Кыргыз ССРинин Токтогул атындагы, 1994-жылы Казакстандын Т.Айтбергенов атындагы эл аралык, 1996-жылы Жамбыл Жабаев атындагы эл аралык сыйлыктары ыйгарылган.

Кыргыз Республикасынын Эл агартуусунун отличниги (1996) жана Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин ардактуу профессору.

1972-жылы Украин ССРинин ЖСнын Президиумунун Ардак грамотасы жана медалы, 2004-жылы III даражадагы Манас ордени жана «Даңк» (1997), «Астана» (1999) медалдары, Саха (Якутия) Республикасынын Өкмөтүнүн грамотасы (2006) менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Бороондуу жолдо: Новеллалар жана пьеса – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 152 б.

Атанын тагдыры: Драмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 188 б.

Эртең жаңы жыл: Драмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 272 б.

Мен байкемден улуумун: Новеллалар, киносценарийлер жана драма. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 232 б.

Саадак какты: Драмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 400 б.

Орус тилинде

Мой старший брат моложе меня. /Перевод Л.Павлова/ В сб.: Киргизские рассказы. – М.: Сов. Писатель, 1965.

Мой старший брат моложе меня. В сб.: Герои суровых лет. – Ф.: Кыргызстан, 1968.

Мой старший брат моложе меня. /Перевод М.Ватагина/. – Ф.: Кыргызстан, 1968.

Встреча в городе ветров. Ф.: Мектеп, 1969.

Встреча в городе ветров: Рассказы. – Ф.: Мектеп, 1986.

ПЬЕСАЛАРЫ

«Атанын тагдыры» 1960-жылы Кыргыз Мамлекеттик драма театрында, Алма-Ата, Ашхабад, Мары, Байрамалы, Аркалык, Караганды, Ош, Жалал-Абад, Жамбул, Гурьев, Семей, Нарын, Павлодар, Чымкент, Талды-Коргон, Ташауз, Кызыл-Ордо, Чаржоу, Жизак, Бишкек ж.б. шаарларындагы театрларда жана 1965-жылы Москвадагы Кремль театрында кыргыз искусствосунун 10 күндүгүндө коюлган.

«Миң кыял» 1964-ж. Нарын муздрам, Ош кыргыздрам ж.б. театрларында коюлган.

«Алтын аяк». Кыргыз академдрама театрында (1968, 1974); Ош өзбек муздрамтеатрында, Сыр-Дарыя өзбек театрында (1974) ж.б. коюлган.

«Улуу үркүндө». Жантөшев атындагы Ысык-Көл театрында 2006-жылы коюлган.

«Өкүм». 1971-жылы Кыргыз академдрамтеатрында коюлган.

«Эртең жаңы жыл». 1979-жылы Ош кыргыз драмтеатрынын гастролунда Москвадагы Малый театрда, Фрунзе, Ош, Караганды, Семей ж.б. театрларда коюлган.

«Жолугушуу». 1979-жылы Ош кыргыз драма театрында, 2007-жылы Кыргыз улуттук драма театрында (Бишкек) коюлган.

«Күттүргөн жаз да келээр». 1981-жылы Кыргыз академиялык драмтеатрында, Ош кыргыз драмтеатрында коюлган.

«Саадак какты». 1982-жылы жазылып, 1986-жылы Москвада өткөн Кыргыз академтеатрдын декадасында Малый театрда, Кыргыз академтеатрында, Ысык-Көл драмтеатрында коюлган.

«Кызыл жалын от кечкендер». 1986-жылы айрым элдик театрларда коюлган.

«Үмүт». Бир көшөгөлүү пьеса.

«Жаза». Муратбек Рыскулов атындагы Нарын театрында коюлган (1988).

«Жүрөлүчү жүрөк оорутпай». 1989-жылы Ош кыргыз драма театрында, 1991-жылы Кыргыз академиялык драма театрында, Жантөшев атындагы Ысык-Көл театрында, Шаршен атындагы Чүй театрында, 2008-жылы Мухтар Ауэзов атындагы казак академиялык драма театрында коюлган.

Орус тилинде

«Золотая чаша». (Перевод М.Рощина). Москва. ВУОАП. 1968.
Крупская атындагы орус драма театрында коюлган.
«Встреча» (Перевод К.Йонайтене). Москва. ВУОАП, В сб.: «Киргизские драмы». – Ф.: Кыргызстан, 1984.
«И придет весна долгожданная». Москва. ВУОАП.

КИНОСЦЕНАРИЙЛЕРИ

Мурас. «Кыргызфильм» киностудиясы, 1969.
Закым. «Ала-Тоо» журн. №8, 1970; «Мен байкемден улуумун» жыйнагына басылган.
Өнөр баяны. «Кыргызфильм» киностудиясы, 1974. – К-пте: Эртең жаңы жыл (1979).
Куутун. 1985 – Киносценарийлердин республикалык конкурсунда II байгеге ээ болгон.
Алтын балык баяны: Телефильм. «Кыргызтелефильм» студиясында таратылган.

КОТОРМОЛОРУ

Горький М., Чехов А.П. Эскерүүлөр. «Ала-Тоо» № 1, 1960.
Алешин С. Палата: Драма. Кыракадемдрамтеатр. 1963.
Абуль Фарадж. Токсон санат. (А.Жакыпбеков менен авторлош). – Ала-Тоо, № 5, 1961. «Жер деми» жыйнагы (Сирия жазуучуларынын чыгармалары). – Ф.: Кыргызстан. 1971.
Брехт Б. Өлөрмөн эне жана анын балдары: Драма. Кыргыздрамтеатр, 1979; «Ала-Тоо» журн., №4, 1979.
Апендинин жоруктарынан 502 тамаша. 502 анекдота. Апенди – Ф.: Мектеп, 1985. – 208 б.
М.Ауэзов. «Абай» (драма). К. Жантөшев атындагы Ысык-Көл театрында, 1997-жылы Алма-Атада Мухтар Ауэзовдун 100 жылдыгына арналган эл аралык фестивалда коюлган.

ЖАКИШЕВ
ӨМҮРКУЛ
(1909–1978)

Сыңчы адабиятчы Өмүркул Жакишев 1909-жылы Кант районунун Үч-Эмчек айылында туулган. 1921–1925-жж. Ө.Жакишев Пишпектеги интернатта окуп, андан кийин педагогикалык техникумга кирет. Техникумдун акыркы курсунан Орто Азиядагы мамлекеттик университетке окууга жиберилет. 1931–1934-жж. чейин ал Москвадагы редакциялык басма институтунда окуусун улантат.

1934–1937-жж. Кыргызстан мамлекеттик басмасында көркөм адабият боюнча редактор, андан кийин Кыргызстан Жазуучулар союзунун жооптуу катчысы болуп иштейт. 1940–1949-жж. ал Кыргыз ССР Министрлер Советинин алдындагы искусство иштери боюнча башкарманын начальниги, 1952-жылга чейин Кыргызстан Жазуучулар союзунун жооптуу катчысы болот. 1958–1965-жж. Кыргыз ССР Илимдер академиясынын тил жана адабият институтундагы «Манас» секторунда иштеген.

Ал адабий-сын ишмердүүлүгүн 30-жылдардын башында баштап, Кыргыз адабиятынын маселелери боюнча макалаларды республикалык гезит-журналдарга жарыялаган.

Ө.Жакишев «Ардак белгиси» ордени жана «Эмгектеги каармандыгы үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалдары, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары менен сыйланган.

1935-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү. Кыргыз ССРинин Жогорку Советинин II чакырылышына депутат болуп шайланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кыргыз адабиятынын тарыхый очерки. – Ф.: Кыргызмамбас, 1943. – 279 б. (М.Богданова, К.Рахматулин, Т.Саманчин менен бирге).

**ЖАКШЫЛЫКОВ
АСАН**

Акын, драматург, жазуучу, котормочу жана коомдук ишмер Асан Жакшылыков 1949-жылы 6-октябрда Нарын районундагы Миң-Булак айылында туулган.

1968-жылы Фрунзедеги политехникалык техникумун, 1976-жылы К.И.Скрябин атындагы Кыргыз айыл чарба институтун, 1985-жылы Москвадагы Жогорку адабий курсун бүтүргөн.

1968–1970-жж. Нарын районундагы Куйбышев атындагы колхоздо гидротехник, 1970–1974-жж. ошол эле колхоздо комсомол уюмунун катчысы, ЛКЖС БКда жооптуу кызматта иштеген. 1974–1983-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун жаштар менен иштөө секциясынын жетекчиси, 1986–1989-жж. СССР адабий фондусунун Кыргызстандагы бөлүмүнүн директору, 1989–1991-жж. IX Курултайда Кыргызстан Жазуучулар союзунун катчысы, 1991–1995жж. I-катчысы, 1995–1996жж. Аткаруу комитетинин төрагасы, 1996-жылдан Кыргыз Мамлекеттик Улуттук телерадиокомпаниясынын «Рух» продюссердик борборунун директору, 1997-жылы «Обо» гезитинин башкы редактору болгон. КОФ Пен-клубунун президенти.

Алгачкы ырлары 1963–1964-жж. республикалык басма сөздөргө жарыялана баштаган. «Тандын ырахаты» аттуу тунгуч ыр жыйнагы 1969-жылы «Кыргызстан» басмасынын жарык көргөн.

А.Жакшылыков 1977-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү. 2007-жылдан Кыргыз Республикасынын Эл жазуучусу, 1979-жылы Кыргызстан Ленин комсомолу сыйлыгынын, 2008-жылы Аалы Токомбаев атындагы сыйлыктын лауреаты болгон. 1995-жылдан Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмери, 1992-жылдан Маданият жана искусство академиясынын, акындардын дүйнөлүк конгрессинин мүчөсү (Штаб квартирасы Вашингтондо). 1999-жылдан Кыргыз Республикасынын Эл агартуу отличниги.

А.Жакшылыков А.С.Пушкиндин, Р.Тагордун, Л.Леоновдун, Э.Межелайтисин, Г.Эминдин, Б.Олейниктин, Абайдын, М.Смеяковдун

ж.б. акындардын чыгармаларын кыргызчага которуп, алар Тандалмалар китебине киргизилген.

А.Жакшылыковдун чыгармачылыгын изилдеген атайын «Асан чакырык» аттуу макалалар жыйнагы 2005-жылы жарык көргөн. Көптөгөн ырларына обондор жана романстар жазылган.

Кыргыз ССР Жогорку Кеңешинин Грамотасы, Ардак грамотасы, «Манас–1000» эстелик медалы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Тандын ырахаты: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 31 б.
Улуу шашке: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1977. – 71 б.
Жайлоодо: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1977. – 126 б.
Бейпил көктөм: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 73 б.
Белес: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1981. – 127 б.
Макмал төр: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 112 б.
Ыклас: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 108.
Мээрим: Поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1987. 240 б.
Ысык-Көл сонатасы: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1989.
Жазгы байыр: Балдар үчүн ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1995.
Тандалмалардын 1 т.: Ырлар жана поэмалар. – Б.: Эркин-Тоо, 1999. – 296 б.
Тандалмалардын 2 т.: Ырлар, поэмалар, драмалар, балладалар. – Б.: Эркин-Тоо, 1999. – 300 б.
Тандалмалардын 3 т.: Учкул сөздөр, публицистика, балдар үчүн ырлар, графикалык ырлар, махабат түрмөгү, обондуу ырлар, котормолор. – Б.: Эркин-Тоо, 1999. – 357 б.
Тандалмалардын 4 т.: Аңгемелер, эссе, публицистикалар, маектер, котормолор, насыят. – Б.: Эркин-Тоо, 1999. – 365 б.
Тандалмалардын 5 т.: Ырлар, поэма, учкул сөздөр, публицистика. – Б.: Эркин-Тоо, 1999. – 282 б.
Обондуу ырлар. – Б.: Педагогика, 2001.
Учкул саптар. – Б.: Педагогика, 2001.
Махабат жазынын сулуулугу. – Б.: Педагогика, 2001. – 47 б.
Учкул саптар – Крылатые мысли. – Б.: Бийиктик, 2003. – 294 б.
Ыр дүйнө жана элет аңгемелери. Б.: Бийиктик, 2005. – 316 б.
Эстутум: Кыргыз көчмөн цивилизациясы. Манас дүйнөтааным. – Б.: Бийиктик, 2005. – 469 б.

Кыргыз жолу – айкөлдүк, салттуулук, сулуулук. Б.: Бийиктик, 2006. – 461 б.

Кубан бөбөк: Балдар үчүн ырлар. – Б., 2008. – 19 б. (коллектив)

Ырчабыт: Роман, дастан, поэма, баллада. – Б., 2008. – 451 б.

Орус тилинде

Молодые поэты Средней Азии. – М.: Молодая гвардия, 1982. (коллектив).

Пути земные. – М.: Мол. гвардия, 1983. – 47 б.

Пути земные: Стихи. – М.: Сов. писатель, 1983. – 87 б.

Побеги доброты. – М.: Сов. писатель, 1989.

Жизнь. – М.: Голос, 1989.

Народ – победитель. – М.: Детская литература, 1985. (коллектив).

Я твой поэт, моя страна. – М.: Молодая гвардия, 1985. (коллектив).

Шел отец. – М.: Современник, 1985. (коллектив).

Апрельский дождь. – М.: Детская литература, 1986. (коллектив).

Созвездие. Ленинградское отделение: Советский писатель, 1988. (коллектив).

Гимн любви. (Трех томное издание любовной лирики поэтов мира). Том 2. – М.: Молодая гвардия, 1991.

Крылатые мысли. – Б.: Бийиктик, 2004. – 294 с.

Восхождение к чистоте. – Б.: Бийиктик, 2005. – 411 с.

Башка элдердин тилдеринде

Квити гор. – Киев: Молод, 1976. (коллектив).

Поец Киргизь. – Кишинев: Литературы артистикэ, 1984. (коллектив).

Стихи. – Улан Батор, 1984.

Ысык-Көл самалы. – Алма-Ата: Жазушы, 1986. (коллектив).

Стихи. Лондон, 1984. (коллектив).

КОТОРМОЛОРУ

Аппаев Б. Кызга кантип үйлөнөт? – Б., 1987.

ДРАМАЛЫК ЧЫГАРМАЛАРЫ

Соку таш жана үч жол жөнүндө насыят. 1988-89 (Тандалма IV том)

Көкөй кести. Драмалык поэма. Нарын драмтеатры койгон. 1988-91.

Достун огу. Драмалык поэма. 1995-96. (Тандалма II том).

ЖАКЫПБЕКОВ

АШЫМ

(1935–1994)

Жазуучу, киносценарист жана котормочу Ашым Жакыпбек 1935-жылы 12-августта Киров районундагы Шекер айылында туулган. Айылында жана Суулуу-Маймактагы Ак-Чий орто мектебинен окуп, 1953-жылы Фрунзе шаарындагы №5 мектептен жетилүү аттестатын алат.

1958-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин Кыргыз филология факультетин аяктап, 1961-жылга чейин «Ала-Тоо» адабий журналында, 1961–1964-жж. Шекер айылындагы орто мектепте орус тили мугалими болуп эмгектенген.

1964-жылы Кыргыз ССР мамлекеттик басма комитетинде редактор-кеңешчи, 1965–1969-жж. «Мектеп» басмасынын Балдар жана жаштар адабияты редакциясынын башчысы, 1969–1972-жж. «Кыргызфильм» киностудиясынын башкы редакторунун орунбасары, 1972–1985-жж. Башкы редактору, 1987–1993-жж. «Кыргызстан маданияты» жумалыгынын башкы редакторунун орунбасары, 1993-жылдан өмүрүнүн акырына чейин Бириккен улуттар уюму тарабынан кабыл алынган «Манас» эпосунун 1000 жылдыгын даярдоо, өткөрүү боюнча КР «Манас» мамлекеттик дирекциясында эпостор боюнча башкы адиси катары кыргыз маданиятына эмгек сиңирген. «Жаралуу көгүчкөн» аңгемелер жыйнагы 1961-жылы чыккан.

Ашым Жакыпбековдун котормочулук өнөрү аркылуу кыргыз окурмандары С.Цвейг менен М.Лермонтовдун чыгармалары менен таанышса, 1977-жылы Ош драма театрында М.Горькийдин «Түпкүрдө» («На дне») пьесасы анын котормосунда коюлуп, чоң маданий жаңылык катары СССР маданият министрлигинин мыкты котормо үчүн сыйлыгы жана диплому ыйгарылган. Ч.Айтматовдун ондон ашык аңгеме, повесть, романдарын эне тилине которууда да кыргыз адабиятына албан кызмат өтөгөн.

Ал жазган сценарийлердин негизинде «Ысык-Көлдүн кызгалдактары», «Көз кареги», «Айдагы жезкемпир» аттуу көркөм фильмдер тартылган. «Өнөр жөнүндө баян», «Каныбек», «Советтик Кыргызстан», «Чыңгыз Айтматов» тасмаларынын редактору.

Жазуучунун «Теңири Манас» романы 1994-жылы жарык көрүп, авторуна көзү өткөндөн кийин Кыргыз Республикасынын Токтогул атындагы мамлекеттик сыйлыгы ыйгарылган.

Ал 1963-жылдан СССР Жазуучулар, 1975-жылдан СССР Кинематографисттер союзунун мүчөсү болгон. Ч.Айтматов атындагы эл аралык сыйлыктын лауреаты.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Жаралуу көгүчкөн: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 87 б.
Катаал багыт: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1966. – 162 б.
Биз атасыз өскөнбүз: Аңгемелер жана повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 238 б.
Кыргыз жеринин жомоктору: Аңгемелер, киноповесттер. – Ф.: Мектеп, 1981. – 220 б.
Шаа-Ата: Жорго жомок. – Ф.: Адабият, 1990. – 28 б.
Теңири Манас: Роман. – Б.: Кыргызстан, 1995. – 560 б.
Шекерден Теңирге: А.Жакыпбековдун студенттик күндөлүктөрү. – Б.: Учкун, 2004. – 220 б.

Орус тилинде

- Багровые облака: Рассказы. – Ф.: Мектеп, 1967. – 72 с.
Суровый путь: Рассказы и повесть. – Ф.: Мектеп, 1975. – 144 с.
Лунная ведьма: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1985. – 80 с.

Башка элдердин тилдеринде

- Биз атасыз өскөнбүз: Чыгармалар жыйнагы. – Түркия, 2008. – 190 б. – түрк.

КОТОРМОЛОРУ

- Цвейг Стефан. Новеллалар. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 215 б.
Лермонтов М. Ю. Биздин замандын уулу. – Ф.: Мектеп, 1970. – 139 б.
Лермонтов М. Ю. Биздин замандын уулу. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 186 б.
Лермонтов М. Ю. Биздин замандын уулу. – Ф.: Адабият, 1989. – 224 б.

ЖАКЫПОВ
АТАКУЛ

Акын Атакул Жакыпов Лейлек районунун Исфана айылында 1953-жылы 3-сентябрда туулган. Ал «Коргон» орто мектебин 1971-жылы аяктаган соң, райондук «Алга» гезитинде кабарчы болуп иштөө менен эмгек жолун баштаган. Аскер кызматын өтөп келгенден кийин 1974–1978-жж. «Алга» гезитинде бөлүм башчы, 1978–1982-жж. комсомолдун райкомунун инструктору, бөлүм башчысы, 1983–1984-жж. райондук китеп сүйүүчүлөр коомунун жооптуу катчысы, райондук «Алга» гезитинин бөлүм башчысы болуп эмгектенген. 1985-жылдан бери К.Сабыров атындагы орто мектепте мугалим болуп иштеп келе жатат.

1979-жылы Ош мамлекеттик пединститутунун филология факультетин сырттан окуп бүтүргөн.

А.Жакыповдун адабий чыгармачылык жолу 1968-жж. башталып, анын «Түнкү эпод» деген алгачкы ыры «Советтик Кыргызстан» гезитинде жарык көргөн. Ошондон баштап анын ырлары «Темир канат», «Учкун», «Перевал» сыяктуу альманахтарда жарыяланып, ырлары орус, өзбек, тажик тилдерине которулган.

Педагогдук иштеги үзүрлүү эмгеги үчүн «Кыргыз Республикасынын элге билим берүүсүнүн мыктысы» деген наамга (1990) татыктуу болгон.

1989-жылдан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Жашыл арал: Ырлар. – Ф., 1982. – 28 б.
Ички кайрыктар: Ырлар. – Ф., 1986. – 52 б.
Айдың кеч: Ырлар. – Баткен, 1999. – 128 б.

**ЖАКЫПОВ
МАМАТ**

Драматург Мамат Жакыпов 1923-жылы Совет районундагы Сары-Булак айылында туулган. 1942-жылдын март айында Советтик Армиянын катарына чакырылып, Улуу Ата Мекендик согушка катышат.

1946-жылдан баштап М.Жакыпов Алай районунда Маданият үйүнүн директору, райондук маданият бөлүмүнүн башчысы, республикалык эл чыгармачылар үйүндө улук усулчу, 1960-жылы Алай районунда уюшулган элдик театрда режиссер 1970-жылдан Кыргыз радиосунда ага редактор болуп иштейт.

М.Жакыповдун бир актылуу пьесалары, очерк, аңгемелери 1956-жылдан баштап облустук, республикалык гезит-журналдарга жарыялана баштайт. Анын алгачкы «Тоолук кыз» аттуу пьесасы 1956-жылы «Клубдук сахна» аттуу репертуардык жыйнактан жарык көрөт. Кийин «Толкундуу көл», «Жылкычы», «Ак мөлмөл», «Абийир» ж. б. пьесалары республикалык жана облустук театрларда коюлган.

1967-жылдан СССР Жазуучулар Союзунун мүчөсү.

Эмгек Кызыл Туу ордени, «1941–1945-жылдардагы Ата Мекендик Улуу согушта Германияны жеңгендиги үчүн» медалы, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы, СССР маданият министрлигинин «Маданият тармагындагы эң жакшы иши үчүн» деген төш белги менен сыйланган.

1968-жылы «Кыргыз ССРинин маданиятына эмгек сиңирген кызматкери» деген ардактуу наам берилген.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тоолук кыз: Бир көшөгө, Үч сүрөттүү пьеса. Клубдук сахна. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1956, №1, 79–98-б.

Айып кимде: Үч сүрөттүү пьеса. Бир актылуу пьесалар деген китепте: – Ф.: Кыргызмамбас, 1957, 19–34-беттер.

Ак мөлмөл: Бир көшөгөлүү комедия. Клубдук сахна. Фрунзе, Кыргызмамбас, 1960. №1, 12–21-б.

Алтын жылдыздуу азаматтардын айлында. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. 35 б.

Безгек: Бир көшөгөлүү сатиралык комедия. Клубдук сахна. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. №1, 115–124-б.

Сүлүктүнүн жазы: С.Сасыкбаевдин повести боюнча инсценировка. Репертуардык жыйнак. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960, 79–85-б.

Абийир: Бир көшөгөлүү пьеса. К-пте: Бир актылуу пьесалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. 51–63-б.

Ала карга: Тамсил-аңгеме. Клубдук сахна. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. 72–75-беттер.

Толкундуу көл: Төрт көшөгөлүү комедия К-пте: Жаңы пьесалар. – Фрунзе, Кыргызмамбас, 1961. 3–45-б.

Эргештин көз жашы: Бир көшөгө, эки сүрөттүү комедия. К-пте: Клубдук сахна. – Ф.: Кыргызстан, 1964, №2, 41–58-б.

Бакыт жөнүндө баян: Бир көшөгөлүү драма. К-пте: Бир көшөгөлүү пьесалар жыйнагы. – Ф.: Мектеп, 1965. 65–79-б.

Өмүр белеги: Бир көшөгө, үч сүрөттүү пьеса. К-пте: Пьесалар жыйнагы, – Ф.: Кыргызстан, 1967. 3–20-б.

Рапорт. М.Тамаркин менен биргелешип жазган бир көшөгөлүү комедия. К-пте: Клубдук сахна. – Ф.: Кыргызстан, 1968, №2. 85–94-б.

Турмуш толкундары: Пьесалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 93 б. Драмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 148 б.

Тоодогу чыйырлар: Драмалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 224 б. Үмүт : Драмалар – Ф.: Адабият. 1990. – 172 б.

Орус тилинде

Слезы и смех: Комедия. – М.: ВААП, 1975. – 26 с.

Казак тилинде

Ак мөлмөл: Бир көшөгөлүү комедия. – «Биздин сахна», №20, 1961. 24–34-б. Казак мамлекеттик көркөм адабий басмасы.

Абийир: Бир көшөгөлүү үч сүрөттүү пьеса. – «Биздин сахна», № 1, 1961. 19–30-б. Казак мамлекеттик көркөм адабий басмасы.

**ЖАМАНКУЛОВ
АЖЕМ**

Жазуучу Ажем Жаманкулов 1938-жылы 7-ноябрда Таластагы Кара-Буура районунун Чолпонбай айылында туулган.

1961-жылы Бишкектеги Политехникалык институтун бүтүрүп, 1975-жылга чейин инженердик кызмат өтөп, Киров суу сактагычын курууга катышкан. Андан соң «Кыргызстан маданияты» жумалык гезитине кызматка келип, күч-кубатын жазуучулукка жумшаган.

1988-жылдан бери Жазуучулар Союзунун мүчөсү.

1994-жылдагы «Муххамед Алейхис-салам жөнүндө» конкурстун байгесине ээ болуп Түркия мамлекетинде, андан соң Иран-ислам Республикасында болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жалындуу тилек: Аңгемелер жыйнагы. – Ф.: Мектеп, 1973.

Көңүл учкундары: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1977.

Тагдыр: Аңгемелер жыйнагы. – Ф.: Адабият, 1979.

Айылым жөнүндө баллада: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Адабият, 1984.

Арашан кайрыктары: Повесть. – Ф.: Адабият, 1989.

Курман айт баяны: 1995. – 20 б.

Алла: – Б.: Алтын тамга, 1998. – 57 б.

Чынгыз-70: Дастан. – Б.: Алтын тамга, 1999. – 40 б.

**ЖАМАНСАРТОВА
ДҮЙШӨБҮБҮ**

Акын, журналист Дүйшөбүбү Жамансартова 1939-жылы 14-августта Кант районунун Жер-Казар айылында туулган. 1958-жылы «Кыргыз-фильм» киностудиясынын алдындагы режиссердук курста окуган. 1965-жылы КМУнун филология факультетинин журналистика бөлүмүн бүтүргөн.

Эмгек жолун 1958-жылы «Октябрдын 40 жылдыгы» тигүү фабрикасында иштөө менен баштап, 1965–1986-жж. «Кыргызстан пионери» гезитинин редакциясында адабий кызматкер, кабарчы, адабият жана искусство бөлүмүнүн башчысы болуп эмгектенип, 1996-жылы пенсияга чыккан.

2001-жылдан Кыргызпатент тарабынан жыл сайын чыгарылуучу «Саамалык» аттуу жаш акындардын адабий альманахынын адабий кеңешчиси, бүгүнкү күндө УТРКда радио боюнча кызматкер.

Д.Жамансартова мектепте окуп жүргөн кезинде эле ыр жаза баштаган. Биринчи ырлар жыйнагы «Кыздар» деген ат менен 1969-жылы чыккан. Ал 1984-жылы «Соттолуучу иш» пьесасын жазып аны Кемин элдик театры койгон. Акындын 50дөн ашык ырларына композиторлор жана обончулар музыка жазышкан.

1995-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмери» деген наам ыйгарылган.

1970-жылдан СССР Журналисттер союзунун, 1984-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

1983-жылы Кыргыз Республикасынын Элге билим берүү министрлигинин Ардак грамотасы, «Эмгек ветераны» медалы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кыздар: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1969. – 28 б.
Күндүн желеси: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 56 б.
Тамызгы: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1980. – 44 б.
Тоо ыры: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 108 б.
Өрүлүк: Ырлар. – Б.: Адабият, 1991. – 120 б.
Айдай: Ырлар. – Б.: Шам, 1996. – 220 б.
Жылдыздуу сапар: Ырлар. – Б.: 2001.

Орус тилинде

История одного двора: Мемуары о деятелях культуры Кыргызской Республики. – Б.: Ростра, 2001. – 100 с.

ПЬЕСАЛАРЫ

Соттолукчу иш. – Кемин элдик театры.
Жылкычынын желеси. – Жумгал элдик театры.

**ЖАМГЫРЧИЕВ
ЖУМА**
(1906–1944)

Акын Жума Жамгырчиев 1906-жылы Тоң районундагы Күн-Батыш айылында туулган. 3 жашында атасынан жетим калып, энесинин тарбиясында өскөн. 1916-жылы качкында ал менен Кытайга барган. 1918-жылы Ысык-Көлгө келип, 1919-жылдан айылдык мектептен окуп, сабатсыздыгын жоет.

Ж.Жамгырчиев 1922–1925-жж. Ташкенттеги САГУдан окуган. 1929-жылы Фрунзедеги педтехникумду бүтүрүп, республикалык Элагартуу комиссариатында иштеп, 1935-жж. Жалал-Абад педтехникумунун директору, 1935-жылдан Ош облусундагы советтик-партиялык мектепте мугалим, 1937–1939-жж. Өзбек ССРинин Анжыян шаарындагы кыргыз-уйгур мектебинде мугалим, 1939–1941-жж. Ош шаарындагы эки жылдык мугалимдер институтунда мугалим, 1941-жылы Тоң районундагы М.Горький атындагы орто мектепте мугалим болуп иштеген. 1942-жылдын аягында согушка кетип, 1944-жылы курман болот.

Ж.Жамгырчиев Кыргызстандын педагогикалык техникумунда окуп жүргөндө ыр жаза баштаган. 1931-жылы биринчи «Ырлар жыйнагы» чыккан.

1942-жылы СССР Жазуучулар союзуна мүчө болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1931. – 97 б.
Таңкы жарык. – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 178 б.
Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 107 б.

**ЖАНГАЗИЕВ
МУСА**
(1921–1997)

Кыргыз Эл акыны Муса Жангазиев 1921-жылдын 23-мартында Сокулук районунун Кара-Сакал айылында туулган. Ата-энесинен эрте ажырап, балдар үйүндө тарбияланып, 1935–1940-жж. Ош облусунун Гүлчө айылындагы орто мектепте окуган.

1941-жылдан Гүлчө РК ЛКЖСда 1-катчы, 1948-жылы «Кыргызстан пионери» гезитинин редактору, 1952–1956-жж. «Жаш ленинчи» журналынын башкы редактору болуп, Москвадагы Жогорку адабий курстун угуучусу катары жөнөтүлгөн. 1961-жылы «Ала-Тоо» журналынын башкы редактору, 1967-жылы «Кыргызстан маданияты» гезитинин башкы редактору, 1966-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкармалыгынын катчысы, 1985–1986-жж. «Арашан» чыгармачылык үйүнүн директору болгон.

1950-жылы «Балалык» аттуу алгачкы ырлар жыйнагы жарык көргөн. Акын 100гө жакын ырлар жыйнагынын автору. Анын ичинен 20га жакыны орус тилине которулуп, коңшу республикалардын басмаларында жарык көргөн. Ырларынын көпчүлүгү балдар темасына арналган.

1972-жылы «Балдар менин өмүрүм» тандалма ырлар жыйнагы үчүн Кыргызстан Ленин комсомолу сыйлыгына ээ болгон.

Муса Жангазиевдин көптөгөн чыгармалары 1-класстан 7-класска чейинки окуу программасына хрестоматия катарында киргизилген.

1951-жылдан СССР Жазуучулар союзунунун мүчөсү, 1981-жылдан Кыргыз Эл акыны.

«Эмгек Кызыл Туу», эки «Ардак белгиси» ордендери, көптөгөн СССРдин медалдары, 14 жолу Кыргыз ССР ЖК Ардак грамоталары, Украина ССРинин Ардак грамотасы, бир катар ВЛКСМ БКнын, Кыргызстан ЛКЖС БКнын, Дүйнөлүк комитеттин, Тынчтык фондунун Ардак грамоталары менен сыйланган.

Кыргыз ССРинин элге билим берүүсүнүн, СССР басмасынын отличниги.

Фрунзе шаардык аткаруу комитетинин эл депутаттыгына депутат, Кыргызстан КП БКнын мүчөлүгүнө шайланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Балалык: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 73 б.
Бакыт гүлдөрү: Балдарга арналган ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1951. – 111 б.
Жылдыздар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1951. – 80 б.
Пионерлер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 148 б.
Ажырагыс достор: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 274 б.
Келечектин ээлери. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 104 б.
Москвага учуп бар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1954. – 52 б.
Назарбектин классташтары: Повесть. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1954. – 280 б.
Тянь-Шандык кишилер: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 64 б.
Ак козум. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1956. – 16 б.
Жаңы жолдош. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1956. – 126 б.
Өскөн жер: Жаңы ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 319 б.
Дуровдун бурчу. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958. – 20 б.
Кырчын өмүр: Ыр менен жазылган повесть. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958.
Экинчи күзгү: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958. – 148 б.
Бүлдүркөн: Тандалган ырлар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1959. – 143 б.
Табышмактуу таш. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1959. – 30 б.
Зоопаркта. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 31 б.
Табышмактуу таш. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 30 б.
Жети жылдыктын жеткинчектери: Повесть. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 261 б.
Сыймык: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 162 б.
Үчүнчү үйдүн балдары: Аңгеме. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 32 б.
Бул эки кыз, жакшы кыз: Жаңы ырлар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1962. – 160 б.
Дагы кол чабылды: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1963. – 244 б.
Келин: Аңгеме, очерктер жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 212 б.
Жыргалым: Ырлар жана поэма: – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 41 б.
Тилектештер: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1966. – 271 б.

Бермет: Поэма жана ырлар. – Ф.: Мектеп, 1967. – 208 б.
 Жалында костер, жалында: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1969. – 230 б.
 Кайың сыры: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 128 б.
 Тан: Тандалма жана жаңы ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 206 б.
 Менин бешим кыпкызыл: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1970. – 247 б.
 Бала менин өмүрүм: Ырлар, жомоктор, поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1971. – 28 б.
 Күз нурларым: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1973. – 215 б.
 Динара: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1975. – 12 б.
 Сүйүном: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 139 б.
 Тандалган ырлар. – Ф.: Мектеп, 1978. – 351 б.
 Өмүр гүлүм: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 204 б.
 Керме тоо: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 140 б.
 Улуу тоонун балдары: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1984. – 108 б.
 Жылдар учат: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 128 б.
 Байчечекей – эрке кыз: Ырлар, жомок, поэма: Мектеп жашындагы тестир балдар үчүн. – Ф.: Адабият, 1989. – 112 б.
 Жайлоо таны: Ырлар. – Ф.: Адабият, 1991. – 144 б.

Орус тилинде

Очень странная гора: Стихи. – М.: Детгиз, 1955. – 32 с.
 Новая улица: Стихи. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1956. – 36 с.
 Здесь будет памятник: Стихи. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1957. – 52 с.
 Счастливые строки: Сборник стихов. – Ф.: Киргизгосиздат, 1957. – 202 с.
 Детям: Избранные стихи для детей. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1958. – 130 с.
 Новый сад: Стихи. – М. Сов. писатель, 1958. – 93 с.
 Победа Дженишбека: Рассказы. – М.: Детгиз, 1958. – 46 с.
 Аскар: Поэма. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1959. – 60 с.
 Беспокойные питомцы: Повесть. – М.: Детгиз, 1962. – 189 с.
 Киргизское ожерелье. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 146 с.
 Вожатый: Поэма. – М.: Правда, 1964. – 64 с.
 Раздумья: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 102 с.
 Там, где теплый, синий Иссык-Куль: Повесть. – М.: Дет. лит., 1974. – 64 с.
 Снега вершин: Стихи и поэма. – М.: Сов. писатель, 1971. – 102 с.
 Мой дом в золотой долине: Стихи и поэмы. – Ф.: Мектеп, 1976. – 236 с.
 Динара: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1978. – 12 с.
 Вместе с жаворонками: Стихи. – М.: Сов. писатель, 1979. – 118 с.
 Динара: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1981. – 11 с.
 Там, где теплый, синий Иссык-Куль. – М.: Дет. лит., 1981. – 192 с.

Пою жизнь: Стихи. – М.: Сов. писатель, 1987. – 125 с.

Башка элдердин тилдеринде

Молодость Киргизии. – Алма-Ата: Казахиздат, 1960. – 43 с. – каз.
 Победа Дженишбека. – Ашхабад, 1961. – 50 с. – туркмен.
 Рассказы. – Таллин, 1964. – эстон.
 Непокойные воспитанники: Повесть и рассказы. – Киев: Вэсэлка, 1972. – 145 с. – укр.
 Там, где теплый, синий Иссык-Куль: Повесть. – Ташкент: Еш гвардия, 1975. – 64 с. – узб.
 Там, где теплый, синий Иссык-Куль: Повесть. – Киев: Вэсэлка, 1978. – 71 с. – укр.
 Мой дом в золотой долине. – Душанбе: Маориф, 1980. – 46 с. – тадж.
 Там, где теплый, синий Иссык-Куль: Повесть. – Вильнюс: Вага, 1982. – 56 с. – лит.
 Дневник: Стихи. – Алма-Ата: Жалын, 1983. – каз.
 Радость Кубанычбека: Стихи и сказка. – Ташкент: Еш гвардия, 1983. – 26 с. – узб.
 Там, где теплый, синий Иссык-Куль: Рассказы. – Тбилиси: Нака-дули, 1985. – 67 с.

КОТОРМОЛОРУ

Михалков С. В. И. Лениндин музейинде. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1953. – 32 с.

**ЖАНТӨШЕВ
КАСЫМАЛЫ**
(1904–1968)

Жазуучусу, драматург Касымалы Жантөшев 1904-жылы Түп районундагы азыркы Тепке айылында туулган. 1918–1924-жж. айылдык мектепте окуган. 1930-жылы Фрунзедеги педтехникумду бүтүргөн.

Эмгек жолун Кыргыз педтехникумунда окутуучу болуп иштөөдөн баштаган, 1931–1933-жж. Кыргыз АССРинин Эл агартуу комитетинде усулчу, райОНОнун башчысы, 1934–1948-жж. Кыргыз драмтеатрында актер, режиссер, режиссер-коюучу, 1948–1949-жж. Кыргызмамбаста редактор, 1949–1951-жж. Кыргыз ССРинин Наркоматында начальник, 1964–1968-жж. Кыргыз ССРинин Маданият министрлигинде репертуардык-редакциялык коллегиянын башкы редактору болгон.

Ж.Жантөшевдин чыгармачылык жолу педтехникумда окуп жүргөн мезгилинде башталган. Ал ийримдер үчүн бир катар бир актылуу пьесаларды жазган.

1938-жылы «Эки жаш» повестин басып чыгарат. 1939–1941-жж. «Каныбек» романынын биринчи эки тому, 1942-жылы элдик эпостун негизинде «Курманбек» баатырдык драмасы, советтик партизандардын баатырдыгын чагылдырган «Өч» драмасы жаралган.

Согуш жылдарынан кийин Токтогул Сатылгановго арнап «Элдик ырчы» пьесасын жазган.

«Каныбек» романы жана «Курманбек» драмасы кыргыз улуттук маданиятынын алтын фондусуна кирген. Жазуучунун калемине ошондой эле «Хан-Теңирлик чабан» (1963-ж.) романы, «Тилек» (1949-ж.), «Жалындуу жаштар» повесттери (1951-ж.) жана көптөгөн аңгемелери, балдар үчүн жазылган жомоктору таандык. 1957-жылы элдик оозеки чыгармачылыктын мотиви боюнча жазылган «Мендирман» поэмасы өзүнчө басылып чыккан.

К.Жантөшевдин чыгармалары орус тилине да которулган.

А.Н.Островскийдин «Бесприданница» пьесасын («Сепсиз кыз»), Н.Островскийдин «Как закалялась сталь» («Болот кантип курчуду») романын ж.б. чыгармаларды кыргыз тилине которгон.

Киносценарийге жаатында ал «Девушка из Тянь-Шаня» фильминин сценарийин жазган. Анын «Каныбек» романы «Кыргызфильм» киностудиясында экрандаштырылган.

1946-жылдан Кыргыз ССРинин искусствосуна эмгек сиңирген ишмер. 1968-жылдан Кыргыз Эл жазуучусу.

1934-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

«Ардак белгиси» ордени менен эки жолу, «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата-Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн», «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн» медалдары, Кыргыз ССРинин Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары менен сыйланган.

К.Жантөшевдин ысмы Ысык-Көл облустук драма театрына, бирим берүүчү мектептерге жана китепканаларга, республиканын шаарларынын көчөлөрүнө жана айылдарына берилген.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Эки жаш: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1938. – 103 б.
Каныбек: Роман: 1-китеп. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 275 б.
Каныбек: Роман: 2-китеп. – Ф.: Кыргызмамбас, 1941. – 153 б.
Адыл мерген: Поэма. – Ф. – Казань: – Кыргызмамбас, 1941. – 96 б.
Чолпонбай: Аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1943. – 44 б.
Каныбек: Роман: 3-китеп. – Ф.: Кыргызмамбас, 1948. – 239 б.
Тилек: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 136 б.
Жалындуу жаштар: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1951. – 350 б.
Ашуу ашкан суу. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1955. – 300 б.
Эки жаш: Повесть, аңгеме жана очерктер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 211 б.
Каныбек: Роман: 1-китеп. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 651 б.
Мендирман: Эл жомокторунун негизинде жазылган поэма: 1938–1955. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 139 б.
Биздин жомоктор. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958. – 171 б.
Каныбек: Роман. 2-китеп. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 755 б.
Каныбек: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1960. – 280 б.
Хан-Теңирлик чабан: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 340 б.
Биздин секретарь: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1964. – 306 б.
Пьесалар. – Ф.: Кыргызстан, 1964. – 284 б.
Менин тагдырым: Повесттер. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 208 б.
Чолпонбай: Аңгеме. – Ф.: Мектеп, 1970. – 51 б.
Тандалган чыгармалар. – Ф.: Кыргызстан, 1972.

1-т. – 612 б.

2-т. – 728 б.

3-т. – 644 б.

Чолпонбай: Аңгеме. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 32 б.

Эки жаш: Прозалар. – Ф.: Мектеп, 1974. – 326 б.

Курманбек: Пьесалар, повесттер. – Ф.: Мектеп, 1979. – 224 б.

Адыл мерген менен Эдил мерген: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1982. – 25 б.

Акылман бала: Жомоктор жана легенда. – Ф.: Мектеп, 1983. – 47 б.

Жалындуу жаштар: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 298 б.

Каныбек: Эки китептен турган роман: 1-китеп. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 588 б.

Каныбек: Роман: I китеп. – Б.: Адабият, 1991. – 529 б.

Каныбек: Роман: II китеп. – Б.: Адабият, 1991. – 704 б.

Акылман бала: Жомок, легенда. Б.: Кыргызстан, 1995. – 56 б.

Орус тилинде

Герой Курманбек. – М. – Л.: Искусство, 1944. – 136 с.

Кар жукпас: Роман. – Ф.: Киргизгосиздат, 1956. – 280 с.

Каныбек: Роман: кн. 1. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 401 с.

Каныбек: Роман. – М.: Мол. гвардия, 1958. – 319 с.

Каныбек: Роман: кн. 1 – 2. – Ф.: Киргизгосиздат, 1961. – 948 с.

Каныбек: Роман: кн. 1 – 2. – Ф.: Киргизгосиздат, 1962. – 952 с.

Каныбек: Роман в 2-х т. – Ф.: Кыргызстан, 1980.

кн. 1. – 412 с.

кн. 2. – 504 с.

Охотник Адыл и Эдил: Сказка. – Ф.: Мектеп, 1983. – 24 с.

КОТОРМОЛОРУ

Лермонтов М. Ырчы Кериб: Түрк элинин жомогу. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1938. – 16 б.

Андерсен Г.Х. Кебетесиз балапан: Жомок. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1938. – 28 б.

Будогорская И. Фонарь жөнүндө повесть. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1938. – 92 б.

Андерсен Г.Х. Дюймовочка. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 24 б.

Будогорская И. Фонарь жөнүндө повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 93 б.

Островский Н. А. Болот кантип курчуду. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1940. – 551 б.

Смирнов Е. Даңктуу пионер Гена Шукш. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1940. – 62 б.

**ЖАПАРОВ
КАЛАЧЫ**
(1948–1986)

Жазуучу, сатирик Калачы Жапаров 1948-жылы 10-июнда Жумгал районунун Кайырма айылында туулган.

Айыл мектебинде окуган, 1971-жылы КМУнун юридикалык факультетин бүтүргөн жана анык аскер кызматына жиберилген, ал жерде өмүрүнүн аягына чейин болгон.

70-жылдын аягынан тартып анын чыгармалары басыла баштаган. Биринчи «Уруксат этиңиз!» аттуу аңгемелер жыйнагы 1981-жылы жарык көргөн. Үч аңгемелер жыйнагынын автору, «Хризантемы у тиоремной стены» жана «ЦРУ против СССР» деген китептерди кыргыз тилине авторлош болуп которгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Сөзүм бар, уруксатпы?: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 144 б.

Кадырыңыз жан болсун: Сатиралык аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 172 б.

Келген сөздү келин айтат: Сатиралар. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 200 б.

**ЖАПАРОВ
КУДАЙБЕРГЕН
(САТАРОВ КУКЕН)**

Жазуучу, драматург Кудайберген Жапаров 1933-жылы 14-июнда Сокулук районундагы Саз айылында туулган. 1957-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин ийгиликтүү аяктайт.

1953-жылы «Жаш ленинчи» журналында «Жардам» аттуу биринчи аңгемеси жарык көрөт. Андан соң аңгемелери «Ленинчил жаш», «Кыргызстан пионери» газеталарына жарыяланат.

К.Жапаров «Ала-Тоо» журналында, 1959–1962-жж. Кыргызокуупедмамбаста, Кыргыз ССР Министрлер Советинин алдындагы радио уктуруу жана телекөрсөтүү боюнча комитетинде редактор, 1962-жылы кайрадан «Ала-Тоо» журналында адабий кызматкер, проза бөлүмүнүн редактору, 1978-жылы «Кыргызстан маданияты» гезитинде кабарчы, адабият бөлүмүнүн башчысы болуп иштеген.

Жазуучунун повесть жана аңгемелерден топтолгон «Абыш» деген биринчи жыйнагы 1959-жылы жарык көрөт. 1978-жылы «Кыргызстан» басмасынан «В горы пришла весна» деген китеби орус тилинде чыккан. Айрым чыгармалары казак, өзбек, татар, башкыр, украин, азербайжан, уйгур тилдерине которулган.

К.Жапаровдун «Намыскөйлөр» аттуу комедиясы 1971-жылы М.Рыскулов атындагы Нарын музыкалуу драма театрында, 1993-жылы К.Жантөшев атындагы Ысыккөл драма театрында, Казакстанда коюлган. Драматургдун «Кыздардын өчү» деген комедиясы, «Өксүк жандар», «Сүйгөнгө сүйкөн» деген драмалары бар.

Кыргызфильмде 1991-жылы анын «Зулумдуктун акыры» деген сценарийи боюнча мультфильм тартылган.

К.Жапаров Театр ишмерлер союзунун, 1963-жылдан бери Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Абыш: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1959. – 88 б.

Эрдик: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 76 б.

Агроном кыз: Повесть, аңгемелер, очерктер, мыскылдар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1962.

Аталар: Повесттер, аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 172 б.

Талаа: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1968. – 136 б.

Председатель: Повесть, аңгемелер жана азилдер. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 215 б.

Анын экинчи төрөлүшү: Повесть, аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1974. – 146 б.

Ач көз байдын өлүмү: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1982. – 15 б.

Түркүн тагдырлар: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 312 б.

Талаа: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1987. – 300 б.

Орус тилинде

В горы пришла весна: Повести и рассказы. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 136 с.

ЖАПИЕВ ЖЫЛКЫЧЫ

Жазуучу, акын Жылкычы Жапиев 1943-жылы 10-майда Жайыл районунун Сары-Булак айылында туулган. 1976-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин сырттан окуган.

Эмгек жолун 1960-жылы Эриктүү сегиз жылдык мектепте мугалим болуудан баштаган. 1963–1966-жж. Советтик Армиянын катарында кызмат өтөгөн. 1967-жылы Калинин маданият райондук бөлүмүндө автоклубдун башчысы. 1971–1981-жж. «Кыргызстан» басмасында кенже редактор, редактор, улук редактор, редакция башчысы, башкы редакторлук кызматта, 1982-жылдан «Ала-Тоо» журналынын бөлүм башчысы, 1992-жылдан «Учкун» АКысынын редактору болуп эмгектенген.

Чыгармалары 1970-жылдан мезгилдүү басма сөздөргө басыла баштаган. Алгачкы «Сагыныч» аттуу ырлар жыйнагы 1971-жылы жарык көргөн. Ж.Жапиев А.Гриндин жомокторун, вьетнам элдик жомокторун ж.б. которгон.

1984-жылдан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Сагыныч: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 30 б.

Каркыралар: Новеллалар менен повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 135 б.

Жамгыр бийи: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 188 б.

Көк жээк: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 186 б.

Айыл баяны: Повесть, аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1987. – 176 б.

КОТОРМОЛОРУ

Африка акындарынын ырлары: – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 98 б.

Таң жергеси: Өзбек жазуучуларынын аңгемелери. – 1976 ж.

Грин А. Кыргыздын баяны. – Ф.: Мектеп, 1980. – 32 б.

Ханзада Иван менен карышкыр: Жомок – Ф.: Мектеп, 1984. – 25 б.

Сыйкырдуу бермет: Вьетнам эл жомогу. – Ф.: Мектеп, 1985. – 32 б.

Грин Александр. Кыргыздын баяны: Болгон окуя. 2-бас. – Ф.: Адабият, 1990. – 24 б.

**ЖАРКЫНБАЙ
НУРПАИС**

Акын Нурпаис Жаркынбай 1939-жылы 15-январда Жумгал районунун Кара-Чий кыштагында туулган. 1957-жылы Кыргыз Мамлекеттик университетинин филология факультетине тапшырып, окуу жайды аяктаары менен «Ленинчил жаш» гезитинде корректор, адабий кызматкер, бөлүм башчы, редактордун орунбасары болуп көп жыл эмгектенген. 1973–1975-жж. Москвадагы Жогорку партиялык мектепте журналистика факультетин аяктап, 1975–1986-жж. «Кыргызстан коммунисти» журналынын илим жана маданият бөлүмүнүн редактору, 1995-жылдан республикалык «Советтик Кыргызстан» гезитинде адабият жана көркөм өнөр бөлүмүнүн башчысы, Кыргыз Энциклопедиясынын Башкы редакциясында илимий редактордук кызмат өтөгөн.

Нурпаис Жаркынбай 1966-жылдан СССР Жазуучулар союзунун, 1982-жылдан Журналисттер союзунун мүчөсү. Көп жыл бою Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкармасынын текшерүү комиссиясынын төрагасы болуп келген.

Анын ырлары казак, молдован, украин, өзбек, уйгур ж.б. тилдерге которулган. Өзү Олжас Сулеймановдун, Евгений Евтушенконун, Эдуардас Межелайтисин, Феттин, Тютчевдин, Маяковскийдин, Пушкиндин ырларын которгон.

Кыргыз совет адабиятына жана журналистикасына сиңирген эмгеги үчүн Кыргыз ССР Жогорку Советинин эки Грамотасына, Кыргыз Республикасынын Ардак Грамотасына татыктуу болгон. В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы менен сыйланган.

1994-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» деген жогорку наам ыйгарылган. Азыр персоналдык пенсияда.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жаштык жазы: – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 98 б.
Өмүрлөр тоодон башталат: – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 78 б.
Чабалекей. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 27 б.
Жүрөк тартуулары: – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 78 б.
Түндө кимдер уктабайт: – Ф.: Мектеп, 1976. – 28 б.
Бешик ыргагы: – Ф.: Адабият, 1979. – 112 б.
Мезгил бийиги: – Ф.: Адабият, 1984. – 125 б.
Азаматсың жылкычы. – Ф.: Мектеп, 1985. – 30 б.
Кыргыз көчү: – Ф.: Адабият, 1987. – 128 б.
Таңкы торгой: – Ф.: Адабият, 1989. – 184 б.
Бүчүрлөр жарылганда: – Ф.: Үлпөт өздүк басмасы, 2001.
Кыргыз көчү: Поэмалар. – Б.: Байтур, 2007. – 146 б.

Каракалпак тилинде

Ала-Тоо боектору: – Нукус: Каракалпакстан басмасы, 1979. – 78 б.

КОТОРМОЛОРУ

Исаев Е. Акыл соту: Поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 72 б.
Исаев Е. Акыл чабыты: Поэма – Ф. Кыргызстан, 1982. – 94 б.
Бонч-Бруевич В.Д. Октябрдын алгачкы күндөрү: Аңгеме. – Ф. Мектеп, 1986. – 20 б.
Агирре Мирта. Январдан январга чейин: Ырлар. – Ф.: Адабият, 1989. – 48 б.

**ЖЕТИКАШКАЕВА
НУРКАМАЛ**
(1918–1952)

Акын Нуркамал Жетикашкаева 1918-жылы Сокулук районундагы Жыламыш айылында туулган. 1941-жылы Москвадагы Луначарский атындагы институтту бүтүрүп, республикалык кыргыз театрында артист, кыргыз тил, адабият жана тарых институтунда илимий кызматкер болуп иштейт.

Нуркамалдын ырлары 1937-жылдан тартып, басмасөздө жарыялана баштайт. 1949-жылы анын «Жанган жалын» поэмасы китеп болуп чыгат. 1953-жылы ал дүйнөдөн кайткандан кийин ырлар жана поэмаларынын толук жыйнагы, 1958-жылы орус тилинде «Я дочь Октября» деген ырлар жыйнагы чыккан.

1946-жылдан СССР Жазуучулар союзуна мүчө болгон. Н.Жетикашкаева «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуш мезгилиндеги каарман эмгеги үчүн» медалы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жанган жалын. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 60 бет.

Жаңырган өлкөдө. – Ф.: Кыргызмамбас, 1951. – 131 бет.

Нуркамалдын ырлары жана поэмалары. (Басмага даярдаган К.Жантөшев.) Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 275 б.

Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 183 б.

Нуркамал: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 208 б.

Орус тилинде

Я дочь Октября. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 58 с.

Проходят дни. – К-те: Антология киргизской поэзии. М.: Гослитиздат, 1957, с.387–388.

**ЖЕТИМИШЕВ
СЕЙИТ**

Жазуучу Сейит Жетимишев Кемин районунун Кичи-Кемин айылында 1936-жылы 15-октябрда туулган. 1953-жылы Кичи-Кемин орто мектебин, 1958-жылы КМУнун филология факультетин бүтүргөн. Ошол эле жылы Кыргызстан ЛКЖС БКнын Фрунзе обкомунда инструктор болуп дайындалган. 1959–1966-жж. радиоуктурууда редактор, Кыргыз ССРинин Министрлер Советинин алдындагы радиоуктуруу жана телекөрсөтүү комитетинде адабият жана жаштар редакциясында редактор, 1967–1971-жж. «Кыргызстан маданияты» гезитинин редакторунун орунбасары, 1971-жылы Кыргызстан КП БКнын кызматкери, 1973-жылы «Кыргызстан» басмасынын директору, 1975–1983-жж. «Чалкан» журналынын башкы редактору, 1987-жылы «Мектеп» басмасынын директору, 1988–1992-жж. «Адабият» басмасынын директору, 1992–1997-жж. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн алдындагы Архивдик башкармалыгынын директорунун орунбасары болуп иштеген.

Чыгармачылык жолу 50-жылдары башталып, «Менин атам» аттуу биринчи повесттер жыйнагы 1962-жылы жарык көргөн. Айрым чыгармалары орус жана коңшу республикалардагы элдердин тилдерине которулган. 1966-жылдан СССР Жазуучулар союзунунун мүчөсү. 1967-жылдан Кыргыз Республикасынын Улуттук Жазуучулар союзунун башкармасынын мүчөсү.

В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы, ВЛКСМ БКнын жана Кыргызстан ЛКЖС БКнын Ардак грамоталары менен сыйланган. 1994-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» деген ардак наам берилген. 2007-жылы Кыргыз Республикасынын «Даңк» медалы менен сыйланган. 1994-жылы Кыргыз Республикасынын «Кыргыз тили» коому уюштурган Академик Болот Мураталиевич Юнусалиев атындагы жана 2008-жылы Кыргыз Республикасынын маданият ишмерлеринин Ассамблеясы уюштурган классик акын Аалы Токомбаев атындагы сыйлыктардын лауреаты болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Менин атам: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 49 б.
Ички кайрыктар: Повесттер, аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1964. – 95 б.
Мезгил закымдары: Повесттер, аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 158 б.
Жаш жазуучулардын аңгемелери. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 268 б.
Тоо булагы: Роман, повесть жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 464 б.
Эл арасында: Роман. – Ф.: Адабият, 1989. – 432 б.
Эл арасында: Роман. – Б.: Бийиктик, 2006. – I том. – 413 б., II том. – 480 б.

Орус тилинде

- Облака над ущельями: Повести, рассказы. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 187 с.
Первый урок: Рассказ-быль. – Ф.: Мектеп, 1978. – 44 с.

**ЖИГИТОВ
САЛИЖАН**
(1936–2006)

Адабиятчы, сынчы, акын жана коомдук ишмер Салижан Жигитов Өзгөн районунун Көлдүк айылында 1936-жылы 17-мартта туулган.

1959-ж. КМУнун филология факультетин бүтүргөн. 1962–1965-жж. Кыргыз ССРинин ИАнын АТИсинде аспирантурада окуган. Филология илимдеринин кандидаты (1966).

Эмгек жолун 1959-жылы айылда мугалим болуп иштөөдөн баштаган. 1961–1962-жж. Кыргыз ССРинин ИАнын АТИсинде кенже илимий кызматкер, 1979-жылдан улуттук адабияттардын өз-ара байланышы секторунун башчысы, 1966-жылдан КМУнун окутуучусу, 1974-жылы КСЭнин башкы редакторунун орунбасары, 1993–1996-жж. Кыргызстандын Өзбекстандагы ыйгарым укуктуу элчиси, 1996–1998-жж. «Азаттык» радиостанциясынын башкы редакторунун орунбасары, 1998–2006-жж. Кыргыз-Түрк Манас университетинде проректор болуп иштеген.

Чыгармачылык жолун акын катары баштап, чыгармалары 50-жылдардан басма сөз беттеринде басыла баштаган. 1971-жылы «Ыймандай сырым менен» деген алгачкы китеби жарык көргөн.

1962-жылдан сынчы жана адабиятчы катары кыргыз совет адабиятынын идеялык-эстетикалык тажрыйбасын изилдөөгө жана түшүнүүгө арналган бир катар монографияларды, илимий макалаларды жарыялаган.

Н.Хикметтин, М.Каримдин поэтикалык китептерин которгон.

1966-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

1984-жылдан көп томдуу КСЭни түзүүгө катышкандыгы үчүн ага Кыргыз ССРинин илим жана техника жаатындагы мамлекеттик сыйлыгы ыйгарылган.

Кыргыз ССРинин Жогорку Советинин Ардак грамоталары менен жана 1995-жылы Манас эпосунун 1000 жылдыгы боюнча эстелик медалы жана «Даңк» медалы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Ыймандай сырым менен: Ырлар, поэмалар, котормолор. – Ф.: Мектеп, 1971. – 80 б.
- Ырлар жана жылдар: Адабий-сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 180 б.
- Жаңычылык жолунда: Адабий-сын макалалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 188 б.
- Күн тууду (Ит икаясы). – Ф.: Мектеп, 1977. – 122 б.
- Көркөм сөз маселелери: Адабий-сын макалалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 256 б.
- 20-жылдагы кыргыз адабияты. – Ф.: Илим, 1984. – 159 б.
- Жылдар жаңырыгы: Ырлар, поэмалар, пародиялар. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 124 б.

Орус тилинде

- Обретение новых традиций. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 194 с.
- Жертва ложных доносов. (О судьбе Айдара Рахмановича Касымова). – Санкт-Петербург, 2005.

КОТОРМОЛОРУ

- А. де Сент-Экзюпери. Маленький принц. – Ф.: Мектеп, 1968. – 83 б.
- Хикмет Назым. Плакучая ива: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1969 – 161 б.
- Карим Мустай. Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1981. – 63 б.
- А. де Сент-Экзюпери. Кичинекей ханзаада: Жомоктор. – Ф.: Мектеп, 1974 – 92 б.
- А. де Сент-Экзюпери. – Б.: Прингхаус басма үйү, 2001.
- Акындын эки өмүрү. – Б.: Мектеп, 1998. – 40 б.
- Реми Дор. Ырлар. – Б., 1998. – 40 б.
- Жаңырык: Тандалмалар. – Б.: Успех и процветание, 2006. – 152 б.

Түзгөн китептери

- Алгачкы кадамдар. (Кыргыз жазуучуларынын 20-30-жылдардагы прозасы. /Түз.: С.Жигитов, С.Олжобоев). – Ф.: Кыргызстан, 1981.
- Кыргыз поэзиясынын антологиясы. /Түзгөндөр: С.Жигитов, А.Токтогулов.

**ЖИРКОВ
АЛЕКСАНДР
ВАСИЛЬЕВИЧ**
(1935–2000)

Сынчы, адабиятчы жана прозачы Жирков Александр Васильевич 1935-жылы 25-мартта Казак ССРинин Караганда облусунун Октябрь районуна караштуу Островское айылында туулган.

1942–1951-жж. А.В.Жирков Көк-Жаңгактагы орто мектепте, 1951–1956-жж. Кыргызстан мамлекеттик университетинин филология факультетинде окуган.

Университетти бүтөөрү менен «Путь к знаниям» деген гезиттин жооптуу катчысы, «Литературный Киргизстан» журналында эмгектенет. 1963-жылы университеттин аспирантурасын бүтүрүп, 1965-жылы филология илимдеринин кандидаты болот. 1964–1966-жж. «Комсомолец Киргизии» гезитинин редакторунун орунбасары, 1966-жылдан «Литературный Киргизстан» журналынын редактору, 1984-жылдан Фрунзедеги педагогикалык орус тил жана адабият институтунда (ПИРЯЛ) адабият теориясы боюнча кафедранын доценти, 1991-жылы филология илимдеринин доктору, 1993-жылдан Бишкек гуманитардык университетинде (БГУ) орус адабиятынын теориясы боюнча кафедранын профессору болуп иштейт.

А.Жирковдун биринчи ыры Көк-Жаңгак шаарында чыгуучу «Путь горняка» гезитине 1953-жылы жарыяланган.

1967-жылы «Кыргызстан» басмасынан анын адабий-сын макалаларынын жыйнагы «Поэзия жизни» деген ат менен өзүнчө китеп болуп чыгат.

А.Жирков кыргыз жазуучулары Т.Сыдыкбековдун, К.Жусуповдун ж.б. чыгармаларын орус тилине которгон.

1975-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Маданият менен адабияттагы сиңирген эмгеги үчүн А.Жирков «Ардак белгиси» ордени, В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун грамотасы, Кыргызстан ЛЮКС БКнын Ардак грамотасы менен сыйланган.

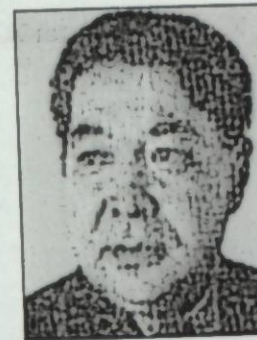
ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

М.В. Фрунзенин Кыргызстан жана Туркестан жергеси менен байланыштары: М.В.Фрунзенин туулган күнүнүн 100 жылдыгына карата. – Ф.: «Билим» коому, 1985. – 14 б.

Орус тилинде

Русская советская сатирическая поэзия 30-х годов. – Саратов, 1965. – 20 с.
Поэзия жизни: Литературно-критические статьи, заметки, рецензии. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 124 с.
Десять шагов до рубикона: Очерк юности М.В.Фрунзе. – Ф.: Мектеп, 1971. – 164 с.
Ветер с Ала-Беля: Очерки. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 96 с.
У костра, зажженного Горьким: Исследования, статьи, обзоры. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 188 с.
Поэзия жизни. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 124 с.
Крылатая молодость: о М.В.Фрунзе. – Ф.: Мектеп, 1977. – 194 с.
Время, герой, литература: Литературно-критические статьи, заметки, исследования. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 176 с.
Крылья творчества – единство и многообразие: Книга о русско-кыргызских литературных взаимоотношениях. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 208 с.
Дорогой отец: Документально-художественные повести и очерки. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 192 с.
М.В. Фрунзе в его связях с Киргизией и Туркестанским краем: К 100-летию со дня рождения М.В. Фрунзе. – О-во «Знание», 1985. – 14 с.
М.В. Фрунзе и художественная литература. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 24 с.
Художественный опыт М. Горького и развитие региональных взаимосвязей литератур. – Ф.: Кыргызстан, 1989.
История литературной критики. – Ф.: КРСУ, 1991.
Золотой фонд XX в. литературная классика. – М.: Современный писатель, 1996.

ЖУМАБАЕВ
ҮСӨНКУЛ
(1923–1976)

Акын Үсөнкул Жумабаев 1923-жылы 5-декабрда Чүй районундагы Кара-Дөбө айылында туулган. Айылдык мектептин 9-классын бүтүрүп, 1942-жылы Чүй районундагы Кара-Дөбө колхозунда бухгалтердин жардамчысы болуп иштеген. Ошол эле жылы Советтик Армиянын катарына чакырылып, 1944-жылы Рязань артиллериялык окуу жайын бүтүрүп, кенже лейтенант наамын алган. Андан кийин взводдун командири болуп Улуу Ата Мекендик согушка катышкан. 1946–1949-жж. Чүй райондук партия комитетинде инструктор, бөлүм башчы, 1949–1951-жж. Кыргызстан Борбордук партия комитетинин алдындагы эки жылдык партиялык мектепте окуп, партиялык уюмдун партиялык бюросунун катчысы болуп шайланган. 1956-жылы КПСС БКнын алдындагы партиялык жогорку мектепти сырттан окуп бүтүргөн.

1952-жылы Токмок шаардык партия комитетинин 2-катчысы, 1953-жылы Покровка райондук партия комитетинин 1-катчысы, 1955-жылы Фрунзе облустук партия комитетинин пропаганда жана агитация боюнча катчысы, 2-катчысы, 1953-жылы Кемин райондук партия комитетинин 1-катчысы болуп шайланат. 1962–1972-жж. Кыргыз ССР Министрлер Советинде Советтик органдар боюнча бөлүмдүн башчысы, 1972-жылдан өмүрүнүн аягына чейин Кыргыз ССРинин Маданият Министринин орунбасары болуп иштеп келген. Анын алгачкы «Билим» аттуу ыры 1939-жылы «Кыргызстан пионери» гезитине басылып, ырлары республикалык гезит-журналдарга жарыялана баштаган.

Ү.Жумабаев 1973-жылдан СССР Жазуучулар союзуна мүчө болгон.

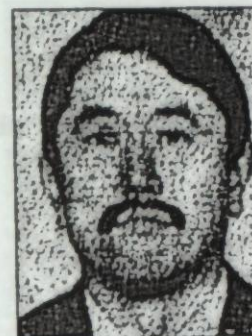
«Эмгек Кызыл Туу» ордени, «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы, «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендиги үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы жеңиштин отуз жылдыгы» медалдары, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары менен сыйланган.

Кыргыз ССРинин КП БКсына мүчө, Кыргыз ССРинин Жогорку Советинин VII чакырылышына депутат болуп шайланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 103 б.
Өлбөс адам. – Ф.: Мектеп., 1965. – 83 б.
Атанын өкүмү. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 114 б.
Кыл-кыяк. – Ф.: Мектеп, 1968. – 43 б.
Махаббат күүлөрү. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 104 б.
Өчпөс жылдыздар. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 116 б.
Алтын казык: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1976. – 108 б.
Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 235 б.
Махаббат күүлөрү: Ырлар, поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 128 б.

ЖУМАЛИЕВ
АНАСБЕК
(1947–2006)

Акын Анасбек Жумалиев 1947-жылы Манас районунда Бала-Сару айылында туулган. 1965-жылы Киров районундагы Чоң-Курган орто мектебин, 1973-жылы КМУнун филология факультетин сырттан окуп бүтүргөн.

Эмгек жолун өз айылындагы сегиз жылдык мектепте пионер уюмунун жетекчиси болуп иштөөдөн баштаган. 1968-жылдан ошол эле мектепте кыргыз тил, адабияты мугалими, 1983-жылдан окуу-тарбия иштери боюнча директордун орунбасары болуп иштеген.

1979-жылдан бери чыгармаларын жарыялап, негизинен сатиралык чыгармаларды жазган. 1987-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Жергемдин көркү: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1979. – 64 б.
Толкундуу курак: Ырлар жана пародиялар. – Ф.: Мектеп. 1984. – 52 б.

**ЖУМАНАЗАРОВ
КУДАЙБЕРГЕН**
(1937–1999)

Акын Кудайберген Жуманазаров 1937-жылы Токтогул районуна караштуу Үч-Терек совхозунда туулган. Мектептен кийин Фрунзе атындагы айыл чарба машиналарын жасоочу заводдо пресстөөчү болуп иштеп жүрүп, № 1-техникалык окуу жайына кирет. 1958-жылы Фрунзедеги өндүрүш ишканаларынын комбинатында бетончу болуп эки жыл иштеген. Кийин «Ленинчил жаш» гезитинде адабий кызматкер болуп ишке орношот. 1961–1968-жж. «Жаш Ленинчи» журналынын адабий кызматкери, «Ленинчил жаш» гезитинин Ош облусу боюнча кабарчысы, бөлүм башчысы, 1984-жылдан «Кыргызстан маданияты» жумалыгында жооптуу катчы болуп иштейт.

К.Жуманазаровдун биринчи ыры 1965-жылы «Ленинчил жаш» гезитине жарыяланган. Акындын «Кара-Көл оттору» алгачкы китеби 1969-жылы жарык көргөн.

1970-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кара-Көл оттору. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 112 б.

Ат жалындагы ыр: Өспүрүмдөр үчүн – Ф.: Мектеп, 1971 – 79 б.

Улуу акындын жергесинде: Очерк. – Ф.: Мектеп, 1974 – 52 б.

Тогуз кайрык. – Ф.: Мектеп, 1975.

Акжол: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 64 б.

Тайгадагы кеч: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1979. – 124 б.

Көгүлтүр жылдыздар: Ырлар жана поэма. Ф.: Кыргызстан, – 100 б.

Жазгы жамгыр: Поэма жана ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 176 б.

Ырыстын ырлары: Ырлар. – Ф.: Адабият, 1990. – 16 б.

Токтогулдун ыры: Поэма жана ырлар. – Ф.: Адабият, 1990. – 104 б.

**ЖУНУСОВ
КАМЧЫ**
(1915–1988)

Акын Камчы Жунусов 1915-жылы 10-августта Ноокат районундагы Беш-Бадам айылында туулган. 1930-жылдан тартып балдар үйүндө тарбияланып, 1937-жылы Оштогу айыл чарба техникумунун 2-курсун, анан республикалык партиялык мектепти жана аскердик саясий окуу жайын бүтүрөт.

К.Жунусов райондук гезиттин редактору, республикалык «Ленинчил жаш» гезитинин бөлүм башчысы, жооптуу катчысы жана комсомолдун Жаңы-Ноокат райкомунун биринчи катчысы, Кыргызстан ЛКЖС Ош обкомунун кадрлар боюнча катчысы, «Кыргызстан» басмасында редактор, 1974-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун адабиятты жайылтуу бюросунун башчысы болуп иштейт.

К.Жунусовдун чыгармачылык иши негизинен 1945-жылдан башталып, ырлары, аңгемелери республикалык гезит-журналдарга үзүлбөй басылып турат. «Менин жерим» аттуу тунгуч жыйнагы 1950-жылы жарыкка чыгат.

К.Жунусов Н.Тихоновдун «Сами» поэмасын, Иордания акындарынын ырлар жыйнагын, Муса Жалил жана Тукайдын ырларын кыргызчалаган.

1947-жылдан СССР Жазуучулар союзунун, 1958-жылдан СССР Журналисттер союзунун мүчөсү.

Көп жылдык эмгеги үчүн «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн» жана «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалдарына, Татар АССРинин Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасына, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун жана Кыргызстан ЛКЖС БКнын Ардак грамоталарына татыктуу болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Менин жерим. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 90 б.

Намыс. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 87 б.

Жыпар: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 115 б.
 Ак-Буура: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 140 б.
 Тагдыр. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 247 б.
 Мен: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 48 б.
 Гүлнар. Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 155 б.
 Адам жолу түгөнбөйт. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 219 б.
 Сырдуу булак. – Ф.: Кыргызстан, 1969.
 Алоолонгон жылдар. – Ф.: Мектеп, 1973.
 Жийде бурак. – Ф.: Кыргызстан, 1975.
 Менин доорум: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 40 б.
 Мен айылда болдум: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1988. – 56 б.

Орус тилинде

Гроздь винограда: Стихи. – М.: Сов. писатель, 1959. – 72 с.
 Сердце любовью дышит: Стихи и поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 80 с.
 Путь человека не кончается: Поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 156 с.

Башка элдердин тилдеринде

Сен берген гүл. – Казань: Татарстан, 1960. – 54 б. – татар.
 Ала-Тоо таңы. – Якутск, 1966. – 47 б. – якут.

КОТОРМОЛОРУ

Муса Жалил. Тандалган чыгармалары. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 320 б.
 (Т.Шамшиев менен бирге.)
 Иорданиянын акындары. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 25 б.
 Габдулла Тукай. Тандалган чыгармалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 192 б.

**ЖУНУШЕВ
КАНЫБЕК**

Акын Каныбек Жунушев 1941-жылы 11-ноябрда Кочкор районундагы Кош-Дөбө айылында туулган. 1963-жылы К.И.Скрябин атындагы Кыргыз мамлекеттик айыл чарба институтунун агрономдук факультетин бүтүргөн.

1963-жылы Нарын облусунун Тянь-Шань районундагы Жланов атындагы колхозго башкы агроном болуп иштөө үчүн жиберилген. 1965-жылдан «Киргизгипрозем» долбоорлоо институтунда кыртыш таануу инженери болуп иштеген, 1977-жылдан Кыргыз кыртыш таануу ИИИсинде улук илимий кызматкер, 1984-жылдан «Арашан» чыгармачылык үйүнүн директору, 1986-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун Нарын облусу боюнча кеңешчиси болуп иштеген.

Ырлары 1960-жылдан баштап жарыялана баштаган. Биринчи ырлар жыйнагы «Боёкчу» деген ат менен 1964-жылы басылып, 1974-жылы «Одноместный самолёт» деген поэтикалык жыйнагы орус тилинде жарык көргөн. Акындын айрым ырлары коңшу республикалардын тилдерине жана чет тилдерге которулган.

К. Жунушев К.Чуковскийдин, Я.Акимдин, С.Михалковдун чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

1979-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Балдар үчүн жазылган чыгармалары Тоголок Молдо сыйлыгына татыктуу болгон. Кыргыз Республикасынын Эл агартуусунун отличниги. Бул күндө акындын чыгармалары башталгыч класстардын окуу китептерине киргизилип окутулуп жатат.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Боёкчу: Ырлар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас. 1964. – 19 б.
 Кызылчанын баласы. – Ф.: Мектеп. 1967. – 22 б.

Бадыраң кантип үшүгөн: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1968. – 15 б.
 Жашыл көпүрө: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1972. – 47 б.
 Жылдыздуу асман: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1975. – 16 б.
 Байчечекей: Ырлар, жомоктор. – Ф.: Мектеп, 1979. – 68 б.
 Зымырык: Ырлар жана жомоктор. – Ф.: Мектеп, 1983. – 74 б.
 Айдың көл: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1987. – 119 б.
 Бир орундуу самолет: Ырлар. – Б.: ЖЧК «Кутаалам», 2007. – 24 б.
 Чөндөлөй: Ырлар. – Б.: ЖЧК «Кутаалам», 2007. – 12 б.
 Бака, бака, балчак: Ырлар. – Б.: Контет, 2007. – 12 б.
 Жашынмак: Ырлар. – Б.: «ЮНИСЕФ», 2007.

Орус тилинде

Одноместный самолет: Стихи. – Ф.: Мектеп. 1976. – 14 с.

**ЖУСУБАЛИЕВ
КУБАТБЕК**

Жазуучу Кубатбек Жусубалиев 1941-жылы 30-октябрда Лейлек районундагы Кердегей айылында туулган. 1963-жылы КМУнун филология факультетинин журналистика бөлүмүн бүтүрүп, 1965–1967-жж. Москвадагы Жогорку сценарийдик курстун угуучусу болгон.

Эмгек жолун 1957-жылы колхоздо иштөө менен баштаган. 1953-жылдан баштап Чоң-Алай айылындагы «Кыргызстан» сегиз жылдык мектебинде мугалим болгон. 1964-жылдан облустук «Ленин жолу» гезитинин адабий кызматкери, 1965–1985-жж. «Кыргызтелефильм» студиясында редактор болуп иштеген.

Чыгармачылык ишмердүүлүгү 1963-жылдан башталып, биринчи аңгемелер жыйнагы «Күн автопортретин тартып бүтө элек» деген ат менен 1967-жылы басылып чыккан. Бир катар толук метраждуу көркөм жана даректүү фильмдердин сценарийлерин жазган.

1975-жылдан СССР Кинематографисттер союзунун, 1981-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Күн автопортретин тартып бүтө элек: Повесть, аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 110 б.

Толубай сынчы: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 184 б.

Муздак дубалдар: Романдар жана повесть. – Б.: Адабият, 1990. – 432 б.

Жети сөз жана Конфуций: Көркөм чыгармалар. – Б.: Учкун, 2003. – 488 б.

**ЖУСУЕВ
СОРОНБАЙ**

Акын Сооронбай Жусуев 1925-жылы 15-майда Кара-Кулжа районундагы Алай-Куу өрөөнүндө жайгашкан Кызыл-Жар кыштагында туулган. Айыл мектебин бүтөрү менен 18 жашында армияга алынып, 1943–1945-жж. Панфилов атындагы 8-гвардиялык дивизияда байланышчы болуп кызмат өтөп, майданда эки жолу жарадар болгон.

Согуштан кайтып келип, 1946–1947-жж. Совет райондук «Коммунизм үчүн» гезитинде жооптуу катчы болуп иштеп, 1947–1949-жж. Ош Мамлекеттик мугалимдер институтунда окуп, анын кыргыз тил жана адабият факультетин артыкчылык диплому менен бүтүргөн. 1951-жж. Ош облустук «Ленин жолу» гезитинин редакциясында бөлүм башчы болуп иштеп, 1951–1956-жж. Москвадагы М.Горький атындагы Адабият институтунда окуган.

С.Жусуев 1957–1959-жж. «Ала-Тоо» адабий көркөм журналынын башкы редактору, «Чалкан» журналында жооптуу катчы, 1960–1986-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун аппаратында адабий кеңешчи болуп иштеген.

С.Жусуевдин алгачкы «Алдыга жүргүн, кыргыздар!» деген ыры 1943-жылы «Советтик Кыргызстан» (кийинки «Ала-Тоо») журналына жарыяланган. Алгачкы «Эмгек күүсү» аттуу ыр жыйнагы 1950-жылы басмадан чыккан. Андан бери акындын 30дан ашык китеби өз эне тилинде, 14 китеби орус тилинде жарык көргөн. Ыр китептери казак, өзбек, украин, азербайжан, тажик тилдеринде басылган жана ырлары алыскы жана жакынкы чет өлкө тилдерине которулган.

Анын 70тен ашык ырларына музыка жазылган. 2003-жылы чыккан «Канат менен Зарина» махабат дастаны орус, тажик, түрк, өзбек, кытай ж.б. тилдерге которулуп өзүнчө китеп болуп чыккан.

С.Жусуев Шекспирдин, Пушкиндин, Лермонтовдун, Шевченконун, Абайдын, Мактымуллинин, Исаакяндын, Омар Хайямдын, Маяковскийдин, Есениндин, Тычинанын, Гамзатовдун, Кулиевдин, Магжандын ж.б. акындардын ырларын чебер которгон.

1949-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Кыргыз адабиятын өнүктүрүүдө сиңирген зор эмгеги үчүн 1981-жылы С.Жусуевге «Кыргызстандын Эл акыны» деген ардактуу наам берилип, 1986-жылы персоналдык пенсия дайындалган. 1990-жылы Москвадагы Воениздаттан чыккан «Моя жизнь» деген ыр китеби үчүн Бүткүл союздук А.Фадеев атындагы сыйлыктын лауреаты болуп, алтын медаль алган. 1998-жылы «Кыргызстандын Эл агартуусунун отличниги», ошол эле жылы «Казакстандын эмгек сиңирген кайраткери» деген наамга татыктуу болгон.

С.Жусуевдин 1994-жылы басмадан чыккан «Курманжан датка» аттуу ыр менен жазылган романы үчүн 1998-жылы Токтогул атындагы Мамлекеттик сыйлык ыйгарылган.

Кан майдандагы жана көп жылдык чыгармачылык жемиштүү эмгектери үчүн С.Жусуев биринчи даражадагы Ата-Мекендик согуш ордени, үчүнчү даражадагы «Манас» ордени, «Каармандыгы үчүн», «Даңк» медалдары, Кыргыз, Украина, Саха-Якут Республикаларынын Жогорку Кеңештеринин Ардак грамоталары менен сыйланган.

Бишкек жана Ош шаарларынын ардактуу жараны, Ош мамлекеттик жана кыргыз-өзбек университеттеринин ардактуу профессору.

Кара-Кулжа районундагы Сай-Талаа кыштагындагы орто мектепке, Кара-Суу районундагы Жар-Ооз кыштагындагы орто мектепке Сооронбай Жусуевдин аты коюлган.

2005-жылы интеллектуалдык менчиктин Бүткүл дүйнөлүк уюму (ВОИС) чыгармачылык ийгиликтери үчүн С.Жусуевди Алтын медаль менен сыйлаган.

Президенттин 2007-жылдын 13-февралындагы Жарлыгы менен улуттук маданият казынасына, кыргыз элинин руханий байлыктарын өнүктүрүүгө кошкон зор салымы үчүн акын Сооронбай Жусуевге «Кыргыз Республикасынын Баатыры» эң жогорку артыкчылык даражасы «Ак шумкар» өзгөчө белгисин тапшыруу менен берилген.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Эмгек күүсү: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 103 б.
Чындык менен ыр: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 131 б.
Өмүр жазы: Поэмалар, ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 168 б.
Асан менен достошкондо: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1956. – 33 б.
Сүйүү менен ишенич: Ырлар, поэма жана котормолор. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 177 б.

Үмүт: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960 – 130 б.
 Чоң атам жана мен: Поэма жана ырлар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1966. – 55 б.
 Жылдыздуу тоолор: Ыр менен жазылган повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 149 б.
 Акын жүрөгү: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1965. – 131 б.
 Көңүл күүлөрү: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 195 б.
 Кызыл күн: Повесстер. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 236 б.
 Түрмөк булуттар: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 236 б.
 Дабан: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 114 б.
 Алтын чынар: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 142 б.
 Тандалмалар: Тандалган ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 491 б.
 Суктануу: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1977. – 215 б.
 Бийик асман: Сонеттер, ырлар, поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1979. – 212 б.
 Тандалмалар: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 257 б.
 Тоо жаңырткан чагылган: Ырлар, жомоктор. – Ф.: Мектеп, 1985. – 64 б.
 Керемет: Ырлар, дастандар. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 320 б.
 Күмүш жылдыз: Ырлар, сонеттер, дастандар. – Б.: Адабият, 1991. – 144 б.
 Курманжан датка: Ыр менен жазылган роман. – Б.: Руханият, 1994. – 304 б.
 Адамдар: Ырлар, дастандар. – Б.: Кыргызстан, 1997. – 240 б.
 Миң кайрык: Ырлар, котормолор. – Б.: Шам, 2000. – 424 б.
 Канат менен Зарина: Дастан. – Б.: Бийиктик, 2003. – 96 б.
 Курманжан датка: Ыр менен жазылган роман. – Б.: Бийиктик, 2004. – 324 б.
 О, анда көктөм эле: Ырлар, обондуу ырлар. – Б.: Бийиктик, 2004. – 168 б.
 Ала-Тоо барда мен бармын: Ырлар, дастандар. – Б.: Бийиктик, 2005. – 328 б.
 Сөз кудурети: Макалалар, эскерүүлөр. – Б.: Бийиктик, 2006. – 640 б.
 Тагдырым – поэзия: макалалар, каттар, куттуктоолор, арноолор. – Б.: Бийиктик, 2008. 728 б.
 Мен билген Чыңгыз: Ырлар, эскерүү. – Б.: Бийиктик, 2008. – 52 б.

Орус тилинде

В краю родном: Стихи и поэмы. – Ф.: Киргосиздат, 1958. – 120 с.
 Дружба: Рассказы. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1958. – 24 с.
 В ожидании гостя: Стихи и поэма. – М.: Сов. писатель, 1958. – 93 с.
 Дедушка и я: Стихи. – М.: Детгиз, 1961. – 30 с.
 Орлица: Стихи и поэма. – М.: Сов. писатель, 1962. – 81 с.

Дымок над анлоом: Стихи и поэма. – М.: Сов. писатель, 1967 с. – 72 с.
 Горные зори: Стихи. – М.: Сов. писатель, 1972. – 88 с.
 Жаворонок: Стихи. – М.: Правда, 1975.
 У огня: Стихи. – М.: Худож. Лит., 1975. – 206 с.
 Гордость: Стихи и поэмы. – М.: Сов. писатель, 1978. – 127 с.
 Стремнина лет: Стихотворения и поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 240 с.
 Золотая чинара: Стихотворения и поэмы. – М.: Худож. Лит., 1982. – 383 с.
 Песни белых вершин: Стихи, поэмы. – М.: Сов. писатель, 1984 – 104 с.
 Моя жизнь: Стихи, поэмы. – М.: Воениздат, 1990. – 142 б.
 Канат и Зарина: Поэма. – Б.: Бийиктик, 2004. – 168 с.

Башка элдердин тилдеринде

Дедушка и я: Стихи. – Душанбе: Таджтосиздат, 1963. – 24 с. – таж.
 Кучевые облака: Стихи. – Алма-Ата: Жазушы, 1975. – 128 с. – каз.
 перевал: Стихи. – Ташкент: Изд-во лит. и искусства, 1975. – 75 с. – узб.
 Молодость моя: Стихи и поэмы. – Алма-Ата: Жалын, 1980. – 80 с. – каз.
 На море синем белый пароход: Стихи. – Баку: Язычи, 1983. – 144 с. – азерб.
 Золотая чинара: Стихи и поэма. – Киев: Радянський письменник, 1986. – укр.
 Канат и Зарина: Поэма. – Б.: Бийиктик, 2004. – 92 с. – узб.
 Канат и Зарина: Поэма. – Б.: Бийиктик, 2004. – 128 с. – азерб.

КОТОРМОЛОРУ

Корея акындарынын үнү. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 25 б.
 Павло Тычина. Элдердин достугу: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 86 б.
 Барто А. Балдар үчүн ырлар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1954. – 136 б.
 Үч акындын ырлары – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 135 б. (коллектив).
 Түркмөн акындары. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954, 1957. – 187 б.
 Твардовский А. Ленин и печник. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1962. – 14 б.
 Кулиев К. Дарыгер кумурска жөнүндө жомок. – Ф.: Мектеп, 1982. – 16 б.
 Шекспир В. Гамлет: Трагедия. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 224 б.
 Омар Хайям. Рубаилер. – Б.: Бийиктик, 2004. – 114 б.
 Орус ырлары. – Б.: Шам, 2002. – 304 б.
 Казак ырлары – Б.: Бийиктик, 2004. – 608 б.
 Европа-Азия ырлары. – Б.: Бийиктик, 2007. – 568 б.

**ЖУСУПОВ
КЕҢЕШ**

Жазуучу Кеңеш Жусупов 1937-жылы Тянь-Шань районундагы Эчки-Башы айылында туулган.

1954-жылы Оттук орто мектебин бүткөн. Эки жыл «Коммунизм» колхозунда колхозчу, китепканачы, комсомолдук уюмдун катчысы болуп иштеген.

1961-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин тил жана адабият факультетин бүткөн. 1961–1963-жж. Тянь-Шань облустук гезитинде, 1964-жылы Кыргыз ССР Министрлер Советинин алдындагы «Басма сөздө мамлекеттик жашыруун сырларды сактоочу башкы башкармалыкта» (Главлитте), 1966–1968-жж. «Кыргызстан» басмасында редактор, 1968–1973-жж. «Кыргызфильм» киностудиясындагы сценарий бөлүмүндө редакторлук кызматты аткарды. 1973-жылдан «Ала-Тоо» журналында, 1978-жылдан Нарын облусу боюнча Жазуучулар союзунда адабий консультант, 1984-жылдан «Манас» эпосун көркөм чыгаруу секторунда жана 1987-жылдан «Ала-Тоо» журналында башкы редактор болуп иштеген.

1958-жылы биринчи «Түш» деген аңгемеси «Ленинчил жаш» гезитине басылган.

К.Жусуповдун 1965-жылы «Жашоо кумары» деген китеби чыккан.

1975-жылы «Ыр сабындагы өмүр» аттуу китеби Кыргызстан Ленин комсомолу сыйлыгына татыктуу болгон. Ошондой эле Эл аралык «Түгөлбай Ата» коомунун, А.Табалдиев атындагы адабий сыйлыктардын ээси.

Жазуучунун айрым аңгеме, повесттери түрк, украин, өзбек, чех, орус, казак, татар, араб, француз тилдерине которулган. К.Жусуповдун «Лесорубы» («Карагайчылар») деген аңгеме, повесттер жыйнагы 1975-жылы Москвадан жарык көргөн.

Жазуучу А.Жакыпбеков менен бирдикте «Манас» эпосун проза түрүндө жазган. Проза түрүндө балдар үчүн жазылган «Манас» эпосунун автору. 1991–2002-жж. «Кыргыздар» атуу 5 томдук түзгөн.

К.Жусупов 1966-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

«Эмгектеги каармандыгы үчүн» медалы, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Ардак грамотасы менен сыйланган.

1991-жылы «Искусство эмгек сиңирген ишмер», 1999-жылы «Кыргыз Эл жазуучусу» деген наам алган.

2004-жылы Кыргыз Республикасынын Токтогул атындагы мамлекеттик сыйлыгы ыйгарылган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жашоо кумары. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 172 б.

Каралдым, тоолор. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 96 б.

Микеланджело мекенинде. – Ф.: Мектеп, 1968. – 131 б.

Жүрөгүм менин тоолордо. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 317 б.

Ыр сабындагы өмүр. – Ф.: Мектеп, 1974. – 129 б.

Ата журт: Публицистикалык ой толгоо жана повесть. – Ф.: Мектеп, 1977. – 235 б.

Күлгүн курак: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 240 б.

Ыр сабындагы өмүр: Акын А.Осмонов жөнүндө документалдуу баян. – Ф.: Мектеп, 1980. – 188 б.

Кан жолдогу ойлор: Жол очерктери. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 224 б.

Тоолуктар баяны: Аңгемелер, повесттер, эссе. – Ф.: Мектеп, 1984. – 353 б.

Тулпар: Ой толгоо. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 336 б.

Сапар китеп: Повесттер. – Б.: Адабият, 1991. – 512 б.

Манас: Балдар үчүн. – Б.: «Мээрим фонду», 1995. – 175 б.

Байыркынын издери: Б.: Кыргызстан, 2002. – 323 б.

Кыргыздардын байыркы маданияты: Публ. ил.-попул. ой толгоо. – Б.: Бийиктик, 2006. – 226 б.

Жан шерик. – Б.: Бийиктик, 2007. – 586 б.

Орус тилинде

Лесорубы: Повести и рассказы. – М.: Сов. писатель, 1975. – 309 с.

Сабыр и дедушка: Повесть. – М.: Детская литература, 1980. – 95 с.

Манас: Для детей. – Б.: Фонд Мээрим, 1995. – 191 б.

Украин тилинде

Сабыр и дедушка: Повесть. – Киев: Вэсэлка, 1983. – 104 б. – укр.

**ЖУТАКЕЕВ
АБЫЛКАСЫМ**
(1888–1931)

Акын Абылкасым Жутакеев 1888-жылы Нарын районундагы Жан-Булак айылында туулган. Он беш жашка келгенде Буудайчы деген молдонун жардамы менен сабатсыздыгын жоюп, өзүнүн алгачкы ырларын кагаз бетине түшүрө баштаган. Абылкасымдын ырчылык жөндөмдүүлүгү эрте ойгонуп, той-аштарда ырдай баштайт. Карапайым элдин көргөн күнү, күткөн тилегин А.Жутакеевдин «Кайран эл», «Кайткан эл», «16-жыл» аттуу чыгармаларынын өзөгүн түзгөн.

1917-жылдагы Октябрь революциясы А.Жутакеевдин чыгармачылыгына, кийинки тагдырына таасир эткен.

1920-жылы акын Алма-Атада мугалимдерди даярдоо боюнча алты айлык курсту бүтүрүп, 1923-жылга чейин айылында окутуучулук кесибин кылат. 1923-жылы Нарын уездиндеги, «Союз кошчу» уюмунун төрагалыгына дайындалат.

1924-жылы В.И.Лениндин дүйнөдөн кайткандыгына байланыштуу акын өзүнүн «Ленин кошогу» аттуу чыгармасын жазган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ленин кошогу: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 49 б.

Ленин кошогу: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 128 б.

Ленин кошогу: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 32 б.

**ЖҮНДҮБАЕВА
НИНАКАН**
(1917–2003)

Акын Нинакан Жүндүбаева 1917-жылы Кочкор районунун Үкөк айылында туулган. Райондогу Кара-Көө мектебинин жетинчи классын бүтүп, ошол эле мектептин башталгыч класстарында мугалим болуп иштеген. Караколдогу мугалимдерди кайра даярдоочу алты айлык курсту бүтүп, жогорку класстарына тил жана адабияттан мугалим болуп, 1940-жылдын январынан Жумгал райондук Кайырма орто мектебинде сентябрь айына чейин мугалим болгон. 1941-жылга чейин комсомолдун Жумгал райондук комитетинин биринчи катчысы, ошондон үзгүлтүксүз 20 жыл партиялык, советтик жооптуу кызматтарда–райкомдун катчысы, райаткомдун төрагасы, обкомдун, облаткомдун бөлүм башчысы, 1955–1965-жж. Нарындагы «Тянь-Шань правдасы» гезитинде айыл чарба бөлүмүн жетектеп, Нарын облустук драма театрында директор, 1965–1971-жж. Кочкор райондук маданият бөлүмүнүн начальниги, 1971–1976-жж. Кыргыз Жазуучулар союзунун Нарын облусу боюнча адабий нускоочу, 1976–1980 жж. ошол эле райондун «Эмгек-Туусу» гезитинин редакторунун орунбасары болгон.

Чыгармачылык ишмердиги 1957-жылы башталып, ырлар жыйнактары китеп болуп жарыкка чыгып, пьесаларынын көпчүлүгү театрларда коюлду. 60тан ашуун ырларына обон жазылып, музыканын алтын фондусуна алынган. 1980-жылдан республикалык маанидеги персоналдык пенсионер болгон.

1995-жылы «Кыз Сайкалдын арманы» пьесасы республикалык жаштар театрында коюлган, о.э. «Гүлнар», «Акыйкат алдатпайт», «Өмүр белеги», «Кыз Сайкал арманы», «Ажал менен акыйкат», «Бир үйдө», «Махабат кусуру», «Амал түгөнүп абийир кеткенде», «Талаа станында», «Чалкып жаткан мухит» аттуу пьесалардын автору.

Н.Жүндүбаева «Ардак белгиси ордени», «Эмгек каарманы» Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдык урматына «Каарман эмгеги үчүн», Жеништин 10, 20, 30, 40, 50 жылдык медалдары менен, Кыргыз Өкмөтүнүн Ардак грамоталары менен алты жолу сыйланган.

Кыргыз Республикасынын Эл акыны (1964), «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» (1977), «СССР маданиятынын отличниги» (1967) наамдарына татыктуу болгон.

Маданият министрлигинин көп жолку Ардак грамоталары менен сыйланган.

Кыргызстан ЛКЖС БКнын мүчөсү (1940-1944), Кыргызстан КП Кочкор райкомунун мүчөсү (1946-1950), Нарын обкомунун мүчөсү (1945-1948), Нарын облустук советинин элдик депутаты болуп (1956-1963) шайланган.

Акындын ырлары түркмөн, тажик, эстон, белорус, хакас, казак ж.б. элдердин тилдерине которулган.

Акындын аты Кочкор районундагы орто мектепке ыйгарылган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Алгачкы жаңырык: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 76 б.
Узатуу: Ырлар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 27 б.
Ишенем: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 32 б.
Өнөр: Ырлар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1963. – 16 б.
Бобөктөр дүйнөсүнөн: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1967. – 14 б.
Эне тилеги: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 148 б.
Таңдагы гүлдөр: Ырлар, поэма. – Ф.: Мектеп, 1972. – 59 б.
Ата журт күүлөрү: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 68 б.
Менин сиңдим: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1977. – 48 б.
Менин каармандарым: Аңгемелер жана повесть. – Ф.: Мектеп, 1981. – 96 б.
Үмүтүм түгөнбөйт: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 132 б.
Кең дүйнө: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 120 б.
Чынар терек: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 136 б.
Өмүр жемини: Ырлар жана поэмалар. – Б.: Адабият, 1992. – 173 б.
Эне дүйнөсү: Ырлар жана поэма. – Б.: Изат, 1994. – 174 б.
Кызыл өрүк: Ырлар, поэмалар. – Б.: Шам, 2000. – 237 б.

Орус тилинде

- Я горянка: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 79 с.
Красные маки: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 75 с.
Правда века: Стихи и поэма. – Ф.: Адабият, 1990. – 67 с.

ЖЭЭНБЕКОВ
АБДЫЖАПАР

Балдар жазуучусу Абдыжапар Жээнбеков Кара-Суу районунун Мөнөк айылында 1943-жылы 17-январда туулган. 1965-жылы Ош мамлекеттик пединститутунун педагогика факультетин бүтүрүп, 1966-жылы Ош шаарындагы В.Терешкова атындагы мектеп-интернатта мугалимдик ишин баштаган.

1967–1969-жж. Кара-Суу райондук «Эмгек майданы» гезитинде кабарчы, 1970–1971-жж. Кара-Суу райаткаруу комитетинде инструктор, 1972-жылдан бери облустук «Ош жаңырыгы» гезитинде кабарчы, бөлүм башчы болуп эмгектенген.

А.Жээнбековдун адабий чыгармачылык жолу 1964-жылдан башталып, ошол жылы «Жаздын келиши» аттуу алгачкы ыры облустук «Ленин жолу» гезитине жарыяланган. Кийинки жылдары анын чыгармалары «Учкун» альманахында, «Ала-Тоо» журналында жарыяланган. «Шор талаанын куюну», «Татынын таттуу чайы» телефестивалдары коюлуп фондуга алынган.

Ал журналистикадагы үзүрлүү эмгеги үчүн Кыргызстан Журналисттер союзунун Ардак грамотасы менен (1996) сыйланган. 1990-жылдан Жазуучулар союзунун, 1972-жылдан Журналисттер союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Тентек кирпич: Балдар прозасы. – Б., 1981. – 32 б.
Карыянын аңгемеси: Балдар прозасы. – Б., 1986. – 48 б.
Орошон курак: Балдар прозасы. – Б., 1994. – 64 б.
Кулдатканын куу башы: Уламыштар, аңгемелер, телесценарийлер, повесть эссе. – Ош, 1998. – 182 б.
Редакторлор сүйлөшөт: Поэмалар, ырлар. – Ош обл. басмаканасы, 2008. – 150 б.

**ЗАКИРОВА
ТАЗАГУЛ**

Акын Тазагул Закирова 1948-жылы 26-июнда Сузак районундагы Качкынчы айылында туулган. 1967-жылы комсомолдун Сузак райаткомунда бөлүм башчы, райондук радиоуктуруу боюнча редактор, Ошпогу №12 кесипчилик-техникалык окуу жайында, 1977–1984-жж. Ош облустук маданият башкармасынын кадрлар бөлүмүндө улук инспектор болуп иштеген. 1991-жылдан Аялдардын эл аралык маданий-өндүрүштүк «Насыят» ассоциациясын жетектейт. Тазагул Закированын чыгармачылык жолу 1963-жылдан башталып, «Кыргызстан пионери» гезитине «Космоско учту» аттуу эң алгачкы ыры жарыяланган. Ошондон бери акындын ырлары республикалык, облустук, райондук гезиттерде жана журналдарда жарыяланып, жыйырмадан ашуун коллективдүү жыйнактарда: алтай, түркмөн, казак, өзбек, грузин, орус, түрк, англис тилдеринде жарык көргөн. Акындын көптөгөн ырлары обонго салынган.

1991-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Т.Закирова «Ырыстын тагдыры», «Анипа жана кыргыз сурмасы», «Уркуядан уланган жол», «Аялдын монологу» аттуу ж.б. даректүү видеофильмдерди тарткан.

Кыргыз окурмандары үчүн эски араб тамгасынын алиппесин түзүп басмадан чыгарган, жана «Чыгыш сыйкырлары» аттуу китепти которгон.

Ош облустук мамлекеттик администрациясы уюштурган «Тасма – 2000» конкурсуна коюлган «Уркуядан уланган жол» фильми үчүн «2000-жылдын мыкты режиссеру» деген наам алган.

Тазагул Закировага маданият тармагында, коомдук жана чыгармачылык иштерде үзүрлүү эмгектенгендиги үчүн «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» деген наам (1996) ыйгарылган. Республикалык Молдо Нияз атындагы адабий сыйлыктын лауреаты. «Ош–3000» эстелик медалы жана КР Президентине караштуу Мамлекеттик тил боюнча улуттук комиссиясынын Ардак грамотасы жана «Кыргыз тили» төш белгиси менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 52 б.
Купуя сезим: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 72 б.
Кусалык: Обондуу ырлар. – Ош: 1991. – 6 б.
Алиппе: Эски араб – кыргыз алиппесинен сабактар. – Б., 1992. – 72 б.
Боз торгойдун ыры: Ырлар. – Ош: 1993. – 116 б.
Ыйык шаарым: Ырлар. – Ош, 1999. – 120 б.
Боз торгойдун ыры: Тандалмалар. – Б.: Бийиктик, 2003.
Ала-Тоом–Мекеним: Ноталуу обондуу ырлар. – Б.: Бийиктик, 2003.
Мекенимдин эшиги: Ырлар жыйнагы. – Б.: Бийиктик, 2008.
Курманбек баяны. Ади Өмүралиевдин варианты. – Б.: Бийиктик, 2008.

Орус тилинде

- Щедрая душа: Стихи. – Б.: 1990. – 120 с.
Светлый дождь. – Ф.: Кыргызстан, 1990.
Сокровенность. – Б.: Бийиктик, 2008.

Башка элдердин тилдеринде

- Ырыстын тагдыры. – Б.: Бийиктик, 2003. – кыргыз, орус, англис тилдеринде.

КОТОРМОЛОРУ

- Чыгыш сыйкырлары: Проза. – Ош, 1997. – 60 б.

**ЗАРИФЬЯН
АНЭС
ГУРГЕНОВИЧ**

Акын Зарифьян Анэс Гургенович 1946-жылы 22-ноябрда Фрунзе шаарында туулган. 1970-жылы Кыргыз Мамлекеттик медициналык институтунун дарылоо факультетин артыкчылык диплому менен бүтүргөн. Ошол эле жылы институтта кафедранын ассистенти катары эмгек жолун баштаган. Кийин «Нормалдуу физиология» адистиги боюнча аспирантурада окуп, кандидаттыгын 1974-жылы жактаган. 1978-жылы Кыргыз Мамлекеттик дене тарбия институтунда илимий иштер боюнча проректорлук кызматка дайындалган. Ал жерде доценттик (1980), профессордук (1988) наам алгандан кийин 1993-жылы Кыргызстандагы эл аралык университетке проректорлук жумушка которулган. 1994-жылдан «Фундаменталдык медициналык-биологиялык сабактары» кафедрасынын башчысы, деканы болуп Кыргыз Россия Славян университетинде иштеген.

Жаштайынан ыр жазып, 1979-жылдан баштап обондуу ырларга аралашат. Биринчи ырлар жыйнагы 1983-жылы жарык көргөн. А.Зарифьян көптөгөн фестивалдардын жана автордук аткаруучулардын слетунун жөнүүчүсү.

1990-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

1992-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмери» деген ардактуу наамга татыктуу болгон.

2003-жылы «Даңк» медалы менен сыйланган.

Кыргыз ССРинин Билим берүү отличниги (1985).

Республиканын саламаттыкты сактоо отличниги (1996).

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Вопреки небытию: Стихотворения. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 52 с.

Притяжение: Стихотворения. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 79 с.

Нет дороге конца: Песни. – Ф.: Кыргызстан, 1987.

Неотболевшее: Стихотворения. – Ф.: Адабият, 1990. – 104 с.

Перестройкиада. – Б.: Книголюб, 1991. – 256 с.

Поэтические посвящения юбилярам здравоохранения. – Б.: ОсОО Казак, 1999.

Летопись Анэса из Бишкека, сложенная на исходе века вольным поэтическим пером – о великом грустном и смешном. Книга 1-я. – Б.: Бийиктик, 2001. – 776 с.

Стихотворения. – Б.: ОсОО Бишкектранзит, 2002.

По жизненным мотивам. – Б.: ОсОО Бишкектранзит, 2004.

Летопись... Книга 2-я. – Б., 2005.

Пока душа не отлетела. – Б.: ОсОО Алтын-Тамга, 2006.

Нет дороге конца. – Ф.: Кыргызстан, 1987.

ДИСКОГРАФИЯ

Дискография: «Алая, белая, черная...» Авторская пластинка. – С 90 29143008. «Мелодия», 1990.

«Хоть нет на мне креста». Авторская пластинка. – R 6000999. МТПП «Русский диск», 1992.

**ЗЕМЛЯК
ЯКУБ
(ЗИСЕЛЬМАН
ЯКУБ БОРИСОВИЧ)
(1906–1979)**

Акын, жазуучу Земляк Якуб 1906-жылы 11-майда Варшавада туулган. 1924–1927-жж. Украина Мамлекеттик кинематография институтунда, 1927–1928-жж. Харьков шаарындагы Артём атындагы эки жылдык Совпартмектепте окуган. 13 жашынан кат ташуучу, архиварнус, киномеханик болуп эмгектенген. 1928–1939-жж. «Харьковский пролетарий», «Харьковский рабочий», «Социалистична харьковщина» сыяктуу шаардык жана облустук гезиттердин редакцияларында иштеген. 1939–1940-жж. Украина ССРинин хроникалык-даректүү фильмдердин Башкы башкармалыгында редактор, 1940–1941-жж. Москвадагы хроникалык-даректүү фильмдердин Башкы башкармалыгында редактор-сценарист болуп иштеген, 1941-жылы Фрунзе шаардык кинохроникалык студияны уюштуруу үчүн Кыргызстанга келген.

1942-жылдан КирТАГда, 1944–1947-жж. Ворошилов жана Аламүдүн ГЭСтериндеги курулуштун эмгек каармандары тууралуу репортаж уюштуруп, макала, очерктерди жазган.

1948–1949-жж. СССР Адабий фондунун Кыргыз бөлүмүндө директордун орунбасары, андан кийинки жылдары Кыргыз радиоберүүсүндө штаттан тышкаркы кабарчы, Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкармалыгында адабий консультант, «Чалкан» журналында адабий кызматкер болуп иштеген.

Чыгармачылык ишмердүүлүгү 30-жылдарда журналисттик иш менен башталып, фельетон, аңгеме, ырларды жазган. 1934-жылы «Советская литература» альманахында анын «Подвиг» аттуу повести жарыяланган, кийинчерээк «Дружные ребята», «Пионер», «Юный натуралист» журналдарында балдар үчүн жазылган чакан аңгемелери басылып турган. Кыска метраждуу фильмдерге сценарийлерди жазат.

1940-жылы «Пингвиндер» аттуу алгачкы жыйнагы Харьков шаарында чыккан.

1960-жылы Р.Шүкүрбековдун чыгармаларын автор менен бирге которуп «Ворона» деген ат менен китеп чыгарган.

1948-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү. «Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн», В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы, «Эмгек ветераны» медалдары, Кыргыз ССР ЖКнын Ардак грамоталары, ТАССтын Ардак грамотасы, СССР Мамбаскомунун Ардак грамотасы менен сыйланган. Кыргыз ССРинин эл агартуусунун отличниги.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Лыжачылар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1954. – 15 б.

Орус тилинде

Парад: Стихи. – Ф.: Киргизгосиздат, 1949. – 8 с.

Басни и фельетоны. – Ф.: Киргизгосиздат, 1950. – 102 с.

Мы ребята дружные: Стихи. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1954. – 64 с.

Наш детский сад: Стихи. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1954. – 14 с.

Швабра: Басни и стихи. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1955. – 64 с.

Где зимуют раки: Стихи, фельетоны, басни. – Ф.: Киргизгосиздат, 1956. – 143 с.

Мой зверинец: Стихи. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1957. – 14 с.

Новая игра: Стихи. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1957. – 44 с.

Чолпон-Ата: Поэма. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1958. – 30 с.

Муха: Стихи. – Ф.: РДСП, 1959. – 22 с.

Праздник леса: Рассказы и пьеса. – Ф.: Киргизгосиздат, 1959. – 68 с.

Загадки: Стихи. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1960. – 11 с.

Лужицы: Стихи. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1960. – 12 с.

Мальчик и мячик: Книжка-картинка для дошколы. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1961. – 15 с.

Наша пионерия идет: Стихи и песни. – Ф.: Киргизгосиздат, 1962. – 48 с.

Цветные карандаши: Книжка-картинка для дошкольного возраста. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1964. – 16 с.

Так играют малыши. – Ф.: Мектеп, 1965. – 14 с.

Вот какой Леша. – Ф.: Мектеп, 1967. – 17 с.

Солнечный родник: Стихи, песни, сатира, юмор. – Ф.: Мектеп, 1967. – 95 с.

Мечтой окрыленные: Об исследователях Средней Азии. Ф.: Кыргызстан, 1968. – 90 с.

Нет ли здесь таких ребят? – Ф.: Мектеп, 1968. – 12 с.

Кто больше?: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1969. – 16 с.

Детки очень хороши. – Ф.: Мектеп, 1971. – 18 с.

С Новым годом!: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1973. – 20 с.

Разговор по душам: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1975. – 32 с.

Сылам тебе, Кыргызстан: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 140 с. (А. Борцов, И. Волобуева Л. Дидоченко, Я. Земляк и др.)

Послушайте, друзья: Стихи. Миниатюры. Поэмы. Басни.

Учительница Аленка. – Ф.: Мектеп, 1980. – 14 с.

Детки очень хороши: Стихотворение. – Ф.: Мектеп, 1986. – 14 с.

Нет ли здесь таких ребят?: Стихотворение. – Ф.: Мектеп, 1987. – 12 с.

Нет ли здесь таких ребят?: Стихотворение. – 2-е изд. – Ф.: Адабият, 1989. – 16 с.

КОТОРМОЛОРУ

Шукурбеков Р. Ворона. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1960. – 15 с.

ИБРАГИМОВ
ИСРАИЛ
МОМУНОВИЧ

Жатуучу Исраил Ибрагимов 1933-жылы Ысык-Көл районуундагы Аманбаев (Байсору) айылында туулган. 1952-жылы мектепти ийгиликтүү аяктап, Москвадагы Чыгыш тилуу (мурдагы Лавровский) институтунун кытай бөлүмүнө өткөн, кийин бул институт күтүүсүздөн жабылып калгандыктан, 1953-жылы өз эрки менен Москвадагы С.Орджоникидзе атындагы геологдук-изилдөө институтуна, эки жылдан кийин Фрунзедегги политехникалык институттун тоо-геология факультетине которулуп аны 1959-жылы бүтүргөн.

1976-жж. Кыргыз Республикасынын Илимдер Академиясынын геологиялык институтунда ар кандай илимий кызматтарда иштеп, 1967-жылы кандидаттык диссертациясын жактап, 1976–1993-жж. КМУУнун физикалык география кафедрасынын доценти, 1993-жылдан «Теңир Тоо» аттуу уйгур маданият аракеттенүү фондусунун уюштуруучусу жана башчысы катары коомдук иштерде, 1994-жылдан азыркы күнгө чейин КМУУнун эл аралык уюштуруу программасынын интеграция институтунун Уйгур филология факультетинин деканы.

50дөн ашык илимий жана илимий-усулдук макалалардын, 2 монографиянын (авторлорун) автору. Омүрүнүн көп бөлүгүн кино тармагындагы чыгармачылыгы жана адабияттагы ишмердүүлүгү камтыйт.

И.Ибрагимов уйгур улутундагы орус тилинде жазган жатуучу.

1989-жылдан Жатуучулар, Кинематографисттер союздарына мүчө, Элге билим берүүнүн отличниги, профессор, Кыргыз Республикасынын Ардак Грамотасы, КУУнун 50 жылдыгына арналган медаль менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Вкус дикой смородины: Роман. – Москва: Советский писатель, 1979. – 253 с.

Цыпленок и самолет: Роман. – Б.: Достук, 1994. – 127 с.

Колыбель в клюве аиста: Роман. – Б.: Турар, 2001. – 392 с.

Созвездие мельниц. – Б.: Кыргызстан, 1987. – 252 с.

Узгенский каменноугольный бассейн (в соавторстве с Ф.Т.Кашириным). – Б.: Илим, 1974.

Цветные камни Киргизии (в соавторстве с Михайлевым В. и Малышевым В.Ф.). – Ф.: Кыргызстан, 1982.

Тамерлан. Начало пути: Роман. – Б.: Наука-образов, 2003. – 108 с.

Исполнение мечты: Повесть. – Б.: Турар, 2004. – 123 с.

**ИБРАЕВ
ЭСЕНГУЛ**
(1933–2005)

Акын Эсенгул Ибраев Тянь-Шань районундагы Чет-Нура кыштагында 1933-жылы 16-мартта туулган. 1952-жылы Нарындагы педагогиялык окуу жайын бүтүрүп, 1952–1956-жж. Кочкор, Нарын районунун мектептеринде жана райондук комсомол комитеттеринде иштеген. 1951-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин журналистика факультетин аяктаган.

1961–1987-жж. республикалык саясий сатиралык «Чалкан» журналында адабий кызматкер, бөлүм башчы, жооптуу катчы, редактордун орунбасары, башкы редактор болуп иштеген.

1962-жылдан СССР Журналисттер союзунун, 1970-жылдан Жазуучулар союзунун, Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкармалыгынын мүчөсү, Нарын «Ынтымак» коомунун президенти болгон.

Кыргыз ССР Жогорку Советинин Грамотасы, Ардак грамоталары менен сыйланган.

1999-жылы Ата Түрк маданий борбору менен Ата Түрк Илим жана тарых боюнча кеңешинин ардактуу академиги, 1999-жылы Автордук укукту коргоо боюнча Швейцариялык «Сунсанын» мүчөсү болгон.

1994-жылы «Кыргыз маданиятына эмгек сиңирген ишмер», 2001-жылы «Кыргыз Республикасынын Эл акыны» наамдары берилип, 2002-жылы Эл аралык «Руханият» ассоциациясынын лауреаты болгон.

2006-жылы «Насыят» китебинен Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик Токтогул сыйлыгы ыйгарылган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Бобогүм: Ырлар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1964. – 28 б.

Кичинекей манасчы: Поэма. – Ф.: Мектеп, 1966. – 48 б.

Ленин жүрөктө: Поэма. – Ф.: Мектеп, 1966. – 48 б.
 Тай күлүк. Ф.: Мектеп, 1967. – 23 б.
 Таң шоокуму: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 102 б.
 Ичин күйсө...: Сатиралар, тамсилдер, эпиграммалар, арноолор. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 100 б.
 Мекеним менин жүрөктө. – Ф.: Мектеп, 1970.
 Карабай. – Ф.: Мектеп, 1971. – 18 б.
 Биз – аталар мурасы: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 77 б.
 Биз-аталар мурасы: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 107 б.
 Шаркыратма: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1976. – 37 б.
 Турмуш агымдары: Ырлар, сатиралар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 107 б. Закымдар: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1979. – 160 б.
 Сур улак: Поэма-жомок. – Ф.: Мектеп, 1980. – 17 б.
 Эңсөө: Ырлар жана сатиралар. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 100 б.
 Белес: Ырлар жана сатиралар. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 240 б.
 Мажилис: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1984. – 32 б.
 Мөмөлүү дарак: Ырлар, поэма, жомок. – Ф.: Мектеп, 1985. – 236 б.
 Эрдик: Поэма. – Ф.: Мектеп, 1987. – 28 б.
 Күндөр-менин канатым: Ырлар жана сатиралар. – Ф.: Адабият, 1989. – 120 б.
 Өнөр издеген Өмөр: Жомок. – Б.: Адабият, 1993. – 28 б.
 Даван: Ырлар жана сатиралар. – Б.: Адабият, 1993. – 384 б.
 Миндинден кат: Поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1993. – 74 б.
 Эсенгулдун ырлары: Ырлар, сатиралар. – Б.: Шам, 1998. – 268 б.
 Насыят: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 2003. – 396 б.
 Тандалмалар: Ырлар жана поэмалар. – Б.: Полиграфкомбинаты, 2008. – 483 б.

Орус тилинде:

Серый козленок: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1981. – 8 с.
 Серый козленок: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1983. – 16 с.
 Заповеди: Ырлар. Москва: Барс, 2000. – 304 с.

Башка тилдерде

Ветер Иссык-Куля. – Алма-Ата: Жазушы, 1986. – 107 с. – каз.
 Szary koziolek. – 1987. – 16 с. – пол.
 Арабызга кошулган жети жылдыз – Анкара, 1999. – 93 с. түрк.

КОТОРМОЛОРУ

Хазри Наби. Өткүн: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1982. – 76 б.
 Евгений Винокуров. Досторум: Ырлар. Ф. Кыргызстан, 1976. – 77 б.
 Афанасий Фет. Конгуроо: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1984. – 22 б.
 Ааль-Хамиси. Махабат китеби: Поэмалар. Ф.: Мектеп, 1982. – 76 б.
 Манштай Кудаяев. Аппак тоолор: Ырлар. Ф.: Мектеп, 1987. – 866 б.
 Илья Жаканов. Колунду бер, сүйүктүүм: Повесть.
 Хаймановский Шаймон. Пижамачан учкучтар: Киносценарий.

**ИБРАИМОВ
КАЛЫК
БОКОЕВИЧ**

Сынчы, адабиятчы Калык Ибраимов Совет районундагы Кара-Кулжа айылында 1952-жылы 2-августта туулган. 1969-жылы өз айылында орто мектепти, 1974-жылы КМУнун филология факультетин бүтүрүп, Кыргыз ССРинин Мамбаскомунда, «Мектеп» басмасында, КирТАГда редактор, 1979-1992-жж. Кыргыз ССРинин ИАсынын Тил жана адабият институтунун кенже илимий кызматкери, 1992-1999-жж. Кыргыз Республикасынын Президент Администрациясында референт, бөлүм башчы, Кыргыз Республикасынын Президентинин жардамчысы, 1999-2001-жж. Кыргыз Республикасынын Өзбекстандагы элчилигинде кенешчи, 2001-2003-жж. Кыргыз Республикасынын Президент Администрациясында кызматкер, 2003-2007-жж. Кыргыз-Түрк «Манас» университетинде ректордун жардамчысы, түркология бөлүмүнүн окутуучусу болуп иштеп келет.

Философия илимдеринин кандидаты.

Чыгармачылык жолу 70-жылдары республикалык басма сөз беттеринде жарык көргөн адабий-сын макаласынан башталган. 1982-жылы биринчи адабий-сын макалаларынын жыйнагы «Көркөм дөөлөттөр дүйнөсүндө» деген ат менен жарык көргөн. 1986-жылы экинчи китеби «Адабият, адам жана аалам» деген ат менен чыгып, ал 1987-жылы республиканын Ленин комсомолу сыйлыгына татыктуу болгон.

1986-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

«Манас – 1000» эстелик медалынын ээси.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Көркөм дөөлөттөр дүйнөсүндө. Адабий-сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 140 б.

Адабият, адам жана дүйнө: Адабий-сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 136 б.

Морфологиялык арханка жана азыркы адабияттагы «адам-табият» концепциясы. – Б.: Илим, 1991. – 156 б.

Орус тилинде

Миф и миропонимание в гуманистической философии Чингиза Айтматова. – Б.: Кыргызстан, 1998. – 108 с.

**ИБРАИМОВ
ОСМОНАКУН**

Сынчы, адабиятчы, котормочу, мамлекеттик жана коомдук ишмер, Осмонакун Ибраимов 1954-жылы 5-январда Кара-Кулжа районундагы Алайку айылында туулган. 1978-жылы СССРдин 50 жылдыгы атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин орус филология факультетин бүтүргөн. 1985-жылы филология илимдеринин кандидаттыгына, 1991-жылы илимдин докторлугуна илимий диссертациясын жактаган. Профессор (1994), Кыргыз УИАнын корреспондент-мүчөсү, бир канча университеттердин ардактуу доктору.

Эмгек жолун 1978-жылы Кара-Кулжа районундагы Алайку айылында орус тили жана адабияты сабагынан мугалим болуп иштөөдөн баштаган. 1979-жылдан Кыргыз ССРинин Илимдер академиясынын Тил жана адабият институтунда кенже илимий кызматкер, 1984-жылдан В.В.Маяковский атындагы Кыргыз кыз-келиндер институтунун орус жана чет элдик адабияттар кафедрасында окутуучу, ага окутуучу, 1988-жылдан доцент, 1990-жылдан ага илимий кызматкер, кафедра башчысы, 1989-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун катчысы, 1993-жылдан Кыргыз Республикасынын Президенттик Администрациясынын бөлүм башчысы, пресс-катчы жана Президенттин 1-жардамчысы, 1993-жылдан Кыргыз Республикасынын Өкмөтүндө вице-премьер министр, 1996–1999-жж. Индиядагы Кыргыз Республикасынын элчилигинде атайын жана толук ыйгарымдуу элчи, 1998–1999-жж. Кыргыз Республикасынын бир эле мезгилде Бангладеш Элдик Республикасында, Непал Королчулугунда жана Шри-Ланка Демократиялуу Республикасында элчи. 1999–2000-жж. кайрадан Президенттин пресс-катчысы жана 1-жардамчысы, 2000–2005-жж. Кыргыз Республикасынын мамлекеттик катчысы болгон.

О.Ибраимовдун адабий сын-макалалары 1975-жылдан баштап жарыяланып келген. Жазуучунун биринчи адабий-сын макалалар жыйнагы 1983-жылы «Адабий классиканын азыркы өмүрү» деген ат менен китеп болуп чыккан. Саясат, мамлекеттик турмуш, тарых, эл аралык мамилелер

боюнча көптөгөн макалалары кыргыз, орус жана англис тилдеринде жарык көргөн. Учур маселелери боюнча публицистикага да көп кайрылган автор. Ал ошондой эле илимий жана көркөм котормо менен да алектенет. Ал тарабынан А.П.Чеховдун, К.Чуковскийдин, В.Астафьевдин А.Алексиндин ж.б. чыгармалары кыргыз тилине которулган.

1987-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү. «Манас» орденинин ээси (2003).

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Адабий классиканын азыркы өмүрү: Адабий-сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 108 б.

Көз караш: Сын китеби. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 128 б.

Орус тилинде

История киргизской советской лирики. – Б.: Кыргызстан, 1991. – 306 с.

История и поэзия. – Б.: Ала-Тоо, 2000. – 208 с.

КОТОРМОЛОРУ

Москвин Н. Я. След человека: Повесть. – Ф.: Мектеп. 1985. – 200 с.

Человек без середины. – Ф.: Кыргызстан, 1993. – 168 с.

Чуковский К. Чехов. – Ф.: Кыргызстан, 1988.

ИВАНОВ
АЛЕКСАНДР
ИВАНОВИЧ

Жазуучу Иванов Александр Иванович Казак ССРиндеги Чымкент шаарында 1938-жылы 19-сентябрда туулган. 1958-жылы Фрунзе шаарында орто мектепти, 1962-жылы КМУнун филология факультетин бүтүргөн. Эмгек жолун 1962-жылы «Комсомолец Киргизии» гезитинде адабий кызматкер болуп иштөө менен баштаган, андан кийин бөлүм башчы, 1965-жылдан Душанбе шаарында «Комсомолец Тажикстана» гезитинде адабий кызматкер, редактордун орунбасары, 1969-жылдан Кыргыз ССРинин Мамтелерадиокомитетинде редактор, телепрограммалар боюнча редактордун орунбасары, 1971-жылдан Кыргызстан КП БКда инструктор, басма боюнча сектор башчы, биринчи катчынын жардамчысы, 1984-жылы «Литературный Киргизстан» журналынын башкы редактору, 1987–1998-жж. «Литературная Газетасынын» Кыргызстандагы кабарчысы болуп иштеген. 2003-жылдан «ЖЗЛК» басмасынын башкы редактору.

Чыгармалары 1962-жылдан баштап жарыялана баштаган. Биринчи очерктер жыйнагы «Памирские были» деген ат менен 1969-жылы Душанбеде басылып чыккан.

1976-жылдан СССР Жазуучулар союзунунун мүчөсү. «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн» медалы, Кыргыз ССРинин ЖКнын Ардак грамотасы менен сыйланган. Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер. 2007-жылы Россия Федерациясынын М.Ломоносов орденин алган.

ЖАРЫК КӨРГӨН ЧЫГАРМАЛАРЫ

Орус тилинде

Памирские были: Очерки. – Душанбе, 1969.

Эдельвейсы остаются внизу: Очерки. – Ф.: Мектеп, 1973. – 128 с.

Флаг над перевалом: Повесть, очерки. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 168 с.

Не жди, когда уснут боги: Рассказы и повесть. – Ф.: Мектеп, 1977. – 216 с.

Маленькое чудо под ногами: Повести, рассказы. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 300 с.

Снег в сентябре: Рассказы и повести. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 279 с.

Плыла через залив Рыба: Повесть, рассказы. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 204 с.

Верхом на облаке: Повесть, рассказы. – Ф.: Кыргызстан, 1989. – 350 с.

Верхом на облаке: Полит. драма, повесть, рассказы. – Б.: Адабият, 1991. – 320 с.

Вся жизнь – как взлет: Документальная повесть. – Б.: Лит. Кыргызстан, 1999. – 210 с.

Знаки судьбы: Повесть в новеллах. – Б.: Лит. Кыргызстан, 2000. – 230 с.

Каип Оторбаев. – Б.: «Жизнь замечательных людей Кыргызстана» (ЖЗЛК), 2003. – 435 с.

Виктор Угаров. – Б.: ЖЗЛК, 2005. – 340 с.

Эрист Акрамов. – Б.: ЖЗЛК, 2007. – 420 с.

**ИМАЗОВ
МУХАМЕ
ХУСЕЗОВИЧ**

Жазуучу Мухаме Имазов Москва районундагы Александровка айылында 1941-жылдын 1-майында туулган. 1964-жылы КМУнун филология факультетинин орус тили бөлүмүн бүтүргөн. 1968–1971-жж. Кыргыз ССРинин ИАсынын аспирантурасынын дунган таануу бөлүмүндө окуган. 1972-жылы филология илимдеринин кандидаттыгы илимий даражасына диссертациясын жактаган.

Эмгек жолун 1964-жылы Александровка айылында орус тили жана адабияты мугалими болуп иштөөдөн баштап, 1968-жылга чейин иштеген. 1971-жылдан Кыргыз ССРинин ИАсынын Чыгыш таануу бөлүмүндө кенже илимий кызматкер, улук илимий кызматкер, 1982-жылдан дунган тилинин жана адабиятынын секторунун башчысы, 1993-жылдан ошол эле жерде башкы илимий кызматкер, 1994-жылы доктордук диссертациясын ийгиликтүү жактаган. 1999-жылы профессор наамы берилген. Ал дунган тилинин ар түрдүү аспектери боюнча изилдөө-монографияларды жазган. М.Имазов окуу китептеринин, «Орус-дунган сөздүгүнүн» авторлорунун бири.

Адабий чыгармачылыгынын башталышы 1963-жылга таандык. Орус жана дунган тилдеринде жазат. Ал тарабынан жазылган көптөгөн аңгемелер «Шыйуэди Чи» аттуу дунган гезитинде, «Байчечекей» балдар журналында ж.б. жарыяланып келген. 1976-жылы балдарга арналган биринчи китеби орус тилинде «Янжир» деген ат менен чыккан. Кийин «Щука», «Письмо», «Игрок» ж.б. көркөм китептери жарык көргөн.

2000-жылдан Кыргызстан ИАсынын мүчө-корреспонденти.

1986-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Основы фонетики дунганского языка. – Ф.: Мектеп, 1972. – 80 с.

Фонетика дунганского языка. – Ф.: Мектеп, 1975. – 174 с.

Орфография дунганского языка. – Ф.: Илим, 1977. – 168 с.

Русско-дунганский словарь. В соавт. МГУ им. Ломоносова. – Ф.: Мектеп, 1981. – 992 с.

Очерки по морфологии дунганского языка. – Ф.: Илим, 1982. – 213 с.

Очерки по синтаксису дунганского языка. – Ф.: Илим, 1987. – 164 с.

Орфографический словарь дунганского языка: Для уч-ся средней школы. – Ф.: Мектеп, 1988. – 106 с.

Грамматика дунганского языка. – Б.: Илим, 1993. – 217 с.

Ясыр Шиваза (страницы жизни и творчества). – Бишкек, 1996. – 92 с.

Дунгане Китая. Совместно с проф. Центрального университета национальностей Дин Хун. – Б.: Илим, 1999. – 120 с.

Арли Арбуду (штрихи к портрету писателя). – Б., 1997. – 69 с.

Портреты современников (в соавторстве). – Б.: Илим, 2006. – 168 с.

Дунганская энциклопедия. – Б.: Илим, 2005. – 399 с.

Дунган тилинде

Дунганский язык: Учебник для 4-го класса. – Ф.: Мектеп, 1974. – 76 с.

Янжир: Рассказы для детей. – Ф.: Мектеп, 1976. – 47 с.

Дунганский язык: Учебное пособие для 9–10 класса. – Ф.: Мектеп, 1978. – 148 с.

Дунганский язык: Учебник для 4-го класса. – Ф.: Мектеп, 1979. – 80 с.

Дунганский язык: Учебное пособие для 9–10 класса. – Ф.: Мектеп, 1981. – 148 с.

Дунганская советская литература. Пособие для учащихся старших классов. (В соавторстве). – Ф.: Мектеп, 1982. – 162 с.

Сборник диктантов по дунганскому языку для 5–6 классов: Методическое пособие для учителей. – Ф.: Мектеп, 1983. – 104 с.

Письмо: Избранные стихи. – Б., 2002. – 51 с.

Игрок: Рассказы. – Б., 2005. – 84 с.

Щука: Рассказы. – Ф.: Адабият, 1990. – 80 с.

Программа по дунганскому языку и литературе для I–II классов на дунганском языке. В соавторстве. – Б., 1992. – 122 с.

Башка элдердин тилдеринде

Ясыр Шиваза (страницы жизни и творчества). (Главный редактор). Ильян, 2001 – 264 с. – кытай.

Стихи и рассказы. – Иньчуан, 2004. – 179 с. – кытай.

**ИМАНКУЛОВ
ЧАЛАГЫЗ**
(1889–1980)

Кыргыз элинин карыя акындарынын бири Чалагыз Иманкулов Ысык-Көлдүн күңгөй жагындагы Темировка айылында 1889-жылы туулган. Ч.Иманкулов акын гана эмес, таанымал комузчу. Октябрь Революциясына чейин эл арасында өзүнчө элдик ырларды жаттап, ырдап жана күү чертип жүргөн. Ал кыргыз арасына элдин эски жомокторун айтууда, аны жайылтууда зор иш жасаган.

1954-жылы алгачкы ырлар жыйнагы чыккан.

1950-жылдан СССР Жазуучулар союзуна мүчө.

1970-жылы «Кыргыз ССРнин маданиятына эмгек сиңирген ишмер» деген наам берилген.

«Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн», В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Нур заман: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 80 б.

Манат. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1957. – 88 б.

Чынтемир. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 48 б.

Замандашым, комузум. – Ф.: Кыргызстан, 1964. – 77 б.

Үч кыз. – Ф.: Мектеп, 1965. – 116 б.

Өмүр элестери. – Ф.: Мектеп, 1970. – 152 б.

**ИМШЕНЕЦКИЙ
НИКОЛАЙ
ИВАНОВИЧ**

Акын, жазуучу, котормочу Имшенецкий Николай Иванович Казак ССРинин Павлодар облусунун Бурас айылында 1918-жылы 18-ноялда туулган. 1926-жылдан Кыргызстанда жашайт. 1936-жылы Кыргыз Мамлекеттик педагогикалык институтун бүтүргөн. Аскердик-деңиз флотуна чакырылып, Карел согушунда ак финдер менен болгон салгылашууга катышкан.

Кийин «Защитник Родины» гезитинин кабарчысы болгон. Улуу Ата Мекендик согуштун биринчи күндөрүнөн баштап деңиз десант отрядынын «Красный Гангут» гезитинин атайын кабарчысы, Кронштадтагы «Огневой щит» гезитинде кабарчы болуп иштеп, согуштун аягына чейин Ленинградды коргоого, Польшаны, Венгрияны, Чехословакияны бошотууга катышкан.

Чыгармачылыгы 1949-жылы башталып, 1950-жылы биринчи ырлар жыйнагы «От всей души» деген ат менен жарык көргөн.

Н.Имшенецкийдин «Моряки не сдаются» аттуу драмасы жазылып, ал 1968–1973-жж. Советтер Союзунун алты жетектөөчү театрларында, алардын ичинде эки жолку туулуу Балтика Флотунун Ленинграддын драма театрында коюлган. 1969-жылы Фрунзедеги республикалык конкурста пьеса экинчи сыйлыкты алган.

Ал тарабынан А.Токтомушевдин, А.Бердибаевдин, Т.Шамшиевдин, И.Шайбековдун, М.Элебаевдин, Т.Үмөталиевдин, Ж.Мавляновдун, А.Үсөнбаевдин, К.Маликовдун, С.Жусуевдин, М.Жангазиевдин, Р.Шүкүрбековдун, К.Акаевдин, И.Борончиевдин, С.Шимеевдин ж.б. ырлары жана поэмалары орус тилине которулган.

1957-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

«Кызыл жылдыз» ордени жана СССРдин көп медалдары, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Ардак грамотасы менен сыйланган. Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

- Атака: Сб. стих. «Гангутцы боевые». Вып. 1. – Ленинград: Политуправление Краснознаменного Балтийского Флота. – 1941.
- Гангутцы: Песня о героях Гангута. Сб. стих. «Гангутцы боевые». Вып. 2. – Ленинград: Политуправление. – 1941.
- Лейтенант Бринько: Поэма. Сб. стих. «Гангутцы боевые». Вып. 2 – Ленинград: Политуправление. – 1941.
- От всей души: Стихи и песни. – Ф.: Киргизгосиздат, 1950. – 104 с.
- Суусамыр: Поэма. – Ф.: Киргизгосиздат, 1950. – 104 с.
- Родные люди: Лирические стихи и поэма. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 184 с.
- Годы боевые: Стихи и поэмы о Великой Отечественной войне. Сост. Н.Имшенецкий. – Ф.: Киргосиздат, 1960 г.
- Когда горит сердце: Стихи и песни. – Ф.: Киргизгосиздат, 1960. – 103 с.
- Очерки, путевые заметки. – Ф.: Киргизгосиздат, 1961. – 99 с.
- Два подвига Федора Гладкова: Очерки, путевые заметки, повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 155 с.
- Сожженная на костре: Документальная повесть. – Минск: журнал «Неман»: 1970.
- Сожженная на костре: Документальная повесть. – Ф.: Мектеп, 1972. – 167 с.
- Вслед за командиром. Очерк. Сборник «Гангут 1941». Воспоминания участников героической обороны п-ова Ханко. – Лениздат, 1974.
- Обращение к сыновьям: Стихи и поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 160 с.
- Споём о Родине прекрасной. Сборник песен и романсов. Композитор – Сергей Панков. – Ф.: Дом народного творчества. 1980 г.
- Дай мне силы, моя Двина!: Партизанские были. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 184 с.
- Сквозь огонь прошедшие. /Сожженная на костре/: Повесть о юных героях. – М.: Изд. ДОСААФ СССР. 1983.
- Лейтенант Бринько: Поэма. Песня о героях Ханко: Сборник «Балтийская слава». Избранные страницы боевой краснофлотской поэзии. – Лениздат, 1985.
- Корабли уходят ночью: Стихи и поэмы. – Алма-Ата: Эдельвейс, 1991. – 185 с.
- Собрание сочинений в 7 томах. т. 1. Роман-трилогия «Контрразведчики. За роковой чертой» кн. 1. – Алма-Ата: изд-во. «Голым». Междун. творч. ассоц. «Эдельвейс», 1994. – 471 с.

Собрание сочинений в 7 томах. т. 2. Роман-трилогия «Контрразведчики. Бонжур, камарад!» кн. 2. – Алма-Ата: изд-во. «Голым». Междун. творч. ассоц. «Эдельвейс», 1995. – 375с.

Собрание сочинений в 7 томах. т. 3. Роман-трилогия «Контрразведчики. Поклонитесь Севастополю» Кн. 3. – Алма-Ата: изд-во. «Голым». Международная творческая ассоциация «Эдельвейс». 1995. – 522 с.

Собрание сочинений в 7 томах. т. 4. Избранное. – Алма-Ата: изд. «Голым». Междун. творч. ассоц. «Эдельвейс», 1995. – 580 с.

Собрание сочинений в 7 томах. т. 5. Враги перед ним трепетали. – Алма-Ата: изд-во. – «Голым». Междун. творч. ассоц. «Эдельвейс», 1996. – 676 с.

Собрание сочинений в 7 томах. т. 6. Здравствуй, моя мать, Беларусь! – Алма-Ата: изд-во. «Голым». Междун. творч. ассоц. «Эдельвейс», 1998. – 176 с.

Собрание сочинений в 7 томах. т. 7. Раздумья. Стихи, баллады, песни. романы, поэмы, повесть в стихах. – Б.: изд-во. «Голым». Республиканская творч. ассоц. «Эдельвейс», 2002. – 751 с.

Десять романсов на стихи Н. Имшенецкого. Композитор – Виктор Волков. Музфонд, – Б.: 2000, – №2с.

ПЬЕСАЛАР

Моряки не сдаются. Героическая драма (Постановки 1968–1973 гг.). Сборник «Пьесы» – Ф.: Киргизгосиздат, 1969 г.

КОТОРМОЛОРУ

Орус тилинде

Токтомушев А. Вести из Китая: Поэма. – Ф.: Киргизгосиздат, 1953. – 92 с.

Бердибаев А. Я доволен: Лирич. стихи и поэмы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 106 с.

Шамшиев Т. В огне: Поэма для молодежи. – Ф.: Киргизгосиздат, 1960. – 84 с.

Поем о счастье. Сборник песен Народных акынов Киргизии. – Ф.: Киргизгосиздат, 1968.

Бердибаев А. Я доволен: Лирич. стихи и поэмы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1998.

ИСАКОВ
ИСАБЕК

Акын, жазуучу, журналист Исабек Исаков Кочкор районундагы «Тендик» совхозунда 1933-жылы 1-сентябрда туулган.

1952-жылы Кыргызстан Мамлекеттик мугалимдер институтун бүтүрөт. 1952-жылдан «Кыргызстан пионери» гезитинде адабий кызматкер, андан кийин адабият жана искусство, мектептер жана пионерлер бөлүмдөрүнүн башчысы, 1959-1967-ж. жооптуу катчы болуп иштейт. 1958-жылы Кыргызстан мамлекеттик педагогикалык институтунун сырттан окуу бөлүмүнүн тил жана адабият факультетин ийгиликтүү бүтүрөт.

И.Исаков 1967-жылы жаңыдан уюштурулган «Кыргызстан маданияты» жумалыгына жооптуу катчы катары чакырылып, 1971-жылга чейин иштейт. 1971–1973-жж. жумалыктын башкы редакторунун орунбасары, 1973–1985-жж. башкы редактор, 1985–1987-жж. «Ала-Тоо» журналында бөлүмдүн редактору болуп кызмат өтөйт.

Исабек Исаковдун жаш жеткинчектерге арналган биринчи ырлар жыйнагы «Ороз менен короз» 1959-жылы, ал эми «Турсундун тамашасы» аттуу алгачкы аңгемелер жыйнагы 1960-жылы жарык көргөн.

Балдарга арналган чыгармалары орус, украин, казак, өзбек, эстон, азербайжан, каракалпак ж.б. тилдерге которулган. Акындын жүздөн ашуун ырларына музыка жазылган.

И.Исаков көркөм котормо жаатында да үзүрлүү эмгектенип, М.Исаковский, С.Стальский, К.Салыков В.Шкода, Тофик Махмуд, С.Саргаскаев, Музафар Алимбаев, Борис Пак, Ильяс Тапдыг, А.Филатов, А.Дүйсөмбиев, С.Жиенбаев, Р.Гамзатов, А.Жамишев ж.б. чыгармаларын кыргыз тилине которгон. Конкурстук чыгармалары, ырлары, очерктери, поэмалары дипломдук сыйлыктарга ээ болуп, лауреаттыкты жеңип алган.

И.Исаков журналист катары көптөгөн очерктерди, публицистикалык макалаларды жазган.

1963-жылдан СССР Жазуучулар союзунун, 1959-жылдан СССР Журналисттер союзунун мүчөсү. Ошондой эле Кыргызстан Жазуучулар союзунун

башкармасынын жана президиумунун мүчөсү, Кыргыз ССР Журналисттер союзунун пленум мүчөсү болуп келген.

Ал «Эл агартуунун отличниги» жана «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» ардактуу наамынын ээси.

Исабек Исаковдун көп жылдык үзүрлүү эмгеги жогору бааланып эки жолу республиканын Жогорку Советинин Ардак Грамотасына татыктуу болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Ороз менен Короз: Поэмалар ырлар. – Ф.: Мектеп, 1959. – 122 б.
Турсундун тамашасы: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1960. – 139 б.
Айга учам: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1961. – 166 б.
Тоо достору: Очерктер. – Ф.: Кыргызстан, 1962. – 20 б.
Тууган жер ыры: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1963. – 162 б.
Достук: Поэма. – Ф.: Мектеп, 1963. – 60 б.
Учул канат: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 108 б.
Күн менен сүйлөшүү: Поэма, ырлар. – Ф.: Мектеп, 1968. – 144 б.
Бала кыялы: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1968. – 170 б.
Бардыгын билгиси келген бала: Поэма. – Ф.: Мектеп, 1971. – 28 б.
Өмүр сапары: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 104 б.
Дыйкан жазы: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 73 б.
Жол нурлары: Повесттер, очерктер. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 208 б.
Мекен мөмөлөрү: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 120 б.
Алтын балалык: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 290 б.
Ата-Журт толкундары: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 238 б.
Тоо ыры: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 128 б.
Күн жарыгы: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Адабият, 1990. – 140 б.

Орус тилинде

- Любознательный мальчик: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1971. – 28 с.
Песня о земле: Стихи, поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 108 с.
Путь жизни: Стихи, поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 112 с.
Светлый путь: Повести, рассказ. – Каракалпакстан, Нукус, 1983.
Дорога жизни: Стихи, поэмы. – М.: Сов. писатель, 1984. – 70 с.
Юные годы: Повести, рассказы. – Ф.: Мектеп, 1985. – 167 с.
Песнь о земле: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 104 с.

Башка элдердин тилдеринде

- Качели: Стихи. – Алма-Ата: Жалын. – 1979. – 70 с. – казак.
Любознательный мальчик: Стихи. – Баку. – 26 с. – азерб.
Любознательный мальчик: Стихи. – Ашхабад. – 20 с. – туркмен.
Балдар ырлары. – Таллин. – эстон.
Жол нурлары: Повести рассказы, очерки. – Нукус. 1983. – 171 с. – кара-калпак.
Тоо кызгалдактары: Стихи. – Литва: Витурист, 1985. – 35 с. – литва.

КОТОРМОЛОРУ

- Ануарбек Дүйсенбиев. Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 103 б.
Какинбек Салыков. Кутмандуу Күндөр: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1981.
Расул Гамзатов. Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1983.
Борис Пак. Көгүлтүр капка: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1984. – 40 б.
Исаковский М. Ырлар, поэмалар. – Ф., 1985.
Шкода В. Ырлар, поэмалар. – Ф., 1986.
Ильяс Тапдыг. Тайлак: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1976. – 20 б.

КАДЫРОВ
САТЫБАЛДЫ
(1940–1995)

Сатирачы, акын Сатыбалды Кадыров Өзгөн районунун Зергер айыл өкмөтүндөгү Ничке-Сай кыштагында туулган. 1961-жылы Жалал-Абаддагы А.С.Пушкин атындагы педагогикалык окуу жайын аяктаган. Эмгек жолун Аксы районундагы Ленин атындагы орто мектептин башталгыч классында мугалим болуп иштөө менен баштаган. 1967-жылы Өзгөн районундагы «Совет» орто мектебине мугалим болуп которулуп, андан кийин Өзгөн райондук «Октябрь Туусу» гезитинде адабий кызматкер, Ош облустук телерадиокомитетинде редактор, Ош мамлекеттик пединститутунда окутуучу болуп иштеген. 1970-жылы Кыргыз Мамлекеттик улуттук университетинин филология факультетин сырттан окуп бүтүрүп, 1985-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун Ош облустук бөлүмүндө адабий кеңешчи, Ош мамлекеттик университетинде окутуучу болуп иштеген.

С.Кадыровдун адабий чыгармачылык жолу 1970-жылдардан башталып, анын сатиралары республикалык, облустук гезит, журналдарда жарыяланып турган. «Тикенек» аттуу алгачкы сатиралар жыйнагы 1979-жылы жарык көргөн.

С.Кадыров жаш акындардын республикалык фестивалынын (1977) лауреаты болгон жана 1985-жылы Кыргызстан Жазуучулар союзунун мүчөлүгүнө кабыл алынган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Тикенек: Сатиралар. – Б.: 1979. – 32 б.
Шляпа: Сатиралар. – Б.: 1982. – 48 б.
Сарымсак саптары: Сатиралар. – Б.: 1986. – 92 б.
Кайчы: Атка минерлерге азил. – Ош, 1994. – 28 б.

КАЗАКБАЕВ
ДАЙЫРБЕК

Жазуучу, сынчы Дайырбек Казакбаев Ак-Талаа районундагы Жаңы-Талаа айылында 1940-жылы 20-июнда туулган. 1958–1960-жж. КМУнун филология факультетинде окуган. 1965-жылы Москвадагы СССР Жазуучулар союзунун алдындагы А.М.Горький атындагы Дүйнөлүк адабият институтун бүтүргөн. 1974-жылы М.В. Ломоносов атындагы МГУнун аспирантурасын бүтүргөн. 1975-жылы философия илимдеринин кандидаттыгына диссертациясын жактаган.

Эмгек жолун 1965-жылы «Кыргызстан пионери» гезитинде бөлүм башчы болуп иштөө менен баштап, 1967-жылдан Кыргызстан ЛКЖС БКнын аппаратында лектор, лектордук топтун башчысы, агитация, пропаганда жана маданий массалык иштер бөлүмүнүн башчысынын орунбасары, 1974-жылдан «Кыргызстан маданияты» гезитинин башкы редакторунун орунбасары, 1985–1988-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун аппаратында проза боюнча адабий кеңешчи, Прозачылар ассоциациясынын вице-президенти, аткаруу комитетинин башчысынын орунбасары, башчысы болуп келген. Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкармалыгынын мүчөсү.

1988–1994-жж. Кыргыз Мамлекеттик дене тарбия институтунда философия жана гуманитардык илимдер кафедрасында ага окутуучу, 1994–2005-жж. И.Арабаев атындагы КМУнун доценти, 2005-жылдан тартып учурда Талас мамлекеттик университетинде коомдук, социалдык илимдер кафедрасынын башчысы.

Чыгармачылыгынын башталышы 1965-жылга туура келет. Биринчи аңгемелер жыйнагы «Мүдөө» 1968-жылы басылып чыккан.

1978-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Кыргыз Республикасынын «Эл агартуусунун отличниги».

В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы, Кыргыз ССР ЖКнын Грамотасы, ВЛКСМ БКнын жана Кыргызстан ЛКЖС БКнын Ардак грамоталары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН ЧЫГАРМАЛАРЫ

Кыргыз тилинде

- Мүдөө: Аңгемелер жана повесттер. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 140 б.
Талаа ырдайт: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1972. – 47 б.
Таазим: Аңгемелер жана повесть. – Ф.: Мектеп, 1977. – 132 б.
Улар үнү: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1980. – 188 б.
Төө эмне үчүн чулук кулак?: Жомоктор. – Ф.: Мектеп, 1982. – 32 б.
Айдың көлдүн ак куусу: Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 208 б.
Ажыдаар менен төө. Жомок. – Ф.: Мектеп, 1985. – 16 б.
Эки тоом жол: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 192 б.
Өрттөлгөн өмүр: Драма-повесть, аңгемелер. – Б.: Кыргызстан, 2000. – 140 б.
Тайлак-улуттук баатыр: Илимий-публицистикалык, көркөм-ад. чыгарма. – Б.: Кыргызстан, 2001. – 74 б.
Чыгыштан чыккан Жетиген: Илимий-публицистика. Эсселер. – Б.: Кыргызстан, 2006. – 90 б.

Орус тилинде

- Почему у верблюда уши короткие?: Сказки. – Ф.: Мектеп, 1982. – 32 с.
Верблюд и змея: Сказка. – Ф.: Мектеп, 1985. – 16 с.
Зов среди белого дня: Повести, рассказы. – Ф.: Адабият, 1990. – 232 с.

КОТОРМОЛОРУ

- Токмакова И. Ростик жана Кеша: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1978. – 60 б.
Тарджеманов Ж. А. Шуктуган: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1986. – 16 б.

**КАИМОВ
КАСЫМ**
(1926–1989)

Жазуучу, сатирачы Касым Каимов Талас районуна караштуу Арал айыл Өкмөтүнүн «Коммунизм» колхозунда 1926-жылы туулган. 1943-жылы Пржевальскидеги педагогикалык институтуна кирип, ден-соолугуна байланыштуу окуусун токтотуп бир топ аңгемелерди, очерктерди жазып, гезит-журналдарга жарыялайт.

1953-1956-жж. «Жаш ленинчи» журналында жана «Кыргызстан пионери» гезитинде бөлүм башчы, жооптуу катчы, редактор, 1956–1972-жж. «Чалкан» журналынын редактору, «Ала-Тоо» журналынын редактору, «Кыргызфильм» киностудиясында башкы редактор, «Кыргызстан маданияты» жумалыгынын башкы редактору, 1972-жылдын март айынан Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкармасынын катчысы, 1979–1987-жж. Талас облустук Жазуучулар союзунун адабий консультанты болгон.

Анын алгачкы чыгармалары райондук гезитте жарыялана баштайт. 1953-жылы «Ала-Тоо» журналында жаш автордун «Теке сүзгөндө» деген сатиралык аңгемесинин жарыяланышы адабий коомчулук тарабынан жылуу кабыл алынган.

1955-жылы автордун сатиралык аңгемелери «Соңку жолугушуу» деген ат менен өзүнчө китеп болуп чыгат.

Жазуучунун «Атай» романы Москвада «Советский писатель» басмасы тарабынан 1968-жылы орус тилине, 1973-жылы Алма-Атада казак тилине которулуп басылган.

К.Каимов 1955-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

1976-жылы «Кыргыз ССРнин маданиятына эмгек сиңирген ишмер» деген наам алган.

Кыргыз адабиятынын өнүгүшүндөгү эмгеги үчүн «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн» медалы менен сыйланган.

Фрунзе шаардык советине эл депутат болуп шайланган (1969–1978).

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Соңку жолугушуу. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 139 б.

Адашуу: – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 150 б.

Мектеп жолунда. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 74 б.

Атай: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 568 б.

Талаа жылдызы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1964. – 176 б.

Бир-бирине окшобогон күндөр. – Ф.: Мектеп, 1968. – 164 б.

Атай. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 351 б.

Достук сапарлары. – Ф.: Мектеп, 1970. – 135 б. (К. Укаев жана Н.Ялымов менен бирге.)

Кыш ыргактары. – Ф.: Мектеп, 1973. – 230 б.

Белгилүү эркек. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 200 б.

Ийри жылан: Повесттер менен аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 267 б.

Атай: Роман, повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 400 б.

Акырын күтө: Роман, повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 411 б.

Тандалмалар: Роман, повесть, аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1989. – 512 б.

Орус тилинде

Ночь на перевале: Рассказы и повесть. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 211 с.

Крылатые друзья: Рассказ. – Ф.: Киргизгосиздат, 1961. – 29 с.

Ночь на перевале. – М.: Сов. писатель, 1962. – 216 с.

Атай. – М.: Сов. писатель, 1968. – 384 с.

Степная звезда: Повесть и рассказы. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 120 с.

Зимние мотивы: Повести. – М.: Сов. писатель, 1977. – 320 с.

Атай. – М.: Сов. писатель, 1981. – 352 с.

Жагда: Повести и рассказы. – М.: Сов. писатель, 1985. – 287 с.

Башка элдердин тилдеринде

Атай. – Алма-Ата, «Жазуш», 1973. – 333 б. – каз.

**КАЛДАРОВ
ЭСЕНБАЙ**

Жазуучу жана публицист Эсенбай Калдаров Ноокат районундагы Көк-Бел айылында 1951-жылы 23-августта туулган. 1968-жылы Ош облусттук басмаканада басуучу болуп эмгек жолун баштаган.

1970–1975-жж. Кыргыз Мамлекеттик Университетинин филология факультетинде билим алган.

1975-жылдан республикалык «Ленинчил жаш» гезитинде корректор, кабарчы, спорт жана аскердик тарбия бөлүмүнүн башчысы, 1979-жылдан республикалык «Советтик Кыргызстан» гезитинде кабарчы, улук кабарчы, адабият жана искусство бөлүмүнүн башчысы, 1991-жылдын июнунда республиканын парламенттик «Эркин Тоо» гезитин уюштурууга катышып, анда бөлүм башчы, 1991-жылдын сентябрында республикалык «Кыргыз тили» коммунун «Эне тили» аттуу гезитин негиздеп, 1993-жылга чейин анын башкы редактору, 1993-жылы «Кыргыз Туусу» гезитинин башкы редакторунун орунбасары, 1994-жылдан Кыргыз Мамлекеттик телерадио корпорациясында социалдык-экономикалык жана коомдук-саясий башкы редакциясында жана адабий-драмалык башкы редакциясында башкы редактор, 1996-жылдан «КТР-Обо» гезитин ачып, анын жооптуу редактору, башкы редактордун орунбасары, башкы редактору, 1999-жылы кайрадан «Кыргыз Туусу» гезитинин башкы редакторунун орунбасары болуп иштеп, 2002-жылдын апрелинде Кыргыз Республикасынын Президентинин Жарлыгы менен өкмөттүк «Эркин Тоо» гезитинин башкы редакторлугуна дайындалып, 2005-жылдын март айына чейин жетектеген. Кийин «Эркин Тоонун» башкы редакторунун орунбасары, саясий баяндамачысы, 2007-жылдан Чүй университетинин президентинин кеңешчиси, филология факультетинин профессору, 2008-жылдын январынан Кыргыз Республикасынын Президентине караштуу Мамлекеттик тил боюнча улуттук комиссиянын чечими менен «Кыргыз тили» гезитине башкы редактор болуп дайындалып, бүгүнкү күнү ал басылманы жетектеп келатат.

Э.Калдаровдун чыгармачылыгы орто мектепте окуп жүргөндө башталып, «Кошоматчы» сатиралык интермедиясы Ноокат райондук «Колхозчу»

гезитине жарыяланган. Андан кийин ырлары, сатиралары, тамсилдери гезитке байма-бай чыгып турган. Адабият, театр, кино өнөрлөрүнө байланышкан макалалары республикалык гезит-журналдарга жарыяланып келген.

Кыргыз ССРинин Журналисттер союзунун сыйлыгынын лауреаты (1982), КМШ журналисттер сыйлыгынын лауреаты (1991), Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер (1994), Кыргыз Өкмөтүнүн социалдык-экономикалык маселелери боюнча журналисттер сыйлыгынын (2001), Төлөн Насирдинов атындагы республикалык журналисттер сыйлыгынын (2001), Кыргыз Республикасынын Президентинин «Алтын калем» сыйлыктарынын (2002) лауреаты.

Кыргыз ССРинин Журналисттер союзунун (1979), Кыргыз Республикасынын Улуттук Жазуучулар союзунун (1991) мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жок деп коюңуз: Юмордук аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1984. – 42 б.

Жаш калем сериясынан. Абдыашым Көбөгөнов: Чыгармачылык портрет. – Ф.: Кыргызстан. – 1987. – 96 б.

Миң бир күн (таксисттин күндөлүгү): Роман, 1-китеп. – Б.: Турар, 2004 – 246 б.

**КАЛЧАБАЕВА
БУРУЛ**

Драматург Бурул Калчабаева Тоң районунун Төрт-Күл айылында 1951-жылы туулган. 1968-жылы орто мектепти аяктаган. 1979-жылы КМУнун филология факультетин, 1989–1991-жылдары Москва Адабият институтунун Жогорку адабият курсун бүтүргөн.

Б.Калчабаеванын «Күкүк жазында чакырат» деген биринчи пьесасы 1975-ж. «Кыргызстан маданияты» гезитинде жарыяланган. Анын пьесалары Кыргызстандын облустук жана райондук театрлардын сахналарында жана Казакстанда коюлган.

Ал Г.Нахуцишвили, В.Володина, Д.Киносито, А.Дурдыева, Дж.Кийн, Т.Ибраимов, Т.Абдыгуловдордун пьесаларын которгон.

ПЬЕСАЛАРЫ

Толкундар тереңге кетет. – Нарын облустук театры (1978).

Мен сүйгөн обон. – Ысыккөл драма театры (1986), Чүй облустук театры (1997).

Кыз күйөө (1991), Аянанат (1990). – Казакстандын Талдыкоргон облустук театры.

Арман, Таштабай тентек. – Кыргыз Улуттук драма театры (2000).

Аян. – Кыргыз Улуттук драма театры (2001).

**КАМАЛОВ
АБДИМИТАЛ**

Жазуучу, сынчы Абдимитал Камалов Ноокат районунун Исанов айыл өкмөтүнүн Кожоке кыштагында 1940-жылы 4-майда туулган. 1964-жылы Фрунзедеги Кыргызстан мамлекеттик университетинин филология факультетин аяктап, Араван районундагы Андреев атындагы сегиз жылдык мектепте кыргыз тили, адабияты мугалими, директордун окуу-тарбиялык иштери боюнча орунбасары, 1965-жылдан Ноокат райондук «Колхозчу» гезитинде, 1966-жылдан облустук «Ленин жолу» гезитинде адабий кызматкер болуп иштеп, 1973-жылдан Ош облустук телерадиокомитетинде иштөөгө которулган. Радио боюнча кабарчы, улук редактор, теле боюнча редактор, улук редактор, 1991–1992-жж. Телерадиокомитетинин башкы редакторунун милдетин аткаруучу, андан соң облустук телерадиокомпаниясында «Ак-буура» адабий драмалык көңүл ачуучу борборунун продюссери болгон, 1999-жылдын 8-июлунан Жазуучулар союзунун облустук бөлүмүнүн башчысынын орунбасарлык милдетин аткарат.

А.Камаловдун адабий чыгармачылык жолу 1958-жылдан башталып, анын биринчи «Ата Ленин» деген ыры Ноокат райондук «Колхозчу» гезитинде жарыяланган.

1961-жылы «Ленинчил жаш» гезитине «Адам болгум келет» деген рецензиясы жарыяланып, сын, поэзия, проза жанрларында тең иштеп, биринчи аңгемелер жыйнагы «Дарман» (1972) деген ат менен жарык көргөн.

1993-жылы республикалык Жолон Мамытов атындагы сыйлыктын 2 жолку лауреаты, 1996-жылы Президенттик стипендиат болуп, 1994-жылы «Эл агартуунун отличниги» деген наам алган.

А.Камалов 1981-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Дарман: Аңгемелер. – Ф., 1972. – 106 б.
Бакыт сереси: Даректүү баян. – Ф., 1979. – 108 б.
Азиреттин көздөрү: Аңгемелер. – Ф., 1979. – 202 б.
Көңүл: Аңгемелер, повесть. – Ф., 1980 – 250 б.
Баскан жолду арбытат.: Очерктер жыйнагы. – Ф., 1983. – 216 б.
Бешик ыры: Повесть. – Ф., 1987. – 300 б.
Таңдайга атылган ок: Повесттер. – Ош, 1995. – 124 б.
Атанын уулу: Аңгемелер. – Ош, 2001.
Кечки жомок: Аңгемелер. – Ош, 2002.
Ыр кашык: Ырлар. – Ош, 2005.
Дилазык: Ырлар, аңгемелер. – Б.: Бийиктик, 2006.
Чынчыл сындын сырттаны: Адабий сын. – Б.: Бийиктик, 2007.

КАМБАРОВА
НУРАНИЯ

Жазуучу Нуракия Камбарова Кытай Эл Республикасынын Кулжа шаарында 1942-жылы туулган. 1966-ж. В.И.Ленин атындагы Ташкент мамлекеттик университетин аяктап, редактор-журналист адистигине ээ болгон.

1966–1976-жж. Каракалпак АССРинин Нукус шаарындагы «Каракалпакстан» басмасында көркөм жана балдар адабияты бөлүмүндө кенже редактор, андан кийин ушул эле бөлүмдө редактор, 1976–1977-жж. Өзбекстан Компартиясынын партия обкомунун жалпы бөлүмүндө нускоочу болуп иштейт.

Ташкент шаарынын журналдарында жана гезиттеринде аңгемелери, очерктери, кыскача макалалары, чакан чыгармалары жарыяланып турган.

Анын «Калдиргоч» деген биринчи китеби 1968-жылы Нукус шаарында жарык көргөн. Андан кийин Орто Азия республикаларынын мезгилдүү басылмаларында аңгемелери жарыялана баштаган.

1994-жылы «Үмүтүм менин Ата журт» деген китеби жарык көрүп, анда анын «Турдугүл» деген аңгемеси басылып чыккан.

1997-жылы Бишкекте Н.Камбарованын «Арашан» деген китеби М.Ааматовдун которуусунда жарык көргөн.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Карлыгач: Аңгемелер жана повесть. – Ф.: Мектеп, 1975. – 72 б.
Сыр-Дарыя кылаасы: Аңгемелер жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1970.
Арашан повести. – 1996. 96 б.

Орус тилинде

Ожидание лета. — Союз писателей КР. 152 с.
Сборник рассказов. — 2008.

Башка элдердин тилдеринде

Карлыгаш. — «Каракалпакстан», 1968. — өзбек.
Кешир Бүбүгүл. — «Каракалпакстан», 1974. — каракалпак
Гулнар. Для детей среднего и школьного возраста. — Каракалпакстан, 1974.
Кэчур Робикул. — Алма-Ата: Жазушы, 1980. — уйгур.

КАПАРОВ
НУРАЛЫ

Акын Нуралы Капаров Кемин районундагы Тегирменті айылында 1957-жылы 4-мартта туулган. 1980-жылы КМУнун филология факультетинин журналистика бөлүмүн бүтүргөн.

Эмгек жолун 1980-жылы «Ленинчил жаш» гезитинде кабарчы болуп иштөөдөн баштаган. 1989-жылдан баштап «Ала-Тоо» журналында адабий кызматкер, 1993-жылдан «Кыргызстан маданияты» гезитинин башкы редактору болгон.

Чыгармалары 1973-жылдан баштап жарыялана баштаган. Биринчи ырлар жыйнагы «Тамызгы» деген ат менен 1986-жылы жарык көргөн.

Н.Капаровдун ырлары «Учкун», «Жалын» альманахтарында жана бир топ жамааттык ыр жыйнактарында жарыяланган.

1986-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тамызгы: Ырлар. — Ф.: Кыргызстан, 1986. — 48 б.

Коңул ыргагы: Ырлар — Б.: Адабият, 1991. — 95 б.

**КАРАГУЛОВ
БИЛИМ**

Акын Билим Карагулов Жумгал районунун Часк айылында 1936-жылы 1-майда туулган. 1959-жылы Кыргызстан мамлекеттик университетинин филология факультетин, 1969-жылы Москвадагы Жогорку партиялык мектепти бүтүргөн.

Эмгек жолун 1959–1972-жж. «Кыргызстан пионери» гезитинде бөлүм башчы болуп иштөөдөн баштаган. 1961-жылдан «Мектеп» басмасында кызматкер, «Кыргызстан коммунисти» журналында бөлүм башчы, 1972–1980, 1983–1984-жж. КП БКда инструктор, бөлүм башчынын орунбасары, 1980–1983-жж. басма-сөздө мамлекеттик жашыруун сырды сактоо башкармасынын начальниги, 1985–1986-жж. басма, полиграфия жана китеп соодасы боюнча Кыргыз мамлекеттик комитетинин төрагасы, 1986–1991-жж. «Эл агартуу» журналында редактордун орунбасары, 1991–1994-жж. «Береке» гезитинде редактор болуп иштеген.

«Мандалак» аттуу китеби 1960-жылы жарык көргөн. «Огонек» журналынын лауреаты (1980), Кыргыз ССР Жогорку Советинин депутаты (1980–1985), Кыргыз ССРинин маданиятына эмгек сиңирген ишмер (1984) болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Мандалак: Ырлар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 76 б.
Достук. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 31 б.
Чырпык: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 56 б.
Эки өмүрдөн эпизод: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1968. – 59 б.
Аалам магелландары: Публицистикалык поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 139 б.
Прометейдин оту. Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 136 б.

Орус тилинде

- Львенок и теленок: Сказка. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1964. – 23 с.
Память: Поэма. – М.: Правда, 1979. – 31 с.
Сколько ног у скакуна?: Стихи. – М.: Дет. лит., 1979. – 64 с.
Магелланы Вселенной: Поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 120 с.
Магелланы Вселенной: Публицистическая поэма. – М.: Сов. писатель, 1987. – 88 с.

КОТОРМОЛОРУ

- Барто А. Машенька. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 46 с.
Маршак С. Акылдуу чычкан жөнүндө жомок. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1963. – 15 с.
Маршак С. Мышыктын үйү. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1964. – 59 с.
Рза Расул. Тераненин оюнчуктары: Балдар үчүн ырлар. – Ф.: Мектеп, 1973. – 36 с.
Рза Расул. Адам өмүрүнүн күнү: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 77 с.
Маяковский В. Мистерия-буфф. – Ф.: Мектеп, 1975. – 134 с.
Мицкевич А. Жаштыктын одасы: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1981. – 88 с.
Лорка Ф. Г. Гитара: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 56 с.

**КАРАГУЛОВА
РОЗА**

Акын Роза Карагулова Талас шаарында 1946-жылы 30-ноялда туулган. Ал 1970-жылы КМУнун филология факультетин бүтүрүп, эмгек жолун Нарын жана Көл өрөөндөрүнүн мектептеринде мугалим болуп иштөөдөн баштаган.

Р.Карагулова 1982-жылдан бери китепканачылык кесипти аркалап келет.

Р.Карагулова 1979-жылдан бери Кыргыз Республикасынын Жазуучулар союзунун мүчөсү. Анын «Кыз дүйнөсү», деп аталган алгачкы китеби 1975-жылы жарык көргөн. Айрым ырларына обон жазылган.

Р.Карагулова Р.Тагордун прозадагы ырларын которуунун үстүндө да алектенген.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кыз дүйнөсү: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1975. – 40 б.
Көл тынышы: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1978. – 96 б.
Жолдо: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 70 б.
Тынчы жок талаа: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 88 б.
Капчыгай: Ырлар жана поэма. – Б.: Адабият, 1991. – 128 б.

КОТОРМОЛОР

Накылдар. – Б.: Техник, 2005. – 111 б.

**КАРАЕВ
ӨМҮРБЕК**

Өмүрбек Караев Чүй районундагы Кегети айылында 1954-жылы 14-февралда туулган. Кегети орто мектебинен кийин Кыргыз филология жана экономика факультеттерин бүткөн. Варшава шаарында саясат таануу боюнча атайын курста окуган.

1975-жылы студент кезинде «Ыйык Көл» аттуу алгачкы аңгемелер жыйнагы жарык көрүп, «Шахмат» деген аңгемеси орус жана украин тилдерине которулган. Көл жөнүндө айтылган уламыштарды, бабалардан калган нуска сөздөрдү жыйнап «Көл аңгемелери» түрмөктөрүн жазган.

1991-жылдан Кыргызстан Улуттук Жазуучулар союзунун мүчөсү. Кыргыз Республикасынын Маданият министрлигинин «Маданияттын мыкты кызматкери» төш белгисинин ээси.

2003-жылы Ө.Караевдин «Жалгыз болгум келбейт» деген прозалар жыйнагы жылдын мыкты китеби болуп таанылып, Германиянын Мюнхен шаарында өткөн китеп көргөзмөсүнө коюлган. 2005-жылы Айтыш коомдук «Калемгер» адабий клубу жарыялаган жылдын мыкты аңгемелери конкурсунун жеңүүчүсү.

Ө.Караев «Кыргыз маданияты» жана «Кыргыз адабияты» гезиттеринин редакциялык коллегиясына мүчө болгон жана өндүрүштүк жана коомдук иштерге жигердүү катышкандыгы үчүн Чүй облустук мамлекеттик администрациясынын Ардак Грамоталары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ыйык көл: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1975.
Бейкут таңдар: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1982.
Насирдин дастан: Эссе. – Б.: Учкун, 1997.
Жалгыз болгум келбейт: Повесть жана аңгемелер. – Б.: Бийиктик, 2003.

КАРАЛАЕВ
САЯКБАЙ
(1894-1971)

Манасчы, жомокчу Саякбай Каралаев Тоң районунун Семиз-Бел айылында 1894-жылдын 7-сентябрында туулган. 1917-жылы Кызыл гвардиячылар отрядына өз ыктыяры менен кошулуп, Кызыл Армия менен бирдикте Сибирде, Алма-Атада, Бухарада Советтик бийликти коргогон. 1921-1931-жж. Каракол районундагы Маман жана Ырдык айылдык кеңешинин башкармасы болуп иштеген. 1930-жылы С.Каралаевди Кыргыз АССРинин Эл агартуу комиссариатынын тил жана адабият ИИИсине иштөө үчүн чакырышкан. Анын айтуусу боюнча «Манас» эпосун жазып алышкан. 1936-жылы аны Кыргыз Мамлекеттик филармониясына «Манас» айтуучу катарында кабыл алышкан.

Манасчылык таланты анын балалык кезинде чоң апасы Дакиштин таасири астында ойгонгон. 1918-жылдан С.Каралаев «Манас» эпосунан үзүндүлөрдү өз алдынча айта баштаган. 1924-жылы ал белгилүү манасчы Чоюке Өмүров менен жолугуп, бир нече жылдар ичинде андан «Манас» эпосун айтууну үйрөнгөн. С.Каралаев өзүнүн эскерүүлөрүндө белгилүү манасчы Акылбек жөнүндө дагы өзүнүн устаты катары эскерген. 1930-жылдан көрүнүктүү манасчы болуп эсептелген.

1935-жылдан Каралаевдин толук варианты боюнча «Манас» эпосун жазуу иши башталып, 1937-жылы үчилтиктин биринчи бөлүгү, кийин «Семетей», «Сейтек» жазылып алынган. Мурда белгисиз болгон Кенендин, Алымсарыктын жана Кулансарыктын окуялары эпостун улаңдысы болгон. «Манас» эпосунун бул вариантынын жалпы көлөмү 500553 ыр саптарын түзгөн. Дүйнө элдеринин эпостору менен салыштырганда көлөмү боюнча Гомердин «Илиада» жана «Одиссеясынан» 20 эсе, «Шахнамеден» 5 эсе, «Махабхаратадан» 2 эсе чоң.

С.Каралаев «Манас» эпосун бир нече айлар бою үзгүлтүксүз аткара алган. Аны XX кылымдын Гомери деп аташкан.

С.Каралаевдин айтуусунда «Эр Төштүк» эпосу жазылып алынып, 1938-жылы кыргыз тилинде, ал эми 1958-жылы орус тилинде өзүнчө китеп болуп чыккан.

Ал тарабынан жомок, поэма, аңгеме түрүндөгү бир катар оригиналдуу чыгармалар жаралган жана өзүнчө басылып чыккан.

1938-жылдан СССР Жазуучулар союзунунун мүчөсү.

1939-жылдан Кыргыз ССРинин Эл артисти.

Үч жолу «Эмгек Кызыл Туу» ордендери, «Ардак белгиси» медалы, Ардак грамоталар менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Эркин таңында: Аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1929. – 34 б.

Төштүк: Эпос. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1938. – 386 б.

Каныкейдин жомогу. – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 108 б.

Каныкейдин Тайторууну чапканы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1941. – 154 б.

Бүркүттөр: Мектеп балдары үчүн. – Ф. Кыргызмамбас, 1952. – 60 б.

Канаттуу куштар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1955. – 128 б.

Унутулгус күндөр: Жети-Суудагы граждандык согуштан эстеликтер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 136 б.

Эр Төштүк. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 356 б.

Делдеш баатыр: Жомок. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1957. – 88 б.

Томор мерген: Ыр менен жазылган жомок. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1957. – 75 б.

Эстен кетпейт: Проза жана ырлар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1957. – 109 б.

Эр Төштүк: Баатырдык поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 385 б.

Азапты көп көргөн Кубат. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958. – 76 б.

Манас: Биринчи бөлүк I китеп, (С.Каралаев, С.Орозбекова, М.Мухоманкулов, ж.б. варианты боюнча). – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 302 б.

I том. 1958. – 301 б.

II том 1959. – 317 б.

Семетей: Манас эпосунун экинчи бөлүгү. 3 китеп. (С.Каралаев, Тоголок Молдо, Ш.Рысмендеевдин варианты боюнча). – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 323 б.

Молдо баатыр: Поэма. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 110 б.

Бакытай балбан: Эл жомогунан. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 85 б.

Карамолдо: Поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 80 б.

Тайтору: Манас эпосунан үзүндү. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1963. – 120 б.

Бүркүт жөнүндө аңгеме. – Ф.: Кыргызстан, 1964. – 44 б.

Тулпарлар. – Ф.: Мектеп, 1965. – 59 б.

Баатырлар, айымдар. – Ф.: Мектеп, 1967. – 106 б.

Унутулгус күндөр: Эстеликтер. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 184 б.

Эр Төштүк. – Ф.: Мектеп, 1969. – 331 б.

Баатырлар, айымдар. – Ф.: Мектеп, 1969. – 104 б.

Семетейдин балалык чагы. – Ф.: Мектеп, 1970. – 67 б.

Тулпарлар: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1978. – 58 б.

Тулпарлар: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1982. – 60 б.

Каныкейдин Тайторуна чапканы: «Манас» эпосунан. – Ф.: Мектеп, 1986. – 76 б.

Манас: Эпос. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 264 б.

Семетей: Эпос. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 286 б.

Баатырлар: Эпостон үзүндүлөр. – Ф.: Мектеп, 1988. – 56 б.

Манас: Эпос. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 264 б.

Семетей: Эпос. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 286 б.

Тайтору: Семетей эпосунан, 4-басылышы. – Б. Шам, 1995. – 40 б.

Тулпарлар: Ырлар. 4-басылышы. – Б.: Шам, 1995. – 60 б.

Орус тилинде

Эр Тоштук. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 210 с.

Золотой звонок. – М.: Детгиз, 1959. – 94 с.

КАРАСАРТОВ
АБДЫЛДА

Жазуучу Абдылда Карасартов Кытай Эл Республикасынын Кулжа шаарында 1937-жылы 19-декабрда туулган. 1958-жылы Үрүмчү шаарындагы Шинжаң институтунун тарых-география факультетин бүтүргөн. 1963-жылга чейин Шинжаң педагогикалык институтунда жана орто мектепте мугалим болуп иштеп, ошол эле жылдын апрель айында Кыргызстанга келип, 1965-жылга чейин колхоздо иштеген. 1970-жылы КМУнун кыргыз тили жана адабияты факультетин бүтүрүп, «Кыргызстан пионери» гезитинде жана «Жаш ленинчи» журналында адабий кызматкер болгон.

Биринчи ырларын уйгур тилинде жазган жана 1955-жылы Үрүмчү шаарындагы «Молодой» журналына жарыялаган. Биринчи ырлар жыйнагы «Мончок» деген ат менен 1979-жылы Фрунзеде кыргыз тилинде жарык көргөн. Анын кыргыз жана уйгур тилдеринде жазылган ырлары жана аңгемелери Кыргызстандын гезит-журналдарында жарыяланып, өзүнчө китеп болуп чыккан. А.Карасартовдун кээ бир чыгармалары орус, азербайжан, түркмөн, казак, өзбек, уйгур, дунган тилдерине которулган. 1977-жылдан ардактуу эс алууда жана чыгармачылык менен алектенүүдө.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Мончок: – Ф.: Мектеп, 1979. – 52 б.

Баканын ыры: – Ф.: Мектеп, 1981. – 12 б.

Кереметтүү чабак. Аңгемелер, жомоктор. – Ф.: Мектеп, 1985. – 72 б.

Орус тилинде

Песня лягушки: – Ф.: Мектеп, 1982. – 10 с.

**КАРАЧЕВ
СЫДЫК**
(1900 – 1937)

Жазуучу, акын, журналист Сыдык Карачев Түп районунун Жылуу-Булак айылында 1900-жылы туулган. 1921–1923-жж. Ташкент шаарындагы В.И.Ленин атындагы аскер окуу жайында окуп, 1918-жылы Мамбет Сүйүнбаевдин жетекчилиги астында кызыл гвардиянын отрядына кирип, Ак-Суу, Лепси, Черкесск жерлеринде ак гвардиячылар менен күрөшүүгө, 1920-жылы Кызыл Армиянын курамында Бухара эмиратын кулатууга активдүү катышкан. 1923-жылы «Кошчу» кыргыз кедей жана дыйкандар союзунда, 1924-ж. алгачкы кыргыз тилиндеги «Эркин-Тоо» гезитине биринчи жооптуу катчы, кийин «Кызыл Кыргызстан» гезитинде, «Кыргызмамбаста» адабий кызматкер, редактор болуп иштеген.

С.Карачев татар тилинде ырларды, аңгемелерди жазып, 1918-ж. «Шура» татар гезитинде Ленин жөнүндө жарыялаган. 1919-жылдан «Көмөк», «Тилши», Жети-Суу ревкомунун басма органдарында, Түркстан КП органдарында – «Ак жол» гезитинде, «Чолпон», «Жас кайрат» журналдарында чыгармалары үзгүлтүксүз жарыяланып, көптөгөн ырлары «Эркин-Тоо» гезитинин беттеринде жарыяланып турган. Ал кыргыз профессионалдык прозасына негиз салуучулардын бири болуп эсептелет. С.Карачевдин «Тендик жолунда» аттуу китеби 1928-жылы жарык көргөн. С.Карачев А.С.Пушкиндин «Дубровский», «Станционный смотритель» повесттерин, Н.А.Островскийдин «Как закалялась сталь» романын, Р.Ролландын «Жан Кристоф» романынан үзүндүнү, Л.Н.Толстойдун, А.П.Чеховдун аңгемелерин, ошондой эле коомдук-саясий адабияттын көптөгөн басымдарын которгон.

С.Карачев 1937-жылы негизсиз репрессияланган жана өлгөндөн кийин акталган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тендик жолунда: Аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1928. – 40 б.

Эрксиз күндөрдө: Аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1928. – 104 б.

Төр ага Зейнеп: 3 көшөгөлүү, 15 сүрөттүү пьеса. – Ф.: Кыргызмамбас, 1929. – 34 б.

Эрик таңында: Аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1929. – 34 б.

Эрик таңында: Повесттер, ырлар, котормолор. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 259 б.

**КАРИМОВ
ЖЭЭНБЕК**

Публицист, сатирик Жээнбек Каримов Алай районунун Гүлчө кыштагында 1945-жылы 31-январда туулган. 1964–1966-жж. Казакстандын Жамбул шаарындагы эсеп-кысап техникумунда окуп, 1966–1975-жж. Алай райондук статистика башкармасынын ар түрдүү кызматтарында, 1970–1975-жж. ошол башкармалыктын начальниги болгон.

1975–1979-жж. Ленин атындагы совхоздо, 1980–1981-жж. Алай ПМКсында, 1981–1984-жж. Алай райондук «Живпром» бирикмесинде баш бухгалтер, 1984-жылдын апрелинен Ош облустук «Живпром» башкармасында бөлүм башчы, 1986-жылы Ош облустук агропром комитетинин контролдук-текшерүү бөлүмүнүн начальниги, 1994-жылы аудитордук «Ош-Эсеп» фирмасын уюштуруп, анын директору болуп иштеген.

Эсеп-кысап тармагындагы көп жылдык үзүрлүү кызматы үчүн «Эмгектин ардагери» медалы (1988) жана Кыргыз Республикасынын Ардак грамотасы (1995) менен сыйланган.

Ж.Каримовдун «Желдеңбай» аттуу алгачкы сатиралык аңгемеси 1967-жылдын 23-мартында Алай райондук «Күжүрмөн эмгек» гезитине жарыяланган. Ошондон бери сатиралары, экономикалык өнүгүүнүн көйгөйлөрүн иликтеген макалалары республикалык, облустук гезит-журналдарда жарыяланып келген.

1991-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Коомдук башталышта 1994-жылдан Кыргыз Республикасынын Жазуучулар союзунун Оштогу бөлүмүнүн башчысынын орунбасары, ал эми 1999-жылдан Ош облустук шахматчылар федерациясынын төрагасы.

Ж.Каримовдун «Бекмамат Осмонов» аттуу китеби Кыргыз Республикасынын Жазуучулар союзу тарабынан 1998-жылы «Жылдын эң мыкты китеби» деп табылган жана облустук мамалминистратциянын Молдо Нияз атындагы адабий сыйлыгынын лауреаты болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Чоконун жоруктары: Сатира. – Б., 1991. – 64 б.

Кызганчаак эркек: Сатира. – Б., 1993. – 102 б.

Бооз имиш тосбо: Сатира. – Ош, 1996. – 96 б.

Бекмамат Осмонов: Көркөм баян, – Б., 1998. – 288 б.

Ош жазуучулары, маалыматнаме – Ош., 2000. – 94 б.

Ысырыкчы кыз: Аңгемелер – Ош., 2001. – 120 б.

**КАРИМОВ
МАЖИТ**

Жазуучу Мажит Каримов Ленин районунун Сакалды айылында 1937-жылы туулган. Жалал-Абад балдар үйүндө тарбияланган. 1956-жылы өз айылындагы мектеп-интернатты, ал эми 1965-жылы КМУнун филология факультетин аяктаган.

Эмгек жолун 1956-жылы Ош облусунун Ленин районунун орто мектебинде пионердик тарбиячы болуп иштөөдөн баштаган. 1965-жылы Кыргыз ССРинин Мамтелерадио комитетине редактор, 1968–1978-жж. Таш-Көмүр шаарындагы №6 орто мектебинде кыргыз тили жана адабияты мугалими, 1978-жылдан Ленин районунун ВЛКСМдын 50 жылдыгы атындагы №20 орто мектепте иштеген.

Чыгармалары 1956-жылдан тартып жарык көрө баштаган. Анын 1963-жылы биринчи жарык көргөн китеби болуп «Баарыбыз бала болгонбуз» повести эсептелинет.

1983-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

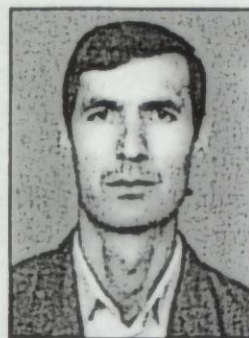
Баарыбыз бала болгонбуз: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1973. – 119 б.

Ак жол сага адам!: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1976. – 112 б.

Ата: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 144 б.

Жашыл көпүрө: Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1985. – 158 б.

Алтын таяк: Жомоктор. – Ф.: Мектеп, 1987. – 12 б.

**КАРИМОВ
МИРЗАХАЛИМ**

Жазуучу, котормочу Мирзяхалим Каримов 1952-жылы 29-декабрда Тажик Республикасынын Жерге-Тал районуна караштуу Бүтөө-Көл айылында туулган. 1969-жылы кыргыз орто мектебин бүтүргөндөн кийин 1971–1973-жж. Советтик Армиянын катарында кызмат өтөгөн.

Эмгек жолун 1973-жылы Жерге-Тал райондук керек-жарак комунда айдоочулук кесип менен баштаган.

1978-жылы Кыргызстанга келип, Кыргыз Мамлекеттик улуттук университетинин журналистика бөлүмүн 1983-жылы аяктап, 1984-жылга чейин Жерге-Тал районундагы тажик жана кыргыз тилдеринде чыгуучу райондук «Коммунист» гезитинде кабарчы, бөлүм башчы болуп иштеген. 1984-жылы Кыргызстанга көчүп келип, республикалык «Советтик Кыргызстан» (азыркы «Кыргыз Туусу»), андан кийин Кыргызстан профсоюздар Федерациясынын «Эл жарчысы» гезиттеринде кабарчы, бөлүм башчы, Иран Ислам Республикасынын Эл аралык «Альхудо» басмасынын Бишкектеги өкүлчүлүгүндө котормочу, «Азаттык» радиосунда штаттан тышкаркы кабарчы, «Жаңы кылым» гезитинде редактордун орунбасары болуп иштеген.

М.Каримовдун «Чыныгы сүйүү» деп аталган алгачкы аңгемеси 1978-жылы «Кыргызстан маданияты» жумалыгында жарыяланган. Студент кезинде эле анын аңгемелери, очерктери, өзбек, тажик тилдеринен которгон адабий эмгектери республикалык гезиттерде, «Ала-Тоо» ж.б. журналдарда жарыяланып турган.

1983-жылы «Мажүрүм тал» аттуу аңгемелер жыйнагы «Мектеп» басмасы тарабынан басылып чыккан.

М.Каримов «Тажик жазуучуларынын повесттери жана аңгемелери» деп аталган котормо китебин түздөн-түз тажик тилинен которгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Мажурум тал: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1983. – 40 б.

Кыя жолдор: Повесть ж-а аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1987. – 107 б.

Жер жылдызы – Жерге-Тал: Аймактын 60 жылдыгына арналган. – Б.: 1991 – 128 б.

Каратегин: Аңгемелер, повесть, очерктер, күйдүргүлөр. – Б.: Бийиктик, 2007. – 360 б.

Тажикстандык кыргыздар: Диалектологиялык түшүндүрмө сөздүк, оозеки чыгармалар, макал-лакаптар, очерктер, маектер. – Б.: Бийиктик, 2007. – 256 б.

КОТОРМОЛОРУ

Тажик жазуучуларынын повесттери жана аңгемелери: – Ф.: Адабият, 1996. – 350 б.

Мухаммад пайгамбардын осуяттары: – Б.: Бийиктик, 2008. – 152 б.

**КАРЫБАЕВ
АСКЕР**

Акын, котормочу Карыбаев Аскер Ак-Суу районундагы Кереге-Таш айылында 1941-жылы туулган. 1958-жылы Сары-Камыш орто мектебин бүтүрүп, эмгек жолун Каракол шаарындагы кирпич заводунда (1958–1961) жумушчулуктан баштаган. 1961–1966-жж. Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетинин журналистика бөлүмүнөн окуган. 1966-жылы Кыргыз Телеграф агенттигинде диктор, 1967–1978-жж. Н.Г.Чернышевский атындагы (азыркы Улуттук) китепканасында редактор, маданий-агартуу иштери боюнча башкармалыгында инспектор, улук инспектор, маданий-агартуу иштери боюнча методикалык кабинетинде, Эл Чыгармачылык үйүндө директор, башкармалыктын начальнигинин орунбасары, 1978–1984-жж. Кыргыз Республикасынын элдик көзөмөлдөө комитетинин инспекторлук, Кыргызстан Компартиясынын борбордук комитетинде инструктордук кызматтарында, 1984–1991-жж. Бүткүл союздук автордук укукту коргоо (ВААП) боюнча Кыргызстандагы бөлүмүнүн (КирВААП) начальниги, 1991–1996-жж. Бүткүл союздук китепкөйлөрдүн Кыргызстандагы коомунун төрагасынын биринчи орунбасары, 1996-жылы Кыргыз Республикасынын маданият министрлигинин искусство иштери боюнча башкармалыгынын начальнигинин орунбасары, 1997–1999-жж. «Кыргызстан» басмасында, 1999-жылдан мамлекеттик тил жана энциклопедия борборунда редактор болуп иштеп келген.

Акындын эң алгачкы ыры «Эртеңки таң» деген ат менен 1957-ж. «Жаш Ленинчи» журналына басылып чыккан.

Дүйнөлүк белгилүү акындар Абайдын, Жаминин, Гетенин, Гейненин, А.Ахматованын, В.Высоцкийдин, А.Вознесенскийдин, Р.Рождественскийдин ырларын кыргызчалаган.

Акындын чыгармалары «Кыргыз поэзиясынын антологиясына» (II т.) киргизилген. Кыргызстан Жазуучулар Союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Тоолордон ыр жаңырат. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 40 б.
Көл ыргактары. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 35 б.
Апамдын ак жоолугу: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 64 б.
Жаңырык: Ырлар. – Б.: Адабият, 1992. – 128 б.
Сезим кайрыктары. – Б.: Бийиктик, 2003. – 198 б.

КОТОРМОЛОРУ

- Копыленко А. Бармактай баланын үйү. – Ф.: Мектеп, 1978. – 108 б.
Милчев И. Алыс калган бала чагым: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1982. – 104 б.

КАРЫМШАКОВ
САНАРБЕК

Адабиятчы, сынчы, котормочу, окумуштуу Санарбек Карымшаков Жумгал районунун Базартурук айылында 1941-жылы 20-октябрда туулган. 1962-жылы КМУнун филология факультетин бүтүргөндөн баштап, республикабыздын массалык-маалымат, басма, маданият жана агартуу мекемелеринде үзүрлүү эмгектенип келе жатат.

Эмгек жолун 1962-жылы Кыргыз мамтелерадиосунун музыка редакциясында редакторлуктан баштаган, 1962–1966-жж. Кыргыз ССР ИАсынын философия жана укук институтунда аспирантурада окуйт. 1967-жылдан «Кыргызстан маданияты» жумалыгында сын бөлүмүнүн башчысы, 1970-жылдан Кыргыз ССР ИАсынын философия жана укук институтунда кенже илимий кызматкер, 1975-жылдан «Кыргызфильм» киностудиясындагы «Көрөгөч» сатиралык киножурналынын башкы редактору, «Кыргызстан» басмасында бөлүм башчы, Кыргыз ССРинин маданият министрлигинде башкы редактор, 1986-жылдан «Экран», «Коммунист» журналдарында жана Кыргызстан КП БКнын алдындагы партия тарыхы институтунда улук редактор болуп иштеген.

1989-жылдан КМУУнун басмасында улук редактор, кыргыз адабияты кафедрасында ага окутуучу, 1994-жылдан ошол кафедранын доценти, филология илимдеринин кандидаты (2002). 2003-жылдан баштап К.Карасаев атындагы БГУнун Кыргыз адабияты кафедрасынын башчысы, 2005-жылдан ошол кафедранын профессору болуп эмгектенүүдө.

С.Карымшаковдун «Жанган от» деген ыры 1959-жылы «Кыргызстан пионери» гезитине жарыяланган. 1960-жылы «Ала-Тоо» журналынын №8 санына акын М.Акимкожоевдин ырлар жыйнагы тууралуу «Тоо желин» аттуу рецензиясы жарыяланып, ошондон бери адабият таануу жана адабий сын тармагында жигердүү иштеп келет. Ал көркөм адабият жана эстетиканын ар түрдүү проблемалары боюнча 200дөн ашык макалалардын, рецензиялардын, он эки адабий сын макалалар жыйнагынын, монографиянын, окуу куралдарынын, брошюралардын автору.

С.Карымшаков А.П.Чеховдун «Алчалуу бак», пьесасын, С.Цвейгдин «Магеллан» тарыхый романын, К.Симоновдун, Л.Кассилдин, аргентин жазуучусу Л.Юнкенин, эстон жазуучусу Х.Пукктун, өзбек жазуучусу У.Умарбековдун ж.б. аңгемелерин жана көптөгөн илимий макалалар менен кинофильмдерди которгон.

1985-жылы «Кызарып баткан күн» деген пьесасы кабыл алынган.

С.Карымшаков 1973-жылдан СССР Жазуучулар союзуна, 1981-жылдан СССР Журналисттер союзуна мүчө. Жазуучулар союзунун сын секциясында, «Адабият» басмасында, «Кыргызфильм» киностудиясында, маданият министрлигинде, театр коомунда көркөм кеңештердин, сценардык-репертуардык коллегиялардын мүчөсү болуп иштеп келди.

Жаштарга эстетикалык тарбия берүүдөгү үзүрлүү эмгеги үчүн Кыргызстан ЛКЖС БКнын грамоталары, КМУУнун Ардак грамоталары менен сыйланган. КР эл агартуу отличниги. Мустафа Кемаль («Ататүрк») эларалык маданият жана илим фондунун Алтын медалы менен Ардак Грамотасынын ээси (2005).

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Турмуш саптары: Адабий сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 87 б.
Толкундар арасында: Адабий сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 163 б.
Көркөм образдын табияты: Адабий сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 108 б.
Көркөм сөз күчү: Адабий сын макалалар. – Ф.: Мектеп, 1978. – 139 б.
Эстетика жана турмуш. – Ф.: «Билим» коому, 1980. – 18 б.
Азыркы кыргыз адабиятындагы социалдык проблемалар: Адабий сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 184 б.
В.И.Ленин жана эстетикалык теориянын айрым маселелери. – Ф.: «Билим» коому, 1983. – 16 б.
Көркөм образдын табияты. – Б.: КМУ басм., 1992. – 20 б.
Адабий сындын табияты жана милдеттери. – Б.: КМУ басм., 1992. – 32 б.
Кыргыз адабиятынын маселелери (авторлош). – Б.: КМУ басм., 1995. – 140 б.
Качкынбай Артыкбаевдин илимий-сынчылык ишмердиги: Монография. – Бишкек, 2001. – 142 б.
Сын дүйнө жана көркөм нарк: Окуу куралы. – Бишкек, 2002. – 224 б.
Адабиятчылардын ак өргөөсү: Окуу куралы. – Б., 2005. – 176 б.

КОТОРМОЛОРУ

- Кассиль Л. А. Сенин коргоочуларың: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1984. – 63 б.
Трубаров А. А., Федоренко А. А., Кредер А.А. Окуу китебине колдонмо. Соңку тарых. 1 бөлүк, 1914–1945. – Б.: Айбек, 1995. – 45 б.
Трубаров А. А., Федоренко А. А., Кредер А.А. Окуу китебине колдонмо. Соңку тарых. 2 бөлүк, 1945–1993. – Б.: Айбек, 1995. – 64 б.
Кредер А.А. Соңку тарых. 1914–1945-жылдар. – Б.: 1995. – 208 б.
Трубаров А. А., Федоренко А. А., Кредер А.А. Окуу китебине колдонмо. Жаңы тарых. 1-2 бөлүк, 1914–1993. – Б.: Айбек, 1995. – 20 б.
Саплина Е. В., Саплин А. И. Тарыхка саякат: Чыгармачылык тапшырмалардын дептери. – Б. Айбек, 1996. – 64 б.
Кредер А.А. Соңку тарых.

**КАСЫМБЕКОВ
ТӨЛӨГӨН**

Жазуучу Төлөгөн Касымбеков Аксы районундагы Ак-Жол кыштагында 1931-жылы 15-январда туулган. Орто мектепти бүтүп, эки жыл баштапкы мектептерде мугалим, Кичи-Ак-Жол селолук советинин жооптуу катчысы болуп иштеген.

Т.Касымбеков Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин 1957-жылы бүтүрүп, Кыргызокуупедмамбастын балдар адабияты боюнча редакциясынын редактору, 1960–1973-жж. «Ала-Тоо» журналында бөлүм башчы, жооптуу катчы, башкы редактор, 1973-жылы Кыргыз ССР Министрлер Советинин басма, полиграфия жана китеп соода боюнча мамлекеттик комитетинде башкы редактор, 1974–1981-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунда адабий консультант, 1987-жылдан ВААПтын Кыргызстандагы бөлүмүнүн башчысы болуп иштейт.

Т.Касымбековдун «Кичинекей жылкычы» деген чыгармасы 1952-жылы «Советтик Кыргызстан» журналына (кийинки «Ала-Тоо») басылган.

«Адам болгум келет» повести 1965-жылы «Советский писатель» басмасынан орус тилинде басылган.

«Сынган кылыч» тарыхый романы орус тилине которулуп, Советтер Союзунун бардык элдеринин тилдерине которулган. 1980-жылы «Прогресс» басмасы бул романды англис тилинде чыгарган.

Т.Касымбеков 1959-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

1986-жылы «Кыргыз Эл жазуучусу» деген наам алган.

1990–1994-жж. Кыргыз Республикасынын Эл депутаты, тил, маданият жана билим боюнча, улуттар аралык парламенттик комиссиянын жетекчиси жана эркин Кыргызстан Жазуучулар союзунун башчысы болгон.

Адабиятка сиңирген эмгеги үчүн В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Ардак грамотасы менен сыйланган. 2005-жылы Мамлекеттик тилди өнүктүрүүгө кошкон салымы үчүн «Кыргыз тили» тош белгиси, 1947-жылы «Даңк» медалы, 2001-жылы I-даражадагы «Манас» орде-

ни менен сыйланган. 2006-жылы Кыргыз Республикасынын мамлекеттик Токтогул сыйлыгынын лауреаты болуп, 2006-жылы «Кыргыз Эл Баатыры» наамы ыйгарылып, «Ак шумкар» менен белгиленген, 1998-жылы «Руханият» эл аралык ассоциациясынын сыйлыгы берилген.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кичинекей жылкычы: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1956. – 36 б.

Туулган жер: Повесть, аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958. – 117 б.

Адам болгум келет: Повесть. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 159 б.

Сынган кылыч: Тарыхый роман. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 304 б.

Сынган кылыч: Тарыхый роман. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 565 б.

Жетилген курак: Аңгеме, повесттер, тарыхый драма, эски накыл, роман. – Ф.: Мектеп, 1976. – 75 б.

Сынган кылыч: Тарыхый роман. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 568 б.

Ак кызмат: Тарыхый очерк. – Ф.: Мектеп, 1980. – 88 б.

Кел-кел: Тарыхый роман. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 568 б.

Сынган кылыч: Тарыхый роман. – Б.: Кыргызстан, 1998. – 712 б.

Баскын: Тарыхый роман. – Б.: Шам, 2000. – 400 б.

Кыргын 16-жыл. – Б.: Бийиктик, 2004. – 383 б.

Орус тилинде

Коке: Повесть. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958. – 75 с.

Хочу быть человеком: Повесть. – М.: Советский писатель, 1965. – 140 с.

Алымкан: Тарыхый лирикалык поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 115 б.

Хочу быть человеком: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1967. «Повести небесных гор» жыйнагында. 633–727 с.

Хочу быть человеком: – М.: Художественная литература, 1968.

Сломанный меч: Ист. роман. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 475 с.

Сломанный меч: Ист. роман. – М.: Худож. лит., 1978. – 496 с.

Сын табунщика: Аңгемелер, повесть. – Ф.: Мектеп, 1979. – 64 с.

Сломанный меч: Ист. роман. – М.: Известия, 1980. – 478 с.

Зрелость: Роман, повесть. – М.: Сов. писатель, 1981. – 255 с.

Сломанный меч: Ист. роман. – Ф.: Мектеп, 1987. – 48 с.

Башка элдердин тилдеринде

Сынган кылыч: Тарыхый роман. – Алма-Ата: Жазушы, 1971. – 253 б. – каз.

Сынган кылыч: Тарыхый роман. – Алма-Ата: Жазушы, 1975. – 260 б. – каз.

Сынган кылыч: Тарыхый роман. – Алма-Ата: Жазушы, 1981. – 553 б. – каз.

Сынган кылыч: Тарыхый роман. – Ташкент: Адабият жана искусство басмасы, 1980. – 382 б. – өзб.

Адам болгум келет. – Рига: Лиесма, 1972. – 140 б. – латыш.

Сынган кылыч: Тарыхый роман. – Киев: Днипро, 1978. – 413 б. – укр.

Сынган кылыч: Тарыхый роман. – М.: Прогресс, 1980. – 517 б. – англ.

КЕЛДИБЕКОВА
ШЕРБЕТ

Акын Шербет Келдибекова Кочкор районунун Ак-Кыя кыштагында 1949-жылы 15-декабрда туулган. Орто мектепти бүтүргөндөн кийин китепканачы болуп иштеген. 1968-жылы Фрунзедеги В.Маяковский атындагы Кыргыз кыз-келиндер педагогикалык институтунун физика-математика факультетине кирет.

Чыгармачылык жолу 1969-жылы башталган.

«Кыргызстан маданияты» гезитинде иштеген.

1992-жылы жүрөгүнө операция жасалып, ден-соолугуна байланыштуу иштебегени менен чыгармачылыгын улантып ыр жазып келет.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Чырагдан: Поэзия. – Ф.: Мектеп, 1976. – 36 б.

Ата конуш – сыймыгым: Поэзия. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 52 б.

Терезелер: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 68 б.

Сен жарыгым.: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 76 б.

Кербен: Ырлар. – Б.: Бийиктик, 2005 – 286 б.

**КЕРИМЖАНОВА
БУБУЙ**
(1920–1994)

Адабиятчы жана адабий сынчы Бүбүй Керимжанова 1920-жылы Пржевальск районундагы Бирликчерик кыштагында туулган.

Б.Керимжанова 1937-жылы рабфакты, 1941-жылы Кыргызстан Мамлекеттик педагогика институтун, 1947-жылы аспирантураны бүтүрүп, 1950-жылы Москвадагы КПСС БКнын алдындагы Коомдук илимдер академиясында «Жоомарт Бөкөнбаевдин чыгармачылык жолу» деген темада диссертациясын коргоп, филология илимдеринин кандидаты болот.

1950–1976-жж. Кыргыз ССРинин Илимдер академиясынын тил жана адабият институтунун кыргыз совет адабият секторунун башчысы, Кыргыз ССР Илимдер академиясынын мүчө-корреспонденти болгон.

Б.Керимжанова 1947-жылдан ондогон адабий сын макалаларды жазып, 1948-жылы «Кыргыз макалдары менен лакаптары» жыйнагын түзүп чыгарган.

Б.Керимжанова Кыргыз совет адабиятынын 10-класстары үчүн окуу китебинин жана «Кыргыз совет адабиятынын тарыхынын очерки» деген монографиялардын авторлорунун бири.

1958-жылдан СССР Жазуучулар союзуна мүчө.

Кыргыз совет адабиятына сиңирген эмгеги үчүн «Ардак белгиси», «Эмгек Кызыл Туу» ордени, В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

Фрунзе облустук советинин эл депутаттарынын IV чакырылышына депутат болуп шайланган. Кыргыз ССР Жогорку Советинин Борбордук шайлоо комиссиясынын мүчөсү болгон (1955–1960).

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Кыргыз макалдары жана лакаптары. – Ф.: Кыргызмамбас, 1948. – 55 б.
Кыргыз совет адабияты 25 жылда. – Ф.: Кыргызмамбас, 1951. – 113 б.
Жоомарт Бөкөнбаев (1910–1944). – Ф.: 1953. – 49 б. (Кыргыз ССРинин саясий жана илимий билимдерди жайылтуу коому.)
Кыргыз совет адабияты. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1955. – 256 б.
Акындын чыгармачылык жолу. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 92 б.
Кыргыз совет адабиятынын тарыхынын очерки. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 510 б. (Ш. Үмөталиев менен бирге).
Семетей жана Сейтек. – Ф.: Кыргыз Илимдер академиясы, 1961. – 60 б.
Кыргыз поэзиясындагы уйкаш. – Ф.: Кыргыз Илимдер академиясы, 1962. – 306 б.
Кыргыз ыр түзүлүшүнүн кээ бир маселелери. – Ф.: Кыргыз Илимдер академиясы, 1964. – 167 б.
Октябрда туулган адабият. – Ф.: Илим, 1969. – 64 б.
Кыргыз совет адабияты. Орто мектептин 10-классы үчүн окуу китеби. 4-басылышы. – Ф.: Мектеп басмасы, 1970. – 397 бет. (Ш. Үмөталиев менен бирге).
Кыргыз совет адабияты. Орто мектептин 10-классы үчүн окуу китеби. – Ф.: Мектеп басмасы, 1972. – 384 б.
Кыргыз совет адабияты. Орто мектептин 10-классы үчүн окуу китеби. 2-басылышы. – Ф.: Мектеп, 1973. – 382 б.
Адабият жана көркөм чеберчилик: Илимий макалалар, адабий портрет, заметкалар, очерктер. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 264 б.

Орус тилинде

- Путь поэта: Очерк литературной и общественной деятельности киргизского поэта и драматурга Джоомарта Боконбаева. – Ф.: АН Кирг.ССР, 1960. – 94 с.
Семетей и Сейтек. – Ф.: АН Кирг. СССР, 1961. – 60 с.
Очерки истории кыргызской советской литературы. – Ф.: АН Кирг. ССР. 1961. – 520 с. (Коллектив.)
Слово безвестных мудрецов: Киргизские пословицы. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 180 с.
Литература, рожденная Октябрем: Популярный очерк о формировании киргизской советской литературы. – Ф.: Илим, 1969. – 64 с.

**КОВСКИЙ
ЕВГЕНИЙ
НИКОЛАЕВИЧ**
(1899–1977)

Жазуучу Евгений Николаевич Ковский мурунку Каменец Подольская губерниясындагы Ольгополе шаарында 1899-жылы туулган.

Е.Ковский 1919-жылы өз каалоосу менен Кызыл Аскердин катарына өтүп, Румфронттун 3-армиясында, Ново-Украинанын алдында катуу жаралар болгон. 1920-жылдан Одессадагы политехникалык институтуна кирип, ар түрдүү себептер менен окуусун таштап, буудай жыйган пунктка башчы, тегирменге контролер болуп иштеп, 1923-жылы кайра Одессадагы ар кайсы мекемелерде иштейт.

Е.Ковскийдин «Кисмет», «Жабылган тегерек» ж.б. аңгемелери альманахтарга, гезиттерге жарыяланат. Е.Ковский «Орловская правда» гезитинде, борбордук гезиттерде иштеген.

1941-жылы «Медицинский работник» журналынын кабарчысы болуп Кыргызстанга келип, «Советская Киргизия», «Комсомолец Киргизии», «Советтик Кыргызстан» гезиттерине, журналдарга аңгемелерин жарыялайт.

1960-жылы ар түрдүү жылдарда жазылган аңгемелер жыйнагы басмадан чыгат. Е.Ковский көркөм аңгемелер менен бирге очерк, сын макалаларды да жазып, К.Баялиновдун «Боордоштор» романын орус тилине которгон.

1947-жылдан СССР Жазуучулар союзуна мүчө.

«1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн», В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Сад мира: Повесть. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1955. – 167 с.

Светлые дали: Рассказы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1961. – 183 с.

Они рядом с Вами: Очерки. – Ф.: Киргизгосиздат, 1962. – 155 с.

У истока дорог: Повесть и рассказы. – Ф.: Мектеп, 1964. – 174 с.

У истока дорог: Повесть и рассказы. – Ф.: Мектеп, 1965. – 220 с.

Брат на брата: Роман. кн. 1. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 247 с.

Брат на брата: Роман. кн. 2. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 488 с.

Брат на брата: Роман. кн. 3. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 180 с.

Страницы жизни: Воспоминания, рассказы, очерки, драматургия. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 256 с.

КОТОРМОЛОРУ

Орус тилинде

Баялинов К. Братство: Трилогия. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 298 с.

Сасыкбаев С. Люди труда: Роман, документальные повести. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 124 с.

**КОЖОМБЕРДИЕВ
ТУРАР**
(1941–1989)

Акын Турар Кожомбердиев Калинин районундагы Сары-Булак кыштагында 1941-жылы туулган.

1966-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүрөт.

1965–1966-жж. «Кыргызстан пионери» гезитинде адабий кызматкер, 1969-жылдан «Кыргызстан» басмасында редактор, 1976-жылдан Кыргыз ССРинин Маданият министрлигинин аппаратында иштеген.

Т.Кожомбердиевдин чыгармачылык жолу 1959-жылы «Мугалимдер газетасына» жарыяланган «Мугалимге» аттуу биринчи ыры менен башталган. Ошондон тартып анын ыр, поэмалары газета-журналдардын беттерине басыла баштайт.

Т.Кожомбердиев республикабыздын бир нече жолку поэтикалык конкурстарынын жеңүүчүсү. Алгачкы ырлар жыйнагы 1961-жылы «Калчүктөгү ай» деген ат менен жарык көргөн.

1967-жылы Молдавия ССРинде ачылган жаш акындардын Бүткүл союздук биринчи фестивалынын, 1970-жылы Горький шаарында, 1972-жылы Казань шаарында өткөн Бүткүл союздук фестивалынын, 1972–1973-жж. Красноярский крайындагы совет адабиятынын күндөрүнүн жана 1971–1972-жж. кыргыз адабиятынын Украина менен РСФСРда өткөн декадасынын катышуучусу. Акындын балдар үчүн жазылган китептеринин айрымдары Москвалык басмалардан жарык көргөн.

Анын айрым ырлары орус, украин, казак, белорус, молдован, азербайжан, литва, латыш, өзбек, татар, хакас жана француз, англис тилдерине которулган.

Т.Кожомбердиевдин 70тен ашуун ырларына обон жазылган. Калый Молдобасанов менен бирдикте «Саманчынын жолу» аттуу балет-ораториясындагы ораториянын текстин, «Гүлдө Кыргызстан», «Шандан мекен» аттуу кантаталардын текстин, Мукаш Абдраев менен бирдикте

«Лирикалык хороводдун», Таштан Эрматов менен бирдикте «Элүү жылда элим жаңырды» аттуу кантаталардын ырларын жазган.

1970-жылы Турар Кожомбердиевге «Кызыл алма» жана «Таңкы симфония» аттуу ырлар жыйнагы үчүн республикабыздын Кыргызстан Ленин комсомолу сыйлыгы ыйгарылган. Ал Украина ССРинин жана Пенза обком партиясынын Ардак грамоталары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Калчүктөгү ай: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 71 б.
Биз турган жер – бийик тоо: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1965. – 32 б.
Кызыл алма: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 138 б.
Тоо үстүндөгү күн: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1966. – 39 б.
Таңкы симфония: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 142 б.
Күн, жер, жүрөк: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 112 б.
Клубдук Лениниана. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 55 б.
От өчпөгөн коломто: Тандалган ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 444 б.
Эне жана от: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1972. – 126 б.
Кызгылтым кеч: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1973. – 128 б.
Нурлуу терезе: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1975. – 136 б.
Токтогул ГЭСи: Поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 182 б.
Калчүктөгү ай: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1977. – 36 б.
Таңкы жылдыз: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1979. – 124 б.
Ай тийген тоо: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 152 б.
Базарлык: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1982. – 84 б.
Ыр булак: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 124 б.
Калптар: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1985. – 26 б.
Кыл чокулар: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 176 б.
От өчпөгөн коломто: Ырлар жана поэмалар. – Б.: Адабият, 1992. – 384 б.
Жаңы жылдык карнавал: – Б.: Шам, 1995. – 7 б.

Орус тилинде

- Верблюды и муравей: Стихи. – М.: Детгиз, 1965. – 16 с.
Беке и Меке: Стихи – М.: Малыш, 1969. – 18 с.
Про Беке, про Меке и про Кеке: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1970. – 18 с.
Стихи. – М.: Мол. гвардия, 1974. – 80 с.
В сани я запряг жука: Стихи для детей. – Ф.: Адабият, 1990. – 20 с.

Башка элдердин тилдеринде

Кумурска менен төө: Балдар үчүн ырлар – Алма-Ата: Жалын, 1982. – 52 б. – каз.

КОТОРМОЛОРУ

- Азат добулу. (Коллектив). – Ф.: Кыргызстан, 1968.
Якут кайрыктары (Коллектив). – Ф.: Кыргызстан, 1968.
Юсупов И. (Коллектив). – Ф.: Кыргызстан, 1969.
Достор үнү. (Коллектив). – Ф.: Кыргызстан, 1969.
Аалам үнү. (Коллектив). – Ф.: Кыргызстан, 1970.
Незвал В. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 90 б.
Гүл деңизи. (Коллектив) – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 20 б.
Цыбин В. Жарык нур. (Коллектив) – Ф.: Кыргызстан, 1972.
Татьяничева Людмила. Таң шооласы. (Коллектив) – Ф.: Кыргызстан, 1973, 110–196-б.
Думбадзе Н. Мен күндү көрөм: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1968. – 188 с.
Незвал В. Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 92 с.
Гейне Г. Тандалма ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 200 с.

КОЗУБЕКОВ
ТӨЛӨГӨН

Акын, жазуучу, котормочу Төлөгөн Козубеков Бакай-Ата районундагы Кызыл-Жар айылында 1937-жылы 10-февралда туулган. 1961-жылы КМУнун филология факультетин бүтүргөн. 1962-жылдан Кыргыз ССРинин Мамлекеттик телерадиокомитетинде балдар үчүн берүүлөрдүн редактору, улук редактор, 1974-жылдан Кыргыз ССРинин Мамбаскомунун Басмалар башкармалыгында улук редактор, бөлүм башчы, башкарманын орунбасары, 1977-жылдан Кыргыз ССРинин Министрлер Кеңешинде социалдык-маданий уюмдар бөлүмүнүн референти, төраганын орунбасарынын жардамчысы, 1984-жылдан Кыргызстан КП БКнын агитация жана пропаганда бөлүмүнүн сектор башчысы, 1989-жылдан Кыргыз ССРинин Мамбаскомунун төрагасынын биринчи орунбасары, 1991-жылдан Кыргыз Республикасынын Басма-сөз жана маалымат министрлигинде министрдин биринчи орунбасары, 1992–1994-жж. Акыл мамконцернинин төрагасы, Кыргыз Республикасынын Президентинин иш башкармалыгында башкы адис, 2005-жылдан Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик иштери боюнча агенттигинде мамлекеттик тил боюнча жетектөөчү адис болуп иштеп келет.

Биринчи ырлар жыйнагы «Биз бактылуу балдарбыз» деген ат менен 1970-жылы басылып чыккан. Бир катар поэтикалык жыйнактардын, жомоктордун, аңгемелердин жана С.Злобиндин, орто кылымдын адабий эстелиги болгон Ж.Баласагындын «Куттуу билим» аттуу китептеринин котормосунун ж.б. автору.

1982-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Кыргыз ССРинин ЖКнын Ардак грамотасы менен сыйланган. Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Биз бактылуу балдарбыз: Ырлар жана жомоктор. – Ф.: Мектеп, 1970. – 50 б.
- Оюнчук жана мен: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1972. – 15 б.
- Биринчи беттешүү: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1973. – 99 б.
- Чыйыр: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1976. – 47 б.
- Оюнчу бийиктик: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1979. – 80 б.
- Ак шоола: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1981 – 168 б.
- Көктөм ыры: Ырлар, поэма, уламыш – Ф.: Мектеп, 1985. – 124 б.
- Көк-Теңир – Алтын казыгым: Макалалар. – Б.: «Алтын тамга» ЖЧК, 2003. – 120 б.
- Жусуп Баласагын: Бейне сүртүмдөрү. – Б.: «Түркстан» басмасы, 2003. – 92 б.

КОТОРМОЛОРУ

- Ла Гума Алекс Чидер: Повесть. Ф.: Кыргызстан, 1969. – 144 б.
- Азыркы польша аңгемелери. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 228 б.
- Таммсааре А. Белгилүү күндөр: Аңгеме. – Ф.: Мектеп, 1977. – 15 б.
- Ла Гума Алекс. Караңгы түндө кангуу: Повести. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 448 б.
- Аксаков С.Т. Жомоктор. – Ф.: Мектеп, 1980. – 44 б.
- Аксаков С.Т. Ажайып гүл: Сказка Пелаген. – Ф.: Мектеп, 1981. – 40 б.
- Злобин С.П. Салават Юлаев: Тарыхый роман. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 520 с.
- Александрова З.Н. Чапаевдин өлүмү: Ыр. – Ф.: Мектеп, 1984. – 16 б.
- Баласагын Жусуп. Куттуу билим: Дастан. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 528 б.
- Баласагын Жусуп. Куттуу билим: –М.: «НИК» фирмасы 1993. – 496 б.
- Аугустино Нето. Ырлар. – Ф.: Адабият.

КОЛЕСНИКОВ
ЕВГЕНИЙ
ГРИГОРЬЕВИЧ

Акын, жазуучу Колесников Евгений Григорьевич РСФСРдын Алтай крайында Веселоярское кыштагында 1933-жылы 7-январда туулган. 1961-жылы КМУнун филология факультетинин орус тили бөлүмүн бүтүргөн.

1953-жылы Уралдын курулуштарында, 1961-жылдан Кичи-Кемин орто мектебинде орус тили жана адабияты сабагынан мугалим, 1963-жылдан «Комсомолец Киргизии» гезитинде адабий кызматкер, «Кыргызстан» басмасында редактор, 1971-жылы «Литературный Киргизстан» журналынын проза бөлүмүнүн башчысы, 1986-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунда адабий кеңешчи болуп иштеген.

1956-жылдан чыгармалары жарыялана баштаган. 1965-жылы биринчи поэтикалык жыйнагы «Моя звезда» деген ат менен басылып чыккан. К.Баялиновдун, С.Сасыкбаевдин чыгармаларын орус тилине которуп өзүнчө китеп кылып басып чыгарган. Чыгармалары кыргыз тилинде, «Ива» повести Краковдо поляк тилинде жарык көргөн.

«Лунный всадник» аттуу китеби («Современник» басмасы, 1971-ж.) 1977-жылы республикалык Ленин комсомолу сыйлыгына татыктуу болгон.

1973-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ВЛКСМ БКнын жана Кыргызстан ЛКЖС БКнын Ардак грамоталары менен сыйланган.

1992-жылдан Россияда жашап, чыгармачылыгын улантууда жана кыргыз жазуучуларынын чыгармаларын Россиянын басмаларында басып чыгарууга жардам берип келүүдө.

1997-жылдан Россиянын маданиятына эмгек сиңирген ишмер.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Таажы: Повесттер, аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 159 б.

Орус тилинде

Моя звезда: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1965. – 63 с.
Глаза в глаза: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1959. – 52 с.
Я пришел с миром: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 128 с.
Чайки: Рассказы и повесть. – Ф.: Мектеп, 1975. – 116 с.
Лунный всадник: Повесть. – М.: Современник, 1975. – 720 с.
Памятник солнцу: Стихи кыргызских поэтов. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 176 с.
Белый свет: Стихи, сонеты, поэмы, переводы. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 118 с.
Синица пила воду: Повесть. – М.: Мол. гвардия, 1980. – 224 с.
Повести. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 360 с.
Луна – цыганское солнце: Повесть. – М.: Дет. лит., 1982. – 96 с.
Исток: Стихи и поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 152 с.
Исповедь. Роман. – Ф.: Адабият, 1989. – 267 с.
Мать и мачеха: Роман. – Ф.: Литературный Кыргызстан, 1991. № 2, 3.
Автопортрет. – М., 1995.
Дикое поле: Сборник стихов. – М., 2005.

Башка элдердин тилдеринде

Ива: Повесть. – Краков: Литературное изд-во, 1978. – 135 с. – пол.

КОТОРМОЛОРУ

Баялинов К. Лиса и сурчиха. – Ф.: Мектеп, 1974. – 22 с.
Сасыкбаев С. Люди труда: Роман, документальные повести. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 424 с.

КӨКҮЛОВ
КАЛЧОРО

Акын Калчоро Көкүлов Ленин районунун (азыркы Ноокен) Сакалды айылында 1953-жылы 26-февралда туулган.

1970-жылы Токтогул районунун Үч-Терек айылындагы М.Горький атындагы орто мектепти аяктап, Нарын гидроэнергокурулуш мекемесинде иштеген. 1971–1976-ж. Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетинде окуган.

Чыгармачылыгы мектепте окуп жүргөндө башталып, 1970-жылдан ырлары Токтогул райондук «Учкун» гезитине жарыялаган.

1977-жылдан Кыргыз мамлекеттик телерадиокомитетинде иштеп келет. Алгачкы «Күзгү обон» аттуу ырлар жыйнагы 1982-жылы жарык көргөн. 1991-жылдан СССР Жазуучулар союзуна мүчө.

Кыргызстан ЛЮКС БКнын Ардак грамоталары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Күзгү обон: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1982. – 25 б.
Мезгил ыргактары: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 44 б.
Аптапуу айыл: Ырлар. – Ф.: Адабият, 1990. – 63 б.

**КӨЧКӨНОВ
ОРОЗБАЙ**
(1940-1993)

Акын Орозбай Көчкөнов Жаңы-Жол районундагы Калинин айылында 1940-жылдын 15-октябрында туулган. 1966-жылы КМУнун филология факультетинин журналистика бөлүмүн аяктаган.

Эмгек жолун 1958-жылы колхозчу болуп иштөө менен баштаган. 1966-жылдан райондук «Ленинчил» гезитинде адабий кызматкер, 1968-жылдан телекөрсөтүү жана радиоберүү боюнча Ош облустук комитетинде өз кабарчы, 1969-жылдан «Муталимдер газетасында» бөлүм башчы, 1980-жылдан «Мектеп» басмасында редактор, улук редактор, редакция башчысы болгон. 1988-жылы «Адабият» басмасынын фольклор жана поэзия бөлүмүндө бөлүм башчы болгон.

1963-жылдан чыгармалары басма-сөздөрдө жарыяланып турган. Биринчи ырлар жыйнагы 1975-жылы «Бир түп дарак» деген ат менен жарык көргөн. Акындын айрым ырлары орус тилинде жарыяланган. 1978-жылы Элге билим берүүнүн отличниги.

1986-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Бир түп дарак: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 64 б.
Жарык дүйнө: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1977. – 78 б.
Эрөөл талаа: Дастан. – Ф.: Мектеп, 1981. – 128 б.
Көрөңгө: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 136 б.
Жай саратан: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1987.
Ак тайлак: Поэма. – Ф.: Адабият, 1989. – 24 б.
Кан жол: Дастан. – Ф.: Адабият, 1991. – 272 б.
Эрөөл талаа. Кан жол: Дастан. – Б.: Акыл, 2004. – 328 б.

**КУЛМАМБЕТОВ
ЖАНЫШ
ОСМОНОВИЧ**

Драматург, театр таануучу жана театр сынчысы Жаныш Кулманбетов Тянь-Шань районунун Миң-Булак айылында 1955-жылы 1-январда туулган. 1972-жылы ошол эле айылда Куйбышев атындагы орто мектепти бүтүргөн.

1972–1974-жж. Фрунзе шаарындагы Кыргыз драма театрынын алдындагы 2 жылдык театралдык студияда, 1975–1982-жж. Ташкенттеги А.Н.Островский атындагы театралдык көркөм институттун театр таануу бөлүмүндө окуган.

Эмгек жолун 1982-жылдан баштап, 1985-жылга чейин Кыргызстан маданияты гезитинде кабарчы, 1985–1988-жж. Кыргыз Республикасынын маданият министрлигинин репертуардык-редакциялык коллегиясынын башкы редактору, 1988–1999-жж. Кыргыз Театр ишмерлер союзунун төрагасынын биринчи орунбасары жана ага караштуу Театралдык искусство жана социология борборунун жетекчиси, 1989–1992-жж. Москва шаарындагы Бүткүл союздук искусство таануу илимий-изилдөө институтунун аспирантурасынын күндүзгү бөлүмүнүн аспиранты. 1992–1993-жж. «Жайсаң» менчик театрынын уюштуруучусу жана көркөм жетекчиси, 1993–1996-жж. Кыргыз академиялык драма театрына караштуу Бишкек шаарынын жогорку милициялык мектебинде окутуучу, 1995–1996-жж. «Нуска» гезитинин, 1996–1997-жж. «Асаба» гезитинин кабарчысы болуп иштеген. 1997-жылдан «Кыргыз Караван» «Кыз-жипит», «Адабий гезит», «Сен жана мен», Укумуштуу окуялар гезиттеринин негиздөөчүсү жана башкы редактору, 2004-жылы Кыргыз мамлекеттик телерадиосунун «Айтса-айтпаса төгүнбү» телекөрсөтүүсүнүн баяндамачысы, 2005-жылы: «Адеми» улуттар театрын уюштуруучусу жана жетекчиси, Кыргызстан театр ишмерлер союзунун биринчи вице – президенти, Кыргыз драматургдары менен театр сынчыларынын союзунун президенти, 2006-жылдан тартып «Манас» радиосунун «Театр дүйнөсү» берүүсүнүн автору жана алып баруучусу, ЮНИСЕФ менен Кыргыз

улуттук телерадио корпорациясынын биргелешкен, билим берүүчү «Керемет көч» эларалык теледолбоорунун редактору, 2007-жылы Кыргыз улуттук киностудиясынын башкы редактору.

Ал 40ка жакын пьесалардын автору. Алардын 80%ы Кыргыз Республикасынын профессионалдык театрларында коюлуп, айрымдары лауреаттык наамдарга ээ болгон.

Казакстан, Тажикстан театрларында «Жүрөктөгү от», «Чөл үстүндө ошол эски ыр калды» драмалары коюлган.

«Жалгыз Турна», «Кандуу сүйүү» ж.б. киноповесттеринин жана «Бейтааныш арбак» аттуу роман-триллердин «Баатыр Манас баяны» көп сериялуу көркөм телефильминин сценарийинин автору.

Театр таануу жана театр сыны тууралуу 200дөн ашык макалаларды «Манас-кыргыз элинин эпикалык драмасы жана театры» илимий монографияны жазган.

Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер, «Манас-1000» эстелик медалынын ээси, Токтоболот Абдумомунов, Аалы Токомбаев атындагы сыйлыктардын лауреаты, республикалык «Жылдын мыкты сынчысы» сынактарынын бир нече жолку жеңүүчүсү.

1982-жылдан Театралдык ишмерлер, 1991-жылдан Жазуучулар, 1986-жылдан Журналисттер союздарынын мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Театр дүйнөсүндө: Шык ажары. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 168 б.

Ак-куу болуп асманда ай баратат: Көркөмдөлгөн адабий публицистикалык чыгарма. – Б.: Кыргызтеатр, 1990. – 63 б.

Кереметтүү дүйнө: Жомок-пьесалар. – Ф.: Адабият, 1990. – 126 б.

Жылдыздар жерде жашашат: Баяндар. – Б., 1997. – 112 б.

Бейтаныш арбак: Роман-триллер. – Б.: Техник, 2005. – 144 б.

КУЛУЕВ
КОЖОГЕЛДИ
(КОЖОГЕЛДИ КУЛТЕГИН)

Акын Кожогелди Култегин Кара-Кулжа районундагы Алай-Куу өрөөнүнүн Көгарт кыштагында 1960-жылы 18-февралда туулган. Эмгек жолун 1977-жылы Оштогу пахтадан кездеме токуу комбинатында (азыркы «Текстильчи» МАК) жумушчу болуп иштөө менен баштаган. 1983-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин журналистика бөлүмүн, 1993-жылы Москвадагы М.Горький атындагы адабият институтунун 2 жылдык жогорку адабий курсун бүтүргөн. «Кыргызстан», «Адабият» басмаларында редактор, Кыргызстан жазуучулар союзунда жаштар секциясынын башчысы, Кыргыз Республикасынын Өкмөт аппаратында референт, өкмөттүк «Эркин Тоо» гезитинде башкы редактордун 1-орунбасары болуп эмгектенген. Учурда «Азаттык» медиа институтунда иштейт.

Кожогелди Култегиндин алгачкы чыгармалары 1976-жылдан баштап «Кыргызстан пионери» гезитине жарыяланат. Поэзия дүйнөсүнө эртелеп аралашып, 1982-жылы «Ала Тоо поэзиясы» фестивалынын, 1986-жылы Чыгармачыл жаштардын республикалык III жумалыгынын лауреаты болгон. 1989-жылы Бүткүл союздук жаш акын-жазуучулардын Москвада өткөн V семинар-кеңешмесине катышып, ошол семинар-кеңешменин жолдомосу менен 1989-жылы СССР Жазуучулар союзунун мүчөлүгүнө кабыл алынган. Ага 1995-жылы «Дарбаза жолго ачылат» аттуу ыр жыйнагы үчүн Алыкул Осмонов атындагы сыйлык, 2002-жылы «Бал ууртам» китеби үчүн Ош облустук мамлекеттик акимчилиги уюштурган Жолон Мамытов атындагы сыйлык ыйгарылган.

«Түндүктү ким көтөрөт?» аттуу драмасы Ош кыргыз драма театрында коюлган. Кожогелди Култегин орус акындары Сергей Есениндин, Арсений Тарковскийдин, Юрий Кузнецовдун, болгар акыны Любомир Левчевдин, балкар акыны Кайсын Кулиевдин, казак акындары Мухтар Шахановдун, Мукагалы Макатаевдин ж.б. чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

2004-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» деген ардактуу наам берилген.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жолчырак: Ырлар, поэма. – Б.: Кыргызстан, 1985. – 40б.
Шамалдагы үн: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1989. – 60б.
Дарбаза жолго ачылат: Ырлар. – Б.: Кыргызстан, 1993. – 86б.
Бал ууртам: Ырлар, поэма, драма. – Б.: Бийиктик, 2002. – 304б.

КУЛУМБАЕВ
ӨМҮРКУЛ

Акын Өмүркул Кулумбаев Ат-Башы районундагы Терек-Суу айылында 1933-жылы 15-майда туулган. 1950-жылы айылында орто мектепти бүтүрүп, эмгек жолун Нарын облустук типографиясында терүүчү болуп иштөө менен баштаган. 1954–1957-жж. Советтик Армиянын катарында кызмат өтөгөн. 1957-жылдан Нарын шаардык аткаруу комитетинде, 1958-жылдан Тянь-Шань облустук аскер комиссариатынын начальнигинин жардамчысы болгон. 1961-жылы кызматтык командировка учурунда автокырсыкка кабылып, эки буту баспай калган. Ошондон баштап чыгармачылык иште. 1-топтогу майып.

1966-жылдан баштап ырлары басма-сөздө жарыялана баштаган. Биринчи ырлар жыйнагы «Турмуш кайрыктары» деген ат менен 1970-жылы басылып чыккан. 10 поэтикалык жыйнактын автору. Көптөгөн ырларына обондор жаралган. Акындын кээ бир ырлары орус тилинде жарык көргөн.

1972-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Турмуш кайрыктары: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1970. – 84 б.
Менин эрким: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 80 б.
Каккын жүрөк: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 83 б.
Менин үнүм: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1973. – 40 б.
Уч кыялым: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1976. – 79 б.
Бийик дабандар: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 68 б.
Көктөм жыты: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1982. – 76 б.
Тоолор сүйлөйт: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 155 б.
Арчалуу булак: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 152 б.
Элет торгою: Ырлар. – Ф.: Адабият. 1990. – 96 б.
Элет торгою: Ырлар. – Б.: Бийиктик, 2001. – 177 б.

**КҮРҮЧБЕКОВ
АКЫНБЕК
(1922 – 1988)**

Акын Акынбек Күрүчбеков 1922-жылы Кыргыз ССРинин Калинин районундагы Сарыгоо сельсоветинин «Эриктүү» кыштагында туулган.

1940-жылы Фрунзе шаарындагы гидро-мелиоративдик техникумуна кирет да, анын 1-курсун ийгиликтүү аяктайт. 1941-жылы Кызыл Армиянын катарына чакырылып, атчандар полкунда болуп атайын курстан өткөн соң, взводдун командиринин жардамчысы болуп дайындалат.

1942-жылы Калинин фронтунда 31-аткычтар полкундагы бөлүмдөрдүн бирине командир болуп дайындалат. Ржев шаарынын жанында катуу жаралар болуп, туулган жерине кайтат.

1943–1945-жж. Сарыгоо сельсоветинде эсепчи, ферма башчысы болуп иштейт. 1945–1947-жж. Фрунзедеги эки жылдык юридикалык мектепти бүтүп, 1947–1950-жж. Тянь-Шань облсотунун мүчөсү, 1951-жылы Жалал-Абад облустук адвокаттар коллегиясынын президиумунун председателдигине, 1952–1954-жж. Токтогул райондук эл судьялыгына, 1954–1955-жж. Жалал-Абад облсотунун председателинин орунбасарлыгына, 1955–1962-жж. Кыргыз ССРинин Жогорку Сотунун мүчөлүгүнө шайланган. 1962-жылы Кыргыз ССР Министрлер Советинин алдындагы Юридикалык комиссияга мүчө болуп иштеп туруп, 1965-жылы республикалык маанидеги персоналдык пенсияга чыккан. 1968–1971-жж. «Кыргызстан маданияты» гезитинин адабий кызматкери, 1971–1974-жж. Кыргызстан Илимдер академиясынын алдындагы Кыргыз Совет энциклопедиясынын башкы редакциясынын партия тарыхы, философия жана укук редакциясында илимий редактор болуп иштеген.

А.Күрүчбековдун «Ук, бонидук солдат» деген публицистикалык көлөмдүү поэмасы 1967-жылы жарык көргөн. А.Күрүчбеков элдик ырга айланган белгилүү «Сонунда» деген ырдын автору.

А.Күрүчбеков 1970-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

Улуу Ата Мекендик согуштун II даражадагы ордени, «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңип чыккандыгы үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштун жеңиштүү аяктаганына XX жыл», «СССРдин куралдуу күчтөрүнө 50 жыл», «1941–1945-жылдардагы согуштун жеңишине 25 жыл» медалдары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Атама кат. – Ф.: Кыргызмамбас, 1965. – 100 б.

Ук, бонидук солдат! – Ф.: Мектеп, 1967. – 124 б.

Окко каршы: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1976. – 84 б.

Ишеним: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1978. – 92 б.

Күн айтат: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 82 б.

Өмүр: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 124 б.

Адамзатка кайрылуу: Публицист. поэма жана ырлар. – Ф.: Мектеп, 1984. – 72 б.

Адилет жаңырыктары: Публицистика жана ой толгоолор. – Адабият, 1989. – 120 б.

Орус тилинде

Сильнее смерти: Стихотворения и поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 128 с.

**КҮРҮЧБЕКОВ
САБЫРБЕК
АКЫНБЕКОВИЧ**

Акын Сабырбек Күрүчбеков Фрунзе шаарында 1957-жылы 9-августта туулган. 1980-жылы СССРдин 50 жылдыгы атындагы КМУнун филология факультетин бүтүргөн.

Эмгек жолун заводдо жумушчу болуп иштөө менен баштап, 1980-жылдан «Кыргызстан» басмасында кичи редактор, редактор, 1986-1988-ж. чейин «Литературный Киргизстан» журналында иштеген.

Орус тилинде жазат. 1976-жылдан чыгармаларын жарыялай баштаган. 1983-жылы басылып чыккан «Мелодии арчи» деген поэтикалык жыйнагы 1985-жылы Бүткүлсоюздук А.М.Горький атындагы адабий сыйлыкка татыктуу болгон. С.Күрүчбеков Т.Үмөталиевдин, О.Султановдун, А.Токтомушевдин ж.б. чыгармалары орус тилине которгон.

1986-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Ранний рассвет: Сборник. – М.: Молодая гвардия, 1980.

Мелодии арчи: Стихотворения и поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 51 б.

Вышивальщицы: Стихи, сборник стихов – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 104 б.

КОТОРМОЛОР

Уметалиев Т. Горные цветы: Стихотворения и поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 216 с.

Комар, Ласточка и Змея: Сказки. – Ф.: Мектеп, 1989. – 16 с.

Төштүк: Отрывки из киргизского народного эпоса. – Ф.: Адабият 1989. – 24 с.

Баялинов К. Ажар. – Ф.: ж. Литературный Киргизстан.

**КУШУБЕКОВ
КАСЫМ**

Жазуучу Касым Кушубеков Талас районуна караштуу Кум-Арык айылында 1949-жылы 24-майда туулган. 1972-жылы КМУнун филология факультетин бүтүргөн.

Эмгек жолун 1966-жылы Ленинполь районунун Чалдовар мектеп-интернатында пионер тарбиячы болуп иштөө менен баштаган, 1972-жылдан ошол эле мектепте кыргыз тили жана адабияты сабагынан мугалим, 1973-жылдан Кыргыз ССРинин мамлекеттик радиосунда редактор, 1974-жылдан «Ленинчил жаш» гезитинде адабий кызматкер, бөлүм башчы, жооптуу катчы, 1980-жылдан КирТАГдын союздук жана чет элдик маалыматтар редакциясынын башкы редактору, 1984-жылдан «Кыргызстан маданияты» гезитинде проза бөлүмүнүн башчысы, 1987-жылдан «Ала-Тоо» журналында бөлүм башчы болуп эмгектенген. 1991-жылы жазуучулар курултайында Кыргызстан Жазуучулар союзунун катчысы болуп шайланган. 1993-жылдан Адабий фондунун директору болуп дайындалган. Азыркы учурда Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинде басма-редакциялык бөлүмүнүн башчысы.

Биринчи аңгемелер жыйнагы «Өткүн» деген ат менен 1978-жылы басылып чыккан. Кээ бир чыгармалары орус жана украин тилдеринде жарыяланган.

1986-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

1977-жылдан СССР Журналисттер союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Өткүн: Новеллалар. – Ф.: Мектеп, 1978. – 42 б.

Тоолорго таң эрте атат: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 182 б.

Жомок ушинтип башталат...: Повесттер. – Кыргызстан, 1988. – 204 б.

Орус тилинде

Верность: Стихи. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 29 с.

На солнечных склонах: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 60 с.

Арча: Стихи. – М.: Сов. писатель, 1980. – 96 с.

КЫДЫРАЛИЕВ
ТЕНТИ
(1932–1973)

Жазуучу Тенти Кыдыралиев Жети-Өгүз районундагы Ак-Шыйрак айылында 1932-жылы туулган. 1950-жылы Пржевальск педагогикалык окуу жайын, 1952-жылы Пржевальск пединститутунун тил жана адабият факультетин бүтүргөн. 1952-жылы Ак-Шыйрак жети жылдык мектебине окуу бөлүмүнүн башчылыгына жиберилген. 1958-жылдан Сары-Булак сегиз жылдык мектебинде мугалим болуп иштеген. 1968-жылдан өмүрүнүн акырына чейин «Ысык-Көл правдасы», «Маяк коммунизма», «Эмгекчил» гезиттери менен кызматташкан.

1960-жылдан баштап чыгармалары басма-сөзгө жарыялана баштаган. Биринчи китеби «Көл аңгемелери» деген ат менен 1965-жылы жарык көргөн.

1969-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Көл аңгемелери. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 146 б.

Кыя жолдогу кыз: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1967. – 152 б.

КЫДЫРОВ
АБЗИЙ

Акын Абзий Кыдыров Түп районундагы Көөчү айылында 1931-жылы 11-августта туулган.

1950-жылы Мукай Элебаев атындагы орто мектепти бүтүрүп, Көөчү жети жылдык мектебинде иштеп калат. 1951-жылы апрелде Советтик Армиянын катарына чакырылып, кайтып келгенден кийин кызыл үйдүн башчысы болуп кызмат өтөйт.

1954-жылдан баштап «Кыргызстан пионери» гезитинин редакциясында кызматкер, бөлүм башчысы болуп иштейт. 1959-жылдын апрелинен 1-августуна чейин ВЛКСМ Борбордук Комитетинин алдындагы Борбордук комсомолдук мектептин төрт айлык журналистикалык курсун бүтүрөт. Ошол эле жылы М.Горький атындагы адабият институтуна окууну улантат. 1965-жылы «Жаш Ленинчи» журналына бөлүм башчы болуп, бөбөктөр үчүн «Балаты» деген журнал чыгара баштайт. Кийин ошол журнал «Байчечекей» деген ат менен өзүнчө бөлүнүп чыкканда жооптуу катчы болуп ишин улантат.

А.Кыдыровдун биринчи жыйнагы 1956-жылы «Мекен энем» деген ат менен басылып чыккан.

А.Кыдыров дүйнөлүк белгилүү акындардан тартып советтик акындар Р.Гамзатов, К.Кулиев, М.Турсун-заде жана башкалардын ырларын которгон.

1960-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер.

«1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштун 30 жылдыгынын урматына» «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштун 40 жылдыгынын урматына», «Эмгек ветераны» медалдары жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин, ЛКЖС Борбордук Комитетинин Ардак грамоталары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Мекен энем. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 72 б.
Белек. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 132 б.
Баатыр бала Карабай. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 60 б.
Калдыбай менен Адыбай. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1962. – 40 б.
Баатырдын шапкеси. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1964. – 26 б.
Дободогу толгонуу. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 75 б.
Турмуш күүсү. – Ф.: Мектеп, 1967. – 114 б.
Шокур. Тестир балдар үчүн. – Ф.: Мектеп, 1967. – 186 б.
Менин өмүр баяным. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 90 б.
Ала-Тоом. – Ф.: Мектеп басмасы, 1969. – 136 б.
Таянган тоом – мекеним. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 80 б.
Ишеним. – Ф.: Мектеп, 1972. – 72 б.
Эки дос. – Ф.: Мектеп, 1975. – 130 б.
Чактуш: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 123 б.
Мээрим: Тандалган ырлар, поэмалар, жомоктор. – Ф.: Мектеп, 1981. – 240 б.
Туулган күн: Ырлар, табышмактар, жаңылмачтар, жомок, поэма. Ф.: Мектеп, 1985. – 128 б.
Күндөр: Ырлар, поэма. – Ф.: Адабият, 1989. – 112 б.
Парыз: Ырлар жана поэмалар. – Б.: Адабият, 1991. – 176 б.
Окуганды үйрөнөм: Окуу китеп. – Б.: Айбек фирмасы, 1996. – 130 б.

Орус тилинде

- Все – наоборот: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1971. – 14 с.
Лирика. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 75 с.
Кто у нас молодец: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1977. – 62 с.
Все – наоборот: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1982. – 14 с.
Колокол: Стихотворения, сказки. – Ф.: Мектеп, 1983. – 83 с.
Веселая азбука: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1984. – 20 с.
Доверие: Стихи. – М.: Дет. лит., 1987. – 31 с.

Башка элдердин тилдеринде

- Последнее яблоко: Стихи. – Минск: Мастацкая литература, 1978. 17 с. – белорус.

- Юхма М. Мальчик из Шоршел: Рассказы. — Ф.: Мектеп, 1978. — 84с.
 Кононов А. В Смольном: Сб. рассказов о Ленине. — Ф.: Мектеп, 1980.
 — 15 с.
 Мумин: П. Шестьдесят шесть золотых рук: Стихи. — Ф.: Мектеп, 1982.
 — 64 с.
 Кононов А. В Смольном: Рассказы о Ленине. — Ф.: Мектеп, 1987. — 24 с.

**КЫЛЫЧЕВ
АБДЫРАСУЛ**
(1919–1951)

Акын, котормочу, жазуучу Абдырасул Кылычев Тянь-Шань районунун Ак-Кыя айылында 1919-жылы туулган. 1939-жылы Фрунзедеги мугалимдер институтун, кийин Республикалык партиялык мектепти, 1942-жылы аскердик окуу жайын бүтүргөн.

Улуу Ата Мекендик согуштун катышуучусу.

Мектепте мугалим, «Тянь-Шань правдасы», «Ленинчил жаш» гезиттеринин редакцияларында, Кырмамбаста иштеген.

«Ырлар» аттуу алгачкы поэтикалык жыйнагы 1949-жылы жарык көргөн. Элге кеңири тарап кеткен «Алмага», «Журтум, сага жаным курман», «Сармерден» ж.б. көптөгөн белгилүү лирикалык чыгармалардын автору. Көптөгөн орус акындарынын жана Г.Х.Андерсендин жомокторун кыргыз тилине которгон.

1942-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Жаш акындар. — Ф.: Кыргызмамбас, 1947. — 45-47 б.
 Ырлар. — Ф.: Кыргызмамбас, 1949. — 47 б.
 Эне: Ырлар жана поэма. — Ф.: Кыргызстан, 1967. — 136 б.
 Мурас: Ырлар жана поэма. — Ф.: Кыргызстан, 1980. — 140 б.

Орус тилинде

- Антология кыргызской поэзии. — Б.: Фонд Кыргызстан-Сорос, 2000. — 2-т. — 144 б.

**КЫЛЫЧЕВ
ЭСЕНТУР
МУКАЕВИЧ**

Акын, котормочу, публицист Эсентур Кылычев 1952-жылы Тянь-Шань районундагы Ак-Кыя айылында туулган. 1969-жылы Фрунзе шаарындагы А.С.Пушкин атындагы №5 орто мектебин жана 1975-жылы Санкт-Петербургдагы (мурунку Ленинград) А.А.Жданов атындагы мамлекеттик университетин бүтүргөн.

Эмгек жолун «Ала-Тоо» журналында адабий кызматкер болуп иштөө менен баштаган. Андан кийин редактор, жооптуу катчы, башкы редактордун орунбасары болгон. Борбордук Азиядагы Америка университетинде, М.Кашгари атындагы Чыгыш университетинде, Бишкек гуманитардык университетинде адабият, журналистика жана котормо теориялары боюнча лекцияларды окуп келет.

Чыгармалары республикалык басма сөз беттеринде 1967-жылдан баштап жарыялана баштаган. 1970-жылы «Студенттик жаз» фестивалынын лауреаты болгон. «Үндөр» аттуу алгачкы ыр жыйнагы 1975-жылы жарык көргөн.

Ясунари Кавабата, К.Чуковский, В.Шукшин, В.Тендряков ж.б. көптөгөн дүйнөлүк акын жазуучулардын чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

«Кыргыздар» аттуу тарыхый-публицистикалык, илимий эмгектердин жана башка көптөгөн жыйнактардын, альманахтардын, антологиялардын редактору, түзүүчүсү.

Кыргыз Энциклопедиясынын туруктуу жана жигердүү авторлорунун бири, дүйнөлүк адабияттын белгилүү өкүлдөрү жөнүндөгү көптөгөн макалалардын автору.

Поэтикалык чыгармалары дүйнө элдеринин айрым тилдерине которулуп, антологияларга киргизилген.

«Адабият боюнча Нобель сылыгынын лауреаттары» аттуу адабий макалалардын түрмөгүнүн автору.

1981-жылдан СССР Жазуучулар союзунун, кийин Кыргызстан Улуттук Жазуучулар союзунун мүчөсү.

1991-жылы Кыргыз Республикасынын Ардак грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Үндөр: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1975. – 57 б.

Жашыл шоолалар: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1978. – 56 б.

Нарын облусу: Энциклопедия. («Адабияты» макаласынын автору). – Б.: КСЭ, 1998. – 86-89 б.

Орус тилинде

Антология кыргызской поэзии. – Б.: Фонд Кыргызстан-Сорос, 2000. – 2 т. – 528 б.

Радуга над горами. Фотоальбом. (Автор текста). – Ф.: Кыргызстан, 1986.

КОТОРМОЛОРУ

Носов Н. Дина чоң эне. – Ф.: Мектеп, 1976. – 16 б.

Милев Йордан. Ленин жарыгы. – Ф.: Мектеп, 1979. – 48 б.

Тендряков В. Ф. Жазгы үйөр. – Ф.: Мектеп, 1981. – 92 б.

Погодин Р. Кулун Миша менен чычкан Терентий туурасында. – Ф.: Мектеп, 1984. – 40 б.

Вангели С. С. Туртурикалык Чубо. – Ф.: Мектеп, 1985. – 152 б.

Чуковский К.И. А.П. Чехов, И.Э. Репин. – Ф.: Мектеп, 1982. – 220 б. (котормондор О.Ибраимов, Э.Кылычев).

Тощенко Ж.Т. Социология. – Б.: КСЭ, 1997. – 396 б. (котормондор К.Исаев, Э.Кылычев).

Гандинин сөздөрүнөн. – Б.: БГУ, 2000. – 80 б. (түзгөн жана которгон Э. Кылычев).

ЛУГОВАЯ
СВЕТЛАНА
АЛЕКСАНДРОВНА

Акын, котормочу Светлана Луговая Кыргыз ССРинин Ош шаарында 1941-жылы 16-ноябрда туулган. 1963-жылы М.Күрөңкеев атындагы музыкалык окуу жайын, 1969-жылы КМУнун чет тилдер факультетин бүтүргөн.

1963-жылдан «Кыргызгипро» институтунда эсепчи, Кыргыз ССР Министрлер Советинде архив кызматкери, 1969-жылдан Фрунзе шаарындагы №53 жана №37 орто мектептеринде сабак берип, 1977-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун көркөм адабияттарды пропагандалоо бюросунда иштеген.

С.Луговая ыр жазууну мектепте окуп жүргөндө баштаган. Биринчи ырлар жыйнагы «Осенний мой апрель» деген ат менен 1982-жылы жарык көргөн. Анын ырлары ар түрдүү альманахтарда басылып келет. Үч поэтикалык жыйнактардын автору.

1987-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Перевал. Молодая поэзия Киргизстана /Сост. А.Джакишылыков и Б.Сарыгулов/ – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 168 с. (Р.Горбачева, А.Зайцев, С.Луговая и др.)

Осенний мой апрель: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 48 с.

Замки на песке: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 44 с.

Опустевшая карусель: Стихи. – Ф.: Адабият, 1989. – 71с.

КОТОРМОЛОРУ

Орус тилинде

Агата Кристи. Спящее убийство. – Б.: Венда, 1991. – 205 с. (пер. с англ.).

Джон Болл. Ночь перед рассветом. Зарубежный детектив. – М.: Венда, 1992. – 250 с. (пер. с англ.).

Мэриан Бэбсон. Убийство на выставке кошек. – М.: Венда, 1993. – 267 с. (пер. с англ.).

Агата Кристи. После похорон. – Б.: Венда, 1996. – 174 с. (пер. с англ.).

**МАВЛЯНОВ
ЖУНАЙ**
(1923–2003)

Жазуучу, акын Жунай Мавлянов Жаңы-Жол районундагы Ренжит (азыркы Кош-Төбө) айылында 1923-жылы 23-октябрда туулган. 1941-жылы Жалал-Абад педагогикалык окуу жайын, 1950-жылы Жалал-Абад мугалимдер институтун 1952-жылы КМУнун сырттан окуу бөлүмүн аяктаган. 1961–1963-жж. чейин Москвадагы СССР ЖСнын алдындагы Жогорку Адабияттык курсунун угуучусу болуп эсептелген. 1942–1944-жж. Улуу Ата Мекендик согушка катышып, оор жаракат алган.

Эмгек жолун 1941-жылы Афлатун жана Ренжит айылдарындагы жети жылдык мектепте мугалим болуп иштөө менен баштаган. 1944–1956-жж. М.Горький атындагы Таш-Төбө орто мектебинде мугалим, завуч, директор, 1963–1966-жж. Караван мектеп-интернатынын директору, 1966–1971-жж. чейин Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкармалыгында катчы, 1971–1988-жж. «Мугалимдер газетасынын» редактору.

1960-жылы биринчи ырлар жыйнагы «Жүрөк» деген ат менен чыккан. Биринчи прозалык китеби «Бекиш сага эмне болду» повести болуп эсептелет. Көптөгөн очерктердин жана публицистикалык макалалардын автору. Жазуучунун айрым чыгармалары өзбек тажик, латыш, татар тилдерине которулган.

Жазуучу Б.Мунгуновдун «Кара шамал» повестин жана В.Сухомлинскийдин «Балама кат» аттуу китебин кыргыз тилине которгон.

Кыргыз ССРинин Эмгек сиңирген мугалими (1973). СССР Эл агартуусунун отличниги.

1960-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Улуу Ата Мекендик согуштун I-даражадагы ордени, Эмгек Кызыл Туу ордени, «Ардак белгиси» медалы, «1941–1945-жж. Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендиги үчүн», «Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн», «1941–1945-жж. Улуу Ата Мекендик согуштун жеңишинин 20 жылдыгы», В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгы-

нын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы, «Эмгек ветераны» медалдар, Кыргыз ССР ЖКнын Ардак грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Жүрөк: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 107 б.
Аркыт гүлдөрү: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 164 б.
Мол булак: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 87 б.
Бекиш, сага эмне болду?: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1964. – 62 б.
Күтүү: Аңгемелер жана повесттер. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 330 б.
Менин күндөлүгүм: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1967. – 140 б.
Ачык асман: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1958. – 251 б.
Келе колунду: Аңгемелер, повесть. – Ф.: Мектеп, 1969. – 211 б.
Ачык асман: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 530 б.
Чагылган: Аңгемелер жана повесттер. – Ф.: Мектеп, 1972. – 200 б.
Нан: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 352 б.
Бийиктик: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 367 б.
Турмуш: Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 524 б.
Жаны таң: Роман. – Ф.: Мектеп, 1980. – 224 б.
Эне: Аңгемелер, повесттер, очерктер, публицистикалар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 574 б.
Мен жана айылдаштарым: Аңгемелер жана повесттер. – Ф.: Мектеп, 1985. – 247 б.
Таңдалмалар: Аңгемелер жана повесттер. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 528 б.

Орус тилинде

- Ожидание: Повести и рассказы. – М.: Сов. Писатель, 1971. – 254 с.
Чистое небо: Роман. – М.: Сов. писатель, 1975.
Повести и рассказы. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 232 с.
Ясное небо: Роман. – М.: Сов. писатель, 1975. – 319 с.

КОТОРМОЛОРУ

- Мунгонов Б. Кара шамал: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1977. – 147 б.
Сухомлинский В.А. Балама кат: – Ф.: Мектеп, 1981. – 80 б.

**МАЙМУЛОВ
СУЛАЙМАН**
(1932–2008)

Акын Сулайман Маймулов Кемин районундагы Уч-Урук айылында 1932-жылы 8-мартта туулган. 1953-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн.

1954-жылдан «Жаш Ленинчи» журналында алгач адабий кызматкер, бөлүм башчы, 1955–1956-жж. ВЛКСМдин Борбордук Комитетинин Москвадагы комсомолдук мектебиде окуган. 1957–1958-жж. «Ленинчил жаш» гезитинин адабият жана искусство бөлүмүнүн башчысы, 1962-жылы Кыргызстан Мамлекеттик Басмасынын адабият жана искусство бөлүмүн жетектейт. 1962-жылдан «Кыргызстан» басмасында улук редактор, көркөм адабият бөлүмүнүн башчысы. Узак жылдар бою «Кыргызстан маданияты» гезитинде кабарчы, бөлүм башчы болуп иштеген.

С.Маймуловдун чыгармалары 1950-жылдан баштап жарыяланып, 1955-жылы биринчи ырлар жыйнагы «Бөбөктөргө» деген ат менен чыккан.

Анын чыгармалары союздук масштабдагы бардык республикалардын тилдеринде жана немис, болгар тилинде да жарыяланган. Акындын калемине Пушкиндин, Лермонтовдун, Шекспирдин, Саадинин, Хафиздин, Омар Хайямдын, Абайдын, Шевченконун, Есениндин, Маршактын, Гамзатовдун, Кулиевдин, Муса Жалилдин, С.Нерустун, Винокуровдун, Абдилде Тажибаевдин ж.б. көп акындардын котормолору таандык.

Көптөгөн жамааттык котормо басылмаларынын катышуучусу.

Ал Кыргызстан комсомолунун, Бүткүл союздук Ленин комсомолунун жана Кыргызстан Басма, полиграфия комитетинин Грамота, Ардак грамота, дипломдору менен бир нече жолу сыйланган. Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун грамотасы менен сыйланган.

Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер.

1958-жылдан СССР Журналисттер, 1963-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Бөбөктөргө: – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1955. – 36 б.
Менин үй-бүлөм: Ырлар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1959. – 88 б.
Мөмө: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 31 б.
Айылдык балдар: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 76 б.
Абаз: Ырлар жана поэма. – Кыргызмамбас, 1963. – 127 б.
Мен жана менин карындашым: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1964. – 31 б.
Айнур: Аңгемелер жыйнагы. – Ф.: Мектеп, 1966. – 32 б.
Розалар гүл ачты: – Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 149 б.
Көл ыргактары: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 126 б.
Бойтогой: – Ф.: Мектеп, 1970. – 14 б.
Алмончок: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 112 б.
Балалык: Поэмалар, котормолор. – Ф.: Мектеп, 1972. – 54 б.
Адамдын жүзү: Ырлар, дастандар. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 111 б.
Айыл мейкини: Ырлар жана дастан. – Ф.: Мектеп, 1978. – 76 б.
Куттуу ата конуш: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 110 б.
Перзент: Ырлар. – Мектеп, 1981. – 76 б.
Менин досторум: Ырлар. – Мектеп, 1984. – 16 б.
Көңүлдүү балдар: Аңгемелер, уламыштар. – Ф.: Адабият, 1989. – 32 б.
Тянь-Шандын кызы: Повесть. Өзүмдүк басмакана.
Өзүңө айткан сыр: Ырлар. – Б.: Учкун, 2008. – 142 б.

Орус тилинде

- Ключ сердца. – Ф.: Кыргызстан 1965. (коллектив).
Ты в моем сердце: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 144 б.
Полдень: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1974. – 46 б.
Иссык-Кульская симфония: Стихи. – М.: Сов. писатель. 1982. – 63 б.
Сердце поет: Стихотворения. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 91 б.
Цветы счастья: Стихи. – Ф.: Кыргызстан. 1985. – 95 б.

Башка элдердин тилдеринде

- Весенний ветер. – Киев: Радянський письменник, 1971. – 142 с. – укр.
Таубтеке: Стихи и поэма. – Алма-Ата: Жазушы, 1973. – 35 с. – каз.
Ауен. – Алма-Ата: Жалын, 1981. – каз.

МАКЕЕВА
ФАТИМА
ХУСЕИНОВНА

Адабиятчы Фатима Макеева Жети-Өгүз районунда 1935-жылы 25-декабрда туулган. 1961-жылы Кыргыз Кыз-келиндер институтунун филология факультетинин орус тили жана адабияты бөлүмүн бүтүргөн. 1961-1965-жж. чейин Москвадагы М.Горький атындагы Дүйнөлүк адабияттар институтунун аспирантурасында адабият таануу адистиги боюнча окуган.

Ф.Макееванын илимий ишмердиги 1961-жылдан башталган. 1965–1977-жж. Кыргыз ССР ИАсынын Чыгыш таануу бөлүмүндө улук илимий кызматкер, 1977–1993-жылдары В.В.Маяковский атындагы кыз-келиндер педагогикалык институтунун орус жана чет элдик адабияттар кафедрасында доцент болуп иштеген. Кандидаттык диссертациясын «Ясыр Шивазанын чыгармачылыгы» деген темада жактаган. 1993-жылдан Чүй университетинин филология кафедрасында профессор.

Дунган таануу боюнча 50гө жакын илимий макалаларды орус, кыргыз, дунган тилдеринде жазып, борбордук жана республикалык гезит-журналдарда, 5 макала кытай тилинде жазылып, Кытайдагы борбордук журналдардын беттеринде жарыяланган.

Ф.Макеева 1990-жылдан Кыргыз Республикасынын Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Ал Кыргыз Республикасынын билим берүүсүнө эмгек сиңирген ишмер.

Дунган таануу боюнча эларалык конференциялардын катышуучусу. Австралиялык, Кытайлык жана Япондук илимпоздор менен илимий байланышта.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Певец весны: Заметки о лирике Ясыра Шивазе. – Ф.: Кыргызстан, 1967 – 69 с.

Становление и развитие дунганской советской литературы. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 107 с.

Творчество Ясыра Шивазы. – Ф.: Илим, 1974. – 96 с.

Арли Арбуду. – Б., 1997. – 72 с.

Мгновенья. – Б., 2004. – 96 с.

**МАКЕШОВА
АЙЧҮРӨК
ИСКЕНДЕРОВНА**

Жазуучу Айчүрөк Макешова Талас районунун Кеңеш айылында 1951-жылы 25-майда туулган. 1973-жылы Ош мамлекеттик педагогикалык институтунун музыкалык-педагогикалык факультетин бүтүрүп, мугалим болуп иштейт.

1981-жылдан Талас облустук «Талас турмушу» гезитинде кабарчы, бөлүм башчы, облустук гезиттин алдында уюштурулган адабий ийримдин жетекчиси, 1997-жылдан республикалык «Кыргыз туусу» гезитинде өз кабарчы.

Чыгармачылык жолу мектеп жашынан башталып, «Кыргызстан пионери» гезити, «Жаш Ленинчи» журналы ж.б. республикалык массалык маалымат каражаттарына, республикалык радио берүүлөрдөн «Акылтайга» катышып, макала, аңгеме, жомок ж.б. материалдары «Кыргызстан маданияты» жумалыгына, «Ала-Тоо» журналына жарыяланып турган.

Алгачкы прозалык жыйнагы «Кошокчу аял» деген ат менен 1983-жылы жарык көргөн.

1988-жылдан СССР Журналисттер союзуна, 1991-жылдан СССР Жазуучулар союзуна мүчө.

1998-жылы Республикалык Журналисттер союзунун акын Сүйүнбай Эралиев атындагы сыйлыктын лауреаты болгон.

Кыргызстан аялдарынын IX съездинин делегаты (1987).

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кошокчу аял: Аңгемелер жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 80 б.

Турмуш элеси: Повесттер, аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 120 б.

Каралдынды унутпа: Повесттер, аңгемелер. – Ф.: Адабият, 1990. – 176 б.

Туткун: Роман. – Б.: Бийиктик, 2007. – 144 б.

**МАЛИКОВ
КУБАНЫЧБЕК
ИМАНАЛИЕВИЧ
(1911 – 1978)**

Акын, драматург Кубанычбек Маликов Кыргыз ССРинин Аламүдүн районундагы Үч-Эмчек айылында 1911-жылы 16-сентябрда туулган. 1931-жылы Фрунзедеги педтехникумга кирген.

Эмгек жолун 1926-жылы «Эркин-Тоо» гезитинин Фрунзе облусу боюнча кабарчысы болуп иштөөдөн баштаган. 1931-жылы «Кызыл Кыргызстан» гезитинде бөлүм башчы, 1934–1935-жж. жооптуу катчы, 1932–1933-жж. «Ленинчил жаш» гезитинде редактордун орунбасары, 1935–1937-жж. «Кыргызмамбаста» бөлүм башчы, 1944–1946-жж. «Советтик Кыргызстан» гезитинде башкы редактор, 1937–1942-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкармалыгында катчы, 1947–1949-жж. төраганын орунбасары, 1954–1959-жж. жооптуу катчы, 1959–1973-жж. адабий кеңешчи, 1942-жылы Ворошилов ГЭСинин курулушунда жумушчу колоннасынын комиссары, 1943–1944-жж. адабият бөлүмүнүн башчысы, 1951–1952-жж. Кыргыз драмтеатрында директор болгон.

Педагогикалык техникумда окуп жүргөн мезгилинде К.Маликов студенттердин адабий ийримине жигердүү катышып, «Балапандар» аттуу кол жазма журналы менен кызматташкан.

«Жазгы кош айдоо» деген биринчи ыры 1928-жылы «Эркин-Тоо» гезитине басылып, 1931-жылы «Теңдик курманы» аттуу пьесасы өзүнчө китеп болуп чыккан.

1935-жылы К.Маликов «Театрдык ырлар» деген ырлардын циклы үстүндө иштеп, кыргыз эстрадасынын түзүлүшүнө жана калыптанышына зор салым кошкон.

К.Маликов «Манас» эпосун изилдөөгө жана басып чыгаруу ишине активдүү катышып, А.Токомбаев менен бирдикте эпостун жыйынтыкталган үч томдугунун үстүндө көп жылдар бою эмгектенген. Ал вариант казак, тажик жана өзбек тилдерине которулган.

«Интернационал» гимнин кыргыз тилине которушкан жана Кыргыз ССРинин Мамлекеттик гимнин жазышкан авторлордун бири. Ошондой эле

А.С.Пушкиндин, М.Ю.Лермонтовдун, В.В.Маяковскийдин, Т.Г.Шевченко-
нун, С.Стаљскийдин ж.б. чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

1934-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

1978-жылы «Бийик жерде» пьесасы үчүн К.Маликов Кыргыз ССРинин
Токтогул атындагы Мамлекеттик сыйлыгына татыктуу болгон.

1969-жылдан Кыргыз Эл акыны.

«Ленин», «Эмгек Кызыл Туу» ордендери, үч «Ардак белгиси», «1941–
1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Эмгектеги каармандыгы
үчүн» медалдары, Кыргыз ССР Жогорку Кеңешинин Ардак грамоталары
менен сыйланган.

К.Маликов СССР Жазуучулар союзунун I-съездинин делегаты болгон.
Фрунзе шаардык кеңешине депутат болуп шайланган (1939, 1956).

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тендик курманы: 6 сүрөттүү драма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1931. – 40 б.

Кубанычбектин ырлары. – Ф.: Кыргызмамбас, 1933.

Кызыл Алай. – Аңгемелер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1934. – 89 б.

Совхоз, колхоздордо драма ийримдери иштөө керек. – Ф.: Кыргызмам-
бас, 1934. – 16 б.

Бактылуу кыз. – Ф.: Кыргызмамбас, 1935. – 48 б.

Мүдөөлөр: 6 сүрөттүү драма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1935. – 39 б.

Сарала козу: Өспүрүм балдар аңгемеси. – Ф.: Кыргызмамбас, 1935. – 38 б.

Театралдык ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1935. – 116 б.

Маликов К., Турусбеков Ж. Ажал ордуна: 1916-жылдагы көтөрүлүштөн
алынып жазылган 8 сүрөттүү драма. – Ф., 1935.

Бактылуу кыз: Мектеп балдары үчүн аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1936. –
18 б.

Сулайманов Керимбек. – Фрунзе – Казань: Кыргызмамбас, 1937. – 15 б.

Азаматтар: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1938. – 151 б.

Тандалган ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1938. – 224 б.

Кубанычбектин ырлары: Иргелген жыйнак. – Ф.: Кыргызмамбас, 1938. –
222 б.

Кубанычбектин ырлары. – Фрунзе – Казань, Кыргызмамбас, 1938. –
233 б.

Күлүйпа: 1930 – 1932-жылдардагы окуядан алынып жазылган 8 сүрөттүү
пьеса. – Ф.: Кыргызмамбас, 1938. – 68 б.

Эр Төштүк: Кенже балдар үчүн. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 70 б.

Жаңы ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 156 б.

Бактылуу кыз: Балдар үчүн аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 23 б.

Кремль жөнүндө жомок. – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 20 б.

Балбай: Ырлар, поэмалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1941. – 228 б.

Канга кан: Фашизмге каршы мекен жөнүндөгү ырлардын жыйнагы. –
Ф.: Кыргызмамбас, 1942. – 139 б.

Жайылманын талаасында: Очерк. – Ф.: Кыргызмамбас, 1943. – 27 б.

Ленинград согуш күндөрүндө: Очерк. – Ф.: Кыргызмамбас, 1943. – 55 б.

Чүй каналы боюнда. – Ф.: Кыргызмамбас, 1943. – 24 б.

Ала-Тоолук курдаштар: Ырлар, поэмалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас,
1945. – 92 б.

Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1947. – 76 б.

Достук жана махабат: Улуу Ата Мекендик согуштун окуяларынан алы-
нып жазылган поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 160 б.

Биздин жер: Жыйнак. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 136 б.

Маликов К., Шиваза Я. Жаш акындар: Ырлар жыйнагы. – Ф., 1950.

Кремль жөнүндө жомок. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 20 б.

Кадыр аке: Поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 104 б.

Кремль жөнүндө жомок: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 20 б.

Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 142 б.

Жеткинчектер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1954. – 32 б.

Тандалган ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 356 б.

Эртеңкини ойлоону: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1954. – 263 б.

Тоодогу от: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 330 б.

Жаштык: Лирикалык ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 195 б.

Чыгармалар: Ырлар (1928–1946). – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 391 б.

Көл жээгинде кездешүү: Жыйнак. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 292 б.

Орто токой: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 98 б.

Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 98 б.

Замандаштарым жана каламдаштарым: Макалалар, эстеликтер жыйна-
гы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1964. – 182 б.

Эртеңкини ойлоону: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1964. – 262 б.

Аскадагы үн: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 222 б.

Пьесалар: Сахналык чыгармалардын жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1968. –
276 б.

Алтын жип: Ырлар, поэмалар жана пьесалар. – Ф.: Кыргызстан, 1970. –
411 б.

Сарала козу: Аңгеме. – Ф.: Мектеп, 1970. – 26 б.

Чыгармаларынын эки томдук жыйнагы: I – 2-т. – Ф.: Кыргызстан, 1971.

1-т.: Ырлар. – 398 б.

2-т.: Поэмалар. – 383 б.

Ленин жана Ысык-Көл: Жаңы ырлар. – Ф.: Мектеп, 1974. – 261 б.
 Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 461 б.
 Ленин ашуу: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 461 б.
 Азаматтар: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1977. – 227 б.
 Бүркүт баяны: Болгон иштин жомогу. – Ф.: Мектеп, 1978. – 28 б.
 Тандалган чыгармалар: Пьесалар жана повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 652 б.
 Замандаштарым жана каламдаштарым: Макалалар, эскерүүлөр. – Ф.: Мектеп, 1985. – 168 б.
 Балбай: Поэмалар жана ырлар. – Б.: Адабият, 1991. – 325 б.

Орус тилинде

Кровь за кровь: Стихи и песни. – Ф.: Киргизгосиздат, 1942. – 84 с.
 Весна Тянь-Шаня: Стихотворение. – М.: Сов. писатель, 1950. – 170 с.
 Выбор имени. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1954. – 18 с.
 Избранное: Стихи и поэмы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1955. – 95 с.
 Ала-Тоо – моя отчизна: Избранные стихотворения и поэмы. – М.: Гослитиздат, 1958. 191 с.
 Стихи и поэмы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 158 с.
 Родная земля: Стихотворения, поэма. – Ф.: Киргизгосиздат, 1961. – 228 с.
 Дума о завтрашнем дне: Стихи и поэмы. – М.: Сов. писатель, 1964. – 81 с.
 Голос со скалы: Поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 81 с.
 Кыргызстан, край мой отчий: Стихи и поэмы. – Ф.: Мектеп, 1971.
 Голос со скалы. – М.: Сов. писатель, 1973. – 73 с.
 Золотая нить: Стихи и поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 192 с.
 Стихотворения. – М.: Худож. лит., 1976. – 174 с.
 Встречи на берегу Иссык-Куля: Стихи разных лет. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 283 с.
 Стихи. – М.: Худож. лит., 1983. – 222 с.
 Ток: Стихи. – М.: Сов. писатель, 1985. – 86 с.

Башка элдердин тилдеринде

Весна. – Душанбе: Нашрдав точик, 1961. – таж.

КОТОРМОЛОРУ

Родина И. Г. Бизде балдар бакчасы эмне үчүн керек жана анын бөбөктөргө эмне пайдасы бар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1930. – 16 б.
 Горький М. 9-январь. – Ф.: Кыргызмамбас, 1934. – 37 б.

Чуковский К. Телефон. – Ф.: Кыргызмамбас, 1935. – 17 б.
 Пушкин А.С. Цыгандар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1936. – 34 б.
 Сейфуллин С. Ак тулпар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1936. – 66 б.
 Чуковский К. Мойдодыр. – Ф.: Кыргызмамбас, 1936. – 24 б.
 Александров З. Биздин ясли. – Ф.: Кыргызмамбас, 1936. – 15 б. (латын тамгасында)
 Сайфуллин С. Кызыл от. – Ф. – Казань, Кыргызмамбас, 1936. – 66 б. (латын тамгасында)
 Шевченко Т. Кобзарь: Ырлар жана поэмалар/Котор.: К.Маликов, С.Сасыкбаев, А.Токтомушев – Ф. – Казань, Кыргызмамбас, 1936. – 114 б.
 Барто А. Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1937. – 40 б.
 Толстой Л.Н. Кавказ туткуну: Аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1937. – 44 б.
 Маршак С. Мына ушундай унутчаак. – Ф.: Кыргызмамбас, 1937. – 12 б.
 Пушкин А.С. Лирикалык ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1937. – 52 б.
 Чуковский К. Чаташуу. – Ф.: Кыргызмамбас, 1938. – 11 б.
 Барто А. Балдар үчүн ырлар. – Ф.: Киргизгосиздат, 1950. – 36 б.
 Нерис С. Сталин жөнүндө поэма: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1953. – 72 б.
 Пакстан акындарынын ырлары. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958. – 36 б.
 Толстой Л.Н. Кавказ туткуну: Аңгеме. – Ф.: Мектеп, 1966. – 56 б.
 Толстой Л.Н. Кавказ туткуну: Аңгеме. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 36 б.
 Некрасов Н.А. Орус аялдары: Поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 34 б.
 Толстой Л.Н. Кавказ туткуну: Аңгеме. – Ф.: Мектеп, 1976. – 36 б.

**МАМАЗАНОВА
МЕНДИ**

Акын, жазуучу Менди Мамазаирова Кара-Суу районунун Конур-Жаз айылында 1943-жылы 1-майда туулган. 1965-жылы Кыргыз Мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн.

Эмгек жолун 1965-жылы Кыргыз Мамлекеттик телерадиокомитетинде иштөөдөн баштаган. 1967-1971-жж. Кара-Суу районунда орто мектепте мугалим, 1971–1974-жж. Ош облустук край таануу музейинде экскурсия башчысы, 1974-жылда «Мугалимдер газетасында» кабарчы болуп иштейт.

1995-1996-жж. «Азаттык» радиосунун кабарчысы, 1996-жылдын августунан баштап Кыргыз Мамлекеттик телерадиокорпорациясында кабарчы, комментатор болуп эмгектенүүдө.

«Нөшөр» деп аталган алгачкы аңгемелер жыйнагы 1975-жылы жарык көргөн.

1993-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмери» деген ардактуу наамга татыктуу болгон. 2007-жылы мамлекеттик «Даңк» медалы ыйгарылган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Нөшөр: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1975. – 52 б.

Саламатсыңбы, Күн!: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 52 б.

Жайдын эң, ысык күнү: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1980. – 144 б.

Туулуп өскөн үй: Повесттер. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 172 б.

Ак канаттуу чабалекей: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1985. – 204 б.

Турумтай: Роман, повесть, аңгеме. – Ф.: Мектеп, 1988, – 336 б.

Кайгыдан тургуздум сага бир эстелик: Ырлар жыйнагы, ОсОО «Сабыр», 2000.

Турумтай: Роман, аңгеме. – Б., 2004.

Энелер үнү: Публицистикалык поэма. – Б., 2007.

Жаңгак гүлү: Повесттер. – Б., 2007.

Таарынган шаар: Ырлар, поэмалар. – Б.,

ДРАМАЛАР

Наристеге арналган хризантема: Ош драма театры, 1987.

Аппак аял айдай кыз (Бакустун ак көйнөгү): Трагедия. – Кыргыз мамлекеттик жаштар театры, 1992.

Кымгуут түшкөн бир кечте: Драма. – К. Жантөшов атындагы Ыссык-Көл обл. драма театры, 1993.

**МАМАТОВА
ҮРҮНИСА**

Акын Үрүниса Маматова Кара-Кулжа районундагы Октябрь айылында 1951-жылы 29-январда туулган.

1968-жылы Жалал-Абаддагы педагогикалык окуу жайын бүтүрүп, эки жыл өз айылында башталгыч класстын мугалими болуп иштеп, 1972–1977-жж. «СССРдин 50 жылдыгы» атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетинде окуган.

Университетти аяктагандан кийин Кыргыз совет энциклопедиясынын физика, математика, техника редакциясында кенже редактор, 1985–1990-жж. Кыргыз Жазуучулар союзунда машинистка болуп иштеген. Андан кийин 2007-жылга чейин соода менен алектенип келген.

Чыгармачылык жолу 8-классты аяктап жатканда, акыркы конкурсго күнү Өзгөн райондук «Октябрь туусу» гезитине «Кош мектебим» деген ырынын чыгышы менен башталган. Андан кийин ырлары облустук, республикалык басмасөздө жарыяланып келди.

«Ак куш» деген алгачкы ырлар жыйнагы 1982-жылы жарык көргөн.

1991-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Кыргызстан ЛКЖС БКнын Ардак грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ак куш: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 55 б.

Медер: Ырлар. – Ф.: Адабият, 1989. – 69 б.

**МАМБЕТАНПОВА
ШАКЕН
(1936–1995)**

Акын, сүрөтчү Шакен Мамбетанпова Тоң районундагы Туура-Там айылында 1936-жылы 20-ноябрда туулган. 1951-жылы Жети-Өгүз районундагы Покровка айылында турмуш-тиричилик комбинатына тигүүчү болуп кирген. 1960-жылы өзүнүн оюулар чийилген альбому менен Фрунзедеги Кыргыз ССРинин Сүрөтчүлөр союзуна кеңеш алуу үчүн келет жана Көркөм фонддун килем жасоочу цехине саймачы, Фрунзе шаарындагы көркөм буюмдар фабрикасынын башкы сүрөтчүсү болуп орношкон. 1965-жылы Оштогу ВЛКСМ атындагы жибек комбинатына которулуп, көчүрмөчү болуп иштейт. 1966–1970-жж. Көркөм окуу жайынын прикладдык бөлүмүндө окуган. Ошол эле мезгилде Кыргыз ССРинин Тарых музейине сүрөтчү-реставратор болуп иштейт. 1968-жылы Бүткүл дүйнөлүк студенттердин жана жаштардын IX фестивалына катышып, жергиликтүү өнөр жай министрлигинин борбордук конструктордук техникалык бюросунун көркөм ишканасында улук инженер-сүрөтчү болгон.

1971-жылдан СССР Сүрөтчүлөр союзунун мүчөсү.

1975-жылдан Кыргыз ССРинин маданиятына эмгек сиңирген ишмер. 1994-жылдан «Кыргыз Республикасынын Эл сүрөтчүсү».

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кыргыз пейили: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 36 б.

Кыргыз орнаменти. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 28 б.

Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 184 б.

Байыркы жылдыздар. – Ф.: Мектеп, 1984. – 71 б.

Оюмдагы обондор. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 126 б.

Улуу тоолор. – Ф.: Адабият, 1989. – 71 б.

**МАМБЕТАКУНОВ
КАДЫРБАЙ**
(1939–1990)

Акын, драматург Кадырбай Мамбетакунов Тянь-Шань районундагы Алыш айылында 1939-жылы 15-июнда туулган. К.Мамбетакунов 1956-жылы Нарын шаарындагы Токтогул атындагы орто мектепти, 1961-жылы Кыргыз Мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн. Эмгек жолун 1955-жылы Нарын облустук радиосунда диктор болуудан баштаган. 1961-жылы Нарын шаарындагы Токтогул атындагы мектепке кыргыз тили жана адабияты боюнча мугалимдикке жолдомо алат. 1965-жылы Нарын шаардык элге билим берүү бөлүмүнүн башчылыгына, 1967-жылы Нарын педагогикалык окуу жайынын директорлугуна дайындалган. 1971–1980-жж. Кыргызстан Компартиясынын Нарын обкомунда инструктор, саясий агартуу башчысы, үгүт-насыят бөлүмүнүн башчысынын орунбасары.

1980-жылдан Нарын облустук Муратбек Рыскулов атындагы музыкалуу драма театрында адабият бөлүмүнүн башчысы, 1984-жылдан «Кыргызстан» басмасынын көркөм адабият редакциясынын башчысы, 1986-жылдан ошол эле басманын башкы редактору болгон.

Чыгармалары 1960-жылдан баштап жарыялана баштаган. Алгачкы «Шоола» аттуу ырлар жыйнагы 1971-жылы жарык көргөн. «Омар Хайямдын махабаты» (1978), «Үкөй» (1980), «Акын жана ажал» (1987), «Боз бойдок» (1989), «Соңку жомок» (1989) драмалары көрүүчүлөргө кеңири маалым.

Кыргыз тилине А.Мудриктин «Жогорку класстын окуучуларын тарбиялоо жөнүндө» деген китебин, Карел-Финн элинин атактуу «Калевала» эпосун которгон. Драматургдун «Нарын козголону», тарыхый пьесасы, «Соңку жомок» фантастикалык драма-новелласы орус тилине которулган. 1980-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгегин үчүн», «Эмгек ардагери» медалдары менен сыйланган. СССР басма

сөзүнүн, Кыргыз ССР эл агартуусунун отличниги. А.Осмонов атындагы республикалык адабий сыйлыктын лауреаты.

Эл депутаттарынын Нарын шаардык Советинин депутаттыгына, Кыргызстан Компартиясынын Нарын шаардык жана облустук комитеттеринин мүчөлүгүнө, агартуу кызматкерлеринин профсоюзунун Нарын шаардык комитетинин төрагалыгына шайланган. Кыргызстан жазуучулар Союзунун Башкармалыгынын мүчөсү болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Шоола: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1971. – 51 б.

Нур көпүрө: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 39 б.

Жубар берметтер: Ырлар жана поэмалар. – Ф. Кыргызстан 1980 – 72 б.

Омор Хайямдын махабаты: Драмалар. – Ф.: Кыргызстан 1986. – 280 б.

Айкөл Манас – Б.: Кыргызстан, 1995. – 184 б.

Арзуу: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Адабият, 1989. – 215 б.

Жазгүл: Тырнактай пьеса. – Ф.: Адабият, 1990. – 28 б.

КОТОРМОЛОР

Мудрик А.В. Жогорку класстын окуучуларын тарбиялоо жөнүндө – Ф.: Мектеп, 1984. – 236 б.

**МАМБЕТАЛИЕВ
ЖЭЭНБАЙ**
(1938–2001)

Акын, жазуучу Жээнбай Мамбеталиев Тянь-Шань районундагы Оттук айылында 1938-жылы 18-декабрда туулган. 1956-жылы Оттук орто мектебин, 1963-жылы Кыргыз медицина институтун бүтүргөн. Эмгек жолун 1969-жылы врач болуп иштөө менен баштап, республиканын ар кайсы медициналык дарылоо уюмдарында эмгектенген. 1969-жылдан «Ден-соолук» журналынын жооптуу катчысы болгон.

Чыгармачылык жолу 1962-жылдан башталган. «Кышкы убак» аттуу биринчи ыры «Жаш Ленинчи» журналына басылып чыккан. Биринчи китеби болуп аңгемелер жана повести камтылган «Мен сүйгөн сулуу булутум» аттуу китеби эсептелет.

Ж.Мамбеталиев «Карагайчынын уулу», «Гүлдүү арал», «Жылдар чынжыры» аттуу публицистикалык жыйнактардын, ошондой эле 1981-жылы жарык көргөн «Өмүрдүн узактыгы өзүбүздөн» аттуу публицистикалык жыйнактын автору.

Ал В.Маяковскийдин, Р.Рождественскийдин, К.Кулиевдин, Р.Рзанын, Е.Евтушенконун чыгармаларын которгон.

1983-жылдан СССР Жазуучулар союзунун, 1976-жылдан СССР журналисттер Союзунун мүчөсү.

СССРдин саламаттыкты сактоо отличниги, Кыргыз ССРинин Саламаттыкты сактоо министрлигинин Ардак грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Мен сүйгөн сулуу булутум: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1968, – 127 б.

Карагайчынын уулу: Аңгемелер жана повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 124 б.

Сезимдеги тактар: Повесть. – Ф., 1978. – 123 б.

Мендеги очпос сүйүүлөр: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1980. – 72 б.

Гүлдүү арал: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1984. – 73 б.

**МАМБЕТАЛИЕВ
УРКАШ**

Манасчы Уркаш Мамбеталиев Түп районунун Талды-Суу айылында 1934-жылы 8-мартта туулган. Ыраакы Чыгышта армиялык милдетти өтөп келген.

Эмгек жолу 1957-жылы Ысык-Көл драма театрында башталган. Кийин Т.Сатылганов атындагы кыргыз филармониясына «Манас» боюнча солист болуп кабыл алынып ушул күнгө чейин иштеп келди.

Манас эпосун У.Мамбеталиевдин айтуусунда «Манастын колунун Чоң казатка аттанышы», «Колдун жолдо жүрүшү», «Алманбет менен Чубактын жол талашы», «Кичүү казат», Көкөтөйдүн ашынан» үзүндүлөр Кыргыз Илимдер Академиясынын Манас бөлүмүнө кабыл алынган. Манас эпосунун миң жылдыгына карата өз вариантында Семетейдин биринчи бөлүгү китеп болуп жарык көрдү. У.Мамбеталиевдин айтуусунда жана Сагымбай атанын эки томдук Манасы боюнча 28 сааттык Манас айтуусу кыргыз радиосунун алтын фондусуна жазылып алынган.

У.Мамбеталиев кенже эпостордон «Төштүктүн жер астына түшүшү» жана манастын обону менен «Чолпонбай» дастанын айтат.

1982-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

1995-жылы «Манас» эпосунун 1000 жылдыгына карата У.Мамбеталиевдин вариантында «Семетей» эпосунун биринчи бөлүгү жарык көргөн.

1991-жылы «Кыргыз Республикасынын эмгек сиңирген артисти», 1994-жылы «Кыргыз Эл артисти» деген ардактуу наам ыйгарылган. Кыргыз Республикасынын Жогорку Советинин президиуму тарабынан Ардак грамотасы менен сыйланган. «Түгөлбай Ата» сыйлыгынын лауреаты.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Көктөм: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 683 б.
Жол ырлары. – Ф.: Мектеп, 1972. – 63 б.
Тоо жылдызы: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1975. – 68 б.
Ашуу: Ырлар жана поэмалар. Ф.: Кыргызстан, 1979. – 47 б.
Алтын аяк: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 83 б.
Таазим: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 101 б.
Арча жыты: Ырлар, поэмалар. – Б.: 1994. – 428 б.
Тулпар: Ырлар жана жомоктор. – Ф.: Мектеп, 1988. – 40 б.
Кабылан курак дубурту. – Б., 2004.

**МАМЕЕВ
ТӨЛӨГӨН**

Акын Төлөгөн Мамеев Кара-Кулжа районунун Шаркыратма айылында 1938-жылы 12-майда туулган. Ал Оштогу педагогикалык окуу жайын 1955-жылы бүтүрүп, башталгыч класстын мугалими болуп эмгек жолун баштаган. 1957–1958-жж. райондук «Коммунизм үчүн» гезитинин жооптуу катчысы болуп иштеп, 1958–1963-жж. Кыргыз мамлекеттик университетинин журналисттик бөлүмүндө окуган. 1963–1965-жж. орто мектепте орус адабияты жана кыргыз адабияты боюнча мугалим, 1965–1970-жж. Өзгөн райондук «Октябрь Туусу» гезитинин жооптуу катчысы, 1970–1971-жж. республикалык «Ленинчил жаш» гезитинде, 1971–1993-жж. «Кыргызстан маданияты» гезитинде поэзия секциясынын башчысы болуп иштеген.

1994–1996-жж. «Мурас» журналынын бөлүм редактору, 1996–1998-жж. саясий коомдук «Мэнет» гезитинин башкы редактору болуп иштеген.

Анын алгачкы ыры 1954-жылы Совет райондук «Коммунизм үчүн» гезитине, 1958-жылы «Ала-Тоо» журналында жарык көргөн. Ошондон тартип республикалык басма сөздөрдө «Дүбүрт», «Жаштык сапар» аттуу коллективдүү жыйнактарына ырлары кирген. Кийин «Темир канат», «Күн чубак» жыйнактарында ырлары жарыяланган. «Ажайып дүйнө» аттуу алгачкы ырлар жыйнагы 1975-жылы жарык көргөн.

Т.Мамеев С.Есениндин, Ю.Лермонтовдун, Г.Лорканын, Абайдын чыгармаларын которгон.

Анын ырлары орус, казак, өзбек, алтай ж.б. тилдерде жарык көргөн.

Т.Мамеевдин журналист катары макалалары, очерк, фелъетондору жарык көргөн. Комсомолдун 50 жылдыгынын конкурсунун жеңүүчүсү, ВЛКСМдын, Кыргызстан ЛКЖС БКнын Ардак грамоталары менен бир нече жолу сыйланган.

1986-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

2000-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» деген наам берилген.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ажайып дүйнө: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 66 б.

Жүрөктүн ыры: Ырлар. – Ф.: Адабият, 1989. – 71 б.

Кызыл таң: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 88 б.

Менин жазым: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1981.

Ата-журт ажары: Ырлар. – Б., 2000. – 204 б.

**МАМЫТОВ
ЖОЛОН**
(1940–1988)

Акын Жолон Мамытов Кара-Суу районуна караштуу Төлөйкөн айылында 1940-жылы 1-апрелде туулган. 1957-жылы орто мектепти, 1962-жылы К.И.Скрябин атындагы айыл чарба институтунун ветеринария факультетин бүтүргөн. Ош шаарындагы ветлабораторияда ветврач болуп эмгек жолун баштап, көп өтпөй Кара-Суу районундагы Катта-Талдык асыл тукум өстүрүү мал чарбасында башкы ветврач, 1965–1966-жж. ЛКЖС БКда инструктор, 1971-жылы Ош облустук радио телевидениесинде улук жана башкы редактор, 1974-жылдан Мамлекеттик кинематографисттер союзунда жооптуу катчы, Мамлекеттик кино тармагында бөлүмдүн начальниги, башкы редактору, 1980-жылдан «Кыргызстан маданияты» жумалыгында бөлүм башчы, 1983-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунда катчы, 1986-жылдан төраганын биринчи орунбасары болуп иштеген.

1968-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

1969-жылы «Отту сүйөм» деген ыр жыйнагы жарык көргөн.

Ырлар жыйнактары «Суунун өмүрү», «Эр Чилтен» жана куурчак театры үчүн жазылган «Түркүк эненин балдары», «Олокон» мультфильминин сценарийине 1981-жылы Ленин комсомолу сыйлыгы берилген.

Ж.Мамытов киносценарийлердин, либреттолордун автору. 1987-жылы Ж.Мамытовдун либреттосу боюнча «Сепил» операсы коюлган.

1989-жылы Ж.Мамытовго (өлгөндөн кийин) Мамлекеттик Токтогул атындагы сыйлык берилген.

М.Слуцкий, Ф.Тютчев, А.Фет, В.Маяковскийдин, О.Сулейменовдун чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Отту сүйөм: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 79 б.
Жашыл аалам: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1971. – 68 б.
Убакыт: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 56 б.
Ырлар: Ырлар жана драмалык поэма. – Ф.: Мектеп, 1975. – 87 б.
Мезгилдин элеси: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1976 – 79 б.
Буурул тандын жомогу: Баатырдык поэма. – Ф.: Мектеп, 1980 – 44 б.
Суунун өмүрү: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 172 б.
Жарышкан суулар: Ырлар, романстар, сонеттер, поэма-мистерия, публицистикалар. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 144 б.
Атка токум салгыла: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1986. – 20 б.
Жүз жашка тол, кылым: Публицистикалык поэма, ырлар, сонеттер, драмалуу легенда баян. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 96 б.
Башат жана мухит: Тандалмалар. Түз./ М.Мамазаирова. – Б.: Адабият, 1991. – 447 б.

Орус тилинде

- Сказка о храбром Чилтене: Сказка – поэма. – Ф.: Мектеп, 1981. – 44 с.
Родник и Океан: Стихотворения и поэмы. – Ф.: Мектеп 1983 – 135 с.
Сказки: Сказка о храбром Чилтене; Охотник Багыш; Джанар и Олокон: для мл. школ. возраста /Пер. с кырг. М.И.Синельникова и др. – Ф.: Адабият, 1991. – 63 с.
Ток: Стихи. – М.: Сов.писатель, 1985. – 86 с.

КОТОРМОЛОРУ

- Слуцкий М. Коса Неринги: – Ф.: Мектеп, 1979. – 92 б.
Коңур күз: Орус акындарынын ырлары /Котор.: Ж.Мамытов, Ж.Садыков, Э.Турсунов. – Ф.: Мектеп, 1983. – 17 б.
Марти Хосе. Эркиндик аралы: Ырлар. /Котор.: Ж.Мамбетов, А.Абдыкалыков, Т.Бостонкулов. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 76 б.
Маяковский В. Үнүмдүн жетишинче /Котор.: Ж.Мамытов, С.Жусуев, Н.Жаркынбаев ж.б. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 120 б.
Фет А. Коңуруолор: Ырлар /Котор.: Ж.Мамытов, Э.Ибраев, Н.Жаркынбаев ж.б. – Ф.: Мектеп, 1984. – 23 б.
Нусупов Т.Н., Зайков Ф.А. Жаңы устав жана колхоздук өндүрүш. – Ф.: Кыргызстан 1971. – 139 б.
Сулейманов Олжас. Аргымак /Котор.: Ж.Мамытов, Н.Жаркынбаев, С.Жусуев ж.б. – Ф.: Кыргызстан. – 111 б.

**МАНСУРОВ
ИШЕНБАЙ**
(1936–1988)

Акын жана жазуучу Ишенбай Мансуров Ысык-Көл районуна караштуу Орто-Өрүктү кыштагында 1936-жылы 29-декабрда туулган. 1961-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөндөн кийин Кыргыз ССР Министрлер Советинин алдындагы радио уктуруу жана телекөрсөтүү боюнча комитетинде редактор, башкы редактордун орунбасары болуп иштеген. 1974–1975-жж. «Кыргызстан» басмасында бөлүм башчы, «Ала-Тоо» журналында проза бөлүмүнүн башкы редактору болуп иштеген. Кийинки жылдары Кыргызстан ЛКЖС БКда адабий консультант болуп иштеген.

И.Мансуровдун чыгармачылык жолу 1953-жылы, Фрунзедеги №5 орто мектебинде окуп жүргөн кезинде, «Кыргызстан пионери» гезитине алгачкы ыры чыккандан башталат. «Керимсел» аттуу алгачкы ырларынын жыйнагы, студенттик кезинде, 1961-жылы жарык көргөн.

70-жылдарда таланттуу автордун «Ак Бугу» повести Кыргыз ССРинин Компартиясынын 60 жылдыгына арналган жалпы республикалык конкурсунун башкы сыйлыгына ээ болгон. И.Мансуров бир нече жылдары кыргыз радиосунда «Кутмандуу күнүөр менен» деген белгилүү берүүнүн редактору болуп эмгектенген. Элдин ичинде ырдалып жүргөн «Мекеним», «Ай-тылбай калган махабат», «Сейилде» ж.б. ырлардын сөзүнүн автору.

И.Мансуров 1967-жылдан СССР Журналисттер союзунун, 1972-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

ВЛКСМ БКнын жана Кыргызстан ЛКЖС БКнын Ардак Грамоталары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Керимсел. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 74 б.

Кош бүчүр. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 35 б.

Мекендин саябанында. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 75 б.

Дайыма күн болсун. Мектеп, – Ф.: 1974. – 88 б.

Мамбет: Повесть, ангеме. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 184 б.

Ак бугу: Повесттер, ангемелер, ырлар. – Ф.: Адабият, 1989. – 320 б.

**МАТИЕВ
КАДЫРБЕК**

Сынчы, адабиятчы Кадырбек Матиев Сузак районундагы Ак-Тоок айылында 1938-жылы 20-майда туулган. 1955-жылы А.С.Пушкин атындагы Жалал-Абад педагогикалык окуу жайын, 1960-жылы КМУнун филология факультетин бүтүргөн. 1962–1965-жж. Кыргыз ССРинин ИАсынын философия жана укук институтунун аспирантурасында окуган. 1965-жылы философия илимдеринин кандидаты, 1999-жылы «Рух жана руханийлик проблемасынын философиялык маңызы» темасы боюнча докторлук диссертациясын жактаган.

Эмгек жолун 1960-жылы «Кыз-Көл» орто мектебинде орус тили жана адабияты сабагынан мугалим болуп иштөө менен баштаган. 1965-жылдан Кыргыз ССР ИАсынын Философия жана укук институтунда кенже илимий кызматкер, 1970-жылы КМУнун диалектикалык материализм кафедрасында окутуучу, 1971-жылдан Б.Бейшеналиева атындагы искусство институтунун марксисттик-лениндик философия кафедрасынын доценти, 1981-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкармалыгынын драматургия секциясында, «Ала-Тоо» журналында бөлүм башчы, 1984–1986-жж. көркөм котормо секциясын жетектеп, 1988-жылы УИАсынын алдындагы адабият жана көркөм-прикладдык искусство институтунда, 1993–1998-жж. Кыргыз энциклопедиясынын башкы редакциясында гуманитардык илимдер бөлүмүн жетектеп, «КТР-Обо» газетасында кабарчы болгон.

К.Матиев ыр жазууну мектепте окуп жүргөн кезинде, адабий сын ишмердүүлүгү менен 1962-жылы баштаган. Биринчи адабий сын макалалар жыйнагы «Турмуш художниктин көзү менен» деген ат менен 1970-жылы басылып чыккан. 1971-жылы орус тилиндеги монографиясы «Лирическое в искусстве как эстетическое явление» деген ат менен жарык көргөн.

К.Матиев котормо үстүндө дагы эмгектенген. Анын бир катар ырлары, илимий, адабий-көркөм макалалары «Чүй баяны», «Азия нуру» ж.б. гезиттерде жарыяланган. 1984-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Турмуш художниктин көзү менен. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 174 б.

Орус тилинде

Лирическое в искусстве как эстетическое явление. – Ф.: Илим, 1971. – 151 с.

Природа художественного образа: Сб. статей. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 108 с.

**МАТИСАКОВ
АБДИЛАМИТ
МУРЗАЕВИЧ**

Жазуучу Абдиламит Матисаков Ноокат районундагы Көк-Бел айылында 1956-жылы 15-мартта туулган. 1979-жылы КМУнун филология факультетинин журналистика бөлүмүн бүтүргөн.

1979–1986-жж. «Ленинчил жаш» гезитинде окуп берүүчү, улук корректор, кабарчы, улук кабарчы, жумушчу жана айыл жаштары бөлүмүнүн башчысы, жооптуу катчы, 1987-жылдан «Советтик Кыргызстан» гезитинде бөлүм башчы, 1991-жылдан Кыргыз Республикасынын Журналисттер союзунун башкармасынын биринчи орунбасары, 1992-жылдан Кыргыз Республикасынын Президентинин аппаратында басма-сөз кызматынын бөлүм башчысы, 1993-жылдан республикалык «Советтик Кыргызстан» гезитинин башкы редактору, 1994-жылдан Мамлекеттик улуттук телерадиокорпорациясынын президенти, 1996-жылдан Кыргыз Республикасынын Президенттик Администрациясынын мамлекеттик кызматынын бөлүм башчысы, 1996-жылдан «Кыргыз Туусу» гезитинин башкы редактору болуп иштеген.

Алгачкы «Тандыр» аңгемелер жыйнагы 1983-жылы жарык көргөн.

Кыргызстан Жазуучулар союзунун жана Кыргызстан Журналисттер союзунун мүчөсү.

СССР Журналисттер союзунун сыйлыгынын (1988), Кыргыз Республикасынын Жаштар сыйлыгынын (1991-ж.) Кыргызстан Журналисттер союзунун сыйлыгынын жана Эл аралык «Руханият» сыйлыгынын (2001) лауреаты, Мамлекеттик «Даңк» медалынын ээси (2002). «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер».

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тандыр: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1983. – 40 б.

Ак көргөн: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Адабият. 1989. – 143 б.

Кыргыз өңү Чокморовдун өңүндөй...: Очерк. – Ф.: Кыргызстан, 1989. – 40 б.

Атамды көргөн өлбөсүн. – Б.: Бийиктик, 2004. – 465 б.

Орус тилинде

Сказание о Суйменкуле. – Б.: Кыргызстан. – 45 б.

**МЕДЕРБЕКОВ
ЭСЕНБЕК**
(1935–2003)

Жазуучу, сынчы Эсенбек Медербек Сокулук районундагы Октябрь айылында 1936-жылы туулган. 1959-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетинин орус тили жана адабияты бөлүмүн бүтүргөн.

1959-жылдан Фрунзе шаарынын ар кайсы ишканаларында иштеген. 1962-жылдан Кыргыз ССРинин Мамлекеттик телерадио комитетинде редактор, 1974-жылдан «Ала-Тоо» журналынын редакциясында адабий кызматкер, бөлүм башчы, башкы редактордун орунбасары, Кыргыз Совет Энциклопедиясынын гуманитардык илимдер бөлүмүндө редактор болуп эмгектенген.

Жазуучунун биринчи «Досумдун тапшырмасы» аттуу очерктер жыйнагы 1968-жылы жарык көргөн. «Кызыл жалын» аттуу тарыхый-көркөм романдын, бир нече очерктер, повесттер жана аңгемелер жыйнактарынын автору.

Ал тарабынан С.Антоновдун «Главный вопрос» аттуу аңгемелери (1971) которулган.

1970-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

«Эмгектеги каармандыгы үчүн» медалы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Досумдун тапшырмасы: Очерктер. – Ф.: Мектеп, 1968. – 120 б.

Суусамыр: Очерктер – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 196 б.

Нурия: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1972. – 15 б.

Тунгуч мектеп: Очерктер. – Ф.: Мектеп, 1974. – 142 б.

Баба дыйкан: Очерктер. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 104 б.

Кичинекей алп: Повесттер. – Ф.: Мектеп, 1978. – 180 б.

Кызыл жалын: Тената: Тарыхый көркөм баян. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 228 б.

КОТОРМОЛОРУ

Антонов С. Башкы маселе: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 131 б.

**МЕДЕТБЕКОВ
АСЫЛБЕК**

Акын, сынчы Асылбек Медетбеков Ленинполь районунун Кең-Арал айылында 1939-жылдын 29-ноябрында туулган. 1957-жылы Чалдоар мектеп-интернатын, 1962-жылы КМУнун филология факультетин бүтүргөн. 1964-1967-жж. Кыргыз ССРинин ИАсынын Философия жана укук институтунун аспирантурасында окуган. Философия илимдеринин кандидаты (1971).

Эмгек жолун Тажик ССРинин Жерге-Тал районундагы К.Маркс атындагы сегиз жылдык мектепте кыргыз тили жана адабияты сабагы боюнча мугалим болуп иштөө менен баштаган. 1963-жылдан Чүй орто мектебинде, Талас облусундагы Киров районунун Чоң-Коргон орто мектебинде, 1969-жылдан Фрунзедеги Б.Бейшеналиева атындагы искусство институтунун марксисттик-лениндик философия кафедрасынын улук окутуучусу болуп, 1971-жылдан В.В.Маяковский атындагы Кыз-келиндер институтунун кафедрасында эмгектенген.

Алгачкы «Анда да жаз болчу» аттуу повесттер жана аңгемелер жыйнагы 1968-жылы басылып чыккан. Бир нече поэтикалык жыйнактардын, кыргыз поэзиясына, прозасына жана фольклоруна тиешелүү адабий сын жана адабият таануу боюнча макалалардын автору.

Ал тарабынан М.Жалилдин «Алтынчач» драмасы, Р.Гамзатовдун, А.Твардовскийдин, С.Маршактын ж.б. ырлары кыргыз тилине которулган.

1987-жылдан СССР жазуучулар Союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Анда да жаз болчу: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1968. – 62 б.
Тууган жер: Ырлар, поэма, балладалар. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 111 б.
Жаштык жылдар: Лирикалык ыр жыйнак. – Ф.: Мектеп, 1972. – 79 б.
Асылдык проблемасы: Макалалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 104 б.
Жүрөк ырдайт: Ырлар жана поэмалар, балладалар. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 124 б.

**МЕДЕТОВ
ЖАКЫП
(ФУЙТКО)**

Жазуучу Жакып Медетов Талас районундагы Терек айылында 1939-жылы 9-декабрда туулган. 1963-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн.

Эмгек жолун Ош облусунун Ленин районуна караштуу №9 Ноокен орто мектебинде мугалим болуп иштөө менен баштаган. 1965-жылдан Ош облустук «Ленин жолу» гезитинде адабий кызматкер, 1966–1971-жж. Кыргыз ССРинин Мамлекеттик телерадио комитетинде редактор, ал эми 1981–1988-жж. улук редактор, башкы редактордун орунбасары. 1971–1973-жж. Кыргыз ССР Илимдер Академиясынын, Кыргыз Совет Энциклопедиясынын Башкы редакциясында улук илимий кызматкер, 1973-жылдан «Мектеп» басмасында балдар жана жаштар боюнча көркөм адабият редакциясынын башчысы болуп иштеп, 1988-жылдан «Адабият» басмасын жетектеген.

1999-жылдан баштап республикалык радиоуктуруу комитетинде «Казына» чыгармачылык бирикмесинде жетекчилик кызматын өтөдү.

1976-жылы биринчи повесттер жана аңгемелер жыйнагы «Мурат улама» деген ат менен чыккан. Бир нече прозалык жыйнактардын, М.Пришвиндин аңгемелеринин котормосунун автору, «Солнышко» аттуу жыйнактын коллективдүү котормосуна катышкан (1978, 1979).

1979-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү. 1986-жылы Кыргызстан ЛОЖС БКнын Ардак грамотасы менен сыйланган. 1991-жылдын 10-январынан эмгек ветераны.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Мурат улама: Легендалар, аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1976. – 238 б.
Дабаагер: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1978. – 236 б.
Зоболо: Повесть, аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 200 б.

Күрөш: Повесттер, аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 198 б.
 Сый: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 216 б.
 Жер ысмы: Дастан жана повесттер. – Ф.: Адабият, 1989. – 304 б.
 Кежир-Алп: Айып-дастан, повесттер, аңгемелер. – Б.: Адабият, 1991 – 478 б.
 Чакпаган жылаан: Жомок. – Б.: Адабият, 1991. – 16 б.
 Таянган тоом – абийирим. – Б.: 200 б.
 Гүл өнгөн баскан изинен. – Б.: Учкун, – 308 б.

КОТОРМОЛОРУ

Пришвин М. Мазай бабанын жергесинде: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1977. – 214 б.

**МЕНЬШИКОВ
МИХАИЛ
ПЕТРОВИЧ**
(1913–1972)

Балдар жазуучусу Михаил Петрович Меньшиков Свердловск облусундагы Махневский районуна караштуу Кузино кыштагында 1913-жылы туулган. 1927-жылы кооперативдеги бухгалтерге окуучу болот, андан кийин кат ташуучу, шахтер, счетовод болуп иштеген.

М.Меньшиковдун журналисттик иши Челябинск облусундагы Карабаш жумушчулар шаарчасында башталган. Биринчи очерктери «Карабашский рабочий» газетасында басылган. Бир аз убакыт өткөндөн кийин комсомолдун облустук «На смену!» деген гезитине кызматка орношуп, 1939–1944-жж. М.Меньшиков аскердик басмаларда, 1944-жылдан «Комсомольская правда» гезитинин Кыргызстан боюнча кабарчысы болуп иштейт, андан кийин «Комсомольская правданын» аппаратында, 1955-жылдан М.Меньшиков Кыргызстанда жашап, өмүрүнүн акыркы мезгилине чейин Кыргызстан Жазуучулар союзунда адабий консультант болуп иштеген.

Биринчи китеби 1959-жылы жарык көрүп, ондон ашык китептин автору болгон.

М.Меньшиков 1963-жылдан СССР Жазуучулар Союзунун мүчөсү болгон жана эки жолу «Эмгектеги каармандыгы» үчүн медалы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Знаменосцы нового: Очерк. – М.: Мол. гвардия, 1950. – 80 с.
 Были села Темен-Суу. – Ф.: Киргизгосиздат, 1959. – 250 с.
 Мастера: Очерки о людях Советского Киргизстана. – Ф.: Киргизгосиздат, 1959. – 159 с.
 Ты в пути, Асек?: Сборник рассказов для детей. – М.: Детгиз, 1961. – 121 с.
 Есть такая девочка. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1963. – 15 с.

Книжкин юбилей. – Ф.: Мектеп, 1964 – 64 с.

Среди людей: Очерки и рассказы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1964 – 151 с.

Я с вами, ребята: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1965. – 127 с.

Между делом: Забавные рассказы. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 14 с.

Торопись, Сыдык: Рассказы. – Ф.: Мектеп, 1967. – 92 с.

Рассказы о Киргизии. – М.: Дет. лит., 1968. – 175 с.

Между делом. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 175 с.

Санькины заботы. – Ф.: Мектеп, 1968. – 14 б.

Санькины заботы: Рассказы для детей дошкольного и младшего школьного возраста. – Ф. Мектеп, 1970. – 24 с.

В отчих краях: Рассказы. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 144 с.

Школьные дни коротки: Истории, рассказанные Павликом Арсеньевым. – Ф.: Мектеп, 1972. – 84 с.

До последней строки: Очерки о коммунистах, о товарищах по перу. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 120 с.

Я с вами, ребята...: Два дня из жизни Бакаса и Кости: Повесть для детей младшего и среднего школьного возраста. – Ф.: Мектеп, 1977. – 116 с.

В отчих краях: Рассказы, литературные портреты. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 172 с.

Я с вами, ребята...: Два дня из жизни Бакаса и Кости: Повесть для детей младшего и среднего школьного возраста. – Ф.: Мектеп 1985. – 127 с.

Торопись, Сыдык!: Рассказы. – Ф.: Адабият, 1989. – 42 с.

Кыргыз тилинде

Атактуу кызылчачынын аңгемеси. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 64 б.

МИЯШЕВ

ТАШ

(1931–2007)

Акын, жазуучу Таш Мияшев Кара-Суу районунун Папан кыштагында 1931-жылы 22-майда туулган. Айылындагы жети жылдык мектепти бүтүп, колхоздо эсептегич болуп иштеген. 1948 – жылы Ош шаарындагы орто мектепке кирип, аны 1951-жылы бүтүрөт да, ошол эле жылы облустук «Ленин жолу» гезитине өз кабарчылык кызматка орношкон. 1952–1957-жж. «Большевик» орто мектебинде мугалим, Кара-Суу райондук билим берүү бөлүмүндө инспектор, райкомдо инструктор, облустук «Ленин жолу» гезитинде кызматкер, 1959-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун Ош облусу боюнча кеңешчиси, 1962-жылдан «Ленин жолу» гезитинде адабий кызматкер болуп иштеген. 1967–1969-жж. Москвадагы М.Горький атындагы адабият институтунда окуп келип, «Кыргызстан маданияты» гезитинин Ош облусу боюнча өз кабарчысы, 1972–1975-жж. облустук телерадио комитетинин төрагасы болгон. 1967-жылы Ош мамлекеттик пединститутун сырттан окуп бүтүргөн.

1976-жылдан облустук «Ленин жолу» гезитинде адабий кызматкер, 1987-жылы «Кыргызстан маданияты» гезитинин өз кабарчылыгына которулуп, ушул кызматта иштеп жүрүп эс алууга чыккан.

Т.Мияшевдин адабий чыгармачылык жолу 1952-жылдан башталып «Коммунизм семафору» деген алгачкы ыры «Кызыл Кыргызстан» (азыркы «Кыргыз Туусу») гезитине басылган. Ошондон баштап анын ырлары, поэмалары республикалык, облустук гезит-журналдарда жарыяланып келген.

Т.Мияшевдин «Махабат менен коштошуу» аттуу повести экинчи жолу басылып, бул повестин Ош кыргыз драма театры сахналаштырган. Айрым чыгармалары орус тилине которулуп басылган.

Т.Мияшев 1959-жылы Кыргызстан Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

Үзүрлүү эмгеги үчүн «Эмгектеги каармандыгы үчүн» (1970) медалы менен сыйланып, «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмери» (1995) деген ардак наамга татыктуу болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тунгуч күү: Ырлар. – Б., 1966. – 152 б.
Танды тосуу: Ырлар жана поэмалар. – Б., 1967. – 60 б.
Махабат менен коштошуу: Повесть. – Б., 1968. – 68 б.
Комиссар: Даректүү повесть. – Б., 1969. – 100 б.
Керме-Тоо: Ырлар жана поэмалар. – Б., 1971. – 88 б.
Дарыя күүсү: Ырлар жана поэма. – Б., 1980. – 104 б.
Өлбөстүккө таазим: Повесттер. – Б., 1982. – 316 б.
Алтын аймак: Ырлар жана поэма. – Б., 1984. – 72 б.
Аталар жолу: Даректүү повесть. – Б., 1987. – 199 б.
Ак-Буура ыры: Ырлар. – Ош, 1995. – 176 б.
Генерал: Даректүү баян. – Ош, 1998. – 192 б.
Махабат менен коштошуу: Повесть. – Кант, 1993. – 96 б.
Баарыбыздын атабыз: Даректүү повесть. – Ош, 1998. – 200 б.

Орус тилинде

Поклон бессмертию: – Москва, 1987. – 480 с.

МОЛДОБАЕВ
ТУРГУНАЛЫ

Акын Тургуналы Молдобаев Аксы районунда 1934-жылы туулган. 1952-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетине кирип, аны 1957-жылы бүтүп чыгат. 1957–1967-жж. Жалал-Абад облустук «Коммунизм туусу» гезитинин, «Кыргызстан пионери» гезитинин редакцияларында, Кыргыз телекөрсөтүүсүндө, 1967–1981-жж. «Кыргызстан маданияты» гезитинде адабият бөлүмүнүн башчысы, 1992–1993-жж. «Мурас», «Эл дүйнөсү» журналдарында бөлүм башчы, редактордун орун басары болуп иштеген. Т.Молдобаевдин чыгармачылыгы орто мектепте окуп жүргөндө башталып Ошондон тарта ырлары республикалык газета-журналдарда басыла баштайт. «Жайлоо» аттуу тунгуч китеби 1962-жылы жарык көргөн. Ал казак, өзбек, каракалпак, башкыр, якут акындарынын ырларын жана СССР элдеринин макал-лакаптарын кыргыз тилине которгон.

Т.Молдобаев 1966-жылдан СССР Жазуучулар союзунун, 1959-жылдан СССР Журналистер союзунун мүчөсү.

1995-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» деген наам алган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жайлоо. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1962. – 60 б.
Жүрөгүмдө Ала-Тоо. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 120 б.
Космостогу чыйырлар. – Ф.: Мектеп, 1966. – 94 б.
Куттуу мекен. – Ф.: Мектеп, 1970. – 80 б.
Туулган жерди сагынуу. – Ф.: Мектеп, 1973. – 84 б.
Замандашым сырдашым: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 76 б.
Күнстан: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1982. – 104 б.

Ой кербени: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 243 б.
 Калайыкка ылайык: Тандалган чыгармалар. – Б., 1999. – 526 б.
 Эл аман: Ырлар – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 119 б.
 Өлбөстүн үрөнү: Ырлар жыйнагы. – Ч.Ж.Ж., 1997. – 44 б.
 Калайыкка ылайык. Б., 2001. – 100 б.
 Ырдүйнө. Б., 2004. – 116 б.
 Ойкана. Б., 2006. – 132 б.

Орус тилинде

Первопутюк: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 73 с.
 Доброта: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1980. – 68 с.

КОТОРМОЛОРУ

Камбарова Н. Чабалексей. Аңгемелер жана повесттер. – Ф.: Мектеп, 1976. – 72 б.
 Суктануу: Боордош элдердин акындары Кыргызстан жөнүндө. – Ф.: Кыргызстан, 1981.
 Сөз берметтери: Дүйнө элдеринин макал-лакаптары. – Ф.: Кыргызстан, 1983.
 Кенч: (СССР элдеринин макалдары жана лакаптары). – Ф.: Мектеп, 1987. – 136 б.
 Церетели А. Жарганат: Жомоктор. – Ф.: Мектеп, 1987. – 20 б.
 Кенч. Орто-Азия элдеринин накылдары. – Ф.: Мектеп, 1989.
 Жусуп Баласагын. Накыл сөздөр. – Ф.: Жаштар басмасы, 1999. – 64 б.
 Ырыс алды ыгымак. Кыргызстан элдеринин накыл сөздөрү. – Б., 1999. – 48 б.
 Акыл берметтери. Түрк элдеринин накыл сөздөрү. – Б., 1998. – 52 б.
 Накыл кенчи. Дүйнө элдеринин накыл сөздөрү. – Б., 1999.
 Накыл китеп. Он китептен тандалма. – Б., 2000. – 80 б.

**МОЛДОКМАТОВ
 АБДЫКАЛЫЙ
 КОЖОМШУКУРОВИЧ**
 (1935–1977)

Акын, жазуучу Абдыкалый Молдокматов Жети-Өгүз районундагы Са-руу айылында 1935-жылы 21-майда туулган. 1960-жылы Москвадагы М.Горький атындагы Адабият институтун, 1966-жылы КПСС БКнын алдындагы Жогорку партиялык мектептин журналистика бөлүмүн бүтүргөн.

Эмгек жолун 1952-жылы колхозчу болуп иштөө менен баштап, 1960-жылдан «Ала-Тоо» журналында адабий кызматкер, 1962-жылдан «Комсомольская правда» гезитинин Кыргызстан боюнча өч кабарчысы, 1966-жылдан «Мугалимдер газетасынын» редакциясынын партиялык турмуш бөлүмүнүн башчысы, ал эми 1967-жылдан «Труд» гезитинин Кыргыстан боюнча өз кабарчысы болуп эмгектенген.

Биринчи поэтикалык жыйнагы «Тоо кызы» деген ат менен 1959-жылы басылып чыккан.

А.Молдокматовдун кээ бир чыгармалары украин, казак, өзбек, англис жана испан тилдерине которулган жана басылып чыккан.

1960-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы менен сыйланган. Кыргыз ССРинин Жогорку сотуна элдик заседатель болуп шайланган (1962–1965).

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тоо кызы: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 72 б.
 Жаш өмүр: Ырлар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 44 б.
 Жол: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1962. – 120 б.
 Сүйүүтөй: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 83 б.
 Жоогазын: Повесть, аңгемелер, очерктер. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 166 б.
 Жаш өспүрүм: Ырлар. – Фрунзе, 1960. – 43 б.

Орус тилинде

Здравствуй, большая земля: Стихи и поэмы. – М.: Мол. гвардия, 1962. – 103 с.

Цветок, умытый росой: Рассказы и очерки. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 163 с.

Лавина: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 156 с.

Шаги ввысь. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 24 с.

Разговор с сердцем: Стихи и поэмы. – Ф.: Мектеп, 1977. – 152 с.

МОМУНОВА
ГУЛСАЙРА

Акын Гулсайра Момунова Ленинполь районуна караштуу Кең-Арал айылында 1937-жылы 30-декабрда туулган. 1955-жылы 30-декабрда Талас шаарында орто мектепти, 1960-жылы В.В.Маяковский атындагы Кыргыз кыз-келиндер институтун бүтүргөн.

1961–1969-жж. «Советтик Кыргызстан» гезитинде кызматкер, 1971-жылдан «Кыргызстан» басмасында редактор, 1973–1993-жж. «Кыргызстан аялдары» журналында жооптуу катчы, башкы редактордун орунбасары, 1993-жылдан республикалык маанидеги персоналдык пенсияда.

Биринчи ырлар жыйнагы «Тилек» деген ат менен 1964-жылы жарык көргөн. Бир катар поэтикалык кыргыз тилиндеги жыйнактардын, эки орус тилине которулган жыйнактардын автору, бир топ жамааттык котормолордун авторлошу.

И.Жакановдун «Возвращенная песня» повестин кыргыз тилине которгон (1973). Очерктери, публицистикалык макалалары басылмаларга жарыяланып келет. Кээ бир ырларына музыка жазылган.

1996-жылы Туркияда өткөн Ата Мекенди даңктоо ырларынын эларалык конкурсунда «Боз үй» поэмасы «Куттуу апта» медалын жеңип алган.

1971-жылдан Жазуучулар союзунун, 1965-жылдан СССР Журналисттер союзунун мүчөсү.

Кыргыз ССРинин Жогорку Советинин Ардак Грамотасы менен сыйланган.

1987-жылдан «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» наамын алган. 2001-жылы «Эр Манас урпагы» медалы менен сыйланган, 2003-жылы «Түгөлбай Ата» адабий сыйлыгынын лауреаты болду.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Тилек: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 31 б.
Кыял чабыгы: Ырлар, поэма. – Ф.: Кыргызстан 1967. – 108 б.
Саябан: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1969. – 55 б.
Менин күнүм: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 100 б.
Жылаажын: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1976. – 187 б.
Өмүр бешигим: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1979. – 160 б.
Тереңдеги берметтер: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 112 б.
Ак марал: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1984. – 121 б.
Табаар белем: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 172 б.
Айдарым: Ырлар. – Б.: Адабият, 1991. – 176 б.
Ай-Ай: Ырлар. – Ф.: Адабият, 1991. – 12 б.
Жан дүйнө: Ырлар жана поэмалар. – Б.: Кыргызстан, 1994. – 351 б.
Кут дүйнө: Ырлар жана поэмалар. – Б.: Бийиктик, 2004. – 403 б.

Орус тилинде

- Признание в любви (сборник стихов разных авторов). – Ф.: Кыргызстан.
День рождения: Стихи и поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 92 с.
Улыбка: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 128 с.

КОТОРМОЛОРУ

- Жаканов И. Возвращенная песня: Повесть. 1973. – 304 б.
Ковусова Анна (Т. Байзаков менен бирге). – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 203 б.
Мухамед Икбал. Ырлар. – Б.: 2003. – 100 б.

МОМУНТАЕВА
АРЗЫКАН
КУМУШБЕКОВНА

Акын Арзыкан Момунтаева Талас районунун Кызыл-Жар айылында 1951-жылы туулган. 1970-жылы Караколдогу педагогикалык окуу жайына, 1977-жылы В.В.Маяковский атындагы кыз-келиндер институтунун мектеп жашына чейинки балдарды тарбиялоо факультетине кирген.

Эмгек жолу Кара-Суу орто мектебинде 1970-жылы баштаган, 1971–1972-жж. Тоң райондук элге билим берүү борборунда усулчу, 1972-жылы Ленинполь райондук № 1 балдар бакчасынын башчысы, 1975–1976-жж. Кыргызтелефильмде кенже редактор, 1977–1980-жж. Ленинполь райондук билим берүү бөлүмүндө инспектор-усулчу, 1980–1989-жж. Талас облустук билим берүү бөлүмүндө инспектор-усулчу, 1989–2000-жж. Талас райондук «Тайкүлүк» балдар бакчасынын башчысы, 2001-жылдан «Талас облусунун демократиялык жана граждандык коому үчүн» коалициясынын өкүлү. Ошондой эле «Кыргыз Руху» гезитинин өз кабарчысы.

А.Момунтаева мектепте окуп жүргөн кезинде эле чыгармаларын «Кыргызстан пионери» гезитинде жарыялай баштаган. Биринчи поэтикалык жыйнагы «Кыял» деген ат менен 1981-жылы басылып чыккан. Чыгармалары жаштар альманахтарында жана гезит-журналдарда жарыяланып келген.

1985-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

А.Момунтаева Эл агартуунун отличниги, ЛКЖС БКнын Ардак грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Кыял: Поэтикалык жыйнак. – Ф.: Мектеп, 1981.
Кадам: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1987. – 17 б.
Нарбек молдо баяны: Документалдуу китеп. – Б., 2001.
Саясат сабырдуулук саптарында: Ырлар. – Б., 2005.

МУКАШЕВА
РОЗА

Акын Роза Мукашева Тоң районундагы Бөкөнбаев айылында 1949-жылы 15-майда туулган. 1971-жылы Фрунзедеги политехникалык институттун технологиялык факультетин бүтүргөн. Ошол эле жылы Сокулук районундагы Киров кыштагында жашылча-жемиш иштетүүчү заводдо мастер, кийинки жылы Кыргыз Республикасынын Илимдер академиясынын органикалык химия институтунда кенже илимий кызматкер болуп иштейт. 1973–1981-жж. Мамтелерадио редактор, 1981-жылдан Кыргызстан Комсомолунун Борбордук Комитети уюштурган «Жаш толкун» адабий бирикменин адабий кеңешчиси болуп иштеген. 1990-жылдан Биринчи Май районунун социалдык коргоо Башкармасында социалдык кызматкер болуп иштеген.

Чыгармалары гезит-журналдарга 1968-жылдан баштап жарыяланган. Алгачкы ырлар жыйнагы «Жаштыгым менин – жашыл өрт» деген ат менен 1972-жылы жарыкка чыккан. Көптөгөн ырлары орус, казак тилдерине которулган.

1969-жылы жаштар арасындагы адабият жана искусство конкурсуна катышып поэзия боюнча I-даражадагы дипломго ээ болот. Ошол эле жылы Алма-Ата, Ташкент, шаарларында өткөн Бүткүл союздук жаштар поэзиясынын фестивалдарына катышып келген. 1975-жылы Москвада өткөн жаш акын-жазуучулардын Бүткүл союздук Кеңешмесине, 1986-жылы Орто Азия боюнча өткөн акын-жазуучу аялдардын Кеңешмесине катышкан.

1980-жылдан СССР Жазуучулар Союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жаштыгым менин – жашыл өрт: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1972. – 64 б.
Жылдызым: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 49 б.

Жаркын дарак: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1981. – 72 б.

Күн жыттуу өрөөн: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 76 б.

Көк жээк: Коллект. жыйнак: Каркыралар кайтканда. – Ф.: Кыргызстан, 1989.

Алыстаган ак дайралар: Ырлар жыйнагы. – Б. Шам. 1998. – 88 б.

**МУРАТАЛИЕВ
МУСА**

Жазуучу Муса Мураталиев Ат-Башы айылында 1942-жылы 15-февралда туулган. Мектепти бүтүргөндөн кийин геологиялык чалгындоодо металл ченегич, бетончу, электр ондогуч, гезитте адабий кызматкер болуп иштеген.

1970-жылы М.Горький атындагы адабият институтун ийгиликтүү бүтүрүп келгенден кийин «Советская Киргизия» гезитинде кабарчы, телекөрсөтүүдө, Жаңылык Басылмалар Агенттигинин (АПН) Кыргыз ССРи боюнча бөлүмүндө өз кабарчы болуп иштеген. 1974-жылдан М.Мураталиев СССР Жазуучулар союзунда кыргыз адабияты боюнча кеңешчиси болгон.

М.Мураталиев бир топ прозалык жыйнактардын автору болуп эсептелет. Жазуучунун кээ бир чыгармалары француз, немис, поляк, литва, латыш, фарс ж.б. тилдерге которулган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Табышмактар. – Ф. Мектеп, 1968. – 24 б.
Түшкө жуук: Повесть, аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1970. – 64 б.
Токой: Повесттер жана новеллалар. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 119 б.
Көктөм: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1977. – 212 б.
Сары кар: Повесттер жана роман. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 220 б.
Май айынын күкүгү: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 224 б.
Караан: Повесттер. – Ф.: Мектеп, 1983. – 172 б.
Мусакундун өмүрү: Роман-повесть – Ф.: Адабият, 1990. – 448 б.

Орус тилинде

- Ближе к полудню: Рассказы. – М.: Дет. лит., 1973. – 47 с.
Две жизни: Повести и рассказы. – М.: Сов. писатель, 1978. – 64 с.
Желтый снег: Роман, повесть, рассказы. – М.: Мол. Гвардия, 1982. – 304 с.
Теплота: Рассказы. – М.: Дет. лит., 1982. – 64 с.
Молодой Тынар: Повести, рассказы – Ф.: Мектеп, 1986. – 168 с.

**МУСУЛМАНКУЛОВ
МОЛДОБАСАН**
(1883–1961)

Төкмө акын, манасчы Молдобасан Мусулманкулов Ак-Талаа районундагы Терек айылында 1883-жылы туулган. Он жети жашынан уйкаштырып ыр чыгарып, өзүнүн ырларын аткара баштаган. Жетилген курагында кенже эпостордун айтып, кийин манасчы катарында таанымал болгон.

Отузунчу жылдардын башында М.Мусулманкулов «Салтанат» поэма-сын жаратат.

1932-жылы аны Нарын радиосуна ырчы катарында чакырышкан, 1933-жылы Кыргыз драма театрына ырчы катары кабыл алышкан, ал эми 1936–1952-жж. Токтогул Сатылганов атындагы Кыргыз мамлекеттик филармониясында ырчы болгон.

1922-жылы фольклор жыйноочу К.Мифтаков Молдобасан Мусулманкуловдун айтуусу боюнча «Курманбек», «Жаныш-Байыш» кенже эпостору «Манас» үчилтигинен «Семетейди» айтуусу, 1926-жылы «Эски кошоктор», 1930-жылы «Салтанат» дастаны жазылып алынган. 1935–1936-жж. «Асан жана Күлбара», «Баатыр-Осмон», «Акылдуу кыз жана каардуу хан» сыяктуу кыргыз эл жомокторунун классикалык үлгүлөрү катарында эсептелген чыгармалар жазылган. М.Мусулманкуловдун айтуусу боюнча макал, ылакап, легенда, байыркы замандан калган жомоктор жазылып алынган. «Ыр жыйнак» деген ат менен 1962-жылы чыккан китептеги көптөгөн оригиналдуу чыгармалардын автору.

Кыргыз АССРинин Эл артисти (1935-ж.).

1939–1958-жж. Москвада өткөн кыргыз адабиятынын жана искусство-сунун он күндүгүнүн катышуучусу.

1947-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

«Эмгек Кызыл Туу», эки жолку «Ардак белгиси» ордендери, «Эмгектеги каармандыгы үчүн», «1941–1945-жж. Улуу Ата Мекендик согуштагы жеңиши үчүн» медалдары, Кыргыз ССР ЖСнын Ардак грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 55 б.

Молдобасан: Ырлар жана дастан. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 163 б.

**МҮЛКҮБАТОВ
ТОКТОБАЙ**

Жазуучу Токтобай Мүлкүбатов Токтогул районуна караштуу Кызыл-Суу айылында 1946-жылы 29-декабрда туулган. 1974-жылы СССРдин 50 жылдыгы атындагы КМУнун тарых факультетин бүтүргөн.

Эмгек ишмердүүлүгүн 1966-жылы Токтогул көчүп жүрүүчү механизацияланган колоннада жыгач уста болуп иштөөдөн баштаган, ошол эле мезгилде райондук «Учкун» гезити менен кызматташ болгон. 1974-жылдан «Советтик Кыргызстан» гезитинде кабарчы, 1981–1985-жж. бөлүм башчы болгон. 1977–1981-жж. «Ленинчил жаш» гезитинде редактордун орунбасары, 1985-жылдан Кыргыз ССРинин Мамбаскомунда басмаларды башкаруу начальниги болгон. 1986-жылдан Кыргызстан Жазуучулар Союзунун башкармалыгында чыгармачыл жаштар менен иштөө боюнча адабий консультант болуп эмгектенет. 1987–1990-жж. «Кыргызстан пионери» гезитинин башкы редактору, 1990–2000-жж. «Кыргыз – Эл» коомунун башкармасы, 2000-жылдан Борбордук Азия Адабият Академиясынын Президенти.

Чыгармалары басма-сөздө 1967-жылдан жарыяланып келет. Аңгемелер жана новеллалар жыйнагынын автору. Кыргыз элинин тарыхына, маданиятына тиешелүү очерктери, публицистикалык макалалары менен басмасөз беттеринде үзбөй жарыяланып келет.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Биз эрте жетилдик: Новеллалар. – Ф.: Мектеп, 1978. – 39 б.

Ат жалын тарткандар: Повесттер, аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 176 б.

Багымдат: Аңгеме. – Ф.: 1981.

КОТОРМОЛОРУ

Ислам (шарияты). – Стамбул, 1994. – 209 б.

Гумилев Л.Н. Этногенез жана жердин био-чөйрөсү. – Б.: Кыргызстан-Сорос фонду, 1999. – 597 б.

**НАМАТБАЕВ
САГЫН**
(1933–2001)

Жазуучу, котормочу, коомдук ишмер Сагын Наматбаев Москва районундагы Чоң-Арык кыштагында 1933-жылы 15-мартта туулган.

1948-жылы айылдагы жети жылдык мектепти, 1951-жылы Бишкектеги айтылуу № 5 орто мектепти аяктаган соң Кыргыз мамлекеттик университетинин тарых факультетине кирет.

Эмгек жолун Ош шаарындагы кыргыз орто мектебинде мугалим болуп иштөө менен баштаган.

С.Наматбаевдин алгачкы макалалары, ырлары 1949-жылдан тартып республикалык, облустук гезит, журналдарга чыга баштайт.

1965-жылы «Эки дүйнө – эки жаштык» деген алгачкы китебин жарык көргөн.

Ал В.Шукшиндин, каракалпак эл жазуучусу Т.Кайипбергеновдун, азербайжан Р.Ибрагимбековдун, Ю.Боревдин китептерин жана дүйнөлүк адабияттан Гарсиа Маркестин, Конан Дойлдун, Агата Кристинин, Абрахам Мэриптин, Гарольд Роббинстин реалисттик жана укмуштуу окуялуу чыгармаларын кыргызчага которгон.

С.Наматбаев коомдук жана жетекчи кызматтарда иштеп, 1958-жылы мектеп мугалиминен комсомолдун Ош обкомунун лекторлор тобуна башчы болуп дайындалган, кийин обкомдун катчысы, 1961–1968-жж. республикабыздын комсомолунун Борбордук Комитетинин катчысы, биринчи катчысы болуп шайланган.

1968–1972-жж. Кыргызстан КП БКнын партиялык иштерди уюштуруу бөлүмүнүн башчысынын орунбасары, партиянын Ысык-Көл облустук комитетинин катчысы, 1972–1984-жж. республикалык ички иштер министринин орунбасары, В.И.Лениндин чыгармаларын кыргызча чыгаруу боюнча Башкы редакциянын жооптуу катчысы, 1985-жылы «Кыргыз маданияты» жумалыгынын башкы редактору, 1988-жылдан «Мектеп» басмасынын директору болуп иштеген.

1964-жылдан Журналисттер союзуна, 1985-жылдан Жазуучулар союзуна мүчө.

Ички иштер кызматынын полковниги (1976), Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер (1993), Билим берүүнүн отличниги (1993).

Анын көп жылдык эмгегинин үзүрү эки Ардак белгиси ордени, көптөгөн медалдар, Ардак грамоталар менен белгиленген. Учурунда СССР Жогорку Советинин депутаты, облустук жана райондук Советтердин депутаты болуп шайланган.

Өмүрүнүн акыркы жылдары жана күндөрүндө кыргыз милициясынын энциклопедиясын, музейин түзүп, ардагерлер советин жетектеген.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Эки дүйнө – эки жаштык. – Ф.: Мектеп, 1965. – 156 б.

Укмуштар өлкөсүндө 22 күн: Очерк. – Ф.: Мектеп, 1969.

Унутулгус жолугушуулар: Жол очерктери. – Ф., 60 б.

Ишеничти актап: Кыргыз милициясынын тарыхынын баракчаларынан (1917–1983). – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 136 б.

Орус тилинде

Оправдывая доверие. – Ф.: Кыргызстан, 1989. – 150 с.

КОТОРМОЛОРУ

Шукшин В. Кызыл калина: Аңгемелер, киноповесть – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 180 с.

Шукшин В. Тандалган аңгемелер жана киноповесть – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 460 с.

Игорь жортуулунан баян: – Ф.: Мектеп, 1986. – 32 б.

Тишков А. В. Дзержинский. – Ф.: Мектеп, 1987. – 368 с.

СССР тарыхы: Орто мектептин 11-классы үчүн окуу китеби / Которгон/ Наматбаев С. – Б.: Мектеп. – 221 б.

**НИКИТЕНКО
АЛЕКСАНДР
ИВАНОВИЧ**

Акын, котормочу Никитенко Александр Иванович Душанбе шаарында 1948-жылы 5-апрелде туулган. 1951-жылдан Кыргызстанда жашайт. 1971-жылы КМУнун филология факультетин бүтүргөн.

Эмгек жолун 1971-жылы Кыргыз ИТТИде иштөө менен баштаган. 1973-жылы Фрунзе бургу заводунда жумушчу, 1977-жылдан Кыргыз ССРинин Мамбасмакомунда редактор, «Литературный Киргизстан» журналында адабий кызматкер, жооптуу катчы, 1997–2001-жж. «Вечерний Бишкек» гезитинде кабарчы, 2001–2008-ж. «МСН» гезитинде редактордун орунбасары болуп иштейт. Биринчи ырлар жыйнагы 1979-жылы «Подсолнух» деген ат менен жарык көргөн. А.Никитенко А.Рыскулов, Э.Эрматов, А.Осмонов, А.Дегембаева, Р.Рыскулов, М.Ааматов сыяктуу бир катар кыргыз акындарынын чыгармаларын орус тилине которгон.

1983-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Кыргызстан ЛЮКС БКнын Ардак грамоталары жана Кыргыз Республикасынын Ардак Грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН ЧЫГАРМАЛАРЫ

Орус тилинде

Подсолнух: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1979. – 100 с.

Перевал. Молодая поэзия Киргизстана /Сост. А.Джакшылыков и Б.Сарыгулов/ –

Ф.: Кыргызстан, 1980. – 168 с. (Р.Горбачева, А.Зайцев, С.Луговая, А.Никитенко и др.)

Свет в судьбе: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 108 с.

Раздолье: – Ф.: Мектеп, 1984. – 72 с.

Высь: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 96 с.

Третий раунд. – Ф.: Адабият, 1991. – 144 с.

Некто я: Стихотворения, палиндромы. – Б.: Просвещение, 2005. – 370 с.

Переворачиваю мир: Палиндромы. – Б.: Просвещение, 2006. – 223 с.

Зимняя радуга: Стихотворения, поэма, литературные пародии. – Б.: Просвещение, 2006. – 232 с.

Пульсар: Книга избранного. Стихотворения, палиндромы. – Б.: Просвещение, 2007. – 690 с.

Десятая книга: Стихотворения, палиндромы. – Б.: Салам, 2008. – 241 с.

КОТОРМОЛОРУ

Рыскулов А. Колеса и кони. Стихи и поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1989. – 160 с.

Асаналиев Б. Край в котором я живу. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 90 с.

Арыков Т. Четыре времени сердца. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 76 с.

Шамшиев Т. Слово о панфиловцах: Стихотворения, поэмы /Пер.с кирг.

А.Никитенко, М.Ронкина, Ю.Смышляева. – Ф.: Мектеп, 1981. – 96 с.

Абдыкадырова С. Зеленый мир. – Ф.: Мектеп, 1982. – 83 с.

Бекниязов Ж. Зимний лес: Стихи /Пер.с кирг.Ю.Кушака, А.Никитенко, В.Семенова, Н.Пустынникова. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 76 с.

Осмонов А. Отчий край. – Ф.: Мектеп. 1987. – 254 с.

Даникеев О. Юный Кутуйан: Роман. Повести. Рассказ /Пер.с кирг.

Л.Лебедевой, А.Никитенко, В.Кузьменко. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 368 с.

Гапаров М. У нас в Арсланбобе: Стихи /Пер.с кирг. А. Никитенко/ – Ф.: Адабият, 1989. – 19 с.

Рыскулов Р. Солнечный азарт. – Ф.: Адабият, 1990. – 108 с.

**НУРМАНБЕТОВ
ТЫНЧТЫКБЕК
АСАНКУЛОВИЧ**

Акын Тынчтыкбек Нурманбетов Таш-Көмүр шаарында 1953-жылы 10-мартта туулган. Орто мектепти бүтүргөндөн кийин эмгек жолун Токтогул ГЭСинде куруучу болуп иштөөдөн баштаган. 1976-жылы КМУну бүтүрүп, Чита облусунда Советтик Армияда кызмат өтөгөн. Андан кийин «Ленинчил жаш» гезитинде кабарчы, улук кабарчы, 1980–1986-жж. «Мугалимдер газетасында» бөлүм башчы, 1987-жылдан «Кырчын» (мурдагы «Жаш ленинчи») журналында башкы редактор болуп иштейт.

Улуттук журналистиканы өнүктүрүүдө сиңирген эмгеги үчүн 1993-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» деген ардак наам ыйгарылып, педагогикадагы алдыңкы ыкмаларды кеңири жайылткандыгы үчүн «Кыргыз Республикасынын эл агартуусунун отличниги» наамына татыктуу болгон.

Т.Нурманбетовдун алгачкы «Мекен мээри» ырлар жыйнагы 1985-жылы жарык көргөн. «Эне тилим» аттуу ыры «Кыргыз акын-жазуучулары – балдарга» хрестоматиясына киргизилген.

1980-жылдан Журналисттер союзунун жана 1988-жылдан Кыргыз Республикасынын Жазуучулар союзунун мүчөсү.

1988-жылы Кыргыз Республикасынын ЛКЖС БКнын мүчөсү болуп шайланган. 2007-жылы Кыргыз Республикасынын Маданият жана маалымат министрлигинин «Маданияттын мыкты кызматкери» төшбелгиси менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Мекен мээри : Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 52 б.

Эл деми: Ырлар. – Ф.: Адабият, 1990. – 77 б.

Таш-Көмүр табы: Ырлар. – Б.: Техник, 2002 – 150 б.

**НУСУПОВ
ЧОЛПОНБАЙ
ТОКБАЕВИЧ**

Жазуучу жана илимпоз Чолпонбай Нусупов Фрунзе шаарында 1957-жылдын 22-августунда туулган. 1979-жылы С.М.Киров атындагы Казак Мамлекеттик университетинин философиялык-экономикалык факультетин бүтүргөн.

Эмгек жолун 1979-жылы КМУда диалектикалык материализм кафедрасында окутуучу болуп иштөө менен баштаган. 1980-жылы Москва Мамлекеттик университетинин философия факультетинин аспирантурасынын күндүзгү бөлүмүнө кирген. 1983-жылы философия илимдеринин кандидаттыгына диссертациясын жактап, КМУнун философия кафедрасында иштеген. 2002-жылы философия илимдеринин доктордук диссертациясын жактаган.

Азыркы мезгилге чейин КМУУнун коомдук илимдер институтунда профессор болуп эмгектенүүдө.

Ч.Нусуповдун адабий ишмердүүлүгү 1975-жылы республикалык басмасөздө жана журналдарда чыгармалары жарыялануу менен башталган. Орус тилинде жазат.

1984-жылдан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Ч.Нусупов тарабынан маданият теориясынын философиялары боюнча 10 монография, 25тен ашык брошюралар жазылган жана басылып чыккан.

Ч.Нусупов «Кыргыз Республикасынын Эл агартуунун отличниги».

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тик ашуулар: Повесттер, аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 249 б.

Орус тилинде

- Крутые перевалы: Повесть и рассказы. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 172 с.
- Там, где курганы: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1981. – 88 с.
- Цена легкого счастья: Пьеса. – 1982.
- Развитие В.И. Лениным марксистского учения о пролетарской идеологии в философских трудах до октябрьского периода. – Ф.: Илим, 1984. – 172 с.
- Смятение чувств: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 168 с.
- Смятение чувств: Повесть. – М.: Мол. гвардия, 1984. – 236 с.
- Возникновение рунической письменности как основа духовной культуры кыргызского общества. – Б., 1997. – 8 с.
- Национальная идеология и современность. – Б.: Дастан, 1997. – 278 с.
- Проблема национальных отношений в творчестве акына-просветителя Токтогула. – Б., 1997. – 10 с.
- Роль национальной идеологии в регулировании рыночных отношений. – Б., 1997. – 12 с.
- Связь между формальным и неформальным обучением в гражданском обществе Кыргызстана. – Б., 1997. – 11 с.
- Философское учение Платона. – Б., 1997. – 20 с.
- Национальная идеология в системе национальных отношений. – Б., 1997. – 13 с.
- Диалектические единства национального самосознания и национальной культуры. – Б., 1998. – 20 с.
- Идеологические аспекты самоопределения национальностей в системе государства, общества и национально-культурных объединений. – Б., 1998. – 48 с.
- Философское понимание связи универсальной культуры в условиях современности. – Б., 1998. – 18 с.
- Идеологические принципы регулирования различными формами собственности в условиях рыночной экономики Кыргызстана. – Б., 1998. – 16 с.
- Ценностные ориентиры национальной идеологии в демократическом обустройстве общественных отношений в Кыргызстане. – Б., 1998. – 16 с.
- Философское решение проблемы о месте и роле субъекта в системе земельных отношений в Кыргызском государстве. – Б., 1998. – 24 с.
- Идеологические истоки религиозных процессов в современном мире. – Б., 1999. – 48 с.
- Идеологические проблемы войны и мира. – Б.: Илим, 1999. – 46 с.

Кыргызы Евразии и тюркоязычные народы позднего средневековья. – Б., 1999. – 136 с.

Политико-исторические проблемы генезиса идеологии, государственности и культуры кыргызского народа. – Б., 2000. – 296 с.

Национальная идеология, государство и гражданское общество. – Б., 2001. – 286 с.

Истоки кыргызской государственности и Евразия. – Б., 2003. – 163 с.

Философско-культурологические аспекты национального самосознания. – Б., 2005. – 155 с.

Философия национального нигилизма, языковая политика и культура. В 2-х частях. – Ч.I. – Б.: Илим, 2006. – 124 с.

Философия национального нигилизма, языковая политика и культура. В 2-х частях. – Ч.II. – Б.: Илим, 2007. – 119 с.

Философско – культурологические аспекты национальных и языковых отношений в суверенном Кыргызстане. – Б., 2008. – 132 с.

**ОЗМИТЕЛЬ
ЕВГЕНИЙ
КУЗЬМИЧ
(1926–1994)**

Сынчы, адабиятчы Евгений Кузьмич Озмитель Алма-Ата шаарында 1926-жылы туулган. 1952-жылы КМУнун филология факультетин бүтүрүп, билим алуусун аспирантурада уланткан. 1957-жылы кандидаттык диссертация жактаган, 1972-жылы филология илимдеринин доктору болгон.

1955-жылдан СССРдин 50 жылдыгы атындагы КМУда окутуучу, орус жана чет өлкөлүк адабияттар кафедрасынын башчысы, орус адабиятынын теориясы жана тарыхы кафедрасынын профессору, 1981-жылдан Фрунзедеги орус тили жана адабияты педагогикалык институтунда (ПРИЯЛ) адабият теориясы кафедрасынын башчысы, илимий иштер боюнча ректордун жардамчысы (проректор) болуп иштеген.

Анын ырлары, очерктери аскердик гезиттерде жарыяланып турган. Сынчы-адабиятчы катарында 1952-жылдан баштап чыга баштаган. Бир катар монографиялардын, адабият таануу жана адабий-сын мүнөзүндөгү брошюралардын, илимий жана публицистикалык макалалардын автору, кыргыз мектептеринин 10-класстары үчүн орус совет адабияты боюнча окуу китебинин авторлошу.

Кыргыз ССРинин эмгек сиңирген мугалими (1979-ж.).

1975-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

«Кызыл Жылдыз», «III даражадагы Даңк» ордендери, «Каармандыгы үчүн», «1941–1945-жылдары Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендиги үчүн», «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «Эмгек ветераны» ж.б. медалдар менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Проблемы сатирической обработки образов в поэме Н.В.Гоголя «Мертвые души»: Сб. науч. раб. – Вып. 3. – Ф., 1954. – с. 77–97.

Красный Дьявол: Из истории советской сатирической журналистики. – Ф.: КГУ, 1960. – 93 с.

Классики советской сатиры. – Ф.: КГУ, 1962. – 46 с.

Русская советская литература: Учебник X–XI классов киргизской школы. – Ф., 1963. – 331 с. (в соавторстве с М.П.Рудовым)

Советская сатира. Семинарий. Пособие для студентов. – М.: Просвещение, 1964. – 260 с.

Революционная сатира Октября. – Ф.: Мектеп, 1966. – 267 с.

Литература горного края: Сборник статей. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 136 с.

Теория революционной сатиры: Исторический очерк. – Ф.: Мектеп, 1971. – 111 с.

О сатире и юморе: Пособие для учителей. – Л.: Просвещение, 1973. – 192 с.

Киргизская литература и современный литературный процесс. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 132 с.

Киргизская литература и общесоюзный литературный процесс. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 148 с.

Современность – источник поисков, новаторства, мастерства: Из опыта литературы наших дней. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 214 с.

Взаимосвязи и взаимодействия художественных культур народов ССР и Киргизской литературы: Тезисы, докл. и сообщения респ. науч. конф. – Фрунзе, 20–22-сент. 1978. – Ф., 1978.

Наследие классики и киргизская литература. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 256 с.

Жанрово-стилевое своеобразие многонациональной советской литературы. – Ф., 1980.

Обновленная суть национальной поэзии. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 188 с.

Теория литературы: Пособие для студентов национальных педвузов. – Ф.: Мектеп, 1986. – 172 с.

Введение в литературоведение: Программа для национальных педвузов. – Л.: Просвещение, 1987. – 25 с.

Мир современника: Повесть. – Литературный Кыргызстан. 1987. № 2. – с. 3–20.

Краткий учебный словарь литературоведческих понятий. – Ф.: 1986. – 20 с.

Русская советская литература: Учебник для 11 класса киргизской школы. – Ф.: Мектеп, 1989. – 333 с.

Введение в литературоведение. Тесты для самостоятельной работы студентов. – Ф.: Мектеп, 1990. – 45 с.

Зрелость национальной литературы. Достижения. Проблемы. Перспективы. – Ф.: Адабият, 1990. – 237 с.

Человек и литература в меняющемся мире. – Бишкек, 1992. – 302 с.

**ОРОЗАЛИЕВ
БЕКПО
(1923–1987)**

Котормочу жана жазуучу Бекпо Орозалиев 1923-жылы Пржевальск районундагы Зындан айылында туулган. 1937-жылы Түп районундагы айыл чарба техникумунда окуган. 1941–1942-жж. техникумдун алдындагы жети жылдык мектепте мугалим болуп иштеп, 1942-жылы Советтик Армиянын катарына чакырылат.

Б.Орозалиев Улуу Ата-Мекендик согуштун катышуучусу. Адегенде ротанын старшинасы, андан соң ротанын командиринин саясий жактан орунбасары катары Дон жана Сталинград фронтторунун аскерлеринин курамында Сталинград алдындагы, Курскидеги салгылашууларга катышкан.

1943–1945-жж. Харьковдун авиациялык окуу жайында угуучу болот. 1946-жылдын башында жогорку офицердик авиациялык мектепке угуучулардын командири болуп которулуп, 1946-жылы июль айында аскерден демобилизацияланат.

1946–1948-жж. Түп районундагы Күрмөнтү орто мектебинде мугалим, комсомолдун Пржевальск шаардык комитетинин биринчи катчысы, 1949-жылы «Ленинчил жаш» гезитинин редакциясында бөлүм башчы, 1952–1955-жж. «Жаш ленинчи» журналында жооптуу катчы, 1955–1958-жж. партиялык мектепте окуп, 1958–1961-жж. республиканын радио комитетинде улук редактор, башкы редактор, Кыргыз ССР Министрлер Советинин Басма, полиграфия жана китеп соода иштери боюнча Мамлекеттик комитетинде бөлүм башчы болуп иштейт.

Б.Орозалиев адабият майданына элүүнчү жылдардын ортосунда келген. «Жолугушуу» деген алгачкы китеби 1956-жылы жарык көргөн. Л.Кассиль менен М.Полянскийдин, поляк жазуучусу А.Багдайдын, индиялык жазуучу К.Чандрдын, М.Колесниковдун ж. б. чыгармаларын которгон.

1959-жылдан СССР Журналисттер союзунун, 1971-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Б.Орозалиев «Кызыл Туу» ордени, «Сталинградды коргогондору үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңип

чыккандыгы үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Каарман эмгеги үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Атамекендик согуштун жеңиштүү аяктаганына XX жыл», «СССРдин куралдуу күчтөрүнө 50 жыл», «1941–1945-жылдардагы согуштун жеңишине 25 жыл» медалдары жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жолугушуу. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас. – 1956. – 70 б.

Намыс. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 20 б.

Капар, Жапар жана өчүргүч. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1962. – 20 б.

КОТОРМОЛОРУ

Иманжаков М. Бала менен аңгемелешүү. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 55 б.

Кассиль Л., Полянский М. Кенже уулдун көчөсү. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1955. – 574 б.

Нечволодова Н., Резниченко Л. Лениндин өспүрүм кези. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958. – 262 б.

Нечволодова Н., Резниченко Лениндин өспүрүм кези. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 194 б.

Суреев П. Серебрянканын жээгинде. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1964. – 120 б.

Антонов С. Чечүүчү мезгил. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1964. – 194 б.

Багдай А. Биринчи таймда 0:1. – Ф.: Мектеп, 1965. – 227 б.

Воскресенская З. Эненин жүрөгү. – Ф.: Мектеп, 1967. – 258 б.

Продев С. Даанышман жазы. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 340 б.

Воскресенская З. Таң алдында. – Ф.: Мектеп, 1969. – 189 б.

Кришан Чандр. Жеңилүү. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 132 б.

Колесников М. Шамалдын баары бетке урат. – Ф.: Мектеп, 1971. – 330 б.

Колесников М. Бороонду бет алып. – Ф.: Мектеп, 1973. – 387 б.

Эдил ыргактары. – Ф.: Кыргызстан, 1973. (Коллектив).

ОРОЗБАЕВ
ОЛЖОБАЙ
(1920–2005)

Жазуучу, котормочу Олжобай Орозбаев Ысык-Көл районунун Темир айылында 1920-жылы туулган.

1932-жылы Борбордук педагогикалык техникумдун даярдоо бөлүмүндө окуйт. 1937–1939-жж. Фрунзе шаарындагы А.С.Пушкин атындагы №5 кыргыз орто мектебинде башталгыч класстардын мугалими болуп иштейт.

О.Орозбаев 1939-жылдын декабрында Советтик Армияга чакырылып, Грозный шаарындагы аскер окуу жайынын кыскартылган курсун 1941-жылдын июнь айында, Улуу Ата Мекендик согуш башталардын алдында бүтүрүп, Батыш Украинадагы аскер бирикмелеринин биринде кызмат өтөөгө жиберилип, 1941-жылдын 22-июнунан минометтук взводдун командирлигинин ролунда айыгышкан салгылаштарга катышат.

1941-жылдын 15-сентябрында Украинанын Полтава облусундагы Великая Багачка кыштагы үчүн болгон урушта катуу жарадар болот.

1944-жылдын апрелинде О.Орозбаев оор жараатта майыптыгы боюнча туулуп өскөн жерине кайтып келип, 1947-жылдын сентябрына чейин Ысык-Көл райондук Аткаруу комитетинин аппаратында Райпландын төрагасы, андан кийин Аткаруу комитетинин жооптуу катчысы болуп иштейт.

1947–1953-жж. республикалык радиокомитетте редактор болуп иштейт.

1955-жылдын сентябрында Республиканын Жазуучулар союзуна мүчө болгон. 1955–1958-жж. Жазуучулар союзунун көркөм котормо боюнча консультанты, 1958–1965-ж. «Ала-Тоо» журналынын жооптуу катчысы, журналдын башкы редакторунун милдетин аткаруучу. 1966–1967-жж. «Кыргызстан» басмасында редактор болуп иштеген.

О.Орозбаевдин котормочулук ишмердиги 1937–1939-жж. башталган. Аркадий Гайдардын, Н.Лесковдун көркөм чыгармаларын, англиянын акыны Джорж Гордон Байрондун «Шильондук туткун» аттуу поэмасын которгон.

О.Орозбаев француз жазуучусу Ромен Ролландын «Кола Брюньон» аттуу романынын котормосу үчүн эң мыкты көркөм котормо боюнча республикалык конкурстун сыйлыгына татыктуу болгон.

О.Орозбаев кыргыз жазуучуларынын чыгармаларын орус тилине которууга өз үлүшүн кошуп, Т.Сыдыкбековдун «Тоо арасында» романын которгон.

«Манас» эпосунун орусча-кыргызча чыгарылган академиялык 4 томдугунун негизги эпизоддорунун сапма-сап котормолору да Олжобай Орозбаевге таандык.

О.Орозбаевдин 1974-жылы «Кыл көпүрө» аттуу биринчи повести жарык көргөн. Ал орус тилине которулуп, Москвадан «Советский писатель» басмасынан басылып чыккан. Бул повести үчүн автор 1984-жылы Бүткүл союздук Александр Фадеев атындагы сыйлыктын лауреаты болуп, күмүш медаль менен сыйланган.

Согуш майданындагы жана чыгармачылык иштериндеги сиңирген эмгеги үчүн Олжобай Орозбаев «Биринчи даражадагы Улуу Ата Мекендик согуш» ордени, «Каармандык үчүн», «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн» медалдары, Кыргыз Республикасынын Жогорку Советинин Ардак грамоталары менен сыйланган. 1981-жылы ага «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмери» деген наам ыйгарылган.

Ал эми 1995-жылы О.Орозбаевге «Кыргыз Республикасынын Эл жазуучусу» деген ардактуу наам берилген.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кыл көпүрө: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 236 б.

Күдөр: Повесттер. – Ф.: Адабият, 1991. – 368 б.

Орус тилинде

Мост, как волосок: Повесть. – М.: Сов. писатель, 1979. – 191 с.

КОТОРМОЛОРУ

Лесков Н. С. Кароолдогу киши: Рассказ. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 27 б.

Гоголь Н.В. Шинель. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 92 с.

Полевой Б.Н. Чыныгы адам жөнүндө повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 375 б.

Гоголь Н. В. Тарас Бульба: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 184 б.

Роллан Ромен. Кола Брюньон. «Эсил кайран али тирүү». – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 232 б.

Лацис В. Жаңы жээкке: Роман. – Ф.: Киргизгосиздат, 1957. – 754 б.

Байрон Ж. Шильондук туткун. – Ф.: Киргизгосиздат, 1960. – 14 б.

Гайдар А. Ысык таш. – Ф.: Киргизгосиздат, 1962. – 7 б.

Леонов Л. Селсаяк. – Ф.: Киргизгосиздат, 1962. – 14 б.

Островский Н. Болот кантип курчуду: Роман. – Ф.: Мектеп, 1967. – 452 б.

Герцен А. И. Сааттуу сагызган: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 48 б.

Быков В. Үчүнчү ракета: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 186 б.

Полевой Б. Чыныгы адам жөнүндө повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 358 б.

Островский Н. Болот кантип курчуду. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 472 б.

Герцен А. И. Сааттуу сагызган: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 45 б.

Шолохов М. Тынч Дон 1-к. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 443 б.

Островский Н. Болот кантип курчуду. – Ф.: Мектеп, 1979. – 472 б.

Шолохов М. Тынч Дон. – Ф.: Кыргызстан, 1980.

2-к. – 448 б.

3-к. – 464 б.

Герцен А. И. Сааттуу сагызган: Повесть – Ф.: Мектеп, 1982. – 40 б.

Гоголь Н. В. Тарас Бульба: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1983. – 160 б.

Полевой Б. Чыныгы адам жөнүндө повесть. – Ф.: Мектеп, 1985. – 326 б.

Островский Н. Болот кантип курчуду: Роман. – Ф.: Мектеп, 1987. – 464 б.

Гайдар А.П. Төртүнчү блиндаж. – Фрунзе – Казань, Кыргызмамбас, 1939. – 28 б.

Рыбак Натан. Переяслав радасы: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 192 б.

Сатым Улуг-Заде. Гүлдөгөн жер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 360 б.

Гоголь Н.В. Повесттер /Котор.: О.Орозбаев, С.Бектурсунов. – Ф.: Мектеп, 1976. – 103 б.

Гоголь Н.В. Ангемелер /Котор.: О.Орозбаев, З.Бектенов. – Ф.: Мектеп, 1978. – 120 б.

**ОРОКЧИЕВ
ТЕНТИ**

Акын, котормочу жана радиожурналист Тенти Орокчу уулу Тоң районуна караштуу Көк-Сай айылында 1938-жылдын 8-сентябрында туулган. 1963-жылы Караколдогу педагогикалык институтту аяктап, 1963–1965-жж. Кочкор районундагы мектептерде мугалим, 1965–1969-жж. «Мугалимдер газетасында» 1969–1973-жж. Кыргыз Совет Энциклопедиясында (КСЭ) илимий редактор, 1974–2002-жж. Кыргыз Республикасынын телерадиокomiteтинде иштеген.

Т.Орокчу уулунун 1978-жылы «Мекенимди даңктаймын» деп аталган алгачкы ырлар жыйнагы жарык көргөн. Казак жазуучусу А.Шымбатыровдун «Ак-Сай жайлоосунда» деп аталган повесть жана аңгемелер жыйнагын казак тилинен которгон. 1991-жылы радиожурналист Тенти Орокчу уулунун кыргыздын акын, жазуучулары менен өткөзгөн радиомаяктери өзүнчө том болуп жарыкка чыккан. Т.Орокчу уулунун кыргыз радиосунун «Казына» чыгармачылык өндүрүштүк бирикмесиндеги эмгек жолунда очерктер, радиоочерктер, радиокомпозициялар, радиоэсселер жана бир, бир жарм саатка созулган радиомаяктери 3500гө жакын уктуруулар даярдалган. Алардын 300 саатка жакыны Улуттук телерадиокорпорация менен Мамлекеттик архивдин алтын фондунда сакталып турат. 1997–2002-жж. жумасына бир ирет жарым сааттан «Таберик» аттуу радиокөркөм жана публицистикалык радиотүрмөгүн эфирге чыгарып келген. Учурда «Кыргыз руху» гезитинде баяндамачы болуп иштеп келет.

Радиожурналистик көп жылдык жана чыгармачылык эмгеги эске алынып, 1997-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер», 1998-жылы «УТРКнын отличниги» деген ардак наамдар ыйгарылган. 1994-жылы Кыргыз Республикасынын Эл баатыры, жазуучу Түгөлбай Сыдыкбеков менен болгон 25 сааттан ашык маяк үчүн «Эл аралык Түгөлбай-ата коомунун сыйлыгын алган. 1994-жылдан бери Кыргыз Республикасынын Жазуучулар союзунун, 1973-жылдан СССР Журналистер союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Мекенимди даңктаймын: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1978. – 52 б.

Закым: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 68 б.

Менин таңым: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1994. – 72 б.

Ысык-Көл, ырым да сен, ыйым да сен: Ырлар. – Бийиктик, 2003. – 176 б.

Ысык-Көл, ырым да сен, ыйым да сен: Ырлар. – Бийиктик, 2003. – 176 б.

Алакан: Ырлар. – Б.: Айат, 2006. – 192 б.

Дүйнө-өмүр: Ырлар. – Б.: Айат, 2007. – 200 б.

Асылдар баяны. – Б.: Бийиктик, 2003. – 142 б., 1-китеп

Асылдар баяны. – Б.: Университет, 2004. – 152 б., 2-китеп

Асылдар баяны. – Б.: Бийиктик, 2005. – 152 б., 3-китеп

Тоолордо торолгон бакыт. – Б.: Бийиктик, 2004. – 88 б., даректүү көркөм баян.

КОТОРМОЛОРУ

Конституция күнү: Репертуардык жыйнак. – Ф.: Мектеп, 1982. – 155 б.

А.Шымбатыров: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп. – 111 б.

**ОСМОНАЛИЕВ
КАЛЫБАЙ
ЖУСУПОВИЧ
(БАРКТАБАС)
(1938–2000)**

Акын, журналист Калыбай Осмоналиев Кемин районунун Кичи-Кемин айылында 1938-жылы 27-майда туулган. 1963-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин журналистика факультетин бүтүргөн. 1964-жылы «Жоогазын» аттуу ырлар жыйнагы жарык көргөн.

К.Осмоналиев өзүнүн эмгек жолун Кыргызстан ЛКЖС БКсында инструктор болуп иштөөдөн баштаган. 1964-жылы Москвадагы ВЛКСМ БКнын алдындагы ЖТИМга окууга жиберилип, 1965-жылы Кыргызстан ЛКЖС БКнын аппаратында лекторлор тобунун башчысы, маданий-агартуу секторунун башчысы, 1965-жылы пропаганда жана агитация бөлүмүнүн башчысынын орунбасары, 1967–1986-жж. «Ленинчил жаш» гезитинин башкы редактору, 1986-жылы Кыргыз ССРинин Мамлекеттик басма комитетинин башкы редактору, Чүй Мамлекеттик администрациясынын басмасында катчы болуп эмгектенген.

1980-жылы К.Осмоналиевдин «Кыргыз очерктеринин жанрдык эволюциясы» аттуу китеби басылып чыккан.

Анын ырлары украин, казак, уйгур тилдерине которулган.

Ал Расул Гамзатовдун, Борис Степанюктун, Коснусь Килиенконун, Юрий Айдаштын, Керим Курбаненковдун, Лев Ксельруддун, Түмөнбай Молдогалиевдин ж.б. чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

К.Осмоналиев СССР Жазуучулар союзунун биринчи съездинин делегаты, Кыргызстан Жазуучулар союзунун Пленумунун жана Кыргызстан Журналисттер союзунун аткаруу комитетинин мүчөсү болгон.

Эмгектеги каармандыгы үчүн В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн», «Эмгектеги каармандыгы үчүн», «Эмгек ардагери», «Манас – 1000» медалдары, Кыргыз ССРинин ЖКнын Ардак грамоталары, ВЛКСМдын, Кыргызстан ЛКЖС БКнын, Кыргызстан Журналисттер союзунун Грамоталары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жоогазын: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 51 б.

Жаштык сыналчу курак: Публицистика, очерктер. – Ф.: Мектеп, 1972. – 84 б.

Сагыныч: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1973. – 64 б.

Кыргыз очерктеринин жанрдык эволюциясы: Сын макалалар, рецензиялар. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 92 б.

Көз караш: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1982. – 108 б.

Адамгерчилик: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 128 б.

Азаптын тагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 66 б.

Калыбай. – Б., 1998, Т.1: Ырлар, поэмалар, котормолор. 1998. – 380 б.

Орус тилинде

Рассвет: Сборник стихов. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 68 с.

**ОСМОНАЛИЕВ
КАЧКЫНБАЙ**
(1929–1996)

Жазуучу Качкынбай Осмоналиев Жумгал районундагы Ак-Татыр айылында 1929-жылы 5-мартта туулган.

1941–1945-жж. Чаек колхозунун фермасында эсепчи, ошол эле колхоздо бригадир болуп иштеген.

1953–1954-жж. КМУда окуп, үй-бүлөлүк шартка байланыштуу окуусун уланткан эмес. 1954-жылдан баштап «Кыргызстан пионери» гезитинин редакциясында, кийин «Ленинчил жаш» гезитинде Жалал-Абад облусу боюнча атайын кабарчы, «Жаш Ленинчи» жана «Чалкан» журналдарында иштеген. 1962-жылы Москвадагы М.Горький атындагы адабият институтунун алдындагы Жогорку курсту бүтүргөндөн кийин Кыргызстан Жазуучулар союзунун Нарын облусу боюнча адабий кеңешчиси болуп иштеген.

1957–1959-жж. Эл акыны Алымкул Үсөнбаевдин адабий катчысы болгон.

Качкынбай Осмоналиевдин биринчи аңгемелери 1956-жылы «Ала-Тоо» журналына басылып чыккан, ал эми биринчи китеби 1958-жылы «Азаптын тагы» деген ат менен басылып чыккан.

К. Осмоналиев 1959-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү. Кыргыз Республикасынын Эл жазуучусу.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Азаптын тагы: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 166 б.

Канат: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 95 б.

Турмуш сабагы: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 144 б.

Бетке айтаар: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1962. – 72 б.

Самар: Аңгемелер жана повесттер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 208 б.

Уйкусуз түн: Повесть, аңгемелер жана очерктер. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 213 б.

Эзелки кек: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 200 б.

Сөз ээлери: Очерк, аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1970. – 80 б.

Күлүк: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1973. – 92 б.

Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 298 б.

Эзелки кек: Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 464 б.

Көчмөндөр кагылышы: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 328 б.

Ыйык жер: Роман, повесть, аңгеме. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 428 б.

Түн жамынган акын – Ф.: Кыргызстан, 1989.

Орус тилинде

Пережитое: Повесть и рассказы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1959.

Рассвет: Сборник стихов. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – с. 68 – 130.

Мой отец: Повести и рассказы. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 266 с.

Сын коммуниста: Повести и рассказы. – Ф.: Мектеп, 1981. – 216 с.

ОСМОНКУЛОВ
ЖАПАРЛАИ
АДАШКАНОВИЧ

Жазуучу Жапарали Осмонкулов Кара-Кулжа районундагы Сары-Камыш айылында 1958-жылы 11-майда туулган. 1981-жылы Ош мамлекеттик педагогикалык институтунун филология факультетин ийгиликтүү аяктайт. Эмгек жолун 1981–1983-жж. Кара-Кулжа районундагы Карл Маркс орто мектебинде орус тили жана адабияты боюнча мугалим болуп иштөөдөн баштаган. 1983–1985-жж. Советтик армиянын катарында кызмат өтөгөн. Запастагы лейтенант. 1985–1991-жж. “Тельман”, “Сары-Камыш” орто мектептеринде мугалим болуп иштеген, 1991–1992-жж. “Дастан” аттуу рекламалык-саясий журнал ачып, анын биринчи редактору, 1993–1995-жж. “Мурас” журналынын башкы редакторунун орунбасары, 1995-жылы “Эл дүйнөсү” тарыхый-этнографиялык журналдын башкы редактору, 1999–2005-жж. республикалык “Кыргыз Туусу” гезитинде кызматкер, Өкмөттүк “Эркинтоо” гезитинин башкы редакторунун орунбасары кызматтарында иштеген. Учурда өзү негиздеген “Эл дүйнөсү” аттуу адабий көркөм журналдын башкы редактору.

1993-жылы “Күн кызарып батканда” аттуу китеби жарыкка чыгып, 2000-жылы Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн алдындагы Жаштар сыйлыгына татыктуу болгон.

1993-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

2001-жылы “Кыргыз Республикасынын эл агартуусунун отличниги” наамына, 2004-жылы республикалык Тоголок Молдо атындагы адабий сыйлыкка татыган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Күн кызарып батканда: Аңгемелер. – Б.: Тянь-Шань, 1993. – 158 б.
Өмүрдүн көз ирмемдери. – Б.: Бийиктик, 2000. – 192 б.
Төгө бер жамгыр!: Балдар үчүн китеп. – Б.: Бийиктик, 2004. – 44 б.
Көктөмдө келген кубаныч. – Б.: 2005. – 72 б.
Өмүр жол. – Б.: Кутбер, 2008. – 160 б.

ОСМОНКУЛОВА
МАЯ

Акын Мая Осмонкулова Талас районундагы Кара-Суу айылында 1955-жылы туулган. 1972-жылы Кара-Суу орто мектебин бүтүргөн. Денсоолугуна байланыштуу 1980-жылга чейин дарыланып, 1981–1988-жж. Талас облустук «Ленин туусу» гезитинде эмгектенген. 1992-жылы Кыргыз Мамлекеттик университетинин филология факультетинин журналистика бөлүмүн бүтүргөн. Ошондон бери Талас шаарындагы № 4 орто мектебинде мугалим болуп эмгектенип келе жатат.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Он үчүнчү ай: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 31 б.

Аялуу дүйнө: Ырлар жыйнагы. (жамааттык) – Ф.: Адабият, 1992, 60–108 б.

Жөн келген жоксуң жигит – 2005.

ОСМОНОВ
АЛЫКУЛ
(1915–1950)

Кыргыз адабиятынын классик акыны Алыкул Осмонов 1915-жылы 21-мартта Панфилов районундагы Каптал-Арык айылында туулган. 1929-жылга чейин Пишпек, Токмок балдар үйүндө тарбияланып, Фрунзе педтехникумунда 1929–1933-жж. окуйт. Бирок ден-соолугуна байланыштуу бул окуу жайды бүтүргөн эмес.

Эмгек чыйыры «Чабуул» журналынан башталып, "Ленинчил жаш" гезитинде уланат. 1937–1940-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун коомдук башталыштагы катчысы кызматында иштеген.

Алыкул Осмоновдун «Кызыл жүк» деген алгачкы ыры «Сабаттуу бол» гезитине 1930-жылы жарыяланып, "Таңдагы ырлар" тунгуч жыйнагы 1935-жылы басылып чыккан.

Акын дүйнөлүк жана орус адабиятына кызыгып, алардын бир тобун эне тилине которуу менен бирге чыгармачыл мектептен өтүп, кыргыз фольклоруна терең маани берүү менен эл арасынан көптөгөн уламыштарды чогултуп, алардын негизинде ондогон поэмаларды жазган.

А.Осмонов 1938-жылы 9-апрелде СССР Жазуучулар союзунун мүчөлүгүнө өткөн. Ошол эле жылы "Ардак белгиси" ордени, 1946-жылы "1941–1945-жж. Улуу Ата Мекендик согуш мезгилиндеги каарман эмгеги үчүн" медалы менен сыйланган.

1950-жылы Москвада орус тилинде жарык көргөн "Мой дом" аттуу ырлар жыйнагы адабият боюнча Сталиндик сыйлыктын талапкерлигине көрсөтүлөт.

А.Осмоновго 1967-жылы Кыргызстан Ленин комсомолу сыйлыгынын №1 лауреаттык күбөлүгү ыйгарылган. 1986-жылы Кыргызстан Улуттук Жазуучулар союзу Алыкул Осмонов атындагы адабий сыйлыкты жана жаштар арасында жыл сайын өтүүчү "Алыкулдун Акбозат" поэзия майрамын уюштурган.

1988-жылы Бишкектеги №68 мектепке, 1990-жылы №9 китепканага акындын ысмы ыйгарылган. Кыргызстанда жалпысынан 20га жакын мектеп жана тоо чокусу (4060м), бир кеме "Алыкул" наамында.

А.Осмоновдун алтымыштан ашык ырларына обон чыгарылып, М.Убукеев, Л.Турусбекова, С.Ишенов сыяктуу кинорежиссерлор акын тууралуу тасма тартышкан.

Акындын бир нече жыйнактары, поэмалары жана балдарга арналган чыгармалары орус, англис, эстон, казак тилдерине которулуп, төрт ыры япон тилиндеги "Дүйнөлүк акындар" альманахына кирген.

А.Осмоновдун чыгармалары орто мектепте, жогорку окуу жайларда кеңири окутулат. Анын өмүрү, чыгармачылыгы боюнча көптөгөн адабий, публицистикалык жана илимий эмгектер, китептер жазылуу менен кыргыз адабият тарыхында Алыкултаануу багыты улам кеңири кулач жаюуда.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Таңдагы ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1935. – 127 б.
Жылдыздуу жаштык: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1937. – 62 б.
Чолпонстан: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1937. – 96 б.
8-гвардиялык дивизия (түзүүчү). – Ф.: Кыргызмамбас, 1942. – 35 б.
Махабат: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1945. – 76 б.
Балдар үчүн: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1947. – 28 б.
Жаш акындардын ырларынын жыйнагы (түзүүчү). – Ф.: Кыргызмамбас, 1947. – 99 б.
Менин жерим – ырдын жери: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1947. – 80 б.
Жаңы ырлар: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1947. – 86 б.
Жаңы ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 131 б.
Тандалмалуу ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 264 б.
Ата журт: Жарыяланбаган чыгармалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 200 б.
Россия: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1964. – 16 б.
Чыгармалар жыйнагы: 3 томдук:
1-т. – Ф.: Кыргызстан, 1964. – 64 б.
2-т. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 660 б.
3-т. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 670 б.
Балдар менен турналар: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1965. – 23 б.
Ырлар жыйнагы. – Ф.: Мектеп, 1965. – 82 б.

Көл толкуну: Тандалган ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 372 б.

Пионер ыры: Ырлар, поэмалар, котормо. – Ф.: Мектеп, 1974. – 207 б.

Түлкү менен каздар. – Ф.: Мектеп, 1973 – 19 б.

Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 62 б.

Толубай сынчы: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1979. – 80 б.

Балдар жана турналар: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1980. – 10 б.

Балдар ыры: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1988. – 16 б.

Чыгармалар жыйнагынын 3 томдугу:

1.т.: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 296 б.

2.т.: Поэмалар, драмалар, легендалар. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 344 б.

3.т.: Котормолор. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 278 б.

Махабат: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1990. – 52 б.

Көл толкуну – Waves of the lake. (кырг. – англ. которгон У.Мэй) – Б.: Сорос-Кыргызстан, 1995. – 148 б.

Аккан суу – Live water: Ырлар/кырг. – англ. котор. У.Мэй. – Б.: Арал фонду, 2000. – 72 б.

Балдарга. Детям. For children – Б.: Алыкул үй борбору, 2000. – 56 б.

Орус тилинде

Мой дом: Стихи. – М.: Сов. писатель, 1950. – 156 с.

Мой дом: Стихи. – Ф.: Киргизгосиздат, 1954. – 136 с.

Избранное: Стихотворения. – М.: Сов. писатель, 1955. – 184 с.

Избранное: Стихи. – М.: Политиздат, 1958. – 304 с.

Лиса и гуси. – Ф.: Мектеп, 1974. – 20 с.

Избранное: Стихи и поэмы. – М.: Худож. лит., 1975. – 272 с.

Дети и журавли. – Ф.: Мектеп, 1981. – 6 с.

Отчий край: Стихотворения и поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 256 с.

Стихотворения и поэмы. – Л.: Сов. писатель. – 1990. – 303 с.

Башка элдердин тилдеринде

Дети и журавли: Стихи. – Таллин: Ээсти раамат, 1984. – 11 с. – эст.

Толубай сынчы: Поэма. – Алма-Ата, 1963. – казак.

КОТОРМОЛОРУ

Крылов И. А. Тамсилдер. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1937. – 38 б.

Крылов И. А. Тамсилдер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1938. – 26 б.

Маршак С.Я. Жалкоолор жана мышык. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1937. – 8б.

Перро Ш. Жомоктор. – Ф.: Кыргызмамбас, 1937. – 30 б.

Пушкин А.С. Поп жана анын кызматчысы Балда жөнүндө жомок. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1937. – 16 б.

Чуковский К. Федоринанын шору: Ырлар. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1938. – 17 б.

Руставели Шота. Жолборс терисин кийген баатыр. – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 376 б.

Ошол эле. – 1951. – 332 б.

Ошол эле. – 1956. – 332 б.

Ошол эле. – 1972. – 304 б.

Ошол эле. – 1976. – 306 б.

Ошол эле. – 1982. – 300 б.

Пушкин А.С. Евгений Онегин: Ыр менен жазылган роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1948. – 160 б.

Шекспир В. Отелло: Ыр менен жазылган трагедия. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 152 б.

**ОТУНЧИЕВ
ЭЛҮҮБАЙ**

Жазуучу Элүүбай Отунчиев Киров районуна караштуу Чимкент селосунда 1939-жылы 15-ноябрда туулган.

Э.Отунчиев 1956-жылы орто мектепти бүтүрүп колхоздо иштеген. 1963-жылы Кыргыз мамлекеттик университеттин журналистика факультетин аяктап, 1963–1965-жж. Аламүдүн, Киров райондорундагы райондук комсомол комитеттеринин аппараттарында иштейт. 1965-жылдан Киров райондук «Октябрь таңы» аттуу гезитте адабий кызматкер, редактордун орунбасары, 1977–1979-жж. Москвада СССР Жазуучулар союзунун алдындагы Адабий Жогорку курстан окуган.

Э.Отунчиев 1954-жылдан райондук гезитке кабар жаза баштайт. 1959-жылдан баштап аңгеме жазууга өтөт. «Баткан күн чыгат» деген биринчи повести 1969-жылы өзүнчө китеп болуп чыккан.

Э.Отунчиевдин чыгармалары орус тилинде да чыккан.

Ал У.Фолкнердин аңгемелерин кыргызчага которгон.

1975-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Баткан күн чыгат: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1969. – 87 б.

Сергек өмүрлөр. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 118 б.

Бир тоголок дан. – Ф.: Мектеп, 1972. – 96 б.

Алтын казык. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 188 б.

**ӨГӨБАЕВ
КУРМАНБЕК**

Жазуучу, журналист Курманбек Өгөбаев Ысык-Ата районунун Байконок айылында 1932-жылы 2-ноябрда туулган.

1957-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин журналистика факультетин бүтүрүп, 1959–1979-жж. Кыргыз улуттук телерадиосунда телеоператор, 1979-жылдан радиодо адабий редактор болуп иштеп, “Нуска” берүүлөрүн даярдаган.

1963-жылы алгачкы “Жаздын кызы” аңгемелер жыйнагы жарык көргөн.

1989-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Э.Хемингуэй, И.Тургенев, П.Паустовскийдин чыгармаларын, Шатуновскийдин “Онду-солду Америка” китебин, М.Ордубадинин “Калем жана кылыч” романын кыргыз тилине которгон.

К.Өгөбаевдин “Ой ойлоп жашайт талаалар” публицистикалык чыгармасы “Чүйүбүз – куттуу үйүбүз” конкурсунда алдыңкы орундарды ээлеген.

1992-жылы Кыргыз Республикасынын Ардан грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жаздын кызы: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1963. – 72 б.

Дилгирдин окуялары: Повесть, жомок, аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1967. – 104 б.

Токойду сагындым: Аңгемелер (тестнер балдар үчүн) – Ф.: Мектеп, 1975. – 272 б.

Оюнчуктардын окуясы: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1979. – 13 б.

Чынынын сыныгы: Повесть, аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1969.

Ак таңдай: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 264 б.

Ыйык нур: Поэма. – Б.: Бийиктик, 2003. – 84 б.

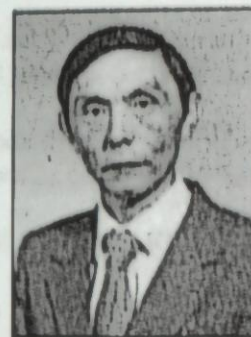
Пирпенде: Роман. – Б., 2008. – 474 б.

КОТОРМОЛОРУ

Тургенев И. Жазгы ташкын: Повест. – Ф.: Мектеп, 1974. – 152 б.

Бондарев Ю. Жэк. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 416 б.

Паустовский П. Меңер жери: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп. – 204 б.

**ОМУРАКУНОВ
ЭМИЛ
(1942–2002)**

Жазуучу Эмил Омүракунов Кытай Эл Республикасынын Канкай шаарында 1942-жылы 3-июлда туулган. 1949-жылы Кыргыз Республикасына көчүп келип, Бейне-Кол облусундагы «Светлый мыс» балдар үйүнө кирген. 1970-жылы КМУнун филология факультетин аяктаган.

Биринчи аңгемеси «Саркен» деген ат менен 1968-жылы «Кыргызстан маданиятына» басылып чыккан. Повеллалары, аңгемелери мезгилдүү басма сөз беттеринде жарыяланып келген.

1983-жылы «Мектеп» басмасында «Тагдыр» деген ат менен аңгемелер жыйнагы чыккан.

1975-жылы Улуу Ата Мекендик согуштун жеңилишинин 30 жылдыгына арналган конкурска Ошпогу Озбек драма театрында коюлган анын «Ыраактагы адам» драмасы кызыктуу сыйлыкка ээ болгон.

1990-жылы «Жылаандар ханынасы» аттуу биринчи китеби чыгып, «Жылдан эң көп окуган китеби» болгон.

1990-жылы Жазуучулар союгуна мүчө болгон.

Нарын драмтеатрында 1993-жылы «Менин да жашагым келет» аттуу драмасы, 1995-жылы «Жылаандар ханынасы» драмасы коюлган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

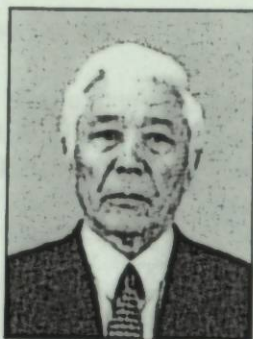
Кыргыз тилинде

Тагдыр: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1980. – 27 б.

Жылаандар ханынасы: Роман. – Ф.: Адабият, 1990. – 383 б.

Жылаандар ханынасы: Роман. 2-китеп – Ф.: КЭ Башкы ред., 1994. – 342 б.

Жылаандар ханынасы: Роман. 3-китеп – Б., 2001. – 255 б.

**ӨМҮРАЛИЕВ
БАКЫ**
(1932–2003)

Драматург Бакы Өмүралиев Жумгал районундагы Жаңы-Арык айылында 1932-жылы 1-январда туулган. Кыргыз Республикасынын адабиятына жана искусствосуна эмгек сиңирген ишмери. Ата-энесинен эрте ажырап, 1941-жылдан 1949-жылга чейин Часктеги балдар үйүндө тарбияланган. 1951-жылы Часк орто мектебин, 1955-жылы Ташкент шаарындагы А.Островский атындагы театралдык көркөм институтту бүтүргөн, ал эми 1973–1975-жж. чейин Москвадагы СССР Жазуучулар союзунун алдындагы Жогорку адабият курсунун утуучусу болгон.

1955–1973-жж. чейин Б.Өмүралиев Кыргыз академиялуу драма театрында актер, 1975–1984-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкармалыгынын адабий кеңешчиси болуп, 1986-жылдан Кыргыз ССРинин Маданият министрлигинин системасында эмгектенген.

Б.Өмүралиев адабий чыгармачылык менен 1960-жылдан баштап алектене баштаган. Ал «Ата сөзү – ар намыс», «Унутулгус күндөр», «Мен билем, тоолор билет», «Жаңырык», «Жолчубектин көпүрөсү» ж.б. пьесаларды жараткан жана аларды «Жаңырык» аттуу тандалма пьесалардын жыйнагына киргизип басып чыгарган.

Анын «Мен билем, тоолор билет» аттуу драмасы орус, украин тилдеринде жарык көргөн. Б.Өмүралиевдин калемине Кыргыз мамлекеттик искусствосунун өсүшүндөгү көйгөйлөргө, кыргыз театрынын жана кино искусствосунун көрүнүктүү ишмерлеринин чыгармачылыктарына арналган бир катар публицистикалык макалалар таандык.

1971-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

1982-жылдан СССР Кинематографисттер союзунун мүчөсү.

«Эмгектеги артыкчылыгы үчүн» медалы, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Ардак грамотасы, Кыргызстан ЛКЖС БКнын Ардак грамотасы менен сыйланган.

Б.Өмүралиев кийинки жылдары Ч.Айтматовдун чыгармалары боюнча балдар үчүн «Найман эне», «Буту эне» деген пьесаларды жаратып, аларды

көрүүчүлөр жытуу кабыл алган. «Найман эне» пьесасы 1996-жылы 17 өлкө катышкан Ташкент фестивалында башкы сыйлык – Гран-Прини жеңип алган.

«Мансуровдун үй-бүлөсү» пьесасы Советтик драматургиянын үлгүсү катары Москвада басылып чыккан бир томдукка кирген.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жаңырык: Драмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 132 б.

Мен билем, тоолор билет: Драмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 192 б.

Пьесалар. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 350 б.

Орус тилинде

Знаю я, знают горы: Драма. – М.: ВУОАП, 1971. – 60 с.

Башка элдердин тилдеринде

Знаю я, знают горы: Драма. – Киев: 1972. – 78 с. – укр.

**ӨМҮРАЛИЕВ
ЧОЮНБЕК**

Жазуучу Чоюнбек Өмүралиев Тянь-Шань районундагы Куланак айылында 1952-жылы 10-январда туулган. 1973-жылы КМУнун филология факультетин бүтүргөн. Нарын телерадиокомитетинде редактор, Нарын облустук радиоберүүсүндө кабарчы, 1983–1985-жж. Нарын облустук музыкалуу драма театрынын директорунун орунбасары, 1985-жылы Кыргыз мамлекеттик телерадиокомитетинде, 1991–1995-жж. «Асаба» гезитинде кабарчы болуп иштеген. Ч.Өмүралиевдин «Эне» аттуу алгачкы китеби 1979-ж. жарык көргөн. Ал көптөгөн түрк элдеринин салттуу маданиятына арналган макалалардын автору. Көчмөн элдердин философиясына арналган «Тенирчилик» аттуу эки томдук чыгарма жараткан. «Огуз намэ» эпосу, Абулгазы бахадур хандын «Түрк санжырасы, Шаакеримдин «Түрк, кыргыз, казак жана хандар тарыхы», Осмонаалынын «Кыргыз, Шабдан тарыхы», Салават Юлаевдин ырлары ж.б. тилдеринен кыргыз тилине түз которулган.

«Манас-1000» медалынын, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн жаштар сыйлыгынын ээси. Эл аралык Чыңгыз Айтматов коомдук академиясынын академиги.

1987-жылдан Жазуучулар жана 1980-жылдан Журналистер союздарынын мүчөсү.

1991-жылы республиканын жашоосундагы социалдык көйгөйлөр боюнча макалалардын сериясы үчүн, мыкты журналисттик иши үчүн чыгармачыл сынактын жыйынтыктары боюнча, КМШнын журналисттик конфедерациясынын сыйлыгы тапшырылган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Эне: Прозадагы ырлар, аңгемелер – Ф.: Мектеп, 1979. – 44 б.

Чабарман: Аңгемелер – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 107 б.

Тенирчилик: Философиялык эссе – Б.: Крон, 1994. – 288 б.

Тенирчилик: Философиялык эссе – Б.: Сорос Фонду, 1995. – 20 б.

Бурут тамга-төрөн тил: Сөздүк эссе – Б.: Бийиктик, 2008. – 250 б.

**ӨМҮРБАЕВ
САГЫНДЫК**
(1930–1999)

Жазуучу Сагындык Өмүрбаев Кочкор районунун Аккудук айылында 1930-жылы туулган. 1951-жылы Кыргыз мамлекеттик педагогикалык институтун бүтүргөн.

Эмгек жолун Кыргызмамбаста жаңы көркөм адабияттар бөлүмүнүн редактору болуп иштөөдөн баштаган. 1951-жылдан «Мектеп» басмасынын балдар жана жаштар адабияты бөлүмүнүн редактору, 1966-жылдан «Кыргызстан» басмасында редактор, 1982-жылдан «Ала-Тоо» журналынын редакциясында адабий кызматкер болуп иштеген.

Чыгармачылык ишин 1950-жылдан башталып, 1954-жылы «Тынчтык нуру» аттуу поэтикалык жыйнагы чыккан.

С.Өмүрбаев К.Чуковскийдин, С.Михалковдун, Газата Садастын, Гафур Гулямдын, И.Поповдун ж.б. чыгармаларын кыргыз тилине которгон. Жазуучунун бардык романдары орус тилине которулган.

1958-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы, үч жолу Кыргыз ССР ЖСнин Ардак грамотасы менен сыйланган.

Кыргыз Республикасынын Эл жазуучусу.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Үч акындын ырлары. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 134 б.
Тынчтык нуру: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 96 б.
Жеңишбектин жолдоштору: Повесть. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1956. – 70 б.
Айна: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 89 б.
Көктөмдөгү кыштак: Повесть. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1959. – 191 б.

- Бороондуу күндөр: Роман. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1963. – 467 б.
Телегей: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 335 б.
Жерге жазылган диссертация. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 34 б.
Балаты: Ырлар, котормолор – Ф.: Мектеп, 1972. – 91 б.
Бороондуу күндөр: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 658 б.
Телегей: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 351 б.
Эмгек эрлери: Очерк. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 135 б.
Көк жайык: Повесть жана роман. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 63 б.
Телегей: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 348 б.
Адылбек: Повесттер, аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1981. – 200 б.
Өзгөргөн өрөөн: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 432 б.
Өрттүү кечүү: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 304 б.
Жер эне: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 360 б.
Жеңишбектин жолдоштору: Повесть. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1956. – 70 б.
Айна: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 89 б.
Көктөмдөгү кыштак: Повесть. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1959. – 191 б.
Бороондуу күндөр: Роман. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1963. – 467 б.

Орус тилинде

- Бурные дни: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 284 с.
Телегей: Роман. – М.: Сов. писатель, 1977. – 248 с.
Буран: Роман. – М.: Сов. писатель, 1981. – 439 с.
Обновленная земля: Роман. – М.: Сов. писатель, 1987. – 313 с.

КОТОРМОЛОРУ

- Чуковский К. Доктор Айболит. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 80 б.
Хан-Серя. Аңгемелер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 146 б.
Гулям Гафур. Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Киргизгосиздат, 1955. – 172 б.
Бирма акындары. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 47 б.
Гамзат Цадаса. Өмүрүм: Поэмалар, ырлар, тамсилдер жана жомоктор. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 150 б.
Попов И. Үй-бүлө: Пьеса. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 73 б.
Михалков С. А силердечи?: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 148 б.
Михалков С. Менин досум. – Ф.: Мектеп, 1967. – 83 с.
Хакас ырлары. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 77 б.
Миртемир. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 113 б.

Миртемир. Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 115 б.
 Михалков С. Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1976. – 5 б.
 Михалков С. Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1979. – 88 б.
 Михалков С. Тамсилдер, жомоктор, ырлар. – Ф.: Мектеп, 1983. – 72 б.
 Михалков С. Жомок – Ф.: Мектеп, 1986. – 32 б.

**ӨМҮРКАНОВ
АНАТАЙ**

Акын Анатай Өмүрканов Манас районундагы Чеш-Төбө айылында 1945-жылы 2-июнда туулган. 1966-жылы Кыргыз Мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн.

Эмгек жолун Тажик ССРинин Мургаб районундагы кыргыз орто мектебинде мугалим болуп иштөөдөн баштаган. 1971-жылдан «Советтик Кыргызстан» гезитинин редакциясында кабарчы, бөлүм башчы, 1986-жылдан «Кыргызстан» басмасынын көркөм адабияттар бөлүмүнүн башчысы, 1988–2000-жж. «Адабият» басмасында башкы редактор, 2000–2006-жж. Кыргызстан басмасында бөлүм башчы, башкы редактор, 2006–2007-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун төрагасы болуп иштеген.

Биринчи ырлар жыйнагы 1973-жылы «Мөлтүр сезим» деген ат менен жарык көргөн. Акындын ырлары ошондой эле орус тилинде басылып чыккан. Жыйырмага жакын поэтикалык жыйнактын автору, көптөгөн поэтикалык котормолордун авторлошу.

1973-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

«Эмгектеги каармандыгы үчүн» медалы менен сыйланган. А.Осмонов атындагы жана «Түгөлбай ата» коомунун сыйлыктарынын ээси, акындын 1991-жылы чыккан «Жанкисе» ырлар жыйнагы «Жылдын мыкты китеби» деп табылган.

2005-жылы «Кыргыз Республикасынын Эл акыны» деген ардактуу наам берилген.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Мөлтүр сезим: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 82 б.
 Чабалекей: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 52 б.
 Алтын өзөн: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 76 б.

Күн жол: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1983. – 96 б.
 Бар бол: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 96 б.
 Биринчи кар: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1986. – 16 б.
 Жашыл арал: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1988. – 160 б.
 Жанкисе: Ырлар. – Ф.: Адабият, 1991. – 175 б.
 Күндөгү так: Ырлар жана поэма. – Б.: Кыргызстан, 1995. – 336 б.
 Асмансыз жылдар: Ырлар жана поэма. – Б.: Кыргызстан, 2001. – 200 б.
 Ак тилек: Обондуу ырлар. – Б.: Кыргызстан, 2003. – 180 б.
 Тушалган чагылган: Ырлар жана поэмалар. – Б.: Акыл, 2005. – 200 б.
 Тандалма I том. Ырлар жана поэмалар. – Б.: Бийиктик, 2005. – 356 б.
 Тандалма II том. Ырлар жана поэмалар. – Б.: Бийиктик, 2005. – 366 б.
 Ак тилек: Обондуу ырлар (Экинчи басылышы). – Б.: Алтын тамга, 2008. – 215 б.

Орус тилинде

Светлое чувство: Стихи. – М.: Молодая гвардия, 1987. – 87 с.

ӨМҮРКУЛОВ
КАДЫРКУЛ

Жазуучу, кинодраматург Кадыркул Өмүркулов Сокулук районундагы Жыламыш айылында 1941-жылы 16-февралда туулган. 1965-жылы Москва шаарындагы Бүткүлсоюздук кинематографисттер институтунун сценардык факультетин бүтүргөн.

Эмгек жолун 1958-жылы «Красный металлист» заводунда темир уста-чогултуучу болуп иштөөдөн баштаган. 1966-жылдан Мамкино, 1971-жылдан Кыргыз ССРинин Мамлекеттик телерадио тармагында, 1976-жылдан он жылдан ашуун Жаңылык Басылмалар Агентствосунун (АПН) кыргыз бөлүмүнүн өз кабарчысы жана башчысы, 1995-жылдан КУУнун профессору, азыркы мезгилде кыргыз-Түрк “Манас” университетинин “радио, телекөрсөтүү жана кино” кафедрасынын башчысы болуп иштеп келет.

К.Өмүркуловдун биринчи адабий иши 1965-жылы экранга чыккан «Бакайдын жайыгы» кинофильминде жазган сценарийин болуп эсептелет. Орус жана кыргыз тилдеринде жазат. Бир катар повесттердин, аңгемелердин, киноповесттердин жана сценарийлердин автору. Анын сценарийлери боюнча «Ак куулар конгон айдың көл», «Каныбек», «Эски тегирмен», «Жер касиети», «Кербез», «Акжолтой», «Бурма» ж. б. кинофильмдер тартылып, эл аралык кинофестивалдарда ар кандай сыйлыктарды жеңип алган.

1968-жылы «Бакайдын жайыгы» кинофильми үчүн республиканын Ленин Комсомолу сыйлыгына татыктуу болгон.

1965-жылдан СССР Кинематографисттер союзунун, 1984-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

1979-жылы “Кыргыз ССРинин искусствосуна эмгек сиңирген ишмери” наамы ыйгарылган. 1994-жылдан бери “Кыргызстан-Германия” достук комитетинин жетекчиси.

Кыргыз ССР ЖКнын Ардак грамоталары, 1991-ж. “Эл достугу” ордени, 2001-ж. “Даңк” медалы менен сыйланган.

2006-жылы “Кыргыз Республикасынын Эл жазуучусу” деген ардактуу наамга ээ болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Жылдыздуу түн: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1976. – 88 б.
Жер касиети: Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 220 б.
Акжолтой: Аңгеме. – Ф.: Мектеп, 1985. – 32 б.
Миң булак: Повесттер, аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1991. – 360 б.

Орус тилинде

- Жили-были: Рассказ. – Ф.: Мектеп, 1986. – 24 с.
Дела земные: Повести и рассказы. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 163 с.
Гнездо жаворонка: Рассказы и повести. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 312 с.
Мир утренней заре: Повесть, рассказы. – М., СП, 1990. – 245 с.
Мир веку входящему: Публицистика. – Б., 2004. – 65 с.
Стол ледника: Повесть, рассказы. – М., СП, 1990 – 245 с.

ӨСКӨНАЛИЕВ
ЭРКАЛЫ

Акын Өскөналиев Эркалы Жумгал районундагы Кабак айылында 1958-жылы 9-августта туулган. 1980-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин журналистика бөлүмүн бүтүргөн.

Эмгек жолун Жумгал райондук «Демилге» гезитинин редакциясында кабарчы болуудан баштаган. 1982–1985-жж. Компартиянын Жумгал райкомунун идеология бөлүмүндө инструктор, 1985–1987-жж. Советтик Армияда рота командиринин саясий иштер боюнча орунбасары катары кызматын өтөп, 1987–1990-жж. Компартиянын Жумгал райкомунун уюштуруу бөлүмүндө инструктор, 1990–1992-жж. Жумгал райондук «Демилге» гезитинин редактору болуп иштеген.

Ырлары 1980-жылдардан баштап республикалык гезит-журналдарга жарыялана баштаган.

1991-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Тирүүлүк: Ырлар. – Ф.: Адабият, 1988. – 56 б.
Ырдаган ай: Ырлар. – Б.: Адабият, 1995. – 110 б.
Эй, Куйручук!: Көркөм санжыра, баяндар. – Б.: Шам. 1997. – 27 б.

**ПЕТРУХИН
ГЕННАДИЙ
ВАСИЛЬЕВИЧ**

Жазуучу Петрухин Геннадий Васильевич Актюбинскиде 1934-жылы 17-декабрда туулган. 1957-жылы С.М.Киров атындагы Казак мамлекеттик университетинин тарых факультетин бүтүргөн. 1960–1962-жж. ВЛКСМ БКнын алдындагы Борбордук комсомолдук мектептин утуучусу болгон.

Эмгек жолун 1950-жылы орто мектепте китепканачы болуп иштөө менен баштаган. 1957-жылы Актюбинскидеги «Красная знамя» деп аталган райондук гезитте жооптуу катчы, 1958-жылдан «Комсомолец Киргизии» гаезитинде жооптуу катчы, 1963-жылдан Кыргызстан КП БКнын аппаратында, 1971-жылдан республиканын профессионалдык-техникалык билим берүү боюнча Мамлекеттик комитетинин башкармасынын орунбасары, 1974-жылдан Кыргыз ССРинин Мамлекеттик басма комитетинин башкармасынын орунбасары болуп иштеген.

Жазуучунун 1967-жылы «Магистраль» деген ат менен алгачкы (автор-лош болуп) очерктер жыйнагы чыккан. Өз алдынча «Раздумья» аттуу повесттер жана аңгемелер жыйнагы 1977-жылы басылган.

1982-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына “Каарман эмгеги үчүн” медалы, «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн» медалдары, Кыргыз ССРинин Жогорку Советинин Ардак грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

- Раздумья: Повести и рассказы. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 286 с.
Полонез Венявского: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 200 с.
Образ жизни – советский: Публист. сб. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 92 с.
Год жестокого солнца: Повести. – Ф.: Мектеп, 1981. – 212 с.
Господин чрезвычайный посол: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 412 с.
Взгляд с порога: Роман-диалог. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 408 с.
Три части света: Роман. – Б.: Адабият, 1991. – 350 с.

**ПУСТЫННИКОВ
НИКОЛАЙ
АЛЕКСЕЕВИЧ**

Акын, жазуучу, котормочу, журналист Пустынников Николай Алексеевич Пермь облусундагы Прохоры айылында 1944-жылы туулган. Пермь согуштук-механикалык техникумун бүтүрүп, үч жыл Читада, Пермде, Павлодарда слесарь, технолог, мастер болуп иштеген. 1965-жылдан баштап он үч жыл ар түрдүү гезиттердин штаттагы кызматкери болгон.

Биринчи ыры 1965-жылы «Звезда Прииртышья» гезитине басылып чыккан.

1968-жылдан Орто Азияда жашап, 1970-жылдан Кыргызстанда Кадамжай сурьма комбинатындагы көп нускалуу «Металлург» гезитинде редактор болуп иштеген. 1978-жылы М.Горький атындагы Адабият институтун сырттан окуп бүтүргөн. 1978-жылдан «Кыргызстан» басмасында улук редактор, «Адабият» басмасында башкы редактордун орунбасары, «Акыл» мамлекеттик концернде орус тилиндеги китептер боюнча жетектөөчү адис, «Литературная Евразияда» Кыргызстан боюнча өз кабарчы болуп иштеп келген.

Н.А.Пустынниковдун ырлары «Звезда Востока», «Литературный Киргизстан» журналдарында жарыяланып турган. 1980-жылы биринчи ырлар жыйнагын басып чыгарган. Ал которгон А.Осмоновдун, Т.Байзаковдун, Р.Рыскуловдун ж.б. ырлары Фрунзеде, Москвада, Ленинградда басылып чыккан 30дан ашык китептерде жарык көргөн.

1967-жылдан СССР Журналистер союзунун, 1991-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

На гаревах цветы: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 68 с.

Перевал. Молодая поэзия Киргизстана /Сост. А.Джакишылыков и Б.Сарыгулов/ – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 168 с. (Р.Горбачева, А.Зайцев, С.Луговая, А.Никитенко, Н.Пустынникова и др.)

Не про тебя ли это?: Рассказы. – Ф.: Мектеп, 1982. – 60 с.

Отзвук: Стихотворения и поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 104 с.

Двое из трудного времени: Повесть. – Ф.: "Литературный Киргизстан", 1989.

От истока до устья: Повести – Б.: Адабият, 1992. – 264 с.

КОТОРМОЛОРУ

Акиможоев М. Тайна пера: Стихотворения и поэма /Пер. с кирг. В.Шленского, М.Ронкина, Н.Пустынникова. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 45 с.

Байзаков Т. Осень и любовь: Стихи, поэма /Пер.с кирг. Ю.Смышляева, Л.Аксельруда, М.Ватанина, Н.Пустынникова, С. Золотцева. А. Бережного. – Ф.: Адабият, 1990. – 123 с.

Бекниязов Ж. Зимний лес: Стихи /Пер.с кирг. Ю.Кушака, А.Никитенко, В.Семенова, Н.Пустынникова. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 76 с.

Курбанов М., Закирова Т., Шисыр И. Щедрая душа: Стихи /Пер.с кирг. Ю.Смышляева, Г.Золотцева, А.Никитенко, Н.Пустынникова, Х.Муслимова. – Ф.: Адабият, 1990. – 125 с.

Осмонов А. Дети и журавли: Стихи для детей дошкол. возраста /Пер.с кирг. Н.Пустынникова. – Ф.: Мектеп, 1981. – 11 с.

Урмамбетов С. К родимым берегам: Стихи, поэмы /Пер.с кирг. А.Бережного, Н.Пустынникова, М.Ронкина, В.Шаповалова. – Ф.: Адабият, 1990. – 144 с.

РАЕВ
СУЛТАН
АКИМОВИЧ

Жазуучу, драматург Султан Раев Кара-Суу районунун Жоош айылында 1958-жылы 13-июлда туулган. Кыргыз Республикасынын Токтогул атындагы мамлекеттик сыйлыгынын лауреаты. 1984-жылы Кыргыз Мамлекеттик университетинин журналистика факультетин, 1994-жылы АКШнын Канзас университетинин журналистика жана коомдук коммуникация факультетинин стажировкасын бүтүргөн. Республикалык «Кыргызстан маданияты», «Ленинчил Жаш», «Жаштык жарчысы» гезиттеринде кабарчы, бөлүм башчы, башкы редактордун орунбасары, 1991-жылдан «Кыргыз руху» коомдук саясий жана маданий гезитинде башкы редактор жана уюштуруучу болуп эмгектенген. Азыркы мезгилде Кыргыз Республикасынын Маданият жана маалымат министри.

1990-жылы «Күн кармаган бала» аттуу повесть жана аңгемелер жыйнагы жарык көрүп, Кыргызстан Ленин комсомолу сыйлыгынын лауреаты наамына татыган. Ушул эле китеп 1993-жылы кытай тилинде «Бала тууралуу баллада» деген ат менен Пекиндин «Улут адабияты» басмасынан жарык көргөн.

«Аял», «Аптанын бешинчи күнү» телесценарийлеринин негизинде телефильмдер тартылган. Ал 1993-жылы «О, кыздар!» аттуу пьесасы үчүн Т.Абдумомунов атындагы сыйлыктын тунгуч лауреаты болгон.

«Күн кармаган бала» (1990-жылы) пьесасы М.Рыскулов атындагы Нарын драма театрында коюлуп, өлкөбүздө өткөн «Нооруз» театр фестивалынын Баш байгесин жеңип алган, бул спектакль мурдагы союздук республикалардын бир нече жерлеринде коюлду. «Тайман» пьесасынын негизинде коюлган спектакль Уфа шаарында өткөн III Эл аралык театр фестивалында биринчи орунду, Карши шаарында өткөн Эл аралык театр фестивалынын дипломун, «Нооруз» театр фестивалынын Гран-Присин, Германияда өткөн Эл аралык театр фестивалынын дипломун жеңип алган.

С.Раев режиссер катары «Кашар» пьесасын Нарын драма театрында, «Исхак Раззаков», «О, кыздар!» пьесасын Ош драма театрында, «Ханышанын көз жашы» пьесасын Тунгуч драма театрында койгон.

Султан Раев адабият жана искусство тармагындагы Токтогул сыйлыгын ыйгаруу комиссиясынын мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Чаң жол: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1987. – 40 б.

Күн кармаган бала: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Адабият, 1990. – 152 б.

РАЗАКОВ
ТАЛАНТ
ЖАНЫБЕКОВИЧ

Жазуучу Талант Разаков Сузак районуна караштуу Үч-Малай айылында 1955-жылы 9-сентябрда туулган. 1979-жылы Ломоносов атындагы МГУнун журналистика факультетин бүтүргөн. 1979–1981-жж. Кыргыз телекөрсөтүүсүндө редактор, 1981-жылдан аскердик кызматта – полковник.

Чыгармаларын мектеп жашынан жарыялай баштаган. 1987-жылы биринчи аңгемелер жана повесттер жыйнагы «Ата» деген ат менен жарыкка чыккан.

Т.Разаков 1994-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ата: Аңгемелер жана повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 106 б.

Ош коогалаңы: МККнын маалыматтары боюнча. – Б.: Ренессанс, 1993. – 111 б.

Турмуш сабактары: Публицистикалык макалалар, 250 б.

**РАХМАТУЛЛИН
КАЛИМ
АХМЕДОВИЧ**
(1903–1946)

Адабиятчы, сынчы Калим Ахмедович Рахматуллин 1903-жылы Пишпек уездиндеги Токмок шаарында туулган.

1919-жылы Токмок шаарындагы большевиктер партиясына мүчө болуп өтөт.

1920-жылдардан тартып Крайлык, Кыргызстан Жаштар союзунун облустук комитетинде, Токмок жана Нарын шаарларында партиялык органдарда жооптуу кызмат аткарат.

К.Рахматуллин 1923–1925-жж. САГУда окуган. 1925–1927-жж. ВКП(б) БКнын Орто Азия бюросунун басма сөз бөлүмүндө иштеп, 1931-жылы САГУнун экономикалык факультетин бүтүргөн соң, 1935-жылга чейин «Кызыл Кыргызстан» гезитинин редактору, «Кыргызмамбастын» директору, пединституттун мугалими жана кафедра башчысы, СССР Илимдер Академиясынын Кыргызстандагы филиалынын тил, адабият жана тарых институтунун ага илимий кызматкери болуп иштеген.

Калим Рахматуллин марксизм-ленинизм классиктерин кыргыз тилине биринчи которгон котормочулардан болгон. К.Рахматуллиндин советтик кыргыз адабиятынын жаралышы жана өсүшү, «Манас» эпосу жөнүндө макалалары көп. Кыргыз адабиятынын биринчи очеркнин авторлорунун бири, «Манас» эпосунун варианттарын салыштырып чыгуу, изилдөө ишинде эмгектенген.

К.Рахматуллин адабиятка сиңирген эмгеги үчүн «Эмгек Кызыл Туу» ордени менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Айыл-кыштакта иштөө тууралуу. – Ф.: Кыргызмамбас, 1928. – 48 б.
Айыл чарба ийримдери кандай иштөө керек. – Ф.: Кыргызмамбас, 1930. – 48 б.
Эгин жыюу жана колхоздоштуруу. – Ф.: Кыргызмамбас, 1934. – 32 б.
Мекен үчүн аттанган кыргыз эли. – Ф.: Кыргызмамбас, 1943. – 39 б.
Биздин адабият. Толук эмес орто мектептердин 7-классы үчүн. Хрестоматия. – Ф.: Кыргызмамбас, 1943. – 432 б.
Кыргыз совет адабиятынын очерки. – Ф.: Кыргызмамбас, 1943. – 279 б. (М.Богданова, Б.Жакишев, Т.Саманчин менен бирге).

Орус тилинде

- Улуу патриот, укмуштуу Манас. – Ф.: Киргизгосиздат, 1943. – 80 б.

**РУДОВ
МИХАИЛ
АЛЕКСАНДРОВИЧ**

Сынчы, адабиятчы Рудов Михаил Александрович Смоленск облусундагы Рудня шаарында 1929-жылдын 19-июнда туулган. 1950-жылы Кыргыз Мамлекеттик педагогика институтун, 1953-жылы аспирантураны бүтүргөн. Филология илимдеринин кандидаты.

1953-жылдан Кыргыз мамлекеттик университетинде окутуучу, улук окутуучу, доцент, профессор, орус адабиятынын тарыхы жана теориясы кафедрасынын башчысы, Славян таануу регионалдык ИИИнин директору, адабият тарыхы жана теориясы кафедрасынын башчысы болуп иштеп келет, Кыргыз-Россия Славян университетинин профессору, Педагогикалык жана социалдык Илимдер академиясынын Академиги (Москва).

Негизги эмгектери орус жана кыргыз адабиятына, адабияттардын улуттар аралык байланыштарына арналган. 1967-жылы анын Д.М.Фурмановдун Жети-Суудагы ишмердүүлүгүнө арналган биринчи китеби «Уполномоченный партии» деген ат менен, 1970-жылы адабий-сын макалаларынын жыйнагы «Звенья открытий» деген ат менен чыккан.

Ал кыргыз мектептеринин 10-класстары үчүн «Русская Советская литература» китебинин авторлошу. Кыргыз жазуучуларынын орус тилинде чыккан «Горные родники. Рассказы киргизских писателей», «Киргизские повести» (1982-ж.), «Песни небесных гор» (1987-ж.) аттуу чыгармалар жыйнактарынын түзүүчүсү жана баш сөздөрүнүн автору. Ал тарабынан К.Тыныстанов, Е.Д.Поливанов, жана «Манас» эпосу жөнүндө олуттуу изилдөөлөр жүргүзүлгөн жана макалалар жазылган.

Токтогул Сатылгановдун, Касым Тыныстановдун, Калыгулдун чыгармаларын орус тилине которгон.

1971-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Кыргыз ССРинин Эмгек сиңирген мугалими (1979-ж.)

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Уполномоченный партии: О деятельности Д.Фурманова в Семиречье. – Ф.: Мектеп, 1967. – 59 с.

Звенья открытий: Литературно-критические статьи. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 173 с.

Жанр басни в русской литературе: Историография: Тематика семинарских занятий. – Ф.: Мектеп, 1974. – 212 с.

Ленин в киргизской поэзии. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 144 с.

Манас. Семетей. Сейтек: Киргизский героический эпос. Краткое изложение в прозе на русском языке. – Б., 1995. (С. Мусаев, А. Орусбаева, М. Рудов).

Пушкиниана в Кыргызстане. /Сост. Рудов М.А. – Б.: 1999. – 135 с.

**РЫСБАЕВ
ЖОЛОЧУ**

Акын, сатирачы Жолочу Рысбаев Түп районуна караштуу Жылуу-Булак айылында 1949-жылы 25-июнда туулган. 1966-жылы Сан-Таш орто мектебин, 1967-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетинин сырттан окуу бөлүмүндө окуу менен В.И.Ленин атындагы машина куруу заводунда жумушчу болуп иштеген.

1975-жылдан Кыргыз телерадиокомитетинин адабий драмалык бөлүмүндө редактор болуп иштеп, «Мыскыл жана тамаша», «Шибеге», «Кутмандуу болсун күнүнөр», "Бетке айткандын заары жок" аттуу көрсөтүүлөрдү даярдаган. Кийинчерээк башкы редактор болуп, 1991-жылдан чейин, Чүй облустук «Сарезен» телерадиокорпорациясында башкы редактор болуп иштеген.

1988-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Учурда Кыргыз улуттук радиосундагы жекшембилик "Кутмандуу болсун күнүнөр" радиожурналын даярдоо менен Чүй облустук телерадио компаниясында улук редакторлук кызматта эмгектенүүдө.

«Чырмоок» аттуу сатиралык китеби 1982-жылы жарык көргөн.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Чырмоок: Тамсилдер. – Ф.: Кыргызстан. – 1982. – 63 б.

Конгуров: Сатиралык ырлар, тамсилдер, пародиялар. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 70 б.

Ой, шумдук!: Ырлар, тамсилдер. – Ф.: Адабият, 1992. – 37 б.

Ап-Чики! Чүчүнүз!: Сатиралык ырлар. – Б., 1999. – 134 б.

Мен Мидин эмесмин, Мидин деле мен эмес: Сатиралар, тамсилдер. – 2006. – 286 б.

Ачуу-таттуу аралаш, 2008.

**РЫСКУЛОВ
АКБАР
(ТОКТОМАНБЕТОВ
АКБАР)**

Акын Акбар Рыскулов Кемин районундагы Чымкоргон айылында 1953-жылдын 4-апрелинде туулган. 1975-жылы КМУнун филология факультетин бүтүргөн. Эмгек жолун «Ленинчил жаш» гезитинин редакциясында корректор болуп иштөө менен баштаган. Кийин котормочу, кабарчы, бөлүм башчы, жооптуу катчы, редактордун орунбасары, 1986-жылы гезиттин редактору, 1983–1986-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкармалыгынын аппаратында чыгармачыл жаштар менен иштөө боюнча адабий кеңешчи, «Ала-Тоо» журналында бөлүм башчы, 1987-жылы Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкармалыгында катчы, 1991-жылдан Кыргыз Республикасынын Президентинин басма сөз кызматынын жетекчиси, 1993-жылдан «Кыргызкабар» Мамлекеттик маалымат агенттигинин директору, 1995-жылдан Кыргыз Республикасынын Казакстан Республикасындагы Элчилигинин Ишенимдүү Өкүлү, 1996-жылдан Атайын жана Толук ыйгарымдуу Элчиси болуп, 2001-жылдын августуна чейин иштеген. Андан кийин Кыргыз Республикасынын Президентинин жардамчысы, 2004-жылдын мартынан Кыргыз Республикасынын Малайзиядагы Толук ыйгарымдуу Элчиси болуп дайындалган.

«Көгүчкөндөр бийик учушат» аттуу биринчи поэтикалык жыйнагы 1975-жылы чыккан.

Акын И.Мазининдин Л.Левчевдин, Хо Ши Миндин, И.Гетенин ж.б. чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

«Мезгил жебеси» поэтикалык жыйнагы жана «Күрөө тамыр» поэмасы 1983-жылы республиканын Ленин комсомолу сыйлыгына татыктуу болгон. Кыргыз Республикасынын жана Казакстан Республикасынын Ардак грамоталары менен сыйланган. А. Рыскулов – "Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер" жана Казакстандын "Маданият кызматкери" наамдарынын ээси.

А.Рыскуловдун чыгармалары орус, казак, англис, француз, немис, хинди тилдерине которулган.

1978-жылдан СССР Жазуучулар союзунун, 1979-жылдан СССР Журналисттер союзунун мүчөсү.

1982-жылы Фрунзеде өткөн Азия жана Африка өлкөлөрүнүн жаш жазуучуларынын IV Эл аралык жолугушуусунун катышуучусу.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Көгүчкөндөр бийик учушат: Ырлар. – Ф.: Мектеп. 1975. – 40 б.

Мезгил жебеси: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 80 б.

Үч кайнар: Поэмалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан. – 1986. – 156 б.

Көч: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1987. – 120 б.

Найм-найм боорсок: Ырлар. – Б., 1991. – 12 б.

Кудурет: Тандалма ырлар жана поэмалардын жыйнагы. – Б.: Бийиктик, 2003. – 482 б.

Орус тилинде

Колеса и кони: Стихи и поэмы. – Ф.: Адабият, 1989. – 118 с.

Казак тилинде

Кош: Олендер мен поэмалар. – Алматы: Жазушы, 1996. – 144 б.

Астана аспаны: Олендер мен поэмалар. – Астана: Фолиант, 2001. – 148 б.

КОТОРМОЛОРУ

Мазнин И. А. Айткылачы булуттар: Балдар үчүн ырлар. – Ф.: – Мектеп, 1987. – 15 б.

Хо Ши Мин. Тандалган ырлар /Котор.:А.Рыскулов. Т. Разаков. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 159 б.

РЫСКУЛОВ
РАМИС
(АЙМАРАН)

Акын, котормочу, сүрөтчү Рамис Рыскулов Чүй облусунун Москва районунун Кызылтуу айылында 1934-жылы 9-сентябрда туулган. 1951-жылы Фрунзе педагогикалык окуу жайын бүтүрүп, Москва шаарындагы ВЛКСМ Борбордук Комитетине караштуу Борбордук Комсомол мектебине жөнөтүлөт. Бул мектептеги 2 жылдык окуудан кийин М.Горький атындагы Бүткүл Союздук адабият институтуна өтөт.

Эмгек жолун «Кыргызстан пионери» гезитинин редакциясында адабий кызматкер болуп иштөөдөн баштаган, кийин «Ленинчил жаш» гезитинин редакциясында, 1959–1960-жж. «Ала-Тоо» журналынын редакциясында эмгектенген.

Анын ырлары «Кыргызстан маданияты», «Эркинтоо» ж.б. гезит беттеринде жарыяланган. Акын ак ырды киргизүү менен кыргыз совет поэзиясын жаңырткан.

Биринчи ырлар жыйнагы «Жаз» 1959-жылы жарык көргөн.

Ал кыргыз тилине А.С.Пушкиндин, В.В.Маяковскийдин, Н.А.Некрасовдун, Л.Вознесенскийдин, Х.Алимжандын ж. б. чыгармаларын которгон.

1986-жылы «Ырлар» жыйнагы А.Осмонов атындагы адабий сыйлыгына татыктуу болгон.

1959-жылдан СССР Жазуучулар союзунун жана 1990-жылдан СССР Сүрөтчүлөр союзунун мүчөсү.

1987-жылы СССР Эл чарбасынын жетишкендиктеринин көргөзмөсүнүн лауреаты болгон.

Кыргызстан ЛКЖС Борбордук Комитетинин Ардак грамоталары менен сыйланган. 1995-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмери», 1996-жылы «Кыргыз Республикасынын Эл акыны» ардак наамдары берилген.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Жаз: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 82 б.
Ыр чыны: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 172 б.
Күн майрам: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1967. – 64 б.
Даңкан: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 96 б.
Шаттуу ырлар: Тандалмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 100 б.
Дилбар: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1975. – 101 б.
Күлкү чачам: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 123 б.
Жаштык шаары: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 160 б.
Эки жөжө: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1981. – 16 б.
Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 224 б.
Ай бөбөк: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1988. – 26 б.
Ыр ношөрү: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1988. – 128 б.
“Рамис”. Ырлар жана поэмалар. Чыгармалар жыйнагы. I том. – Б.: Бийиктик, 2005. – 664 б.

Орус тилинде

- Звездный возраст. – М.: Сов. писатель, 1961. – 54 с.
Избранная лирика. – М.: Мол. гвардия, 1965. – 32 с.
Поклон земле: Стихи. – М.: Сов. писатель, 1968. – 128 с.
Радость: Стихи, поэма. – М.: Сов. писатель, 1980. – 110 с.
Товарищ стих: Лирика. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 136 с.
Солнечный азарт: Стихотворения, поэмы. – Ф.: Адабият, 1990. – 108 с.
Стих и я: Стихотворения и поэмы. Рисунки автора. На кыргызском и русском языках. – Б.: Издательство КРСУ, 2007. – 157 с.

Башка элдердин тилдеринде

- Подражаю солнцу: Стихи. – Рига: Лиесма, 1969. – 63 с. – лат.

КОТОРМОЛОРУ

- Некрасов Н.А. Тандалган ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 95 б.
Алимджан Х. Зымырык. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1954. – 35 б.

РЫСКУЛОВ
САРДАРБЕК
(1920–1997)

Жазуучу Сардарбек Рыскулов Кочкор районундагы Кошалыш айылында 1920-жылы туулган.

1940-жылдын сентябрь айынан баштап республикалык «Ленинчил жаш» гезитинде адабий кызматкер болуп иштеген. 1942-жылы 24-февралда Улуу Ата Мекендик согушка жөнөтүлүп, аскерден Минскидеги Аскер окуу жайында окуп, Гомель шаарын коргоого катышкан. Свердлов облусунда 1944-жылга чейин аскер кадрларын даярдап, денсоолугунун начардыгына байланыштуу 1944-жылы өз айылына кайтып келген.

Согуштан кийин Кочкор районунда даярдоо кызматкери, кийин Комсомол колхозунда башкарманын төрагасы болуп иштеген.

Чыгармачылык ишин 1940-жылы «Ленинчил жаш» гезитинде иштеген мезгилде баштап, бир актылуу жана көп актылуу пьесалары, очерк, фельетондорду жазган. 1971-жылы «Ала-Тоо» журналында «Кашка ат, карагер жорго» аттуу повести жарыяланган. «Биз эми түшүндүк» деген пьесасы жамааттык жыйнакта «Кыргызстан» басмасында жарык көргөн. Айрым очерк, аңгемелери үчүн республикалык масштабда сыйлыктарга татыктуу болгон.

1991-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Балбандар: Аңгемелер жыйнагы. – Ф.: Мектеп, 1970. – 47 б.
Саяпкерлер: Повесттер, аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 136 б.
Мүнүшкөрлөр: Повесттер, аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 149 б.
Кара шумкар: Повесттер, аңгемелер. – Ф.: Адабият, 1991. – 34 б.
Шамен: Повесть. – Б.: Турар, 1998. – 78 б.
Төрөгелди баатыр: Баян. – Б.: Турар, 1999. – 74 б.

СААЛАЕВ
ЖЕДИГЕР
ИБРАИМОВИЧ
(ЖЕДИГЕР СААЛАЙ)

Акын Жедигер Саалаев Ат-Башы районундагы Ак-Муз айылында 1961-жылы 27-мартта туулган. КМУУнун филология факультетинин журналистика бөлүмүн, аспирантуранын сырттан окуу бөлүмүн жана КМУУнун бажылык жана юридикалык кадрларын даярдоо боюнча факультетин бүтүргөн.

«Советтик Кыргызстан» гезитинде кабарчы, Кыргызстандын Театралдык ишмерлер союзунун драматургия бөлүмүнүн башчысы, КМУУнун журналистика кафедрасынын башчысы, Кыргыз телеберүүсүнүн «Аты-журт» жана «Манас» чыгармачыл өндүрүштүк биринемелеринде продюсер-башкары редактор, Кыргызстан Журналисттер союзунун төрагасынан орун-басары, КМУУнун укук факультетинде окутуучу, «Кыргыз туусу» гезити-нин башкары редактору болуп иштеп келген.

Кыргыз Мамлекеттик юридика академиясынын доценти. Юридика илимдеринин кандидаты (2007).

Журналистика жана поэзия мектепте окуп жүргөн мезгилинен эле калемин чыгармачылыкка, аблуустук жана республикалык баспама-ларга убагы жарыяланып келген.

Биринчи кезинде «Жарык» деген ат менен 1987-жылы жарык чыгарган.

«Адыр» жана «Манас», «Башкары» аттуу повесттерин Кыргызстандын ар-федерациялык жазмалык сыйлыгында асырат.

1987-жылы Кыргызстандын Жазуучулар, 1989-жылы Журналисттер жана 1987-жылы Театр ишмерлер союзунун мүчөсү.

1991-жылы анын кыргыздын Кыргызстандын Мамлекеттик сыйлыгына ээ болушуна болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жоролго: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 28 б.

Башат: Ырлар жана поэма (коллективдүү жыйнакта). – Ф.: Адабият, 1990. 109-157-б.

Аргасыздык ырлары: Ырлар жана поэма. – Б.: ИАнын басмаканасы, – 78 б.

**СААТОВ
ЖАПАР
(ТАШБЕКОВ Ж.)**

Жазуучу, журналист Жапар Саатов Чүй районуна караштуу Алчалуу айылында 1930-жылы 15-февралда туулган. 1952-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин аяктап, эмгек жолун 1952-жылы орто мектепте мугалим болуп иштөө менен баштаган. 1952-жылдан «Кыргызстан» басмасынын редакциясында кызматкер, бөлүм башчы, «Кыргызстан маданияты» гезитинде жооптуу катчынын орунбасары, 1970-жылдан «Советтик Кыргызстан» гезитинде бөлүм башчы болуп иштеген.

Сатирачы-фельетончу катары 300дөн ашык сатиралык аңгемелери, фельетондору жана адабияттын, искусствонун жана медицинанын көрүнүктүү ишмерлери (С.Сасыкбаев, М.Абдукаримов, Ы.Борончиев, М.Мамакеев, И.Ахунбаев ж.б.) жөнүндө бир топ публицистикалык чыгармалары бар.

1957-жылдан СССР Журналисттер союзунун, 1976-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

1989-жылы СССР Журналисттер союзунун лауреаты наамы ыйгарылган.

1974-жылы «Кыргыз Республикасынын искусствосуна эмгек сиңирген ишмери» наамы берилген.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ынталуу балдар: Очерктер жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 79 б.

Мээрим: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1962. – 85 б.

Толукшуган ай: Повесть, аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1965 – 112 б.

Жан курбу: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1967. – 143 б.

Биздин мугалим. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 39 б.

Мезгил сынайт: Аңгемелер, очерктер жана сатиралык чыгармалар. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 10 б.

Чындыктын сүрү: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1973. – 119 б.

Астейил адамдар: Очерктер. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 84 б.

Чынар жана чырмоок: Аңгемелер, публицистикалык жана сатиралык чыгармалар, повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 224 б.

Каардуу күндөр: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1984. – 199 б.

Маңдай тер: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1986 – 172 б.

Ак дил: Повесттер, аңгемелер, сатиралар. – Ф.: Адабият, 1990. – 303 б.

Жигердүү жигит: Очерк. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 44 б.

Түркүн мүнөздөр: Повесть, аңгемелер жана интермедиялар. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 167 б.

**САБЫРОВ
КУРБАНАЛЫ**
(1942–1981)

Акын Курбаналы Сабыров Лейлек районундагы Гордой айылында 1942-жылы 17-апрелде туулган. 1959–1966-жж. Бишкек шаарындагы Кыргыз мамлекеттик университетинде окуган.

1966-жылы Баткен районундагы Коргон орто мектебинде мугалим, 1966–1969-жж. Баткен районунда «Кызыл-Туу» гезитинде кабарчы, 1969–1974-жж. Ош облустук радио уктуруусунун редактору, башкы редактордун орунбасары, 1974-жылы КСЭде редактор, 1975-жылы «Кыргызстан пионери» гезитинде кабарчы, 1975–1981-жж. «Кыргызстан» басмасында редактор болуп иштеген.

1990-жылы жарык көргөн “Керээз” аттуу жыйнагы үчүн А.Осмонов атындагы адабий сыйлык ыйгарылган.

1980-жылы СССР Жазуучулар союзунун мүчөлүгүнө кабыл алынган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Козу-Баглан: – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 44 б.

Нур Булак: – Ф.: Мектеп, 1978. – 65 б.

Өрүктар: Ырлар жана поэмадан фрагменттер. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 112 б.

Жүрөктөгү күн: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 126 б.

Керээз: – Ф.: Адабият, 1990.

Орто жаш: – Б.: Адабият, 1992.

Козу-Баглан: – Б.: Сабыр, 1999.

Өрүктар: – Б.: Сабыр, 2001.

**САДЫБАКАСОВ
ШАТМАН**
(1932–1983)

Акын, прозаик Шатман Садыбакасов Жумгал районунун Дыйкан айылында 1932-жылы 25-майда туулган. 1955-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн.

Эмгек жолун «Жаш ленинчи» журналында адабий кызматкер болуп баштаган, 1961-жылдан «Кыргызстан» басмасында редактор, 1965-жылдан проза жана поэзия бөлүмүнүн башчысы, 1975-жылдан өмүрүнүн акырына чейин «Ала-Тоо» журналынын башкы редактору болуп иштеген.

Ш.Садыбакасовдун биринчи китеби 1958-жылы басылып чыккан «Пейил» аңгемелер жыйнагы болуп саналат. «Күндөр» романы, «Ак боз ат» драмасы орус тилине которулуп басылган.

1960-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына “Каарман эмгеги үчүн» медалы менен, Кыргыз ССРинин Жогорку Советинин Ардак грамотасы, Кыргызстандын ЛКЖС БКнын Ардак грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

‘ Пейил: Аңгемелер жыйнагы. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958. – 150 б.

Мүнөз: Аңгемелер, очерктер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 77 б.

Жол түгөнбөйт: Аңгемелер жана мыскылдар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 170 б.

Бир үзүм жалын: Повесть. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1964. – 162 б.

Күндөр: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 340 б.

Лениндин, партияны ырдайбыз: Ленин, партия жөнүндө ырлар. – Ф.: 1967.

Жашыл өзөн: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 112 б.

Сонун бала: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1968. – 21 б.

Кең дүйнө: Чыгармалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 468 б.
 Бир үзүм жалын: Повесть жана аңгемелер. Ф.: Мектеп, 1981. – 192 б.
 Күзгү: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1981. – 30 б.
 Ажайып күндөр: Роман, аңгемелер, пьесалар, азилдер. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 407 б.
 Ажайып күндөр: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 406 б.
 Күзгү: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1987. – 30 б.
 Ак боз ат: Драмалар, интермедиялар. – Ф.: Адабият, 1989. – 140 б.

Орус тилинде

Дни: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 240 с.
 Зеркало: Рассказы. – Ф.: Мектеп, 1982. – 28 с.
 Трудный перевал: Рассказы, легенда. – Ф.: Мектеп, 1983.
 Этот необъятный мир: Роман, рассказы. – М.: Сов. писатель, 1984. – 335 с.

САДЫКОВ
АБДЫКАДЫР

Окумуштуу, адабиятчы жана сынчы, Абдыкадыр Садыков Нарын облусунун Ат-Башы районунун Кара-Суу айылында 1933-жылы 25-октябрда туулган. 1949-жылы Кыргызстан мамлекеттик педагогикалык институтунун тил жана адабият факультетине кирген. Окууну артыкчылык диплому менен аяктап, 1953–1959-жж. Кыргыз мамлекеттик университетинин аспирантурасында окуп, Кыргыз мамлекеттик кыз-келиндер педагогикалык институтунда мугалим, 1960-жылдан Кыргыз илимдер академиясында кенже илимий кызматкер, 1962–1966-жж. Тил жана адабият институтунун улук илимий кызматкери, 1966–1974-жж. сектор башчы, 1974–1980-жж. илимий иштер боюнча директордун орунбасары, директордун милдетин аткаруучу, 1980-жылдан институттун директору, 1988-жылдан Кыргыз мамлекеттик университетинин “СССР элдеринин адабияты» кафедрасында профессор, “Дүйнөлүк адабияттын тарыхы жана теориясы» кафедрасынын башчысы кызматында эмгектенип келет.

А.Садыков 1961-жылы кандидаттык, 1972-жылы докторлук диссертациясын коргогон. 1979-жылы Кыргыз ССРинин Илимдер академиясынын корреспондент-мүчөсү болуп шайланган. 1983-жылы профессорлук аттестат алган. 1993-жылы “Кыргыз Республикасынын илимине эмгек сиңирген ишмер» деген наам берилген. 2004-жылы Мамлекеттик сыйлыктын лауреаты болгон.

А.Садыков адабиятчы жана сынчы катарында 1956-жылдан бери эмгектенип келет. Анын “А.Осмоновдун чыгармачылыгындагы традиция жана новаторлук» аттуу алгачкы монографиясы 1962-жылы басылып чыккан. Ондогон илимий чыгармаларды редакциялап, отуздан ашык кандидаттык жана докторлук диссертацияларга оппонент болгон.

1970-жылы Москвадан орус тилинде басылып чыккан “История киргизской литературы» аттуу коллективдүү чоң эмгектин негизги авторлорунун бири жана редколлегия мүчөсү. Эки томдон турган “Кыргыз совет адабия-

тынын тарыхы» (1987, 1990) аттуу эмгектин башкы редактору жана авторлорунун бири.

«Манас» эпосун басып чыгаруу ишине активдүү катышып, «СССР элдеринин эпосу» деген серияда басылган төрт томдук (кыргыз жана орус тилдеринде) «Манастын» редколлегия мүчөсү, Саякбай Каралаевдин варианты боюнча басылган беш томдуу «Манастын» башкы редакторунун орунбасары болгон.

А.Садыков 360тан ашык илимий эмгектин автору, анын ичинде өзүнчө басылып чыккан 57 китеби (монографиялар, сын макалалар жыйнактары, окуу куралдары ж.б.) бар. А.Садыков Кыргызстан Жазуучулар союзунун мүчөсү, Эл аралык коомдук Айтматов академиясынын ардактуу академиги, Айтматов клубунун лауреаты. «Эмгек ардагери» медалынын ээси. 1983-жылы Кыргыз ССРинин Жогорку Советинин Ардак грамотасы, 2001-жылы Кыргыз Республикасынын Президентинин Ардак грамотасы менен сыйланган. 2003-жылы Нарын шаарындагы № 9 мектепке А.Садыковдун ысмы берилген.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Алыкул Осмоновдун поэзиясындагы традиция жана новатордук. – Ф.: Кырг. ССР ИА, 1962. – 131 б.
- Кыргыз совет адабиятында эл достугу жана пролетардык интернационализм идеяларынын көрүнүшү. – Ф.: Кырг. ССР ИА, 1963. – 79 б.
- Кыргыз совет адабиятындагы улуттук жана интернационалдык проблемасы. – Ф.: Илим, 1969. – 259 б.
- Проблемалар жана ой жүгүртүүлөр: Адабий сын макалаларды жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 178 б.
- Эл достугу – адабияттардын достугу: Адабий – сын макалалар. – Ф.: Мектеп, 1977. – 122 б.
- Адабий-сын айдыңында. – Ф.: Илим, 1979. – 168 б.
- Жетилүү сапарында: Адабий-сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 179 б.
- Бирдиктүү үй-бүлөдө: Обзорлор, изилдөөлөр. – Ф.: Кыргызстан, – 236 б.
- Мезгил менен адымдаш: Адабий-сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 200 б.
- Кыргыз совет адабиятынын тарыхы: «Согуштан кийинки кыргыз прозасы жана поэзиясы», «Азыркы кыргыз поэзиясы жана прозасы». 1-том. – Ф.: Илим, 1988.

Кыргыз адабияты: Орто мектептердин жогорку класстарынын факультативдик сабактары боюнча окуу куралы. – Ф.: Мектеп, 1990. – 222 б.

Кыргыз совет адабиятынын тарыхы: «Түгөлбай Сыдыкбеков», «Сүйүнбай Эралнев», 2-том. – Ф.: Илим, 1990, – 64 б.

Кыргызстанда Айтматов таануу илиминин пайда болушу жана өнүгүшү: Илимий очерк. – Б., 1992. – 38 б.

Башаттар жана жаңычылык. – Б., 1993. – 107 б.

Мар Байджиев: Чыгармачылык портрет. – Б., 1996. – 128 б.

Токтоболот Абдумомунов. Чыгармачылык өнөрканасы. – Б.: Бийиктик, 2002. – 165 б.

Чынгыз Айтматов–котормочу. – Б.: Турар, 2003. – 55 б.

Алыкул Осмонов. Чыгармачылык өнөрканасы. – Б.: Турар, 2004. – 116 б.

Мухтар Ауэзов жана кыргыз залкар жазуучулары. – Б., 2005. – 95 б.

Сүйүнбай Эралнев. Чыгармачылык өнөркана сыры. – Б., 2006. – 105 б.

Чынгыз Айтматовдун публицистикасы: Булак көзү жана дүйнө адабият өкүлдөрү. – Б., 2007. – 112 б.

Кыргыз романтикалык поэзиясы. Жоомарт Бөкөнбаев. – Б., 2008. – 120 б.

Орус тилинде

Национальное и интернациональное в киргизской советской литературе. – Ф.: Илим, 1970. – 195 с.

История киргизской советской литературы. – М.: Наука, 1970 (в соавторстве).

Единые по духу и цели: Статьи. – Ф.: Мектеп, 1982. – 128 б.

**САДЫКОВ
ЖАЛИЛ**

Акын, драматург жана коомдук ишмер Жалил Садыков Кемин районундагы Кичи-Кемин айылында 1932-жылы 23-октябрда туулган. Орто мектепти ошол айылдан бүтүп, колхоздо иштеп, «Ак-Туз» комбинатынын шахтасында кен казып иштеген. 1958-жылы КМУнун филология факультетин бүтүргөн соң Кыргыз Министрлер Советинин алдындагы Главлитте, «Кыргызстан пионери» гезитинде, 1959–1963-жж. Нарын облусу, 1981–1985-жж. Ысык-Көл облусу боюнча Кыргызстан Жазуучулар союзунун кеңешчиси, 1964-жылдан «Ала-Тоо» журналында бөлүм башчы, жооптуу катчы, 1967-жылдан «Жаш ленинчи» журналын жетектеп, 1980-жылдары Кыргыз ССР маданият министрлигинин репертуардык-редакция коллегиясынын башкы редактору, 1988–1992-жж. «Кыргыз маданияты» гезитинин башкы редактору, Кыргыз Республика Ишкерлеринин улуттук казына башкармасынын төрагасы болгон.

Ж.Садыковдун «Убада» аттуу алгачкы ыр жыйнагы 1958-жылы жарык көргөн.

Акындын жүздөгөн ырларына обон чыгарылган.

Ж.Садыковдун «Манастын уулу Семетей» (1982), «Сейтек» (1987), «Айкөл Манас» (1990) үчилтиги Кыргыз мамлекеттик академиялык драма театрында, «Эр Төштүк», «Ак Мөөр», «Жукеев-Пудовкин», «Терең кечүү» ж. б. драмалары театрларда коюлган.

«Манастын уулу Семетей» эпикалык драмасы үчүн Ж.Садыковго Кыргыз Республикасынын Токтогул атындагы Мамлекеттик сыйлык ыйгарылган.

Ж.Садыков чыгыштын улуу акыны Омор Хаямдын «Рубаилерин», Р.Гамзатов, К.Кулиев, А.Пушкин, М.Лермонтов, Т.Шевченконун, балкар акыны М.Кудаевдин жана Я.Шивазанын чыгармаларын которгон.

Ж.Садыковдун ыр жана поэма жыйнактары ондогон элдердин тилине которулду, драмалык чыгармалары чет өлкөнүн элет, шаарларындагы сахналарга коюлуп келет.

1958-жылдан СССР жазуучулар союзунун мүчөсү.

Ж.Садыков Кыргыз Республикасынын Гимнинин автору. Кыргыз Республикасынын эл депутаты болгон. Ж.Садыковго «Кыргыз Республикасынын искусствосуна эмгек сиңирген ишмери», «Кыргыз Эл акыны» наамдары ыйгарылган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Убада: Ырлар жана поэмалар – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 128 б.
Жайкы таңда: Ырлар жана поэма – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 152 б.
Кечээкинин күбөсү. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1962. – 55 б.
Бөжөктөрдүн өмүрү. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1964. – 31 б.
Акын чабан: Очерк. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 15 б.
Сары өзөн: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 121 б.
Бөбөктөргө үйрөткүн: Ырлар: Мектеп жашына чейинки майда балдар үчүн. – Ф.: Мектеп, 1966. – 18 б.
Кылымдын барактары: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 127 б.
Менин ырым мекеним: Ырлар жана поэма – Ф.: Кыргызстан, 1958 – 127 б.
Сырдашуу: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1969. – 90 б.
Унутулгус обондор: Ырлар жана поэма. – Ф.: 1971. – 121 б.
Жоогазын: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1973. – 78 б.
Топ жылдыздар: Тандалган ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 302 б.
Тууган жер: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 176 б.
Молтүр булак: Ырлар, поэмалар, драма. – Ф.: Мектеп, 1981. – 112 б.
Тууган жер: Ырлар, поэмалар, драмалар: Тестиер балдар үчүн. – Ф.: Мектеп, 1981. – 112 б.
Аккан суу: Ырлар, поэмалар: Жаштар үчүн. – Ф.: Мектеп, 1984. – 192 б.
Жер керемети: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 168 б.
Тандалмалар. – Ф.: Адабият, 1992. – 288 б.
Тандалган чыгармалар – Б.: Бийиктик, 2003. – 503 б.
Кеч күздөгү мөмөлөр. – Б.: Бийиктик, 2007. – 259 б.

Орус тилинде

Лик земли: Стихи и поэмы. – М.: Сов. писатель, 1983. – 80 с.

КОТОРМОЛОРУ

Омар Хайям. Рубаилер (Ж.Садыков, Т.Шаршенбаев). – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 131 б.

Омар Хайям. Рубаилер (Ж.Садыков, Т.Шаршенбаев). – Ф.: Адабият, 1987. – 131 б.

ДРАМАЛАРЫ

Табышкандар: Үч көшөгө, сегиз сүрөттүү драма. Ала-Тоо, 1965, №11. – 79–112-б.

Пудовкин-Жукеев: Үч көшөгөлүү драма. Ала-Тоо, 1966, №10. – 89–112-б.

Айкөл Манас: Эпикалык драма. Ала-Тоо, 1992., №10–11. – 80–113-б.

Айкөл Манас: Драмалар. Ала-Тоо, 1995. – 248 б.

Манас. Семетей. Сейтек: Эпос. Үчилтик Түз.: Ж.Садыков, К.Садыков, Р.Кыдырбаева. – Б. "ЖЭКА" ЖТД, 1999. – 468 б.

САЙДУЛЛАЕВ
НУУМАН

Жазуучу, акын Нууман Сайдуллаев Лейлек районуна караштуу Катраң-Абад айылында 1949-жылы 1-январда туулган. Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн.

Эмгек жолун 1966-жылы «Кулунду» колхозунда колхозчу болуудан баштаган. Андан кийин статистика башкармасында улук инспектор, райондук «Алга» гезитинде адабий кызматкер, армияда кызмат өтөп келгенден кийин 1973-жылга чейин «Алга» гезитинде, 1976-жылга чейин Ош облустук «Ленин жолу» гезитинде адабий кызматкер, 1976–1991-жж. Ош облустук телерадио комитетинде улук редактор, бөлүм башчы, башкы редактордун орунбасары, «Толкун» студиясында башкы редактор болуп иштеген.

1991-жылы Катраң-Абадда чакан ишкана уюштуруп, жетектеп, 1995-жылы «Хан Шырдак» аттуу дыйкан чарбасынын торагылыгына, 1997-жылдын март айынан «Катраң» айыл өкмөтүнүн башчылыгына шайланган. Катраң айылдык Кеңештин депутаты.

Н.Сайдуллаевдин «Жазгы ыр» деген ыры 1965-жылы анын биринчи Лейлек райондук «Алга» гезитине басылган. Андан кийин анын ырлары, аңгемелери мезгилдүү басылмаларда, журнал, альманахтарда кез-кези менен басылып келди.

Нууман Сайдуллаев 1982-жылдан Журналисттер союзунун, 1991-жылдан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

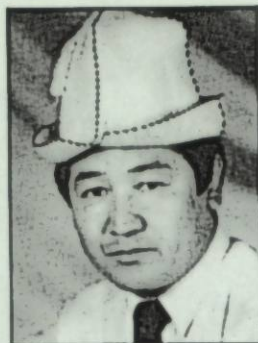
Колумто. Аңгемелер. – Б.: 1982. – 44 б.

Күн баш бакты: Повесть жана аңгемелер – Б., 1991. – 160 б.

Жогөлгөн күн: Роман жана повесть. – Ош, 1995. – 220 б.

Хан шырдак: Роман диалог. – Ош, 2000. – 270 б.

Назым ыңгылдери: Ырлар. – Б.: Сабыр, 2003. – 112 б.

**САКТАНОВ
КӨЧКӨН
МИДИНОВИЧ**

Жазуучу, драматург Көчкөн Сактанов 1942-жылы 10-октябрда Алай районуна караштуу Кең-Жылга айылында туулган. 1967-жылы КМУнун филология факультетинин журналистика бөлүмүнө өткөн.

Эмгек жолун 1959-жылы Көкжаңгак шахтасында электровоздун машинисти болуп иштөө менен баштаган. 1968-жылдан Кыргыз ССРинин ИАсынын Тил жана адабият институтунда адегенде кенже, кийин улук илимий кызматкер, 1977-жылдан Кыргыз ССРинин Мамтелерадио комитетинде редактор, 1980-жылдан «Ала-Тоо» журналынын редакциясында бөлүм башчы, 1983-жылдан «Кыргызфильм» киностудиясынын көркөм сценариялык коллегиясында редактор, Мамлекеттик филармониясынын адабият бөлүмүнүн башчысы жана «Азаттык» радиостанциясынын Кыргызстан боюнча кабарчысы болуп эмгектенип, азыр Кыргыз-Түрк «Манас» университетинде баш окутуучу болуп иштейт.

1968-жылы «Үчөөнүн жүрөгү» аттуу алгачкы повести басылып чыккан. К.Сактановдун «Бүттү, быйыл күйөөгө чыгам» жана Т. Касымбеков менен тең авторлукта жазылган «Курманжан датка» аттуу драмалары бир катар кыргыз драма театрларында коюлган.

1979-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү. ВЛКСМ БКнын жана Кыргызстан ЛКЖС БКнын Ардак грамоталары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Үчөөнүн жүрөгү: Повесть: – Ф.: Мектеп, 1968. – 147 б.

Апама кат: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1971. – 59 б.

Умтулуу: Аңгеме. – Ф.: Мектеп, 1974. – 50 б.

Адат азабы: Роман. – Ф.: Мектеп, 1978. – 166 б.

Адат азабы: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 264 б.

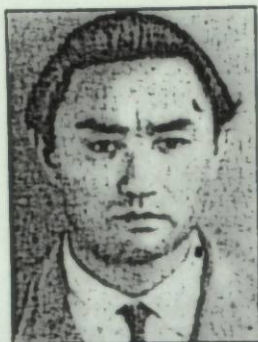
Мурас: Аңгемелер, повесттер. – Ф.: Мектеп, 1984. – 208 б.

Адат азабы: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 670 б.

Маркумдар үнү: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1991. – 450 б.

Сталинден кийинки заман: Роман. – Б.: Учкун, – 650 б

Чөөлөрдүн заманы: Роман. – Б.: Учкун. – 350 б.

**САЛИЕВ
АЗИЗ
АБДЫКАСЫМОВИЧ**

Сынчы, философ Азиз Салиев Тоң районуна караштуу Күн-Чыгыш айылында 1925-жылы 10-ноябрда туулган.

1940-жылы Кыргызстан мамлекеттик педагогикалык институтунун алдындагы даярдоо курсунда, кийин тил, адабият факультетинде окуйт. Бир жыл өткөндөн кийин армияга чакырылып, аскер мектебин бүтөт да взводдун командири болуп, Улуу Ата Мекендик согушка катышат. 1944-жылы Венгрияны бошотуудагы согушта катуу жарадар болуп кайтат.

Армиядан кийин пединституттагы окуусун 1947-жылы бүтүрүп, СССР Илимдер академиясынын философия институтунун аспирантурасында окуп, 1951-жылы философия илимдеринин кандидаты болот. 1952–1953-жж. Кыргыз мамлекеттик университетинин марксизм-ленинизм кафедрасында улук окутуучу, Кыргызстан КП Борбордук Комитетинин алдындагы республикалык партиялык мектептин тарых, диалектикалык материализм кафедрасынын жетекчиси, 1953–1959-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкармасынын төрагасы, 1959-жылдан Кыргыз ССР Илимдер академиясынын философия жана укук институтунда адегенде сектор башчы, анан директор болуп иштеп келет.

А.Салиев бир нече философиялык китептердин автору. “Умственная жизнь и мышление в образах», “История киргизского искусства», “Изобразительное искусство Киргизии», “Искусство и человек», “Национальное и интернациональное в искусстве», “Наука разоблачает религию» китептеринин түзүүчүсү, редактору жана авторлошу.

1953-жылдан СССР Жазуучулар союзуна мүчө, Кыргыз ССР Илимдер академиясынын мүчө-корреспонденти.

Кыргыз совет адабиятына сиңирген эмгеги жана илимий иштери үчүн эки жолу «Ардак белгиси» ордени, В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына “Каарман эмгеги үчүн» медалы, «1941–1945-жылдарда Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендиги үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы жеңиштин

аяктаганына XX жыл», «СССРдин куралдуу күчтөрүнө 50 жыл», «Улуу Атамекендик согуштун жеңишине 25 жыл», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы жеңишке отуз жыл» медалдары менен сыйланган.

1985-жылы “Кыргыз ССРинин илимдерине эмгек сиңирген ишмери» деген наам берилген.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Илим динди ашкерелейт. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 200 б.

Акыл-эс дүйнөсү жана көркөм элес. – Ф.: Мектеп, 1981. – 256 б.

Орус тилинде

Жизнь – в стихах: Заметки об эстетической природе поэзии. – Ф.: Илим, 1962. – 225 с.

Что такое мысль: В порядке обсуждения проблемы. – Ф.: Илим, 1970. – 172 с.

Что такое мысль: В порядке обсуждения проблемы. – Ф.: Илим, 1971. – 232 с.

Мышление как система. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 247 с.

Человеческая психология и искусство. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 308 с.

Человек входит в мир: Сборник статей. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 272 с.

Разум и время: Избранные произведения. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 440 с.

Учение о мысли: Монография. – Б.: Илим, 2000. – 688 с.

**САМАГАНОВ
ЖЭЭНБАЙ**
(1915–1980)

Сынчы Жээнбай Самаганов 1915-жылы Ак-Суу районуна караштуу Ичке-Жергез айылында туулган. Фрунзедеги педтехникумду 1935-жылы бүтүргөн. 1935–1937-жж. Лейлек районунда толук эмес орто мектепте мугалим, директор болуп иштеген. 1937–1939-жж. Ыраакы Күн Чыгышта Кызыл Армиянын катарында болгон. 1939–1941-жж. Кыргызстан мамлекеттик педагогика институтунда окуйт. Согуш башталаар менен майданга жөнөп, Москванын алдында болгон согушта оор жаралар болот, 1943–1944-жж. пединститутта, 1947-жылга чейин СССР Илимдер академиясынын Кыргызстандагы филиалынын тил жана адабият институтунда аспирантурада окуйт. 1947–1952-жж. ошол эле институтта илимий кызматкер, 1952–1953-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунда катчы, 1953-жылдан «Ала-Тоо» журналында бөлүм башчы, Фрунзедеги телестудияда башкы редактор, «Мектеп» басмасында редактор болуп иштеген.

Ж.Самагановдун биринчи макаласы 1946-жылы чыккан. Кыргыз-совет адабиятынын 1948–1955-жж. чыккан хрестоматиясынын биргелешкен автору. Ал В.Белинскийдин, Бичер-Стоу Гарнеттин, Николай Дубовдун чыгармаларын которгон.

Ж.Самаганов 1949-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

«Ардак белгиси» ордени, «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «Москваны коргогондугу үчүн», «1941–1945-жылдарда Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендиги үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштун жеңишине 20 жыл», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштун жеңишине 30 жыл», «СССРдин Куралдуу Күчтөрүнө 50 жыл», «Улуу Атамекендик согуштун жеңишине 25 жыл» медалдары жана Эмгекчилер депутаттарынын Тоолуу Алтай областтык Советинин Аткаруу Комитетинин Ардак грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Адабият хрестоматиясы. (Орто мектептердин 10-классы үчүн). – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 451 б.

Советтик кыргыз адабияты боюнча хрестоматия. (Орто мектептердин 9–10-класстары үчүн. II бөлүк). – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 876 б. (К.Баялинов, П.Балтин менен бирге.)

Кыргыз совет адабияты. (Орто мектептин 10-классы үчүн хрестоматия.) – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1954. – 467 б. 1956. – 398 б. 1957. – 398 б. (К.Асаналиев менен бирге.)

Советтик Кыргызстан адабияты: Жыйнак. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 484 б.

Советтик Кыргызстан жазуучулары. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 273 б.

Советтик Кыргызстан жазуучулары: Кыргызстан жазуучуларынын библиографиялык справочниги. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 600 б.

Максим Горький: Чыгармачылыгы, кыргыз адабиятындагы мааниси. – Ф.: Мектеп, 1966. – 63 б.

Максим Горький: Өмүр жана чыгармачылык жолу. – Ф.: Мектеп, 1975. – 76 б.

Советтик Кыргызстан жазуучулары: Био-библиографиялык справочниги. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 726 б.

Орус тилинде

Писатели Советского Киргизстана: Био-библиографический справочник. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 259 с.

М.Горький и киргизская литература. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 175 с.

Писатели Советского Киргизстана: Био-библиографический справочник. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 644 с.

КОТОРМОЛОРУ

Гарриет Бичер-Стоу. Том байкенин кепеси. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1959. – 408 б. Хижина дяди Тома.

Николай Дубов. Качкын. – Ф.: Мектеп, 1970. – 154 б.

Белинский В. Г. 1847-жылдагы орус адабияты жөнүндө ой. К-пте: В. Белинский. Тандалган чыгармалар. – Ф.: Кыргызстан, 1973, 158–273-б.

Ласкер Э. Виктор кантип шахмат мастери болду: Повесть /Котор.: Б.Самаганова, Ж.Самаганов. – Ф.: Мектеп, 1980. – 156 б.

**САМАНЧИН
ТАЗАБЕК**
(1909–1979)

Адабиятчы, котормочу, драматург Тазабек Саманчин азыркы Кемин районундагы Жаңы-Жол кыштагында 1909-жылы туулган. 1921-жылы жетим балдар үйүндө, 1923-жылы Алма-Атада, 1925-жылы Фрунзеде ачылган педтехникумда окуйт.

Эмгек жолун 1929-жылы Жалал-Абад педтехникумунда мугалим болуудан баштайт. Москвадагы Ленин атындагы пединститутту 1934-жылы бүтүрүп чыгат да, эки жыл эл агартуу тармагында иштейт. 1948-жылы биринчилерден болуп филология илимдери боюнча кандидаттык диссертациясын жактаган. 1936–1950-жж. Тил жана адабият институтунда, 1974-жылга чейин педагогикалык илим изилдөө институтунда улук илимий кызматкер болуп иштеген. Т.Саманчиндин «Чондор үчүн алиппеси» 1935-жылы басылып чыккан.

Т.Саманчин кыргыз адабиятчыларынын ичинен биринчи болуп кыргыз элинин революцияга чейинки адабият чыгармачылыгынын өнүгүшүн изилдеген.

Т.Саманчин филология илимдеринин кандидаты, 1938-жылдан СССР Жазуучулар союзуна мүчө болгон.

Т.Саманчин 1938-жылы «Берметтин уландары», Ата Мекендик согуш мезгилинде «Абышкалардын жоруту», «Тоо арасында» пьесаларын жазган. Бир канча сын-макалалар жана адабий эмгектердин автору.

В.Белинскийдин, М.Горькийдин, Л.Толстойдун, А.Чеховдун чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

Ал «Эмгектеги каармандыгы үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалдары жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

1950-жылы Т.Саманчин айыпсыз куугунтукка алынып, 10 жыл эркинен ажыратылган. 1955-жылы толугу менен акталып, камактан бошотулган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Чондор үчүн алиппе. – Ф.: Кыргызмамбас, 1935. – 80 б. (1937. – 80 б., 1938. – 59 б.).

Кыргыз адабиятынын тарыхынын очерктери. – Ф.: Кыргызмамбас, 1943. – 279 б. (М.Багданова, Ө.Жакишев, К.Рахматуллин менен бирге).

Молдо Кылыч. 1949. – 200 б.

Бир туугандар. Аңгемелер жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1946. – 92 б.

Биздин адабият. 8-класс үчүн. /Түзгөндөр: Т.Саманчин, Б.Алымов. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1964. – 293 б.; 1965. – 296 б.; 1967. – 296 б.; 1968. – 296 б.; 1970. – 296 б.; 1971. – 356 б. 1972. – 356 б.

Кыргыз адабияты. Орто мектептин сегизинчи классы үчүн хрестоматия. – Ф.: Мектеп, 1973. – 266 б. (А.Мамбеталиев менен бирге.)

КОТОРМОЛОРУ

Кассиль Л. Көк муз, темир аяз: Аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1935. – 27 б.

Белинский В. Г. Гогольго кат. Китепте: В. Г. Белинский. Тандалган чыгармалары. – Ф.: Кыргызмамбас, 1948. 3 – 15 б.

Горький М. Чыгармалар жыйнагы. I т. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 525 б.

Горький М. Чыгармалар жыйнагы. II т. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 626 б.

Толстой Л.Н. Анна Каренина: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 568 б.

Рабиндранат Тагор. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 151 б.

Горький М. Тандалган чыгармалар. III т. – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 485 б. (К.Эшмамбетов менен бирге.)

Чехов А. П. Ваня таяке: Пьеса. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 54 б.

Толстой Л. Н. Анна Каренина: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1978. – 539 б.

**САМУДИНОВ
ТОКТОСУН
(Т.МИДИНОВ)**

Акын Токтосун Самудинов Сокулук районунун Сокулук кыштагында 1941-жылы 5-сентябрда 1941-жылы 5-сентябрда туулган. 1963-жылы Кыргыз Мамлекеттик университетинин журналистика бөлүмүн бүтүрүп, журналисттик кесипке ээ болот.

Н.Г.Чернышевский атындагы Республикалык китепкананын басма бөлүмүндө редактор, Кыргыз телестудиясында редактор, «Ленинчил жаш» гезитинде башкы редактордун кызматтарында иштеген. 1977-жылы негизделгенден бери «Байчечекей» балдар журналынын башкы редактору болуп эмгектенип келет.

Чыгармачылыгы студенттик жылдардан башталып, биринчи китеби 1971-жылы «Тоолор гана көрүшпөйт» деген ат менен жарыкка чыккан. Ырлары мурдагы СССР элдеринин бир катар тилдерине, ошондой эле англис, француз, испан тилдерине которулган.

Жазуучулар жана Журналисттер союздарынын мүчөсү. Кыргыз ССРинин Жогорку Советинин Ардак Грамотасы (1976) жана эки жолу (1972, 1981) Грамоталары менен сыйланган. 1994-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» наамы ыйгарылган.

1992-жылы «Кол чатыр» жана «Чаң баспасын сөздөрдү» деген китептери үчүн Алыкул Осмонов атындагы жана 1997-жылы балдар адабияты менен балдар басма сөзүн өнүктүрүүгө кошкон салымы үчүн Тоголок Молдо атындагы сыйлыктардын лауреаты болгон.

2004-жылы «Даңк» медалы менен сыйланган. 2007-жылы «Кыргыз Республикасынын Эл акыны» деген ардактуу наам берилген.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Тоолор гана көрүшпөйт: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 34 б.
Салам кат: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1974. – 36 б.
Ат чабыш: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1976. – 120 б.
Мээр чөп: Ырлар пародиялар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1979. – 156 б.
Алтын сырга: Ырлар, уламыш, пародиялар. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 88 б.
Жашынмак: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1984. – 72 б.
Бешик ыры: Ырлар жана пародиялар. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 124 б.
Кол чатыр: Ырлар. – Ф.: Адабият, 1989. – 128 б.
Сүзөнөөк ырлар же 101 пародия: Ырлар. – Б.: Кыргызстан, 1998. – 108 б.
Чаң баспасын сөздөрдү: Ырлар. – Б.: Адабият, 1991. – 128 б.
Той кечеге тосттор: Ырлар, юморлор, афоризмдер. – Б., 1999. – 128 б.
Даанышман ойлор: Афоризмдер, макал-лакаптар. – Б., 2000. – 134 б.
Тандамал: Ырлар жана пародиялар. – Б., 2003. – 230 б.

Орус тилинде

- Долг: Стихотворения. – Ф.: Мектеп, 1982. – 100 с.

КОТОРМОЛОР

- Иибер В.М. Апрель: Ленин тууралуу ырлар. – Ф.: Мектеп, 1984. – 31 б.
Куприн А. Ак жолтой доктор: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1978. – 42 б.
Кильчичаков М. Марал эмне үчүн мүйүзүн таштайт? /Котор.: Т.Самудинов, Ж.Алыбаев. – Ф.: Мектеп, – 58 б.
Симонов К.М. Аңгемелер /Котор.: Ж.Алыбаев, С.Карымиаков, Т.Самудинов. – Ф.: Мектеп, 1983. – 96 б.
Куприн А.И. Аңгемелер /Котор.: К.Саякбаев, Т.Самудинов, А.Кыдыров. – Ф.: Мектеп, 1984. – 59 б.
Махмуд Тофик. Жаңгак: Ырлар / Котор.: Т.Самудинов, А.Кыдыров. – Ф.: Мектеп, 1987. – 51 б.

**САПАЕВ
МУСА**

Акын, публицист Муса Сапаев Чоң-Алай районунун Дароот-Коргон айылында 1945-жылы 5-августта туулган. 1975-жылы Фрунзедеги политехникалык институтунун инженер-механикалык адистигин бүтүп келгенден кийин эмгек жолун Алай районунун Гүлчө айылында автобазада автомеханик болуп иштөөдөн баштаган. Кийин Алай МЖСте башкы инженер, 1976–1984-жж. райондогу ДЭУнун начальниги, Чоң-Алай райондук маданият бөлүмүнүн башчысы болуп иштеген.

М.Сапаевдин алгачкы ырлары 1969-жылы Фрунзе шаарындагы «Политехнику» гезитине жарыяланган. Ошондон бери анын ырлары, публицистикалык макалалары, очерктери мезгилдүү басылмаларда жарык көрүп келген. Актуалдуу макалалары менен конкурстарга катышып, ал 1996-жылы улуттук «Маданият» программасы боюнча президенттик грантты, 1997-жылы «Сорос Кыргызстан» фондунун журналистика боюнча биринчи сыйлыгын, 1997-жылы «Замана» телепрограммасынын «Жылдын мыкты идеясы» деген конкурсу боюнча биринчи сыйлыгын, 1998-жылы «Вечерний Ош» гезитинин «Ош – 3000ге» карата уюштурган «Менин махабатым» аттуу конкурсунун биринчи сыйлыгын жеңип алган.

Муса Сапаев 1991-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Ыйман оту: Публицистика. – Бишкек, 1990. – 116 б.
Улуттук кайра жаралуу идеясы: Публицистика. – Бишкек, 1995. – 98 б.
Улуттук кайра жаралуу программасы: Публицистика. – Бишкек, 1996. – 38 б.
Айлуу түн: Ырлар. – Ош, 1996. – 86 б.
Тоолор жана аялзат тагдыры: Публицистика. – Бишкек, 1998. – 92 б.
Алай тарыхы: Тарыхый публицистика. – Бишкек, 1998. – 116 б.

**САРИЕВА
КАЛБҮБҮ**

Акын Калбүбү Сариева 1951-жылы 9-январда Кара-Кулжа районунун Күйөө-Таш айылында туулган. 1967–1971-жж. Кыргыз кыз-келиндер педагогикалык институтунун физика-математика факультетинде окуган. 1971–1973-жж. Кара-Кулжа районунун Терек, Кайың-Талаа орто мектептеринде мугалим, 1973–1992-жж. «Мугалимдер газетасынын» редакциясында адабий кызматкер, кабарчы, 1992–1993-жж. «Адам жана табият» журналынын редакциясында, «Кыргыз руху» гезитинде комментатор, 1993-жылдан Улуттук Илимдер академиясынын философия жана укук институтунда улук илимий кызматкер болуп илимий иликтөө тармагына өтөт.

Биринчи ыры 1964-жылы «Кыргызстан пионери» гезитинде жарыяланган. Чыгармалары мезгилдүү басма сөздөрдө жана «Байчечекей», «Темир канат», «Жалын» альманахтарында жарык көрүп келген. Поэтикалык жыйнактардын, илимий монографиянын автору.

«Студенттик жаз – 69», «Студенттик жаз – 71» жаш акындардын фестивалдарында катышып, I даражадагы диплом менен сыйланган.

1982-жылы Львов шаарында өткөн Жаш акындардын бүткүл союздук фестивалынын катышуучусу.

1978-жылдан СССР Журналисттер союзунун, 1993-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

1982-жылы «Эл агартуунун отличниги», 1999-жылы Кыргыз Республикасынын Жаштар сыйлыгынын дипломанты болгон, 2002-жылы философия илимдеринин кандидаты даражасын алган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Шоокум: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1977. – 32 б.
Жаштык учуру: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 52 б.

Чек ара. – Ф.: Адабият, 1989. – 48 б.

Асмансыз жылдар: Ырлар. – Б.: 1998. – 80 б.

Аалам тепкичтери, же өткөөл өмүр трактаты. – Б.: Бийиктик, 2005.

Модель жана тааным: Монография. – Б.: Айат, 2005. – 134 б.

**САРНОГОЕВ
БАЙДЫЛДА**
(1932–2004)

Акын Байдылда Сарногоев Талас жергесинде Кулдамбес кыштоосунда 1932-жылы туулган. 1951-жылы Фрунзе шаарында орто мектепти, 1956-жылы Москва шаарында М.Горький атындагы Адабият институтун бүтүргөн.

1956-жылдан «Ала-Тоо» журналынын редакциясында бөлүм башчы, 1959–1973-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкармалыгында адабий кеңешчи болуп иштеген.

Биринчи поэтикалык жыйнагы «Шумкар» 1952-жылы жарык көргөн. Акындын көп ырларына музыка жазылган. Б.Сарногоевдин чыгармалары орус тилинде да басылып, 1986-жылы «Ашуудан берген отчетум» аттуу поэтикалык жыйнагы Кыргызстан жазуучулар Союзунун А.Осмонов атындагы адабий сыйлыгына татыктуу болгон.

1996-жылы казак жана кыргыз элдеринин салттарын бекемдөөгө кошкон салымы үчүн Б.Сарногоевге Казакстан Республикасынын эл аралык «Алтын көпир» («Золотой мост») сыйлыгы ыйгарылып, 2000-жылы «Байдылда» аттуу жыйнагы Кыргыз Республикасынын Токтогул атындагы Мамлекеттик сыйлыгына татыган.

1951-жылдан СССР Жазуучулар Союзунун мүчөсү болгон.

1991-жылы «Кыргыз Республикасынын Эл акыны» ардактуу наамы берилген.

«Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдык урматына, «Каарман эмгеги үчүн» медалы, Кыргыз ССРинин Жогорку Советинин Ардак грамотасы, 2002-жылы «I даражадагы Манас» ордени менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Шумкар: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 87 б.
Досторума: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 152 б.
Бала мерген: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1956. – 42 б.
Баяс: Ыр менен жазылган повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 123 б.
Жокен. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958. – 16 б.
Ак калпак: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 188 б.
Тоолор жана тоолуктар: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 179 б.
Үзүлбөгөн үмүттөр: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1968. – 124 б.
Сүйлөшүү: Ырлар, поэмалар, термелер. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 167 б.
Менин батпас күнүм: Ырлар, поэмалар, котормолор. – Ф.: Мектеп, 1972. – 142 б.
Тандалган чыгармалар: Ырлар менен поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 316 б.
Тандалган чыгармалар: Ырлар менен поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 314 б.
Ашуудан берген отчетум: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 240 б.
Таалай өлбөйт: Поэмалар, ырлар. – Ф.: Мектеп, 1982. – 124 б.
Ашуудан берген отчетум: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 239 б.; 1984. – 300 б.; 1989.
Байдылда: Тандалган ырлар, поэмалар, термелер. – Б., 1997. – 360 б.

Орус тилинде

- Баяс: Стихи и поэма. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 142 с.
Горячее озеро: Стихи. – М.: Мол. гвардия, 1958. – 149 с.
Гнездо сокола: Стихи, поэма. – М.: Советский писатель, 1987. – 107 с.
Эхо в зрачках: Стихи, поэмы – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 164 с.

САРТОВ
БЕГАНАС
(1945–1978)

Акын, жазуучу-фантаст Беганас Сартов Москва районундагы Чичерин айылында 1945-жылы 15-августта туулган. 1952-жылы Кыргыз Мамлекеттик улуттук университетинин филология факультетин бүтүргөн.

Эмгек жолун Кыргыз телевидениесинде жардамчы режиссер болуп баштаган, кийин «Кыргызстан маданияты», «Ленинчил жаш» гезиттеринде кабарчы, «Мектеп», «Кыргызстан» басмаларында кызматкер болуп иштеген. Өзү иштеп жүргөндө «Жылдыздар балладасы» деген чакан китепчеси 1971-жылы жарык көргөн. «Тоо жылдызы» адабий нйримин жетектеген.

Б.Сартовдун негизги чыгармачылыгы фантастика болгон. Ыр, пьеса, интермедия жазган. Өмүрүнүн акыркы күндөрүндө «Мектеп» басмасынан Жумгалга ишсапарына баратып, автокырсыкка учураган.

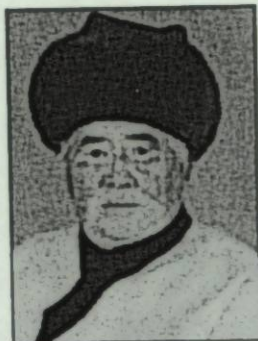
ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Жылдыздар балладасы: Илимий фантаст. повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 20 б.
Ааламда адашкандар: Фантаст. повесть ж-а аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 147 б.
Маанай: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 111 б.
Мамыры гүлдөгөн маалда: Фантастика, повесть ж-а аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1978. – 160 б.
Эридиана: Фантаст. повесттер, аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 348 б.
Сары азеил: Сатиралык ырлар, аңгемелер, интермедиялар. – Ф.: Мектеп, 1987. – 123 б.
Эридиана: Фантаст. повесттер, аңгемелер, ырлар. – Б.: 1995. – 407 б.

КОТОРМОЛОР

Жер жүзүндө жанат Ленин жылдызы: Дүйнө акындарынын ырлары. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 211 б.

**САРЫГУЛОВ
САДЫР**

Сатиралык жазуучу, драматург Садыр Сарыгулов Ак-Талаа районундагы Бастов кыштагында 1941-жылы 10-октябрда туулган. 1963-жылы Каракол шаарындагы пединституттун орус тил жана адабият факультетин артыкчылык диплому менен бүткөн.

1963–1965-жж. Нарын облусунун Нарын районундагы Кара-Кужур өрөөнүндөгү «Лахол» сегиз жылдык мектебинде окуу бөлүмүнүн башчысы жана орус тил мугалими, 1965–1968-жж. Нарын шаарындагы педагогикалык окуу жайында орус тил жана адабият сабагынан мугалим, 1968–1975-жж. Мамлекеттик телерадио комитетинин адабий редакциясында редактор жана улук редактор, 1975–2000-жж. республикалык саясий-сатиралык «Чалкан» журналынын адабий бөлүмүндө редактор, башкы редактордун орунбасары, журналдын жооптуу катчысы болуп иштеген.

Чыгармачылыгы 1968-жылдан башталып, «Кыты-кыты» китеби 1974-жылы жарык көргөн.

2000-жылы «Тогуз-Торо баяндары» аттуу М.Эпеев жана Б.Бектеновдор менен бирдикте документалдык баян чыгарган.

С.Сарыгулов кыргыз журтчулугуна комедиограф-драматург катары таанымал. Алгачкы «Мурдунузга шиш» аттуу комедиясы 1973-жылы, 1982-жылы «Куу дөңгөч же жинди аары», 1985-жылы «Куу дөңгөч», 1991-жылы «Чуу куйрук» аттуу көп актылуу комедиялары Нарын облустук Муратбек Рыскулов атындагы музыкалык драмтеатрынын сахнасында коюлган. 1991-жылы Бишкек шаарында жаштар театрында «Өрттөн кийинки өрт» аттуу көп актылуу комедиясы, 1996-жылы Кыргыз Улуттук академиялык Т.Абдумомунов атындагы драмтеатрда «Убалым уктатпасын» аттуу документалдык трагедиясы коюлган. Телерадио комитетинин алтын фондусуна «Кудалар келет» (1973), «Апа, баары эсимде» (1975), «Ак ийилет, сынбайт» (1991), «Айыпкердин акыркы сөзү» (1995) аттуу радиопьесалары жазылып алынган.

С.Сарыгуловдун айрым фельетон-юморескалары «Крокодил» журналына чыгып, орус, казак, украин, беларус, өзбек, тажик, грузин тилдерине которулган.

1978-жылдан СССР Журналисттер, 1984-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү. Кыргызстан журналисттер союзунун байгесинин жеңүүчүсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кыты-кыты: Юмордук аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1974. – 86 б.

Шыбыр: Юмордук аңгемелер жана комедия. – Ф.: Мектеп, 1977. – 134 б.

Абышка: Юморлуу аңгемелерден түзүлгөн повесть жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1980. – 144 б.

Балыкчы: Сатиралык аңгемелер, кытыгылар, юморлор. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 118 б.

Талөөндөй бала: Юмордук повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1985. – 168 б.

Жалган дүйнө: Сатиралык роман. 1-китеп. – Б.: Адабият, 1993. – 319 б.

Өгөй бала жана өз бала: Юморлуу повесть, аңгемелер. – Ф.: Адабият, 1989. – 127 б.

Ыркыраков Чыркырак: Сатиралык роман. – Б.: Шам, 1997. – 172 б.

Талант жана кара көлөкө. – Б.: Бийиктик, 2002. – 164 б.

Босогоңду боз барчын: Роман. – Б.: Бийиктик, 2003. – 234 б.

Күлкү жана ый: Аңгемелер жана «Ыркыраков Чыркырак» романынын экинчи китеби. – Б.: Бийиктик, 2005. – 234 б.

КОТОРМОЛОР

Васин Ким. Атамандын кылычы: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1979. – 176 б.

Климов И. Муром жомоктору. – Ф.: Мектеп, 1968. – 67 б.

Пак Ун Гер. Телефонист: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1977. – 134 б.

Серафимович А.С. Үч дос: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1981. – 152 б.

Шишов А. М.И. Калинин жөнүндө аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1975. – 124 б.

**САСПАЕВ
АМАН**

Жазуучу Аман Саспаев Түп районундагы Кең-Суу айылында 1929-жылы 15-октябрда туулган.

1937-жылы Кытайдын Тогуз-Торо уездине караштуу Моюн-Күзөр айылындагы уйгур мектептен сабатын ачкан. Кийин Тогуз-Торонун Жаңы-Шаар деген айылында, Кулжа шаарында уйгур, казак мектептеринде окуп билим алган.

Эмгек жолун 1945–1947-жж. Текес уездинин бир мекемесинде катчы, 1947–1949-жж. «Инкилаби шаркий Туркестан» гезитинде Текес, Мушкул-Күрөө уездери боюнча атайын кабарчы болуп иштеген. 1949–1952-жж. Кулжа шаарындагы «Билим юрти» деген окуу жайына кирип, аны бүткөн соң ошол окуу жайында мугалим болуп иштей баштаган.

1952–1956-жылдары Пекиндеги Борбордук Улуттар Институтуна өтүп кытай тилиндеги филология факультетинде окуган.

1956-жылы Үрүмчүгө келип, «Эл басмасынын» кыргыз секторунда редактор, жооптуу сектор башчысы болуп эмгектенген.

1962-жылы Ата Мекенине кайтып келген соң 1966-жылга чейин туулган айылы «Санташ» совхозунда жумушчу, тракторист болуп эмгектенген.

1967–1988-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун Ысык-Көл облусу боюнча адабий кеңешчи болуп иштеп, 1971–1973-жж. Москвадагы М.Горький атындагы адабий институтунун Жогорку адабий курсунан окуган.

Аман Саспаевдин чыгармачылык ишмердиги 1947-жылдары башталып, казак тилинде ырлар, уйгур тилинде прозалык чыгармаларын жазып, мезгилдүү басылмаларда жарыялап турган. 1966-жылы туңгуч аңгемелер жыйнагы «Гүлкайыр» деген ат менен «Кыргызстан» басмасынан жарык көргөн.

А.Саспаев 1967-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү. Жазуучунун айрым аңгемелери орус, француз, кытай, латыш, татар, башкыр,

казак, уйгур, каракалпак тилдерине которулган. Ал чыгармаларын уйгур, казак тилдеринде эркин жазат.

Автор узак жылдар бою Кытай тилин изилдеп жүрүп, 55 миң сөздү камтыган 91 басма табак көлөмүндөгү «Кытайча-кыргызча сөздүк» түзүп, 2003-жылы Кыргыз Мамлекеттүүлүгүнүн 2200 жылдыгына карата жарыкка чыгарган.

А.Саспаев Кыргыз Республикасынын Ардак грамотасы менен сыйланып, 1994-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» деген ардак наам берилген. Караколдогу К.Тыныстанов атындагы ЫМУнун профессору.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Гүлкайыр. Аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1966.

Майда толкундар: Аңгеме-повесттер. – Ф.: Мектеп, 1970.

Симиркуш. Жомок. – Ф.: Мектеп, 1971.

Хадизат. Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1975.

Парторг. Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1977.

Мурат. Аңгеме. – Ф.: Мектеп, 1978.

Татым туз. Аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1979.

Ыйык сезимдер. Аңгемелер. Ф.: Кыргызстан, 1985.

Тандалган чыгармалар: 1 томдук. – Ф.: Кыргызстан, 1988.

Тоо чабалекейи. Роман. – Ф.: Адабият. 1989.

Аңгемелер. – Каракол, 1997.

Чыгышка назар: Илимий макалалар жыйнагы. – Каракол: ЫМУ басмасы, 2002. – 192 б.

Кытайча-кыргызча сөздүк: 55 миң сөз. – Б.: БГУ басмасы, 2003. – 1456 б.

Кытай адабиятынан сабат: Лекциялар жыйнагы. – Каракол: ЫМУ басмасы, 2004. – 32 б.

Орус тилинде

Чудесный птица симург. – Ф.: Мектеп. 1972.

Утро в новом доме. Рассказы. – М.: Советский писатель, 1977.

Мурат. Рассказ. – Ф.: Мектеп, 1979.

Инова Ясажий. Бөртө чоно. Чынгыз хан жөнүндө роман-котормо. – Б.: Сүрөт-басма-салону, 2003. – 270 б.

**САСЫКБАЕВ
САТКЫН
(1907-1997)**

Жазуучу, акын, журналист, котормочу Саткын Сасыкбаев Кемин районуна караштуу Карагайлуу-Булак айылында 1907-жылы 25-сентябрда туулган. 1920-жылдан Токмоктогу балдар үйүнөн билим алып, 1924-жылы «Эркин-Тоо» гезитинде алгачкы айылдык кабарчылардан болуп калган. 1925-1930-жж. Кыргыз педтехникумунда окуган.

1930-1955-жж. «Кызыл Кыргызстан» гезитинде адабий кызматкер, жооптуу катчы, башкы редактордун орунбасары болуп эмгектенген.

1928-жылы «Миң сулуу» аңгемеси жарык көргөн. Кийин аңгеме, очерк, ыр, фелъетондору жарыялана баштайт. «Кичинекей жумушчу» аттуу аңгемеси 1932-жылы өзүнчө китеп болуп чыккан.

С.Сасыкбаев С.Бабаевскийдин, А.Гайдардын, А.Бектин, С.Михалковдун, Ю.Королькованыны, И.Ликстановдун, С.Даниловдун ж.б. чыгармаларын которгон. 1936-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

1974-жылы «Кыргыз ССРинин искусствосуна эмгек сиңирген ишмери» деген наамга татыктуу болгон.

Кыргыз совет адабиятын өнүктүрүүдөгү сиңирген эмгеги жана коомдук иштерге активдүү катышкандыгы үчүн «Ардак белгиси», «Элдердин достугу» ордендери, «1941-1945 жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн», В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалдары менен жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун бир нече Ардак грамоталары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Кичинекей жумушчу. – Ф.: Кыргызмамбас, 1932. – 26 б.
Эмгек учкуну: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1933. – 64 б.
Чабандын баласы жана көк музоо: Аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1935. – 20 б.
Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1936. – 26 б.
Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1938. – 58 б.
Нурлан. – Ф.: Кыргызмамбас, 1944. – 68 б.
Күрөш күндөрүндө: Аңгемелер жана очерктер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 155 б. Биринчи экзамен: Аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 66 б.
Фабрика кызы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 272 б.
Таңкы гудок: Аңгемелер жана очерктер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 251 б.
Завод балдары: Аңгеме. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958. – 35 б.
Түпкүрдөгү нур: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 288 б.
Күнөстүү өрөөндөр: Очерктер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 143 б.
Күжүрмөндөр: Аңгемелер, очерктер жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 136 б.
Эженин өмүрү: Документалдык повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 102 б.
Түпкүрдөгү нур: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 347 б.
Күркүрөөлүү жээкте. – Ф.: Мектеп, 1972. – 250 б.
Эмгек жылдызы: Документалдуу повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 30 б.
Тандалган чыгармалар. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 516 б.
Бийиктен бийикке: Эмгек каармандары жөнүндө очерктер. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 38 б.
Жоготуунун эсеси: Повесттер, эскерүүлөр, аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 316 б.
Тандалмалар: Роман, повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 460 б.
Көк музоо: Ырлар. – Ф.: Адабият, 1989. – 12 б.

Орус тилинде

- Дочь фабрики: Повести и рассказы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 189 с.
Свет под землей: Роман. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 162 с.
Свет под землей: Роман-хроника. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 240 с.
Мои современники: Сборник статей, рассказов и очерков. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 384 с.
Люди труда: Роман. Повести. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 424 с.

КОТОРМОЛОРУ

- Гайдар А.П. Уруш сыры. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1936. – 192 б.
 Короленко Ю.Р. Комсомолецтер фронтто: Очерктер – Ф.: Кыргызмамбас, 1941. – 68 б.
 Бек А. Волоколамск шоссеси: Панфиловчулар жөнүндө повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 315 б.
 Бабаевский С. Алтын жылдыз кавалери: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас т, 1952. – 295 б.
 Ликстанов И. Кичинекей: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 255 б.
 Толстой А. Үч аюу: Жомок. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 16 б.
 Бабаевский С. Алтын жылдыз кавалери: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 322 б.
 Михалков С. Степа ага. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 24 б.
 Земляк Я. Ыгаччылар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1954. – 15 б.
 Бабаевский С. Жер үстүндөгү нур: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 257 б.
 Рашидов Ш. Айкыз жана Алимжан: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 67 б.
 Данилов С. Манчар: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1975. – 160 б.
 Бек А. Волоколамск шоссеси: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 460 б.

**САТЫЛГАНОВ
ТОКТОГУЛ**
(1864–1933)

Төкмө акын жана ырчы Токтогул Сатылганов Токтогул районунда 1864-жылы 25-октябрда туулган. 15 жашка чыккандан тартып, айыл аралап, ырдай баштайт. Анын алгачкы ырлары – “Эмне кызык», «Гүлдөп ал», “Алымкан» сыяктуу ж.б. лирикалык ырлар болуп саналат.

1882-жылы Токтогул Дыйканбай манаптын ырчысы Арзымат менен беттешип аны жеңет. Ошондон тартып акын элге таанылып, атагы чыгат.

Бай-манаптар акынды ырчы кылууга аракет жасашат. Бирок, алардын оюна көнбөгөндөн кийин, Бактияр баш болгон бий-болуштар «Токтогул Анжиян көтөрүлүшүнө катышкан» деген жалаа менен 1898-жылы акынды каматышат. Убактылуу согуштук сот Токтогулду адегенде өлүм жазасына буйрат, кийинчерээк ал жети жылдык сүргүн жумушу менен алмаштырылат.

Токтогул түрмөдөн качууга жасаган аракети иш жүзүнө ашпай калгандан кийин, анын түрмөлүк мөөнөтү жети жылдан он эки жылга узартылат. Акын экинчи жолу орус революционерлеринин жардамы менен 1910-жылы түрмөдөн качып чыгат.

Акын жаңы заманга, В.И.Ленинге арнап ырларды жараткан.

1968-жылы Токтогул атындагы мамлекеттик сыйлык белгиленген.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Кедейкан. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1938. – 173 б.
 Токтогулдун ырлары. – Ф.: Кыргызмамбас, 1938. – 100 б.
 Токтогулдун ырлары жана Калыктын эстеликтери. – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 95 б.
 Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 264 б.
 Чыгармалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 392 б.

Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 392 б.
 Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 344 б.
 Чыгармалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 325 б.
 Жашагын кеңеш өкмөт: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1957. – 69 б.
 Чыгармаларынын эки томдук жыйнагы: 1–2-т. – Ф.: Кыргызстан, 1964.
 Кандай аял тууду экен, Лениндөй уулду. – Ф.: Кыргызстан, 1964. – 15 б.
 Эшен-калга: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1964.
 Алымкан: – Ф.: Мектеп, 1965. – 76 б.
 Кандай аял тууду экен, Лениндөй уулду. – Ф.: Кыргызстан, 1964. – 110 б.
 Үлгү ыр. – Ф.: Мектеп, 1965. – 76 б.
 Чыгармаларынын 2 томдук жыйнагы: 1–2-т. – Ф.: Кыргызстан, 1968.
 Ленин жөнүндө ыр. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 38 б.
 Тандалган ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 95 б.
 Насыят: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1977. – 39 б.
 Насыят: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1978. – 40 б.
 Санат ырлары. – Ф.: Мектеп, 1985. – 20 б.
 Тандалмалар: Ырлар – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 332 б. *Түзгөн жана баш созун жазган Ж. Таитемиров.*
 Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 130 б.
 Чыгармаларынын эки томдук жыйнагы: Ырлар. 1-т. – Ф.: Адабият, 1989. – 263 б.
 Чыгармаларынын эки томдук жыйнагы: Ырлар. 2-т. – Ф.: Адабият, 1989. – 263 б.
 Кандай аял тууду экен Лениндөй уулду: Ыр. – Ф.: Адабият, 1989. – 31 б.

Орус тилинде

Избранные произведения. – М.: Гослитиздат, 1940. – 168 с.
 Избранные произведения. – Ф.: Киргизгосиздат, 1950. – 108 с.
 Избранные произведения. – Ф.: Киргизгосиздат, 1954. – 168 с.
 Избранное: Стихи. – М.: Гослитиздат, 1958. – 279 с.
 О Ленине: Стихотворения. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 36 с.
 Сборник стихов. – Ф.: Киргизгосиздат, 1959. – 78 с.
 Избранное: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1964. – 278 с.
 Певца послушай, молодежь. – Ф.: Мектеп, 1964. – 59 с.
 Песня о Ленине на языках народов СССР. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 110 с.
 Назидания: Стихотворения. – Ф.: Мектеп, 1987. – 20 с.
 Певца послушай, молодежь: Стихотворения. – Ф.: Адабият, 1989. – 64 с.

Избранное. – Ф.: Адабият, 1989. – 326 с.

Песня о Ленине / Пер. с кирг. Ю. Гордиенко. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 38 с.

Башка элдердин тилдеринде

Горный орел: Стихи. – Ф.: Киргизгосиздат, 1949. – 78 с. – дунг.
 Сборник стихов. – Ф.: Киргизгосиздат, 1959. – 78 с. – дунг.
 Избранное: Стихотворения. – Киев: Днипро, 1977. – 151 с. – укр.
 Стихи. – Нукус: Каракалпакстан. 1983. – 65 с. – каракалпак.

**САЯКБАЕВ
КАЛМАК**
(1920–1998)

Котормочу Калмак Саякбаев Ак-Суу районуна караштуу Тегизчил айылында 1920-жылы туулган. 1940-жылы Фрунзедеги медицина техникумун бүтүргөндөн кийин Ленинполь жана Ала-Бука райондорунда фельдшер, Ала-Бука райондук аскер комиссариатында кызмат кылган. 1944-жылдан «Советтик Кыргызстан» гезитинин редакциясында адабий кызматкер, Кыргыз телерадио комитетинде улук редактор, «Кыргызстан» басмасында редактор, улук редактор Кыргызстан Жазуучулар союзунда адабий консультант, «Ала-Тоо» журналынын жооптуу катчысы болгон. 1954-жылы Кыргыз Мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн.

К.Саякбаевдин балдар үчүн жазган аңгемелери республикалык басма сөздө 1948-жылдан тартып жарык көрө баштаган.

Ал И.А.Гончаровдун, В.Г.Короленконун, А.Куприндин, М.Горькийдин, К.Фединдин, Ю.Фучиктин ж.б. жазуучулардын чыгармаларын которгон.

К.Саякбаев 1967-жылдан СССР Жазуучулар союзунун жана 1958-жылдан СССР Журналисттер союзунун мүчөсү болгон.

К.Саякбаев СССР Жогорку Советинин Президиумунун Указы менен «1941–1945-жылдардагы каарман эмгеги үчүн», В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен үч жолу сыйланган.

КОТОРМОЛОРУ

- Носов Н. Витя Малеев үйүндө жана мектепте: Повесть. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1954. – 232 б.
Брудный Д. Актердун жолу. – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 55 б.
Дервильи. Тарыхка чейинки баланын окуясы: Повесть. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1959. – 106 б.
Гончаров И. А. Обломов. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 624 б.

Залка Матэ. Мекенде: Аңгемелер жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 120 б.

Чехов А. П. Черный монах: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 32 б.

Гончаров И. А. Жар: 5 бөлүктөн турган роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 782 б.

Федин К. А. Бөтөнчө жай: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 783 б.

Федин К. А. Жалын: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 456 б.

Фраерман Р. И. Жапайы ит Динго же ууз сүйүү баяны. – Ф.: Мектеп, 1971. – 133 б.

Марков Г. Хингандын шумкарлары: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 304 б. (Ш.Абдылдаев менен бирге).

Белов В. Айыл баяндары. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 160 б.

Борзунов С. Чабуулдан чабуул: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1974. – 82 б.

Куприн А. И. Ак кандек: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1974. – 132 б.

Добролюбов Н. А. Обломовчулук деген эмне?: Сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 58 б.

Федин К. А. Шаарлар жана жылдар: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 440 б.

Гончар О. Циклон: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 300 б.

Тропольский Г. Н. Ак Бим–Кара кулак: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1978. – 262 б.

Толстой Л. Н. Анна Каренина: т. 2. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 448 б.

Цвигун С. Биз кайрылып келебиз: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 384 б.

Африка элдеринин жомоктору. – Ф.: Мектеп, 1982. – 327 б.

Пушкин А. С. Дубровский: Роман. – Ф.: Мектеп, 1983. – 96 б.

Цвигун С. Бороон: Документалдык роман. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 351 б.

Абрамов А. И., Абрамов С. А. Күмүш вариант: Фантастикалык роман жана повесть. – Ф.: Мектеп, 1985. – 240 б.

Сальников А. Кенч. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 431 с.

Толстой А. Н. Инженер Гариндин гиперболоиди: Илимий-фантаст. роман. – Ф.: Мектеп, 1986. – 280 б.

Балалык жылдар: Орус жазуучуларынын тандамал аңгемелери /Котор.: О.Айтымбетов, Х.Карасаев, К.Саякбаев. – Ф.: Мектеп, 1986. – 172 б.

Революциянын каармандары. – Ф.: Мектеп, 1987. – 336 б.

Боккачо Жованни. Декамерон: Новеллалар. – Ф.: Адабият, 1990. – 718 б.

Пушкин А. С. Дубровский: Роман. 2-бас. – Ф.: Адабият, 1990. – 96 б.

**СЕЙТАЛИЕВ
МЕДЕТБЕК
(1935–1987)**

Жазуучу, акын Медетбек Сейталиев Талас районунун Үч-Эмчек кыштагында 1935-жылы туулган. 1957-жылы Кыргыз Мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүрүп, республикалык «Кыргызстан пионери» гезитинде жана «Жаш Ленинчи» журналында бир топ жылдары иштеген.

М.Сейталиевдин алгачкы ырлары мектепте окуп жүргөндө эле райондук жана облустук «Жеңиш туусу», «Лениндик туу» гезиттерине жарыяланып, Кийин республикалык гезит-журналдарга жарыялана баштаган.

М.Сейталиевдин туңгуч ырлар жыйнагы «Жаштыктын үнү» деген ат менен 1957-жылы жарык көргөн.

М.Сейталиев проза жанрында да жемпштүү эмгектенген.

1963 жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Жаштыктын үнү:** Поэма жана ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 155 б.
Ак куулар баяны: Аңгемелер жыйнагы. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958. – 42 б.
Күндүн шаары: Ырлар, легендалар жана жомоктор. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 120 б.
Торгойлор сайрайт: Повесттер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1962. – 123 б.
Медина: Ыр менен жазылган повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1964. – 124 б.
Кылымдарга санкат: Фаусттикалык поэма. – Ф.: Мектеп, 1965. – 74 б.
Колукту: Повесттер. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 143 б.
Аскадагы жазуулар: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 112 б.
Жапыл аралдар: Повесттер жана новелла. – Ф.: Мектеп, 1973. – 223 б.
Шагылдагы адам: Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1975.

Бычак сабындагы өмүрлөр: Документалдуу аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 102 б.

Ырлар жана дастандар. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 116 б.

Мунар тоолор: Повесть жана документалдуу аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1979. – 228 б.

Күн сапары: Дастан. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 176 б.

Аскалуу этектер: Повесть жана документалдуу аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1981. – 189 б.

Тегирменчинин кызы: Повесттер, даректүү аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 256 б.

Орус тилинде

Дочь мельника: Повесть. – М.: Мол. гвардия, 1978. – 286 с.

КОТОРМОЛОР

Берис Роберт. Жүрөгүм менин тоолордо: Ырлар жана балладалар /Котор.: О.Султанов, М.Сейталиев, А.Өмүрканов. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 120 б.

**СЕКСЕНБАЕВ
БАКАЙ**

Жазуучу, котормочу Бакай Сексенбаев Чүй районуна караштуу Бурана айылында 1932-жылы 20-августа туулган. 1949-жылы орто мектепти, 1962-жылы КМУнун филология факультетин бүтүргөн.

Эмгек жолун 1949-жылы Чүй райондук «Шамси» совхозундагы жети жылдык мектепте мугалим болуп иштөө менен баштаган. 1954–1957-жж. Советтик Армиянын катарында кызмат өтөгөн. 1962–1967-жж. «Советтик Кыргызстан» гезитинин редакциясында адабий кызматкер, 1971–1981-жылдары «Кыргызстан» басмасында бөлүм башчы, 1981-жылдан Кыргызстан КП БКнын алдындагы Партиянын тарыхы институтунун башкы редакциясында жооптуу катчы болуп иштеген.

Биринчи «Чындык жана легенда» аттуу очерктер жыйнагы 1970-жылы жарык көргөн. Бир катар очерктер, повесттер жана аңгемелер жыйнактарынын автору. Жазуучунун чыгармачылыгындагы маанилүү орунду көркөм котормо ээлейт. Ал тарабынан С.Залыгиндин «Соленая пядь», А.Чаковскийдин «Победа» романдары, В.Лацистин «Земля и море», С.Шакибаевдин «Падение большого Туркестана» повесттери ж.б. кыргыз тилине которулган.

1980-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Кыргыз ССР Жогорку Советинин грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Чындык жана легенда: Очерктер. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 120 б.
Көңүлдөгү жаз: Аңгемелер жана очерктер. – Ф.: Мектеп, 1972. – 132 б.
Жол бийиктеп барат: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 90 б.
Кайтып келүү: Повесть, аңгемелер, очерктер. – Ф.: Мектеп, 1976. – 158 б.
Сезим учкундары: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1979. – 172 б.
Ачык сыр: Повесть: аңгемелер, очерктер. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 240 б.
Август кечтери: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Адабият, 1990. – 197 б.

**СМЫШЛЯЕВ
ЮРИЙ
МИХАЙЛОВИЧ
(1937–1983)**

Акын, котормочу Смышляев Юрий Михайлович Урум районунун Петровск кыштагында 1937-жылы 16-апрелде туулган. 1959-жылы Москвадагы СССР Жазуучулар Союзунун алдындагы М.Горький атындагы Адабият институтун бүтүргөн.

Эмгек жолун 1954-жылы жумушчу болуп иштөөдөн баштаган. Киров облусунун Буйский районунда чыгуучу «Призыв» гезити менен кызматташып, Москвадагы Лужники стадионун курууда жер казгыч болуп иштеген.

1959-жылдан өмүрүнүн аягына чейин Кыргызстанда Фрунзе шаарында жашап эмгектенген.

Бир жазганды эрте баштап, 1953-жылдан чыгармаларын басып чыгара баштаган. Алгачкы басылмасы болуп 1964-жылы жарык көргөн «У стен Пишпека» аттуу драмалык поэмасы эсептелет. Бир катар ырлар жана поэмалар жыйнактарынын автору.

Акын кыргыз поэзиясын орус тилине которууда мыкты салым кошкон. Ал О.Бөлөбалаевдин, Т.Үмөталиевдин, С.Жусуевдин, Р.Рыскуловдун, М.Абылкасымованын ж.б. чыгармаларын орус тилине которгон.

1967-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

1970-жылы республикалык Ленин комсомолу сыйлыгына татыктуу болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

- У стен Пишпека: Драматическая поэма. – Ф.: Мектеп, 1964. – 79 с.
Карамолдо: Драматическая поэма. – Ф.: Мектеп, 1968. – 56 с.
Звездный этюд: Поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 48 с.
Мое окно: Стихи разных лет. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 80 с.

Памятник солнцу: Стихи поэтов Киргизии, посвященные дружбе народов. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 176 с.

Салам тебе, Кыргызстан: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 140 с. (А.Борцов, И.Волобуева Л.Дядюченко, Ю.Смышляев и др.)

Далекие, далекие костры: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 48 с.

Ночь на Иссык-Куле: Поэма. – Ф.: Мектеп, 1981. – 23 с.

Несу цветы: Стихотворения и поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 100 с.

Лесные шорохи: Стихотворения и поэмы. – Ф.: Мектеп, 1985. – 64 с.

Снег воссиял: Стихи и поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 112 с.

КОТОРМОЛОР

Болобалаев О. Ашимджан: Поэма. – Ф.: Киргизгосиздат, 1963. – 83 с.

Кудаев М. Раздумья чабана: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 162 с.

Джунусов К. Сердце любовью дышит: Стихи и поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 80 с.

Кудаев М. Раздумья чабана: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 24 с.

Молдокматов А. Лавина: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 156 с.

Турсуналиев М. Кто мы такие? – Ф.: Мектеп, 1969. – 10 с.

Артыкбаев К. Дороги судьбы: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1972. – 79 с.

Кудаев М. Стихи разных лет. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 88 с.

Тыныбеков Т. Весна пришла: Басня-сказка. – Ф.: Мектеп, 1977. – 12 с.

Уметалиев Т. Птица-великан: Сказка. – Ф.: Мектеп, 1979. – 22 с.

Джунусов К. Путь человека не кончается: Поэма/Пер. с кирг. Ю.Смышляева, М.Ронкина. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 154 с.

Абакиров Б. Волна Сон-Куля: Стихотворения /Пер. с кирг., М. Ронкина, Ю. Смышляева Л. Аксельруда, Б. Когана. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 129 с.

Карасартов А. Песня лягушки: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1982. – 11 с.

Джакыпбеков А. Багровые облака: Повести, рассказы /Пер. с кирг. А.Атамбаева, М.Ватагина, Ю.Смышляева, С.Фиксина. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 181 с.

Байзаков Т. Осень и любовь: Стихи, поэма /Пер. с кирг. Ю.Смышляева, Л.Аксельруда, М.Ватагина, Н.Пустынникова, С.Золотцева, А.Бережного. – Ф.: Адабият, 1990. – 123 с.

Джундубаева Н. Правда века: Стихи и поэма /Пер. с кирг. М.Ронкина, Ф.Зарецкого, Ю.Смышляева. – Ф.: Адабият, 1990. – 68 с.

СОЛТОБАЕВ
АКМАТБЕК
(1929–1978)

Жазуучу Акматбек Солтобаев Чүй районундагы Ак-Бешим айылында 1929-жылы 10-январда туулган.

1946–1948-жж. февралына чейин Ак-Бешим орто мектебинин 5–7-класстарына тил жана адабияттан сабак берип, 1948-жылы Кыргызстан ЛКЖС Чүй райком комсомолунун экинчи катчысы болуп шайланат. 1950–1951-жж. ошол эле райком комсомолдун биринчи катчысы болуп иштеп, ВЛКСМ БКнын алдындагы Борбордук комсомолдук мектепке окууга жиберилип, ден-соолугуна байланыштуу бүтө албай калат.

1952-жылы Кыргызстан КП Чүй райкомунун пропаганда жана агитация бөлүмүнүн башчысы, 1954–1960-жж. «Кызыл эгинчил», «Чуйская правда» жана «Чүй правдасы» гезиттерине редактор, 1960–1961-жж. «Чалкан» журналынын жооптуу катчысы, ошол жылы партиянын Чүй райондук комитетинин экинчи катчысы, 1961–1967-жж. «Жаш ленинчи» журналынын редактору, кийин «Кыргызфильм» киностудиясынын директору, 1969-жылдан «Кыргызстан» басмасынын башкы редактору болот.

А.Солтобаевдин биринчи ыры Чүй райондук «Кызыл эгинчил» гезитинде жарыяланып, «Ал күндөрдө» деген пьесасы 1946-жылы мектептин көркөм чыгармачылык коллективинде жана райондук маданият үйүнүн сценасында коюлган. Ырлары, очерктери, репортаждары «Ала-Тоо» журналында, «Советтик Кыргызстан», «Ленинчил жаш» гезиттеринин беттеринде 1954-жылдан жарыяланып келген.

Ал А.Гайдардын, Е.Казакевичтин чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

1969-жылдан СССР Жазуучулар союзунун, 1959-жылдан СССР Журналисттер Союзунун мүчөсү болгон.

А.Солтобаев ВЛКСМ БКнын Ардак грамоталары, «Эмгектеги каармандыгы үчүн» медалы, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары жана грамоталары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ырдан чыккан сыр: Аңгемелер. Тестиер балдар үчүн. – Ф.: Мектеп, 1964. – 107 б.

Жерде эрдик түгөнбөйт: Повесть жана аңгемелер. (Мектеп жашындагы тестиер балдар үчүн). – Ф.: Мектеп, 1966. – 117 б.

Бүтпөгөн дептер: Повесть жана аңгемелер. Мектеп жашындагы тестиер балдар үчүн. – Ф.: Мектеп, 1967. – 135 б.

Алтын казык: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 168 б.

Бурулча: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 219 б.

Чолок көчөлүк курбулар: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1974. – 185 б.

Орус тилинде

Полярная звезда: Рассказы и повести. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 336 с.

КОТОРМОЛОРУ

Комсомол активистинин спутниги /Котор.: К.Кулматов, А.Салтобаев. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 244 б.

Гайдар А. Жеңилип, жеңип жүргөнбүз: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1970. – 149 б.

Коллектив. Араб аңгемелери. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 197 б.

Василевский А.М. Бүт өмүрүм ишим: Мемуар /Котор.: А.Салтобаев, Ж.Камчыбеков. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 694 б.

СООРОНБАЕВА
ЗУУРА

Жазуучу Зуура Сооронбаева Ак-Суу районундагы Жол-Колот айылында 1924-жылы 15-августта туулган. 1940-жылы орто мектепти бүтүп, эмгек жолун «Ысык-Көл правдасы» газетинин редакциясында секретарь-машинистка болуп иштөөдөн баштаган.

1959–1974-жж. район аралык «Коммунисттик эмгек» гезитинде кабарчы, 1974–1979-жж. кайрадан «Ысык-Көл правдасы» гезитинде кабарчы болуп иштеген.

Биринчи поэтикалык жыйнагы «Менин айылым» деген ат менен 1960-жылы жарык көргөн. Ал бир нече прозалык чыгармаларды жаратып, алардын арасынан 1971-жылы жарык көргөн «Астра гүлү» повести орус тилинде 1979-жылы «Осенние цветы» деген ат менен басылып чыккан.

З.Сооронбаева драматургия жанрында да бир нече пьесаларды жазган. Мисалы «Эркек колукту», «Сынган мазар», «Байлык жана махабат», «Өрттүү таң».

Анын «Сынган мазар» пьесасы казак тилине которулуп, «Илдет» деген ат менен Абай атындагы Жамбул театрында коюлган. З.Сооронбаева бир катар роман, повесть, аңгемелердин жана эсселердин автору.

«Чоочун киши» романынын уландысы окурмандардын суранычы боюнча жазылып, экинчи китеп болуп чыккан.

1953-жылдан СССР Журналисттер союзунун, 1954-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

1992-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмери», 1995-жылы «Кыргыз Республикасынын Эл жазуучусу» деген наамдар берилген.

«1941–1945-жж. Улуу Ата-Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн», В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн», «1941–1945-жж. Улуу Ата-Мекендик согуштагы жеңиштин 30 жылдыгы», «Жеңиштин 40 жылдыгы», «Эмгек ардагери» медалдары менен, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Ардак грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Менин айлым: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 72 б.
Достук: Ырлар, поэмалар. – Кыргызстан, 1966. – 99 б.
Жетимдер: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 124 б.
Астра гүлү: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 239 б.
Ак чач аял: Повесттер. – Ф.: Мектеп, 1976. – 207 б.
Жанайы розалар: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, – 197 б.
Андрей: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 184 б.
Астра гүлү: Повесттер. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 400 б.
Тоолор билет: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 111 б.
Эс алчы, ана: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1985. – 12 б.
Чоочун киши: Роман. – Ф.: Адабият, 1988. – 1–2-китеп. – 700 б.
Ленинграддан келген кат: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1989.
Арман: Роман. – Б.: Бийиктик. 2002. – 528 б.
Махабат баяны: Аңгемелер жыйнагы. – Бийиктик, 2004. – 32 б.

Орус тилинде

Осенние цветы: Рассказы, повести. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 192 с.

ПЬЕСАЛАРЫ

Эркек колукту (комедия). К.Жантөшев атындагы Ысык-Көл драмтеатры. 1986.
Сынган мазар (трагедия). К.Жантөшев атындагы Ысык-Көл драмтеатры. 1989.
Илдет («Сынган мазар»). Абай атындагы Жамбыл драмтеатры. 1992г.
Байлык жана махабат. К.Жантөшев атындагы Ысыккөл драмтеатры. 2001.
Өрттүү таң. М.Рыскулов атындагы Нарын драмтеатры. 2001.

СОРОНОВ
ОМОР
(О. СОРОН-СОПУ)

Акын жана адабиятчы Омор Сооронов Базар-Коргон районунун Гологон айылында 1940-жылы 28-февралда туулган. 1967-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн.

Эмгек жолун 1958-жылы Базар-Коргон басмаканасында аял терүүчү болуп иштөө менен баштаган, 1959-жылдан орто мектепте улуу пионер тарбиячысы, 1959 – 1962-жж. Советтик Армиянын катарында кызмат өтөп, 1967-жылы Жалал-Абаддагы А.С.Пушкин атындагы окуу жайына окутуучу болуп жөнөтүлгөн. 1969–1979-жж. жана 1981-жылдан тартып Кыргыз ССРинин ИА Тил жана адабият институтунун кичи илимий, илимий, улук илимий кызматкери, 1979–1981-жж. «Кыргызстан» басмасынын Оригиналдуу көркөм адабият бөлүмүнүн башчысы, 1992 – 1995-жж. И.Арабаев атындагы КМПУнун улуу окутуучусу жана КУИАсынын улук илимий кызматкери болуп азыркыга чейин эмгектенип келүүдө.

1957-жылдан бери чыгармалары жарыкка чыгып келе жатат. Чыгармачылык жолун акын катары баштаган. «Тоолорумдун зыйнаты» биринчи поэтикалык жыйнагы 1971-жылы басылып чыккан.

1980-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Поэтикалык жыйнактардын, алты монографиялардын жана ар түрдүү макалалардын автору. Эки томдук Кыргыз совет адабиятынын тарыхынын, жети томдук «Кыргыз адабиятынын тарыхынын» авторлошу болуп саналат. Кыргыз элинин бир нече кол жазма мурасын изилдеген.

Эл агартуунун отличниги (1993), Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер (1995), Кыргыз Республикасынын Илим жана техника боюнча мамлекеттик сыйлыгынын (2004), ошондой эле Мукай Элебаев атындагы адабий сыйлыктын ээси жана КУУнун Ардактуу профессору болуп саналат.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Тоолорумдун зыйнаты: Поэмалар жана ырлар. – Ф.: Мектеп, 1971. – 48 б.
 Жуз: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 48 б.
 Жараат сыры: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1977. – 90 б.
 Тазалыкка чакырам: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1979. – 76 б.
 Мезгил жана талап: Адабий-сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, – 144 б.
 Манас трилогиясындагы эпикалык окуялардын сүрөттөлүш өзгөчөлүктөрү: (Тоголок Молдонун варианты). – Ф.: Илим, 1981. – 120 б.
 Согуш темасындагы кыргыз поэмаларынын сюжеттик мотивдери. – Ф.: Илим, 1982. – 88 б.
 Ырларым менин – сырларым: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 88 б.
 Аруу дүйнө: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 104 б.
 Кайрылуу: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Адабият, 1990. – 128 б.
 Эки тоголок: Ырлар. – Б.: Адабият, 1993. – 32 б.
 Молдо Кылычтын кол жазмаларынын илимий сыпаттамасы: Атайын фонду. 1-китеп. – Б.: Манас таануу жана көркөм адабияттын улуттук борбору, 1998. – 122 б.
 Молдо Кылычтын кол жазмаларынын илимий сыпаттамасы: Атайын фонду. – 2-китеп. – Б.: Манас таануу жана көркөм маданияттын улуттук борбору, 1998. – 116 б.
 Мукай: Даректүү баян. – Б.: Кыргызстан, 1998. – 202 б.
 Калпыл, Арстанбек жана Касым Тыныстановдун кол жазмаларынын илимий сыпаттамасы. Атайын фонду. – Б.: Манас таануу жана көркөм маданияттын улуттук борбору, 2001. – 84 б.
 Мундуздар. – Б.: ОсОО Лакпринт, 2002.
 1805-жылы жазылган «Манас». – Б.: Айат, 2003.
 Насыб-иним: 1855-жылы Кудайаркан жаздырган адамзаттын санжырасы. – Б.: Мамлекеттик тил боюнча улуттук комиссия, 2003.
 Кайыбек жана Б.В.Полывановдун кол жазмаларынын илимий сыпаттамасы. Атайын фонду. – Б.: Манастаануу борбору, 2004.
 Кыргыздын ий, кыргызым! Ырлар. – Б.: Турар, 2008. – 85 б.

КОТОРМОЛОРУ

- Сүмбө жана Чингиз: Даректүү баян. – Б.: Айат, 2003.
 Калпыл, Арстанбек жана Касым Тыныстановдун кол жазмаларынын илимий сыпаттамасы. Атайын фонду. – Б.: Манастаануу борбору, 2004.
 Мундуздар. – Б.: ОсОО Лакпринт, 2002.
 1805-жылы жазылган «Манас». – Б.: Айат, 2003.
 Насыб-иним: 1855-жылы Кудайаркан жаздырган адамзаттын санжырасы. – Б.: Мамлекеттик тил боюнча улуттук комиссия, 2003.
 Кайыбек жана Б.В.Полывановдун кол жазмаларынын илимий сыпаттамасы. Атайын фонду. – Б.: Манастаануу борбору, 2004.
 Кыргыздын ий, кыргызым! Ырлар. – Б.: Турар, 2008. – 85 б.

СОРОКИН
АНАТОЛИЙ
МИХАЙЛОВИЧ

Жазуучу, драматург Анатолий Сорокин Алтай крайынын Хабаровск районунун Мартовка айылында 1939-ж. туулган. 1957-жылы өз айылындагы орто мектепти, 1959-жылы Троцк техникалык окуу жайын аяктаган, ал окуу жайдан киномеханик адистигин алган. 1962-жылы Алма-Ата кинотехникумун аяктаган.

Эмгек жолун 1957-жылы өз совхозунда эсепчи болуп иштөө менен баштаган. 1962–1966-жж. Ыраакы Түндүктүн жана Якутиянын алтын өндүрүүчү жерлеринде, андан кийин Курган облусунун Шадринск жана Катай райондорунда кинолоштуруу системасында иштеген. 1967-жылдан тартып А.Сорокин журналисттик иште: Долматов районунун «Путь к коммунизму» гезитинде, Молдавиядагы криулян райондук «Победитель» гезитинде адабий кызматкер, 1971-жылдан тартып Молдавия радиосунда редактор болуп иштеген. 1975–1978-жж. «Советтик Кыргызстан» гезитинин улук кабарчысы, 1976–1978-жж. КирТАГдын бөлүм башчысы болуп эмгектенген.

1963-жылдан тартып чыгармалары жарыяланып келген. 1985-жылы «Твердь земная» романынын 1-китеби, 1988-жылы – 2-китеби жарыяланган. Ал «Полярная звезда» жана Сибирские огни» журналдарында жарыяланган бир катар повесттердин жана аңгемелердин, «И будет судный день» (1984), «Колокол вечного боя» (1985), «Восемь баллов по шкале Рихтера» (1988) пьесаларынын автору.

1987-жылдан тартып СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

- Твердь земная: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 300 б.
 Твердь земная: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 384 б.

**СТАМОВ
АСАНБЕК**

Жазуучу Асанбек Стамов Москва районундагы Мураке айылында 1938-жылы 28-августта туулган.

1962-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн.

Эмгек жолун 1962-жылы Токмок шаарындагы Токтогул атындагы мектеп-интернатта мугалим болуп иштөөдөн баштаган. 1964–1966-жж. радиокомитетте редактор, улук редактор, 1967 – 1969-жж. Кыргызстан мамлекеттик басмасынын улук редактору, 1969 – 1971-жж. Кыргызстан КП БКнын аппаратында инструктор, 1971 – 1973-жж. Кыргызстан мамлекеттик басмасынын директору болуп дайындалган. 1973-жылы Кыргыз ССРинин Маданият министринин биринчи орунбасары, 1985–1987-жж. Кыргыз ССРинин мамлекеттик телерадиокомитетинин төрагасы, 1987-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун көркөм адабиятты пропагандалоо бюросунун директору, 1989-жылы «Чалкан» журналынын редактору, 1992-жылдан пенсияга чыкканга чейин Учкун мамлекеттик концернинин төрагасы болуп иштеген.

Чыгармачылык жолун 1959-жылы «Ала-Тоо» журналына «Ата» деген чакан повестин басуудан баштайт. Биринчи китеби 1966-жылы «Таанышуу» деген ат менен «Кыргызстан» басмасынан жарык көргөн. 1975-жылы «Жаңы тууган» аттуу повести үчүн Кыргызстан Ленин комсомолу сыйлыгынын лауреаты деген наамга ээ болгон.

Чыгармалары негизинен орус ж.б. чет элдик тилдерге которулуп, 1971–1989-жж. СССР Жазуучулар союзунун Пленумунун мүчөсү, ошол эле жылдардан тартып такай Кыргыз Жазуучулар союзунун Президиумунун мүчөсү болуп шайланган.

1967-жылы СССР Журналисттер союзунун, 1969-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү. СССРдин «Ардак белгиси» ордени жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Ардак грамоталары менен бир нече жолу сыйланган. 1971–1990-жж. Фрунзе шаардык Эл депутаттарынын кенешине депутат болуп шайланган. 1985–1990-жж. Кыргыз ССР Жогорку Советинин депутаты болгон.

1993-жылдан Кыргыз Республикасынын Эл жазуучусу, Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер, Манас орденинин кавалери.

Көп аңгеме, повесттери Москвада басылып, Кыргыз жазуучуларынын антологиясына киргизилген.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Таанышуу: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 164 б.

Кеч күздө: Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 280 б.

Жаңы тууган: Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 182 б.

Ношөрдөн кийин: Повесттер. – Ф.: Мектеп, 1976. – 516 б.

Эгиз тал: Повесттер. – Ф.: 1974. – 200 б.

Чүй дастандары: Повесттер. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 492 б.

Ак кар: Повесть, аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1981. – 256 б.

Жол боюнда жалгыз там: Повесттер. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 351 б.

Жортуул: Тарыхый повесттерден турган роман. – Б.: Учкун, 1992. – 320 б.

Эгиз тал: Повесттер. – Ф.: Адабият, 1988. – 415 б.

I том. Кышында чардаган бакалар. 2004.

II том. Эгиз тал. 2007.

Орус тилинде

После ливня: Повести. – М.: Мол. гвардия. 1978. – 303 с.

Ивы – близнецы: Повести/Пер.с кирг. Л. Лебедевой – М.: Сов. писатель, 1985. – 471 с.

Поздней осенью: Повести /Пер.с кирг. Л. Лебедевой. – М.: Мол.гвардия, 1986. – 288 с.

Три доброделя: Повести. – М. Детская литература, 1992. – 150 с.

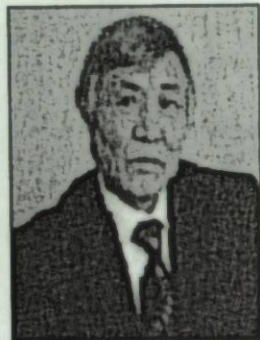
Башка элдердин тилдеринде

Новая родня: Повести. – Киев: Молодь, 1980. – укр.

КОТОРМОЛОРУ

Шерфиг Ханс. Кыргыздарга саякат: Жол очерктери. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 96 б.

Шерфиг Ханс. Кыргыздарга саякат: Жол очерктери. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 96 б.

**СТАНАЛИЕВ
САМСАК**

Акын, адабиятчы, жазуучу Самсак Станалиев Токтогул районундагы Жазы-Кечүү айылында 1950-жылы 11-сентябрда туулган. 1977-жылы СССРдин 50 жылдыгы атындагы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетинин кыргыз тили жана адабияты бөлүмүн бүтүргөн.

Эмгек жолун 1966-жылы Кара-Көл шаарындагы «Нарынгидроэнергоурулуш» башкармасында жумушчу болуп иштөөдөн баштаган. 1968-жылдан Токтогул райондук камсыздоо бөлүмүндө улук эсепчи, 1969–1971-жж. Советтик Армиянын катарында кызмат өтөп, 1971–1972-жж. Токтогул райондук «Учкун» гезитинде адабий кызматкер, 1977-жылдан Кыргыз ССР Министрлер Советинин мамлекеттик телекөрсөтүү жана радиоуктуруу комитетинин жаштар редакциясында редактор, 1978–1980-жж. «Ленинчил жаш» гезитинде кабарчы, улук кабарчы, бөлүм башчы, 1986-жылга чейин «Мектеп» басмасынын балдар жана жаштар адабияты редакциясында редактор, 1986-жылдан «Кыргызстан маданияты» гезитинин адабий сын бөлүмүнүн башчысы, баяндамачы болуп иштеген. 2000–2001-жж. Кыргыз Республикасынын эгемендүүлүгүнүн 10 жылдыгына арналган «Кыргызстан» энциклопедиясын чыгарууга редактор катары катышып, 2001-жылдан «Кыргыз Туусу» гезитинде саясий баяндамачы болуп иштеген. 2005-жылдан бери «Адабий Ала-Тоо» гезитинин башкы редактору.

Ал бир нече поэтикалык жыйнактын автору. Алгачкы ырлар китеби 1982-жылы «Сүйүнчү» деген ат менен жарык көргөн.

Айрым чыгармалары орус, украин, казак тилдерине которулуп жарыяланган.

С. Станалиев В.Ф.Одоевскийдин, О.Н.Тихомировдун ж.б. китептерин кыргыз тилине которгон.

Жазма адабиятыбыздын жаралыш, калыптаныш мезгилине байланышкан, ошондой эле С.Карачев, К.Тыныстанов, Ж.Бөкөнбаев, Ж.Турусбеков, Т.Сыдыкбеков ж.б. өмүр жолу чыгармачылыгын, учурдагы адабий тур-

мушту изилдеген 250дөн ашуун адабий, илимий жана сын макалалардын автору.

«Токтогул району» (2005), «Бул эмне, ал ким?» (1987, 2004) аталыштагы балдар энциклопедиясынын жергиликтүү материалдарынын авторлорунун бири.

1989-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Сүйүнчү: Ырлар, балладалар. – Ф.: Мектеп, 1982. – 28 б.

Кыймыл: Ырлар, балладалар, поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1986. – 72 б.

Ылдамдык: Ырлар, балладалар, поэмалар. – Ф.: Адабият, 1990. – 96 б.

Касым Тыныстанов («Чагылгандын көз жашы») Тарыхый роман. Б.: Мамлекеттик тил жана энциклопедия борбору. 2001. – 480 б.

КОТОРМОЛОРУ

Тихомиров О. Н. Чегиртке: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1981. – 128 б.

Одоевский В.Ф. Иреней чоң атанын жомокторуна. Ф.: Мектеп, 1985. – 46 б.

Топ жылдыз: Жаш акындардын ырлары. (С.Эралиев, А.Өмүрканов менен). Ф.: Адабият, 1990. – 128 б.

**СУБАНБЕКОВ
ТОЙЧУБАЙ**

Жазуучу Тойчубай Субанбеков Токтогул районундагы Ак-Чий айылында 1953-жылы 12-декабрда туулган. Оунчу классты Торкен орто мектебинен бүтүрүп, колхоздор аралык курулуш уюмунда бетончу болуп иштеп, Советтик Армиянын катарында айдоочу болуп кызмат өтөгөн. 1980-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин журналистика бөлүмүн бүтүрүп, республикалык «Мугалимдер газетасында» кабарчы, бөлүм башчы, «Эл жарчысы» жумалыгында, «Кырчын» журналында иштеген.

Алгачкы чыгармалары райондук, республикалык гезиттерде, «Жаш ленинчи» журналында, «Көктөм», «Учкун» альманахтарында жарыяланган.

Биринчи «Издер өчпөйт, издер жаңырат» аттуу аңгемелер жыйнагы 1986-жылы «Кыргызстан» басмасынан жарык көргөн.

Публицистикалары мезгилдүү басма сөз беттеринде жарыяланып келет.

1989-жылдан Кыргызстан Журналисттер союзунун, 1990-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Кыргыз Республикасынын Эл агартуусунун отличниги.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Издер өчпөйт, издер жаңырат: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 87 б.
 Көөдүлдүн кыркалекей теректери: Повесть. – «Ала-Тоо» журналы, 1991.
 Жүрөктөш жар: Чакан роман. – Б.: Салам, 1996. – 111 б.
 Жээречке чечендин акыркы күндөрү: Роман. – Б., 1999.
 Барс-бек кагандын көрөр көзү: Роман. – Б.: Айат, 2002. – 192 б.
 Каратүлөк чоронун эрдиги: Роман. – Б.: Бийиктик, 2004. – 96 б.
 Күнбосун ажо: Роман. – Б.: Гүлчынар, 2007. – 176 б.

**СУЛАЙМАНОВ
ДҮЙШӨН
(1929–1999)**

Сынчы, адабиятчы, балдар жазуучусу Дүйшөн Сулайманов Сокулук районундагы Жыламыш айылында 1929-жылы 5-майда туулган.

1946–47-жж. Сокулук районундагы Калинин орто мектебинде мугалим, пионер жетекчиси болуп иштеген. 1952-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн. 1952–1954-жж. Кыргыз ССР Илимдер академиясынын тил жана адабият институтунда кенже илимий кызматкер, 1955–1959-жж. Кыргызмамбастын көркөм адабият редакциясында редактор, 1960-жылдан «Мектеп» басмасынын балдар адабиятынын редакциясында улук редактор болуп иштеген.

Д.Сулайманов адабий сын макалаларды, Токтогул, Тоголок Молдо ж.б. акын-жазуучулар, фольклор, эпостор жөнүндө адабий макалаларды жазган. 1960–1961-жж. орусча жана кыргызча чыккан «Кыргыз Совет адабият тарыхынын очеркин» жазууга катышкан.

Д.Сулайманов 50-жылдардын ичинде Токтогулдун толук чыгармаларынын бир томдугун түзүп, ага баш сөз жана комментарий жазган. Т.Молдонун, К.Акиевдин, А.Жутакеевдин, О.Бөлөбаласевдин тандалган ырларынын бир томдуктарын, «Кожожаш» эпосун ж.б. жыйнактарды түзгөн. К.Эшмамбетов менен бирдикте кыргыз жомокторун иштеп чыгып, биринчи жолу өзүнчө китеп кылып чыгарган.

Д.Сулаймановдун «Күз айы» аттуу биринчи ыры 1948-жылы «Ленинчил жаш» гезитине жарыяланган. «Нан» атуу жомогу эстон тилинде чыккан.

Д.Сулайманов 1957-жылдан СССР Журналисттер союзунун, 1970-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

1967-жылы «Басманын отличниги» деген төш белгиси жана бир нече жолу Кыргыз ССРинин Жогорку Советинин Ардак грамоталары жана дипломдору менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Кыргыз эл жомоктору (*К.Эшимбетов менен бирдикте.*) – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 176 б.
- Бала жана Балык. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 16 б.
- Кыргыз эл жомоктору. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 280 б.
- Биздин айылдын балдары. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1962. – 116 б.
- Булар комсомол. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1964. – 88 б.
- Мен эмнени жек көрөм. – Ф.: Мектеп, 1965. – 84 б.
- Аттын жонуна өскөн коон. – Ф.: Мектеп, 1966. – 16 б.
- Жол. – Ф.: Мектеп, 1968. – 156 б.
- Меке чал. – Ф.: Мектеп, 1969. – 16 б.
- Жолборс терисин жамынган музоо. – Ф.: Мектеп, 1970. – 16 б.
- Талант издери. – Ф.: Мектеп, 1971. – 186 б.
- Чокчолой баатыр. – Ф.: Мектеп, 1971. – 16 б.
- Кыргыз эл жомоктору. – Ф.: Мектеп, 1972. – 172 б.
- Сыйкырдуу сандык. (Он китеп) – Ф.: Мектеп, 1973. – 120 б.
- Менин досторум. – Ф.: Мектеп, 1973. – 176 б.
- Талант издери. – Ф.: Мектеп, 1971. – 185 б.
- Абышка менен түлкү: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1973. – 12 б.
- Акбаш жана Бозбаш: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1973. – 12 б.
- Акылдуу Алдар: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1973. – 12 б.
- Арстан кармаган ат: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1973. – 12 б.
- Бала менен сыйкырчы: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1973. – 12 б.
- Жолборс кантип алданды: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1973. – 12 б.
- Кимиси күчтүү: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1973. – 12 б.
- Куурчак жана бала: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1973. – 12 б.
- Кырк ууру жана Алымкул: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1973. – 12 б.
- Менин досторум: Аңгемелер, жомоктор. – Ф.: Мектеп, 1973. – 173 б.
- Өнөрлүү өлбөйт: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1973. – 12 б.
- Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1975. – 164 б.
- Белек: Жомоктор. – Ф.: Мектеп, 1976. – 16 б.
- Түйшүктүү жол: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1977. – 116 б.
- Камчыбектин саякаты: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1978.
- Чыныбек жана сыйкырчы: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1978.
- Менин белегим: Аңгемелер, жомоктор. – Ф.: Мектеп, 1979. – 296 б.
- Нан: Аңгеме-жомок. – Ф.: Мектеп, 1980. – 18 б.
- Абышка менен түлкүнүн аңчылыгы: Жомоктор. – Ф.: Мектеп, 1981. – 15 б.

- Мактанчаак божок: Аңгеме-жомок. – Ф.: Мектеп, 1981. – 16 б.
- Сыйкырчыны жеңген бала: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1981. – 12 б.
- Кара моюн. – Ф.: Мектеп, 1984. – 16 б.
- Абышка менен түлкүнүн аңчылыгы: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1987. – 15 б.
- Сырдуу сандык: Аңгемелер жана жомоктор. – Ф.: Адабият, 1988. – 304 б.

Орус тилинде

- Старик-коротыш: Киргизская народная сказка. – Ф.: Мектеп, 1970. – 12 с.
- Теленок в тигровой шкуре: Сказка. – Ф.: Мектеп, 1971. – 18 с.
- Бессмертные умельцы: Сказка. – Ф.: Мектеп, 1978. – 12 с.
- Проделки Алдара: Сказки. – Ф.: Мектеп, 1978. – 18 с.
- Чыныбек и волшебник: Киргизская народная сказка. – Ф.: Мектеп, 1979. – 24 с.
- Хлеб: Рассказ-сказка. – Ф.: Мектеп, 1980. – 18 с.
- Как охотились лиса и старик: Сказки. – Ф.: Мектеп, 1981. – 16 с.
- Хвастливый зайчонок: Сказка. – Ф.: Мектеп, 1981. – 16 с.
- Мальчик, победивший волшебника. Аскар: Повести. – Ф.: Мектеп, 1982. – 200 с.
- Проделки Алдара: Сказки. – Ф.: Мектеп, 1983. – 22 с.
- Мой подарок: Рассказы, сказки. – Ф.: Мектеп, 1985. – 153 с.

Башка элдердин тилдеринде

- Хлеб: Сказка. – Таллин: Ээсти раамат, 1985. – 15 с. – эст.

КОТОРМОЛОРУ

- Корней Чуковский. Телефон. Бармалей. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1963. – 16 б.
- Чуковский К. Крокодил. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1964. – 36 б.
- Индия эл жомоктору. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958. – 156 б.
- Виноградов. Кыргыз ССРинин музыкалык маданияты. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 38 б.
- Тараховская Е. Жандуу суу тууралуу жомок. – Ф.: Мектеп, – 48 б.
- Чуковский К. Укмуштуу дарак. – Ф.: Мектеп, 1968. – 62 б.
- Ага-ини Гримм. Жомоктор. – Ф.: Мектеп, 1969. – 215 б.
- Чуковский К. Жомоктор. – Ф.: Мектеп, 1976.

**СУЛАЙМАНОВ
ИСРАИЛ**
(1919–1989)

Акын, жазуучу Исраил Сулайманов Кара-Суу районунун Талдык айылында 1919-жылы туулган. 1934-жылы Жалал-Абаддагы педтехникумга тапшырып, аны бүтүргөн соң, Кара-Суу районунун Алга-Бас айылында мугалим болуп иштеп баштаган. 1940–1946-жж. Советтик Армиянын катарында, Улуу Ата Мекендик согушка катышып, Украина, Белоруссия, Польшада болгон.

1946–1951-жж. Талдык айылындагы Киров атындагы толук эмес орто мектепте мугалим болуп иштеп, 1951–1955-жж. «Отуз-Адыр» орто мектебинде окуу бөлүмүнүн башчысы, Кара-Суу райондук элге билим берүү бөлүмүндө инспектор, 1958–1964-жж. Кара-Суу райондук «Эмгек майда-ны», Ош облустук «Ленин жолу» гезиттеринде кабарчы, бөлүм башчы, кийин кыргыз радиосунун Ош облусу боюнча кабарчысы, 1967–1971-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун Ош облустук бөлүмүндө адабий кеңешчи, 1971–1976-жж. жооптуу катчы болуп иштеген.

И. Сулаймановдун биринчи ырлар жыйнагы «Ак була» деген ат менен 1963-жылы жарык көргөн. Чыгармалары орус тилине которулуп, өзү да котормо үстүндө иштеген.

1967-жылдан СССР Жазуучулар Союзунун мүчөсү болгон.

И. Сулайманов «Согуштагы каармандыгы үчүн», «Берлинди алгандыгы үчүн», «Улуу Ата Мекендик согуш мезгилинде Германияны жеңгендеги салымы үчүн», «Артыкчылыгы үчүн» ж.б. медалдар менен сыйланган.

И. Сулайманов 1976-жылдан ооруп, анын айынан каза болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ак була: Ырлар. – Ф., 1963. – 41 б.

Токой күнгүрөнөт: Повесть, аңгемелер. – Ф., 1969. – 151 б.

Ал кайра келет: Аңгемелер. – Ф., 1971. – 164 б.

Мүнөздөр: Повесть, аңгемелер. – Ф., 1974. – 204 б.

Балдардын кенжеси: Повесть. – Ф., 1976. – 104 б.

Өжөр кишилер: Повесттер жана аңгеме. – Ф., 1980. – 280 б.

Повесттер. – Ф., 1982. – 232 б.

Алыс сапар: Роман. Ф., 1988. – 270 б.

Өмүр ыргактары: Лирикалык жана сатиралык ырлар. – Ф., 1990. – 86 б.

**СУЛАЙМАНОВ
ОРОЗБАЙ**
(1928–1976)

Акын, котормочу Орозбай Сулайманов Кемин районунун Новороссийск айылында 1928-жылы туулган. 1944-жылы өз айылындагы орто мектепти, 1946-жылы Фрунзе мугалимдер институтун, ал эми 1950-жылы Кыргыз мамлекеттик пединститутун аяктаган.

Эмгек жолун 1946-жылы Гүлчөдөгү (Ош облусунун Алай району) Токтогул Сатылганов атындагы орто мектепте директор болуп иштөөдөн баштаган. 1950-жылы Ош мугалимдер институтунда мугалим, 1951–1953-жж. Новороссийск айылындагы орто мектепте директор, 1954-ж. республикалык радиокomiteеттин кабарчысы, 1956–1959-жж. «Мектеп» басмасында редактор, 1961–1970-жж. Фрунзе телестудиясынын редактору, 1970-жылдан тартып «Народная трибуна» райондук гезитинин котормочусу, 1973-жылдан тартып «Кыргызстан» басмасынын улук редактору болуп иштеп келген.

О.Сулайманов чыгармачылык жолун акын катары элүүнчү жылдары баштап, 1960-жылы «Биз да Дуров болобуз» деген биринчи ырлар жыйнагы жарыкка чыккан. А.Бартонун, В.Жукровскийдин чыгармаларын, Ли Бонун тандалган ырларын ж.б. которгон.

1985-жылдан СССРдин Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Биз да Дуров болобуз: Ырлар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 56 б.

Кежир: Жомок-поэма. – Ф.: Мектеп, 1978. – 14 б.

Шүдүрүм: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 100 б.

Күңгүрөнгөн дарактар: Поэма жана ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1984 – 99 б.

Аска: Поэма жана ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 168 б.

КОТОРМОЛОРУ

Жукровский В. Вьетнамские сказки. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1959. – 71 с.

Ли Бо. Избранные стихи. – Ф.: Киргизгосиздат, 1959. – 138 с.

**СУЛТАНОВ
ОМОР**

Акын, жазуучу, киносценарист жана коомдук ишмер Омор Султанов Жети-Өгүз районунун Тосор айылында 1935-жылы 6-ноябрда туулган.

1959-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүрүп, «Ала-Тоо» журналында эмгек жолун баштаган. 1971-жылы Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкармасынын 2-катчысы, СССР Жазуучулар союзунун текшерүү комиссиясынын мүчөсү, Алыкул Осмонов атындагы адабий бирикменин жетекчиси болгон. 1980–1986-жж. кайрадан Кыргыз Жазуучулар союзунун катчысы болуп, Кыргызстан коммунисттеринин XIII съездинде Борбордук Комитеттин мүчөлүгүнө шайланган.

Омор Султановдун чыгармалары, макалалары 1953-жылдан баштап жарык көрө баштаган. Биринчи ырлар жыйнагы «Тоо күндөрү» деген ат менен 1961-жылы жарык көргөн. «Кыргызфильм» киностудиясы тарабынан экрандаштырылган «Төкмө», «Жазуучу», «Ак куулар конгон айдың көл» ж.б. даректүү жана көркөм фильмдердин сценарийлерин жазган.

Кыргыз прозасында мурда болбогон курч окуялуу жанрдагы «Пираты поневоле», «Остров дракона», «Таинственный всадник», «Вести с того света» деген романдардын сериясын орус тилинде жазып, (немец жазуучусу Лео Герман менен бирдикте) жарыкка чыгарган.

О.Султановдун чыгармалары орус, англис, немец, испан, француз, монгол, поляк, украин, венгер, словак, чех ж. б. тилдерге которулган. Ал А.Пушкин, М.Лермонтов, Бартольд Брехт, Пабло Неруда, Габриела Мистраль, В.Маяковский, Н.Хикмет, К.Кулиев, Р.Гамзатов, И.Драч, Э.Межелайтис ж.б. акындардын чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

1986-жылы Эл аралык Ысык-Көлдү коргоо фондун түзгөн жана анын президенти. Кыргызстандын чет өлкөлөр менен байланыш союздарынын вице-президенти, Кыргызстан-Тажик достук коомунун президенти, Москвадагы Эл аралык Жазуучулар союзунун тең төрагасы болуп шайланган. 2007-жылдан Кыргыз улуттук Жазуучулар союзунун төрагасы.

1985-жылы Кыргыз ССРинин Жогорку Советинин Ардак грамотасы, 1992-жылы «Кыргыз Республикасынын Эл акыны» ардак наамы, 1995-жылы «Манас» эпосуна миң жыл медалы берилген. Эл аралык «Руханият» сыйлыгынын ээси, «Манас» ордени, Казакстандын Президентинин Жарлыгы менен «Астана» аттуу Алтын медаль менен сыйланган. 2007-жылы Же-

невадагы Бүткүл дүйнөлүк интеллектуалдык менчик уюмунун Алтын медалына татыктуу болгон. 2008-жылы Россиянын Ломоносов атындагы, Достук ордендери менен сыйланып, Россиянын коомдук тартыпты сактоо жана коргонуу академиясынын академиги болгон.

1978-жылы Норильск, 1979-жылы Южно-Сахалинск, 1977-жылы Киров шаарларынын, 1989-жылы АКШнын Түндүк Каролина штатынын борбору Шарлотта шаарынын жана Астана шаарынын ардактуу жараны.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тоо күндөрү: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 92 б.
Жылдыздуу түндөр: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 115 б.
Ак жол, көк асман: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 224 б.
Отузунчу станция: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1968. – 87 б.
Аэропанорама: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 103 б.
Улуу дайра: Очерк, аңгеме, повесттер. – Ф.: Мектеп, 1972. – 295 б.
Көз ирмем: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 128 б.
Аралдар арасында: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 155 б.
Мухитке жол: Сапар баяны. – Ф.: Мектеп, 1977. – 90 б.
Дүйнө: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 72 б.
Чарчоонун жүзүнчү ыры: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 288 б.
Адамдын турмушу: Роман жана ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 172 б.
Ашуу төр. Ырлар, поэмалар. – Б.: Бийиктик, 2003.
Жан берели сүйүүгө: Роман, поэмалар, ырлар. – Б., 2003.

Орус тилинде

Всегда со мной: Стихи и поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 108 с.
Белая дорога, синее небо: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 400 с.
На ветрах Исык-Куля: Стихи и поэмы. – М.: Сов. Писатель. – 1973. – 111 с.
Дорога к океану: Путевая книга. – Ф.: Мектеп, 1979. – 76 с.
Утро на перевале: Стихи и поэма. – М.: Сов. Писатель, 1979. – 87 с.
Песни усталости: Стихи, поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 118 с.
Предназначение. – М.: Гослит, 1986. – 311 с.
Суть: Стихи, поэмы. – М.: Сов. писатель, 1987. – 127 с.
Пираты поневоле. – Б.: Шам, 1998. – 256 с.
Остров Дракона. – Б.: Шам, 1998. – 262 с.
Таинственный всадник. – Б.: Шам, 2002. – 265 с.
Весть с того света. – Б.: Шам, 2006. – 270 с.

КОТОРМОЛОРУ

Г.Мистраль. Сен сүйгөн ыр. – Ф.: Кыргызстан, 1987.
Лермонтов Ю. Таңдалган ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1986.
Лермонтов Ю. Азренл. – Ф.: Адабият, 1987.

СУСЛОВА
СВЕТЛАНА
ГЕОРГИЕВНА
(СВЕТЛАНА
ТОКОМБАЕВА)

Акын жана котормочу Сусллова Светлана Георгиевна Чита шаарында 1949-жылы туулган. 1952-жылдан баштап Кыргызстанда жашайт. 1971-жылы Кыргыз Мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн.

Мектепте окуп жүргөн кезинде 1965-жылы Кант райондук радио берүүсүндө диктор болуп иштеп, «Знамя победы», «Комсомолец Киргизии» гезиттери менен кызматташып, акындын алгачкы ырлары ошол гезит беттеринде жарык көрө баштаган. 1971-жылдан Кыргыз ССРинин Мамлекеттик телерадиосунда редактор, «Мугалимдер газетасында» кабарчы, «Комсомолец Киргизии» гезитинде жооптуу катчынын жардамчысы, 1975-жылдан «Литературный Киргизстан» журналында адабий кызматкер, поэзия бөлүмүнүн башчысы, ошондой эле «Литературный Кыргызстан» журналында башкы редактордун орунбасары, «Литературная Азия» жана «Моя современница» журналдарында башкы редактор болуп иштеген.

Биринчи поэтикалык жыйнагы «Моей Азии» 1978-жылы басылып чыккан. Ал А.Токомбаевдин, А.Осмоновдун, М.Абылкасымованын, Р.Шүкүрбековдун ж.б. чыгармаларын которгон.

1982-жылы «Моей Азии» жана «Пятое время года» аттуу поэтикалык жыйнактары Бүткүл Союздук Ленин комсомолу сыйлыгына татыктуу болгон.

1979-жылдан СССР Жазучулар союзунун мүчөсү.

Фрунзе шаарынын райондук кеңешинин эл депутаттыгына депутат болуп шайланган (1986).

Адабиятка көшкөн салымы үчүн «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» наамы берилген.

2003-жылы РФнын Дружба, 2004-жылы КРнын «Данакер», 2007-жылы Улуу РФнын Екатерина ордендери берилген жана Россия Федерациясынын Коопсуздук академиясынын мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

- Моей Азии: Стихи и поэмы. – Ф.: Мектеп, 1978. – 155 с.
- Пятое время года: Стихотв. и поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 216 с.
- Перевал. Молодая поэзия Кыргызстана /Сост. А. Джакшылыков и Б.Сарыгулов/. – Ф.: Кыргызстан, 1980.–168 с. (Р.Горбачева, А.Зайцев, С.Луговая, А.Никитенко, С.Токомбаева и др).
- Сад моего детства: Стихотворения. – М.: Мол. Гвардия, 1983. – 80 с.
- Концерт для скрипки с оркестром: Сентиментальный роман. – Кыргызстан, 1984. – 152 с.
- Несговорчивый соловей: Лирическая повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 136 с.
- Охота на эхо: Стихотворения и поэмы. – Ф.: Адабият, 1990. – 134 с.
- Азбука: Стихи для детей. – Б.: Литературный Кыргызстан, 1993. – 72 с.
- Возвращение к себе: Стихотворения. – Б.: Мектеп, 1996. – 88 с.
- Азбука: Стихи для детей. – Б.: Литературный Кыргызстан, 1997. – 32 с.
- Избранное: Стихотворение и поэмы. – Б.: Литературный Кыргызстан, 2000. – 280 с.
- Лестница лет: Четверостишия. – Алма-Ата: Жибек-Жолу, 2001. – 62 с.
- Молчание рыб: – Б.: Просвещение, 2006. – 184 с.

КОТОРМОЛОРУ

- Абдыкеримова С. Милый край. – Ф.: Мектеп, 1972. – 32 с.
- Осмонов А. Лиса и гуси. – Ф.: Мектеп, 1974. – 20 с.
- Салам тебе, Кыргызстан. Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 140 с. (А.Борцов, И.Волобуева, Л. Дядюченко, С.Токомбаева и др.)
- Токомбаев А. Четыре времени года: Стихотворения. – Ф.: Мектеп 1979. – 16 с.
- Карагулов Б. Магелланы Вселенной: Поэма /Пер. с кирг. С.Токомбаевой, У.Токомбаева. – М.: Советский писатель, 1987. – 120 с.
- Карагулов Б. Магелланы Вселенной: Публицист. поэма /Авториз.пер.с кирг. С.Токомбаевой, У.Токомбаева. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 119 с.
- Токомбаев А. Сирота и волшебник: Сказка. – Ф.: Мектеп, 1982. – 32 с.
- Токомбаев А. Надежда: Лирика и поэмы /Пер.с кирг. С.Токомбаевой, У.Токомбаева, В.Шаповалова, В.Коркина. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 124 с.
- Абылкасымова М. Надежда: Стихотворения /Авториз. пер. с кирг. С.Токомбаевой. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 126 с.

- Абылкасымова М. Надежда: Стихотворения. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 126 с.
- Шукурбеков Р. Две козы: Басни-сказки. – Ф.: Мектеп, 1985. – 24 с.
- Токтомушев А. Арсланбоб: Поэма /Пер. с кирг. С. Токомбаевой. – Ф.: Мектеп, 1986. – 28 с.
- Джусупов К. Весна жизни: Повесть-эссе /Пер. с кирг. С. Токомбаевой. – Ф.: Адабият, 1988. – 76 с.
- Абылкасымова М. Не умирает дважды яблоневый цвет: Стихотворения /Авториз. пер. с кирг. С.Токомбаевой. – Ф.: Адабият, 1989. – 64 с.
- Султан Бин Али Аль Увейс. Нить надежды: – Б.: 1997. – 32 с. (араб).
- Гулрухсор Сафи. Постыжение рубан Омара Хайяма: – Б.: Элита, 2001. – 250 с. (фарси).
- Омар Хайям. Плакала капля воды. – Москва, Коллекция – Совершенно секретно, 2001. – 272 с. (фарси)
- Долкун Ясенов. Я – сын Земли. – Москва, Прогресс, 2004. – 196 с. (уйгур)
- Сооронбай Жусуев. Канат и Зарина. – Б., Бийиктик, 2004. – 132 с. (кырг.)
- Омар Хайям. Вечная книга удивлений. – Б., Бийиктик, 2005. – 160 с. (фарси.)
- Жаныбек Турсунов. Горжусь тобой, Кыргызстан. – Б., Учкун, 2007. – 120 с.

**СУТЕНОВА
БАЙМА
ЖАПАРОВНА**

Жазуучу Байма Суменова Ак-Суу районундагы Шапак айылында 1956-жылы 23-ноябрда туулган.

1979-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин аяктаган. 1979-жылдын февраль айынан тартып «Ленинчил Жаш» газетасынын катчылыгында, 1980-жылдан кабарчы, бөлүм башчы, 1982-жылдан Мамлекеттик телерадио тутумунда редактор, бөлүм башчы, башкы редактор, 1991-жылдан телерадиокорпорациянын вице-президенти болуп иштеп келген.

Б.Сутенованын 1981-жылы «Ала-Тоо» журналынын №1 санына «Мамырылар гүлдөгөн жерде» повести жарык көргөн, ушул эле журналдын №3 санында «Менин атам» повести жарык көргөн. 1983–1985-жж. «Ала-Тоо» журналында, «Кыргызстан маданияты» гезиттеринде аңгемелери жарык көрүп турган.

1986-жылы «Бир түндөгү кайра жаралуу» деп аталган радиопостановкасы, Кыргыз радиосунун алтын казынасына кабыл алынган. 1994-жылы «Тааныш көз караш» повести Кыргыз радиосунун фондусуна Кыргыз Республикасынын эл артисти Советбек Жумадыловдун көркөм окуусунда жазылып каттырылган.

1986-жылы «Жаштык пресс-бары» программасы менен кыргыз телекөрсөтүүсү түз эфирдеги көрсөтүүлөр циклын баштаган. Көрсөтүүдөгү ток-шоу программасын алгачкылардан болуп Б.Сутенова негиздеген. Саясат айдынындагы «Жетпеген» программасы рейтингти эң жогору эсептелген телепрограмма катары Кыргыз Республикасынын Президентинин «Алтын калем» сыйлыгына татыган.

1993–2003-жж. «XXI кылым» радиосун жана «Азия плюс» радиостанциясын негиздеген.

1987-жылы «Ак-Сай күндөлүгү» аттуу телефильминде Б.Сутенова сценарист-режиссер катары биринчи дебютун баштаган. 1991-жылы «Кыргыз радиосуна 60 жыл» документалдуу телефильминин сценарийин жазган.

1989-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

1992-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» ардактуу наамы берилген.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Сагыныч: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1988. – 44 б.

Мамырылар гүлдөгөн жерде: Повесттер. – Ф., 1990. – 136 б.

**СЫДЫГАЛИЕВ
КАЧКЫНАЛЫ**

Жазуучу Качкыналы Сыдыгалиев Чүй районунун Кара-Ой айылында 1934-жылы 2-февралда туулган. 1957-жылы Кыргыз мамлекеттик медициналык институтун бүтүргөн. 1957-жылы Сузак районундагы Бек-Абад участкалык ооруканасынын башкы врачы, 1960-жылы Чүй райондук ооруканада терапия бөлүмүнүн башчысы, башкы врачтын орунбасары, 1966-жылы Ысык-Ата районундагы Ивановка ооруканасынын башкы врачы, 1969–1987-жж. Кыргыз ССРинин мамлекеттик коопсуздук комитетинин аскердик медициналык кызматынын начальниги, 1995-жылдан Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигинин алдындагы Улуттук госпиталда милдеттүү медициналык камсыздандыруу бөлүмүнүн башчысы болуп иштеп келет.

1976-жылдан баштап гезит-журналда аңгемелери, ырлары, тамсилдери чыга баштаган. 1981-жылы алгачкы «Жүрөктөгү так» аңгемелер жыйнагы жарык көргөн.

1985-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

К.Сыдыгалиев кесиби боюнча врач, медициналык кызматтын подполковниги, СССР саламаттык сактоонун отличниги.

Иштеги жетишкен ийгилиги жана КТБда кемтиксиз кылган эмгеги үчүн: «За воинскую доблесть», «В ознаменовании 100-летия со дня рождения В.И.Ленина», «60-лет Вооруженных Сил СССР», «За безупречную службу 3-й степени», «За безупречную службу 2-й степени», «50-летия КТБ Киргизии», «80 лет службе национальной безопасности Кыргызской Республики» деген медалдар, ошондой эле КТБнын жана Кыргыз Республикасынын Саламаттык сактоо министрлигинин Ардак грамоталары менен сыйланган.

Автордун «Асыл ойлор» рубаниери Кыргыз улуттук университетинин Окуу-усулдук бирикмесинин 2006-жылдын октябрындагы №1-чечиминин негизинде Кыргыз Республикасынын Билим берүү министрлиги тарабынан (Буйрук №561/1. 17-октябрь. 2006-жыл) «Филология» адистиги боюнча

окуган жогорку окуу жайларынын студенттери үчүн кошумча окуу куралы катарында уруксат кылынган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Жүрөк – кан тамырлардын оорусу жана алдын алуу: – Ф., 1975. – 25 б.
Тамеки тартуу жана ден соолук: – Ф., 1975. – 28 б.
Аарынын балы жана анын дарылык касиети: – Ф., 1975. – 18 б.
Жүрөктөгү так: Аңгемелер жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 156 б.
Ишеним: Повесть жана аңгемелер жыйнагы. – Ф.: Мектеп, 1983. – 128 б.
Бурулча: Повесттер жана аңгемелер жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1985 – 262 б.
Ой артынан ой келет: Рубаниер жыйнагы. – Ош, 1998. – 185 б.
Асыл ойлор: Рубаниер топтому. – Б., 2006. – 358 б.
Чинка жана башка жомоктор. – Б., 2004. – 164 б.
Таргыл мышык жана башка жомоктор. – Б., 2004. – 131 б.
Кадыр түндөгү сыр жана башка жомоктор. – Б., 2004. – 164 б.
Дөңгөч баатыр жана башка жомоктор. – Б., 2004. – 132 б.
Кереметтүү жомоктор. – 2004. – Б., 150 б.
Өлүп тирилген адам: Повесть. – Б., 2005. – 159 б.
Ак төш мышык: Мурка же анын достугу жөнүндө повесть. – Б., 2005. – 57 б.
Сүйүүм сага аманат: Повесть. – Б., 2005. – 106 б.
Замана: Аңгемелер. – Б., 2005. – 139 б.
Бой тумар: Аңгемелер. – Б., 2005. – 152 б.
Селсаяк синдрому: Аңгемелер. – Б., 2005. – 179 б.
Ормокойдун окуясы жана башка сатиралык аңгемелер – Б., 2005. – 151 б.
Өмүр жолу. Повесть. – Б., 2005. – 245 б.
Үмүт: Ырлар жыйнагы. – Б., 2005. – 203 б.
Сайгак: Тамсилдер. – Б., 2005. – 248 б.
Чагылган: Аңгемелер. – Б., 2005. – 134 б.
Дербиш: Аңгемелер. – Б., 2005. – 130 б.
Тагдыр: Повесть. – Б., 2005. – 180 б.
Изде мени китептердин арасынан: Ырлар жыйнагы. – Б., 2005. – 200 б.
Азгырык. Аңгемелер, ырлар, рубаниер, эссе. – Б., 2006. – 197 б.
Тоо койнунагы чечим: Роман. – Б., 2006. – 242 б.
Барса келбес жалгыз жол: Аңгемелер жыйнагы. – Б., 2008. – 198 б.
Мухаммед пайгамбардын өмүр жолу: Ыр менен жазылган тарыхый роман. – Б., 2008. – 230 б.

**СЫДЫКБЕКОВ
ТҮГӨЛБАЙ**
(1912 – 1997)

Жазуучу Түгөлбай Сыдыкбеков Түп районундагы Кең-Суу айылында 1912-жылы туулган. Кыргыз Республикасынын Баатыры. 1928–1931-жж. Фрунзедеги айыл чарба техникумунда, 1931-жылы Ашхабад шаарындагы Орто Азия зооветеринардык институтунда окуган.

1931–1936-жж. «Ленинчил жаш» гезитинде бөлүм башчы, 1937–1947-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкармалыгында адабий кеңешчи, 1949–1951-жж. Кыргызмамбаста редактор болгон.

Биринчи поэтикалык жыйнагы «Күрөш» деген ат менен 1933-жылы жарыкка чыккан.

Т.Сыдыкбеков «Манас» эпосун изилдөөгө жана басып чыгарууга көрүнүктүү салым кошуп, «Манас» – «Сейтек» эпосунун жыйынтыкталган вариантынын 3 томдугунун үчүнчү бөлүгүн редакциялаган жана басмага даярдаган. 1960-жылы басылып чыккан «Кыргыз совет адабиятынын тарыхый очерктеринин» башкы редактору болгон.

Жазуучу «Манас жана Алмамбет» эпикалык драмасын (1942-ж.) (К.Рахматуллин менен авторлош), «Күчтүү жүрөк», «Канжар», «Кыштак кожоюндары» аттуу пьесаларды жазган.

Т.Сыдыкбеков А.С.Пушкиндин, Н.А.Некрасовдун, Д.Бедныйдын, А.П.Чеховдун, А.Серафимовичтин, М.Шолоховдун ж. б. чыгармаларын кыргызчага которгон.

1936-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Кыргыз ССРинин Эл жазуучусу (1968-ж.).

Кыргыз ССРинин Илимдер Академиясынын анык мүчөсү (1954-ж.).

Т.Сыдыкбековдун «Люди наших дней» деп аталган романына 1947-жылы 3 даражадагы Сталиндик сыйлык берилип, кийин ал сыйлык СССРдин мамлекеттик сыйлыгы болуп аталып калган.

Ленин, эки Эмгек Кызыл Туу, «Элдердин достугу» ордендери, СССРдин көп медалдары, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Ардак грамоталары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Күрөш: 1-жыйнак. – Ф.: Кыргызмамбас, 1933. – 46 б.
Баатырлар: Поэма жана ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1936. – 60 б.
Кең-Суу: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1937. – 166 б.
Кең-Суу: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1938. – 276 б.
Акын – булбул: Ырлар жыйнагы. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1938. – 84 б.
Ала-Тоодон жетөө: Очерк. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 71 б.
Түн жарчысынан кабар: Поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 50 б.
Ач көз ата: Ыр менен жазылган аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 28 б.
Кең-Суу: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1941. – 220 б.
Согуш күндөрүндө: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1943. – 140 б.
Темир: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1946. – 223 б.
Биздин замандын кишилерин: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1948. – 456 б.
Абысындар: Аңгемелер, очерктер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 176 б.
Биздин замандын кишилерин: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 419 б.
Тоо балдары: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 380 б.
Тоо арасында: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 380 б.
Тоо арасында: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 531 б.
Күн кызы Нурайымга күйөөлогон жер уулу Жанболот жөнүндө баян. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1959. – 31 б.
Достук: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 114 б.
Көкөй кестин: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 252 б.
Батийна: Роман. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1962. – 440 б.
Темир: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 296 б.
Көкөй кестин: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 252 б.
Зайыптар: Үчилтик: 1 – 2-китеп. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 784 б.
Чыгарманын төрт томдук жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1969. 1-т.: Ырлар, поэмалар, ачык сөз, котормолор. – 388 б.
2-т.: Аңгемелер, пьесалар. – 361 б.
Адамга кайрылуу: Ырлар, поэмалар, ачык сөз. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 203 б.
Күн жана анын балдары: Поэма-жомок. – Ф.: Мектеп, 1969. – 95 б.
Чыгармаларынын төрт томдук жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1970.
3-т.: Темир; Тоо балдары: Романдар. – 500 б.
4-т.: Биздин замандын кишилерин: Роман. – 412 б.
Пайдага чечилген чатак: Аңгеме. – Ф.: Кыргызстан, 1974.
Тоо арасында: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 753 б.
Ала-Тоодон алтоо: Чыгармалар жыйнагы. – Ф.: Мектеп, 1976. – 174 б.

Курбулар: Романдар. – Ф.: Мектеп, 1977. – 570 б.
 Темир: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 274 б.
 Жеңишбек: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1979. – 96 б.
 Ашууда: Ырлар, дастандар. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 212 б.
 Кайнар булак: Уламыштар, аңгемелер, чакан повесттер. – Ф.: Мектеп, 1980. – 480 б.
 Ыманбай пейили: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 292 б.
 Тообулак: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1981. – 16 б.
 Жол: Автобиографиялык роман. – Ф.: Мектеп, 1982. – 524 б.
 Мезгил сабактары: Публицистикалар жана адабий макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 424 б.
 Жамгыр: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1983. – 208 б.
 Улуу биримдик: Аңгемелер, уламыштар. – Ф.: Мектеп, 1984. – 108 б.
 Чыгармалар жыйнагы: 1 – 2-т. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 572 б.
 Биздин замандын кишилери: Роман. – Ф.: Мектеп, 1987. – 432 б.
 Чаар тоок: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1987. – 28 б.
 Көк асаба: Тарыхый роман. – Ф.: Адабият, 1989. – 461 б.
 Өмүр тамыры: Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Адабият, 1990. – 511 б.
 Табылга: Макалалар жыйнагы. – Б.: Адабият, 1991. – 687 б.
 Бел-белес: Роман-эссе. – Б.: Акыл, 1996. – 733 б.
 Күлкү жана өмүр: Повесттер, аңгемелер. – Ф.: Адабият, 1988. – 623 б.
 Мен миң жыл жашадым: Аян, аңгемелер, масктер, каттар /Түз. Ж.Медералиев, Б.: Акыл, 1998. – 496 б.

Орус тилинде

Темир: Роман. – М.: Сов. писатель, 1947. – 190 с.
 Люди наших дней: Роман. – М.: Сов. писатель, 1948. – 360 с.
 Среди гор: Роман. – М.: Детгиз, 1948. – 168 с.
 Люди наших дней: Роман. – М.: Сов. писатель, 1949.
 Утренняя заря: Сокр. пер. с кирг. романа «Люди наших дней». – М. – Л., 1948. – 168 с.
 Люди наших дней: Роман. – Ф.: Киргизгосиздат, 1949. – 287 с.
 Люди наших дней. – М.: Госкомиздат, 1950. – 352 с.
 Рассказы. – М.: Сов. писатель, 1950. – 200 с.
 Люди наших дней. – М.: Сов. писатель, 1951. – 368 с.
 Дети гор: Повесть. – М.: Детгиз, 1953. – 184 с.
 Дети гор: Повесть. – Ф.: Киргизгосиздат, 1954. – 260 с.
 Люди наших дней: Роман. – М.: Сов. писатель, 1955. – 374 с.
 Среди гор: Роман. – Ф.: Киргизгосиздат, 1956. – 235 с.
 Люди наших дней: Роман. – М.: Госкомиздат, 1957. – 347 с.

Среди гор: Роман. – М.: Сов. писатель, 1957. – 276 с.
 Среди гор: Роман. – М.: Сов. писатель, 1958. – 517 с.
 Среди гор: Роман. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 283 с.
 Сказание о сыне земли Джанболоте и дочери солнца Нураим. – Ф.: Киргизгосиздат, 1960. – 35 с.
 Среди гор: Роман. – М.: Сов. писатель, 1961. – 672 с.
 Среди гор: Роман. – Ф.: Киргизгосиздат, 1963. – 529 с.
 Среди гор: Роман. – М.: Изд-во Известия Советов депутатов трудящихся СССР, 1965. – 800 с.
 Темир: Роман. – М.: Сов. писатель, 1965. – 212 с.
 Мелодии старика: Поэма. – М.: Сов. писатель, 1969. – 70 с.
 Женщины: Роман: Кн. 1 – 2. – М.: Сов. писатель, 1972. – 528 с.
 Женщины: Роман. – М.: Сов. писатель, 1975. – 607 с.
 Среди гор: Роман. – М.: Худож. лит., 1977. – 608 с.
 Исповедь Букунтай: Роман. – М.: Сов. писатель, 1980. – 335 с.
 Ровесники: Роман. – М.: Сов. писатель, 1986. – 313 с.
 Люди наших дней: Роман. – М.: Худож. лит., 1987. – 318 с.
 Иманбай Великодушный: Роман в новеллах /Пер. с кирг. В. Коркина. – М.: Сов. писатель, 1988. – 432 с.
 Курица ряба: Рассказы /Пер. с кирг. А. Атамбаева/ – Ф.: Мектеп, 1987. – 28 с.

Башка элдердин тилдеринде

Люди наших дней: Роман. – Рига: Латвиздат, 1949. – лат.
 Люди наших дней: Роман. – Алма-Ата: Казгосиздат, 1950. – 454 с. – каз.
 Люди наших дней: Роман. – Ташкент: Узбекгосиздат, 1951. – 144 с. – узб.
 Люди наших дней: Роман. – Ташкент: Шарых хакикаты, 1952. – 576 с. – уйгур.
 Люди наших дней: Роман. – Киев: Гослитгиздат, 1953. – 346 с. – укр.
 Люди наших дней: Роман. – Ташкент: Узбекгосиздат, 1953. – 144 с. – узб.
 Дети гор: Роман. – Ташкент: Узбекгосиздат, 1954. – 353 с. – узб.
 Дети гор: Роман. – Ташкент: Шарых хакикаты, 1954. – 445 с. – уйгур.
 Дети гор: Роман. – Алма-Ата: Казгосиздат, 1956. – 183 с. – каз.
 Рассказы. – Баку: Азгосиздат, 1956. – 150с. – азерб.
 Темир: Роман. – Таллин: 1957. – 225 с. – эст.
 Люди наших дней: Роман. – Ашхабад: Туркменгосиздат, 1958. – 377 с. – туркм.
 Люди наших дней: Роман. – Каунас: Литгосиздат, 1958. – 422 с. – лит.
 Шестеро из Ала-Тау: Рассказ. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 89с. – дунг.
 Люди наших дней: Роман. – Душанбе: Таджгосиздат, 1959. – 395 с. – тадж.
 Среди гор: Роман. – Душанбе: Таджгосиздат, 1959. – 294 с. – тадж.

Среди гор: Роман. – Алма-Ата: Казгосиздат, 1961. – 183 с. – каз.
Среди гор: Роман. – Душанбе: Таджгосиздат, 1961. – 272 с. – тадж.
Среди гор: Роман. – Душанбе: Нашрдавточик, 1962. – тадж.
Среди гор: Роман. – Ташкент: Узбекгосиздат, 1962. – 384 с. – узб.
Люди наших дней: Роман. – Баку: Азгосиздат, 1962. – 372 с. – азерб.
Среди гор: Роман. – Алма-Ата: Казгосиздат, 1962. – 572 с. – каз.
Среди гор: Роман. – Киев: Гослитгиздат, 1962. – 722 с. – укр.
Темир: Роман. – Кишинев: Картя молдовеняскэ, 1974. – 266 с. – молд.
Женщины: Роман. – Алма-Ата: Жазушы, 1987. – 784 с. – каз.
Люди наших дней: Роман. – Бухарест: 1951. – 376 с. – румын.
Люди наших дней: Роман. – Будапешт: 1951. – 342 с. – венгер.
Люди наших дней: Роман. – Варшава: 1951. – 359 с. – пол.
Люди наших дней: Роман. – Прага: 1951. – 364 с. – чеш.
Люди наших дней: Роман. – Матиса Словенска: Мартин, 1952. – 413 с. – словак.
Рассказы. – Будапешт: 1952. – 112 с. – венгер.
Утренняя заря: Роман. – Прага: 1952. – 204 с. – чеш.
Чолпон: Сокращенный вариант для детей из романа «Люди наших дней». – Прага: 1952. – 21 с. – чеш.
Люди наших дней: Роман. – Пекин, 1956. – 428 с. – китаец.
Люди наших дней: Роман. – София, 1958. – 338 с. – болгар.
Люди наших дней: Роман. – Пекин, 1959. – 397 с. – китаец.

**СЫДЫКОВА
КАЛЕН
СУЛТАНГАЗИЕВНА**

Жазуучу, журналист Кален Сыдыкова Жумгал районундагы Чаек айылында 1958-жылы 25-январда туулган.

1982-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин журналистика факультетин бүтүргөн. 1983–1991-жж. Кыргызстан КП БКнын алдындагы партиянын тарыхы институтунун Башкы редакциясында редактор, илимий, улук редактор, 1991–1994-жж. Кыргыз Мамлекеттик телерадио компаниясында башкы редактор, 1994–1995-жж. Эл аралык «Чар тарап» гезитинин башкы редактору, 1996–2006-жж. Кыргыз Республикасынын Президенттик администрациясында сектор башчы, Президенттин Иш башкармалыгында бөлүм башчы, Иш башкаруучунун кеңешчиси болуп иштеген. 2006-жылдан Кыргыз Республикасынын Китеп палатасынын директорунун орунбасары болуп иштейт.

Алгачкы «Бак тиктик» деген эподу 1972-жылы Жумгал райондук «Демилге» гезитине чыккан. 500дөн ашык публицистикалык-аналитикалык макалалардын автору. Анын алгачкы «Кайрылуу» аттуу китеби 1988-жылы жарык көргөн.

1988-жылдан СССР Журналисттер союзунун мүчөсү.

1991-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү. Бир нече илимий китептерди кыргызчага которгон. Айрым чыгармалары түрк, өзбек, казак ж.б. тилдерге которулган. Кален жөнүндө 250дөн ашык изилдөөлөр, макалалар, ага арналган ырлар, окурмандардын түрдүү пикирлери бар. Журналисттер союзунун лауреаты. Журналисттик бир нече сыйлыктын ээси. Комдук ишмер. Дүйнөдөгү данктуу аялдар клубунун Чиллер сыйлыгынын ээси.

1995-жылы Кыргыз Республикасынын Ардак грамотасы, 2001-жылы «Кыргыз Республикасына 10 жыл эстелик белгиси», 2006-жылы Кыргыз Республикасынын Маданият министрлигинин «Маданияттын мыкты кызматкери», 2007-жылы Кыргыз Республикасынын Президентине караштуу

Мамлекеттик тил боюнча улуттук комиссиясынын «Кыргыз тили» төш белгилери менен сыйланган.

2005-жылы 17-августта Президенттин Жарлыгы менен «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» деген ардактуу наам берилген.

К.Сыдыкованын чыгармачылыгы тууралуу 1994-жылы «Публицист Кален», 2006-жылы «Кален», 2008-жылы «Атажуртум ардагым» аттуу даректүү фильмдер тартылган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Кайрылуу: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1988. – 40 б.
Насыя нике: Аңгемелер. – Б.: Кыргызстан, 1995. – 79 б.
Түпкүрдөгү монстр: Даректүү баян. – Б.: Кыргызстан, 1995. – 112 б.
Доор кайрыгы: Публицистикалык ой толгоолор. – Б.: Кыргызстан, 1996. – 214 б.
И.С.Болжурова: Библиография. – Б.: БГУ басмаканасы, 2001.
Эр издөө: Аңгемелер. – Б.: Бийиктик, 2002. – 131 б.
Асылдар: Адабий портрет. – Б.: Бийиктик, 2002. – 180 б.
Күч күйөө. – Б.: Бийиктик, 2003. – 147 б.
Кыргыз тарыхы: Тарых. – Б.: Бийиктик, 2003. – 800 б.
Алтын казык: Тарых. – Б.: Кыргызполиграфкомбинаты, 2003. – 207 б.
Чачылган кыргыздар: Тарыхнаама. – Б.: Бийиктик, 2005. – 847 б.
Токол: Илимий-публицистика. – Б.: Бийиктик, 2005. – 334 б.
Кыргыз тарыхы: 3-бас.: – Б.: Бийиктик, 2007. – 800 б.
Ата журтум ардагым: Эссе. – Б.: Бийиктик. 2008. 780 б.

ДРАМАСЫ

Бир окуя: Пьеса. 1988.

СЫРЫМБЕТОВ
АВАС
КҮРӨҢКЕЕВИЧ

Театр иликтөөчү, котормочу Аvas Сырымбетов Жайыл районундагы Бекитай айылында 1936-жылы 22-августта туулган. Чыгармачылык эмгек жолун он алты жаш курагында Кыргыз мамлекеттик драма театрында артист болуп иштөө менен баштаган. 1962-жылы Ташкенттеги А.Н.Островский атындагы театралдык көркөм институтунун театр иликтөө факультетин ийгиликтүү бүтүргөн соң Кыргыз Республикасынын маданият министрлигинин Өнөр иштери боюнча башкармасынын улук нускоочулук кызматына иштөөгө жиберилген. 1981-жылы ошол эле маданият министрлигиндеги драматургия боюнча репертуардык-редакциялык коллегиясынын мүчөлүк кызматында 1988–1991-жж. редколлегиянын башкы редактору болуп иштеген.

А.Сырымбетов театр иликтөөчү катары театрдын спектаклдери, драматург, режиссер жана актерлор тууралуу көптөгөн изилдөөлөрдү, сын макалаларды жазган.

А.Сырымбетовдун «Кыргыз куурчак театры» аттуу китеби республикалык «Нооруз» майрамына карата өткөрүлгөн театр сынчыларынын конкурсунда биринчи сыйлыкка татыган.

«Издеген жетет муратка», «Эр жүрөк Бекжан», «Котур тайлак», «Алтын чач» аттуу пьесалары республиканын театрларында коюлган.

А.Сырымбетов көркөм котормо жанрында да эмгектенип, А.Островскийдин, О.Бодыковдун, С.Ахмаддын, А.Арбузовдун И.Содикувдун О.Уайльддин ж.б. пьесаларын кыргыз тилине которуп, театрларда коюлган.

Ал кыргыз Совет энциклопедиясынын активдүү авторлорунун бири. Театр искусствосу боюнча мыкты макалалардын конкурсунун бир нече жолку жеңүүчүсү.

Кыргыз улуттук Т.Абдумомунов атындагы драма театрынын алдындагы театралдык окуу жайында актерлор студиясында теориялык жактан сабак берет.

1979-жылдан СССР Жазуучулар союзунун, 1962-жылдан Театр ишмерлер союзунун мүчөсү.

1993-жылы Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмери ардактуу наамы берилген.

М.Рыскулов атындагы Эл аралык сыйлыктын ээси, «Эмгек ардагери», «Эл агартуунун отличниги», «Маданияттын мыкты кызматкери», «Манас 1000» медалы, СССРдин жана республиканын маданият министрлигинин Ардак грамоталары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Театр жана турмуш. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 94 б.

Бакен Кыдыкеева. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 95 б.

Чынгыз Айтматов жана искусство. (авторлош) – Ф.: Кыргызстан, 1975. 125 б.

Өркөнү өскөн маданият. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 132 б.

Азыркы театр өнөрүнүн чабытында. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 200 б.

Кыргыз мамлекеттик куурчак театры. – Ф.: Адабият, 1989. – 110 б.

Гүлшара Дуулатова. – Б.: Кутазам, 2007. – 176 б.

Т. Абдумомунов атындагы Кыргыз Улуттук Академиялык драма театры. – Б.: Учкун, 2007. 240 б.

ПЬЕСАЛАРЫ

Издеген жетет муратка (К.Саскаев менен бирге). Куурчак театрында коюлган.

Алтын чач: жаш балдар үчүн.

Токойдогу окуя: Куурчак театры үчүн. Ош куурчак театрында коюлган.

Котур тайлак: Куурчак театры үчүн. М. Жангазиев атындагы Кыргыз мамлекеттик куурчак театрында коюлган.

КОТОРМОЛОРУ

Островский А.Н. Бальзаминовдун үйлөнүүсү: комедия. Клубдун сахна журналы. 1978.

Бодыков О. Каракум трагедиясы: трагедия. (Талас элдик театрында коюлган).

Арбузов А. Байкуш менин Маратым: драма. (Театралдык окуу жайында коюлган).

Арбузов А. Таңкы шаар: пьеса. (Ош кыргыз драмтеатрында коюлган).

Рыбаков М. Сыйкырдуу баян: (Республикалык куурчак театрында коюлган).

Шемберггер В.А. Партизан токоюнун жомогу. (Республикалык куурчак театрында коюлган).

Ахмад С. Келиндер козголоңу. (1984-ж. Кыргыз драма театрында коюлган).

Ахмад С. Күйөө бала. (2007-ж. Кыргыз драма театрында коюлган).

Уайльд О. Жылдыздын баласы. (Республикалык куурчак театрында коюлган).

Содинов И. Апендинин беш катыны. (1995-ж. Каракол, Учур театрларында коюлган).

Исламов Н. Бахтиярдын ыры. (1993-ж. Нарын театрында коюлган).

Оторбаев Р. Абдугалип апенди. (1995-ж. Кыргыз драма театрында коюлган).

**ТАБАЛДИЕВ
БЕКТУРУШ
САЛГАМАНИ**

Акын Бектуруш Салгамани (Табалдиев) Ноокат районуна караштуу Эски-Ноокат айылында 1957-жылы 31-декабрда туулган. Мектепти бүткөндөн кийин Ноокат райондук социалдык камсыздоо бөлүмүндө иштеген. 1982-жылы СССРдин 50 жылдыгы атындагы Кыргыз Мамлекеттик университетинин журналистика факультетин бүтүргөн.

Эмгек жолун «Мугалимдер газетасында» кабарчы болуп иштөөдөн баштап, кийин бөлүм башчы, «Жаш ленинчи» журналында жооптуу катчы, редактордун орунбасары болгон.

Кыргызстанда кыргыз жана түрк тилинде чыгуучу «Zaman Кыргызстан» гезитин негиздеген.

1988-жылдан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

2008-жылы «Роман-гезит» китеби КР Жазуучулар союзунун Алыкул Осмонов атындагы сыйлыгына татыктуу болгон.

Жарык көргөн китептери

Үчүнчү конкурсоодон кийин: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1985. – 24 б.

5 убак намаз: Диний колдонмо курал. – Б.: Кооператив «Билим», 1992. – 23 б.

Алыскы жылмаюунун жарыгы. – Б.: Бийиктик, 2004. – 100 б.

Роман-гезит: Роман. – Б.: Алтын кыз, 2006. – 210 б.

КОТОРМОЛОРУ

Ислам дини деген эмне?: Диний окуу курал. – Б.: Кооператив «Билим», 1992. – 32 б.

**ТАШБАЕВ
КАРЫМШАК**

Акын, котормочу Карымшак Ташбаев Кара-Кулжа районунун Шаркыратма кыштагында 1935-жылы 15-январда туулган. Токтогул атындагы орто мектепти 1953-жылы бүтүрүп, ошол эле жылы эмгек жолун колхоздо табелчи болуудан баштаган. 1954–1957-жж. аскер милдетин өтөп келип, геологиялык чалгындоо партиясынын улук бургулоочусу, Кара-Кулжа райондук «Коммунизм үчүн» гезитинде жооптуу катчы болуп иштейт. 1965-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетинин журналистика бөлүмүн аяктайт. 1965–1969-жж. облустук «Ленин жолу» гезитинде адабий кызматкер, 1969-жылдан «Кыргызстан пионери» гезитинин Ош облусу боюнча кабарчысы, 1976–1999-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун Ош облустук бөлүмүнүн жооптуу катчысы, облустук филармониянын көркөм жетекчиси, «Ош» альманахынын кызматкери болуп иштеп келген.

К.Ташбаевдин «Таң калуу» деген алгачкы ыры 1958-жылы ноябрь айында облустук «Ленин жолу» гезитине чыккан. Ошондон баштап республикалык мезгилдүү басылмаларда, журналдарда жарыяланып келген. К.Ташбаев көптөгөн китептердин жана котормолордун автору. Ал Литва акыны Ю.Марцинкявичюстун «Кан жана кул» аттуу баатырдык поэмасын ж.б. акындардын ырларын, поэмаларын которгон.

Карымшак Ташбаев 1969-жылдан Журналисттер союзунун, 1970-жылдан Кыргыз Республикасынын Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Ал 1995-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» деген наам алып, ушул эле жылы «Манас – 1000» эстелик медалы менен сыйланган. К.Ташбаев облустук советтин XXI чакырылышынын (1990–1995) депутаты.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кыргыз тоолору: Ырлар. – Б., 1969. – 44 б.
Мен көргөн жаздар: Ырлар. – Б., 1970. – 80 б.
Тоо жана төө: Кеңге балдар үчүн ырлар. – Б., 1973. – 20 б.
Багыт: Ырлар. – Б., 1974. – 44 б.
Мезгил күүсү: Ырлар. – Б., 1977. – 40 б.
Мезгил – тулпар: Ырлар. – Б., 1979. – 96 б.
Аралыктар: Ырлар, поэмалар. – Б., 1985. – 236 б.
Канаттуу тоолор: Ырлар. – Б., 1987. – 70 б.
Жандуу топурак: Ырлар жана поэмалар. – Бишкек, 1990. – 112 б.
Манас баяны: коллективдүү жыйнак. – Ош, 1995. – 184 б.
Байыркы жана бүгүнкү Ош: Илимий изилдөөлөр. – Ош: Кагаз ресурстар типографиясы, 1999. – 192 б.
Оштогу менин өмүрүм: Ырлар, публицистикалык ой толгоолор жана поэмалар. – Б., 2006. – 192 б.

Орус тилинде

Время – скакун: Стихи. – Б., 1981. – 68 с.
Время – скакун: Стихи. – М., 1985. – 80 с.

Башка элдердин тилдеринде

Буюк ер фарзандлари. /Которгон Р.Карим. – Ош: Кагаз ресурстар типографиясы, – 50 б.
Шофкат Рахман. Ошко качан кетебиз: Ырлар. – Б., 2006. – 100 б.

КОТОРМОЛОРУ

Ю. Марцинкявичюс. Кан жана кул. – Б., 1983. – 136 б.
Р. Моуди. Өлгөндөн кийин. – Ош, 1992. – 32 б.

ТАШТЕМИРОВ
ЖАКИ
(1913–1988)

Адабиятчы, жазуучу, акын Жаки Таштемиров Чүй районундагы Он-Бир-Жылга айылында 1913-жылы 15-октябрда туулган. 1931-жылы Токмоктогу айыл чарба техникумуна өтүп, 1932-жылы Фрунзедеги зооветеринардык институттун даярдоо бөлүмүнө которулуп, оорунун айынан 1936-жылы окууну таштоого мажбур болгон. Бир нече жылдар аралыгында Ж.Таштемиров мугалим болуп иштеп окууну сырттан окуган, 1947-жылы Кыргыз мамлекеттик пединститутун, 1951-жылы СССР ИАнын Тил адабият институтунун Кыргыз филиалынын аспирантурасын бүтүргөн. 1953-жылы Тоголок Молдонун чыгармачылыгы боюнча диссертациясын жактап, кыргыз адабиятын изилдөө багытында көп эмгектенген.

Биринчи китеби болуп, 1950-жылы жарыкка чыккан «Эмгекте» аттуу аңгемелер жана очерктер жыйнагы эсептелет. Ал бир катар повесттер жана аңгемелердин, поэтикалык жыйнактардын, кыргыз адабият таануу тармагындагы монографиялардын жана көп сандаган макалалардын автору. Ал Токтогул Сатылгановдун, Тоголок Молдонун эки томдуктарынын, Ш.Термечиковдун, А.Тыныбековдун чыгармаларынын, «Кедейкан» эпосунун түзүүчүсү.

1947-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

1981-жылы «Кыргыз ССРинин маданиятына эмгек сиңирген ишмер» наамын алган.

«1941–1945-жж. Улуу Ата Мекендик согуштагы каармандыгы үчүн», В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалдары, Кыргыз ССР ЖКнын Ардак грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Эмгекте: Аңгемелер, очерктер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 124 б.
Таалайлуу балдар: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 72 б.
Аскарбек: Аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 56 б.
Алтын булак: Повесть. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1956. – 142 б.
Тоголок Молдонун чыгармачылык жолу. – Ф.: ИА Кырг. ССР, 1956. – 83 б.
Биздин команда: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1957. – 118 б.
Тоголок Молдонун чыгармачылык жолу. – Ф.: ИА Кырг. ССР, 1957. – 118 б.
Беш ысымдуу адам: Сатиралык аңгемелер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 140 б.
Таалайбек: Повесть. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 96 б.
Тоголок Молдо: (1860 – 1960). – Ф.: 1960. – 33 б.
Жүрөк сыры: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 106 б.
Данканай: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1964. – 296 б.
Токтогул жана кыргыз адабияты. – Ф.: Кыргызстан, 1964. – 100 б.
Советтик Лениниана жана кыргыз адабияты. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 184 б.
В. И. Лениндин образы кыргыз поэзиясында. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 184 б.
Чоң эне менен Айгүл: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1974. – 106 б.
Кыргыз поэзиясы тууралуу айрым ойлор: Адабий-сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 204 б.
Токтогулдун акындык чеберчилиги. – Ф.: Илим, 1975. – 188 б.
Токтогул жана оозеки чыгармачылыгынын традициялары. – Ф.: Илим, 1976. – 148 б.
Жакшы кеңеш: Сатиралык аңгемелер. Ф.: Кыргызстан, 1979. – 152 б.
Кимиси күчтүү: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1980. – 14 б.
Токтогул жана акындык поэзия. – Ф.: Илим, 1980. – 173 б.
Менин башымдан өткөн окуялар: Аңгемелер: – Ф.: Мектеп, 1983. – 103 б.
Өчпөс нур: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 176 б.
Биздин команда: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1957. – 118 б.
Момундун сыйкыр таягы: Жомоктор. – Ф.: Адабият, 1989. – 64 б.
Токтогулдун айтыштарынын өзгөчөлүгү: Адаб. изилдөөлөр. – Ф.: Адабият, 1989. – 104 б.
Токтогул (Сатылганов): Чыгармаларынын эки томдук жыйнагы. 1-2-том. – Ф., 1964.

Орус тилинде

Тоголок Молдо: – К 100-летию со дня рождения. – Ф.: Киргизгосиздат, 1960. – 19 с.
Кто сильнее?: Сказка. – Ф.: Мектеп, 1982. – 16 с.

ТАШТЕМИРОВ
УСМАН

Акын Усман Таштемиров Араван районундагы Чоң-Абад айылында 1940-жылы 30-январда туулган. 1972-жылы Ташкент мамлекеттик университетинин журналистика бөлүмүн сырттан окуп бүтүргөн. Эмгек жолун 1958-жылдан Мичурин атындагы мектеп-интернатта көркөм жетекчи болуп иштөөдөн баштаган. 1959-жылы Ош мамлекеттик педагогикалык институтуна кирип, 1962-жылы аскерге кеткен. 1962-жылы райондор аралык «Гүлбара байраги» гезитинде кабарчы, 1967–1970-жж. облустук «Ленин йули» гезитинде адабий кызматкер, 1971–1975-жж. «Өзбекстан кишлок хужалиги», «Гулистон» журналдарында эмгектенген. 1976–1982-жж. «Ленин йули» гезитинде, 1983–1984-жж. Бабур атындагы Өзбек музыкалык драма театрында бөлүм башчы, 1985–1987-жж. сүрөтчү, 1987–1993-жж. «Ош садоси» гезитинде адабий кызматкер, жооптуу катчынын орунбасары, 1996-жылдан Араван райондук «Дуслик» гезитинин жооптуу катчысы, 1997-жылдан менчик адабий көркөм «Илхом» гезитинин ээси жана башкы редактору болуп иштеп келе жатат.

Усман Таштемировдун алгачкы чыгармасы 1958-жылы өзбек тилиндеги «Киргизстан хакикати» гезитинде басылып, андан бери чыгармалары өзбек жана кыргыз тилдеринде Кыргызстандын жана Өзбекстандын гезит-журналдарына, альманахтарына жарыяланып келген. Ал көптөгөн акындардын ырларын кыргызчадан өзбекчеге которгон.

1987-жылдан Журналисттер союзунун, ошол эле жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

У.Таштемиров 1965-жылы «Жеңиштин 20 жылдыгы» медалы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Көрүндүк: Ырлар. – Б., 1988. – 160 б.

Өзбек тилинде

Океандан соккон жел: Ырлар. – Ташкент, 1969. – 92 б.

Аяз атанын каалоолору: Ырлар жана поэмалар. – Ташкент, 1976. – 42 б.

Эртеңкиге жол: Аңгемелер. – Ташкент, 1976. – 178 б.

Чыгыштан кат: Ырлар, поэма. – Ташкент, 1977. – 60 б.

Сени сагындым: Ырлар, поэма. – Ташкент, 1982. – 68 б.

Автобиография: Ырлар. – Ташкент, 1987.

ТЕКИНАЕВ
АКЖОЛТОЙ

Жазуучу Акжолтой Текинаев Чүй районундагы Алчалуу айылында 1942-жылы 20-январда туулган. 1964-жылы КМУнун филология факультетин, 1971-жылы Алм-Ата шаарындагы Жогорку партиялык мектепти бүтүргөн.

1964-жылы Кыргызстан ЛКЖСнын Кемин РК бөлүмүнө башчы болуп дайындалат, 1966–1969-жж. Кемин райондук «Эмгек жарчысы» гезитинин жооптуу катчысы, 1971-жылдан «Нарын правдасы» облустук гезитинин редакторунун орунбасары, 1976-жылдан Нарын облусунун облустук полиграф басмасынын начальниги, ал эми 1985-жылдан Чүй райондук «Ленин жолу» гезитинин редактору болуп иштеген.

А.Текинаевдин 1971-жылы «Жылдыздар эч кайда кетпейт» аттуу биринчи повесттер жыйнагы чыккан.

1986-жылдан СССР Жазуучулар союзунун, 1970-жылдан СССР Журналисттер союзунун мүчөсү болгон.

В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы менен сыйланган.

Нарын облусунун Эл депутаттар советине депутат болуп шайланган (1978–1982).

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жылдыздар эч жакка кетпейт: Повесттер. – Ф.: Мектеп, 1971. – 151 б.

Чабандын уулу: Аңгемелер, повесть. – Ф.: Мектеп, 1974. – 141 б.

Аппак кар: Аңгемелер жана повесттер. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 168 б.

Окшош эмес күндөр: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 92 б.

Эстей жүр: Повесттер, аңгемелер. – Ф.: Адабият, 1990. – 269 б.

ТЕМИРОВА
АЛТЫНАЙ
ЭГЕМБЕРДИЕВНА

Акын, кино жана театр драматургу, котормочу Алтынай Темирова Аксы өрөөнүнүн Жерге-Тал айылында 1960-жылы 17-ноябрда туулган. 1984–1990-жж. Москвадагы М.Горький атындагы Адабият институтунда окуган.

1990–1992-жж. «Адабият» басмасында редактор, 1992–1997-жж. Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик телерадиокорпорациясында улук редактор, комментатор, 2000–2005-жж. Кыргыз улуттук академиялык драма театрында адабият бөлүмүнүн башчысы, 2007-жылдан Т.Океев атындагы улуттук «Кыргызфильм» киностудиясында башкы редактор болуп эмгектенет.

Биринчи ыры «Теңир-Тоо» гезитине 1977-жылы жарыяланып, алгачкы поэтикалык жыйнагы «Бургана» деген ат менен 1989-жылы жамааттык жыйнакта жарык көргөн.

1991-жылы республикалык поэтикалык конкурс-семинарда I-орунду жеңип алган жана Кыргыз Республикасынын Жазуучулар союзунун мүчөсү болуп калган.

А.Темированын «Генийдин уру», «Теңирдин оту», «Сынык асман» пьесалары республикалык конкурстарда башкы сыйлыктарга татыган.

А.Темирова «Тапан» төрт сериялуу комедиялуу көркөм тасманын, «Толор кулаганда», «Учуу аянтындагы ойлор» документалдуу фильмдердин кинсценарийлеринин автору.

1999-жылы «Сорос» эл аралык фондунун А.С.Пушкиндин 200 жылдыгына карата уюштурган конкурсунда «Жезит Айым» («Пиковая дама») прозалык драмасын мыкты которгондугу үчүн башкы сыйлыкты жеңип алган.

2000-жылы М.Шахановдун «Заблуждение цивилизации» («Өнүккөн доорлор айыбы») аттуу китебин, Г.Лорканын «Ажайып колукту», М.Горькийдин «Түпкүрдө», Е.Елимжандын «Жан урааны», М.Метерлинктин «Азиздер» пьесаларын которуп, алардын ичинен «Жан урааны», «Азиздер» пьесалары Учур театрында коюлган. Дүйнөлүк поэзиядан: З.Баур, Ж.Кулеби, Ю.Эмре, Ай Цин, Дуң Пыйлун, С.Квазимодо,

А.Тажикбаев, А.Алимовдун ырларын ийгиликтүү которуп, көптөгөн изилдөө, адабий макалалардын автору.

А.Темированын чыгармалары орус, казак, хинди, фин тилдерине которулуп, чет тилдерде жарык көрүп келет.

2000-жылдан жазуучулардын бүткүл дүйнөлүк уюму «Пенклубдун» мүчөсү жана «Пенклуб» уюштурган Хельсинки – Лахти шаарларында өткөн (2005) Жазуучулардын бүткүл дүйнөлүк Конгрессинин катышуучусу.

2001-жылы «Интерньюс-Нетуорк» кыргыз-америкалык телекомпанияда стажировкадан өткөн.

2003-жылдан КР Маданият ишмерлеринин ассамблеясынын мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Бургана. Ырлар:– Б.: Адабият, 1990. – 155–193 б. *Жамааттык жыйнак.*
Генийдин уру: Пьеса. – Ош, 1994. – 3–55 б. *Жамааттык жыйнак.*
Жезит Айым: Котормо. – Б.: Сорос, 1999. – 44–90 б. *Жамааттык жыйнак.*
Сынык асман: Пьеса. К-те: Булак. – Б.: Калемгер, 2007. – 96–132-б.
Алтынай. Тандалмалар. 1-том. – Б.: Бийиктик, 2003. – 512 б. – кыргызча, орусча.

**ТИЛЛЕБАЕВ
ӨМҮРБЕК**

Акын Өмүрбек Тиллебаев Ош облусунун Кара-Суу районундагы Ак-Жар айылында 1961-жылы 31-августта туулган.

СССРдин 50 жылдыгы атындагы КМУнун журналистика бөлүмүн бүтүргөндөн кийин Тажик ССРинин Мургаб районунда мугалим, республикалык «Ленинчил жаш», «Мугалимдер газетасы», «Эркин Тоо», гезиттеринде кабарчы, республикалык, облустук телерадио комитеттеринде редактор болуп иштеген. Учурда кыргыз телерадиосунун улуттук биринчи каналынын «Ала-Тоо» маалымат борборунда комментатор болуп эмгектенет.

Анын «Күздөгү көрүнүш» деген биринчи ыры 1977-жылы райондук «Эмгек майданы» гезитинде жарык көргөн.

Ө.Тиллебаев 1991–1993-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун чыгармачыл жаштар менен иштөө секциясын жетектеген.

Акындын биринчи китеби 1987-жылы «Күн жыгты» деген ат менен «Кыргызстан» басмасынан жарыкка чыккан.

Ал орус акындары С.Есенин, В.Маяковский, Е.Евтушенко, А.Вознесенский, литва эл акыны О.Вациетис жана казак, кыргыз эл акыны М.Шахановдун ырларын кыргызчага которгон.

Ө.Тиллебаев 2006-жылы Түркияда өткөн түрк тилдүү элдердин акындарынын эл аралык фестивалына катышып атайын Грамотага татыктуу болгон.

1991-жылдан СССР Жазуучулар Союзуна мүчө.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Күн жыгты: Ырлар, поэмалар, балладалар. – Ф.: Кыргызстан, 1987.
Кут жылдыз: Ырлар жана макалалар. – Б.: Учкун, 2004.

**ТОГОЛОК
МОЛДО
(АБДЫРАКМАНОВ
БАЙЫМБЕТ)
(1860 – 1942)**

Акын Тоголок Молдо (Байымбет Абдыракманов) Ак-Талаа районундагы Куртка айылында 1860-жылы туулган.

Байымбет жаш кезинде мусулман-диний мектебин бүтүрүп, кат тааныйт. Ошентип, ал өзүнүн алгачкы ырларын кагаз бетине түшүрүүгө мүмкүнчүлүк алат.

Акындын турмушундагы чоң бурулуш Токмок шаарына келгенде башталат. Бул жерден көптү көрүп, көп нерсени үйрөнүп, 1898-жылы Кетмен-Төбөгө барып, Токтогулга жолугуп, аны менен бир нече ай бирге жүрөт. «Токтогул мени жанында үч ай алып жүрүп, акындык чеберчиликке үйрөттү» – деп эскерет Тоголок Молдо.

Тоголок Молдо 1917-жылдагы Октябрь революциясын Тогуз-Тородон тосот. 1922-жылы Курткага көчүп келип, ал жерде өмүрү өткөнчө жашайт.

1936-жылдан баштап илим изилдөө институту менен тыгыз байланышта болуп, Тил жана адабият институтунун фондусуна көптөгөн материалдарды тапшырат. Элдик эпосторду жыйноодо чоң эмгек сиңирген.

1938-жылы Жазуучулар союзуна мүчө болуп өтөт.

Жазуучулар союзунун Т.Молдо атындагы адабий сыйлыгы белгиленген.

Акындын эмгеги жогору бааланып, ал «Ардак белгиси» ордени менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН ЧЫГАРМАЛАРЫ

Кыргыз тилинде

Насыят. Поэма. – М.: СССР Калктарынын Борбор басма мекемеси, 1925. – 23 б.

Балдар жомоктору. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 92 б.

Жер жана анын балдары. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 16 б.

Майдан (Семетейден). – Ф.: Кыргызмамбас, 1942. – 63 б.

Жыйнак. – Ф.: Кыргызмамбас, 1944. – 262 б.
 Тандалган ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1951. – 250 б.
 Жер жана анын балдары. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 60 б.
 Эркиндик: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 96 б.
 Чыгармалар: 1-т. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 276 б.
 Чыгармалар: 2-т. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 204 б.
 Балдар ыры. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958. – 108 б.
 Тандалган чыгармалар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 192 б.
 Чыгармалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 322 б.
 Абышка-кемпирдин көмөчү. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 20 б.
 Жер жана анын балдары. – Ф.: Мектеп, 1964. – 24 б.
 Куштардын аңгемеси: Поэма. – Ф.: Мектеп, 1970. – 22 б.
 Чыгармалар: 1 – 2-т. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 343 б.
 Бөрү менен түлкү: Тамсилдер. – Ф.: Мектеп, 1971. – 28 б.
 Канаттуулар. – Ф.: Мектеп, 1973. – 24 б.
 Абышка-кемпирдин көмөчү: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1974. – 19 б.
 Балдарга: Ырлар, тамсилдер, поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1976. – 66 б.
 Бодононүн түлкүнү алдаганы: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1977. – 9 б.
 Куштардын аңгемеси: Ырлар, тамсилдер, поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1978. – 92 б.
 Бөрү менен түлкү. Тамсилдер. – Ф.: Мектеп, 1979. – 16 б.
 Адам мүнөзү: Ырлар, тамсилдер, поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1980. – 72 б.
 Бөрү менен түлкү: Тамсилдер. – Ф.: Мектеп, 1981. – 10 б.
 Ала-Тоо: Поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1982. – 48 б.
 Абышка-кемпирдин көмөчү: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1984. – 19 б.
 Ала-Тоо: Поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1984. – 48 б.
 Насыят: Ырлар, тамсилдер, поэмалар, жомоктор. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 21 б.
 Бөрү менен түлкү: Тамсилдер. – Ф.: Мектеп, 1986. – 14 б.
 Үркөрдүн кызы Үлпүлдөк сулуу: Жомок-уламыштар. – Ф.: Адабият, 1989. – 16 б.
 Жер жана анын балдары: Поэма. – Ф.: Адабият, 1990. – 26 б.

Орус тилинде

Избранные стихи. – М.: Госкомиздат, 1958. – 190 с.
 Дорогой песен: Стихи. – М.: Мол. гвардия. 1960. – 143 с.
 Волк и лиса. – Ф.: Мектеп, 1972. – 28 с.
 Волк и лиса. – Ф.: Мектеп, 1973. – 30 с.
 Сказка о птицах. – Ф.: Мектеп, 1973. – 24 с.
 Колобок. Сказка. – Ф.: Мектеп, 1975. – 24 с.
 Волк и лиса: Басни. – Ф.: Мектеп, 1986. – 14 с.

ТОЙБАЕВ
 МЫРЗАБЕК
 РАЕВИЧ

Драматург, акын, журналист, коомдук ишмер Мырзабек Тойбаев Чүй районунун Алчалуу айылында 1935-жылы 25-январда туулган. 1952-жылы Алчалуу орто мектебин, 1958-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн. 1965–1968-жж. Кыргыз ССР илимдер академиясынын тил жана адабият институтунда аспирантурада окуп, «Кыргыз драматургиясындагы жаңы адамдын образы» деген темада кандидаттык диссертациясын жактайт (1970).

Эмгек жолун 1958-жылдан Кыргыз радиосунда редактор, Фрунзе телекорсөтүү студиясында жооптуу редактор болуп иштөөдөн баштаган. Кыргызстан ЛКЖС Борбордук Комитетинин чакыруусу менен «Кыргызстан пионери» гезитинин адабият жана искусство бөлүмүнүн башчысы болуп дайындалат.

1968–1971-жж. Кыргыз Совет энциклопедиясынын маданият жана искусство редакциясынын башчысы, 1976-жылга чейин Кыргыз ССР маданият министрлигинин репертуардык-редакциялык кошмо коллегиясынын башкы редактору болуп иштеген. 1977–1979-жж. Актерлор Үйүнүн директору, 1980–1985-жж. Жазуучулар союзунда адабий консультант, 1991-жылдан республикалык «Кыргыз тили» коомунун вице-президенти, 1994-жылдан Жазуучулар союзунун аппаратынын башчысы, 1993–2006-жж. Кыргызстан драматургдарынын ассоциациясынын президенти, 2002-жылдан Кыргыз Республикасынын маданият ишмерлер ассамблеясынын коомдук бирикмесин уюштуруп, анын биринчи вице-президенти, 2006-жылдан Кыргыз Республикасынын маданият ишмерлеринин ассамблеясынын президенти, 2000-жылдан «Кыргызстан – Россия достуту» коомунун башкармачылыгынын мүчөсү, анын вице-президенти болгон.

Чыгармачыл жолун 1948-жылы акын катары баштап, 1952-жылдан драматургия жагында иштейт. Эң биринчи китеби «Ак пейил» 1963-жылы жарык көргөн.

М.Тойбаевдин Т.Сатылгановдун жүз жылдык юбилейине арналган «Токтогулдун күлкүсү» деген комедиясы республикалык элдик театрларда, 1967-жылы «Жаңы келин» аттуу комедиясы Т.Абдумомунов атындагы кыргыз академиялык драмтеатрында чоң ийгилик менен коюлган.

Анын бир нече пьесалары орус, өзбек, казак, түркмөн, тажик, каракалпак, татар, башкыр, монгол, уйгур, дунган, якут, украин, түрк ж.б. тилдерине которулуп коюлган.

М.Тойбаев дүйнөлүк драматургиядан Артур Миллердин «Баары менин балдарым», орус классикасынан А.Чеховдун «Аюу», С.Михалковдун «Үйүмө кетким келет», боордош элдерден Хамза Хакимзаде Ниязинин «Бай жана батрак», К.Мухаметжановдун, Д.Исабековдун, А.Абдугафуровдун ж.б. пьесаларын кыргыз тилине которгон. Ошондой эле коллективдүү жыйнакты «Жаш калем» (Молодое перо) кыргыз тилине которгонго катышкан.

М.Тойбаевдин жүзгө жакын ырына композиторлор: А.Малдыбаев, М.Абдраев, С.Осмонов, С.Жумалиев, К.Эралиева ж.б. тарабынан музыка жазылган.

1967-жылдан СССР Жазуучулар союзунун, 1965-жылдан СССР Журналисттер союзунун, 1963-жылдан СССР Театр ишмерлер союзунун мүчөсү. 1989-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер», 2005-жылы «Кыргыз Эл жазуучусу» деген наамдар берилген. 1995-жылы КР «Эл агартуусунун отличниги», 2007-жылы «КР маданиятынын мыкты кызматкери» төш белгилери менен сыйланган.

«Жөн эле Майраш» пьесасы (Ж.Кулманбетов менен бирге) Т.Абдумомунов атындагы сыйлыкка татыктуу болгон (1994). «Асыл адамдар» ырлар циклы (Б.Бутубаев менен бирге) А.Токомбаев атындагы сыйлыкка татыктуу болгон (2008).

1995-жылы «Манас – 1000» медалы менен сыйланган. М.Тойбаев СССР Жазуучулар союзунун, ВЛКСМ БКнын, Кыргызстан ЛКЖС БКнын, Якут-Саха автономиялуу Республикасынын бир нече Ардак грамоталары менен сыйланган.

Республикалык кароо-сынактарда Өкмөттүк комиссия тарабынан 10 чыгармасы лауреаттык наамдарга татыктуу болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ак пейил: Балдар үчүн пьесалар жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1963. -112 б.

Ак пахта: Композитор Давлесовдун музыкаларына жазылган ырлар жыйнагы. – Ф.: Мектеп, 1965. -24 б.

Жүргүлө, достор!: Ырлар, кутучада. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 40 б.

Ынтымак: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1967. – 52 б.

Замандаштардын образы жана сахна. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 68 б.

Мезгил, адам, драма. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 156 б.

Жаңы келин: Пьесалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 187 б.

Турмуш, сахна, мүнөз. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 160 б.

Ыйык жол: Пьесалар. – Ф.: Мектеп, 1978. – 222 б.

Ак жол: Драмалар жана комедиялар. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 192 б.

Пишпектин уулу: Пьесалар. – Ф.: Мектеп, 1984. – 256 б.

Драмалар жана комедиялар: Пьесалар жыйнагы. – Ф.: Адабият, 1990. – 408 б.

Чыгармалар: Пьесалар, ырлар, аңгемелер, очерктер, макалалар жыйнагы. – Б.: Учкун, 1997. – 575 б.

Өчпөс жылдыз: Тарыхый драма. – Кант типографиясы, 1998. – 82 б.

Чыгармалар жыйнагынын 7 томдугу. – Б.: Бийиктик, 2007.

I т. – Б.Алагушевдин баш сөзү. Ырлар, аңгемелер, ноталуу ырлар. – 528 б.

II т. – Бир актылуу пьесалар (кыргызча, орусча). – 432 б.

III т. – Пьесалар, макалалар. – 448 б.

IV т. – Пьесалар. – 528 б.

V т. – Кыргыз тилине которгон чыгармалар. – 480 б.

VI т. – Орус тилине которулган пьесалары, макалалары. – 576 б.

VII т. – Илимий эмгектери, арноо ырлары, чыгармачылык библиографиясы, макалалары. – 640 б.

ПЬЕСАЛАРЫ

Кыргыз тилинде

Эмил эми түшүндү: Бир актылуу, эки сүрөттүү пьеса. //Жаш ленинчи, 1954. № 11. 17–19-б.

Жети олчоп, бир кес: Бир актылуу, үч сүрөттүү комедия. // Клубдук сахна, – Ф., 1955. № 2. 64–77-б.

Класстагы окуя: Бир актылуу комедия. 1956. II том 34-б.

Уят өлүмдөн катуу: Бир көшөгөлүү драма. – «Ала – Тоо», 1956, № 6.

Сарман кантип сакайды: Бир актылуу драма. II том, 56-б.

Элдин иши: Бир актылуу пьеса. // Клубдук сахна, – Ф., 1958. № 3. 37–49-б.

Шектенүү: Бир көшөгөлүү пьеса. К-те: Бир актылуу пьесалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960.

Жылдыз: Төрт актылуу драма. К-те: Пьесалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958.

Сүйгөнүм: Эки актылуу драма. – Клубдук сахна. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960.

Кимиси акын?: Эки көрүнүштүү сценка. // Клубдук сахна: Репертуардык жыйнак. № 1. Ф., 1960. 52–55-б.

Ашык буюмдар: Сценка. // Кыргызстан пионери. – 1961, 26-авг.

Атанын баласы: Төрт актылуу драма. К-те: Жаңы пьесалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961.

Жекшембиде бир күнү: Бир көшөгөлүү, эки сүрөттүү комедия. // Кыргызстан пионери. 1961. 18-февр.

Пионердик сөзүм: Бир көшөгөлүү комедия. // Жаш ленинчи. 1961. № 2. 20–24-б.

Алтынай: Пьеса. Сүрөттөрү: К.Аманжолбековдiki// Жаш ленинчи. 1962. №11. 12–14-б.

Болжошуу: Студенттик эки көшөгөлүү лирикалык комедия. // Ленинчил жаш. 1962, 7-январь.

Космостогу укмуштуу окуялар: Мектептин куурчак театрлары үчүн 3 актылуу, 5 көрүнүштүү фантастикалык пьеса. // Жаш ленинчи, 1963. №10. 8–13; №11 21–24-б.

Кочкорбай: Сатиралык интермедия. // Чалкан. 1963. №12. 10-б.

Ар жагын айтпайын, туугандар...: Сатиралык интермедия. – Клубдук сахна. – Ф.: Кыргызмамбас, 1964.

Айылдык кабарчы: Бир көшөгөлүү, эки сүрөттүү пьеса. К-те: Жаштык сапар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1964.

Токтогулдун күлкүсү: Бир актылуу комедия. К-те: Бир көшөгөлүү пьесалар. – Ф.: Мектеп, 1965.

Азамат: Бир актылуу комедия. – Клубдук сахна. – Ф.: Кыргызмамбас, 1966, №1.

Унутчаак жеңе: Бир актылуу комедия. К-те: Пьесалар: Жыйнак. – Ф.: Кыргызстан, 1969.

Валянын каттары: Үч акт, жети сүрөттүү пьеса: Репертуардык жыйнак. – Ф.: Кыргызстан, 1968.

Жаңылуу: Эки сүрөттүү студенттик комедия. – Клубдук сахна. – Ф.: Кыргызстан, 1970.

Талаа гүлдөрү: Эки бөлүмдүү, алты сүрөттүү лирикалык комедия. – «Клубдук сахна». – Ф.: Кыргызстан, 1970, № 2.

Жаңы келин: Прологу жана эпилогу бар эки бөлүмдүү комедия. К-те: «Жаңы келин». – Ф.: Кыргызстан, 1973.

Жоронун жоруктары: Балдар үчүн эки актылуу комедия. «Жаш ленинчи» 1974. №5, №6, №7.

Ак тамак, көк тамак: Эки бөлүмдүү, төрт сүрөттүү лирикалуу комедия. – «Ала-Тоо», 1974, № 7.

Ыйык жол: Үч көшөгөлүү драма. – «Ала-Тоо», 1976. №12.

Ак жол: Үч актылуу комедия. – «Ала-Тоо», 1981. №6.

Алгачкы таймаш: Эки бөлүмдүү драма. М.Тойбаев. Драмалар жана комедиялар. – Ф., 1990.

Жаз айланып келе берет: Бир актылуу драма. Сенин репертуарың, жыйнак. – Ф., 1981.

Махабат жана алдамчылык: Үч актылуу драма. К-те: Ак жол. – Ф.: 1982.

Пишпектин уулу: Драмадан үзүндү. // «Ленинчил жаш», 1982. 6-май.

Жашыл жалбырак: Эки бөлүм, беш сүрөттүү тарыхый-биографиялык драма. // Ала-Тоо, 1983. № 2. 7–39-б.

Чырпыктан чынар: Улуу полководец М. В. Фрунзенин туулган күнүнүн 100 жылдыгына арналган пьеса. // Кыргызстан маданияты, 1985. № 5. 31-январь. 14–15-б.

Сыйкырчы кыз: Ыр менен жазылган жаңы пьесадан үзүндү // Кыргызстан маданияты, 1987. 19-ноябрь. 8–9-б.

Айтса-айтпаса төгүмбү?..: Сценка. // Кыргызстан маданияты, 1990, 24-май. № 21. – 16-б.

Сыйкырчы кыз: Ыр менен жазылган жомок-пьесадан үзүндү. // Чалкан, 1990. № 3.

Өчпөс жылдыз: Эки бөлүмдүү тарыхый драма. Кант типографиясы, 1998. – 82 б.

Биринчи элчилер: Тарыхый драмадан үзүндү. // Кыргыз Туусу. – 2001. 13–15-март. № 18. 12-б.

Болжошуу: Бүгүнкү студенттик турмуштан алынган эки сүрөттүү оперетта жанрынын мотивиндеги лирикалуу сценка // Адабий гезит. 2002. Декабрь. № 46. 5-б.

Атаке баатыр: Тарыхый драманын «Алгачкы элчилер» деген көрүнүшүнөн үзүндү // Эркинтоо, 2003. 10-окт. № 76. 4-б.

Орус тилинде

Дорогая тетушка: Комедия в одном акте. – Ф.: Литературный Киргизстан, 1961, № 6., дагы: Репертуарный сборник. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 60–71 б.

Московская сноха: Молодежная эстрада. – М.: Молодая гвардия, 1968, № 5.

Цветы полевые: Молодежная эстрада. – М.: Молодая гвардия, 1969, № 4.

Образ нового человека в киргизской драматургии: Автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук. – Ф., 1970. – 24 с.

Сельский корреспондент: Пьеса. Репертуарный сборник. – Ф.: Кыргызстан, 1972. (коллектив).

Счастливого пути!: Комедия. – М.: ВУОАП, 1980. – 71 с.

Первый бой: Историческая драма из 2-ч. Пер. А.Санина. – М.: Издание ВААП, 1981; «Литературный Киргизстан», 1982 №2; Радиоспектакль: 2 дня передана из Московского Всесоюзного радиовещания (1984), Лучший спектакль года. – «Сов. Киргизия» 1984, 29-дек., Орус академтеатры, 1995.

Старый холостяк Лирическая комедия из 2-ч. Орус Академтеатры, Бишкек, 1995.

Моя звезда: Пьесы. – М.: Сов. писатель, 1983. – 399 с. (с предисловием Ч.Айтматова).

Сын Пишпека: Пьесы. – Ф.: Мектеп, 1984. – 256 б.

Не погасшая звезда: Историческая драма. – Кантская типография, 1998. – 82 с.

Башка элдердин тилдеринде

Москвалык колукту, Талаа гүлдөрү, Жолун болсун, балам: К-те: Пьесалар. (Которгон К.Мухамеджанов). – Алматы, Жазушы, 1985. – каз.

Московская сноха. (Которгон В.Щеголев), 1984. – укр.

Жаңы келин: Комедия. К-пте: Түрк адабиятынын антологиясы, (Түрк тилине которгон К.Кулампиев). Кыргыз адабиятынын антологиясы. /Түз. С.Т.Кайыпов. II том. – Анкара, 2005. 153–158 б.

КОТОРМОЛОРУ

Хамза Хаким заде Ниязи. Бай жана батрак. Төрт көшөгөлүү драма, II томдо 241–354-б.

Гармаа Доржийин, Мелдеш: Аңгеме. – «Кыргызстан пионери», 1980, 14.05.

Бердикулов С. Ата: Повесттен үзүндү // «Ленинчил жаш», 1968, 16-март.

Домбаев Е. Сенин досун: Пьеса. «Кыргызстан пионери», 1965, 20. XI.

Абдулла А. Үмүт жылдызы: Пьеса. – «Жаш ленинчи», №6, №7. 1973.

Абдугафуров А. Күйөөлөргө күлкү. Үч акт. комедия. «Ала-Тоо», 1980, №5.

Абдугафуров А. Аталар мурасы: Драмалар жана комедиялар /Которгондор

Каипов Б., Тойбаев М., Сырымбетов А. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 150 б.

Абдугафуров А. Тилимден таптым; Телефондун пайдасы: Интермедиялар // «Кыргызстан маданияты». №16, 1983. – 21.04.

Кунакова Р. Өмүр гүлү; Жакшы ага; Ороз менен Короз; Гүлмираш; Жардам берем: (Ырлар) // «Кыргызстан пионери». 1965, 6.03.

Тажибаяв Б. Жаш уландар ыры / «Кыргызстан пионери», 1965. 27.05.

Бердикулов С. Разряддын сыры / «Кыргызстан аялдары», №9, 19–20. 1996.

Кыш келди; Жарашык артылат: Ырлар // «Кыргызстан пионери», 1966. 10.02.

Чоң ата жана небере: Жомок / «Кыргызстан пионери», 1966, 28.05.

Иоахим Кунц Кыргыз кызы: ыр / Которгондор: Баймурзаева Ш., Тойбаев М. / «Ленинчил жаш» 1967, 24.02.

Петер Шүтт Алданган кара кунас; Бакыт, Жалкоо, Физик ата: Ырлар/Короз жана корзинка: Тамсил/Которгондор: Баймурзаева Ш., Тойбаев М./ «Ленинчил жаш», 1967. 24.02.

Баласагуни Юсуп. Дыйкандар тууралуу; Усталарга кандай мамиле жасоо керектиги жөнүндө; Үйлөнүү жөнүндө: Ырлар / «Кыргызстан маданияты». 1973, 13.09. 11-б.

Чехов А.П. Аюу: Бир көшөгөлүү тамаша. «Ала-Тоо», 1973. №2. 56–65-б.

Баласагуни Юсуф. Хас хаджиб. Билимдин куту; Сөз башы: Дастан / «Ала-Тоо», 1974, №12. 86–96-б.

Баласагундук Юсуп. Билимдин куту: «Кутатту билиг» аттуу классикалык поэмадан үзүндүлөр / «Кыргызстан маданияты», 1976. 29.07. 16-б.

Баласагуни Юсуф. Жети планета менен зодиактын он эки белгиси жөнүндө: Дастандан үзүндү / «Жаш ленинчи», 1976. №8. 16-б.

Кожоназаров У. Өмүр баян; Коңур күз: Ыр / «Кыргызстан маданияты», №30. 1977, 21.06. 6-б.

Иванов А. Качуу: Аңгеме / «Кыргызстан маданияты», 1978, 13.04. №16. 8–9-б.

Петер Шүт. Мен Чилиде жашабайм...; Бул ыр эмес каршылык!: Ыр. // «Кыргызстан маданияты», 1981, 29.07. №30. 7-б.

Иванов А. Велосипедчи: Аңгеме // «Кыргызстан маданияты», 1982, 25.03. №13. 8–9-б.

Дүйсенбаев Исатай. Эрди-катындын айтышы: Сатира / «Кыргызстан маданияты», 1986, 2.01. №1. 15-б.

Босиков Н. Тууган жер: Ыр / «Ленинчил жаш» 1987, 13.06.

**ТОКОБАЕВ
МОЛДОГАЗЫ**
(1905–1974)

Акын, драматург жана коомдук ишмер Молдогазы Токобаев азыркы Ысык-Көл районуна караштуу Тору-Айгыр айылында 1905-жылы туулган. 1921-жылы Караколдогу жетим балдар үйүндө тарбияланып, андан Түп районундагы айыл чарба техникумуна которулуп, анда 1926-жылга чейин окуйт.

1926–1929-жж. Каракол жана Нарын Кантонунда комсомолдун катчысы, 1929–1931-жж. Москвадагы Коммунисттик университетте окуп, 1931–1936-жж. Кочкор райондук партия комитетинин катчысы жана Сакалды МТСинин саясий бөлүмүнүн начальниги, 1936–1937-жж. «Кызыл Кыргызстан» гезитинин редактору, 1937–1938-жж. Токтогул Сатылганов атындагы филармониянын директору, 1938–1940-жж. Жалал-Абад облустук аткаруу комитетинин төрагасы, 1940-жылы Кыргызстан Борбордук партия комитетинин катчысы, 1941-жылы Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун төрагасы, 1944-жылы Талас облустук партия комитетинин биринчи катчысы, 1948-жылга чейин Кыргыз ССР Министрлер Советинин алдындагы радиокомитеттин председатели, 1953–1957-жж. «Советтик Кыргызстан» гезитинин сын жана библиография бөлүмүн башчысы болуп иштеген.

1924-жылы «Эркин-Тоо» гезити чыга баштаганда М.Токобаевдин «Кайсы убак», «Жан карындаш» деген ырлары жарыяланат.

1931-жылы М.Токобаевдин биринчи «Ырлар жыйнагы», 1947-жылы орус тилинде «Мы друзья Ленинграда» деген китеби чыккан.

М.Токобаев кыргыз драматургиясына негиз салуучулардын бири. Кыргыз элинин театр искусствосу 1928-жылы жазылган М.Токобаевдин «Кайгылуу Какей» аттуу пьесасы менен башталат.

Кыргыз элине жана адабиятына сиңирген эмгеги үчүн М.Токобаев Ленин, эки жолу «Ардак белгиси» ордени, «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата-Мекендик согушта каарман эмгеги үчүн» медалдары жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары менен сыйланган. СССР Жогорку Советине, Кыргыз

ССР Жогорку Советине жана жергиликтүү советтерге бир нече жолу депутат болуп шайланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Ырлар жыйнагы. – М.: СССР элдеринин Борбордук басмасы жана Кыргызмамбас, 1931. – 118 б.
- Экинчи ырлар жыйнагы. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1937. – 114 б.
- Комсомолка. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1938. – 47 б.
- Какей: 4 көшөгөлүү драма. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1938. – 35 б.
- Ырлар жыйнагы. I бөлүм. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 120 б.
- Эрдин күчүн эл сынайт. – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 59 б.
- Эмгек булагы. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1941. – 101 б.
- Гүлдөгөн турмуш. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 104 б.
- Шайыр жаштар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1951. – 36 б.
- Шандуу күн. – Ф.: Кыргызмамбас, 1951. – 68 б.
- Гүлжан. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 95 б.
- Алга бас: Балдар үчүн ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 48 б.
- Тандалган ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 48 б.
- Тандалган ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 196 б.
- Күжүрмөн эмгек. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1957. – 65 б.
- Анна: Бөбөктөр үчүн. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958. – 30 б.
- Кайгылуу Какей. (4 көшөгөлүү драма) – К-пте: Пьесалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. 137 – 178-б.
- Шандуу кадам. Аңгемелер, очерктер жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 85 б.
- Таң алдында. Аңгемелер: Тестир балдар үчүн. – Ф.: Мектеп, 1965. – 104 б.
- Жарык күз: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 92 б.
- Кайгылуу Какей: Ырлар, поэмалар жана драма. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 168 б.

Орус тилинде

- Мы друзья Ленинграда. – Ф.: Киргизгосиздат, 1946. – 71 с.
- Весна пришла: Стихи и поэмы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 126 с.

**ТОКОМБАЕВ
ААЛЫ (БАЛКА)**
(1904–1988)

Акын Аалы Токомбаев Кемин районундагы Кайыңды айылында 1904-жылы туулган. 1922-жылы Ташкенттеги советтик партиялык мектепке кабыл алынат. 1923–1927-жж. В.И.Ленин атындагы Орто Азиялык Коммунисттик университетте (САКУ) окуган. 1927-жылы Чүй кантонунда РОНОнун башчысы болуп иштейт. 1927–1929-жж. «Кызыл Кыргызстан» гезитинин редактору, 1930–1931-жж. Москвадагы Борбордук басмада кыргыз секторунун редактору, 1931-жылдан Кыргызмамбастын башкы редактору, 1934–1949-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкармалыгына төрага, ошол эле жылдары «Советтик Кыргызстан» журналынын башкы редактору, СССР Илимдер академиясынын Кыргызстандагы филиалынын тил, адабият жана тарых институтунун директору, 1955–1956-жж. «Чалкан» сатиралык журналынын башкы редактору болгон.

Кыргызстандын басмасынын тарыхында биринчи болуп чыккан «Эркин-Тоо» гезитинин биринчи номуру 1924-жылы 7-ноябрда жарык көрүп, ага А.Токомбаевдин «Октябрды келген кези» аттуу ыры басылган.

Биринчи ырлар жыйнагы 1927-жылы Ташкентте «Ленин тууралуу» деген ат менен басылып, бул китеби бир аз ондолуп, толукталып «Ленин» деген ат менен 1936-жылы кайра басылган.

Улутчул, СТПнын (социалтуран партиясынын) мүчөсү, (андай партия болгон эмес), Япониянын пайдасына иштеген чыккынчы деген сыяктуу жалаалар менен 1937-жылдын ноябрынан 1939-жылдын июнь айына чейин камакта болуп, ага чейин чыккан бардык китептери жок кылынган. А.Токомбаев түрмөдөн 1939-жылы 4-июнда чыккан. Кийин А.Фадеевдин кийлигишүүсү аны камактан сактап калган.

1988-жылы өлгөндөн кийин акындын бардык китептери акталган.

А.Токомбаевдин көпчүлүк чыгармалары орус тилинде, кээ бир басылмалары украин, казак, тажик, өзбек, литва тилдеринде жана кээ бир чыгармалары чет өлкөлөрдө жарыяланган.

Жазуучу С.Маршактын, А.Кунанбаевдин, Ж.Жабаевдин чыгармаларын кыргыз тилине которгон. Көптөгөн коллективдүү котормо иштерине жана коллективдүү которулган жыйнактарды чыгарууга активдүү катышкан.

А.Токомбаев Кыргыз ССРинин Мамлекеттик гимнинин авторлорунун бири, СССРдин гимнинин жана партиялык гимн «Интернационалдын» кыргызча котормосунун авторлорунун бири.

1967-жылы «Таң алдында» романы Кыргыз ССРинин Токтогул атындагы Мамлекеттик сыйлыгына ээ болгон.

1934-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

Кыргыз ССРинин Эл акыны (1945-ж.).

Кыргыз ССР Илимдер Академиясынын анык мүчөсү (1954). Социалисттик Эмгектин Баатыры (1974-ж.).

Эки Ленин, үч Эмгек Кызыл Туу, Октябрь революциясы, «Ардак белгиси», «Алтын жылдыз» ордендери, «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта каарман эмгеги үчүн» медалы, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун жана бир катар союздук республикалардын Ардак грамоталары менен сыйланган.

Бир нече жолу Кыргыз ССРинин Жогорку Советине депутат, Кыргыз обкомдук мүчөлүгүнө, Кыргызстан КП БКнын мүчөлүгүнө кандидат болуп шайланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ленин тууралуу: Кыргыз тилиндеги ырлар. – Ташкент: Ортоазкитеп басмасы, 1927. – 74 б.

Биз курмандыкка каршыбыз. – Ф.: Кыргызмамбас, 1931. – 22 б.

Атака: Жыйнак. – М. – Ташкент: Мамлекеттик басмалар бирикмесинин Орто-Азия бөлүмү, 1932. – 252 б.

Туткун Марат. – Ф.: Кыргызмамбас, 1932.

Эмгек гүлү: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1932. – 123 б.

Абалкы ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1934.

Биздин китеп: Балдар оюну ыр менен жана ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1934. – 35 б.

Иргелген ырлар жана 1916-жылдагы поэмадан үзүндү. – Ф.: Кыргызмамбас, 1935. – 35 б.

Канаттуу достор: Балдар аңгемеси. – Ф.: Кыргызмамбас, 1935. – 22 б.

Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1935. – 52 б.

Кандуу жылдар: 1916-жыл: Роман: 1-китеп. – Ф.: Кыргызмамбас, 1935. – 294 б.

Кандуу жылдар: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 308 б.
 Тууган эл: Ырлар, 1-том – Фрунзе – Казань: Кыргызмамбас, 1940. – 219 б.
 1-том – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 220 б.
 Жараланган жүрөк. – Ф.: Кыргызмамбас, 1941. – 288 б.
 Сыйкырчы жөнүндө жомок. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1941. – 24 б.
 Түбөлүк жыргал үчүн күрөш. – Ф.: Кыргызмамбас, 1941. – 22 б.
 Алга. – Ф.: Кыргызмамбас, 1942. – 128 б.
 Ашырбай: Очерк. – Ф.: Кыргызмамбас, 1943. – 24 б.
 Улуу агабыз орус эли. – Ф.: Кыргызмамбас, 1943. – 23 б.
 Жүрөк күүсү: 2-бас. – Ф.: Кыргызмамбас, 1943. – 84 б.
 Жаңы ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1944. – 56 б.
 Жүрөк күүсү: 2-бас. – Ф.: Кыргызмамбас, 1944. – 71 б.
 Алкоо: Жаңы ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1944. – 55 б.
 Таң алдында (Кандуу жылдар): 1940–1945-жылдар. Ф.: Кыргызмамбас, 1947. – 208 б.
 Таалай издеген индус: Жомок. – Ф.: Кыргызмамбас, 1947. – 32 б.
 Биздин китеп: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949.
 Белегим: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1951. – 81 б.
 Өз көзүм менен: Поэма-повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 200 б.
 Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 408 б.
 Жомоктор. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1955. – 52 б.
 Турмуш. – Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 120 б.
 Лирика. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 88 б.
 Бээжинден белек: Жолдогу очерк жана ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 107 б.
 Комуз күүсү: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 215 б.
 Өз көзүм менен. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 199 б.
 Таң алдында (Кандуу жылдар): Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 420 б.
 Жараланган жүрөк: Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1963. – 235 б.
 Таң алдында (Кандуу жыл). – Ф.: Кыргызстан, 1963. – 430 б.
 Волга менен сүйлөшүү: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1964. – 30 б.
 Мезгил үнү: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 162 б.
 Солдат элек: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1965. – 259 б.
 Таң алдында (Кандуу жыл): Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 431 б.
 Момия: Ырлар, дастандар, бир шилтемдер: 1965–1969. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 382 б.
 Жараланган жүрөк: Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1971. – 294 б.

Тандалган чыгармалардын 3 томдук жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1972.
 1-т.: Ырлар жана алгачкы дастандары. – 1972. – 642 б.
 2-т.: Роман жана дастандары. – 1972. – 620 б.
 3-т.: Прозалары. – 1973. – 802 б.
 Ашырбай: Очерк. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 18 б.
 Менин республикам. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 48 б.
 Белегим: Лирикалык ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 400 б.
 Биздин китеп: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1975. – 27 б.
 Менин республикам: Публицистикалык поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 16 б.
 Акай мерген: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1976. – 27 б.
 Жылдызым: Ырлар, дастандар. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 272 б.
 Күүнүн сыры: Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1977. – 337 б.
 Менин метрикам: Ырлар, поэма. – Ф.: Мектеп, 1979. – 80 б.
 Менин республикам. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 48 б.
 Өмүр элестери: Тандалган ырлар, дастандар. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 676 б.
 Жараланган жүрөк: Повесттер, аңгемелер, драма. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 294 б.
 Жараланган жүрөк: Повесттер, аңгемелер, драма 4-бас. – Ф. Кыргызстан, 1981. – 416 б.
 Жетим менен сыйкырчы: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1981. – 26 б.
 Жетим менен сыйкырчы: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1981. – 13 б.
 Мезгил учат: Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1983. – 208 б.
 Тандалган чыгармалардын үч томдук жыйнагы. – 3-т. – Ф.: 1983.
 Акай мерген: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1984. – 36 б.
 Таң алдында (Кандуу жыл): Ыр менен жазылган роман. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 347 б.
 Күүнүн сыры: Ырлар, аңгемелер, повесттер. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 357 б.
 Чыгармалар жыйнагы: 2 томдук. – Ф.: Кыргызстан, 1988.
 1-т. 1988. – 343 б.
 2-т. 1988. – 332 б.
 Күүнүн сыры: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Адабият, 1991. – 128 б.
 Кандуу жылдар: Роман. 2 томдук. – Б., 1991.
 1-Т. 1991. – 255 б.
 Таң алдында (Кандуу жылдар): Роман, 2 томдук. – Б.: Эркин, 1991.
 2-Т. 1940–1945 жылдар. – 1991. – 144 б.
 Токтолбойт толкун түбөлүк. Ырлар. – Б.: Кыргыз энциклопедиясынын башкы редакциясы. 1995. – 223 б.

Орус тилинде

- Сборник стихов. – Ф.: Киргизгосиздат, 1933. – 45 с.
Земляк Манаса: Стихи. – Ф.: Киргизгосиздат, 1943.
Перед зарей: Стихи. – М.: Сов. писатель, 1946. – 113 с.
Повести и рассказы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1946. – 139 с.
Утренняя встреча: Стихи. – М.: Сов. писатель, 1946. – 131 с.
Избранные стихи. – М.: Сов. писатель, 1952. – 151 с.
Избранное: Стихи и поэмы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1954. – 104 с.
Избранное: Стихи и поэмы. – М.: Гослитиздат, 1958. – 407 с.
Время летит: Рассказы и повести. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 208 с.
Встреча в Китае: Поэма. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 11 с.
Индус в поисках счастья: Поэма-сказка. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 21 с.
Мелодии комуза: Поэма. – Ф.: Киргизгосиздат, 1962. – 162 с.
Разговор с Волгой: Стихи. – Ф.: Киргизгосиздат, 1964. – 13 с.
Перед зарей. – М.: Сов. писатель, 1966. – 127 с.
Перед зарей: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 296 с.
Моя Республика: Публицистическая поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 48 с.
Мы были солдатами: Повести. – М.: Мол. гвардия, 1974. – 320 с.
Стихотворения. – М.: Худ. лит., 1974. – 174 с.
Избранное. – М.: Худ. лит., 1975.
Древо: Стихи, поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 280 с.
Моя Республика: Поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 46 с.
Четыре времени года: Стихотворения. – Ф.: Мектеп, 1979. – 16 с.
Вижу молодость мою: Стихи. – М.: Правда, 1982. – 63 с.
Мастер: Стихи. – М.: Сов. писатель, 1982. – 59 с.
Сирота и волшебник: Сказка. – Ф.: Мектеп, 1982. – 32 с.
Надежда: Лирика и поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 124 с.
Избранное: Стихотворения, поэмы, повесть. – М.: Худож. лит. 1984. – 447 с.
Волшебный родник: Поэма-сказка. – Ф.: Мектеп, 1985. – 72 с.
Охотник Акай: Сказки. – Ф.: Мектеп, 1987. – 40 с.

Башка элдердин тилдеринде

- Волна Иссык-Куля: Стихи и поэма. – Киев: Рад. письменник, 1975. – 151 с. – укр.
Друзьям: Стихи. – Ташкент: изд-во лит. и искусство, 1975. – 62 с. – узб.
Избранное: Стихи. – Алма-Ата: Жазушы, 1975. – 185 с. – каз.

Стихи. – Душанбе: Нашрдав точик. 1961. – тадж.

Мы были солдатами: Повесть. – Вильнюс: Вага, 1976. – 183 с. – лит.

КОТОРМОЛОРУ

- Маршак С. Жомоктор, ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 88 б.
Кунанбаев А. Абайдын ырлары. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 128 б.
Жабаев Ж. Тандалган ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 120 б.
Кунанбаев А. Менин элим: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 108 б.

ТОКОМБАЕВ
УЛАН
АЛИЕВИЧ
(УЛАН-ШЕР)
(1941 – 2002)

Акын, жазуучу Улан Токомбаев Күрөңкеев айылында 1941-жылы 10-февралда туулган. 1967-жылы Москвадагы ВГИКтин сценарий факультетин бүтүргөн.

Эмгек жолун 1958-жылы Кыргызавтомаш заводунда аспапты борборго тактап орнотуучу болуп иштөөдөн баштап, 1959-жылы приборлорду куруу заводуна которулган. 1967-жылдан Кыргыз ССРинин Мамлекеттик телерадиокомитетинде улук киноредактор, 1968-жылы «Кыргызтелефильм» студиясында башкы редактор, 1973–1976-жж. «Литературный Киргизстан» журналынын жооптуу катчысы, ошол эле учурда «Литературная газета-нын» Кыргызстан боюнча өз кабарчысы, 1978-жылы «Кыргызтелефильмдин» башкы редакторунун орунбасары жана студиянын режиссеру болгон.

Биринчи повесттер жана аңгемелер жыйнагы «Самый счастливый человек» деген ат менен 1977-жылы басылып чыккан.

Ырлары республиканын жана КМШнын башка республикаларынын мезгилдүү басма сөз басылмаларында үзбөй жарыяланып келген.

«Коридор», «Моя Азия», «Раненое сердце», «Ата Журт», «Прерванный полет», «Мекен», «Моя республика», «Наркомания и плач по будущему» ж.б. фильмдерди тарткан. Ал бир катар толук метраждуу жана кыска метраждуу телефильмдердин, киноповесттердин сценарийлеринин автору.

1994 жылдын аяк ченинен баштап, «Я против» автордук программаны алып барган жана, «Энциклопедия кыргызского искусства» аттуу фундаменталдуу телекино долбоорунун автору, жетекчиси, «От А до Я» аттуу интеллектуалдык телевизиондук программанын автору, «Кыргызтелефильм» студиясында директор, башкы редактор, Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик телерадиокорпорациясынын коллегиясынын мүчөсү, 1969-жылдан Кинематографисттер Союзунун, 1982-жылдан СССР Журналисттер Союзунун мүчөсү, 1979-жылдан Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

Кыргыз Республикасынын Ардак грамотасы менен сыйланып, «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмери» наамы берилген.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Самый счастливый человек: Рассказы. Сказ для кино. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 119 с.

Не проходит любовь: Стихотворения, поэмы, переводы. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 132 с.

Осенняя радуга: Повесть, сказ для кино. – Ф.: Мектеп, 1979. – 184 с.

Перевал. Молодая поэзия Киргизстана /Сост. А.Джакшылыков и Б.Сарыгулов/ – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 168 с. (Р.Горбачева, А.Зайцев, С.Луговая, А.Никитенко, У.Токомбаев и др.)

Ласка: Стихотворения. – Ф.: Мектеп, 1988. – 87 с.

Подарок. – Б.: Издание Союза кинематографистов, 2001. – 40 с.

КОТОРМОЛОРУ

Карагулов Б. Магелланы Вселенной: Публицистическая поэма. (Авториз. перевод с кырг. У. Токомбаева, С. Токомбаевой) – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 119 с.

Карагулов Б. Магелланы Вселенной: Публицистическая поэма. (перевод с кырг. У. Токомбаева, С. Токомбаевой) – М.: Советский писатель, 1987. – 120 с.

Карагулов Б. Память: пер. с кырг. – М.: Правда, 1979. – 31 с.

**ТОКТАКУНОВ
АКБАР**
(1929–1993)

Акын Акбар Токтакунов Кемин районундагы Чым-Коргон айылында 1929-жылы туулган.

Эмгек жолун 1945-жылдан колхоздун башкармалыгында катчы болуп иштөөдөн баштаган. 1947-жылдан «Ленинчил жаш» гезитинин кабарчысы, 1948-жылдан «Кыргызстан пионери» гезитинде котормочу, 1950-жылдан «Жаш Ленинчи» журналында бөлүм башчы, 1952-жылдан «Советтик Кыргызстан» журналында жооптуу катчы, 1955-жылдан «Чалкан» сатиралык журналында жооптуу катчы, 1959–1961-жж. башкы редактор болуп иштеген. 1961–1963-жж. Москвадагы СССР Жазуучулар союзунун алдындагы Жогорку адабий курста окуган.

1963-жылдан «Мектеп» басмасында бөлүм башчы, 1965-жылдан Кыргыз Академиялык драмтеатрында адабият бөлүмүнүн башчысы, 1967–1969-жж. жана 1971–1973-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкармалыгында адабий кеңешчи, «Кыргызстан маданияты» гезитинде бөлүм башчы, «Кыргызстан» басмасында редактор болгон.

Биринчи ырлар жыйнагы «Алгачкы кадам» деген ат менен 1953-жылы чыккан.

К.Чуковскийдин, Д.Бедныйдин, С.Михалковдун, Г.Медынскийдин, С.Баруздиндин ж.б. чыгармаларын ошондой эле коллективдүү которулуп басылган поэтикалык жыйнактардын авторлорунун бири.

1952-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.
«Эмгектеги артыкчылыгы үчүн» медалы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Алгачкы кадам: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 88 б.
Кыз жүрөгү: Поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 80 б.

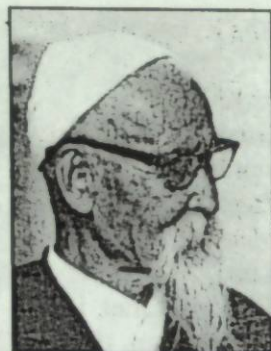
Тилектештер: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас 1958. – 44 б.
Кайран энем: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 126 б.
Эненин кубанычы. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 40 б.
Табылган күү: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 112 б.
Чагылган: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1964. – 102 б.
Чебер колдор: Поэма жана ырлар. – Ф.: Мектеп, 1965. – 60 б.
Капсалаң байкем каарман: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп 1967. – 92 б.
Жайлоо дастаны: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 118 б.
Канаттуу бала: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1969. – 82 б.
Торгой көкөлөп сайрайт: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 102 б.
Жигит бедели: Аңгемелер жана повесть. – Ф.: Мектеп, 1972. – 160 б.
Өмүр жолу: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 72 б.
Ай жаркын: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 100 б.
Үйдүн куту: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 96 б.
Сонун бала: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1982. – 64 б.
Ак кептерлүү асманым: Ырлар, сатира поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 120 б.
Кечиккен доомат: Аңгемелер. – Ф.: Адабият, 1991. – 95 б.

Орус тилинде

Стихи и поэмы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 111 с.

КОТОРМОЛОРУ

Леонидзе Г. Стихи и поэмы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1953. – 88 б.
Грибачев Н. М. Поэма и стихи. – Ф.: Киргизгосиздат, 1956. – 87 б.
Вьетнамские сказки, стихи. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 67 б.
Михалков С. Дядя Степа – милиционер. – Ф.: Киргизгосиздат, 1960. – 20 б.
Медынский Г. Честь. – Ф.: Кыргызстан, 1962. – 560 б.
Медынский Г. Честь: Повесть. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1963. – 538 б.
Баруздин С. Сказка о трамвае. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1961. – 15 б.
Чуковский К. Серебряный герб: Повести. – Ф.: Мектеп, 1964. – 203 б.
Бедный Д. Мастерство: Стихи, басни. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 124 б.
Бедный Д. Мастерство: Стихи, басни. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 88 б.

**ТОКТОБАЕВ
ШАМЕЙ**
(1880–1981)

Акын Шамей Токтобаев Күн-Чыгыш айылында 1880-жылы туулган. Окуп, жазганды өз алдынча үйрөнгөн жана 1915-жылы жарым жыл жаңы ыкма мектебинде билим алган. 1916–1920-жж. жергиликтүү бай-манаптарга жалданып, 1920–1931-жж. айылдык башталгыч мектепте мугалим болуп иштеген. 1929-жылы КПССтин катарына кирип, алгачкы партиялык уюмду жетектеп, колхоздун башкармасы болуп иштеп, колхоздо устачылык кылган.

Акындын революцияга чейин «Жетимдин жалбаруусу» (1900), «Зар» (1910) «Байкуш башым» (1913), «Актарма» (1915), «Булбул» (1914) жана «Текесчи» (1915) ж.б. чыгармалары революциядан кийин «Бизге жарык заман келди» (1919) жана «Кедей -дыйкандарга» (1921) сыяктуу ырларын жазган.

Акын 1957-жылга чейин ырларын эч кимге көрсөткөн эмес, көптөгөн ырлары жоголуп кеткен. 1957-жылы Кыргызстан Жазуучулар союзуна өзүнүн 4000 саптан турган ырларын өткөрүп, ошол жылы СССР Жазуучулар союзуна мүчөлүккө кабыл алынган.

1957-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

1961-жылы «Ырлар» деген биринчи поэтикалык жыйнагы чыккан.

1980-жылы республиканын адабий коомчулугу Ш.Токтобаевдин 100-жылдыгын белгилеген.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 61 б.

Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 114 б.

Кербезим: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 114 б.

Тоо ыры: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 78 б.

**ТОКТОГУЛОВ
АМАН**
(1945–1992)

Акын, котормочу, сынчы Аман Токтогулов Таластын Көпүрө-Базар айылында 1945-жылы туулган. 1967-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин ийгиликтүү аяктап, «Кыргызстан маданияты» гезитинде кабарчы, бөлүм башчы, 1972–1974-жж. баш редактордун орунбасары болуп иштеген. 1972–73-жж. «Ала-Тоо» журналынын сын бөлүмүн башкарган. 1975-жылы «Поэзияга мамиле» аттуу адабий макалалар жыйнагы жарык көргөн. Акын Женисбектун чыгармаларын жыйноо демилгесинде, китеп кылып чыгарууда А. Токтогуловдун да эмгеги чоң.

Алгачкы ырлары республикалык басма сөздөрдө 1963-жылдан баштап жарыяланып, «Ибарат» ырлар жыйнагы 1980-жылы жарык көргөн.

Аман Токтогулов которгон Расул Гамзатовдун «Менин Дагестаным» аттуу эки китептен турган чыгармасы (1972–1973) И.Крыловдун тамсилдеринин толук жыйнагы кыргыз котормо өнөрүнүн эң мыкты үлгүлөрүнүн бири катары бааланып келет ошондой эле Ч.Айтматовдун «Кыямат» романы (А.Жакыпбеков менен бирдикте), «Чыңгызхандын ак булут» повести, «Жетинин бири» уламышы да котормонун мыкты үлгүсү катары тарыхта калды.

А.Токтогулов 1974–1990-жж. республиканын Коопсуздук комитетинде кийин өмүрүнүн акырына чейин ВААПтын Кыргызстандагы бөлүмүн башкарып турган. Республикада демократиялык кыймыл башталганда, демократиялык багыттагы «Майдан» гезитин уюштуруп, анын биринчи редактору болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Поэзияга мамиле: Адабий макалалар. – Ф.: Мектеп, 1975. – 152 б.

Ибарат: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 92 б.

Барал: Триптих жана поэма-пародия. – Ф.: Мектеп, 1982. – 76 б.

Таберик: Ырлар, макалалар, котормолор жана эскерүүлөр. – Б.: КЭнин башкы ред-сы, 1997. – 330 т.

КОТОРМОЛОРУ

Гамзатов Р. Менин Дагестаным: Повесть. – Ф.: Кыргызстан. 1972. – 270 с.

Гамзатов Р. Менин Дагестаным: Повесть. – Ф.: Кыргызстан. 1973. – 224 с.

Крылов И. А. Тамсилдер. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 136 с.

ТОКТОГУЛОВ
ЭРМЕНБЕК

Драматург, режиссер, акын Эрменбек Токтогулов Талас районундагы Үч Эмчек айылында 1935-жылы 20-майда туулган. 1955-жылы Ташкенттеги А.Островский атындагы көркөм-театралдык институтун бүткөн, СССР эл артисттери Игорь Ильинский жана Евгений Симоновдун жетекчилиги астында СССР Кичи Академиялык театрында эки жылдык режиссердук стажировкадан өткөн. 1955–1963-жж. Жалал-Абад жана Пржевальск драма театрларында режиссер, 1963–1971-жж. Нарын музыкалык-драма театрында режиссер жана башкы режиссер, Кыргыз радиоуктуруусунда башкы режиссер, 1983-жж. «Кыргызстан» басмасында искусство адабияты боюнча редакциясынын башчысы болуп иштеген. Кийин Б.Бейшеналиева атындагы Кыргыз мамлекеттик искусство институтунун режиссура кафедрасынын доценти болгон.

Э.Токтогуловдун «Нарындын жээгинде», «Замандаштар», «Кошуналар», «Ачылуу баллада», «Фрунзенин оттору», «Ай сонатасы», «Тилекматтын жоруктары», «Эне жүрөгү» ж.б. пьесаларды жазып, алар профессионалдык жана элдик театрларда коюлган. Ал «Ай сонатасы», «Пьесалар» өңдүү драмалык чыгармалардан турган китептердин автору.

Э.Токтогулов коомчулугубузга акын-сатирик катары да кеңири таанымал. Анын көп ырларына обондор жаралган.

Өзүнүн көп жылдык режиссердук ишмердигинде Э.Токтогулов жетимиштен ашык оюндарды коюуга жетишкен. Ч.Айтматовдун «Бетме бет», К.Жантөшевдун «Курманбек», Т.Абдымомуновдун «Атабектин кызы», Р.Шүкүрбековдун «Менин айлым», Б.Жакиевдин «Атанын тагдыры», Н.Гогольдун «Никелешүү», В.Шекспирдин «Виндзор сойкулары», А.Островскийдин «Добул» ж.б. спектаклдери үчүн, Э. Токтогуловго өкмөт тарабынан «Кыргыз Республикасынын искусствосуна эмгек сиңирген ишмер» деген ардактуу наам ыйгарылган.

Э.Токтогулов 1983-жылдан СССР Жазуучулар союзунун, 1973-жылдан СССР Журналисттер союзунун жана Кыргыз Республикасынын Театр ишмерлер союзунун мүчөсү.

ПЬЕСАЛАР

Ай сонатасы: Пьесалар. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 204 б.
Пьесалар. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 184 б.

**ТОКТОМУШЕВ
АБДРАСУЛ**
(1912–1995)

Акын Абдрасул Токтомушев Кемин районундагы Төрт-Күл айылында туулган. 1928 – 1931-жж. Ташкент шаарындагы Орто Азия суу чарба техникумунда окуп, 1952-жылы Фрунзедеги педагогикалык окуу жайын сырттан окуп бүтүргөн.

А.Токтомушев 1932 – 1941-жж. Улуу Ата Мекендик согуш башталганга чейин Лейлек районунун «Колхоз турмушу», республикалык «Кызыл Кыргызстан», «Ленинчил жаш» гезиттеринде адабий кызматкер, жооптуу катчы, бөлүм башчы, 1953 – 1957-жж. «Ала-Тоо», «Чалкан» журналдарынын редакцияларында бөлүм башчы болгон.

Чыгармачылык жолу 1930-жылы башталып, 30-жылдары жазылган ырлары «Балбандар» деген ат менен 1936-жылы жыйнак болуп чыгып, «Как шаалдан кат» поэмасы 1958-жылы орус тилинде басылып чыккан.

Акындын балдарга арналган «Хан жана Жуматай», «Тынчтык үнү», «Достук» ж.б. чыгармалары бар.

А.Токтомушев ыр менен жазылган «Алтын Тоо» аттуу романынын биринчи бөлүгү 1965-жылы, экинчи бөлүгү 1968-жылы басылып, 1974-жылы бул чыгарма Кыргыз ССРинин Токтогул атындагы мамлекеттик сыйлыгына татыктуу болгон.

А.Токтомушев ливан акындарынын ырларын, В.Дальдын жомокторун, Гильендин ырларын кыргыз тилине которгон. Көптөгөн жамааттык жыйнактардын котормолоруна катышкан.

1989-жылы «Үркүн» аттуу автобиографиялык романы «Ала-Тоо» журналына басылып, бирок чыгарма аягына чыкпай калган.

1938-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

1972-жылдан Кыргыз эл акыны.

«Эмгек Кызыл Туу», «Элдердин достугу», «Ардак белгиси» ордендери, «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта каарман эмгеги үчүн», В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каар-

ман эмгеги үчүн», «Эмгек ветераны» медалдары, Кыргыз ССР ЖКнын Ардак грамоталары, ЛКЖС БКнын Ардак грамоталары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Балбандар: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1936. – 65 б.
Какшаалдан кат: Поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1937. – 30 б.
Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1937. – 58 б.
Хан жана Жуматай: Эл жомогунан. – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 16 б.
Жомоктор. – Ф.: Кыргызмамбас, 1941. – 16 б.
Максат: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1941. – 87 б.
Күн: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1947. – 74 б.
Жаштын тилеги: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1948. – 16 б.
Тартуу: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 129 б.
Какшаалдан кат: Поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 72 б.
Тынчтык үнү: Ырлар жана поэмалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 40 б.
Эмгек жана бакыт: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 115 б.
Менин өлкөм: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 278 б.
Жакып уулу: Поэма. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1957. – 68 б.
Жүрөктө: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958. – 91 б.
Өмүр жолу: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 159 б.
Өмүр көктөмү: Тандалмалуу чыгармалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 499 б.
Күндөй жарык: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1962. – 172 б.
Сүйүү жана коркунуч: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 264 б.
Байка: Аңгеме. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1963. – 15 б.
Булар кандай: Поэма. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1964. – 14 б.
Алтын тоо: Поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 202 б.
Арстанбап: Поэма. – Ф.: Мектеп, 1965. – 16 б.
Эркин саптар: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 227 б.
Алтын тоо: Поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 130 б.
Бала Кычан: Поэма. – Ф.: Мектеп, 1969. – 131 б.
Кон, кон, көпөлөк: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1970. – 12 б.
Ак Мөөр: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 263 б.
Саяпкер: Поэма. – Ф.: Мектеп, 1971. – 23 б.
Жаш достор: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1972. – 122 б.

- Калем кайрыгы: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 150 б.
Тандалган чыгармалар: Бир томдук: Роман, ырлар жана дастандар. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 559 б.
Ойноок жылдыздар: Тандалган ырлар, поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1975. – 224 б.
Акыйкат соңунан: Поэма. – Ф.: Мектеп, 1978. – 18 б.
Алтын тоо: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 324 б.
Эркетайым: Ырлар жана дастандар. – Ф.: Мектеп, 1980. – 252 б.
Тандалмалар: Ырлар, дастандар. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 368 б.
Бала Кычан: Поэма. – Ф.: Мектеп, 1982. – 92 б.
Аргымак: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1983. – 12 б.
Ала-Тоо легендалары: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1985. – 56 б.
Поэма. – Ф.: Мектеп, 1986. – 28 б. – (текст: кырг., орус.)
Китеп окуучуларга эстелик. – Ф., 1954. – 4 б.
Арстанбап – Арсланбап. – Ф.: Мектеп, 1986. – 28 б.
Кутманым: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Адабият, 1989. – 120 б.
Он дастан: Дастандар. – Б.: Адабият, 1991. – 256 б.

КОТОРМОЛОРУ

- Ливан акындары. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 46 б.
Николае Гильен. Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1964. – 140 б.
Даль В. И. Түлкү-чокой: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1987. – 13 б.

**ТӨЛӨМҮШЕВ
МЫРЗАЯН**

Жазуучу жана котормочу Мырзаян Төлөмүшев Тянь-Шань районуна караштуу Кумбел айылында 1942-жылы 20-ноябрда туулган.

1962-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетине кирет. 1963–1966-жж. Советтик армиянын катарында кызмат өтөп, 1970-жылы университетти бүтүрөт. 1970–1986-жж. «Кыргызстан» басмасында редактор, улук редактор, 1986–1990-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунда «Манас» секциясын башкарган, Сагынбай Орозбаковдун вариантындагы «Манас» эпосун орусчага которууга катышып, манасчынын 125 жылдыгына карата «Улуу манасчы Сагынбай» деген жыйнакты түзгөн. «Манас» энциклопедиясынын авторлор курамындагылардын бири.

М.Төлөмүшев Л.Толстойдун, В.Астафьевдин, А.Упитин, К.Симоновдун, В.Быковдун, В.Тендряковдун, И.Шамякиндин, К.Чапектин, А.Зегерстин, В.Распутиндин, түрк жазуучусу Жашар Кемалдын, болгар жазуучулары Э.Станев, Н.Хайтов, Н.Антонов, Д.Чавдаровдун, чех жазуучулары К.Чапектин, Л.Суходольчандын, Мухаммедиевдин, Х.Каримдин, К.Насыринин, Ж.Одинаевдин, уйгур прозачысы Ш.Шавасевдин, армян Р.Кочардын, белорус Я.Брылдын, Н.Гильевичтин, дунган А.Арбудунун, чуваш М.Юхманын прозаларын австриялык Р.М.Рилькенин, молдован акыны Г.Вьерунун, хакас акындары Н.Доможаковдун, М.Кильчичаковдун, А.Майтакованын ырларын, «Махабхаратадан» үзүндүлөрдү которгон.

М.Төлөмүшев бир нече жыйнакты түзгөн жана баш сөз жазган.

М.Төлөмүшевдин котормосунда М.Булгаковдун «Зоянын квартирасы» драмасы Т.Абдумомунов атындагы Кыргыз улуттук академиялык драма театрында, Ш.Шаршеевдин «Ысык-Көл жөнүндө уламыш» пьеса-легендасы Ош драма театрында, Азис Несиндин «Жанга баткан жалгыздык» пьесасы Бишкектеги Жаштар театрында коюлган жана он чакты көркөм фильмди кыргызчалаткан.

Кийинки жылдары Р.Жованьолинин «Спартак» тарыхый романын, Ч.Айтматовдун «Кассандра тамгасы» романын, К.Бектурганованын «Кыргызстандын асыл кыздары» очерктер жыйнагын которгон.

Акыркы жылдары адабият жана искусство адамдарынын азил-тамашаларынын өзү күбө болуп уккандарын, эл ичине тарап, айтылып жүргөндөрүн, басма сөз беттерине жарыялана калып жүргөндөрүн жыйнап, «Деген экен» деген жыйнак чыгарды.

М.Төлөмүшев 1974-жылдан СССР Журналисттер союзунун, 1986-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

М.Төлөмүшев «20 лет победы над фашистской Германией» медалы (1965), Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Грамотасы (1974), Басма, полиграфия жана китеп соода иштери боюнча Кыргыз ССР Мамлекеттик Комитетинин Ардак грамотасы (1982), Басма, полиграфия жана китеп соода иштери боюнча СССР Мамлекеттик Комитетинин жана ВЦСПСтин Ардак грамотасы (1984) менен сыйланган.

2000-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» деген ардактуу наам ыйгарылган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Издеген табат: Очерктер жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 60 б.

Деген экен: – Б.: ЖЭКА ЛТД, 1998. – 192 б.

Жан эрмек: – Б.: Кыргызстан, 2000. – 298 б.

КОТОРМОЛОРУ

Минач В. Ара жолдо, аңгеме. Жыйнак: Топ жылдыз. – Ф.: Кыргызстан, 1971.

Тажик жазуучуларынын аңгемелери: Жыйнак (коллектив). – Ф.: Кыргызстан, 1974.

Алло, бул мен: (Болгар жазуучуларынын аңгемелери (коллектив). – Ф.: Кыргызстан, 1975.

Хайтов Н. Жапан аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1977.

Суходольчан Л. Катылган күндөлүк. – Ф.: Мектеп басмасы, 1978.

Зегерс А. Алсыздардын кудурети: Аңгемелер (Т.Токтоналиев менен). – Ф.: Кыргызстан, 1978.

Кармашта чыңдалган достук. Мектеп, 1979.

Распутин В. Эсен болуп, эстей жүр, повесть (Б.Кубатбеков менен). – Ф.: Кыргызстан, 1980.

Доможаков Н. Ырааккы айылда, роман. – Ф.: Кыргызстан, 1981.
 Симонов К. Аңгемелер (коллектив менен). – Ф.: Мектеп, 1983.
 Распутин В. Акыркы мөөнөт: Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1983.
 Астафьев В. Огороддо баары бар: Аңгеме. К-пте: Аюулар келет из кууп, Мектеп, 1985.
 Распутин В. Өрт: Повесть К-пте: Кукарача, Өрт, Таңга маал. Ф.: Мектеп, 1990.
 Симонов К. Өлбөс ысым, Бийик Татр тоолорунда: Аңгемелер. К-пте: Гүлдесте Кыргызстан, 1985.
 Жованьоли Р. Спартак. – Ф.: Адабият, 1990.
 Анекдоттор. – Ф., 1992.
 Айтматов Ч. Кассандра тамгасы. – Б.: Кыргызстан, 1997.
 Бектурганова К. Кыргызстандын асыл кыздары. – Б.: Бийиктик, 2006.
 Г.Мишев. «Тилден дилге» деген жыйнакта, Чала жетим: Роман. – Б.: Учкун, 2007.

**ТУРГУНБАЕВ
СҮЙӨРКУЛ**

Акын Сүйөркул Тургунбаев Базар-Коргон районундагы Беш-Кадам айылында 1940-жылы 12-июнда туулган. 1964-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн. Эмгек жолун 1964-жылы Алай районундагы мектепте орус тили, адабияты жана чет тили сабагынан мугалим болуп иштөө менен баштаган. 1966-жылдан Кыргыз ССР Илимдер академиясынын тил жана адабият институтунда илимий кызматкер, 1970–1984-жж. «Кыргызстан маданияты» гезитинде бөлүм башчы, 1986–1988-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкармалыгында сын боюнча адабий кеңешчи болуп иштеген.

Биринчи поэтикалык жыйнагы «Бизде баары сүйлөйт» деген ат менен 1966-жылы басылып чыккан. Ал бир катар ырлар жана поэмалар жыйнактарынын, адабий сын макалалардын автору, В.Маяковскийдин, М.Ю.Лермонтовдун, И.Чавчавадзенин, Я.Шивазанын ырлары, монгол элдик поэзиясын ж.б. кыргызчага которгон.

1979-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Бизде баары сүйлөйт: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1966. – 16 б.
 Салам, жаш өмүр: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 54 б.
 Кечки троллейбус: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1969. – 60 б.
 Замандаштын дүйнөсү: Сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 91 б.
 Жарыктын ыры: Ырлар жана поэмадан фрагменттер. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 76 б.
 Эки аска: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 100 б.
 Касиет: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 135 б.

Күндүн көзү. – Б., 2006. – 298 б.
Жылдыз: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, – 1989.

Орус тилинде

Новый день: Стихи, поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 112 с.
Признание в любви. – Ф.: Кыргызстан – 1973.
Запах арчи (коллектив). – Ф.: Кыргызстан – 1986.

Башка элдердин тилдеринде

Ысык-Көл саамалы (коллектив). – Алматы. «Жазушы» – 1986 – каз.
World Literature Today (USA). (Литература Центральной Азии (антология. Англис тилинде цикл ырлар). – 1996. – анг.

КОТОРМОЛОР

Араттар ыры: Монгол элдик ырлары. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 124 б.
Евтушенко Е. Энем жана нейтрон бомба. – Ф.: Адабият, 1988.
Шевченко Т. Кобзарь. – Ф.: Кыргызстан, 1990.
Навон А. Өлбөстүк гүлү. – Ташкент, 1991.
Чавчавадзе И. Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1984.
Лермонтов М. Тандалган чыгармалар. – Ф.: Кыргызстан, 1983.

**ТУРСУНАЛИЕВ
МУКАМБЕТКАЛЫЙ
(БУРАНАЕВ М.)**
(1926–1996)

Акын, сатирачы Мукамбеткалый Турсуналиев Чүй районундагы Алчалуу колхозунда 1926-жылы 11-январында туулган. 1944–1950-жж. Советтик Армиянын катарында кызмат өтөгөн. 1952- жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетине кирет. 1954–1957-жж. «Кыргызстан пионери» гезитинде бөлүм башчы, жооптуу катчы, 1957–1986-жж. «Чалкан» журналында кызматкер, бөлүм башчы, жооптуу катчы, 1986–1987-жж. «Чүй Баяны» гезитинде бөлүм башчы болуп иштеген.

М.Турсуналиевдин ырлары 1950-жылдан баштап жарык көрө баштаган. Ал көбүнчө сатира, юмор жанрында иштеп, чыгармалары «Крокодил» «Огонек» ж.б. журналдардын беттеринен жарык көргөн.

М.Турсуналиев орус сатирачылары Крыловдун, Маршактын, Михалковдун, Семеновдун айрым чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

1962-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

М.Турсуналиев «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата-Мекендик согушта каарман эмгеги үчүн», «Советтик Армиянын 50 жылдыгы», ж.б. медалдары, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Грамоталары менен сыйлаган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Таанышуу: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 44 б.
Ырлар жана сатиралар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 102 б.
Бөлүнгөндү бөрү жейт: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1964. – 40 б.
Шоро: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1965. – 123 б.
Миңдин бири: Тамсилдер, сатиралар, юморлор. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 82 б.

Менин шаарым: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1967. – 46 б.
Сумсайма: Сатиралык ырлар, тамсилдер, достук азилдер. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 114 б.
Биз кандайбыз?: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1969. – 12 б.
Мышык сопу: Тамсилдер, сатира-юморлор жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 96 б.
Чапанбай: Сатиралык аңгемелер, фелъетондор, тамсилдер, интермедиялар, такмазалар. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 175 б.
Даража: Аңгемелер, интермедиялар, бир көрүнүштүү пьесалар. – Ф.: Мектеп, 1975. – 140 б.
Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 236 б.
Дың жана уйгак: Сатиралык ырлар. – Ф.: Мектеп, 1978. – 63 б.
Ой тобо: Сатиралык ырлар жана болумуш. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 88 б.
Кудалар: Сатиралык ырлар жана тамсилдер. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 91 б.
Талаш: Тамсилдер. – Ф.: Мектеп, 1985. – 16 б.
Саякат: Поэмалар, ырлар, сатиралар, тамсилдер. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 172 б.
Окшошконго мушташкан: Сатиралар, тамсилдер, азилдер. – Ф.: Адабият, 1991. – 128 б.

Орус тилинде

Кто мы такие?: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1969. – 16 с.
Спор: Сказка в стихах. – Ф.: Мектеп, 1986. – 20 с.

КОТОРМОЛОРУ

Семенов М. Айкын далилдер. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 118 б.

**ТУРСУНАЛИЕВ
ЭСТЕБЕС
(1931–2005)**

Төкмө-акын Эстебес Турсуналиев Манас районундагы Кара-Арча айылында 1931-жылы 5-майда туулган. 1946-жылы төкмө акын Алымкул Үсөнбаев Эстебестин жөндөмдүүлүгүн байкап, аны Фрунзе шаарына эрчитип келген.

1947-жылы Э.Турсуналиевди Токтогул Сатылганов атындагы Кыргыз филармониясына кабыл алышкан жана ал кыргыздын белгилүү төкмө акындары жана музыканттары – Алымкул Үсөнбаев, Карамолдо Орозов, Ыбрай Туманов, Атай Огонбаев, Калык Акиев, Ысмайыл Борончиев жана башкалардын окуучусу болуп калган.

Э.Турсуналиев кыргыз элинин фольклордук ырларын аткаруучу солист катарында Т.Сатылганов атындагы Кыргыз мамлекеттик филармониясында эмгектенип, фольклордук топ менен бирге Индияда, Бельгияда, Швецияда, Францияда, Японияда ж.б. өлкөлөрдө гастролдордо болгон.

Анын чыгармалары 1950-жылдан баштап басма сөздө жарык көрө баштаган. 1952-жылдан устаты Т.Тыныбеков менен комуздун коштоосундагы айтыш ырларын жаза баштаган. Биринчи поэтикалык жыйнагы «Акындын үнү» деген ат менен 1960-жылы басылып чыккан. Бир катар ырлар жана айтыштар жыйнактарынын автору.

1973–1975-жж. Э.Турсуналиев тарабынан даярдалган программалардын циклы Кыргыз ССРинин Токтогул Сатылганов атындагы Мамлекеттик сыйлыгына татыктуу болгон.

Кыргыз ССРинин Эл артисти (1976), СССР Эл артисти (1988-ж.), СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү (1967), Казак Республикасынын Эл артисти (1994), Кыргыз Республикасынын Эл депутаты (1990-ж.), Эл Аралык Руханият ассоциациясынын лауреаты (1999-ж.). Ага Кыргыз Мамлекеттик консерваториясынын фольклор бөлүмүнүн профессору деген наам ыйгарылган.

«Ардак белгиси» ордени, «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн», В.И.Лениндин туулган күнүнүн

100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы, Кыргыз ССРинин Жогорку Советинин Ардак грамоталары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Акындын үнү: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 55 б.
Заман жарчысы: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 125 б.
Эскерүүлөр. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 156 б.
Ыр – өмүрүм: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 226 б.
Кайыңды: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 104 б.
Ак таңдай: Ырлар жана эскерүүлөр. – Ф.: Адабият, 1991. – 159 б.
Айтыштар: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1973.

ТУРСУНОВ
ЭРНИС
НУРДИНОВИЧ

Акын, драматург, котормочу Эрнис Турсунов Фрунзе шаарында 1935-жылы 24-августта туулган.

Жогорку билимди Москвадагы М.В.Ломоносов атындагы университеттен жана Кыргыз мамлекеттик университетинен алган. Университетти бүтүрүп, Искусство иштери боюнча Башкы башкарманын начальнигинин орунбасары, Кыргыз театрларынын репертуарлары боюнча Башкы редактор, «Кыргызфильм» киностудиясынын сценарий бөлүмүнүн начальнигинин орунбасары, Тажикстандын жана Кыргызстандын мектептеринде орус, кыргыз тилдеринен мугалим, «Мектеп» басмасында улук редактор, «Ала-Тоо» журналында бөлүм башчы, Кыргыз телерадио комитетинде Башкы редактордун орунбасары, Кыргыз академиялык драма театрында адабий бөлүмдүн башчысы болуп иштеген.

Эрнис Турсуновдун «Айчырайлуу кыздар» («Сулуулар»), «Чынык ийилет, бирок сынбайт», «Эрки күчтүүлөр», «Замандаш», «Баш мээси менен», «Байтик баатыр» сыяктуу драмалары кыргыз театрларына ийгилик менен коюлуп, «Олжобай менен Кишимжан», «Балбай менен Ормон», «Жусуп Баласагун» деген опералык либретторлоруна композиторлор М.Абдраев, А.Мырзабаев, С.Осмоновдор музыка, ырларына обончулар менен композиторлор обон чыгарышкан.

Э.Турсунов А.С.Пушкиндин «Евгений Онегин» романын, Н.А.Некрасовдун «Русь жеринде ким жыртайт» дастанын, Шекспирдин, Сервантестин, Гогольдун, Гоццинин, Брехтин, Хикметтин, Уайльдун, Теннессиин, Филиппонун, Ростандын, Альберт Камюнун, Вишневскийдин, Радзинскийдин, Афониндин, Дозорцевдин, Разумовскаянын драмаларын, поэзия классиктери: Данте, Петрарка, Катулл, Сафо, Марциал, Кишинг, Блейк, Байрон, Гёте, Шиллер, Гейне, Андерсен, Мицкевич, Петефи, Гартман, Верхарн, Топелиус, Мейер, Тувим, Лонгфелло, Эдгар По, Рудаки, Руми, Гафиз, Лермонтов, Тютчев, Есенин, Маяковский ж.б. чыгармаларын которгон.

Э.Турсунов телерадио комитетинде иштеп турганда «Биздин радиотеатр» деген радиоуктурууларга мыкты драмаларды сунуш кылып, классикалык көркөм чыгармаларды фондуга жаздырган.

Ал мусулмандардын ыйык китеби «Куранды» жана христиандардын ыйык китеби «Библияны» биринчилерден болуп кыргызчага которгон.

Кыргыз адабияты менен маданиятына сиңирген зор эмгеги үчүн ага «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» жана «Кыргыз Республикасынын Эл акыны» деген наамдары берилген. Ысык-Көл облусунун ардактуу жараны. Адабият жана маданият тармагында ыйгарылчу эл аралык Түгөлбай ата коомунун, Аалы Токомбаев, Жоомарт Бөкөнбаев, Таттыбүбү Турсунбаева атындагы сыйлыктардын лауреаты, ошондой эле бир нече Грамота, Ардак грамоталар менен сыйланган.

ӨЗҮНЧӨ БАСЫЛМАЛАРЫ

Кыргыз тилинде

Гүл: Ырлар жана поэмалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1956. – 86 б.

Достук сыры: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1957. – 138 б.

Айкүмүштүн айткандары: Жомоктор. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас 1959. – 110 б.

Булбул: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Мектеп, 1965. – 90 б.

Жигиттер: Лирикалык ыр китеп. – Ф.: Кыргызстан, 1970.

Бийиктик: Лирика. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 121 б.

Автопортрет: Лирика. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 122 б.

Бадахшан: Балладалар, новеллалар, повесттер. – Ф.: Кыргызстан 1981. – 232 б.

Сүйүү: Лирика. – Ф.: Мектеп, 1983. – 100 б.

Чексиздик: Лирика. – 1973.

Жайкы жамгыр: Ырлар, аңгемелер жана жомоктор. – Ф.: Мектеп, 1982. – 32 б.

Ата-Журт: 2-китептен турган роман. 1-китеп 1 - Ф.: Адабият, 1990. – 345 б.

Балбай жана анын доору. – Б.: Кыргызстан, 1992. – 64 б.

Таттыбүбү: Поэма. – Б., 1994. – 170 б.

Жоомарт Бөкөнбаев: Өмүрү, заманы, замандаштары, чыгармачылыгы. – Б., 2000. – 12 б.

Джусуп Абдрахманов: Өмүрү, заманы, замандаштары, чыгармачылыгы. – Б.: Бишкек гуманитар. универс, 2001. – 49 б.

Кавалериялык полктун командири Турдубек Усупбеков. Өмүрү, заманы, замандаштары, чыгармачылыгы – Б.: Алтын-Тамга, 2000. – 163 б.

Алтын муза. – Б.: КиргизИНТИ, 1994. – 174 б.

Турдубек Усупбеков: Даректүү баян. – 2001.

Балбай замана. – Б.: Шам, 2002. – 400 б.

Боронбай: Роман. – 2003.

Автопортрет: – Б., Тандамал. – 2004.

Ажал айтып келбейт: Повесттер. – 2004.

Биздин замандын баатыры: Роман. – 2007.

Эл душманы: Даректүү баян. – Б., 2008.

Күнболот жана анын кесиптештери ким болот?: Даректүү баян. – 2008.

ДРАМАЛАР

Айчырайлуу кыздар (Сулуулар) (4 актылуу комедия), 1958–1961, Ысык-Көл драмтеатры.

Олжобай менен Кишимжан. (2 актылуу опера), 1958 – 1967.

Жүрөгү күчтүүлөр. (3 актылуу драма). 1959–1962, Нарын драмтеатры.

Чындык ийилип, бирок сынбайт. (2 бөлүктүү драма). 1960, Ысык-Көл драмтеатры.

Чыгармачылык сахна. (2 бөлүктүү драма). – Б.: Кыргызстан, 1975. – 93 б.

Эрки күчтүүлөр. (2 актылуу драма), 1960–1964.

Замандаш. (2 бөлүктүү драма). 1975–1980.

Генерал балдары. (2 бөлүктүү драма). 1980, Телевидениенин театр-студиясы.

Ормон менен Балбай. (2 актылуу опера), 1991.

Байтик Баатыр. (2 бөлүктүү драма). 1996, Чүй драмтеатры.

Баш мээси менен. (2 бөлүктүү комедия). 1997, Ысык-Көл драмтеатры.

Жусуп Баласагун (2 актылуу опера), 2002.

Жаныбек казы. (2 бөлүктүү драма). 2008.

КОТОРМОЛОРУ

Пушкин А. С. Евгений Онегин: Роман. – Ф.: Мектеп, 1967. – 352 б.

Пушкин А.С. Евгений Онегин, 1988, 2004.

Карло Гоцци. Айымпаша Турандот, 1988.

Абдул Баха. Париждеги маектер, 1996.

Валентин Афонин. Бир көрүп, биротоло сүйүп, 1999.

Пушкин А.С. Евгений Онегин: Ыр түрүндө роман. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 312 б.

Вишневский В. Оптимистик трагедия. 1977, Кыргыз академиялык опера жана балет театры.

Брехт Бертольд. Сычуадагы ак пейил адам. 1980, Ысыккөл драмтеатры.

Назым Хикмет. Сүйүү жөнүндө легенда. Пьесы. – Б.: Кыргызстан, 1958. – 195 б. (орус тилинен).

Уильямс Теннесси. Кыялым – менин азабым. Кирг драм театр, 2000. (орус тилинен).

Уальд Оскар. Саломея. 1997. – Монотеатр телевидения. (орус тилинен).

Шиллер Ф., Разумовская. Л. Мария Стюарт. Бишкек шаарынын жаштар театры, 1998. (орус тилинен).

Шекспир. У. Антоний жана Клеопатра. Кыргдрам, 2001. (орус тилинен).

Радзинский Э. Сократ менен маск. (1993-ж. Кырмамдрамтеатрга коюу үчүн алынган).

Дозорцев В. Акыркы кирген адам. 1990. Кыргыз мамлекеттик драмтеатры. (орус тилинен).

Абдул Баха. Париждеги маектер, 1996.

Брежнев Л.И. Дың жер (китеп боюнча драма). 1983. Кыргыз мамлекеттик драмтеатры. (орус тилинен).

Библия (христиан диний китеп). – Ф.: Шам, 1998. – 1555 б.

Библия (христиан диний китеп). – Ф.: Шам, 1999. – 991 б.

Библия (христиан диний китеп). – Германия, 2000. – 1246 б.

Ыйык инжил китеби. (Забул китебин кошуп). – Ганновер: Голос мира, 1999. – 435 с.

Куран (мусулман диний китеби). – Б.: Кыргызстан, 1991. – 607 с. (орус тилинен).

Баха Улла. (Бахайлардын сыйынуу китеби) – Б.: Киргиз ИНТИ, 1995. – 1999.

Пушкин А.С. Борис Годунов, 2002.

Эдуардо Де Филиппо. Цилиндр, 2003.

Эдвард Ростан. Сюзанна Де Бержерак, 2004.

Н.П.Храпов. Жоголгон өмүрдүн таалайы, 2004.

Алыскы Түркстанда (немец миссионеринин жазганы), 2004.

Дүйнөлүк поэзиянын антологиясы, 2004.

Альберт Камо. Калигула, 2005.

Чыңгыз Абуллаев. Дронго, 2007.

Мигел Сервантес. Дон Кихот, 2008.

Евгений Сухов. Сталинди өлтүрүү, 2008.

Пушкин А.С. Жомоктор, 2008.

Корней Чуковский. Дарыгер Айболит, Бармалей, Телефон, Киркойбос, Балит чымын-чыңылдак, 2008.

С.В. Михалков. Алп агабыз Степан, 2008.

**ТУРУСБЕКОВ
ЖУСУП
(1910–1943)**

Акын жана драматург Жусуп Турусбеков Тоң районуна караштуу Күн-Батыш айылында 1910-жылы туулган.

1922-жылы Ж.Турусбеков Түп районундагы айыл чарба техникумуна алынып, окуй баштайт. Казак, татар, орус адабияттары менен таанышып, 1929-жылы «Кызыл Кыргызстан» гезитинин редакциясында корректор болуп иштейт. 1929–1930-жж. Тверь шаарындагы советтик-партиялык мектепти ийгиликтүү бүтүрүп, «Кызыл Кыргызстан» гезитинин бөлүм башчысы, кыргыз театрынын директору, «Ленинчил жаш» гезитинин редактору, Кыргызмамбастын редактору, Жазуучулар союзунун консультанты болуп иштеген.

Улуу Ата Мекендик согуш башталганда Жусуп өз ыктыяры менен согушка кетип, 1943-жылы Калинин облусундагы фронтто курман болгон.

Ж.Турусбековдун чыгармачылык иши «Кызыл Кыргызстан» гезитинде иштеп жүргөндө башталган. 1928-жылы гезитке айрым ырлары чыга баштайт. 1932-жылы «Жусуптун ырлары» деген биринчи ырлар жыйнагы басылып чыгат. Чыгармалары орус тилине которулган.

Ж.Турусбековдун «Ажал ордуна» драмасы 1939-жылы Москвада өткөн Кыргыз искусствосунун декадасында көрүүчүлөргө жагып, ошол эле декадада чоң ийгиликке ээ болгон «Айчүрөк» операсынын либреттосунун авторлорунун да бири Жусуп болгон.

Ж.Турусбеков А.С.Пушкиндин «Каменный гость», Г.Гейненин А.Безыменскийдин ж.б. ырларын кыргыз тилине которгон.

1934-жылы СССР Жазуучулар союзуна мүчө болгон.

Ж.Турусбековдун адабияттагы эмгеги жогору бааланып «Ардак белгиси» ордени менен сыйланган.

Ж.Турусбековдун ысмы республикабыздагы шаарлардын, айылдардын библиотекаларына, мектептерине, көчөлөрүнө коюлган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Жусуптун ырлары: I-жыйнак. – Ф.: Кыргызмамбас, 1932. – 88 б.
Шайыр жаштар: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1933. – 60 б.
Ажал ордунда: 8 сүрөттүү драма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1935. – 64 б.
Тандалмалуу ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1935. – 108 б.
Беш-Мойноктогу окуя: Үч сүрөттүү драма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1937. – 16 б.
Ажал ордуна: Поэма. (Эр жигит эл четинде, жоо бетинде). – Ф.: Кыргызмамбас, 1938. – 56 б.
Мекен: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1938. – 140 б.
Айчүрөк. 6 сүрөттүү операнын либреттосу. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 51 б.
Ленин жолу: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 105 б.
Тандалган чыгармалар: Ырлар, поэмалар жана котормолор. – Кыргызмамбас, 1953. – 220 б.
Чыгармаларынын жыйнагы: Ырлар, либретто, пьеса, котормолор. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 102 б.
Тандалган чыгармалар: Ырлар, поэмалар жана котормолору. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 303 б.
Чыгармалар. Бир томдук. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 301 б.
Ленин жолу. – Ф.: Кыргызмамбас, 1964. – 13 б.
Ленин жолу: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Мектеп, 1967. – 100 б.
Чыгармалар бир томдук. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 327 б.
Ук, жер жүзү: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 59 б.
Мекен: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Мектеп, 1975. – 28 б.
Тандалмалар: Ырлар жана драма. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 300 б.
Ленин жолу: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 92 б.

Орус тилинде

- Ленинский путь: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 81 б.
Пуля и песня. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 88 б.
Ленинский путь. – Ф.: Кыргызмамбас, 1964. – 13 б.

КОТОРМОЛОРУ

- Пушкин А.С. Таш конок. – Ф.: Кыргызмамбас, 1937. – 48 б.

ТЫНАЛИЕВА
АЛЫМКАН

Акын Алымкан Тыналиева Кемин районунун Алмалы айылында 1946-жылы туулган. 1964-жылы Фрунзе шаарындагы №3 мектеп-интернатын аяктаган. 1964–1976-ж. КМУнун (филология факультетинде сырттан окуган.

Эмгек жолун Кыргыз телерадиокомитетте машинистка болуп иштеп баштаган. 1973–1977-жж. музыкалык редактор, 1992-жылга чейин «Кыргызстан аялдары» журналында кызматкер болуп иштеген.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Перзент: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1976. – 36 б.
Аруу жак: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1982. – 56 б.
Беш түлүк: Ырлар. – Ф.: Адабият, 1990. – 157–208 б. (3-томдугу менен бирге).
Күн ызыят: Ырлар. – Ф.: Мектеп. – 52 б.

**ТЫНЫБЕКОВ
ТОКТОСУН**
(1927–1982)

Төкмө акын Токтосун Тыныбеков Аксы районунун Тегене айылында 1927-жылы туулган.

Ал 1942-жылы Караганда шаарындагы ДЗОдо окуп, андан кийин ошол Карагандада тоо мастери, участкалык начальниктин жардамчысы, 1946-жылы өз айылындагы, башталгыч мектепте мугалим, маданият үйүндө директор, 1948-жылы Барпы акын менен жолугушуп, 1949-жылы Кыргызстандын филармониясына оркестрдин музыканты болуп кирип, өмүрүнүн акырына чейин филармониянын солисти болгон.

1953-жылдан Кыргыз Эл акыны Алымкул Усөнбаевге адабий катчы болгон.

Токтосундун «Эпкиндүү Ажыбек» деген тунгуч ыры 1947-жылы август айында райондук «Коммунизм жолу» гезитине чыгып, ошондон тарта ырлары облустук, республикалык гезит-журналдарга үзбой чыга баштайт. 1948-жылы Токтогулдун окуучусу Коргол ырчыга жолугуп, андан таалим алган.

Т.Тыныбековдун 1954-жылы «Биринчи эмгек» аттуу ырлар жыйнагы чыккан. Ал жаштардын республикалык, Бүткүл союздук, Бүткүл дүйнөлүк VI фестивалынын лауреаты.

1960-жылы «Кыргыз ССРине эмгек сиңирген артист» деген наам берилген.

1953-жылдан СССР Жазуучулар союзуна мүчө болгон.

Т.Тыныбеков «Ардак белгиси» ордени менен, «1941–1945-жж. Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн», В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы менен сыйланган.

1987-жылы өзү туулган айылдагы орто мектепке акындын ысмы ыйгарылган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Биринчи эмгек: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 88 б.

Балдарга. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958. – 98 б.

Тилек: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 55 б.

Айтыштар: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1964, – 150 б. (Турсуналиев Э. менен бирге).

Тууган жер: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 91 б.

Жаз келгенде: Тамсил-жомок. – Ф.: Мектеп, 1975. – 16 б.

Күз: Тандалган ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 131 б.

Ийнелик: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1980. – 17 б.

Менин устаттарым: Эскерүүлөр, очерктер. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 192 б.

Орус тилинде

Весна пришла: Басня-сказка. – Ф.: Мектеп, 1977. – 12 с.

Стрекоза: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1981. – 16 с.

**ТЫНЫМСЕЙТОВА
ЖУМАКАН**
(1929–1975)

Акын Жумакан Тынымсейтова Нарын районуна караштуу. Он-Арча айылында 1929-жылы туулган.

1943-жылы Нарын шаарындагы педагогикалык окуу жайында окуп, 1945–1950-жж. Он-Арча айылында китепкананын башчысы болуп иштеген. 1951–1960-жж. «Тянь-Шань правдасы», «Жеңиш» гезиттеринде кызматкер, 1963-жылдан Нарын шаарындагы бала бакчада башчылык кызматын аткарыды.

Ж.Тынымсейтова 1957-жылдан ыр жаза баштаган. Ошондон тарта ырлары облустук, борбордук гезит-журналдарга жарыяланып келген. 1961-жылы биринчи поэтикалык жыйнагы «Сыбызгы» деген ат менен жарык көргөн. Чыгармалары орус тилине которулуп, 1968-жылы «Акыркы жолутушуу» аттуу пьесасы Тянь-Шань музыкалык драма театрына коюлган.

1963-жылдан СССР Жазуучулар союзуна мүчө болгон.

Адабият майданында сиңирген эмгеги үчүн Ж.Тынымсейтова В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы, Кыргызстан ЛКЖС БКнын Ардак грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Сыбызгы: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 133 б.
Нарын толкундары: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 35 б.
Жалкоо таранчы: Ырлар. Кеңже балдар үчүн. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1963. – 23 б.
Соң-Көл дептери: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 101 б.
Алтын топчу: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1974. – 11 б.

Ыргактар: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 70 б.

Ата журт ыргактары: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 228 б.

Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 128 б.

Айга учуп барамын: Ырлар. – Б.: Адабият, 1991. – 20 б.

Жумакан. Тандалмалар. – Б.: Кыргызстан, 2000. – 375 б.

**ТЫНЫСТАНОВ
КАСЫМАЛЫ
(КАСЫМ
ТЫНЫСТАНОВ)
(1901–1938)**

Акын, драматург, котормочу, сынчы Касым Тыныстанов Ысык-Көл районундагы Чырпыкты айылында 1901-жылы туулган.

1924-жылы Ташкенттеги кыргыз-казак агартуу институтун бүтүргөн. 1920–1924-жж. ЖОЖдо окуу менен бирге К.Тыныстанов «Ак жол» гезитинин редакциясы жана «Жас кайрат», «Сана» журналдары менен кызматташкан, Кара-Кыргыз илимий комиссиясынын мүчөсү болгон. 1924-жылы Түркстан Республикасынын Илимий комиссиясынын Академиялык борборунун Кыргыз облустук бөлүмүнүн катчысы, 1925-жылы ушул бөлүмдүн төрагасы, 1925-жылдын августунда «Эркин Тоо» гезитинин редактору, 1925–1930-жж. Кыргыз АССР Эл агартуу комиссарынын орунбасары, Комиссары, 1928-жылы «Жаңы маданият жолунда» журналы уюштурулуп, анда ал 1931-жылга чейин жооптуу редактор болуп турган. 1930–1937-жж. Кыргыз маданий курулуш институтунун илимий кызматкери, директору болуп иштеген. Ошол эле жж. (1932–1937) Кыргыз педагогикалык институтунда сабак берип, 1932-жылдан ушул институттун доценти, 1936-жылдан бул институттун профессору болгон. К.Тыныстанов кыргыз жазмасынын негиз салуучуларынын бири.

Ал биринчи латын алфавитин араб жазуусунун негизинде иштеп чыккан, араб алфавитин латын алфавитине алмаштыруу ишине активдүү катышкан. 1926-жылы Бакуда өткөн түркологдордун I-сьездинде анын «Жаңы алфавитти түзүүнүн негизги принциптери» деген доклады жаңы кыргыз жазмасынын келип чыгышында жана калыптанышында негизги документ болуп калган.

К.Тыныстанов «Кыргыз адабий тилинин орфографиялык долбоорун» (1934-ж.), кыргыз тилинин биринчи «Окуу китебин» (1924-ж.), «Чондор үчүн алиппени» (1926-ж.), «Биздин тил» (1927-ж.), «Кыргыз тилинин морфологиясын» (1934-ж.), «Кыргыз тилинин синтаксисин» (1936-ж.) иштеп чыккан. Ал тарабынан 1933-жылы тил таануу боюнча терминдердин сөздүгү түзүлгөн.

К.Тыныстановдун ырлары 20-жылдардын башында Ташкентте чыгуучу казак гезиттеринде жарыялана баштаган. Биринчи поэтикалык жыйнагы «Касым ырларынын жыйнагы» деген ат менен 1925-жылы Москвада басылып чыккан. Ал биринчилерден болуп «Интернационал» аттуу партиялык Гимниди, И.А.Крыловдун тамсилдерин кыргыз тилине которгон.

К.Тыныстанов «Манас» эпосун («Чоң Казат») орус тилине которуп анын редакциясы астында «Манас» эпосу басууга даярдалган (1936).

1934-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

К.Тыныстанов 1938-жылы негизсиз репрессияланган жана өлгөндөн кийин 1957-жылы реабилитацияланган.

1991-жылы К.Тыныстановдун туулган күнүнүн 90 жылдыгына Чырпыкты айылында анын адабий-этнографиялык музейи уюштурулган, жазуучунун образы биринчи жолу скульптурада жасалган, «Кызыл профессор» (авт. А.Чекиров) деген пьеса жазылып, 1997-жылы Ысык-Көл облустук К.Жантөшев атындагы драма театрында коюлган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Окуу китеби (кыргыз тилинде): 1-баскыч мектептер үчүн. – Ташкент: Орто Азия басма сөз таратуу мекемеси, 1924. – 97 б.

Касымдын ырларынын жыйнагы. – М.: СССР элдеринин Борбордук басмасы, 1925. – 113 б.

Окуу-жазуу бил. – М.: Кеңеш союзундагы элдердин Борбор басмасы, 1927. – 48 б.

Эне тили: Кыргыз тилиндеги тыбыштарды жана сөз бүтөөрүн тааныткыч китеби: Жаңы тамга менен 1-басылышы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1928. – 58 б.

Жаңы айыл: 1-баскыч мектептердин 1-бөлүм үчүн арналган окуу китеби. – Ф.: 1929. – 74 б.

Эне тили: Кыргыз тилиндеги тыбыштарды жана сөз бүтөөрүн тааныткыч китеби. – Ф.: Кыргызмамбас, 1929. – 58 б.

Эне тили: Кыргыз тилиндеги тыбыштарды жана сөз бүтөөрүн тааныткыч китеби. – Ф.: Кыргызмамбас, 1930. – 52 б.

Эне тилибиз: 1-баскыч мектептер жана өзүнчө окуучу чондор үчүн. – М.: СССР элдеринин Борбордук басмасы: Кыргызмамбас, 1931. – 122 б.

Тил сабагы: 2 жылдыктар үчүн кыргыз тилинен иш китеби. – Ташкент: Кыргызмамбас, 1932. – 52 б.

Кыргыздын адабий тилинин жаңы долбоору. – Ф.: Кыргызмамбас, 1934. – 44 б.

Орус тилинде

Проект новой орфографии кыргызского литературного языка. – Ф.: Киргизгосиздат, 1934. – 44 с.

КОТОРМОЛОР

Өзгөрүш ырлары. – Пишпек: 1926. – 20 с.

УБУКЕЕВ
АЙТКУЛУ
(КУБАТБЕК У.)
(1905–1973)

Жазуучу, котормочу, журналист Айткулу Убукеев Пржевальск уездиндеги Кереге-Таш айылында 1905-жылы туулган. 1921-жылы мугалимдерди даярдоочу алты айлык курсту аяктагандан кийин Кереге-Таш айылында башталгыч мектептин мугалими болот.

1925-жылдан баштап А.Убукеев «Кызыл Кыргызстан» гезитинин адабий кызматкери, «Ленинчил жаш» гезитинин жооптуу редактору, 1928–1930-жж. комсомолдун Каракол контодук комитетинин катчысы, 1932-жылга чейин, «Кызыл пахтачы» гезитинин жооптуу редактору болуп, партиялык жана советтик кызматтарды аткарып, 1935–1937-жж. Москва шаарындагы Советтик курулуштун жогорку курсунда окуйт. Окууну бүткөндөн кийин «Кызыл Кыргызстан» гезитинин редакциясында иштейт. 1955 – 1965-жж. «Чалкан» журналынын редакциялык коллегиясынын мүчөсү, редактору, башкы редактору болгон.

1964-жылы Кыргызстан мамлекеттик басмасынан А.Убукеевдин «Чыр-Дөбө» аттуу повести кыргыз тилинде 1974-жылы орус тилинде чыгат. Ал эми алгачкы «Жыргал» аңгемелер жыйнагы 1954-жылы жарык көргөн.

Ал У.Кубатбек деген псевдоним менен жүз элүүдөн ашык фельетондорду жана жүздөн ашык очерктерди жазган.

1942-жылдан СССР Жазуучулар союзунун, 1930-жылдан СССР Журналисттер союзунун мүчөсү болгон.

А.Убукеев «Ардак белгиси» ордени, «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Атамекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалдары жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары менен, СССР Журналисттер союзунун Ардак грамоталары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Жыргал: Аңгемелер жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 120 б.
Койчуман: Аңгемелер жана очерктер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955 – 92 б.
Арнамыстын уулу: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 172 б.
Байлык. «Акыл оошот, ырыс жугушат»: Очерктер жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 58 б.
Саякат: Аңгемелер, фельетондор, очерктер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 374 б.
Кыз-жигит. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 132 б.
Бешик баласы беш түлөйт. Аңгемелер жыйнагы. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 124 б.
Чыр-Добо: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1964. – 258 б.
Курандын сөзү кудайдыкыбы? Аңгемелер өспүрүмдөр үчүн. – Ф.: Мектеп, 1965. – 90 б.
Чыр-Добо: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 388 б.
Жакшынын шарапаты. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 130 б.
Куйругу жок кулаалы: Фельетондордун жыйнагы. – Ф.: Мектеп, 1970. – 135 б.
Ак була: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 172 б.
Төрт агайын. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 20 б.
Тандалган чыгармалар. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 486 б.
Саякат: Чыгармалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 464 б.
Аксакал: Повесть, эскерүүлөр жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 256 б.

Орус тилинде

- Рассказы, фельетоны. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 80 б.
Холм раздоров. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 224 б.

КОТОРМОЛОРУ

- Кренкель Э. Т. Ширшов П. Папанидин лагеринде. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1940. – 23 б.

УДАЛОВ
НИКОЛАЙ
НИКОЛАЕВИЧ
(1910–1986)

Акын Николай Удалов Кострома облусундагы Ивакино кыштагында 1910-жылы туулган. 1927-жылы жети жылдык мектепти Пишпек шаарында, 1934-жылы Ново-Сибирскидеги транспорт инженерлеринин институтунун жумушчу факультетин бүтүрүп, 1938-жылдан Н.Удалов «Комсомолец Киргизии» гезитинин адабий кызматкери болуп иштейт.

1943–1944-жж. Улуу Ата Мекендик согушта оор жарадар болуп Кыргызстанга кайтып келет да, республикадагы басмаларда иштеген. 1959–1961-жж. Москва шаарындагы СССР Жазуучулар союзунун алдындагы Бүткүл Союздук адабий курста окуган.

1950-жылы Н.Удаловдун «Жолдоштор менен» деген биринчи ырлар жыйнагы, 1954-жылы жазуучунун биринчи аңгемелер жыйнагы жарык көргөн.

Н.Удалов 1947-жылдан СССР Жазуучулар союзуна мүчө болгон.

Н.Удаловго «Кыргыз ССРинин искусствосуна эмгек сиңирген ишмери» наамы берилген жана I даражадагы «Кызыл жылдыз», «Ардак белгиси», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендиги үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта каарман эмгеги үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштун жеңиштүү аяктаганына XX жыл», «СССРдин куралдуу күчтөрүнө 50 жыл», «1941–1945-жылдардагы согуштун жеңишине 25 жыл», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата-Мекендик согуштун жеңишине 30 жыл», «Согуштун катышуучусу» медалдары жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

- В кругу товарищей. Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 144 с.

Горные просторы: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 328 с.
 Жизнь велит. Ангелелер жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 194 с.
 Годы боевые. Стихи и поэмы о Великой Отечественной войне. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1960. – 120 с. (Г.Дубровин, Н.Имшенецкий, Н.Удалов, С.Фиксин).
 Большой Кемин: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 455 с.
 Найденное имя: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 272 с.
 Храбрость: Ырлар жана поэма. Жогорку класстагы балдар үчүн жазылган. – Ф.: Мектеп, 1965. – 99 с.
 Нищие духом: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 427 с.
 Нищие духом: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 348 с.
 Судьба человека. – Ф.: Кыргызстан, 1975.
 Среди друзей: Литературные портреты. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 160 с.
 Памятник солнцу: Стихи поэтов Киргизии, посвященные дружбе народов. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 176 с.
 Салам тебе, Кыргызстан: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 140 б. (А.Борцов, И.Волобуева, Л.Дядюченко, Н.Удалов и др.).
 Тору-Айгыр: Легенды и были. – Ф.: Мектеп, 1976. – 79 б.
 В кругу друзей: Рассказы о писателях Киргизии. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 272 б.

КОТОРМОЛОРУ

Шиваза Я. Менин жаңы үйүм: Повесть и роман /Дунган тилинен которгон Н.Удалов. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 157 б.

УЗАКБАЕВ
ЭРГЕШБАЙ

Акын Эргешбай Узакбаев Ысык-Көл облусунун Тон районундагы Күн-Чыгыш айылында 1926-жылы 15-январда туулган. Калтыруу эмес мектебин бүтүрүп, өзү бүтүргөн мектепте мугалим болуп иштеген. 1946–1948-жж. Фрунзе шаарындагы Кыргыз мамлекеттик мугалимдер институтунун тил жана адабият факультетинде окуп, окуу бөлүмүнүн башчысы болуп иштеген. 1951–1959-жж. облустук «Ысык-Көл правдасы» гезитинде өз кабарчы, адабий кызматкер болуп иштеп, ошол эле учурда коомдук башталышта редакциянын алдындагы жаш авторлордун адабий бирикмесине жетекчилик кылган. 1959–1963-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун Ысык-Көл облусу боюнча адабий консультанты, 1964–1971-жж. Түп райондук жана Пржевальск шаардык райондор аралык «Коммунисттик эмгек» гезитинде ар түрдүү кызматтарды аткарган. 1972–1986-жж. облустук «Ысык-Көл правдасы», 1991–1993-жж. шаардык «Каракол» гезиттеринде редактордун орунбасары болуп иштеген.

Э.Узакбаевдин чыгармачылык ишин Улуу Ата Мекендик согуш жылдарында башталган. Анын Советтер Союзунун Баатыры Чолпонбай Түлөбердиевдин эрдигине арналган «Өлбөс атак» деген поэмасы «Советтик Кыргызстан» (кийинки «Ала-Тоо») журналынын 1943-жылы август айындагы 8-санына басылган. 1949-жылы акындын биринчи ырлар жыйнагы жарык көргөн.

Мындан тышкары очерк, сүрөттөмөлөрү, публицистикалык макалалары, рецензиялары, эскерүүлөр менен мезгилдүү басма сөз беттерине дайыма чыгып келген. Акындын айрым ырлары орус, казак, тажик, якут тилдерине которулган.

1944-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

1950–1960-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкармасынын мүчөлүгүнө шайланган.

1994-жылы 28-мартта «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмери» ардак наамы берилген.

Эргешбай Узакбаев «Эмгектеги каармандыгы үчүн», «Эмгек ветераны», «1941–1945-жж. Улуу Ата-Мекендик согуштагы жеңиштин 50 жылдыгы» медалдары, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Грамотасы менен үч жолу, Ысык-Көл обкомунун жана облустук Советтин Ардак грамоталары менен бир нече жолу сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 53 б.
Таң: Жаңы ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 104 б.
Бир кишидей: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 88 б.
Мезгил саптары: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 127 б.
Дабан: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 124 б.
Өмүр күүсү: Ырлар жана поэма. – Ф.: Бийиктик, 2002. – 216 б.
Адабий сереп: Макалалар, эсселер. – Б.: Бийиктик, 2007. – 376 б.

УЗАКОВА
АЙГҮЛ

Акын Айгүл Узакова Ысык-Көл районундагы Бостери айылында 1951-жылы 26-апрелде туулган. 1976-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин аяктаган.

1977–1980-жж. Кыргыз совет энциклопедиясында, 1981-жылдан «Мектеп» басмасында редактор болуп иштеген.

Чыгармачылыгы студенттик жылдардан башталып, ырлары «Учкун», «Темир канат» альманахтарына, республикалык гезит-журналдарда жарыяланган.

1977-жылы жаш акындардын «Ала-Тоо поэзиясы» фестивалынын лауреаты, 1978-жылы Бүткүлсоюздук жаш акындардын Полтавада өткөн X фестивалынын катышуучусу болгон.

А.Узакованын бир топ ырларына музыка жазылган. Айрым ырлары орус, украин, тажик тилдерине которулган.

1990-жылдан Кыргыз Республикасынын Улуттук Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Жылдыздуу күз: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1980. – 28 б.
Кеч жарык: Ырлар. – Ф.: Адабият, 1990. – 51 б.
Түнкү асман: Ырлар. – Б.: Кыргызстан, 1997. – 64 б.
Жүрөгүм менен сүйлөшүү: Ырлар. – Б.: Айат, 2006. – 95 б.

**УКАЕВ
КЫМБАТБЕК**
(1932 – 1989)

Адабий сынчы Кымбатбек Укаев Быстровка районундагы Жаңалыш кыштагында 1930-жылы туулган.

1948–1952-жж. Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетинде, 1952–1954-жж. аспирантурада окуган. Андан кийин «Советтик Кыргызстан» журналынын сын жана библиография бөлүмүнүн башчысы жана Кыргызстан Жазуучулар союзунун адабий консультанты, Кыргызстан мамлекеттик окуу-педагогикалык басмасында балдар адабиятынын улук редактору, 1963-жылдан «Советтик Кыргызстан» гезитинин адабият жана искусство бөлүмүнүн башчысы, 1975-жылдан «Советтик Кыргызстан» гезитинин редакторунун орунбасары, 1986-жылдан «Чалкан» журналынын башкы редактору болгон.

1974-жылы К.Укаев «Кыргыз ССРинин маданиятка эмгек сиңирген кызматкери» деген ардактуу наам, 1975-жылы СССР Журналисттер союзунун сыйлыгынын лауреаты деген наам ыйгарылган.

К.Укаев бир нече сын макалаларын жазып, республикалык басма сөз беттерине жарыялаган.

К.Укаев 1959-жылдан СССР Жазуучулар союзунун, 1963-жылдан СССР Журналисттер союзунун мүчөсү болгон.

К.Укаев В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Турмуш жана ыр: Адабий-сын макалалар. – Ф.: Мектеп, 1968. – 135 б.

Жол чакырат: Очерктер, репортаждар. – Ф.: Мектеп, 1970. – 38 б.

Сөз кудурети: Адабий-сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 159 б.

Мезгил талабы: Публицистикалык макалалар, очерктер, сатиралык аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1973. – 121 б.

Орус сөзү: Публицистикалык жана адабий сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 105 б.

Ыр ношорү: Адабий-сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 232 б.

КОТОРМОЛОРУ

Анекдоты муллы Насреддина: Рассказы. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1959. – 107 б.

Свифт Д. Путешествия Гулливера: Роман. – Ф.: Мектеп, 1965. – 376 б.

Нурпенсов А. Кан менен тер: 3 китеп. – Ф.: Кыргызстан, 1981.

Свифт Д. Гулливердин саякаты: Роман. – Ф.: Мектеп, 1985. – 348 б.

Абдыкадыров К. Ажымукан баатыр: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 296 б.

Ауэзов М. О. Лихая година: Повесть и роман. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 432 б.

**УНУРОВА
ЧЫНАР
САБЫРКУЛОВНА**

Акын Чынар Унурова Чүй районунун Кегети айылында 1949-жылы 1-январда туулган. Айылдык орто мектебин аяктагандан кийин Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн.

Эмгек жолун 1972-жылы «Мектеп» басмасында редактор болуп иштөө менен баштаган. 1974-жылдан Кыргыз Республикасынын телерадиокорпорациясында журналист катары иштеп келет.

1973-жылы «Мектеп» басмасынан алгачкы «Наристе» ырлар жыйнагы чыккан.

1979-жылдан Журналисттер союзунун, 1985-жылдан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Наристе: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1973. – 27 б.

Бешик той: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1985. – 47 б.

Теребел: Ырлар. – Нарын шаардык типографиясы, 1992. – 119 б.

**УРМАНБЕТОВ
КЫЯЛБЕК**

Акын Кыялбек Урманбетов Фрунзе шаарында 1959-жылы туулган. 1981-жылы КМУУнун журналистика факультетин бүтүргөн. 1981–1986-жж. Кыргыз Мамлекеттик телерадио комитетинин жаштар редакциясы бөлүмүндө редактор, 1986–1987-жж. «Кыргызфильм» киностудиясында мультфильмдер боюнча топтун редактору, 1990–1993-жж. «Кыргызстан маданияты» гезитинде кабарчы, 1993–1999-жж. музыкалык гезитте жана «Кербез» журналында редактор, ошондой эле «Аргумент» гезитинде редактор болгон жана «Жетиген» адабий журналында, «Алас» республикалык гезитинде иштеген.

Эң алгачкы ыры «Мышыгым» деген ат менен республикалык «Кыргызстан пионери» гезитине 1969-жылы жарыяланган.

Кыргыз өнөр дүйнөсүндө эң биринчи мюзиклди – «Махабат жылдызын» жараткан. Жүздөн ашык обондуу ырлардын автору.

1988-жылдан СССР Жазуучулар союзуна мүчө.

1997-жылы ЮНЕСКО тарабынан Вена шаарында уюштурулган балдар адабиятынын эл аралык семинарына катышкан. Республикалык чыгармачыл жаштар фестивалдарынын бир нече жолку лауреаты. 2000-жылы Кыргызстан Жаштар сыйлыгынын лауреаты, 2005-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмери» ардактуу наам ыйгарылган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Балапан: Балдар үчүн ырлар жыйнагы. – Ф.: Мектеп, 1981. – 15 б.

Кол-эне: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 80 б.

Айдагы кыз: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Адабият, 1989. – 16 б.

**УРМАМБЕТОВ
СОВЕТ**
(1934–1990)

Акын Совет Урмамбетов Ысык-Көл районундагы Тору-Айгыр айлында 1934-жылы туулган. С.Урмамбетов 1957-жылы Кыргызстан Мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн.

1965-жылга чейин Кыргызстан мамлекеттик басмасында көркөм адабият редакциясынын редактору, 1965–1966-жж. республикалык актерлор үйүнүн директору, 1967–1974-жж. чейин жана 1987-жылдан «Кыргызстан маданияты» гезитинин поэзия бөлүмүндө кабарчы, 1975–1980-жж. Токтогул Сатылганов атындагы Кыргыз мамлекеттик филармониясында адабият боюнча бөлүм башчы болуп иштеген.

С.Урмамбетовдун 1949-жылы «Колхозчу авама» деген биринчи ыры облустук «Ысык-Көл правдасы» гезитине жарыяланат. Ошондон тарта республикалык басмаларга анын ырлары үзгүлтүксүз чыга баштаган.

1958-жылы С.Урмамбетовдун «Жел кеме» аттуу биринчи ырлар жыйнагы жарыкка чыгат.

Анын бир канча ырлар, поэмалар жыйнактары кыргыз, орус тилинде жарык көргөн. Орус тилине которулган ырлары жергиликтүү жана борбордук басма сөздөрдө жарыяланып турган.

Ал Генрих Гейненин, Алишер Навоинин, Роберт Бернстин, Расул Гамзатовдун, Кайсын Кулиевдин ырларын кыргызчага которгон.

С.Урмамбетов 1958-жылдан СССР Жазуучулар союзуна мүчө болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Жел кеме.** Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 190 б.
Көлдүн таңы. Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 145 б.
Жаңы ырлар. Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 181 б.
Тоо бүркүтү. Поэма. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1965. – 77 б.

- Адам жана табият.** Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 176 б.
Акын жана кыз. Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1970. – 169 б.
Жаңырык. Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 173 б.
Жаңырык: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 99 б.
Менин дүйнөм: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 80 б.
Жер сүйлөйт: Ырлар, поэмалар, либретто. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 120 б.
Ашуу: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 240 б.
Ойчул бала: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1986. – 24 б.
Жарык дүйнө: Ырлар, поэма, либретто. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 128 б.

Орус тилинде

- Светотень.** Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 183 б.
Озеро и горы: Стихи и легенды. – Ф.: Мектеп, 1978. – 83 с.
К родимым берегам: Стихи, поэмы. – Ф.: Адабият, 1990. – 144 с.

**УСУБАЛИЕВ
ШАРШЕНАЛЫ**
(1923–2006)

Жазуучу Шаршеналы Усубалиев Москва районундагы Мураке айылында 1923-жылы 15-августта туулган. Буденный атындагы орто мектепти бүтүргөндөн кийин өз районунда башталгыч мектепте мугалим болуп иштеп калган. 1942-жылы Советтик Армиянын катарына чакырылып Улуу Ата Мекендик согушка катышкан. 1943-жылы Великие Лукинин алдында оор жарадар болуп 1944-жылдын март айында өз колхозуна кайтып келип, 1945-жылга чейин мал чарба фермасынын башчысы болгон.

1944-жылдын февралында Петров райондук комсомол комитетинин 1-катчысы болуп шайланган. 1945–1952-жж. комсомолдун шаардык, райондук, облустук, республикалык комитеттеринде жетекчи кызматтарда иштеп, КПСС БКнын алдындагы Жогорку партиялык курсту бүтүргөн. 1953–1958-жж. Чүй облустук маданият башкармалыгынын начальниги, 1958–1963-жж. «Кыргызфильм» киностудиясынын директору, 1963–1970-жж. жана 1983–1990-жж. Кинофикация Кыргыз мамлекеттик башкармалыгынын башчысы, 1970 – 1971-жж. Москвадагы СССР Мамкиносунун аппаратында, 1971–1977-жж. СССР Мамкиносунун Египеттеги өкүлү, 1990–1993-жж. КРнын Кинематографисттер союзунун башчысы болгон.

М.Усубалиевдин Панфилов дивизиясынын тынчыларына арналган «След» повестинин мотиви боюнча Горький атындагы киностудия тарабынан «Тайная прогулка» аттуу фильм тартылган.

1986-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон, 1986-жылы «Кыргыз Республикасынын искусствосуна эмгек сиңирген ишмери» деген ардактуу наам ыйгарылып, Улуу Ата Мекендик согуштун I, II даражадагы ордендери, Эмгек Кызыл Туу, Ардак белгиси ордендери, 1995-жылы «Даңк» медалы менен сыйланган.

Кыргызстан КП БКнын мүчөсү, Кыргыз ССР ЖКнын бир нече чакырылышына депутат болуп шайланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Панфиловчулар салгылашта. – Ф.: Кыргызстан, 1964. – 100 б.
Чыйыр: Повесть жана очерктер. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 176 б.
Нил боюндагы жаңырык: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 168 б.

Орус тилинде

След. – Ф.: Кыргызстан, 1960. – 200 с.
Киноискусство Киргизии: – Ф., 1961. – 7 с.
Самое молодое и популярное искусство. – Ф., 1966. – 10 с.
Эхо на берегах Нила. – Ф.: Адабият, 1990. – 290 с.

**ҮМӨТАЛИЕВ
АЙТМАМАТ**
(1931–1980)

Акын, драматург Айтмамат Үмөталиев Алай районунун Корул айылында 1931-жылы 25-майда туулган. 1949-жылы Гүлчөдөн орто мектепти, 1951-жылы мугалимдердин Оштогу 2 жылдык институтун аяктап, Алай районунун Будалык айылында К.Маркс мектебинин директору, «Ленин жолу» гезитинде кабарчы болуп 1953-жылга чейин, 1954-жылы «Кыргызстан пионери» гезитинде жооптуу катчы болуп иштеген. 1956-жылы Москвадагы М.Горький атындагы адабий институтка кирип, бүтөөр жылы 6 жылга камалып, бирок 3 жыл мурда бошотулган. 1962-жылы Кара-Суу районунун «Эмгек майданы» гезитинде, 1964-жылдан баштап Алай райондук гезитинде адабий кызматкер, мектептерде мугалим болуп эмгектенген.

1955-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөлүгүнө өткөн. Камалгандан кийин мүчөлөктөн чыгарылып, 1998-жылы кайрадан Кыргыз Республикасынын Жазуучулар союзунун мүчөлүгү калыбына келтирилген.

Драмалары бир топ республикалык конкурстардын жеңүүчүсү болгон. Чыгармалары гезит-журналдарга, альманахтарга басылган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Арча: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1967. – 118 б.

Эркиндик булбулу: Поэма жана ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 156 б.

Ырлар. – 1998. – 120 б.

**ҮМӨТАЛИЕВ
ТЕМИРКУЛ**
(1908–1991)

Акын Темиркул Үмөталиев Аксы районуна караштуу Төө-Жар айылында 1908-жылы туулган.

1925-жылы Темиркул Ак-Суудагы жетим балдар үйүндө тарбияланып, 1929-жылы Жалал-Абаддагы педагогикалык окуу жайын бүтүрүп, Ноокат районунда эки жыл мугалим, кызыл үйдүн башчысы жана райком комсомолдун бөлүм башчылык кызматтарын аткарган.

1928–1929-жж. техникумда окуп жүргөндө Үмөталиевдин кабарлары «Ленинчил жаш», «Кызыл Кыргызстан» гезиттерине үзбөй чыккан. 1931-жылы Фрунзеге келип, обком комсомолдун аппаратында бөлүм башчы, 1934–1935-жж. Араван МТСинде саясий бөлүмдүн начальнигинин комсомол иши боюнча жардамчысы, 1935–1937-жж. «Кыргызстан пионери» гезитинин редактору, «Ленинчил жаш» гезитинин редакторунун орунбасары, «Кызыл Кыргызстан» гезитинин бөлүм башчысы, 1937-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун аппаратында иштеген.

Т.Үмөталиев Улуу Ата Мекендик согушта Калинин, Түштүк-Кавказ, Закавказье, Украина фронтторундагы, Румыния, Болгария, Югославия, Венгрия, Австрияны фашизмден бошотууга катышкан.

1946–1953-жж. «Ала-Тоо» журналында башкы редактор, 1974-жылдан китеп сүйүүчүлөр коомунун башкармасынын төрагасы болгон.

Т.Үмөталиевдин ырлары 1930-жылдан тартып басма сөз беттеринде чыга баштаган. «Баатыр» аттуу поэмасы 1944-жылы жарык көргөн.

Т.Үмөталиев Пушкиндин, Маяковскийдин, Тихоновдун, Янка Купаланын, Турсун-Заденин чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

Т.Үмөталиевдин чыгармалары орус, украин, өзбек, казак ж.б. элдердин тилдерине которулган.

Т.Үмөталиев 1934-жылдан СССР Жазуучулар Союзуна мүчө болгон.

1968-жылы «Кыргыз Эл акыны» деген наам алган.

1982-жылы «Тоо гүлдөрү» аттуу китеби үчүн Кыргыз Республикасынын Токтогул атындагы мамлекеттик сыйлыгы ыйгарылган.

Ленин, «Эмгек Кызыл Туу», «Кызыл жылдыз», «Ардак белгиси» ордендери, «Кавказды коргогону үчүн», «Будапештти алганы үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендиги үчүн» медалдарынын ээси.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ырлар жыйнагы. I. – Ф.: Кыргызмамбас, 1935. – 52 б.
Темиркулдун ырлары. 2-жыйнак. – Ф.: Кыргызмамбас, 1936. – 26 б.
Ырлар жыйнагы: 3-китеп. – Ф.: Кыргызмамбас, 1937. – 68 б.
Гүлдөр өлкөсү: Ырлар жыйнагы. – Фрунзе – Казань, Кыргызмамбас, 1938. – 179 б.
Туратбай: Поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1938. – 67 б.
Күч бирдикте: Эл жомогунан. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 11 б.
Суу боюнда: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 79 б.
Алпкаракуш: Поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 14 б.
Токтомуш мерген: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 276 б.
Эчки, кой, төө, жылкы, уй бешөөнүн талашы: Кенже балдар үчүн. – Фрунзе – Казань, Кыргызмамбас, 1940. – 11 б.
Айсулуу: Поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1941. – 77 б.
Жеңиш ырлары. – Ф.: Кыргызмамбас, 1943. – 34 б.
Жеңиш. – Ф.: Кыргызмамбас, 1946. – 187 б.
Москвага салам: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1947. – 29 б.
Биздин жер: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1948. – 31 б.
Мекен күүсү. Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 113 б.
Жыргал турмуш ырлары. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 206 б.
Токтомуш мерген: Поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1951. – 22 б.
Тартуу: Балдар үчүн ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1951. – 22 б.
Кубат: Гвардиянын саясий жетекчиси Кубат Жуматаев жөнүндө поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 136 б.
Эмгек гүлү: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 307 б.
Ак алтын жөнүндө ыр: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 260 б.
Кичинекейлерге ыр: Мектеп жашындагы кенже балдар үчүн. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1956. – 366 б.
Коңул ырлары. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 142 б.
Чыгармалар жыйнагы. Үч томдук. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958.
Тегене: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 241 б.

Баатыр. Поэма. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 241 б.
Ленин жарыгы. Ленин жөнүндөгү ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 383 б.
Тай-тай: Бөбөктөр үчүн – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 16 б.
Кутманым: Жаңы ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 207 б.
Нарын. Жаңы ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 224 б.
Жүрөк ырдан картайбайт. Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 353 б.
Кызыл жар. Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 145 б.
Башталышы ушунда. – Ф.: Мектеп, 1969. – 116 б.
Алпкаракуш. Балдар үчүн жомок. – Ф.: Мектеп, 1969. – 22 б.
Торгой таңшык. Тандалган ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 119 б.
Чыгармаларынын эки томдук жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1971.
1-т. – 395 б.
2-т. – 398 б.
Жүрөк үндөйт: Жаңы ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 184 б.
Айсулуу. Поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 19 б.
Алпкаракуш: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1978. – 22 б.
Жеңиш маршы: Тандалган ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 463 б.
Тоо гүлдөрү: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 228 б.
Балтыркан: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1982. – 32 б.
Тоо гүлдөрү: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 103 б.
Ыр түнөгү: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 235 б.
Күч бирдикте: Жомок. Сила в единстве: Сказка. – Ф.: Мектеп, 1985. – 16 б. – текст: кырг., орус.
Жолборс жүрөк жигит: Ангеме. – Ф.: Мектеп, 1986. – 24 б.
Тандалмалар. Эки томдук. – Ф.: Адабият, 1989.
1-т. Ырлар жана поэмалар. – 1989. – 287 б.
2-т. Ырлар жана поэмалар. – 1989. – 303 б.

Орус тилинде

Сердце киргиза. – М.: Сов. писатель, 1947. – 86 с.
Дорожная песня: Стихи. – Ф.: Киргизгосиздат, 1955. – 108с.
Дорожная песня: Стихи и поэмы. – М.: Сов. писатель 1958. – 116 с.
Белое золото: Стихи и поэмы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 195 с.
Три легенды. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1958. – 67 с.
Весенние струны: Стихотворения и поэмы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1961. – 312 с.
Здесь начало: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1969. – 116 с.
Киргизские певцы: Стихи и поэмы. – М.: Худож. лит., 1972. – 159 с.

Жизнь зимы: Стихи. – М.: Сов. писатель, 1975. – 70 с.
 Птица великан: Сказка. – Ф.: Мектеп, 1979. – 21 с.
 Звени, комуз: Стихотворения и поэма. – М.: Худож. лит., 1982. – 254 с.
 Горные цветы: Стихи и поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 216 с.
 Сто вопросов у мальчонки: Стихотворения. – Ф.: Мектеп, 1983. – 28 с.
 Преображение: Лирика и поэмы разных лет. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 272 с.

Башка элдердин тилдеринде

Стихи: Сборник. – Киев: Днипро, 1986. – 149 с. – укр.

КОТОРМОЛОРУ

Шиваза Я. Чыныдагы жазуу. Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1948. – 119 б.
 Маяковский В. В. Владимир Ильич Ленин. Поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 99 б.
 Абулкасым Лахути. Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 185 б. (К.Маликов менен бирге).
 Купала Янна. Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 84 б.
 Маяковский В. В. Жакшы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 110 б.
 Тихонов Н. С. Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 104 б.
 Турсун-Заде Мирза. Индиялык баллада. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 29 б.

ҮМӨТАЛИЕВ
 ШАРШЕНБЕК
 (1925–2001)

Сынчы, адабиятчы, жазуучу Шаршенбек Үмөталиев Сокулук районунун Түз деген айылда 1925-жылы туулган.

Орто мектепти бүтүрүп, Улуу Ата Мекендик согушка өз ыктыяры менен кетет. 1951-жылы Кыргызстан мамлекеттик педагогика институтунун тил жана адабият факультетин артыкчылык диплому менен аяктап, 1952–1955-жж. Москва шаарындагы СССР Илимдер академиясынын М.Горький атындагы дүйнөлүк адабият институтунун аспирантурасында окуп, «Аалы Токомбаевдин поэзиясы» деген темада диссертация жактап, филология илимдеринин кандидаты болот. 1955–1960-жж. СССРдин 50 жылдыгы атындагы Кыргызстан мамлекеттик университетинин филология факультетинде улук окутуучу, 1961–1965-жж. В.Маяковский атындагы Кыргызстан мамлекеттик кыз келиндер институтунда адабият боюнча улук окутуучу, кайрадан университетте улук окутуучу, 1968–1977-жж. Кыргыз ССР Илимдер академиясынын тил жана адабият институтунда улук илимий кызматкер, Кыргыз совет энциклопедиясында илимий редактор, редакциянын башчысы болуп иштейт.

Ш.Үмөталиевдин адабий сындагы ишмердиги 1950-жылдан башталып, кыргыз адабиятынын ар түрдүү маселелери боюнча макалаларды жазып, Ш.Үмөталиев орто мектептердин 10-классына арналган «Кыргыз совет адабияты» деген китепке 1953-жылдан бери авторлош болуп келген. «Калыгул Бай уулу» (1992), «Калыгул, Казыбек» (1992), «Аалы Токомбаев», «Алыкул Осмонов» жыйнактарынын түзүүчүсү.

В.Г.Белинскийдин «Александр Пушкиндин чыгармалары» деген макаласын кыргыз тилине которгон.

1953-жылдан СССР Жазуучулар союзуна мүчө болгон.

Ш.Үмөталиев 1958-жылы Москвада өткөн кыргыз адабияты менен искусствосунун катышуучусу, «Литературный Кыргызстан» журналынын редколлегиясынын, 1969-жылдан «Ала-Тоо» журналынын редколлегиясынын мүчөсү болгон.

1993-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» деген наам берилген.

Ш.Үмөталиев «1941–1945-жылдар да Улуу Ата Мекендик согушка катышкандыгы үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы күжүрмөн эмгеги үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы женишке 30 жыл» деген медалдар менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кыргыз совет адабияты. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1955. – 256 б. (Б.Керимжанова менен бирге).

Алыкул Осмонов. Өмүрү жана чыгармалары. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 184 б.

Аалы Токомбаев. (Сын – библиографиялык очерк). Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 106 б.

Кыргыз совет адабиятынын тарыхынын очерки. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 510 б. (Коллектив).

Аалы Токомбаев. (Чыгармачылык жолу). – Ф.: Мектеп басмасы, 1964. – 104 б.

Чындык жана чыгарма. – Ф.: Кыргызстан басмасы, 1964. – 244 б.

Кыргыз совет адабияты. 10-класс үчүн окуу китеби. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1968. – 264 б. (Б.Керимжанова, К.Иманалиев менен бирге).

Өркөнү өскөн адабият. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 114 б.

Кыргыз совет адабияты: Орто мектептин 10-классы үчүн окуу китеби. – Ф.: Мектеп, 1972. – 384 б. (Б.Керимжанова, К.Иманалиев менен бирге).

Кыргыз совет адабияты: Орто мектептин 10-классы үчүн окуу китеби. Үчүнчү басылышы. – Ф.: Мектеп, 1973. – 382 б.

Советтик кыргыз адабиятында социалисттик реализм методунун түзүлүшү. – Ф.: Мектеп, 1973. – 114 б.

Реализм дүйнөсүндө. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 230 б.

Токтогул. – Ф.: Мектеп, 1975. – 96 б.

Реализм дүйнөсүндө: Адабий-сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан 1976. – 280 б.

Ленин жана Октябрь кыргыздын элдик поэзиясында. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 83 б.

Турмуш тузагы: Повесттер жана новелла. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 248 б.

Тааныш, бейтааныш: Макалалар. – Ф.: Мектеп, 1981. – 136 б.

Турмуш ашуусу: Повесттер. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 224 б.

Кыргыз адабиятынын өнүгүү жолу. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 161 б.

Ак дил: Адабий-сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1986.

Орус тилинде

Аалы Токомбаев. (Критико – библиографический очерк). – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 106 б.

**ҮСӨНБАЕВ
АЛЫМКУЛ**
(1894–1963)

Токмо-акын Алымкул Үсөнбаев Киров районуна караштуу Кара-Алча айылында 1894-жылы туулган.

А.Үсөнбаев 14 жашынан ыр ырдап, комуз чертет. 17–18 жаштарга келгенде бүткүл Талас өрөөнүнө белгилүү болот. Ошол мезгилде Токтогул Талас өрөөнүнө келип, Алымкулду Муса деген киши Токтогул менен жолуктурат. Токтогулга Алымкул ырдап учурашат.

Алымкулга ырчылыкты Токтогул үйрөткөн.

1936-жылы Фрунзедеги Токтогул Сатылганов атындагы Эмгек Кызыл Туу ордендүү Кыргызстан мамлекеттик филармониясына артист болуп кирип, өмүрүнүн акырына чейин талыкпай иштеген.

Алымкул Үсөнбаевдин биринчи ырлар жыйнагы 1938-жылы басмадан чыгып «Олжобай менен Кишимжан», «Саринжи Бөкөй» аттуу поэмалары, «Кожожаш» аттуу жомогу бир нече ирет китеп болуп басылган.

А.Үсөнбаев 1938-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзуна мүчө болгон.

1939-жылы Кыргыз искусствосуна сиңирген эмгеги үчүн «Кыргыз ССРинин эл артисти» деген ардактуу наам берилген.

Кыргыз ССР Жогорку Советинин бардык чакырылыштарында депутат болуп шайланган.

А.Үсөнбаев Ленин, Эмгек Кызыл Туу, «Кызыл жылдыз» ордендери, «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта каармандык эмгеги үчүн» медалы менен жана Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1938. – 34 б.
Ырлар жана поэмалар. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1940. – 92 б.
Кожожаш: Поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1938. – 172 б.
Саринжи-Бөкөй: Поэма. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1938. – 218 б.
Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1938. – 34 б.
Жолборс минген киши: Эл жомогу. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1939. – 16 б.
Олжобай менен Кишимжан: Поэма. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1940. – 192 б.
Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 92 б.
Согушуп жаткан эрлерге: Ата Мекендик согушка арналган ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1942. – 88 б.
Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1947. – 55 б.
Комуз: Тандалмалуу ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 182 б.
Улуу дос: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 100 б.
Тынчтык жана эмгек жөнүндөгү ырлар: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 132 б.
Тандалган ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 376 б.
Кожожаш: Поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 154 б.
Олжобай менен Кишимжан: Лирикалык поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 158 б. Тоо булбулу: Жаңы ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 162 б.
Биринчи бригада: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 182 б.
Бактылуу балдар: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 40 б.
Саринжи-Бөкөй: Поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 155 б.
Тандалган чыгармалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 480 б.
Көзөлшаа: Элдик жомоктор. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 106 б.
Аксы багытында: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 116 б.
Бакыт ыры: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 191 б.
Арноо: Ырлар. (Өспүрүмдөр үчүн). – Ф.: Мектеп, 1964. – 122 б.
Тандалган чыгармалар. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 384 б.
Тандалган чыгармаларынын бир томдук жыйнагы: Ырлар, поэмалар, жомоктор. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 581 б.
Жолборс минген киши: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1974. – 14 б.
Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 90 б.
Турмуштук жөө жомокторду үйрөнүү. – Ф.: Мектеп, 1976. – 115 б.

Жолборс минген киши: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1983. – 12 б.
Таалай ырлары: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 120 б.

Орус тилинде

- Ант: Стихи. — Ф.: Кыргызмамбас, 1941. — 19 с.
Присяга: Стихи и песни. — Ф.: Киргизгосиздат, 1941. — 19 с.
Моя земля. Ырлар. — М.: Гослитгиздат, 1954. — 351 с.
Комуз: Стихи и поэмы. — Ф.: Киргизгосиздат, 1958. — 114 с.
Человек и тигр. — Ф.: Киргизучпедгиз, 1958. — 15 с.
Жаңыл Мырза. — Ф.: Киргизгосиздат, 1958. — 52 с.
Сказание об охотнике Коджожаше: Эпос. — Ф.: Киргизгосиздат, 1958. — 182 с.
Олжобай и Кишимджан. — Ф.: Киргизгосиздат, 1958. — 81 с.
Сказание о Саринджи: Эпос. — Ф.: Киргизучпедгиз, 1958. — 130 с.
Человек и тигр: Легенда. — Ф. Киргизучпедгиз, 1958. — 15 с.
Человек и тигр: Легенда. — Ф. Мектеп, 1976. — 12 с.
Человек и тигр: Легенда. — Ф. Мектеп, 1984. — 10 с.

**ҮСӨНКУЛОВ
БАКТЫЯР**

Драматург Бактыяр Үсөнкулов Талас районунун «Арал» айылында 1939-жылы 5-декабрда туулган.

Алгачкы эмгек жолун Фрунзе шаарындагы эт комбинатында жана «Чолпон» бут кийим чыгаруучу фабрикасында жумушчу болуп иштөөдөн баштаган.

1966-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетинин журналистика кесиби боюнча кечкисин окуу бөлүмүн аяктаган.

1968-жылы Кыргыз Республикасынын телерадио комитетинде редактор, улук редактор, баяндамачы болуп 1999-жылга чейин узгүлтүксүз иштеген.

1974-жылдан баштап драмалары республикабыздын театрларында кою-
луп келет.

1987-жылдан СССР Журналисттер союзунун, 1989-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

1992-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» деген наам берилген.

ЖАРЫК КӨРГӨН ЧЫГАРМАЛАРЫ:

Кыргыз тилинде

- Ак чач эне: Драмалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 79 б.
Жаралуу каркыра: Драмалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1975.
Ак чардак: Драма. – Ф.: Адабият, 1990. – 121 б.
Жардагы гүл: Драма. – Ф.: Адабият, 1990.
Күн бетиндеги колоко: Драма. Б.: Бийиктик, 2000. – 246 б.

ДРАМАЛАРЫ

Кечир ак жылан: Драма. Нарын драмтеатры. (1976).
Күкүк үнү: Драма. Ысыккөл драмтеатры. (1986).
Карагайлуу булак: Драма. Жаштар театры. (1994).
Күн бетиндеги көлөкө: Драма. Толук метраждуу видеофильм, Кыргыз телерадио корпорациясы. 1997.
Унутулган эне: 5 сериялуу телесериал, Кыргыз телерадио корпорациясы (1998).
Нилде калган табыт: Драма, 2001.
Ташкын: Драма, 2002
Ай шооласы: Драма, 2007.

**ФИКСИН
СЕРГЕЙ
АНДРЕЕВИЧ**
(1907–1978)

Акын Фиксин Сергей Андреевич Смоленск шаарында 1907-жылы 20-нояда туулган. Сергей Смоленскидеги шаардык башталгыч мектепти бүтүрүп, адегенде кирпич заводунда жумушчу, жүк ташыгыч болуп иштеп, 1928-жылы орто билимге ээ болуп Кыргызстанга келет. 1931–1932-жж «Советская Киргизия» гезитинде иштеп, 1932–1941-жж. кайрадан туулган жерине барып, журналисттик кызмат аткарат. Улуу Ата Мекендик согуш мезгилинде Фиксин Батыш жана Закавказье фронтторунда кабарчы болуп иштеп, ырлары «Комсомольская правда», «Боец РККА», «Боевой товарищ» гезитинде басылып турган.

1945-жылы согуштан кайткандан кийин С.Фиксин Кыргызстанга кайра келип, 1952-жылга чейин «Советская Киргизия», «Комсомолец Киргизии» гезиттеринде, 1952-жылы Кыргызстан Жазуучулар союзунда орус секциясынын бюросунун башчысы болуп иштеп, өмүрүнүн аягына чейин «Литературный Киргизстан» журналында жооптуу катчы жана бөлүм башчы болуп эмгектенген.

Сергей Фиксиндин ыры биринчи жолу Смоленскидеги «Юный товарищ» деген жаштар гезитинде 1925-жылы басылып чыгат. 1932-жылы Ржев шаарында «Алдыңкы пост» аттуу ырлар жыйнагын чыгарат.

С.Фиксиндин котормосу менен М.Борбугуловдун «Ачуу дары» аттуу тамсилдер жыйнагы, К.Маликовдун «Ат коюу», А.Осмоновдун «Женишбек» поэмасы, Т.Умөталиевдин, К.Акаевдин ж.б. кыргыз акындарынын көп ырлары орус тилинде чыгып, союздук масштабга таралган.

1949-жылдан СССР Жазуучулар союзуна мүчө болгон.

Адабиятка сиңирген эмгеги үчүн «Ардак белгиси» ордени, Кыргыз, Украин ССР Жогорку Советинин Президиумдарынын Ардак грамоталары менен сыйланган.

1974-жылы «Кыргыз ССРинин маданиятына эмгек сиңирген ишмер» деген наам берилген.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Торгой: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 80 б.

Орус тилинде

- Передовой пост: Стихи. – Ржев. 1932. – 69 с.
Утро – Смоленск: Смолгиз, 1938. – 72 с.
Герой. – Смоленск: Смолгиз, 1940. – 15 б.
Легко дышать. – Смоленск: Смолгиз, 1940. – 48 б.
Герой. – Челябинск: Огиз, 1942. – 15 б.
Края родные: Стихи. – Ф.: Киргизгосиздат, 1950. – 108 б.
Мы мирные люди. – Ф.: Киргизгосиздат, 1953. – 56 с.
Избранные стихи. – Ф.: Киргизгосиздат, 1954. – 74 с.
Зеленый праздник. – Ф.: Киргизгосиздат, 1956. – 31 с.
Слово о Киргизии: Стихи и поэма. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 108 с.
Что скажет почта полевая: Стихи для молодежи. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1960. – 56 с.
Ракига и арча: Стихи. – М.: Советский писатель, 1961. – 94 б.
Два милых сердцу края: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 254 б.
Зона затопления: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 79 б.
Край синего и золотого: Стихи, поэмы, избранные переводы с киргизского. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 107 с.
Избранное. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 226 с.
В добрый час: Стихи. – М.: Сов. писатель, 1979. – 215 с.
Держу ответ: Стихи разных лет. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 176 с.
Стихотворения и поэмы. – Ф.: Адабият, 1989. – 240 с.

КОТОРМОЛОРУ

Орус тилинде

- Маликов К. Выбор имени: Поэма. – Ф.: Киргизгосиздат, 1954. – 19 с.
Борбугулов М. Горькое лекарство: Басни. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 62 с.
Касымбеков Т. Алымкан: Историческая драма. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 114 с.
Осмонов А. Россия: Стихи /пер. И.Сельвинский, С.Фиксин. – Ф.: Киргизгосиздат, 1964. – 16 с.

ХАВАЗОВ
ЯКУБ
ДИКАЗОВИЧ
(ХУЭЩИР)
(1922–2002)

Жазуучу Якуб Хавазов Пишпек шаарында 1922-жылы 15-февралда туулган. 1936-жылы Кыргыз педтехникумунун даярдоо бөлүмүндө окуган. 1939–1941-жж. Фрунзедеги С.М.Киров атындагы айыл чарба техникумунда, 1948–1950-жж. Кыргыз ССРинин республикалык өспүрүмдөр мектебинде, 1959–1964-жж. Алма-Атадагы Жогорку партиялык мектепте окуган.

Эмгек жолун 1941-жылы колхозчу болуп иштөө менен баштаган. 1942-жылы Советтик Армиянын катарына чакырылып, Улуу Ата Мекендик согуш мезгилинде офицердик чинде 1-Прибалтикалык фронттун курамында Кенигсбергде чейин жеткен. 1946-жылдан сельпонун төрагасы, Киркоопинсоюзунун соода инспектору, 1950-жылдан Фрунзедеги «Ала-Тоо» кинотеатрынын директору, 1954-жылдан Токтогул Сатылганов атындагы Кыргыз мамлекеттик филармониясынын башкы администратору, 1959-жылдан «Шыйуэди чи» аттуу дунган гезитинин жооптуу катчысы, 1964-жылдан кабарчы, өз кабарчы, 1985-жылдан редактору болгон.

Я.Хавазов М.Шолоховдун «Судьба человека», Д.Фурмановдун «Красный десант», «РВС» аттуу чыгармаларын, Ленин жөнүндө аңгемелерди, Ч.Айтматов, К.Каимов сыяктуу кыргыз жазуучуларынын чыгармаларын дунган тилине которгон.

Жазуучулун биринчи китеби – «Судьба Халичи» аттуу аңгемелер жыйнагы 1975-жылы орус тилинде чыккан. 1977-жылы «Долг» аттуу повесттер жана аңгемелер жыйнагы дунган тилинде жарык көргөн.

Ал публицистикалык очерктердин, макалалардын автору. 1967-жылы «Кыргыз ССРинин маданиятына эмгек сиңирген ишмери» наамы берилген.

1959-жылдан СССР Журналисттер союзунун, 1980-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Ата Мекендик согуштун I – II даражадагы ордендери, «Москваны коргогондугу үчүн», «Кенигсбергди алгандыгы үчүн», «Каарман эмгеги үчүн», В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эм-

геги үчүн» медалы, Кыргыз ССРинин ЖКсынын Ардак грамоталары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Судьба Халичи: Рассказы. – Ф.: Мектеп, 1975. – 111 с.

Становление: Повести /Пер. с дунг. А. Сальникова. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 160 с.

Дунган тилинде

Долг: Повесть и рассказы. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 108 с.

Становление: Повести. – Ф.: Кыргызстан, 1984. – 160 с.

КОТОРМОЛОРУ

Рассказы советских писателей. – Ф.: Мектеп, 1979. – 152 с.

ХЛЫПЕНКО
ГЕОРГИЙ
НИКОЛАЕВИЧ

Сынчы, адабиятчы Георгий Хлыпенко Москва районунун Садовая айылында 1938-жылы 16-сентябрда туулган. 1955-жылы өз айылында орто мектепти, 1960-жылы КМУнун филологиялык факультетин, 1966-жылы КМУга караштуу аспирантураны аяктаган. Филология илимдеринин кандидаты (1969).

1960–1968-жж. ИИИни координациялоо боюнча мамкомитеттин ИТИИнин редакциялык-басма бөлүмүнүн улук редактору, начальниги, 1966-жылдан илимий-педагогикалык ишинде эмгектенип, 1966-жылы КМУнун орус адабиятынын теория жана тарых кафедрасынын окутуучусу, 1969-жылдан Пржевальск пединститутунун орус адабияты кафедрасынын улук окутуучусу, кафедра башчысы, 1971-жылдан В.В.Маяковский атындагы Кыргыз кыз-келиндер педагогикалык институтунун улук окутуучусу, доцент, орус жана чет өлкөлүк адабият кафедрасынын башчысынын милдетин аткаруучу, 1979-жылдан Фрунзедеги Орус тили жана адабияты педагогикалык институтунун кафедра башчысы болгон.

1974-жылы адабиятчынын «Адабият таануу терминдеринин минимум-сөздүгү» жарыкка чыккан. Жазуучу кыргыз адабиятын, кыргыз-украин адабий байланыштарын изилдеген.

1985-жылдан тартып СССРдин Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Кыргыз ССРинин элге билим берүүсүнүн, СССРдин Эл агартуу отличниги.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Поиск – мастерство – поиск: Статьи. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 124 с.

Чувство семьи единой: Исследовательские статьи, обзоры по киргизско-украинским литературным связям. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 184 с.

**ЧЕКМЕНЕВ
НИКОЛАЙ
СИМОНОВИЧ**
(1905–1961)

Жазуучу Чекменев Николай Симонович Самара облусундагы Раевка кыштагында 1905-жылы туулган. 1923-жылы Ташкент шаарында иштеп, «Туркестанская правда» гезитине биринчи ырын чыгарган. 1924-жылы Пишпекке келип, шаардык кинотеатрда кассир, директор болуп иштейт. 1925-жылы «Крестьянский путь» гезитине ырлары, аңгемелери жарыяланат. 1933-жылы «Ударник Чулуба» көп тираждуу гезитинин редактору, 1935-жылдан «Советская Киргизия» гезитинде адабий кызматкер, 1939-жылы «Кыргызстан» альманахында жооптуу катчы, 1934–1935-жж. Фрунзе облусундагы «Жаңы-Жер» совхозунда жети жылдык мектепте мугалим, 1946-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунда орус секциясынын бюросунун председатели жана «Кыргызстан» альманахынын жооптуу редактору болуп иштеген.

1929-жылы «Койчу Садык», аттуу китеби орус тилинде жарык көргөн. Н.Чекменев кыргыз жазуучуларынын чыгармаларын орус тилине которгон.

1940-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

Фашисттерге каршы күрөшкө катышкандыгы үчүн Н.Чекменев «Кызыл Жылдыз», «Ардак белгиси» ордендери, «Варшаваны алгандыгы үчүн», «Берлинди алгандыгы үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Атамекендик согушта Германияны жеңгендиги үчүн», «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн» медалдары, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамотасы менен сыйланган.

1950-жылы Фрунзе шаардык советинин эл депутаттыгына шайланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

- Пастух Садык: Повесть. – М – Л.: Госиздат 1929. – 64 с.
Сектанты: Повесть. – М. – Л.: ГИХЛ, 1931. – 115 б.
Жашыл тилке: Повесть. – Ф.: Киргизгосиздат, 1950. – 168 б.
Жети-Суу: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 382 б.
Кн. 1. Пишпек 1918 года: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 184 б.
Кн 2. Горные орлы, 1958. – 410 с.
Кн 3. Конец белых атаманов, 1960. – 280 с.
Комета: Повести и рассказы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1956. – 234 б.
Жети-Суу: Роман. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 412 б.
Вьюга: Рассказы военных лет – Ф.: Киргизучпедгиз, 1960. – 68 б.
Семиречье: Трилогия. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 772 б.
Семиречье: Трилогия. – Ф.: Кыргызмамбас, 1964. – 772 б.
Кн 1–2. Пишпек 1918 года. – 772 б.
Кн 3. Конец белых атаманов, 1960. – 280 с.
Семиречье. – Ф.: Киргизгосиздат, 1964. – 280 б.
Жети-Суу: Роман-трилогия. – Ф.: Кыргызстан, 1977.
Кн 1. – 330 б.
Кн 2–3. – 680 б.

КОТОРМОЛОРУ

Орус тилинде

- Бөкөнбаев Ж. Алтын кыз: Поэма. – Ф.: Киргизгосиздат, 1936. – 39 с.
Сыдык: Рассказ. – Ф.: Киргизгосиздат, 1929. – 29 с.

**ЧОЙБЕКОВА
АЛМАТАЙ
(АЛМАШ)**

Акын Алматай Чойбекова Токтогул районундагы Кетмен-Төбө айылында 1947-жылы 8-августта туулган. 1973-жылы Жалал-Абад педагогикалык окуу жайын, 1980-жылы СССРдин 50 жылдыгы атындагы КМУнун филология факультетинин журналистика бөлүмүн (сырттан окуп) аяктаган.

Эмгек жолун 1965-жылы Фрунзедеги «Чолпон» бут кийим фабрикасында жумушчу болуп иштөөдөн баштаган. 1968-жылдан Токтогул районунун Суу чарба башкармалыгында кызматкер, 1973–1975-жж. Ош облусунун кыргыз драмтеатрында актриса, 1975–1978-жж. Токтогул районундагы Чоң-Арык айылындагы Энгельс атындагы орто мектепте пионердик тарбиячы, 1978-жылы Кыргыз ССРинин Мамтелерадиокомитетинин штаттан тышкаркы кабарчысы болуп эмгектенген. Анын биринчи «Ак булут» аттуу ырлар жыйнагы 1979-жылы жарыкка чыккан.

1981-жылдан СССРдин Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ак булут: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1979. – 56 б.

Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 80 б.

Өмүр салтанаты: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 72 б.

**ЧОПИЕВ
ЭСЕНГУЛ
(УРМАТБЕК)**

Акын Эсенгул Чопиев Кемин районундагы Кызыл-Байрак айылында 1937-жылы 27-июнда туулган. 1956-жылы Кемин районунун Карл Маркс орто мектебин, 1961-жылы КМУнун филология факультетин бүтүргөн.

1961–1967-жж. республиканын Алай, Аламедин жана Кемин райондорунун орто мектептеринде мугалим болуп иштеген. 1967-жылдан Кемин райондук «Эмгек жарчысы» гезитинин редакциясында адабий кызматкер, бөлүм башчы, 1975-жылдан жооптуу катчы болуп эмгектенген.

Чыгармаларын 1958-жылдан баштап жарыялай баштаган. Биринчи поэтикалык жыйнагы «Жаштык учкуну» деген ат менен 1969-жылы басылып чыккан. Негизинен сатира жанрында эмгектенип, тамсил, юмор, интермедия, пародияларды жазган.

1985-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Жаштык учкуну: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 48 б.

Тамсилдер. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 52 б.

Чыйрыктырмалар: Сатиралык ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 84 б.

Дарылоо: Сатиралык ырлар, эпитафиялар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 68 б.

Күндөрүм: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1984. – 48 б.

Мен ырдайым: Поэма жана ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 96 б.

Өмүр сапары: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Адабият, 1990. – 71 б.

**ЧОРОБАЕВ
ЖОМАРТ
АБДЫКАЛЫКОВИЧ**
(1945–1986)

Акын Жомарт Чоробаев Ак-Талаа районунун Чоң-Арык айылында 1945-жылы 1-мартта туулган. 1963-жылы Нарын шаарында Токтогул Сатылганов атындагы орто мектепти, 1968-жылы КМУнун филология факультетин бүтүргөн.

Эмгек жолун 1968-жылы «Кыргызстан маданияты» гезитинде кабарчы болуп иштөө менен баштаган. 1970-жылдан өмүрүнүн акырына чейин Нарын облустук телеберүү жана радиоуктуруу комитетинде эмгектенген.

Чыгармаларын 1960-жылдан баштап жарыялай баштаган. Биринчи поэтикалык жыйнагы «Тоодогу өмүрлөр» деген ат менен 1972-жылы басылып чыккан.

1982-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Тоодогу өмүрлөр: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1972. – 32 б.

Кайда көчөт булуттар: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1980. – 16 б.

Жашыл поезд: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 72 б.

Жарадар жүрөк: Ырлар жана поэмалар. – Б., 2000. – 240 б.

Мончок: Ырлар. – Ф.: Адабият, 1990. – 16 б.

**ЧОТУРОВА
БАКТЫГУЛ**

Акын Бактыгул Чотурова Токтогул районундагы Кара-Жыгач айылында 1955-жылы 29-сентябрда туулган. КМУнун филология факультетин бүтүргөндөн кийин мугалим, 1990-жылдан райондук «Учкун» гезитинде бөлүм башчы, 1996-жылдан КТРдын «Манас» чыгармачылык өндүрүштүк бирикмесинде редактор, 1997-жылдан азыркы мезгилге чейин «Кыргыз Туусу» гезитинин бөлүм башчысы болуп иштейт.

Чыгармачылык ишмердүүлүгү 1972-жылдан башталып, ырлары республикалык гезит-журналдарга, альманахтарга, кыргыз поэзиясынын антологиясына жарыяланган.

1989-жылы «Кызыл ат» аттуу алгачкы жыйнагы жарык көргөн.

2003-жылы «Асанкул куудул» китебине түзүүчү автор катары кирген.

Казак элинин таланттуу акыны Шахизада Абдукаримовдун «Көк астындагы каганат» ырлар жыйнагын кыргызчага которгон.

1989-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

2004-жылы Алыкул Осмонов атындагы адабий сыйлыгы ыйгарылган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Кызыл ат. – Ф.: Кыргызстан, 1989. («Жүрөк толкуну» коллективдүү ырлар жыйнагы).

Боз торгой: Ырлар. – Б.: Эркин-Тоо, 1998. – 132 б.

Асанкул куудул: Проза. – Б.: Бийиктик, 2003. – 201 б.

Сагыныч: Ырлар. – Б.: Бийиктик, 2004. – 254 б.

Ысык-Көл сүйүүнүн көзүндөй: Ырлар. – Б.: Бийиктик, 2006. – 146 б.

Чокморовго ырдасте: Ырлар – Б.: Бийиктик, 2006. – 35 б.

Орус тилинде

Легендарный Иссyk-Куль: Стихи /пер. Н.Пустынникова и Т.Осмонова/ – Б.: Бийиктик, 2008. – 165 с.

КОТОРМОЛОРУ

Шахизада Абдукаримов. Көк астындагы каганат. Ырлар жыйнагы. – Б., 2003. – б.

**ШАБДАНБАЕВ
ТОКТОНАЛЫ**
(1896–1978)

Төкмө акын Токтоналы Шабданбаев Кант районуна караштуу Жайылма кыштагында 1896-жылы 15-августа туулган. 1918–1921-жж. басмачыларга каршы уюштурулган ыктыярдуу отрядда кызмат кылган. 1936–1965-жж. Токтогул Сатылганов атындагы Кыргызстан Мамлекеттик филармониясынын солисти болуп иштеген.

1949-жылы Т.Шабданбаевдин «Жеңиш ырлар» деген биринчи ырлар жыйнагы, 1969-жылы «Золотые ворота» деген поэтикалык жыйнагы орус тилинде чыккан.

1958-жылы «Кыргыз ССР Эл артисти» деген наам берилип, Кыргыз искусствосу менен адабиятына сиңирген эмгеги үчүн «Эмгек Кызыл Туу» ордени жана «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн» медалы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Жеңиш ырлары: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 68 б.
Өчпөс өмүр: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1951. – 80 б.
Көргөнүм: Ырлар жана айтыштар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 131 б.
Айтыштар: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 132 б.
Алтын дарбаза: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 202 б.
Тандалмалуу чыгармалар: Ырлар, айтыштар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 206 б.
Мекенимди даңктаймын: Эскерүүлөр жана ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 266 б.
Тандалмалуу чыгармалар: Ырлар ж-а поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 330 б.
Мурас: Ырлар, эскерүүлөр. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 112 б.

Орус тилинде

Золотые ворота: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 165 с.

**ШАЙБЕКОВ
ЫСАК
(1880–1957)**

Акын Ысак Шайбеков Кемин районуна караштуу Чоң-Кемин айылында 1880-жылы туулган. 1900-жылы Токмокто жаңы ачылган окууга кирип, эки жыл окуйт.

1916-жылы эл менен Кытайга Ысак да кошо кетет.

Акындын «Азган эл», «Кайран эл», «Кайткан эл» аттуу поэмалары да өз көзү менен көрүп, өзү күбө болгон чоң үркүнгө арналган.

Ысак Шайбеков оозеки чыгармаларды биринчилерден кагаз бетине түшүрүп, жазма түрүндө тарата баштаган акындардан.

Акындын жазган алгачкы көлөмдүү чыгармасы – «Зилзала» аттуу поэма.

Ал Совет бийлигинин алгачкы жылдарында «Пролетарлардын демократтык союзу» деп аталган уюмга мүчөлүккө өтүп, Алма-Ата шаарында өткөн Советтердин биринчи съездине делегат болуп барган. Ысак Шайбеков 1922–1924-жж. Быстровка волостунун ревкомунун төрагалыгында жана айыл чарбасынын ар кайсы тармактарында иштейт.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Ысактын ырлары. – Ф.: Кыргызмамбас, 1936. – 48 б.

Кайран эл; Кемин капчыгайы: Поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 30 б.

Ырлар жыйнагы. – Ф.-Казань: Кыргызмамбас, 1940. – 32 б.

Ысактын ырлары. – Ф.-Казань: Кыргызмамбас, 1955. – 64 б.

Кайран эл: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 83 б.

Тандалган чыгармалар: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 12 б.

**ШАКИРОВА
ГУЛЖАМИЛА**

Акын Гүлжамила Шакирова Ак-Талаа районундагы Жаңы-Тилек айылында 1955-жылы 28-декабрда туулган.

Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетин бүтүргөн. Токтогул атындагы адабият музейинде, улук илимий кызматкер, республикалык Кыргыз тили коомунун «Эне тил» гезитинде кабарчы, 1993-жылдан Кыргыз мамлекеттик телерадио корпорациясында радионун «Казына» чыгармачылык биринмесинде «Нуска» аттуу автордук программасын, «Дил жаңырыгы» программаларын эфирге даярдап, алып барат.

1987-жылы «Сапардагы каркыра» деген алгачкы ыр китепчеси жарык көргөн.

1991-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун жана Кыргызстан кол өнөрчүлөр союзунун мүчөсү.

Г.Шакирова уктурууларды даярдоодогу артыкчылыгы үчүн КТРдин «Мыкты журналисти» деген диплому, 1996-жылы «КТРдин отличниги» тош белгиси менен, Кыргыз Республикасынын Президентине караштуу Мамлекеттик тил боюнча улуттук комиссиянын Ардак грамотасы менен сыйланган. Кыргыз Республикасынын Коопсуздук Комитетинин 70 жылдык салтанатында «Ата-Журтка ак кызмат» аттуу ыры Гимн катары кабыл алынып, Президенттин Коопсуздук Комитетинин Ардак грамотасы, Кыргыз Республикасынын Ардак грамотасы менен сыйланган.

Гүлжамила Шакированын 30дан ашык ырларына обон чыгарылып, кыргыз теле-радиосунун алтын фондусуна алынган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Сапардагы каркыра: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 28 б.

Даанышман кеп. – Б.: Кыргызстан, 1990.

Дилазык: Ырлар. – Б.: Бийиктик, 2004.

**ШАМШИЕВ
ТӨЛӨН**
(1913–2001)

Акын Төлөн Шамшиев Өзгөн районундагы Куршаб айылында 1913-жылы 14-октябрда туулган. 1927-жылы Өзгөн шаарындагы интернатта, 1932-жылга чейин Жалал-Абад педагогикалык окуу жайында окуган.

1932-жылы «Ленинчил жаш» гезитинде редактор болгон.

1942–1946-жж. Т.Шамшиев Советтик Армиянын катарында кызмат өтөп, Улуу Атамекендик согушта Берлинге чейин барган. 1946-жылы аскерден келип 1949-жылга чейин Кыргыз ССР Министрлер Советинин алдындагы радиокомитеттин председателинин орунбасары, «Кызыл Кыргызстан» гезитинин бөлүм башчысы, Жазуучулар союзунун консультанты, Кыргызстан мамлекеттик басмасында, Кыргызстан мамлекеттик окуу педагогика басмасында редактор болуп кызмат аткарган.

Т.Шамшиев 1936-жылдан СССР Жазуучулар союзуна мүчө болгон. 1938–1948-жж. Кыргыз ССР Жогорку Советинин биринчи чакырылышынын депутаты болуп шайланган.

Т.Шамшиевдин чыгармачылык иши 1930-жылдан башталып, «Кызыл пахтачы», «Кызыл Кыргызстан», «Ленинчил жаш» гезиттерине жарыяланып турган. 1934-жылы «Отуз адыр» аттуу поэмасы өзүнчө китеп болуп чыккан жана анын чыгармалары орус, украин, латвия, армян, япон тилдерине которулган. китептери орус тилине, Т.Шамшиев В.В.Маяковскийдин «Ким болсом?», С.Айининин «Бухара» романын ж. б. которгон.

Т.Шамшиев «Эмгектеги артыкчылыгы үчүн», Берлинди алгандыгы үчүн» жана «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштун жеңиштүү аяктаганына XX жыл», «СССРдин Куралдуу күчтөрүнө 50 жыл», «1941–1945-жылдардагы согуштун жеңишине 25 жыл», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы жеңиштин отуз жылдыгы» медалдары менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Отуз-Адыр. Поэма жана ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1934. – 48 б.
Жаңы заман жаштары. Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1935. – 58 б.
Жеткинчектерге. Мектеп балдары үчүн. Альманах. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1935. – 40 б.
Көз жаштары: 10 сүрөттүү, төрт көшөгөлүү музыкалуу драма – Ф.: Кыргызмамбас, 1935. – 44 б.
Толкундар арасында: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1938. – 99 б.
Көз жаштары. Он сүрөттүү, төрт көшөгөлүү драма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 75 б.
Жеңиш ыры. – Ф.: Кыргызмамбас, 1937. – 66 б.
Баатыр жөнүндө ыр. – Ф.: – Казань: Кыргызмамбас, 1940. – 88 б.
Балдар үчүн. Ырлар. – Ф.: – Казань: Кыргызмамбас, 1940. – 57 б.
Фронттук ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1942. – 28 б.
Солдаттык күндөр: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1947. – 55 б.
Ырда достор: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 65 б.
Тыңчтык жана эмгек. Ырлар. – Ф. Кыргызмамбас, 1952. – 104 б.
Үч дөбө: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 80 б.
Күжүрмөн жылдар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 128 б.
Ырдасам. Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 120 б.
Белек. Аңгемелер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 102 б.
Турмуш таасирлери. Тандалмалуу чыгармалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 202 б.
Ак булуттар: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 86 б.
Турмуш таасирлери: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 176 б.

Орус тилинде

- Город Ала-Тоо: Стихи. – М: Гослитиздат, 1939. – 68 с.
Счастье моего города: Стихи и песни. – Ф.: Киргизгосиздат, 1950. – 196 с.
Стихотворения. – М.: Сов. писатель, 1957. – 83 с.
Возрожденная земля: Сборник стихов. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 150 с.
В огне: Поэма для молодежи. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1960. – 84 с.
В гостях и дома: Рассказы и очерки. – Ф.: Киргизгосиздат, 1961. – 320 с.
Сын шахтера: Очерки и рассказы. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 116 с.
Слово о панфиловцах: Стихотворения, поэмы. – Ф.: Мектеп, 1981. – 96 с.

КОТОРМОЛОРУ

Квитко Л. М. Ворошиловго кат. Мектепке чейинки балдар үчүн. – М.: Детск. изд., 1938. – 12 б.
 Маяковский В. В. Ким болсоң? – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1954. – 24 б.
 Айни С. Бухара: Эстеликтер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 348 б.
 Турсун Парда. Окутуучу: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 556 б.
 Тихонов Н. С. Эр жүрөк партизан. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 38 б.
 Муса Жалил. Тандалма чыгармалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 319 б. (К. Жунусов менен бирге).
 Сынгимбрияну Мирча. Менин досторум: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1967. – 87 б.

ШАПОВАЛОВ
ВЯЧЕСЛАВ
ИВАНОВИЧ

Акын, котормочу, адабиятчы Шаповалов Вячеслав Иванович Фрунзе шаарында 1947-жылы 28-октябрда туулган. 1971-жылы КМУнун филология факультетин бүтүргөн. 1975-жылдан СССРдин 50 жылдыгы атындагы КМУнун орус адабиятынын теориясы жана тарыхы кафедрасынын стажер-изилдөөчүсү, 1976–1979-жж. анын аспиранты болгон. Филология илимдеринин доктору. Профессор.

Эмгек жолун 1971-жылы Пржевальск пединститутунун окутуучусу болуп иштөө менен баштаган. 1979-жылдан СССРдин 50 жылдыгы атындагы КМУнун орус адабиятынын теориясы жана тарыхы кафедрасынын окутуучусу, улук окутуучусу, 1982-жылдан кафедранын доценти болуп эмгектенген. Учурда КМУУнун илим жана жаңы технологиялар боюнча проректору.

Ырлары 1964-жылдан жарыялана баштаган. Биринчи поэтикалык жыйнагы «Купол неба» деген ат менен 1976-жылы басылып чыккан.

В.И.Шаповаловдун ырлары АКШда, Латын Америкасында, Францияда, Германияда, Турцияда, Югославияда, Болгарияда жарыяланып кыргыз, казак, украин ж.б. тилдерге которулган.

Орус тилине кыргызча 40тан ашык китептери Токтогулдун, Калыгулдун, К.Тыныстановдун, А.Токомбаевдин, А.Осмоновдун, Т.Уметалиевдин, С.Эралиевдин ж.б. акын-жазуучулардын чыгармаларын жана француз, англис, испан, македон, болгар, украин, казак, осетин поэзияларын которгон.

Окумуштуу, жазуучу, коомдук саясий ишмер, котормочу жана кыргыз адабиятынын пропагандисти катары 2001-жылы кыргыз адабиятына кошкон зор салымы үчүн «Данакер» ордени менен сыйланган.

1984-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

В.И.Шаповаловго «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер», «Кыргыз Республикасынын эл акыны» – наамдары берилген.

ЮНЕСКОнун Кыргыз Республикасындагы Улуттук комиссиясынын төрагасынын орунбасары (1999), КРнын Президентине караштуу Мамлекеттик тил боюнча улуттук комиссиясынын мүчөсү (1998), Эл аралык илимдер, билим берүү, индустрия жана маданият академиясынын анык мүчөсү (АКШ)(1995), Борбордук Азия адабияты академиясынын академиги (2001), Котормочулардын эл аралык федерациясынын мүчө-корреспонденти (1988), Шериктештик Жазуучулар союзунун (КМШ) көркөм котормо боюнча Кеңешинин мүчөсү (1985), ВЛКСМ БКнын жана Кыргызстан ЛКЖС БКнын Ардак грамоталары менен сыйланган, Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик сыйлыгынын ээси.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Орус тилинде

Купол неба: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 68 с.
Кочевье: Стихотворения и поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 52 с.
Старый букварь. – М.: Дет. лит., 1980. – 95 с.
Восходят травы: Поэмы, лирика. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 88 с.
Киргизская стихотворная культура и проблемы перевода. – Кыргызстан, 1986. – 112 с.
Прощание с журавлем: Лирика, поэмы. – Ф.: Мектеп, 1987. – 721 с.
Рождение Манасчи. Поэма. – Б.: Кыргызстан, 1995. – 32 с.
Заложник: Книга стихов. – Б.: Vesta, 1997. – 204 с.
Очередной ледниковый период: Избранное. Т. 1: Лирика, поэмы. – Б., 2001.
Пылающая арча: Избранное. Т. 2: Переводы. – Бишкек, 2001.

Башка элдердин тилдеринде

La naissance d'un barde-manastchi /Pres. et transcr.: R.Dor; Trad. G.Imart. - Paris, – 1995. (Рождение манасчи. Поэма. – Париж, 1995 /Пер. на франц. яз.: Ги Имар; Предисл.: Реми Дор).

КОТОРМОЛОРУ

Орус тилинде

Шамшиев Т. Слово о панфиловцах: Стихотворения, поэмы /Пер. с кирг. В.Шаповалова, А.Никитенко, М.Ронкина, Ю.Смышляева. – Ф.: Мектеп, 1981. – 96с.

Эралиев С. За кочующими облаками: Стихотворения. Поэма /Пер.с кирг. С.Куяева, В.Шаповалова. – Ф.: Мектеп, 1982. – 123 с.
Самудинов Т. Долг: Стихотворения /Пер.с кирг. М.Ронкина, В.Шаповалова, А.Аксельруда. – Ф.: Мектеп, 1982. – 100 с.
Абдыкадырова С. Зеленый мир: Стихи /Пер. с кирг. М.Ронкина, А.Никитенко, М.Озмителя, В.Шаповалова, В.Вакуленко. – Ф.:Мектеп, 1982. – 73 с.
Токомбаев А. Надежда: Лирика и поэмы /Пер. с кирг. С.Токамбаевой, У.Токамбаева, В.Шаповалова, В.Коркина. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 124 с.
Эралиев С. Прекрасна наша земля: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1984 – 14 с.
Токтомушев А. Аргатак: Стихи /Пер. с кирг. С.Куручбекова, В.Шаповалова. – Ф.: Мектеп, 1984. – 16 с.
Эралиев С. За кочующими облаками. Пер. с кирг. – Фрунзе, 1985.
Пришла весна: Стихи, рассказы. – Ф.: Мектеп, 1985. – 22 с.
Уметалиев Т. Преображение: Избранное. – Ф., 1985.
Токомбаев А. Избранное. Пер. с кирг. – М.: Худож. лит., 1987.
Рыскулов Р. Избранное. Пер. с кирг. – Ф., 1987.
Ардовый костер: Переводы киргизской поэзии. – Ф.: Адабият, 1989 – 123 с.
Токтогул. Избранное. В 2-х т. Пер. с кирг. – Фрунзе, 1989.
Урмамбетов С. К родным берегам: Стихи, поэмы /Пер. с кирг. А.Бережного, Н.Пустынникова, М. Ронкина, В. Шаповалова. – Ф.: Адабият, 1990. – 144 с.

**ШАРШЕЕВ
ЖУМАТАЙ**
(1942–1994)

Жазуучу Жуматай Шаршеев Чүй районундагы Ак-Бешим айылында 1942-жылы 17-июлда туулган. 1964-жылы КМУнун филология факультетин бүтүргөн. 1964-жылы Кемин районунун Новороссийск айылынын орто мектебинде, Чүй районунун Кегети, Алчалы орто мектептеринде мугалим болуп иштеген. 1964–1967-жж. Советтик Армиянын катарында кызмат өтөгөн. 1967-жылы Кыргыз ССРинин мамлекеттик телерадиокомитетинде кабарчы, «Ленинчил жаш» гезитинин редакциясында адабий кызматкер болуп эмгектенген.

Ж.Шаршеевдин чыгармачылык жолу 1960-жылдан башталып, биринчи поэтикалык жыйнагы «Батперек» деген ат менен 1967-жылы жарыкка чыккан. Журналист катары республикалык басма сөз беттеринде публицистикалык макалалары, аңгемелери, репортаждары, очерктери, фельетондору жарыяланып турган.

1976-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Батперек. – Ф.: Мектеп, 1967. – 19 б.

Жүрөктөгү тактар: Повесттер, аңгемелер – Ф.: Мектеп, 1970. – 160 б.

Катаал операция: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 152 б.

Кайрадан көктөм: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1975.

Лениндик достуктун жемиши. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 49 б.

Жашыл дарак: Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1979. – 160 б.

Өңүмбү же түшүмбү?: Сатиралык аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 92 б.

Алакандагы күн: Аңгемелер жана повесттер. – Б.: Адабият, 1991. – 304 б.

**ШАТМАНОВ
САЛИБАЙ**
(1932–2007)

Акын Салибай Шатманов Аксы районунун Кызыл-Жар айылында 1932-жылы 25-декабрда туулган. 1953-жылы Жалал-Абад мугалимдер институтун бүтүрүп, Жаңы-Жол районунун айылдарындагы мектептерде директор, 1960-жылга чейин Ак-Суу орто мектебинде кыргыз тили жана адабияты мугалими, «Колхоз жолу» аттуу райондук гезиттин редакциясында адабий кызматкер болгон. 1961–1966-жж. КМУнун филология факультетинде окуган. Университетти бүтүрүп, «Мугалимдер газетасында» адабий кызматкер, бөлүм башчы болуп 18 жыл бою эмгектенип, 1986-жылдан «Мектеп» басмасынын жаштар редакциясында редактор, «Адабият» басмасында редактордук кызматта иштеп келген.

Акындын алгачкы ыры 1950-жылы «Болот коргон» деген ат менен Жалал-Абад облустук гезитине басылып чыккан. Биринчи «Гүлдесте» аттуу ырлар жыйнагы 1961-жылы жарык көргөн.

Ал тарабынан С.Баруздиндин, В.Астафьевдин, К.Ушинскийдин, И.Кожедубдун, А.Дорофьевдин ж.б. чыгармалары кыргыз тилине которулган.

1967-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

СССРдин жана Кыргыз ССРинин «Билим берүүсүнүн отличниги».

В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы, ЛКЖС БКнын Ардак грамоталары менен сыйланган.

2002-жылы Алыкул Осмонов атындагы сыйлыктын лауреаты болгон жана 2004-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» наамын алган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Гүлдесте: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 128 б.
 Жер ортосу: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1965. – 27 б.
 Тоо сүрөттөрү: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 56 б.
 Гүлбадам: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1967. – 35 б.
 Сөз: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1968. – 47 б.
 Алтын топурак. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 56 б.
 Кызыл ат минген жигит. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 52 б.
 Ата мурасы: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1972. – 83 б.
 Адамдын жарыгы адамга тиет. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 59 б.
 Ажарлуу адам. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 49 б.
 Дан жана ыр: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 82 б.
 Биздин курак: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1977. – 76 б.
 Алаканда от жанат: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1979. – 100 б.
 Белгим: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1982. – 160 б.
 Мистелүү адырлар: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1984. – 69 б.
 Бозбу: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 120 б.
 Нан жана дүйнө: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1988. – 144 б.
 Табийгат жана адам: Ырлар. – Ф.: Адабият, 1990. – 149 б.
 От менен суу: Ырлар жана поэма. – Б.: Адабият, 1992. – 302 б.
 Күн жана эне: Ырлар, уламыштар жана поэмалар. – Б.: Адабият, 1994. – 351 б.
 Айтамга: Ырлар. – Б.: Алтын тамга, 1999. – 96 б.
 Менин өмүр баяным: Ырлар жана поэмалар. 1–4-том. – Б.: Бийиктик.

КОТОРМОЛОРУ

- Баруздин С. Көчөдө солдат баратат: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1976. – 44 б.
 Астафьев В. Кузя аба тооктордун кожоюну: Аңгеме. – Ф.: Мектеп, 1980. – 56 б.
 Кожедуб И.Н. Көктөгү кармашуу: Учкуч-истребителдин аңгемеси – Ф.: Мектеп, 1983. – 40 б.
 Дорофеев А.Д. Ак таранчы: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1986. – 28 б.
 Ушинский К.Д. Мойнок: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1988. – 14 б.
 Ханс Кристиан Андерсен. Оле Лукойе: Жомок. – Б.: Кыргызстан, 1995. – 27 б.
 Цыферов Г. Менин Андерсеним; Дюймовочка; Кандай солдат; Оттук таш; Асыл жер: Аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1980. – 30 б.

ШИВАЗА
ЯСЫР
(1906–1988)

Жазуучу Ясыр Шиваза Чүй өрөөнүндөгү Александровка айылында 1906-жылы 18-майда туулган. Ясыр 1930-жылы Ташкенттеги эл агартуу институтун бүтүрүп, Фрунзе шаарындагы дунган мектебине директор, педагогикалык окуу жайына мугалим болуп иштеп, дунган жазуусун, орфографиясын, алиппесин түзгөн, кийин окуу китептерин жазган. 1931–1938-жж. Кыргызстан мамлекеттик басмасында дунган тили жана адабияты боюнча башкы редактор, 1938–1942-жж. Жазуучулар союзунда консультант жана жетекчи кызмат аткарган. 1942–1946-жылдары советтик армиянын катарында кызмат өтөгөн.

1946–1951-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунда консультант, жооптуу катчы, 1950–1951-жж. «Литературная газетада» Кыргызстан боюнча кабарчы, 1954-жылдан Кыргызстан мамлекеттик басмасында, «Октябрь туусу» аттуу дунган гезитинин редактору, 1957–1965-жж. «Шыйуэди чи» дунган гезитинин редактору болгон.

1929-жылдан Я.Шиваза бир канча ырлар жыйнагын, поэмаларын, аңгеме жана повесттерин дунган, кыргыз жана орус тилдеринде чыгарган.

1934-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

1937-жылы Я.Шивазанын «Тандалган ырлар» деген жыйнагы орус тилинде, 1941-жылы «Чолпон» деген ырлар жана поэмалар жыйнагы кыргыз тилинде чыккан. 1958-жылы Москвада өткөн кыргыз искусствосу менен адабиятынын декадасында Я.Шивазанын чыгармалары жогору бааланган.

1974-жылы «Кыргыз Республикасынын Эл акыны» деген наамга татыктуу болгон.

Я.Шиваза дунган маданиятына, кыргыз адабиятына сиңирген эмгеги үчүн Эмгек Кызыл Туу, «Ардак белгиси» ордендери менен «Берлинди алгандыгы үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендиги үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштун жеңиштүү аяктаганына XX жыл», «СССРдин куралдуу күчтөрүнө 50 жыл», «1941–1945-жылдардагы согуштун жеңишине

25 жыл», «1941–1945-жж. Улуу Ата Мекендик согуштун жеңишине 30 жыл» медалдары менен сыйланган.

Я.Шиваза Кыргызстан КП БКнын мүчөлүгүнө кандидат, Кыргызстан КП Фрунзе обкомуна, Фрунзе облустук жана шаардык Эл депутаттар советине шайланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Чолпон: Ырлар жана поэмалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1941. – 67 б.
Революция толкуну: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1932. – 44 б.
Тянь-Шандын баатырлары. – Ф.: Кыргызмамбас, 1946. – 36 б.
Чыныдагы жазуу: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1948. – 119 б.
Муса: Повесттер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 120 б.
Муса. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 55 б.
Шэньсиге кат: Поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 56 б.
Туулган күн: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 108 б.
Менин досторум. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 217 б.
Жазгы жел: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 138 б.
Кайрылуу: Ырлар жана поэма. Жаштар үчүн. – Ф.: Мектеп, 1971. – 78 б.
Күзгү кайрыктар: Тандалган ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 247 б.
Шаттык себем: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 296 б.

Орус тилинде

- Избранные стихи. – М.: Гослитиздат, 1937. – 55 б.
Китайский рисунок: Стихи. – М.: Гослитиздат, 1939. – 110 с.
Чолпон. – Ф.: Киргизгосиздат, 1941. – 68 с.
Надпись на чаше: Стихи. – М.: Сов. писатель, 1947. – 94 б.
Голубая река: Стихи и поэмы. М.: Гослитиздат, 1958. – 159 с.
Весенний ветер: Стихи. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 71 с.
Мой новый дом: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 159 с.
Стихи. Пер. с дунганского. – М.: Сов. писатель, – 1976.
Весенние напевы: Стихи, поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 104 с.
Весенние напевы: Стихотворения и поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 232 с.
Я сею радость: Стихотворения. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 58 с.
Серебрянная флейта. Стихи. Пер. с дунганского. – М.: Художественная литература, 1986.

Дунган тилинде

- Таң алдындагы жылдыз: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1931. – 67 с.
Революциялык кыймыл: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1932. – 43 б.
Эмгек гүлү: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1934. – 107 б.
Өткөн жол: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 121 б.
Ян-Цзы-цзян: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 84 б.
Менин жаңы үйүм: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 94 б.
Менин жаңы үйүм: Повесть. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1956. – 77 с.
Тандалган ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 217 б.
Менин жолдошторум: Роман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 197 б.
Өткөн жол: Повесть. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1959. – 121 б.
Жазгы жел: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 95 б.
Саламатпы, менин мекеним: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 97 б.
Саламатпы, жаз: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1967. – 220 б.
В родном доме: Повести и рассказы. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 330 с.
Чунтянди йин: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1981.
Тежянхади зуэпин. Тандалган чыгармалар. – Ф., 1988.

КОТОРМОЛОРУ

Дунган тилинде

- Токтогул. Сборник стихов. – Ф.: Киргизгосиздат, 1959. – 76 с.
Утро моей Родины: Стихи киргизских поэтов. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 94 с.
Тянь-Шаньские напевы: Стихи. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 59 с.

**ШИМЕЕВ
СМАР
(1921–1976)**

Акын Смар Шимеев Кемин районунун Алмалуу кыштагында 1923-жылы 15-ноябрда туулган. «Ленинчил жаш» гезитинин адабий кызматкери, Кыргыз ТАГдын кабарчысы, радиокомитетте адабий-драмалык уктурруу боюнча жооптуу редактор, «Ала-Тоо» журналынын жооптуу катчысы, Кыргызстан КП БКнын инструктору, Кыргызстан Жазуучулар союзунун катчысы болуп иштеген.

1949–1954-жж. С.Шимеев Москва шаарындагы М.Горький атындагы адабият институтунда окуп, окууну бүткөн соң, Кыргызстан Жазуучулар союзунун адабий консультанты, «Кыргызмамбастын» башкы редактору, «Ала-Тоо» журналынын редактору, «Жаш ленинчи» журналынын редактору, Кыргыз ССРинин маданият министрлигинин искусство иштери боюнча Башкармасынын начальниги жана Кыргызстан Мамлекеттик Эмгек Кызыл Туу ордендүү Токтогул Сатылганов атындагы филармониясынын директору, 1965-жылдан өмүрүнүн аягына чейин Кыргыз ССРинин Министрлер Советинин искусство боюнча Башкы башкармалыгында башкаруучу болуп иштеген.

С.Шимеевдин биринчи ырлары 1938-жылы «Ленинчил жаш» гезитине чыгып, 1940-жылы «Тилек» аттуу альманахта жарыяланган. Акындын биринчи ырлар жыйнагы «Париждин каары» деген ат менен 1944-жылы жарыкка чыккан.

С.Шимеев Пушкиндин, Лермонтовдун, Назым Хикметтин, Ясыр Шивазанын ж.б. акындардын ырларын жана поэмаларын, Алишер Навоинин «Фархад менен Ширин» аттуу поэмасын кыргыз тилине которгон. 1954-жылы акындын «Алтын чөйчөк» аттуу ырлар жана поэмалары орус тилине которулган.

1944-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

С.Шимеев «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согуштагы каарман эмгеги үчүн», В.И.Лениндин туулган күнүнүн 100 жылдыгынын урматына «Каарман эмгеги үчүн» медалы, «Эмгектеги каармандыгы үчүн»,

«1941–1945-жылдардагы Улуу Атамекендик согуштун жеңишине 30 жыл» медалдары жана Кыргыз ССРинин Жогорку Советинин Президиумунун Ардак грамоталары менен сыйланган.

1974-жылы Смар Шимеевге «Кыргыз ССРинин Маданиятына эмгек сиңирген кызматкери» деген наам берилген.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Тилек. Альманах: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 36 б.
 Лирикалык ырлар. – Ф., 1942. – 79 б.
 Париждин каары: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1944. – 92 б.
 Лирика: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1945. – 130 б.
 Эмгек ырлары: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 80 б.
 Гүлай: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 116 б.
 Аккептер: Тынчтык ырлары. – Ф.: Кыргызмамбас, 1951. – 80 б.
 Таалай поэмасы: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 104 б.
 Гүлай: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 116 б.
 Чалдын жомоктору: Поэмалар. Мектеп балдары үчүн. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1954. – 64 б.
 Алтын булак: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 115 б.
 Жамийла: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 211 б.
 Шаркыратма: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 99 б.
 Күмүш терек: Поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 230 б.
 Ала-Тоо таңшыйт: Обондуу ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 291 б.
 Каба: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1967. – 137 б.
 Мезгил жана турмуш: Ырлар, сонеттер жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 222 б.
 Турмуш жана мезгил: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1968. – 224 б.
 Махаббат: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 194 б.
 Жаным менен: Тандалган ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 294 б.
 Сонеттер. – Ф.: Мектеп, 1972. – 138 б.
 Тандалмалар: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 251 б.
 Лирикалар. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 148 б.

Орус тилинде

- Золотая чаша: Стихи и поэмы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1955. – 56 с.
Избранные стихи. – М.: Гослитгиздат, 1937. – 55 с.
Китайский рисунок: Стихи. – М.: Гослитгиздат, 1939. – 110 с.
Чолпон. – Ф.: Киргизгосиздат, 1941. – 68 с.
Надпись на чаше: Стихи. – М.: Сов. писатель, 1947. – 94 с.
Голубая река: Стихотворения и поэмы. – М.: Гослитгиздат, 1958. – 159 с.
Ключевая вода: Стихи, баллады и поэмы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 147 с.
Весенний ветер: Стихи. – Ф.: Киргизгосиздат, 1960. – 71 с.
Мой новый дом: Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 159 с.
Весенние напевы: Стихи, поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1979. – 104 с.
Цена счастья: Стихи и поэма. – М.: Сов. писатель, 1971. – 86 с.
Стихи. – М.: Художественная литература, 1979. – 157 с.

ПЬЕСАЛАРЫ

- Эки чалдын жоругу: Бир көшөгөлүү пьеса. Талас элдик театры, 1965.
Өмүр жөнүндө баян: Ыр менен жазылган эки бөлүмдүү драма. Нарын шаарындагы Муратбек Рыскулов атындагы Тянь-Шань музыкалуу драма театры, 1967.
Түнкү жорук: Ыр менен куурчак театры үчүн жазылган эки бөлүмдүү пьеса. – Ф.: Кыргыз куурчак театры, 1970.
Бороон алдында: Опера. Музыкасы композитор Мукаш Абдраевдики. Эки бөлүмдүү опералык либретто. – Ф.: Кыргызстан Мамлекеттик Ленин ордендүү академиялык опера жана балет театры, 1974.
Дарак тикесинен куурайт. Бир көшөгөлүү пьеса. Киров кыштагы, Киров элдик театры, 1974.

КОТОРМОЛОРУ

- Навон Алишер. Ляйли менен Мажнун: Поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1948. – 206 б.
Шиваза Я. Муса: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 120 б.
Назым Хикмет: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 80 б.
Пушкин А.С. Ырлар, поэмалар, драмалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 152 б.
Шиваза Я. Шаньсиге кат: Поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 56 б.
Иван Франко. Леся Украинка: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 36 б.
Пушкин А.С. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 48 б.

- Бирма акындары: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 48 б.
Навон Алишер. Фархад менен Ширин: Поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1962. – 430 б.
Айтматов Ч. Кызыл жоолук жалжалым. Инсценировкасы Котельниковдуку. Эки бөлүмдүк драма. – Нарын: Муратбек Рыскулов атындагы драма театры, 1966.
Мустай Карим. Ай тутулган түндө. 3 көшөгөлүү трагедия. Ф.: Кыргызстан Мамлекеттик академиялык драма театры, 1974.
Пушкин А. С. Моцарт жана Сальери, Сараң рыцарь. – Ош.: Кыргыз драма театры, 1974.

**ШИСЫР
ИСХАР
СУВАЗОВИЧ**

Акын, окумуштуу-изилдөөчү Исхар Шисыр Москва районундагы Александровка айылында 1954-жылы туулган. 1978-жылы Москвадагы М.Горький атындагы адабият институтун бүтүргөн.

1978-жылдан Кыргыз ССРинин ИАсынын дунгантаануу бөлүмүндө иштейт. Алгач Борбордук Азиядагы дунган адабиятын изилдеп, монография басып чыгарып, 1986-жылы «Образ нового человека в дунганской прозе: 50–70-е годы» деген монографиясын басып чыгарып, 1987-жылы «Дунганская проза 50-70-х годов: образ нового человека» деген темада филология илимдеринин кандидаттык даражасына диссертация жактаган.

1988-жылдан дунган фольклорун изилдеп, Кыргызстандын, Казакстандын, Өзбекстандын Кытайдын ж.б. айылдарын кыдырып, материал чогултуп, 40тан ашык илимий макала жазган. Бардык материалдары Кыргыз Республикасынын ИАсынын дунгантаануу бөлүмүндө сакталуу.

Анын «Чиньян» аттуу ырлар жыйнагы 1978-жылы жарык көргөн. Шисыр Исхар окуу китептеринин да автору.

1989-жылдан Кыргыз Республикасынын Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Көркөм чыгармалары

- Чиньян (Зрелость):** Стихи. – Ф. Мектеп, 1978. – 59 с.
Хан чонни (Буду петь): Стихи. – Ф. Мектеп, 1985. – 48 с.
Шедрая душа: Стихи, Ф. Адабият, 1990. – 128 с. (В соавторстве с М.Курбановым, и Т.Закировой).
Щятян куэзу фигуэни (На исходе лета): Стихи и поэмы. – Б.: Илим. – 245 с.

Монографиялары

- Образ нового человека в дунганской прозе 50–70-е годы** – Ф.: Илим, 1986. – 120 с.
Прозанческий фольклор хуэйцу Центральной Азии. – Б.: Илим, 2004. – 279 с.
Устная народная традиция хуэйцу Центральной Азии. – Б.: Илим, 2008. – 245 с.

Окуу китептери

- Хуэйцу йүан зэмусы выншүэди жихуа (I–XI)** (Программа по изучению дунганского языка и литературы для 1–11 классов). – Ф.: Мектеп, 1992. – 31 б. (В соавторстве с М.Х.Имаозвым).
Фуму выншүэ: (Родная литература). Учебник для 4 кл. – Ф.: Мектеп, 1990. – 152 с.
Фуму выншүэ: (Родная литература). Учебник для 7 кл. – Б. Адабият, 2007. – 192 с.
Фуму йүян: (Родная речь). Учебник для 2–3 кл. – Б. Илим, 2007. – 151 с.

**ШҮКҮРБЕКОВ
РАЙКАН**
(1919–1964)

Драматург, жазуучу жана акын Райкан Шүкүрбеков Киров районундагы Ак-Чий айылында 1913-жылы туулган. 1923–1926-жж. Олуя-Ата шаарындагы мектеп-интернатта тарбияланып, 1928-жылы Фрунзе шаарындагы жети жылдык мектепте окуйт.

Р.Шүкүрбековдун 1929-жылы «Жаркынай» аттуу аңгемеси «Жаңы маданият жолунда» аттуу журналга жарыяланган. 1929–1933-жж. педтехникумда окуп, 1933-жылдын аягына чейин театр, филармонияда иштеп, театр сахнасында 20 жылдан ашык убакыт ар түрдүү ролдорду аткарган.

1933–1936-жж. Р.Шүкүрбеков «Күрөш», «Айдар», «Бейит арасында», «Жапалак Жатпасов» аттуу комедияларды жазып, мамлекеттик кыргыз драма театрынын сахнасында коюлган.

Р.Шүкүрбековдун «Тоо элинин баатыры» аттуу повести Самаркан шаарында 1936-жылы басмадан чыккан. 1936–1937-жж. орус адабиятынын классиктери А.П.Чеховдун, М.Горькийдин бир топ аңгемелерин которгон.

Р.Шүкүрбеков «Менин айлым», «Жашыл токой», «Эки жол», «Бир эшиктин тарыхы», «Каныкей» сыяктуу драмалык чыгармалардын автору. Чыгармалары орус жана поляк тилдерине которулган.

Р.Шүкүрбеков 1936-жылдан СССР Жазуучулар, СССР Журналисттер союздарынын мүчөсү болгон.

Р.Шүкүрбековдун адабияттагы жана искусстводогу эмгеги жогору бааланып, «Эмгек Кызыл туу» ордени, «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендиги үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта каарман эмгеги үчүн» медалдары, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Тоо элинин баатыры: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1936. – 127 б.
Салам кат: Балдар үчүн аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 12 б.
Эки бөжөк: Жомок. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1956. – 23 б.
Ырлар жана тамсилдер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 207 б.
Кыргыз тоосунда: Балдар үчүн ырлар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958. – 24 б.
Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958. – 27 б.
Ала-Тоо жаңырыгы: Ырлар жана тамсилдер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 223 б.
Менин айылым. 4 көшөгөлүү комедия. К-пте: Пьесалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 284-347-б.
Карга: Балдар үчүн. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958. – 25 б.
Жакшынын шарапаты. 4 көшөгөлүү комедия. – «Ала-Тоо», 1959, – № 4.
Жол: Аңгеме. Китепте: Эмгек сыры. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960, 329 – 338-б.
Иттин жомогу: Балдар үчүн. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 25 б.
Карга: Сатира. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 15 б.
Түлкү менен Теке: Жомок. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 15 б.
Балдарга: Ырлар, жомоктор, аңгемелер жана пьеса. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 290 б.
Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 292 б.
Таңдалган ырлар. (Түзгөн К.Каимов). – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 380 б.
Балдарга: Ырлар, жомоктор, аңгемелер жана пьеса. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1964. – 120 б.
Жарыяланбаган чыгармалар. (Түзгөн К. Бектенов). – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 152 б.
Пьесалар: Комедия жана драма. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 287 б.
Тоо элинин баатыры. Өспүрүмдөр үчүн: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1969. – 108 б.
Райкандын интермедиялары. (Түзгөн К.Бектенов). – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 123 б.
Камкаймак: Повесттер жана ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 240 б.
Жинди суу: Поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 17 б.
Эки бөжөк. Жомок. – Ф.: Мектеп, 1976. – 13 б.
Чыгармалар: Ырлар, интермедиялар, аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1977. – 122 б.
Пьесалар жана интермедиялар. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 312 б.

**ШҮКҮРБЕКОВ
РАЙКАН**
(1919–1964)

Драматург, жазуучу жана акын Райкан Шүкүрбеков Киров районундагы Ак-Чий айылында 1913-жылы туулган. 1923–1926-жж. Олуя-Ата шаарындагы мектеп-интернатта тарбияланып, 1928-жылы Фрунзе шаарындагы жети жылдык мектепте окуйт.

Р.Шүкүрбековдун 1929-жылы «Жаркынай» аттуу аңгемеси «Жаңы маданият жолунда» аттуу журналга жарыяланган. 1929–1933-жж. педтехникумда окуп, 1933-жылдын аягына чейин театр, филармонияда иштеп, театр сахнасында 20 жылдан ашык убакыт ар түрдүү ролдорду аткарган.

1933–1936-жж. Р.Шүкүрбеков «Күрөш», «Айдар», «Бейит арасында», «Жапалак Жатпасов» аттуу комедияларды жазып, мамлекеттик кыргыз драма театрынын сахнасында коюлган.

Р.Шүкүрбековдун «Тоо элинин баатыры» аттуу повести Самаркан шаарында 1936-жылы басмадан чыккан. 1936–1937-жж. орус адабиятынын классиктери А.П.Чеховдун, М.Горькийдин бир топ аңгемелерин которгон.

Р.Шүкүрбеков «Менин айлым», «Жашыл токой», «Эки жол», «Бир эшиктин тарыхы», «Каныкей» сыяктуу драмалык чыгармалардын автору. Чыгармалары орус жана поляк тилдерине которулган.

Р.Шүкүрбеков 1936-жылдан СССР Жазуучулар, СССР Журналисттер союздарынын мүчөсү болгон.

Р.Шүкүрбековдун адабияттагы жана искусстводогу эмгеги жогору бааланып, «Эмгек Кызыл туу» ордени, «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта Германияны жеңгендиги үчүн», «1941–1945-жылдардагы Улуу Ата Мекендик согушта каарман эмгеги үчүн» медалдары, Кыргыз ССР Жогорку Советинин Президиумунун Грамотасы менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Тоо элинин баатыры: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1936. – 127 б.
Салам кат: Балдар үчүн аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 12 б.
Эки бөжөк: Жомок. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1956. – 23 б.
Ырлар жана тамсилдер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 207 б.
Кыргыз тоосунда: Балдар үчүн ырлар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958. – 24 б.
Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958. – 27 б.
Ала-Тоо жаңырыгы: Ырлар жана тамсилдер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 223 б.
Менин айылым. 4 көшөгөлүү комедия. *К-пте*: Пьесалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 284-347-б.
Карга: Балдар үчүн. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958. – 25 б.
Жакшынын шарапаты. 4 көшөгөлүү комедия. – «Ала-Тоо», 1959, – № 4.
Жол: Аңгеме. Китепте: Эмгек сыры. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960, 329 – 338-б.
Иттин жомогу: Балдар үчүн. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 25 б.
Карга: Сатира. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 15 б.
Түлкү менен Теке: Жомок. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 15 б.
Балдарга: Ырлар, жомоктор, аңгемелер жана пьеса. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 290 б.
Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1961. – 292 б.
Тандалган ырлар. (Түзгөн К.Каимов). – Ф.: Кыргызмамбас, 1963. – 380 б.
Балдарга: Ырлар, жомоктор, аңгемелер жана пьеса. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1964. – 120 б.
Жарыяланбаган чыгармалар. (Түзгөн К. Бектенов). – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 152 б.
Пьесалар: Комедия жана драма. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 287 б.
Тоо элинин баатыры. Өспүрүмдөр үчүн: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1969. – 108 б.
Райкандын интермедиялары. (Түзгөн К.Бектенов). – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 123 б.
Камкаймак: Повесттер жана ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 240 б.
Жинди суу: Поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 17 б.
Эки бөжөк. Жомок. – Ф.: Мектеп, 1976. – 13 б.
Чыгармалар: Ырлар, интермедиялар, аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1977. – 122 б.
Пьесалар жана интермедиялар. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 312 б.

Ырлар жана тамсилдер. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 136 б.
Термелер: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1985. – 112 б.
Эки эчки: Тамсил-жомоктор: (Басни-сказки). – Ф.: Мектеп, 1985. – 24 б. – кырг., орус.
Райкан: Ырлар, термелер, сатиралар. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 240 б.
Райкан: Тандалган ырлар, тамсилдер, термелер. – Б.: Кыргызстан, 1997. – 332 б.

Орус тилинде

Два зайчонка: Сказка. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1958. – 26 с.
Эхо Ала-Тоо. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 183 с.
Эхо Тянь-Шаня. – М.: Молодая Гвардия, 1958. – 55 с.
Лиса и козел. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1959. – 20 с.
Ворона. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1960. – 23 с.
Два зайчонка: Сказка. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1960. – 23 с.
Звени комуз: Сборник стихов. – Ф.: Киргизгосиздат, 1962. – 180 с.
Два зайчонка: Сказка. – Ф.: Мектеп, 1977. – 12 с.
Стихи, интермедии, рассказы. – Ф.: Мектеп, 1977. – 124 с.

Польша тилинде

Два зайчонка: Сказка. – Ф.: Мектеп, 1981. – 14 с.

КОТОРМОЛОРУ

Грибоедов Л.С. Акылдан азап. 4 көшөгөлүү ыр менен жазылган комедия. – Ф.: Кыргызмамбас, 1947. – 147 б.
Чехов А.П. Ангемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1954. – 43 б. (К.Эимамбетов менен бирге).
Крылов И.А. Тамсилдер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 144 б.
Горький М. Бороон кабарчысы жөнүндө ыр. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 7 б.
Афган акындары. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 29 б.
Фирдоуси. Шах-нама (Шах-намадан дастандар). – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 242 б.
Түштүк Чыгыш Азия акындарынын ырлары. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1958. – 31 б.
Фирдоуси. Рүстем-Дастан (Шах-намадан). – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 261 б.
Фирдоуси. Шах-намэ. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1961. – 265 с.

Крылов И.А. Тамсилдер. – Ф.: Мектеп, 1973. – 40 б.
Грибоедов А.С. Акылдан азап. 4 көшөгөлүү ыр менен жазылган комедия. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 123 б.
Крылов И.А. Тамсилдер. – Ф.: Кыргызстан, 1977. – 72 б.
Эки бөжөк: Жомок. – Ф.: Мектеп, 1977. – 12 б.
Крылов И.А. Инелик менен кумурска: Тамсилдер. – Ф.: Мектеп, 1979. – 44 б.
Крылов И.А. Ийнелик менен кумурска: Тамсилдер. – Ф.: Мектеп, 1982. – 14 б.

ШҮКҮРОВ
ШЕРНАЗАР

Жазуучу жана котормочу Шерназар Шүкүров Өзбек Республикасынын Самаркан облусуна (азыркы Жызак) караштуу Заамин районунун Жети-Кечүү айылында 1951-жылы 28-январда туулган. 1967-жылы аталган айылдын он жылдык кыргыз орто мектебин бүтүп, эмгек жолун совхоздо бухгалтердин жардамчысы, тракторчулук кесип менен баштаган.

1975-жылы Кыргыз мамлекеттик улуттук университетинин филология факультетин аяктаган. 1975–1981-жж. Кыргыз мамлекеттик көркөм сүрөт искусство музейинде улук илимий кызматкер, 1981–1986-жж. «Мектеп» басмасында адабий-көркөм редакциясында редактор, 1986–1990-жж. «Кыргызстан маданияты», «Советтик Кыргызстан» гезиттеринде, «Кыргызстан коммунисти» журналында, Мамлекеттик телерадио комитетинде кабарчы, 1990–1997-жж. аралыгында көркөм адабий, тарыхый-этнографиялык «Мурас» журналынын башкы редактору, 1997–2001-жж. «Кыргыз туусу» гезитинде, «Чалкан» журналында баяндамачы, редактордун орунбасары, Кыргыз Республикасынын Эл өкүлдөр Жыйынын басмасөз кызматында консультант жана «Азаттык» радиосунда кабарчы, 2002–2005-жж. республикалык «Эркинтоо» гезитинде жооптуу редактордун орунбасары, жооптуу редактор кызматтарында иштеп, бүгүнкү күндө Кыргыз Республикасынын Президентине караштуу Мамлекеттик тил боюнча улуттук комиссиянын «Кыргыз тили» илимий-рухий гезитинде редактордун орунбасары болуп иштеп келет.

1989-жылы «Советтик Кыргызстан» гезитине жарыяланган «Жылдыз көппү, кыргыз көппү?!» аттуу публицистикалык жол очерк түрмөктөрү үчүн Кыргызстан Журналисттер союзунун 1-сыйлыгынын лауреаттыгына татыган.

Алгачкы көркөм котормочулугу 1972-жылы «Ала-Тоо» журналына А.Мухтардын «Махабат» аңгемесин которуу менен башталган. 1992-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун мүчөсү.

КОТОРМОЛОРУ

Гармаа Доржинин. Кызыктуу баяндар: Повесттер. – Ф.: Мектеп, 1983. – 108 б.

Лондон Джек. Үчөөнүн жүрөгү. Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 315 б.

Уткир Хашимов. Баар кайрылбайт. Повесть. – Ф.: Мектеп, 1987.

Өзбек эл жомоктору. – Ф.: Адабият, 1989.

**ЮСУПОВ
ДОГДУРБЕК
ӨМҮРЖАНОВИЧ**

Акын, жазуучу жана журналист Догдурбек Юсупов Жайыл районунун Кайырма айылында 1952-жылы 1-августта туулган. Орто мектепти аяктагандан кийин пионер тарбиячысы болуп иштеп, 1970–1975-жылдары Пржевальск педагогикалык окуу жайын бүтүргөн.

Жайыл райондук гезитинде котормочу, Талды-Булак орто мектебинде мугалим, Панфилов райондук «Эмгекке даңк» гезитинде котормочу, жооптуу катчы, редактордун орунбасары, 1991-жылдан Чүй облустук «Чүй баяны» жана «Аалам» гезиттеринде башкы редактордун орунбасары болуп иштеген. Учурда «Кыргыз Туусу» гезитинде башкы редактордун орунбасары.

Студент кезинен ырлары, аңгемелери мезгилдүү басма сөздөргө, «Темир канат», «Учкун» альманахтарына жарыяланып келет.

1984-жылдан СССР Журналисттер союзунун, 1991-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

Журналистика жаатында үзүрлүү эмгектенгендиги үчүн Кыргыз Республикасынын Ардак грамотасы (2005) менен сыйланган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ:

Кыргыз тилинде

Кечүү. Аңгемелер жыйнагы. – Ф.: Мектеп, 1981. – 40 б.
Көл кечи: Ырлар топтому. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 54 б.
Биздин балалыктын асманы: Аңгемелер. – Ф.: Адабият, 1989. – 106 б.
Шүүдүрүмдөгү издер: Ырлар, поэмалар, сатиралар, пародиялар. – Б.: Бийиктик, 2008. – 208 б.

**ЭГЕМБЕРДИЕВ
АБДЫЖАПАР**

Акын Абдыжапар Эгембердиев Түп районундагы Токтоян айылында 1951-жылы 15-августа туулган. Кыргыз Мамлекеттик университетинин филология факультетин жана Ташкент саясат жана башкаруу институтунун журналистика бөлүмүн бүтүргөн.

Эмгек жолун Нарын облусунун Ак-Талаа районундагы Баетов атындагы орто мектебинде мугалим болуп баштап, бир катар жылдар Ак-Талаа райгезитинин редакторунун орунбасары, партиянын Ак-Талаа жана Ак-Суу райкомдорунун саясий агартуу кабинеттеринин башчысы, партиянын Ысыккөл обкомунун саясий агартуу Үйүнүн консультанты, Түп райондук гезитинин редактору, облустук «Ысык-Көл правдасы» гезитинин башкы редакторунун орунбасары, башкы редактору, партиянын Ысык-Көл обкомунун сектор башчысы, республикалык «Мугалимдер газетасы» жана «Учитель Киргизстана» гезиттеринин башкы редактору, Ысык-Көл облмамадминистрациясынын басма сөз кызматынын жетекчиси болуп иштеген. Учурда облустук «Ысык-Көл кабарлары» гезитинин башкы редактору.

А.Эгембердиев 1987-жылдан СССР Жазуучулар жана 1978-жылдан Журналисттер союздарынын мүчөсү.

1995-жылы Кыргыз Республикасынын Ардак грамотасы, 1995-жылы «Манас – 1000» эстелик медалы менен сыйланган. «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» (2006), Россиянын эл аралык коомдук «Добрый ангел мира» сыйлыгынын лауреаты (2007).

«Өлбөгөн жанга жаз келет» деген китебине Алыкул Осмонов атындагы адабий сыйлыгы ыйгарылган (2008).

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Күндүн ыры: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1985. – 28 б.

Чакырымдар: Ырлар. – Ф.: Адабият, 1990. – 88 б.

Арман дүйнө: Ырлар ж-а чакан поэмалар. – Каракол, 1994. – 80 б.

Бүтпөс кыймыл: Ырлар, чакан поэмалар. – Б.: Эркинтоо, 2004. – 160 б.

Айлуу дөң: Ырлар, чакан поэмалар, – Б.: Дакс, 2005. – 120 б.

Өлбөгөн жанга жаз келет: Ырлар, чакан поэмалар, публицистикалар, ой толгоолор. – Б.: Дакс, 2007. – 192 б.

ЭДИЛБАЕВ

КАНЫБЕК

(1952–1996)

Сынчы Каныбек Эдилбаев Жети-Өгүз районундагы Барскоон айылында 1952-жылы туулган. 1969-жылы орто мектепти бүтүрүп, колхоздо кара жумушчу, пионердик тарбиячы болуп иштеген.

1976-жылы СССРдин 50 жылдыгы атындагы КМУнун филология факультетин артыкчылык диплому менен аяктаган.

1976–1977-жж. Кыргыз ССРинин Илимдер Академиясындагы Кыргыз Совет Энциклопедиясынын башкы редакциясында илимий редактор, 1977–1979-жж. «Кыргызстан маданияты» гезитинин кабарчысы, 1979-жылдан «Ала-Тоо» журналынын редакциясында бөлүм башчы, башкы редактордун орунбасары, 1995-жылдан Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу автордук жана чектеш укуктарды коргоо боюнча Мамлекеттик агенттигинин директору, 1996-жылдан Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик боюнча мамлекеттик агенттигинин директорунун биринчи орунбасары болуп дайындалган жана бул кызматта өмүрүнүн аягына чейин эмгектенген.

Чыгармалары 1974-жылдан жарыялана баштаган. Биринчи адабий-сын макалаларынын жыйнагы «Сөз тагдыры» деген ат менен 1981-жылы басылып чыккан.

1981-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү, Фрунзе шаарында 1982-жылдын сентябрында өткөрүлгөн Азия жана Африка өлкөлөрүнүн жаш жазуучуларынын IV Эл аралык жолугушуусунун катышуучусу болгон.

1981-жылы Кыргыз ССРинин ЖКнын Грамотасы менен сыйланган.

1991-жылы «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» деген ардактуу наамга ээ болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Сөз тагдыры: Адабий-сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 160 б.

Мезгилдин чакырыгы: Адабий-сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 136 б.

Калыгул, Казыбек: Казалдар. Ш. Үмөталиев, Т. Абдилов менен авторлош – Б.: «Ала-Тоо журналы, 1992.

ЭЛЕБАЕВ
МУКАЙ
(1906–1943)

Акын, жазуучу Мукай Элебаев Түп районуна караштуу Чоң-Таш айылында 1906-жылы туулган. 1916-жылы көтөрүлүштө эл менен бирге Кытайга барат. 1917-жылы кайра Ысык-Көлгө келет.

М.Элебаев 1921-жылы Караколдогу жетим балдарды тарбиялоочу интернатка алынып, Түп районундагы зооветтехникумга өтөт. Анда үч жыл окугандан кийин Фрунзедеги борбордук педтехникумга которулуп, аны 1930-жылы бүтүрүп чыгат.

1924-жылы Мукай Элебаевдин «Зарыгам» аттуу ыры «Эркин Тоо» гезитине басылып чыгат.

М.Элебаевдин 1931-жылы биринчи ырлар жыйнагы, 1936-жылы «Узак жол» автобиографиялык романы жарык көргөн.

М.Элебаев чебер котормочу болгон. Ал Гогольдун «Шинель», «Өлүк жандар», Л.Толстойдун «Хажы Мурат», Фурмановдун «Кызыл десант» жана «Козголоң», Пушкиндин «Хандын өлгөн кызы менен жети баатырдын жомогу» жана М.Горькийдин, В.Маяковскийдин, Франконун, Сурковдун чыгармаларын которгон.

М.Элебаевдин мурастары советтик кыргыз адабиятында көрүнүктүү орунда турат.

1934-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

1943-жылы фашизмге каршы согушка аттанып, 1944-жылы май айында Псков облусунда курман болгон.

Ысык-Көл облусуна караштуу Түп районундагы Талды-Суу айылындагы орто мектепке, Ош облусундагы Базар-Коргон районундагы №1 орто мектебине М.Элебаевдин ысмы коюлган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Окуу китеби. – Ф.: Кыргызмамбас, 1930. – 125 б. (*Жамгырчиев Ж. менен бирге.*)
- Ырлар жыйнагы. (1-жыйнак). – Ф.: Кыргызмамбас, 1931. – 99 б.
- Майдан. 2-жыйнак. – Ф.: Кыргызмамбас, 1933. – 60 б.
- Ырлардын толук жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1936. – 80 б.
- Узак жол: Роман 1-китеп. – Ф.: Кыргызмамбас, 1936. – 138 б.
- Ырлардын толук жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1938. – 103 б.
- Кыйын кезең: Аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1938. – 52 б.
- Салам кат: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1941. – 46 б.
- Улуу марш: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1943. – 32 б.
- Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1947. – 84 б.
- Узак жол. Роман. Экинчи басылышы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 164 б.
- Тандалган ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 183 б.
- Тандалган ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 184 б.
- Узак жол: Прозалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 183 б.
- Узак жол: Прозалык чыгармалар. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 246 б.
- Узак жол: Прозалар, ырлар, котормолор. – Ф.: Мектеп, 1974. – 391 б.
- Мукай: Тандалган чыгармалардын бир томдук жыйнагы. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 448 б.
- М.Элебаев: Кыйын кезең: Аңгемелер жыйнагы / *Түзгөн: Ж.Алыкулов*, 1974. – 118 б.
- Күрөш бүтпөйт: Ырлар жана котормолор. – Ф.: Мектеп, 1979. – 104 б.
- Кыйын кезең: Повесттер, аңгемелер. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 280 б.
- Узак жол: Повесттер. – Ф.: Мектеп, 1984. – 192 б.

Орус тилинде

- Долгий путь: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 117с.
- Долгий путь: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1982. – 128 б.

Башка элдердин тилинде

- Долгий путь: Повесть. – Рига: Лиесма, 1977. – 176 с. – лат.

КОТОРМОЛОРУ

- Данилич-Кочин А. Динамит: Аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1934. – 31 б.

- Фурманов Д.А. Козголоң – Ф.: – Казань, Кыргызмамбас, 193 б. – 199 б.
- Маршак С.Я. Акылсыз чычкандын баласы тууралуу. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1937. – 8 б.
- Толстой Л.Н. Хаджи Мурат. – Ф.: – Казань: Кыргызмамбас, 1938. – 139 б.
- Гоголь Н.В. Шинель: Повесть. – Ф.: – Казань: Кыргызмамбас, 1938. – 46 б.
- Пушкин А.С. Хандын өлгөн кызы менен жети баатыр жөнүндө. – Ф.: – Казань, Кыргызмамбас, 1938. – 28 б.
- Пушкин А.С. Хандын өлгөн кызы менен жети баатыр жөнүндө. – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 18 б.

**ЭЛЕМАНОВ
ТУРДУБЕК**

Акын, котормочу Турдубек Элеманов Чүй районундагы Бурана айылында 1932-жылдын 19-ноябрында туулган. 1961-жылы КМУнун филология факультетинин журналистика бөлүмүн бүтүргөн.

Эмгек жолун 1948-жылы орто мектепте башталгыч класстын мугалими болуп иштөө менен баштаган. 1955–1957-жж. «Советтик Кыргызстан» гезитинде кызматкер, 1965-жылдан Ош облусунун Баткен районуна караштуу М.В. Фрунзе атындагы орто мектепте мугалим, 1968-жылдан Кыргыз ССРинин Мамтелерадиокомитетинде редактор, 1979-жылдан «Кыргызстан» басмасында көркөм котормо адабияттары боюнча редактор, 1988-жылдан «Адабият» басмасында иштеген.

Чыгармалары 1948-жылдан баштап жарыялана баштаган.

С.Маршактын, Л.Неттонун, Б.Степаниоктун, М.Геттуевдин, Н.Хубиевдин чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

1987-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Келечек: Ырлар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1955. – 108 б.

Күндөй жарык заманам: Ырлар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960.

Мөлтүр булак: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1973. – 35 б.

Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1975. – 61 б.

Ала-Тоом – Ата-журтум: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1980. – 64 б.

Улуу көсөм: Поэма, ырлар жана сатиралар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 92 б.

КОТОРМОЛОРУ

Маршак С.Я. Ырлар жана жомоктор. – Ф.: Мектеп, 1968. – 102 б.

Паюшкин Н. Алар 17 жашта эле: Документ. повесть – Ф.: Мектеп, 1977. – 158 б.

Куленович С. Жер алдындагы дарыя: Роман. – Ф.: Кыргызстан, 1985. – 224 б.

Ашкабак: Сатиралык аңгемелер, юморлор, ырлар жана тамсилдер. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 140 б.

ЭРАЛИЕВ
СҮЙҮНБАЙ

Акын Сүйүнбай Эралиев Талас районунун Үч-Эмчек айылында 1921-жылы 15-октябрда туулган. 1940-жылы орто мектепти бүтүргөн. Улуу Ата Мекендик согуш жылдарында 1942–1944-жж. согушка катышып, оор жарадар болгон. 1944–1951-жж. Талас облустук «Лениндик туу» гезитинин жооптуу катчы, «Кыргызстан пионери» гезитинин жооптуу редактору, 1959–1965-жж. Кыргызстан Жазуучулар союзунун башкармалыгынын катчысы, 1965–1967-жж. Москвадагы Жогорку адабияттык курстарда угуучу, 1967–1984-жж. Жазуучулар союзунун башкармалыгынын адабий кеңешчиси, 1984-жылдан Кыргызстан Жазуучулар союзунун кыргыз акындарынын ассоциациясынын президенти болгон.

Ырлары 1939-жылдан жарыялана баштаган. Биринчи поэтикалык жыйнагы «Биринчи жаңырык» деген ат менен 1949-жылы жарык көргөн.

С.Эралиев кыргыз поэзиясында биринчи болуп эркин ыр формасын 1966-жылы жазылган «Жылдыздарга саякат» поэмасында чеберчилик менен пайдаланган.

Акын У.Уитмендин, Р.Тагордун, М.Турсун-Заденин А.Твардовскийдин чыгармаларын кыргыз тилине которгон.

С.Эралиевдин чыгармалары көп тилдерге которулуп, «Жылдыздарга саякат» поэмасы 1967-жылы Югославияда басылып чыккан.

1948-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү, 1974-жылдан «Кыргызстандын Эл акыны».

1981-жылы акын А.А.Фадеев атындагы бүткүлсоюздук адабий сыйлыкка татыктуу болгон, ал эми 1986-жылы «Кыштак кечтери» аттуу китеби үчүн (1985-жылы басылып чыккан) Кыргыз ССРинин Токтогул атындагы Мамлекеттик сыйлыгын алган.

1998-жылы С.Эралиевге Казакстандын адабият жана искусство тармагындагы Эл аралык Жамбыл атындагы сыйлыгы ыйгарылган.

2000-жылы кыргыз жана казак элдеринин ортосундагы достукту чыңдоодогу зор салымы үчүн Казакстан Республикасынын «Алтын көпир» аттуу Эл аралык сыйлыгы берилген.

«Элдердин достугу» ордени, Улуу Ата Мекендик согуштун биринчи даражадагы ордени, III жана I даражадагы Манас ордендери, көптөгөн медалдар жана Ардак грамоталар менен сыйланган.

2006-жылы «Кыргыз Республикасынын Баатыры» деген ардак наам берилген.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Биринчи жаңырык: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 78 б.
Тууган жер: Ырлар жыйнагы. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 84 б.
Ак-Мөөр: Лирикалык поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1959. – 224 б.
Түнкү сыр: Поэма жана ырлар. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 99 б.
Уяң жылдыздар: Ырлар жана поэмалар жыйнагы. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1962. – 186 б.
Күндөр: Сатардын күндөлүгү – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1964. – 79 б.
Жайында: Сатардын күндөлүгү. – Ф.: Мектеп, 1966. – 86 б.
Жылдыздарга саякат: Поэма жана ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 81 б.
Өмүрлөргө саякат: Поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1967. – 104 б.
Жол: Поэма. – Ф.: Мектеп, 1969. – 79 б.
Сан тоолор: Ырлар жана поэма. – Ф.: Кыргызстан, 1971. – 266 б.
Каркыралар: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1972. – 88 б.
Кыргыз жаны: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1974. – 139 б.
Айыл ырлары: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1976. – 244 б.
Сагынганда: Лирика. – Ф.: Мектеп, 1977. – 103 б.
Тандалмалар: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1978. – 463 б.
Биздин суулар: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 212 б.
Тандалган чыгармалар: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1981. – 400 б.
Тандалган чыгармалар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 412 б.
Биздин жердин көркү ай: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1983. – 16 б.
Кыштак кечтери: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1985. – 149 б.
Кызгылт багымдат: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1987. – 312 б.
Тандалмалар: Ырлар жана поэмалардын 2 томдугу. – Ф.: Адабият, 1991.
1-т. – 1991. – 303 б.
2-т. – 1991. – 286 б.
Дүйнө: Ырлар жана поэмалар. – Ф.: Адабият, 1989. – 190 б.

Сага айткан сыр: Чакан ангемелер. – Б.: Кыргызстан, 1997. – 272 б.
 Сүйгөнгө кат: Ырлар. – Б.: Кыргызстан, 1994. – 176 б.
 Ырлар, поэмалар. – Б.: Шам, 2001. – 320 б.
 Эсимдесин: Ырлар жыйнагы. – Б., 1998. – 218 б.
 Сага айткан сыр: Чакан ой жүгүртүүлөр, эсселер, экспромттор. – Толукталып 2-бас. – Б.: Шам., 1999. – 364 б.
 С.Эралиев. – Б.: Шам, 2001. – 319 б.
 Акын Сүйүнбай Эралиевдин дүйнөсү. – Б.: Бийиктик, 2002. – 311 б.
 Кезиктин күүлөр ээси. – Б.: Бийиктик, 2002. – 317 б.
 Тандалмалар. – Б.: Сүрөт-басма-салону ЖЧК, 2003. – 244 б.
 Жаңыл Мырза жана Шырдакбектин боз жорго. – Б.: Бийиктик, 2003. – 69 б.
 Ак тандар. – Б.: Бийиктик, 2003. – 283 б.
 А мен өткөн жаштыгыма кусамын. – Б.: Бийиктик, 2006. – 195 б.

Орус тилинде

Весенние цветы: Стихи и поэма. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 156 с.
 Поэма о любви. – Ф.: Киргизгосиздат, 1958. – 168 с.
 Упрямая красавица: Поэма. – М.: Сов. писатель, 1960. – 95 с.
 Поэма о любви. – М.: Мол. гвардия, 1962. – 104 с.
 Застенчивые звезды: Стихи, сказки, поэмы. – Ф.: Киргизгосиздат, 1933. – 104 с.
 Много у меня друзей. – М.: Детгиз, 1968.
 Сатар достает облака. – М.: Детгиз, 1968.
 Белые запахи: Стихи и поэмы. – Ф.: Кыргызстан, 1969. – 136 с.
 Сатар достает облака: Рассказ в стихах. – М.: Дет. лит., 1970. – 48 с.
 Земное время: Стихотворения и поэмы. – М.: Худож. лит., 1973. – 253 с.
 Доброта: Стихи. – М.: Сов. писатель, 1977. – 175 с.
 Памятник солнцу: Стихи и поэма. – М.: Воениздат, 1978. – 102 с.
 Избранное. – М.: Худож. лит., 1981. – 223 с.
 За кочующими облаками: Стихотворения, поэма. – Ф.: Мектеп, 1982. – 124 с.
 Прекрасна наша земля: Стихи. – Ф.: Мектеп, 1984. – 14 с.
 Все пройдет: Стихи, поэма. – М.: Сов. писатель, 1990. – 141 с.
 Книги русских писателей, вышедшие на киргизском языке. – Ф., 1972.
 Лиловый восход: Стихи. – М.: Мол. гвардия, 1985. – 95 с.
 Сверкающий перевал: Стихотворения и поэма. – М.: Сов. писатель, 1981. – 128 с.
 Избранное. – Б.: Бийиктик, 2005. – 318 с.

Башка элдердин тилдеринде

Много у меня друзей: Стихи. – Нукус: Каракалпакия, 1967. – 63 с. – каракалп.
 Эхо земли: Стихи. – Душанбе: Ирфон, 1977. – тадж.
 Я сын гор: Стихи и поэма. – Ташкент: Изд-во лит. и искусство, 1980. – 95 с. – узб.
 У подножья Ала-Тоо: Стихотворения и поэма. – Киев: Рад. письменник, 1983. – 143 с. – укр.

КОТОРМОЛОРУ

Тока Салчак. Араттын сөзү: Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 132 б.
 Твардовский А. Василий Теркин. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 207 б.
 Баруздин С. Рави и Шаши. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 42 б.
 Бекхожин К. Егор кызы – Мария: Поэма. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 42 б.
 Кырк кыз. Каракалпак элинин эрдик дастаны. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 332 б.
 Межелайтис Э. Кастант – музыкант. – Ф.: Мектеп, 1965. – 62 б.
 Айбек. Балалык: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1970. – 264 б.
 Уитмен Уолт. Жалбырактар: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 128 б.
 Тагор Рабиндранат. Акыркы кат: Ырлар. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 118 б.
 Шиллер Ф. Мария Стюарт: Трагедия. – Ф.: Мектеп, 1975. – 84 б.
 Межелайтис Э. Кастант. – музыкант: Поэма. – Ф.: Мектеп, 1984. – 56 б.

**ЭРКЕБАЕВ
АБДЫГАНЫ**

Сынчы, адабиятчы мамлекеттик жана коомдук ишмер Абдыганы Эркебаев Чоң-Алай районуна караштуу Кара-Тент айылында 1953-жылы 1-сентябрда туулган.

1975-жылы КМУнун филология факультетин кыргыз тили жана адабияты адистиги боюнча артыкчылык диплому менен бүтүргөн.

1976-жылдан Москвадагы М.Горький атындагы дүйнөлүк адабияттар институтунун стажеру, аспиранты болгон.

Эмгек жолун Кыргызстан ЛКЖС БКнын пропаганда жана маданий-массалык иштер бөлүмүндө лектор болуп иштөө менен баштаган. 1982–1985-жж. жана 1987–1988-жж. КЖПИде орус жана чет өлкөлүк адабияттар кафедрасынын улук окутуучу, 1985-жылдан «Кыргызстан маданияты» гезитинин башкы редакторунун орунбасары, 1988-жылдан Кыргыз ССРинин ИАсынын Тил жана адабият институтунун директору, 1990-жылдан Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаты, 2000-жылдан КРнын ЖКнын Мыйзам чыгаруу жыйынынын төрагасы, 1991-жылы КРнын Басма сөз жана маалымат министри, 1992-жылы Кыргыз Республикасынын вице-премьер министри, 1993-жылдан Ош облустук мамлекеттик администрациясынын башчысы, 1995-жылдан Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Эл өкүлдөр жыйынынын депутаты, 1997-жылдан Жыйындын төрагасы болгон.

Азыркы учурда КРСУнун проректору.

Филология илимдеринин доктору, Кыргызстан Улуттук Илимдер Академиясынын академиги. 10 китептин жана адабият, искусство жана саясат боюнча 200дөн ашык макалалардын, рецензиялардын автору.

1980-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

А.Эркебаев – республиканын Ленин комсомолу жаштар сыйлыгынын жана Казакстандын Т.Айбергенов атындагы алтын көпүрө сыйлыктарынын ээси.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Азыркы учур жана кыргыз поэзиясы: Адабий-сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1980. – 140 б.

Кыргыз прозасынын контрасттары: Сын макалалар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 140 б.

Сын жана сынчылар: Макалалар, портреттер, пикирлер. – Ф.: Кыргызстан, 1986. – 160 б.

Элдик эпостон адабий эпоско. – Ф.: Кыргызстан, 1990. – 210 б.

Кыргыз адабиятынын аз изилденген барактары. – Б.: Учкун, 2004. – 215 б.

Татаал тагдыр – таза жол. – Б.: Учкун, 2004. – 320 б.

Орус тилинде

Малонзученные страницы истории киргизской литературы. – Б.: ЖЭКА ЛТД, 1999. – 198 с.

1990 год: Приход к власти А.Акаева. – Б.: изд. дом «Кыргызстан», 1997. – 103 с.

Десять лет в политике. Б.: Жека, 2000. – 160 с.

**ЭРМАТОВ
ЭГЕМБЕРДИ
(ЖЕТИМИШ АЛИЕВ)**

Акын Эгемберди Эрматов Фрунзе районундагы Пум айылында 1951-жылы 10-июлда туулган. 1970-жылы Ош педагогикалык училищасын, 1979-жылы Москвадагы М.Горький атындагы адабият институтун бүтүрүп, 1970–1972-жж. Советтик Армиянын катарында кызмат өтөгөн. Андан кийин «Кыргызстан маданияты» гезитинин адабий кызматкери болгон.

Чыгармалары 1970-жылдан басма сөздө жарыяланып биринчи ырлар жыйнагы «Ак дил» деген ат менен 1979-жылы басылып чыккан. Э.Эрматов поэтикалык жыйнактардын, «Аксаткын менен Кулмырза» драмасынын автору. И.Чавчавадзенин чыгармаларын которуп басып чыгарууда тең автор болгон.

1984-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

«Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» (2003).

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Ак дил: Ырлар жана поэма. – Ф.: Мектеп, 1979. – 60 б.
 Шаар жана тоолук: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1983. – 80 б.
 Өмүр издери: Ыр китеп. – Ф.: Мектеп, 1984. – 80 б.
 Туяктын ыры: Ырлар, поэмалар. – Ф.: Кыргызстан, 1988. – 68 б.
 Саймалуу таш: Ырлар. – Б.: Адабият, 1992. – 144 б.
 Махабат: Тандалма ырлар, поэмалар, трагедия. – Б., 1995. – 431 б.
 Мухамед пайгамбар: Поэма. – Б., 2003. – 300 б.
 Т.Кулатов: Публицистика. – Б., 2008. – 230 б.

**ЭСЕНГУЛОВ
ШАРЫПКУЛ**

Акын, жазуучу, драматург Шарыпкул Эсенгулов Жумгал районундагы Байзак айылында 1939-жылы 15-августта туулган. 1985-жылы Токмок шаарындагы маданий-агартуу окуу жайынын режиссердук бөлүмүн, 1971-жылы Кыргыз мамлекеттик университетинин журналистика факультетин, 1983-жылы Москва шаарындагы жогорку адабий курстун драматургия бөлүмүн бүтүргөн.

Эмгек жолун 1958-жылы Жумгал районундагы Ленин атындагы колхоздо темир уста болуу менен баштаган. 1963-жылы Кочкор райондук маданият бөлүмүндө инспектор, 1965–1977-жж. Жумгал районунда элдик театрдын режиссер директору, ошол эле жылдары өзү түзгөн «Бекбекей» ансамблинин көркөм жетекчиси, 1977–1984-жж. басмасөздө жана басмаларда кызмат өтөгөн.

Алгачкы ыры 1958-жылы Жалал-Абад облустук гезитине «Гүлдөсүн мекен» деген ат менен басылган. Андан бери көптөгөн ыр, прозанын, пьеса жана сценарийлердин автору. 1995-жылдан бери Бүбү Мариам Муса кызы менен бирдикте Жайсаң Үмөт уулунун «Манас» дастанынын алты китебин чыгарышкан.

1994-жылдан бери Жумгал өспүрүмдөр музыкалуу драмалык театрынын директору жана көркөм жетекчиси болуп эмгектенет.

«Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» деген наам алган.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Кадам: Ырлар. – Ф.: Мектеп, 1972. – 56 б.
 Ак шоола: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1974. – 164 б.
 Из. Повесть. «Ак шоола» баянынын экинчи китеби. – Ф.: Мектеп, 1976. – 158 б.

Асыл. Повесть, аңгемелер жана пьеса. «Ак шоола» баяндама 3-китеби. – Ф.: Мектеп, 1979. – 212 б.

Ишеним. Аңгемелерден турган баян. – Ф.: Кыргызстан. 1983. – 232 б.

Көч. Повесттер жана аңгемелер. – Ф.: Адабият, 1990. – 240 б.

Алтын тамыр. Повесть, пьеса. – Нарын, 1994. – 108 б.

Жайсаң. Биринчи бөлүм. – Б.: ИАнын басмаканасы, 1996. – 288 б.

Жайсаң. Экинчи бөлүм. – Б.: ИАнын басмаканасы, 1998. – 320 б.

Жайсаң. Үчүнчү бөлүм. – Б.: ИАнын басмаканасы, 1998. – 320 б.

Жайсаң. Төртүнчү бөлүм. – Б.: ИАнын басмаканасы, 1998. – 330 б.

Жайсаң. Бешинчи бөлүм. – Б.: ИАнын басмаканасы, 1999. – 312 б.

Жайсаң. Алтынчы бөлүм. – Б.: Илимдер Академиясынын басмаканасы, 2000. – 303 б.

Кожомкул. Роман. Биринчи китеп. – Б. 2001, – 275 б.

Тазалыкка таазим. Роман. Экинчи китеп. – Б., 2002. – 264 б.

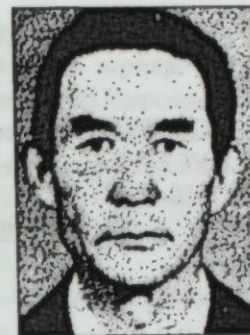
Кожомкул. Роман. 1-2-китеп. – Б., 2003, – 560 б.

Жээктеги караан: Ырлар, поэмалар. – Б., 2007. – 190 б.

Асыл: Роман. – Б., 2008. – 406 б.

Орус тилинде:

Асыл: Роман. М. Советский писатель. 1990. – 272 с.

ЭСЕНКАНОВ
АСАНКАДЫР

Жазуучу Асанкадыр Эсенканов Тянь-Шань районундагы Казан-Куйган айылында 1938-жылы 8-мартта туулган. 1956-жылы Оттук орто мектебин, 1962-жылы КМУнун филология факультетин, 1976-жылы Москвадагы КПСС БКнын алдындагы Жогорку партиялык мектепти бүтүргөн.

Эмгек жолун 1956-жылы №53 жылкы заводунда жумушчу болуп иштөө менен баштаган. 1962–1964-жж. Тянь-Шань жана Ат-Башы райондорунун орто мектептеринде кыргыз тили жана адабиятынан сабак берген. 1966-жылдан «Кыргызстан пионери», «Ленинчил жаш» гезиттеринде адабий кызматкер, 1969-жылдан «Советтик Кыргызстан» гезитинин өз кабарчысы, 1971-жылдан «Нарын правдасы» гезитинде бөлүм башчы, 1976-жылдан редактордун орунбасары, 1986-жылдан Нарын облустук сергектик үчүн күрөшүү коомунун башкармасынын орунбасары болгон.

Чыгармалары 1958-жылдан баштап жарыялана баштаган. Биринчи аңгемелер жыйнагы «Табышуу» деген ат менен 1961-жылы чыккан.

1987-жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

Табышуу: Аңгемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1961. – 53 б.

Менин портретим: Повесть. – Ф.: Мектеп, 1968. – 76 б.

Ак жаан: Повесть жана аңгемелер. – Ф.: Мектеп, 1983. – 128 б.

**ЭСЕНКОЖОЕВ
КУСЕЙН**
(1920–1941)

Балдар жазуучусу Кусейн Эсенкожоев Жети-Өгүз районунда 1920-жылы туулган. Орто мектепти 17 жашында бүтүрүп, ошол эле жылы күзүндө Кыргызстан Мамлекеттик педагогикалык институтка келип кирет. К.Эсенкожоев институттун акыркы курсунда окуп жатканда Алма-Атадагы офицерлерди даярдоочу согуш мектебине жиберилип мектепти кыска мөөнөттө бүтүрүп чыгып, офицердик наам менен фронтко аттанып, Москва алдындагы катуу салгылашта жыйырмадан жаңы ашкан кезинде курман болот.

К.Эсенкожоев өзүнүн чыгармачылык өмүрүндө «Саякатчы бала», «Үчүнчү шар», «Родинанын уулу» ж.б. балдарга арналган илимий-фантастикалык кызыктуу чыгармаларды жазган.

Ал көп ырларды, поэмаларды, очерктерди, фельетондорду жазган, көбү бүтпөй калган. К.Эсенкожоевдин котормосу менен Пушкиндин, Лермонтовдун, Маяковскийдин бир нече ырлары кыргыз тилинде чыккан.

Кыргыз адабиятынын тарыхында К.Эсенкожоев кыргыз балдар адабиятынын негиз салуучуларынын бири.

1939 жылдан СССР Жазуучулар союзунун мүчөсү болгон.

ЖАРЫК КӨРГӨН КИТЕПТЕРИ

Кыргыз тилинде

- Саякатчы бала. Аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1938. – 24 б.
Үчүнчү шар. Аңгеме. – Ф.: – Казань, Кыргызмамбас, 1958. – 30 б.
Родинанын уулу: Аңгеме. – Ф.: – Казань: Кыргызмамбас, 1939. – 41 б.
Канаттуулардын сыры: Поэма. – Ф.: – Казань: Кыргызмамбас, 1939. – 89 б.
Шарше. Аңгеме. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1939. – 31 б.

Жалындуу жаштык: Ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1951. – 87 б.
Аңгемелер жана ырлар: Тестиер жана өспүрүм балдар үчүн. /Түзгөн: Ж.Самаганов. – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 195 б.
Чыгармаларынын жыйнагы: Аңгемелер жана ырлар. /Жириш сөзүн жазган К.Укаев. Экинчи басылышы. – Ф.: Кыргызстан, 1972. – 214 б.

КОТОРМОЛОРУ

Михалков С.Б. Жолдоштор. Испания жөнүндөгү ырлар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 16 б.

Жонатан Свифт. Гулливер алптарда. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1940. – 55 б.

Пушкин А.С. Падыша Салтан, анын данктуу жана кайраттуу баатыр уулу князь Гвидон Салтанович жана сонун Каныша Аккуу тууралуу жомок. – Ф. – Казань, Кыргызмамбас, 1940. – 39 б.; 1949. – 32 б.

Чуковский К.И. Доктор Айболит. Гыю Лофтинг боюнча. – Ф.: Кыргызмамбас, 1940. – 102 б. (М.Ыйманкулов менен бирге).

Чуковский К.И. Доктор Айболит. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 80 б.

Рахтанов И.А. Амангелди Иманов: Тарыхый аңгеме. – Ф.: Кыргызмамбас, 1941. – 43 б.

Четверо самых смелых: По мотивам киргизских народных сказок – Ф.: Киргизучпедгиз, 1958. – 27 с.

Ласточка. Стихи. – Ф.: Киргизгосиздат, 1959. – 23 с.

Хитрай лисица: Сказка. – Ф.: Киргизгосиздат, 1959. – 24 с.

Золотой бубенчик. Рассказы. – М.: Детская литература, 1959. – 85 с.

Пьесы. Сборник. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1959. – 270 с.

Сказки для детей. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1960. – 17 с.

Охотник с беркутом: Рассказы и сказки. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1960. – 96 с.

Сказки киргизского народа. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1961. – 354 с.

Сказки киргизского народа. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1962. – 354 с.

Охотник с беркутом: Рассказы – Ф.: Мектеп, 1963. – 19 с.

Сказки киргизского народа. – Ф.: Киргизучпедгиз, 1965. – 354 с.

Мечта. Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 192 с.

Мечта. Повесть. – Ф.: Кыргызстан, 1973. – 207 с.

КОТОРМОЛОРУ

Шекспир В. Гамлет. – Ф.: Кыргызмамбас, 1937. – 122 б.

Гоголь Н.В. Уйленүү: Эки кыймылдагы эң укмуштуу окуя. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1938. – 44 б.

Шекспир В. Отелло. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1938. – 168 б.

Нейман Л.С. Кара бүлөөлөр. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1939. – 18 б.

Салтыков-Щедрин М.Е. Акылман чабан. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1939. – 19 б.

Салтыков-Щедрин М.Е. Ангемелер. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1939. – 57 б.

Толстой Л.Н. Тамсилдер. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1939. – 16 б.

Толстой Л.Н. Кичине балдарга. – Ф. – Казань: Кыргызмамбас, 1939. – 32 б.

Фурманов Д.А. Кызыл десант. – Ф.: Кыргызмамбас, 1939. – 31 бет.

Михалков С.Б. Кызыл галстук. 3 акт. 9 сүрөттүү пьеса. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 44 б. (К.Токтомамбетова, Д.Чормонов менен бирге)

Островский А.Н. Кедейлик кемтик эмес. – Ф.: Кыргызмамбас, 1949. – 46 б.

Симонов К.М. Күн-түнү менен. Повесть. – Ф.: Кыргызмамбас, 1950. – 333 б.

Катаев В.П. Полктун уулу. – Ф.: Кыргызмамбас, 1951. – 252 б.

Первенцев А.А. Жашынан абийирдүү. – Ф.: Кыргызмамбас, 1952. – 543 б.

Гоголь Н.В. Өлүк жандар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 263 б.

Салтыков-Щедрин М.Е. Тандалган жомоктор. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 72 б.

Чехов А.П. Ангемелер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1953. – 171 б.

Чехов А.П. Ангемелер жана повесттер. – Ф.: Кыргызмамбас, 1954. – 484 б.

Чехов А.П. Ангемелер. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1954. – 43 б. (Р. Шүкүрбеков менен бирге).

Николаев Г.Е. Кызыл кырман. – Ф.: Кыргызмамбас, 1955. – 581 б.

Пушкин А.С. Белкиндин повесттери. – Ф.: Кыргызмамбас, 1956. – 112 б.

Салтыков-Щедрин М.Е. Жомоктор. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1956. – 168 б.

Горький М. Чыгармалар жыйнагы. II том. Повесттери жана ангемелери. (1900–1905) – Ф.: Кыргызмамбас, 1957. – 485 б.

СССР элдеринин жомоктору. – Ф.: Кыргызмамбас, 1958. – 310 б.

Гарин-Михайловский Н.Г. Теманын бала чагы. Тестнер балдар үчүн. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1959. – 168 б.

Чехов А.П. Чыгармалар. – Ф.: Кыргызмамбас, 1960. – 472 б. (С. Бектурсунов менен бирге).

Достоевский Ф.М. Кор болуп, ыза көргөндөр. Жаштар үчүн роман. – Ф.: Кыргызокуупедмамбас, 1960. – 403 б.

Куприн А.И. Беттешүү. Асыл таштуу билерик. – Ф.: Кыргызстан, 1965. – 334 б.

Куприн А.И. Повесттер. – Ф.: Кыргызстан, 1970. – 172 б.

Шолом-Алейхем. Тевье-молочник. – Ф.: Кыргызстан, 1966. – 170 б.

Кириш сөз	3
Ааматов Маркабай	5
Абакиров Барктабас	7
Абакиров Мелис	10
Абдалова Фатима	12
Абдиева Токтош	13
Абдраимов Жанболот	15
Абдугафуров Абдугани	16
Абдукаимов Узакбай	18
Абдукаримов Мамасаалы	21
Абдумомунов Токтоболот	24
Абдыкадырова Субайылда	26
Абдыкалыков Жолдошбай	28
Абдыкеримов Курманбек	31
Абдыкеримова Сатин	33
Абдылдаев Жакыпбек	34
Абдылдаев Шаршеналы	35
Абдыраманов Шабданбай	37
Абдышев Казакбай	40
Абылкасымова Майрамсан	42
Адамалиев Кубанычбек	44
Адышева Теңги	46
Ажимудинов Каныбек	48
Айтбаева Айым	50
Айтматов Чынгыз	52
Айтымбетов Орозбек	65
Акзев Кубаныч	67
Акбаров Атангай	70
Акзев Калык	72
Акымалиев Алик	74
Акымкожоев Мелербек	75
Акматалиев Абдылдажан	77
Акматабекова Сагын	81
Акматов Казат	83
Аксаков Минсал	86
Алдашов Абдулхай	88
Алиев Мар	90
Алматбеков Какен	92
Алыбаев Биримкул	93
Алыбаев Жапаркул	95
Алыбаев Мидин	97
Алыкулов Баргы	99
Алыкулов Бекбай	101
Алыкулов Жумабек	103
Алымбеков Надырбек	105
Арбуду Арли	107
Артыкбаев Качкынбай	109
Артыкбаев Сталбек	114
Арыков Ташмат	115
Асаналиев Байтемир	117
Асаналиев Кеңешбек	119
Асаналиев Усонбек	122
Асанбеков Сарман	124
Аскарлов Теңдик	126
Атамбаев Алмазбек	128
Ахметов Төлөндү	130
Ашубаев Жекшен	131
Ашымбаев Калсанбай	133

Байгабылов Талантбек	135
Байгазиев Советбек	137
Байжигитов Калыбек	140
Байжиев Мар	142
Байжиев Ташым	145
Байзаков Түмөнбай	147
Байтемиров Насирдин	150
Бакиров Карбалас	153
Балбекин Александр	154
Бапаев Халил	156
Баялинов Касымалы	158
Бейшеналиев Шүкүрбек	162
Бекниязов Жайлообек	168
Бектенов Зияш	170
Бектенов Касымалы	173
Бектуров Жумадил	176
Белеков Абдылда	177
Белеков Кемел	179
Бердибаев Абдрашит	180
Бердикеев Канболот	182
Бобулов Камбаралы	183
Борбиев Эркин	186
Борбутулов Муктар	188
Борончиев Ысмайыл	190
Боконбаев Жоомарт	192
Боконшов Жамгырбек	195
Бөкөбаев Осмонкул	197
Бөкөбаев Самансур	199
Бутубаев Барчыпбек	201
Буларкиева Мариям	202
Гапаров Мурза	204
Гилязетдинов Илтиз	206
Даникеев Осмон	208
Даутов Кадыркул	210
Дегенбаева Алымкан	212
Дөлөс Өмүрбек	214
Дүйшеев Шайлообек	216
Егизалиев Санжы	217
Жакиев Бексултан	219
Жакишев Өмүркул	223
Жакшылыков Асан	224
Жакыпбеков Ашым	227
Жакыпов Атакул	229
Жакыпов Мамат	230
Жаманкулов Ажем	232
Жамансартова Дүйшөбүбү	233
Жамгырчиев Жума	235
Жангазиев Муса	236
Жангошев Касымалы	240
Жапаров Калачы	243
Жапаров Кудайберген	244
Жалиев Жылкычы	246
Жаркынбаев Нурпанс	248
Жетикашсаева Нуркамал	250
Жетимишев Сейит	251
Жигитов Салжан	253
Жирков Александр	255
Жумабаев Усонкул	257
Жумалиев Анасбек	259
Жуманазаров Кудайберген	260

Жупусов Камчы	261
Жупушев Капыбек	263
Жусубалиев Кубатбек	265
Жусуев Сооронбай	266
Жусупов Кеңеш	270
Жутакеев Абылкасым	272
Жүндүбаева Нинакан	273
Жэинбеков Абдыжапар	275
Закирова Тазагүл	276
Зарифьян Анес	278
Земляк Якуб	280
Ибрагимов Исраил	283
Ибраев Эсенгул	285
Ибраимов Калык	288
Ибраимов Осмонакун	290
Иванов Александр	292
Имазов Мухаме	294
Иманкулов Чалагыз	296
Имшенецкий Николай	297
Исаков Исабек	300
Кадыров Сатыбалды	303
Казакбаев Дайырбек	304
Канмов Касым	306
Калдаров Эсенбай	308
Калчабаева Бурул	310
Камалов Абдымгал	311
Камбарова Нурания	313
Капаров Нуралы	315
Карагулов Билим	316
Карагулова Роза	318
Карасев Өмүрбек	319
Каралаев Саякбай	320
Карасартов Абдылда	323
Карачев Сыдык	324
Каримов Жэинбек	326
Каримов Мажит	328
Каримов Мирзахалим	329
Карыбаев Аскер	331
Карымшаков Санарбек	333
Касымбеков Төлөгөн	336
Келдибекова Шербет	339
Керимжанова Бүбүй	340
Ковский Евгений	342
Кожомбердиев Турар	344
Козубеков Төлөгөн	347
Колесников Евгений	349
Кокүлов Калчоро	351
Көчкөнов Орозбай	352
Кулманбетов Жаныш	353
Кулуев Кожогелди	355
Кулумбаев Өмүркул	357
Күрүчбеков Акылбек	358
Күрүчбеков Сабырбек	360
Кушубеков Касым	361
Кыдыралиев Теги	363
Кыдыров Абай	364
Кылычев Абдырасул	367
Кылычев Эсентур	368
Луговая Светлана	370
Мавлянов Жунай	372

Маймулов Сулайман	374
Макеева Фатима	376
Макешова Айчүрөк	378
Маликов Кубанычбек	379
Мамазаирова Менди	384
Маматова Үрүлгиса	386
Мамбеталипова Шакен	387
Мамбеткунов Кадырбай	388
Мамбеталиев Жэинбай	390
Мамбеталиев Уркаш	392
Мамсеев Төлөгөн	394
Мамытов Жолон	396
Мансуров Ишенбай	398
Матиев Кадырбек	400
Матисаков Абдыламжит	402
Медербеков Эсенбек	404
Медетбеков Асылбек	406
Медетов Жакып	407
Меньшиков Михаил	409
Мияшев Таш	411
Молдобаев Тургуналы	413
Молдокуматов Абдыкалый	415
Момунова Гүлсайра	417
Момунтаева Арзыкан	419
Мукашева Роза	420
Мураталиев Муса	422
Мусулманкулов Молдобасан	424
Мүлкүбатов Токтобай	426
Наматбаев Сагын	428
Никитенко Александр	430
Нурманбетов Тынчтыкбек	432
Нусупов Чолпонбай	433
Озмитель Евгений	436
Орозалиев Бекто	439
Орозбаев Олжобай	441
Орокчиев Теги	444
Осмоналиев Калыбай	446
Осмоналиев Качкынбай	448
Осмонкулов Жапарали	450
Осмонкулова Мая	451
Осмонов Алыкул	452
Отунчиев Элүүбай	456
Өгөбаев Курманбек	457
Өмүракунов Эми	459
Өмүралиев Бакы	460
Өмүралиев Чоюнбек	462
Өмүрбаев Сагындык	464
Өмүрканов Анатый	467
Өмүркулов Кадыркул	469
Өсөналиев Эркалы	471
Петрухин Геннадий	472
Пустынников Николай	473
Раев Султан	475
Разаков Талант	477
Рахматуллин Калим	478
Рудов Михаил	480
Рысбаев Жалоочу	482
Рыскулов Акбар	483
Рыскулов Рамис	485
Рыскулов Сардарбек	487

Саалаев Жедигер
Саатов Жапар
Сабыров Курбаналы
Садыбакасов Шатман
Садыков Абдыкадыр
Садыков Жалил
Сайдуллаев Нууман
Сактанов Кочкон
Салиев Азиз
Самаганов Жээнбай
Саманчин Тазабек
Самудинов Токтосун
Сапаев Муса
Сариева Калбубу
Сариногоев Байдылда
Сартов Беганас
Сарыгулов Садыр
Саспаев Аман
Сасыкбаев Саткын
Сатылганов Токтогул
Саякбаев Калмак
Сейталиев Медетбек
Сексенбаев Бакай
Смышляев Юрий
Солтобаев Акматбек
Сооронбаева Зуура
Сооронов Омор
Сорокин Анатолий
Стамов Асанбек
Станалиев Самсак
Субанбеков Тойчубай
Сулайманов Дүйшөн
Сулайманов Израил
Сулайманов Орозбай
Султанов Омор
Суслова Светлана
Сутенова Байма
Сыдыгалиев Качкыналы
Сыдыкбеков Түгөлбай
Сыдыкова Кален
Сырымбетов Акас
Табалдиев Бектуруш
Ташбаев Карымшак
Таштемиров Жаки
Таштемиров Усман
Текниев Ажолтой
Темирова Алтынай
Тиллебаев Омүрбек
Тоголок Молдо
Тойбаев Мырзабек
Токобаев Молдогазы
Токомбаев Аалы
Токомбаев Улан
Токтакунов Акбар
Токтобаев Шамей
Токтогулов Аман
Токтогулов Эрменбек
Токтомушев Абдрасул
Толмүшев Мырзаян
Тургунбаев Сүйөркул

488
490
492
493
495
498
501
502
504
506
508
510
512
513
515
517
518
520
522
525
528
530
532
533
535
537
539
541
542
544
546
547
550
552
553
555
558
560
562
567
569
572
573
575
577
579
580
582
583
585
592
594
600
602
604
605
607
609
612
615

Турсуналиев Мукамбеткалый
Турсуналиев Эстебес
Турсунов Эрнис
Турусбеков Жусуп
Тыналиева Алымкан
Тыныбеков Токтосун
Тынымсентова Жумакан
Тыныстанов Касым
Убукеев Айткулу
Удалов Николай
Узакбаев Эргешбай
Узакова Айгул
Укаев Кымбатбек
Унурова Чынар
Урманбетов Кыялбек
Урманбетов Совет
Усубалиев Шаршеналы
Умоталиев Айтымат
Умоталиев Темиркул
Умоталиев Шаршенбек
Усонбаев Алымкул
Усонкулов Бактыяр
Фиксин Сергей
Халазов Якуб
Хлыпенко Георгий
Чекменов Николай
Чойбекова Алматай
Чопиев Эсенгул
Чоробаев Абдыкалык
Чоробаев Жоомарт
Чотурова Бактыгул
Шабданбаев Токтонаалы
Шайбеков Ысак
Шакирова Гүлжамил
Шамшиев Төлөн
Шаповалов Вячеслав
Шаршеев Жуматай
Шатманов Салибай
Шиваза Ясыр
Шимеев Смар
Шисыр Исхар
Шүкүрбеков Райкан
Шүкүров Шерназар
Юсупов Догдурбек
Эгембердиев Абдыжапар
Эдилбаев Кашыбек
Элебаев Мукай
Элеманов Турдубек
Эралиев Сүйүнбай
Эркебаев Абдыганы
Эрматов Эгемберди
Эсенгулов Шарыпкул
Эсенканов Асанкадыр
Эсенкожоев Кусени
Эшмамбетов Касымбек

617
619
621
625
627
628
630
632
635
637
639
641
642
644
645
646
648
650
651
655
658
661
663
665
667
668
670
671
672
674
675
677
678
679
680
683
686
687
689
692
696
698
702
704
705
707
709
712
714
718
720
721
723
724
726

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
ЖАЗУУЧУЛАРЫ
1-том**

*Маалымдама
(Үчүнчү чыгарылышы)*

Көркөм ред. – *Ж.Калдаров*
Техникалык ред. – *А.Абдысадыр уулу*
Корректорлор: *С.Кубатова, Ө.Калыева, Г.Кудайбердиева*
Котормочу *Исакова З.*

Терүүгө 14.04.08. берилди. Басууга 02.09.2008. кол коюлду.

Форматы 84x108 $\frac{1}{32}$. Офсеттик кагаз 65 г/м.

Көлөмү 46 б.т. Нускасы 450.

№ 107 заказ. Келишим баада

Китептин макети Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик патент кызматынын Расмий басылмаларды чыгаруу жана котормо башкармалыгы тарабынан даярдалды.

ДЭМИ полиграфиялык басма борборунда басылып чыгарылды.

